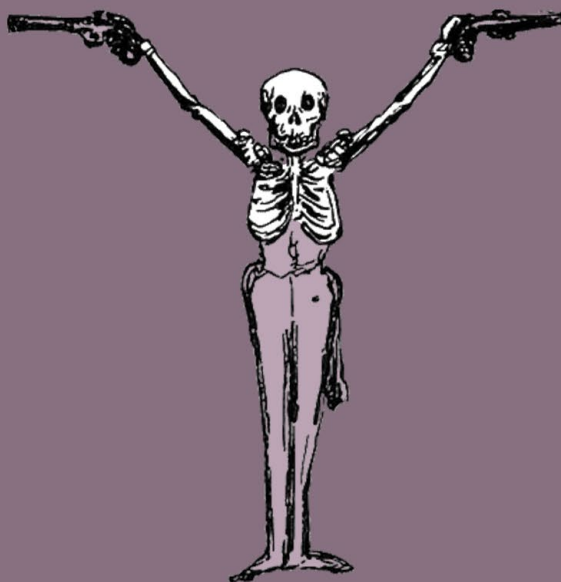

HUMORISTICKÉ ČRTY

William Makepeace Thackeray

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem

Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Humoristické črty

William Makepeace Thackeray

Přeložil František Marek

Znění tohoto textu vychází z díla [Humoristické črty](#) tak, jak bylo vydáno Státním nakladatelstvím krásné literatury, hudby a umění v Praze v roce 1957. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (William Makepeace Thackeray: Humoristické črty), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 26. 8. 2022.

OBSAH

ÚŽASNÁ DOBRODRUŽSTVÍ MAJORA GAHAGANA	8
Kapitola první	9
Kapitola druhá.....	24
Kapitola třetí.....	36
Kapitola čtvrtá.....	52
Kapitola pátá	62
Kapitola šestá.....	67
Kapitola sedmá	75
Kapitola osmá	78
Kapitola devátá	85
STUBBSŮV KALENDÁŘ aneb OSUDNÉ BOTY.....	93
Leden – Zrození roku.....	94
Únor – Sychravo	98
Březen – Deštivo	103
Duben – Bláznivé počasí.....	108
Máj – Den odplaty.....	113
Červen – Hrdlořezi	118
Červenec – Krátký proces	123
Srpen – Psí dny	128
Září – Škubání husy	133
Říjen – Mars a Venuše v opozici.....	138
Listopad – Roznášení pošty	143
Prosinec – Zima naší nespokojenosti	148
COXŮV DENÍK	153
Leden – Oznámení	154
Únor – První rout	159
Březen – Den s chrty v Surrey	164
Duben – Dokonalý karambol	169
Květen – Nová scéna v opeře	174
Červen – Vyrovnání účtu	179

Červenec – Nehoda v Beulahu	184
Srpen – Turnaj	189
Září – Z deště pod okap.	194
Říjen – Vyhazov	199
Listopad – Životní pojištění.	204
Prosinec – Rodinný mumraj	209
CARTOUCHE.	212
ČRTY POVAHOPISNÉ.	226
Kapitán Krkavec a pan Holub.	227
Módní autorka	248
Umělci.	264
ŽENY MUŽŮ	285
Manželé Berryovi	286
Kapitola první.	286
Kapitola druhá	294
Havranice.	313
Kapitola první.	313
Kapitola druhá	335
Kapitola třetí.	348
Kapitola čtvrtá	359
Kapitola pátá.	380
Kapitola šestá	401
Kapitola sedmá	416
Kapitola osmá.	434
Dovětek.	449
Žena Dennise Haggartyho	451
Žena ...ova	473
ČRTY A TOULKY LONDÝNSKÉ.	495
Jdeme se podívat na věšení člověka.	496
Pan kaplan na obchůzce.	514
I	514
II	519
Čekání na nádraží	524

MALÁ VEČEŘE U TIMMINSŮ	531
I	532
II	537
III.....	540
IV.....	545
V.....	550
VI.....	554
VII	560
REBEKA A ROWENA aneb POKRAČOVÁNÍ JEDNOHO ROMÁNU..	565
Kapitola první	566
Kapitola druhá.....	581
Kapitola třetí.....	593
Kapitola čtvrtá.....	602
Kapitola pátá	610
Kapitola šestá.....	619
Kapitola sedmá	627

**ÚŽASNÁ DOBRODRUŽSTVÍ
MAJORA GAHAGANA**

Kapitola první

Pravda je divná, podivnější než smyšlenka

Myslím, že bude docela správné, když už předstupuji před veřejnost, abych ji nejprve seznámil se svými tituly a jménem. Má navštívenka, jak ji nechávám v domech svých šlechtických přátel, zní takto:

Major Gobiáš O'Grady Gahagan,
H. E. I. C. S.,¹
velitel praporu nepravidelné jízdy

Ahmadnagar

Až svět uvidí tuto prostou navštívenku, dá si snad už pozor na ty hloupé omyly o mé osobě, které se v poslední době tak hojně vyskytovaly. Nejistoty a zmatky kvůli mému skromnému titulu neměly konce. Na příklad když jsem vydal svazek svých básní, noviny *Morning Post* poznamenaly, že „milostnou lyriku slečny Gahaganové lze zařadit mezi nejsladší kvítka letošní jarní sezóny“. Když časopis *Quarterly Review* posuzoval mé „Poznámky o pons asinorum“ (kvart, Londýn, 1836), nazval mne „doktor Gahagan“, a tak dále. Bylo na čase, abych těm omylům učinil konec, i zvolil jsem uvedený prostý způsob nápravy.

Pohnula mne k tomu velmi vysoce postavená osobnost. Když jsem letos v srpnu byl na obědě v paláci T-l-r-es v Paříži, spanilá mladá vévodkyně Orl-nská (která sice sama anglicky nemluví, ale

1 Zkratka z angl. Honourable East India Company Service (ve službách cti-hodné Východoindické společnosti). *Pozn. red.*

rozumí stejně dobře jako já) mi řekla v nejněžnější germánské mluvě: „Lieber Major, haben sie den ahmadnagarischen-jäger-battalion gelassen?“ „Warum denn?“² zeptal jsem se, ohromen otázkou Její kr... ské V... sti. A p... zna se pak rozhovořila o některých maličkostech z máho pera, jez byly podepsány prostince Goliáš Gahagan. Když mi J. kr. V. tuto otázku položila, bylo na neštěstí právě hrobové ticho.

„Comment donc?“ řekl J. V. Lo-is Ph-l-ppe a podíval se vážně na hraběte Molé, „le cher Major a quitté l'armée! Nicolas donc sera maître de l'Inde!“³ J. V... a min. př... s... a pak pokračovali v hovoru potichu a zůstavili mne, jak si můžete představit, v hrozném zmatku. Zrudl jsem, zakoktal se a zamumlal několik slov na vysvětlenou – ale nic mi to nepomohlo a po celou dobu hostiny jsem se už nevzpamatoval a neuklidnil. A když jsem se pokusil podat svému sousedu, anglickému vévodovi, *poulet à l'Austerlitz*, chrstl jsem mu hezky sedm hub a tři velké mastné *croûtes*⁴ na licousy a náprsenku. A zas se všichni smáli na můj účet. „Ah! M. le Major,“ poznamenala kr... B-lgů šelmovsky, „vous n'aurez jamais votre brevet de Colonel.“⁵ Žertík Jejího V...a pochopíte lépe, uvedu-li, že Jeho Milost je bratrem ministra.

Nemohu si dovolit, abych porušil posvátnost soukromého života tím, že bych prozradil jména stran zúčastněných v této malé příhodě. Přál bych si pouze, abyste pochopili, že jsem gentleman a že se pohybuji přinejmenším ve *slušné společnosti*. *Verbum sat*.⁶

2 Drahý majore, copak jste již opustil ahmadnagarský myslivecký prapor? – Proč se ptáte? *Pozn. red.*

3 Jak to, drahý major že opustil službu? Tak pánem nad Indií bude tedy Mikuláš! (Míněn car Mikuláš I.) *Pozn. red.*

4 Topinky. *Pozn. red.*

5 Ach, pane majore, vy nikdy nedostanete jmenovací dekret plukovníka. *Pozn. red.*

6 *Verbum sapienti sat est* (zkráceno). Chytrému napověz, hloupého trkni. *Pozn. red.*

Ale teď vážně. Jsem nucen vypisovat vždycky jméno Goliáš plně, abych se odlišil od svého bratra Gregoryho Gahagana, který byl rovněž majorem (v královských službách) a jehož jsem zabil v souboji, jak je veřejnosti s největší pravděpodobností známo. Chudák Greg! Příčinou našeho sporu byla docela všední hádka, k níž by bylo nikdy nedošlo, nebýt podobnosti našich jmen. Zběhlo se to takto: Měl jsem to štěstí, že jsem mohl prokázat jistou službičku lakhnaúskému navábovi (ve známé záležitosti Čaprásdží Mukdžího) a Jeho Výsost nám poslala zlatou kazetku na párátko, adresovanou kapitánovi G. Gahaganovi. Já jsem samozřejmě předpokládal, že ji posílá mně, ale bratr ji zuřivě požadoval pro sebe. Bili jsme se tedy a dopadlo to tak, že v necelých třech minutách dostal sek do pravého boku (zásah 6), který splnil svůj účel; bratr byl dosti dobrý šermíř – já jsem byl NEJLEPŠÍ na světě. Nejsměšnější na celé věci je to, že ta kazetka na párátko byla jeho, jak se ukázalo – zapomněl ji na navábově stole při druhé přesnídávce. Nemohu pochopit, jaké bláznovství ho pohnulo k tomu, aby se bil pro takovou bezvýznamnou titěrnost; byl by učinil mnohem lépe, kdyby mi ji byl dal hned, když viděl, že jsem se rozhodl ji mít. Z této malé ukázky mých dobrodružství čtenář pozná, že můj život byl plný neobyčejných událostí; a mohu skutečně říci, že jsem měl život mnohem pozoruhodnější než kdokoliv jiný ve vojenské službě – účastnil jsem se více řádných bitev, hájil jsem více ztracených pozic, měl jsem větší úspěchy u krásného pohlaví, pil jsem statněji, četl jsem náruživěji a byl jsem hezčí muž než kterýkoliv důstojník, co jich dnes je ve službách Jejího Veličenstva.

Když jsem roku 1802 po prvé odjel do Indie, byl jsem sedmnáctiletý řadový kornet s ohnivě rusými vlasy, vysoký šest stop čtyři palce, atlet ve všech disciplínách, zadlužený u svého krejčího a vůbec u každého, kdo mi byl ochoten dát na dluh, měl jsem špatnou irskou výslovnost a plat sto dvacet liber ročně. Nemusím snad říkat, že při všech těchto přednostech jsem udělal to, co už přede mnou

udělalo mnoho chytrých chlapíků – zamiloval jsem se a okamžitě jsem se chtěl ženit.

Ale jak překonat takovouhle nesnáz? – Pravda, miloval jsem Julii Jowlerovou, miloval jsem ji k zešílení, ale její otec počítal přinejmenším s členem rady, a ne s žebráckým irským praporečníkem. Bylo však mým osudem, abych s touto spanilou bytostí plul do Indie (na palubě východoindické lodi *Samuel Snob*, kapitán Duffy), a bylo mým neštěstím, že jsem se do ní okamžitě zamiloval. Nevysluli jsme ještě ani z Kanálu a už jsem ji zbožňoval, klaněl jsem se palubě, po které kráčela, tisíckrát jsem zlíbal palubní lehátko, na kterém sedávala. Stejně šílenství zachvátilo všechny muže na lodi. Oba kormidelníci se pro ni pobili u mysu Dobré naděje; lékař, slušný a zbožný Skot, se dal tak strašně na pití, že mu hrozila otrava; a starý plukovník Lilywhite, který si vezl do Bengálska svou ženu a sedm dcer, se zapřísahal, že se rozvede se svou paní, a pokusil se o sebevraždu. I sám kapitán mi řekl se slzami v očích, že už svou manželku nemůže ani vidět, ač ji dosud zbožňoval a měl s ní devatenáct dětí.

Říkávali jsme jí čarodějka – kouzlo bylo v její kráse i v jejím hlase. Byl jsem očarován, když jsem na ni pohlédl, a civěl jsem strnule jako šílenec, když se ona podívala na mne. Ó, těch zářivých černých očí! – Ó, těch lesklých černých kadeří! – Ó, ty rty! – Ty nádherné šaty z bílého mušelínu! – Ty malounké trepy z kozinky! – Ač již starý a dnou stížený, Gahagan vás dodnes vidí! Vzpomínám si, jak jednoho dne, nedaleko Ascensionu, na mne pohlédla svým zvláštním způsobem při obědě, právě když jsem náhodou foukal na kus rozpálené slaniny. Byl jsem v tu ránu jako omráčen a vrazil jsem si celý kus (asi půl libry) do úst. Ani jsem se jej nepokusil polknout nebo rozkousat, ale nechal jsem jej několik minut v ústech pálit, strašně pálit! Po sedm týdnů jsem pak neměl na patře sliznici a žil jsem po celý zbytek plavby o rýžovém odvaru. Tato komická historka je sice triviální, ale ukazuje, jakou moc nade mnou měla Julie Jowlerová.

Pisatelé námořnických románů už natolik vyčerpali tematiku bouří, ztroskotání, vzpour, bitek, mořské nemoci a tak dále, že pokládám za zcela zbytečné (ačkoliv jsem to všechno zažil v mnohých obměnách), abych vyprávěl o tak malicherných příhodách. Stačí, řeknu-li, že po celý pětiměsíční *trajet* má šílená láska k Julii denně vzrůstala; a stejně na tom byli i kapitán a chirurg, plukovník Lilywhite, duchovní, kormidelník – většina cestujících a značná část posádky. Pokud jde o mne, přísahal jsem – jakkoliv jsem byl jen praporečník –, že ji získám za manželku; zapřísáhl jsem se, že ji proslavím svým mečem; a jakmile udělám příznivý dojem na svého velícího důstojníka (o čemž jsem nepochyboval), že mu vyjevím, jaké city chovám k jeho dceři, a požádám ho o její ruku. A za takových sentimentálních výlevů naše plavba pokračovala a skončila.

Přistali jsme v Sundarbanech jednoho pekelně horkého dne v prosinci 1802 a pak jsme se s Julií dočasně rozešli. Odnegli ji do papírkova objetí v nosítkách, provázených aspoň čtyřiceti hukabádáry, zatím co chudák kornet v doprovodu dvou šviháků a jediného hovada (tímto nepřirozeným názvem se říká těm mouřenínům) šel skromně svou cestou, aby se hlásil na velitelství pluku.

X-tý pluk bengálské kavalerie, tenkrát pod velením plukovníka Julia Jowlera, C. B., byl znám v celé Asii a Evropě pod hrdým názvem Nepřemožitelných z Bundélkhandu – taková šla o jeho statečnosti pověst a tak pozoruhodné byly jeho služby v oné rozkošné části Indie. Major sir George Gutch byl zástupcem velitele a Tom Thrupp, nejlaskavější chlapík, jaký kdy proklál tělo Marátha, byl druhým majorem. Bylo to v předvečer oné pozoruhodné války, která se tak rychle rozšířila po celé Indii, aby vynesla na světlo statečnost Wellesleyho a nezakrotnou chrabrost Gahaganovu. Prokázala ji naše vítězství u Ahmadnagaru, kde jsem byl při útoku na pettu první na barikádě, u Argáonu, kde jsem svým vlastním mečem pobil třiatvačct chlapů s mušketami a rozsekl ve dvě dromedára, i onen strašný den u Asáje, kde by byl býval Wellesley poražen, nebýt mne – ano,

jedině mne: velel jsem jedenácti jezdeckým atakám, ukořistil jsem (s pomocí pouhých čtyř mužů z mé čtyry) sedmnáct polních kusů a pobil jsem ty skety, francouzské dělostřelce; toho dne bylo pod mnou zastřeleno jedenáct slonů a já sám jsem kulkou z pistole odstřelil Sindhiovi nosní kroužek. Wellesley je vévoda a maršál a já jen pouhý major nepravidelné jízdy. Taková je Štěstěna ve válce! Leč mé city mne odvádějí od vyprávění, jež by mělo postupovat soustavněji.

Když jsme tedy dorazili do kasáren v Damdamu, oblékl jsem po prvé překrásnou uniformu Nepřemožitelných; světlemodrý žaket se stříbrnými prýmkami a nárameníky, ozdobený asi třemi tisíci homolkovitých knoflíků, přiléhavé kožené kalhoty rebarborové barvy a červené safiánové boty se stříbrnými ostruhami a třapci vystavovaly na odiv hezké postavy důstojníků našeho útvaru. Tenkrát jsme se pudrovali; a předepsaný sedmnáctipalcový copánek, mosazná přilba potažená leopardí kůží a vysoká huňatá čepice z medvědí kůže se štětkou z koňských žíní dávaly hlavě divoký a rytířský vzhled, který si lze mnohem snadněji představit než je možno jej popsat.

Oděn do tohoto velkolepého oděvu hlásil jsem se nejprve plukovníku Jowlerovi. Byl oblečen úplně stejně, ale protože nebyl vyšší než pět stop a vážil přinejmenším patnáct kamenů, neslušel mu oblek tolik, jako slušel mužům štíhlejšími a většími. Když se mu postavili po bok jeho ztepilí majoři Thrupp a Gutch, vypadal jako bachratá koule mezi dvěma štíhlými kuželkami. Malý nemotorný plukovník mne přivítal s ohromnou srdečností a brzy jsem se stal jeho oblíbencem a miláčkem všech ostatních důstojníků u pluku. Jowler byl člověk nesmírně pohostinný, a poněvadž jsem současně hověl svému hladu i své lásce, účastnil jsem se pravidelně jeho obědů, maje největší požitek ze sladké přítomnosti Julie.

Dnes vidím, co jsem v těch mladých letech nemohl postřehnout, že tato slečna Jowlerová – pro kterou jsem rozplýtvával svou první

a nejvroucnější lásku a již jsem přisuzoval všechnu dokonalost a cudnost – nebyla nic lepšího než malá nestoudná koketa, která si zahrávala s mými city, protože během té jednotvárné plavby neměla jinou hračku, s níž by si hrála, a která zrazovala jiné kvůli mně a mne zase kvůli jiným, jak ji zrovna kázal její vrtoch nebo zájem. Nebyla na velitelství ani tři týdny a už se do ní zamilovala polovina pluku. Každíčkový z uchazečů se mohl pochlubit nějakým projevem přízně nebo nějakou povzbudivou nadějí, na níž by stavěl. Byl to pořád týž výjev jako na *Samuelu Snobu*, jenže zajímavější o celou řadu soubojů. Následující výčet dá čtenáři představu aspoň o některých z nich:

1. Kornet Gahagan... praporečník Hicks od ženistů

Hicks dostal kulku do čelisti a málem se zadusil množstvím ryšavých vousů, jež mu kulka vmetla do krku.

2. Kapitán Macgillicuddy, B. N. I.... kornet Gahagan

Proklál mne kordem, ale meč mi projel mezi žebry a zranil mne jen nepatrně.

3. Kapitán Macgillicuddy, B. N. I.... pan Mulligatawny, B. C. S., zástupce místopodkontrolora bhagalválských indigových plantáží v oblasti Rámguli

Macgillicuddy se měl držet kordů a mohl vyváznout z druhého souboje stejně dobře jako z prvního, takhle však mu ten civilista vpálil kulku i s Mácovými zlatými hodinkami do žaludku. Při této ráně se vyskytla pozoruhodná okolnost, o níž jsem poslal zprávu domů do „*Filozofických pojednání*“: ranhojič vytáhl kulku a odcházel, domnívaje se, že je vše v pořádku, když tu zlaté hodinky začaly v žaludku chudáka Macgillicuddyho odbíjet třináct. Jsem přesvědčen, že strojek byl určitě kulkou nějak porušen, protože to byly hodinky od

Barrauda, které dosud nikdy neselhaly, a ta příhoda se udála v sedm.⁷

Mohl bych vyprávět téměř *ad infinitum* o bojích, které tato Helena vyvolala, ale ty tři ukázky, myslím, mírumilovnému čtenáři postačí. Bůh ví, že si nelibuji v krvavých scénách, ale v několika málo týdnech jsem byl nucen vybojovat pro tuto ženu sám devět soubojů a vím, že jich kvůli ní bylo čtyřikrát tolik.

Zapomněl jsem říci, že Jowlerova žena byla míšenka, která se narodila a byla vychována v Indii, a plukovník si ji odvedl z domu její domorodé matky. O minulosti této dámy kolovaly po světě jisté neobvyklé pověsti, vykládalo se, že je dcerou domorodého rádži a že ji v době lorda Clivea unesl chudý anglický poddůstojník. Ten mladík pak byl brzy zabit a zůstalo po něm dítě s matkou. Černý kníže své dceři odpustil a věnoval jí hezkou sumu peněz. Myslím, že jen proto si Jowler vzal paní J., stvoření, které snad nemělo ani křesťanské jméno a ani jedinou křesťanskou vlastnost: byla ohyzděná, odulá, prožloutlá, měla vousy, černé zuby a krhavé oči, byla tlustá, prolhaná, ošklivá a smradlavá – nenáviděla celý svět a celý svět nenáviděl ji, její bodrý manžel stejně upřímně jako kdokoliv jiný. Nepobyla u něho ani jediný měsíc v roce, většinu času trávila u svých domorodých přátel. Nechápu, jak mohla přivést na svět tak spanilou bytost, jakou byla její dcera. Když se Julie vrátila domů, byla tato ženština právě u plukovníka a s největší pečlivostí živila ďábla v povaze své dcery. Byla-li Julie až dosud koketa, stala se nyní vyslovenou záletnicí. Rozeštvála celý vojenský tábor; v manželkách

7 Výkony těchto hodiněk, které se přizpůsobují každému klimatu, jsou věru podivuhodné, a nejednou jsem slyšel chudinku Macgillicuddyho vyprávět tuto skutečnou událost. V Itálii, jak známo, počítají se hodiny od jedné do čtyřia-dvaceti: *ode dne, kdy Mac přistal v Neapoli, odbíjely jeho hodinky po italském způsobu od jedné do čtyřia-dvaceti*; jakmile pak překročil Alpy, pokračovaly jako obvykle. – G. O'G. G.

roznítla žárlivost a z manželů udělala ubožáky; zavinila všechny ty souboje, o nichž jsem se už zmínil, a přesto měla ta ČARODĚJKA takové kouzlo, že jsem ji pořád ještě pokládal za anděla. Dvořil jsem se její protivné matce, abych se dostal blíž k dceři, a naslouchal jsem neúnavně Jowlerovým nekonečným a hloupým historkám, protože jsem po celou tu dobu pořád jen pozoroval elegantní pohyby slečny Julie.

Avšak polnice války nám opět zazněla v uších a na bitevním poli je Gahagan muž! Nepřemožitelní z Bundélkhandu dostali rozkaz k pochodu a Jowler, jako Hektor, si nasadil prilbu a chystal se opustit svou Andromachu. Ale teď se octl v rozpacích: co dělat s dcerou Julíí? Znal podivné zvyklosti své manželky a netoužil nijak po tom, aby dceru svěřil její péči; marně však se snažil najít pro ni útulek u ctihodných dam svého pluku. Paní Gutchová byla ochotna vzít si ji k sobě, ale o paní Jowlerové nechtěla ani slyšet; ranhojičova manželka, paní Sawbonová, nechtěla ani matku, ani dceru. Nebylo jiného východiska než opatřit matce a dceři společný dům a Jowler věděl, že jej manželka naplní svými odpornými černými přáteli.

Nemohl jsem však odejít upokojen na polní tažení, dokud jsem od Julie nezvěděl svůj osud. Dvacetkrát jsem číhal na příležitost, abych s ní mohl promluvit o samotě, potloukal jsem se kolem plukovníkova bungalowu jako špeh a sledoval jsem příchod a odchod členů rodiny, doufaje, že zastihnu slečnu Jowlerovou v okamžiku, kdy neovlivněna matkou nebo tatínkem mohla by naslouchat mé výmluvnosti a zjihnout při vyprávění o mé lásce.

Ale nic to nepomohlo – starý Jowler, jak to vypadalo, dostal z čísta jasna takový záchvat domáckosti, že vůbec nevytáhl paty, a jeho rebarborová žena (barva našich plukovních kalhot byla nejspíš vymyšlena podle její kůže), která se předtím pořád toulala venku a strkala svůj rozplácý nos do každé *ménage* v táboře, trčela věrně doma u svého chotě. Zbyla mi jediná naděje, že ten starý párek popadnu za vousy v jejich doupěti a rovnou je požádám o jejich *mládě*.

Zašel jsem k nim tedy jednou na přesnídávku. Starý Jowler byl vždycky hrozně rád, když jsem mu u tohoto jídla dělal společnost. Bavilo ho, říkal, dívat se na mne, jak piji Hodgsonovo světlé pivo (za první rok svého pobytu v Bengálsku jsem vypil dvě stě čtyřicet tuctů těchto piv) – a nebyla také malá legrace dívat se na paní Jowlerovou, jak se vrhá na karíbhát; měla přesně touž barvu, jak už jsem měl čest poznamenat, a hltala tu omáčku s gustem, jemůž se nic nevyrovnalo, kromě mého ubohého přítele Dandy à propos d'huîtres⁸. První tři talíře snědla docela po křesťansku pomocí vidličky a lžíce, ale jak se při té práci rozehřála, odhodila ta stará otechule stříbrné příbory, přitáhla si mísy k sobě a pustila se do nich rukama, házela si rýži do úst prsty a spořádala takové množství jídla, že by stačilo pro četu sipáhiů. Ale proč odbíhám od hlavního jádra svého příběhu?

Tedy Julie, Jowler a paní J. seděli u přesnídávky; ta drahá dívka se právě chystala *sabler* sklenici Hodgsonu, když jsem vstoupil. „Pěkně vítám, pane Gagine,“ řekla stará otechule a zamžourala zamilovaně očkami. „Vezměte si trochu karíbhátu –“ přistrčila ke mně mísu, ale ještě si přitom hrst zajistila pro sebe. „Tak co, Gagy, můj milý, jak se máš, jak se vede?“ zvolal tlustý plukovník. „Tak co? Prohnali ti kord tělem? – A už je zas dobře? – Dej si trochu Hodgsonu – prožeň jej tělem taky!“ – A při tomto, řekl bych, hrubém žertu (narážejícím na skutečnost, že v horkém podnebí pivo jako by prosakovalo póry kůže) starý Jowler se rozřehtal; s ním se dal do smíchu i celý zástup snědých čopdárů, chidmatgárů, sáisů, chánsámánů a bávarců, kteří mne bez pobídky tímto nápojem obsluhovali. Když jsem do sebe obrátil šest pohárů, udělal jsem krátkou nervózní přestávku a pak jsem řekl:

„Bávarčí chánsámán, ballíbalu hógá.“⁹

8 Co se týče ústřic. Pozn. red.

9 Kuchaři, stolníku, bude výprask. Pozn. red.

Černí darmošlapi přijali můj pokyn a odešli.

„Pane plukovníku a paní Jowlerová,“ pravil jsem slavnostně, „jsme sami. A vy, slečno Jowlerová, vy jste také sama; totiž, chci říci – používám této příležitosti, abych – (ještě sklenici piva, prosím) – abych vyjádřil, jednou provždy, než odejdu na nebezpečné tažení –“ (Julie zbledla) – „než odejdu do války, jak pravím, která může zašlapat do prachu mé vysoko vzepjaté naděje i mne – abych vyjádřil svou naději, dokud ještě je ve mně život, a abych prohlásil před tváří nebes, země a plukovníka Jowlera, že vás miluji, Julie!“ Plukovník, ohromen úžasem, upustil ocelovou vidličku, která se mi zabodla do lýtky a několik minut se tam zapíchnutá třepetala; ale já jsem nedbal takové hloupé nehody. „Ano, jako že je nebe nade mnou,“ pokračoval jsem, „miluji vás, Julie! Ctím svého velitele, vážím si vaší vzácné a spanilé matky; povězte mi, než vás opustím, smím-li doufat, že budete mé city opětovat. Řekněte, že mne milujete, a já budu konat takové divy udatnosti v nastávající válce, že budete na jméno svého Gahagana pyšná.“

Když jsem promlouval tato dojemná slova, třestila stařena oči a cvakala a skřípala zuby jako vzteklá opice. Julie střídavě rudla a bledla; plukovník pokročil kupředu, vytáhl vidličku z mého lýtky, utřel ji a pak uchopil svazek dopisů, které jsem zpozoroval vedle něho.

„Kornet!“ vyrazil ze sebe a skoro se dusil rozčilením. „Ubohý, žebrácký irský kornet a uchází se o ruku Julie Jowlerové! Gag – Gahagane, zbláznil jste se, nebo si z nás tropíte šašky? Podívejte se na tyto dopisy, mladý muži – na tyto dopisy, povídám – jedno sto dvacet čtyři dopisy ze všech částí Indie (a to mezi nimi není jeden dopis od generálního guvernéra a šest od jeho bratra, plukovníka Wellesleyho) – sto čtyřia dvacet žádostí o ruku slečny Jowlerové! Kornete Gahagane,“ pokračoval, „chci o vás smýšlet co nejlépe: jste nejstatečnější a nejskromnější a snad i nejhezčí ze všech mužů našeho pluku; ale vždyť vy nemáte ani jedinou rupii! Říkáte si o Julii,

a nemáte ani jeden án!“ – (Tu se ten starý taškář ušklíbl, jako by byl udělal ohromný vtip.) – „Nene,“ řekl a dobromyslně zjhl, „Gagy, můj hochu, to je nesmysl! Julie, miláčku, odejdi s maminkou; tento pošetilý mladý pán tu zůstane a vykouří si se mnou dýmku.“

Vzal jsem si dýmku; byl to nejtrpčí čilam, jaký jsem kdy v životě vykouřil.

Nehodlám tu podávat zprávu o svých vojenských výkonech; bude o nich řeč v mé velké čtyřicetisvazkové národní autobiografii, kterou právě připravuji do tisku. Účastnil jsem se se svým plukem všech skvělých Wellesleyových polních tažení; pak jsem vsedl do poštovního kočáru, procestoval jsem celý severovýchod země a měl jsem čest bojovat po boku lorda Lakea u Lasvarí, Dígu, Far-ruchábádu, Fatehgarhu a Bharatpuru. Leč nebudu se chlubit svými činy – vojáci to znají a MŮJ VLADAŘ je oceňuje. Kdybyste se zeptali, kdo byl nejstatečnější muž indické armády, nenašel by se v ní ani jediný důstojník, který by okamžitě nezvolal GAHAGAN. Abych řekl pravdu, byl jsem zoufalý; nezáleželo mi na životě, když jsem byl oloupen o Julii Jowlerovou.

Měl jsem neustále před očima Juliin kamenný pohled a v uších mi pořád znělo strohé odmítnutí jejího otce, takže jsem po skončeném tažení nijak nestál o to, abych opět vyhledal její společnost nebo abych se o ni dál ucházel. Byli jsme osmnáct měsíců v poli, pochodovali jsme kupředu i zpátky a bojovali jsme téměř každý druhý den; světu jsem se jevil stále stejný, ale svět viděl jen tvář, a nikoliv vyprahlé a zlomené srdce v mé hrudi. Má statečnost, vždycky zoufalá, dosáhla nyní vrcholu krutosti; mučil jsem své sluhy a střihače trávy za sebemalichernější přestupek nebo omyl – v žádném boji jsem nikoho neušetřil – uťal jsem v tom jediném tažení tři sta devět hlav.

Jakási podobná trudnomyslnost přepadla i chudáka starého Jowlera. Asi šest měsíců po odchodu z Damdamu dostal zázilku dopisů z Banárasu (kam se uchýlily jeho žena s dcerou) a ty tak

těžce dolehly na jeho duši, že během dvou dní dal zmrskat jedenáct mužů svého pluku; jeho hněv se však obracel hlavně proti černým. V zápalu a chvatu boje mívali naši hoši ve zvyku zacházet se svými zajatci poněkud drsně, aby z nich vypáchili jejich poklady: vytrhávali jim nehty z kořene, vařili je v kotlech, mrskali je a sypali jim do ran papriku, a tak podobně. Když se Jowler dověděl o tomto počínání, které u něho dříve vyvolávalo spravedlivý hněv (byl to lidumilný a laskavý človíček), divoce se nyní smál a říkával: „Hrom do těch černých mizerů! Dobře jim tak, dobře jim tak!“

Jednoho dne jsem byl s několika dragouny na průzkumu asi dvě míle před valným vojem a vraceli jsme se v klidu do tábora, když tu náhle na nás vyrazil z blízkého mangovníkového háje oddíl Maráthů, který se tam skryl. V mžiku byla tři sedla mých mužů prázdná a já s pouhými sedmi zbylými jsem musel čelit aspoň třiceti zákeřným černým jezdcům. Nikdy v životě jsem neviděl nádhernější postavu, než byl velitel tohoto oddílu, který jel na skvostném černém Arabu; byl jen o maličko menší než já sám, na sobě měl ocelovou přilbu a kroužkový pancíř a v ruce francouzskou karabinu, která už složila dva z mých mužů. Bylo mi jasné, že se můžeme spasit, jen když toho chlapa zničíme. I zařval jsem na něho hromovým hlasem (ovšem hindustánsky): „Stůj, pse, jestli si troufáš, a postav se muži!“

V odpověď mi zasvištělo ve vzduchu nad hlavou jeho kopí a smrtelně proklálo našeho ubohého Foggartyho, který jel za mnou. Zaskřípal jsem zuby a hrozně zaklel, vytasil jsem šavli, která se ještě nikdy neminula cíle,¹⁰ a rozjel jsem se na Inda. Jel proti mně plným tryskem, mečem kreslil ve vzduchu tisíce blýskavých kruhů a vyrážel svůj bojový pokřik.

Zápas netrval ani okamžik. Prvním sekem jsem mu utál v zápěstí ruku s mečem, druhou ránu jsem namířil na hlavu. Řekl jsem, že na

10 Při tomto utkání s Macgillicuddym jsem byl takový blázen, že jsem přistoupil na krátké meče, mizerné zbraně, hodí se tak pro krejčíky. – G. O'G. G.

ní měl ocelovou přilbu s pozlaceným šestipalcovým hrotem a kuklu z řetízkových kroužků. Vztyčil jsem se v třemenech a zvolal: „*Svatý Jiří!*“ Můj meč zasáhl hrot přilby a přesně ve vrcholu jej rozštípl krásně ve dví, prorazil břeskně ocelovou přilbu i kuklu a byl zastaven jen rubínem, který měl na zadním plátu brnění. Jeho hlava, rozťatá přesně mezi obočím a mezi chrípím, ba dokonce mezi oběma předními zuby, spadla po obou stranách na ramena a on cválal pořád dál, dokud jeho koně nechytli moji jezdci, které ten slavný výkon nemálo potěšil.

Jak jsem očekával, zbývající lotři, když viděli osud svého vůdce, dali se na útěk. Ze zvědavosti jsem vzal domů jeho přilbu a jednoho zajatce, kterého jsme ihned předvedli před starého Jowlera.

Otázali jsme se zajatce na jméno velitele oddílu; řekl, že to byl Čaudhar Lál.

„Čaudhar Lál!“ vykřikl plukovník Jowler. „Ó, osude! To je tvá ruka!“ Rozčilen vběhl do svého stanu – a příštího dne požádal o dovolenou. Gutch převzal velení pluku a po jistou dobu už jsem Jowlera nespátřil.

Protože jsem se za války nemálo vyznamenal, poslal mne generál Lake s hlášením do Kalkaty, kde mne lord Wellesley přijal s největší pozorností. Představte si však mé překvapení – jdu jednou na ples do vládního domu a potkám tam svého starého přítele Jowlera! A představte si mé rozechvění, mé zardění a mou úchvatnou slast, když jsem po jeho boku spatřil Julii!

Měl jsem dojem, že se Jowler začervenál, když mne uviděl. Vzpomněl jsem si na své někdejší styky s jeho dcerou. „Gagy, můj milý,“ řekl, „jsem rád, že tě vidím, příteli, Julie – přijď na oběd – na Hodgsonovo světlé – chrabrý Gagy.“ Julie nepromluvila, ale zbledla jako stěna a upřela na mne ty své úžasné oči! Málem jsem padl do mdlob a vyrazil jsem jen několik nesouvislých slov. Julie mne vzala za ruku, stále mi hleděla do očí a řekla: „Přijďte!“ Musím snad říkat, že jsem šel?

Nebudu už mluvit o světlém pivu a o karfíbhátu, ale jedno vím, že jsem byl v půlhodině zamilován víc než kdy jindy; a že za tři týdny

jsem byl – ano, já – vyslyšen jako Juliin milenec! Ani mne nenapadlo ptát se, kde je těch sto čtyřadvacet nabídek a proč já, který jsem byl předtím odmrštěn, mám být nyní vyslyšen. Cítil jsem pouze, že ji miluji, a byl jsem šťasten!

Jedné noci, jedné památné noci jsem nemohl spát a v citovém rozpoložení, u milence omluvitelném, jsem se potuloval osaměle městem paláců, až jsem se octl před domem, v němž byla má Julie. Nakoukl jsem přes zídku – bylo tam ticho; nahlédl jsem do verandy – všude byla tma, kromě světla – ano, kromě jednoho světla – a to bylo v Juliině pokoji! Srdce se mi rozbušilo téměř k zalknutí. Chtěl jsem – *musel* jsem jít dál, i kdybych tam měl jen na okamžik nahlédnout a požehnat ji ve spánku. *Šel* jsem dál a *nahlédl* jsem tam; a spatřil jsem, ó nebesa! spatřil jsem hořící lampu, paní Jowlerovou v nočním oděvu, s velmi tmavým děťátkem v náručí, a Julii, jak něžně pohlíží na chůvu, která kojila druhé.

„Ach, maminko,“ pravila Julie, „co by tomu asi řekl ten blázen Gahagan, kdyby věděl vše?“

„*On ví vše!*“ vykřikl jsem a skočil dovnitř, strhnuv z okna záclony. Paní Jowlerová s křikem vyběhla z pokoje, Julie omdlela, ta prokletá černá děcka ječela a jejich zpropadená černá kojná se vrhla na kolena, blekotajíc cosi ve své zapeklité hindustánské hatmatilce. V této kritické situaci vstoupil Jowler se svíčkou a s taseným mečem.

„Lháři! Padouchu! Podvodníku!“ křičel jsem. „Tas, lotře, a braň se!“ Ale když mne starý Jowler spatřil, jen tiše hvízdal, podíval se na bezduché tělo své dcery a pomalu opustil místnost.

Proč bych vyprávěl dál? Ted' už nemusím vysvětlovat Jowlerovu trdnomyslnost, když dostal ty dopisy z Banárasu – ani jeho výkřik při smrti indického náčelníka – ani přání, abych si vzal jeho dceru: žena, o kterou jsem se ucházel, už nebyla slečna Julie Jowlerová, nýbrž paní Čaudhar Lálová!

Kapitola druhá

Alígarh a Lasvarí

Zasedl jsem k psaní vážně a smutně, neboť (když některá z mých dobrodružství byla uveřejněna v jistém měsíčníku) nezodpovědní lidé se pokusili oloupit mne o jediný majetek, který mám, uvádějíce v pochybnost mé údaje, a nemajíce sami ani špetky cti nebo poctivého smýšlení, chtěli mne okrást o to, co je mým jediným bohatstvím – o můj charakter člověka, který mluví PRAVDU.

Čtenář jistě pochopí, že tu narážím na malodušné kritické poznámky nestoudného tisku; z londýnských žurnalistů se žádný (na štěstí pro ně) neodvážil zapochybovat o pravdivosti mých údajů: znají mne a vědí, že jsem v *Londýně*. Dovedu-li zacházet s perem, umím vládnout i mužnější a hroznější zbraní, a odpověděl bych na jejich námitky mečem. Ni zlato, ni drahokamy nezdobí jílec té válkou vyzkoušené šavle; zato na čepeli má krev – krev nepřátel mé vlasti a ostouzečů mého poctivého jména. Jsou však jiní – a jsou hanbou hanebného povolání – kteří, čerpajíce opovržením hodnou odvahu z toho, že jsou daleko, odvážili se mne napadnout. Bezectní redaktoři časopisů *Bojovník* z Kelso, *Maják* z Bungay, *Argus* z Tipperary, *Stráž* ze Stoke Pogesu a ještě další zbabělé orgány provinciálního tisku, i když se rozcházejí v politice, v tomhle se shodly a s padoušskou jednomyslností spustily záplavu pomluv proti odhalení, jež jsem učinil.

Říkají, že jsem napadl soukromé osoby a že jsem záměrně zkresloval historii, abych očernil pověst veřejných činitelů. Táži se: Byl snad někdo z těchto mužů roku 1803 v Bengálsku? Byl aspoň jediný redaktor některého z těchto bídných plátků vůbec kdy v Bundélkhandu nebo v zemi Róhilské? Zná vůbec takový *výtečník*,

tipperarský pisálek, rozdíl mezi Hariharibangem a Baramtólou? Ani zdání! A protože, přisámbůh!, se v těch divných a odlehlých krajích udály divné příhody, dovozuje se z toho, že ten, kdo o nich vypráví, je lhář; ba dokonce, že ta místa ani neexistují leč v mé obraznosti. Blázni! – Ale nebudu se na ně darmo rozčilovat a budu raději vyprávět dál o některých úsecích z mé osobní historie.

Je fakt, který, jak se domnívám, se neodvážím popřít ani tito zlotřilí škrabáلكové, že před počátkem tažení proti Sindhiovi rozbil anglický generál v Kanaudži na Jamuně tábor, kde cvičil onu skvělou malou armádu, která brzy nato vykonala takové divy v Doábu. Bude také dobře, podám-li stručnou zprávu o příčinách války, která se pak tak rychle rozběhla v nejkrásnějších krajích indické pevniny.

Šáh Álam, syn šáha Lálama, po přeslici potomka Nádira šáha (slavného turkmenského dobrodruha, který málem svrhl s baghdádského trůnu Bájazída a Selíma Druhého) – tedy šáh Álam, ač podle jména vládce Dillí, byl ve skutečnosti otrokem různých bojových náčelníků, kteří střídavě ovládali zemi i vladaře, dokud nebyli poraženi a zabiti úspěšnějším vzbouřencem. Čaudhar Lál Masúldží, Zabardast Chán, Daulatráo Sindhia a slavný Bábádží Džang Bahádur ovládali po jistou dobu Dillí neomezeně. Poslední z nich, surový afghánský voják, vtrhl z ničehož nic do hlavního města a nebyl vypuzen, dokud se nezmocnil nejvzácnějších klenotů a nevyhloupil oči poslednímu z nešťastného rodu Afrásjábů. Sindhia přišel na pomoc nevidomému šáhu Álamovi, a ač zničil jeho utiskovatele, jenom zhoršil jeho otroctví, neboť ho držel ve stejně bolestném zajetí, do jakého jej uvrhl tyranský Afghánec.

Pokud tito hrdinové sváděli boje mezi sebou, nebo spíše pokud se zdálo, že vůbec mají sílu bojovat mezi sebou, britská vláda, která vždy úzkostlivě dbala toho, aby si její nepřátelé leželi ve vlasech, nikterak do zápasu nezasahovala. Avšak vypukla Francouzská revoluce a v různých indických státech se objevily celé zástupy vyhladovělých sans-culottů, vyhledávajících vojenskou službu

a podněcujících myslí domorodých vladařů proti britské Východo-indické společnosti. Jistý počet jich vstoupil do řad Sindhiových a jeden z nich, Perron, byl velitelem jeho armády; a přestože tento náčelník byl dosud úplně zaujat svým dědickým sporem s Džasvantráo Holkarem a na vpád do britského území nikdy ani nepomyslel, Společnost z ničehož nic objevila, že jeho vladaři šáhu Álamovi bylo hanebně ukřivděno, a rozhodla se, že obnoví někdejší skvělost jeho trůnu.

Byla samozřejmě čirá blahovůle vůči ubohému šáhu Álamovi, která pohnula naše vládce, aby učinili v jeho zájmu tato laskavá opatření. Nevím, jak se to stalo, že na konci války na tom chudák šáh nebyl ani o chlup lépe než na počátku a že Holkar sice byl poražen a Sindhia zničen, ale šáh Álam byl celkem stejnou loutkou jako dříve. Ve zmatku a chvatu boje se nějak přihodilo, že ústřice zůstala britské vládě, která ji tak laskavé připravovala pro císaře, zatím co Jeho Veličenstvo bylo nuceno spokojit se škeblí.

Vojsko utábořené v Kanaudži mělo název Velká armáda Gangy a Jamuny; tato armáda pozůstávala z jedenácti pluků jízdy a z dvanácti praporů pěchoty a velel jí osobně generál Lake.

Nu, a prvního září jsme zaútočili na Perronův tábor v Alígarhu, čtvrtého jsme tu pevnost vzali útokem, a protože mé jméno bylo uvedeno v armádním rozkaze, mohu prostě citovat slova, která o mně řekl vrchní velitel – ušetří mi to námahu, abych si skládal vlastní chvalořeč:

„Vrchní velitel s hrdostí prohlašuje, jak vysoce si váží udatnosti poručíka Gahagana od – – – jízdy. Při útoku na pevnost poručík Gahagan, bez jediného žebře a doprovázen jen několika statečnými muži, úspěšně zlezl čtrnáct soustředných hradebních zdí. Tento smělý důstojník dobyl postupně čtrnácti příkopů lemovaných tasenými meči a otrávenými houněmi a čtrnácti hradeb zježených nesčetnými děly a hladkých jako zrcadlo. Jeho cesta byla vyznačena kupami pobitých nepřátel, ležících hustě na plošinách, a bohužel

mrtvolami většiny chrabrých mužů, kteří ho následovali! Když konečně zaujal pevné postavení a zbabělý nepřítel, který se mu neodvážil čelit zbraněmi, pustil na něho tygry a lvy ze Sindhiova zvěřince, tu zničil tento zasloužilý důstojník vlastní rukou čtyři největší a nejzúřivější zvířata a ostatní, zastrašená nezdolným majestátem BRITSKÉ UDATNOSTI, zalezla zpět do svých doupat. Poddůstojník Thomas Higgory a havildár Runty Goss zůstali jediní na živu z devíti set mužů, kteří následovali poručíka Gahagana. Čest jejich památce! Naše pocta a slzy patří statečným mužům, kteří zahynuli onoho strašného dne!“

To všechno jsem opsal slovo za slovem z časopisu *Bangál Harkára* z 24. září 1803, a kdokoliv by měl o údajích sebemenší pochybnost, nechť nahlédne přímo do těchto novin.

A zde musím vzdát dík Štěstěně, že mne, staršího seržanta Higgoryho a Runty Gosse tak zázračně zachránila. Kdybych tvrdil, že jsme tím příšerným bojem prošli nezraněni jen díky své statečnosti, čtenář by se mi opovržlivě vysmál. Nikoliv! I když je mé vyprávění podivuhodné, je nicméně věrohodné, a nikdy bych neobětoval pravdu pro pouhý efekt.

Bylo to takto: Alígarhská pevnost stojí na skále asi tisíc stop nad hladinou mořskou a je, jak Jeho Excelence laskavě podotkla ve své zprávě, obehnaná čtrnácti hradbami. Člověk, který by je chtěl zlézt bez žebřů, je osel; kdo by *tvrdil*, že je zlezl bez takové pomoci, je lhář a padouch. *Měli jsme* žebře na počátku útoku, ač bylo zcela vyloučeno dopravit je za první linii baterií. Ale když jsem na ně vystoupil a má vojska se tísnila za mnou, viděl jsem, že budeme muset potupně ustoupit, nenajde-li se jiný způsob, jak zlézt další hradební zeď. Byla vysoká asi sedmdesát stop. Okamžitě jsem obrátil děla z hradby A proti hradbě B a popepřil jsem ji tak, abych do ní neudělal průlom, ale stupínky na zlézání; muži pak vystupovali po dírách, které jsem do hradby vystřílel. Touto prostou válečnou lstí

se mi podařilo překonat i každou další hradbu – neboť vyšplhat se na zeď, kterou generál ráčil nazvat „hladkou jako sklo“, je nemožnost a holý nesmysl. Neusiluji o nic takového:

„Jak muži sluší, vlasti směle služ,
kdo hledá víc, přec není víc než muž!“

Ovšem kdyby byla nepřátelská děla bývala všeobecně dobře obsluhována, ani jeden z nás tří by byl nevyvázl živ; ale ať už to bylo následkem hrůzy, nebo ohromného množství kouře z tolika děl, skutečně jsme pronikli. Ani na plošinách nebyla naše práce tak obtížná, jak byste si představovali – pobíjet ty chlapy byla pustá řezničina. Jakmile jsme se objevili, obrátili se všichni na útěk a prchali horem pádem; čtenář si může udělat úsudek o jejich odvaze podle toho, že ze sedmi set mužů, které jsme zabili, jen čtyřicet mělo rány vpředu, kdežto ostatní byli probodnuti na útěku.

Ale nad všechny jiné kousky Štěstěny bylo vypuštění těch tygrů; byl to *dernier ressort*¹¹ Bournonvilla, druhého velitele pevnosti. Zpozoroval jsem toho muže (který byl nápadný svou šálou v barvách trikolory) na každé z hradeb, jež jsme ztekli: utíkal vždy první ze všech. Měl klíče od všech bran, a když otevřel dveře zvěřince, ve strachu v nich nechal trčet celý svazek, jehož jsem se zmocnil, jakmile byla zvířata přemožena. Runty Goss pak otvíral jednu bránu po druhé, naše vojska vstupovala dovnitř a vítězná vlajka mé vlasti zavlála na hradbách Alígarhu!

Když generál provázen svým štábem vstoupil do poslední linie opevnění, pozvedl mne ten statečný stařík z mrtvého nosorožce, na němž jsem seděl, a přitiskl mne na svou hrud'. Avšak vzrušení, které mne přeneslo přes únavu a nebezpečnoství onoho strašného dne, na jednou rázem ustalo a já jsem se na jeho rameni rozplakal jako děčko.

11 Poslední útočiště. Pozn. red.

Povyšování děje se v naší armádě bohužel podle služebního stáří a není v moci vrchního velitele povýšit ani Caesara, najde-li ho v hodnosti nižšího důstojníka; *moje* odměna za tento výkon nebyla tedy nijak bohatá. Jeho Excellence měla oblíbenou rohovinovou tabatěrku na šňupavý tabák (neboť i když zaujímal vysoké postavení, vystupování měl velmi prosté): tu a s ní asi čtvrt unce zvlášť sušeného welšského tabáku, jehož vždycky používal, věnoval mi darem, prohlásiv před celým útvarem: „Přijměte toto, pane Gahagane, jako důkaz úcty prvního důstojníka armády k důstojníku nejstatečnějšímu.“

Počítám-li, že šňupavý tabák měl cenu půl penny, řekl bych, že celý dar měl hodnotu asi čtyř pencí. Ale má aspoň jednu dobrou vlastnost – přesvědčí každého, kdo by pochyboval o mém příběhu, že jeho údaje jsou skutečně pravdivé. Nechal jsem tabatěrku v kanceláři svého nakladatele zároveň s výstřížkem z časopisu *Bangál Harkára* a každý si může obojí prohlédnout u pana Cunninghama.¹² Onen kdysi populární výraz nebo rčení: „Račte si šňupnout?“ vznikl ze zmíněné příhody, neboť důstojníci mého pluku, z nichž se žádný mimo mne neodvážil zúčastnit zteče, mne tak škádlivali pro tuto skrovnou odměnu za mé služby. Nevadí! Budou-li na mně chtít, abych *znovu* vzal útokem nějakou pevnost, budu tomu rozumět lépe!

Hned po dobytí oné důležité pevnosti se nám Perron, který byl duší Sindhiovy armády, vzdal i s rodinou a s poklady a byl propuštěn do francouzské osady v Čandarnagaru. Velení po něm převzal Bourquien a proti tomu jsme nyní táhli. Ráno jedenáctého září nás našlo na pláních u Dillí.

Byl pekelně horký den a všichni jsme se osvěžovali po ranním pochodu, když tu jsem zcela jedinečným způsobem zpozoroval – byl

12 Major opravdu nechal v kanceláři pana Cunninghama starou tabatěrku, ale ta neobsahovala žádný výstřížek z novin a *vůbec* nedokazuje, že zabil nosorožce a ztekl čtrnáct hradeb při obléhání Alígarhu. M. A. T.

jsem na předsunuté hlídce s O’Gawlerem od královských dragounů – , že je nablízku nepřítel. Seděli jsme s O’Gawlerem pod malým baldachýnem z koňských kůží, který jsme si pořídili na ochranu před nesnesitelným slunečním žářem, a s velkou rozkoší jsme kouřili jemné manilské doutníky a popíjeli z kameninového džbánu výborné, chladné, slabé a osvěžující sangáří. Hráli jsme večer předtím karty a O’Gawler se mnou prohrál sedm set rupií. Nalil jsem poslední zbytek sangáří do dvou pintových sklenic, z nichž jsme pili, pozvedl jsem svoji a řekl jsem: „Na větší štěstí příště, O’Gawlere!“

Jak jsem ta slova pronesl – pffí! – dělová koule mi vyrazila džbánek z ruky a zabořila se ubohému O’Gawlerovi do žaludku. Úplně ho to vyřídilo a já jsem ovšem svých sedm set rupií jakživ nedostal. Tak nejisté je štěstí ve válce!

Připnout si šavli a výstroj – vyskočit na arabského oře – dopít sangáří, které O’Gawler nechal, a odcválat ke generálovi – to vše bylo dílo okamžiku. Zastal jsem ho v klidu a pohodlí u oběda, jako kdyby byl ve svém domě v Londýně.

„Generále,“ řekl jsem, když jsem dorazil do jeho pájdžámy (neboli stanu), „musíte nechat jídla, chcete-li bojovat s nepřítelem.“

„Nepřítel? – Pša! Pane Gahagane, nepřítel je na druhé straně řeky.“

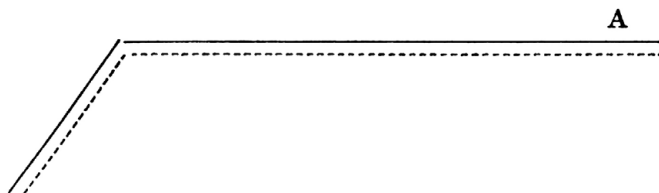
„Mohu vám říci pouze tolik, Excellence, že nepřátelská děla dostřelí stěží na pět mil a že kornet O’Gawler byl právě zastřelen po mém boku dělovou koulí.“

„Ha! Opravdu?“ zvolala Jeho Excellence, povstávajíc a odkládajíc pečené krocaní stehno. „Pánové, pamatujte, že oči Evropy jsou upřeny na nás, a následujte mne!“

Pobočníci vyskočili a uchopili své chocholaté přilby; všechna britská srdce zabušila silněji při pomýšlení na nastávající *mêlée*¹³. Vyhoupili jsme se na koně a cválali rychle za statečným starým generálem; já, nikoliv poslední v řadě, na svém slavném černém oři.

13 Šarvátka, bitka. Pozn. red.

Byla to naprostá pravda, nepřítel byl rozložen v celé síle asi tři míle od našeho tábora a z pahorku, na nějž jsme vyjeli na zvědy, viděli jsme dalekohledy celou jeho impozantní linii. Nic ji nemůže popsat lépe než toto:

„A“ je nepřítel a tečky představují sto dvacet kusů dělostřelectva, jež chránily jeho linii. Mimo to byl zakopán a rozsáhlá bažina vpředu mu zaručovala bezpečnost ještě navíc.

Jeho Excellence za okamžik přehlédla linii, pak se obrátila k jednomu z pobočníků a pravila: „Vyříd'te rozkaz generálmajoru Tinklerovi, aby přijel se svou jízdou.“

„Sem, míní Vaše Excellence?“ tázal se pobočník překvapen, neboť nepřítel nás zpozoroval a dělové koule lítaly hustě jako hrášky.

„Sem, pane!“ pravil starý generál, rozčileně dupnul nohou, načež pobočník pokrčil rameny a odcválal. Za pět minut jsme uslyšeli polnice v našem táboře a v dalších dvaceti minutách se k nám připojila většina jízdy.

Přijížděli k nám nahoru, pět tisíc mužů, praporce rozevláté ve vzduchu, dlouhá řada vyleštěných jezdeckých bot se ve zlatém slunci jen blyštěla. „Tak tady jsme,“ řekl generálmajor sir Theophilus Tinkler, „co dál?“ „Ale k s... u,“ vyrazil vrchní velitel, „utočit, útočit – nic než útočit – tryskem – děla – ničemové, černí lotři – útočte! Útok!“ A pak se obrátil ke mně (snad byl rád, že může změnit rozhovor) a pravil: „Poručíku Gahagane, vy zůstanete u mne!“

A dobře jsem mu posloužil, neboť neváhám říci, že bitvu jsem vyhrál já. Nechtěl bych urazit čtenáře tvrzením, že nějaké mé

osobní výkony rozhodly bitvu – že jsem, na příklad, pobil pluk jízdy nebo pohltil baterii děl –, takové nesmyslné povídačky by byly k necti čtenáři i tomu, kdo je vypravuje. Jak je dobře známo, já nikdy neřeknu jediné slovo, které bych nemohl dokázat, a ze všech neřestí nejvíc nenávidím hloupý hřích samolibosti: chci prostě říci, že má *rada*, kterou jsem dal generálovi onoho dne ve čtvrt na tři odpoledne, rozhodla toto velké vítězství ve prospěch britské armády.

Gleig, Mill a Thorn už průběh této války vylíčili, ač jaksi nějak opomenuli jakoukoliv zmínku o jejím hrdinovi. Generál Lake se stal za vítězství onoho dne lordem Lakem z Lasvarí. Lasvarí! A kdo, přísámbůh, byl skutečným vítězem u Lasvarí? Mohu si položit ruku na srdce a říci, že jsem to byl já. Potřebuje-li tento fakt vůbec jaký důkaz, podám jej hned, a to svědectvím nejvyšší vojenské autority na světě – totiž císaře Napoleona.

V měsíci březnu 1817 plul jsem jako cestující na lodi *Princ Regent* (kapitán Harris), která se cestou z Kalkaty do Anglie zastavila u Sv. Heleny. Spolu s ostatními důstojníky na lodi vykonal jsem zdvořilostní návštěvu u slavného longwoodského vyhnance, který nás přijal ve své zahradě, kde se procházel, v nankinovém obleku a ve velkém širokém slamáku, s generálem Montholonem, hrabětem Las Casas a s jeho synem Emanuelem, tehdy ještě malým chlapcem; ten už si mne asi nepamatuje, ale nicméně hrál si s třapcem mého meče a s třapci mých holínek po celou dobu našeho interviewu s Jeho císařským Veličenstvem. Naše jména předčítal (s docela pěknou výslovností, mimochodem) generál Montholon, a jak je postupně vyslovoval, císař se vždy uklonil nositeli jména, ale nepronesl ani slovo. Posléze dospěl Montholon k mému jménu. Císař se mi najednou zadíval do očí, vytáhl ruce z kapes, dal si je za záda, a přistoupiv ke mně s úsměvem, pronesl tato slova:

„Asáje, Dillí, Dig, Fatehgarh?“

Zrudl jsem, smekl klobouk s hlubokou úklonou a řekl jsem: „Sire, c'est moi.“¹⁴

„Parbleu! Je le savais bien,“ zvolal císař a nabídl mi tabatěrku. „En usez-vous, Major?“¹⁵ Vzal jsem si pořádný šňupec (který mi, spolu se ctí, že mluvím s tak velkým mužem, vehnal slzy do očí) a on pokračoval, jak přesné jen to lze opakovat, následujícími slovy:

„Pane, jste znám; jste příslušníkem hrdinského národa. Váš třetí bratr, velitel praporu hrabě Godfrey Gahagan, byl v mé irské brigádě.“

Gahagan. „Veličenstvo, je to pravda. On a moji krajané stáli ve službě Vaší Výsosti pod zelenou vlajkou při průlomu u Burgosu a odrazili Wellingtona. Byl to jediný případ, jak Vaše Veličenstvo ví, kdy Irové a Angličané byli v té válce poraženi.“

Napoleon (pohlédnuv na mne, jako kdyby chtěl říci: „Hrom do vaší upřímnosti, majore Gahagane!“). „Inu ano, bylo to tak. Váš bratr byl hrabě a zemřel jako generál v mých službách.“

Gahagan. „Když ho našli u Borodina, ležel na kupě devětadvaceti kozáckých těl. Byli všichni mrtvi a všichni byli poznamenáni gahaganovskou značkou.“

Napoleon (k Montholonovi). „C'est vrai, Montholon: je vous donne ma parole d'honneur la plus sacrée que c'est vrai. Ils ne sont pas d'autres, ces terribles Ga'gans.“¹⁶ Musím vám říci, že monsieur vyhrál bitvu u Dillí právě tak jistě jako já bitvu u Slavkova. Takto: – Ce bélître de Lor Lake,¹⁷ když povolal svou jízdu a umístil ji před Holkarovými bateriemi, které kosily planinu, chtěl zaútočit na nepřátelské baterie tou svou jízdu, jež by byla bývala rozprášena,

14 Výsosti, to jsem já! *Pozn. red.*

15 Přisámbůh, to jsem dobře věděl. Šňupete, majore? *Pozn. red.*

16 Je to pravda, Montholone, dávám vám své nejsvatější čestné slovo, že to je pravda. Nejsou jiní, tihle strašní Gahaganové! *Pozn. red.*

17 Ten darebák lord Lake. *Pozn. red.*

pokosena, rozdrčena na prach do posledního muže, nebýt chytrosti tohoto velkého šelmy, que vous voyez.¹⁸“

Montholon. „Coquin de Major, va!“¹⁹

Napoleon. „Montholone, mlč! Jakmile lord Lake poznal tu *fâcheuse*²⁰ situaci, do které dostal svá vojska, trval při své býčí anglické tvrdohlavosti na tom, že všichni na místě padnou, a zcela určitě by to byl učinil – a ztráta jeho armády by byla znamenala zkázu Východoindické společnosti – a zkáza anglické Východoindické společnosti by byla ustavila mé císařství (totiž – byla to tenkrát republika!) na východě – nebýt toho, že tento muž zde před námi, poručík Goliáš Gahagan, jel po boku generála Laka.“

Montholon (s výrazem zoufalství a vzteku). „Gredin! Cent mille tonnerres de Dieu!“²¹

Napoleon (blahovolně). „Calme-toi, mon fidèle ami.²² Co chcete? Byl to osud. Gahagan v kritické fázi bitvy, nebo spíše masakru (neboť Angličani nezabili nepříteli ani jediného muže), poradil k ústupu.“

Montholon. „Le lâche! Un Français meurt, mais il ne recule jamais.“²³

Napoleon. „Stupide! Což nevidíš, proč byl ústup nařízen? – Copak nevíš, že to byl od Gahagana úskok, aby Holgara vylákal z jeho neproniknutelných zákopů a záseků? Nevíš, že ten indický pitomec naletěl na léčku, vyjel z krytu svých děl a vyrazil se svou jízdou na planinu, aby pronásledoval Laka a jeho dragouny? A pak se na něho Angličani vrhli; ty neohrožené děti severu smetly jeho chabé jezdce,

18 ... kterého vidíte. *Pozn. red.*

19 Majore, vy ničemo, ven! *Pozn. red.*

20 Nepříjemnou. *Pozn. red.*

21 Lump, Bůh si ho ztrestá. *Pozn. red.*

22 Uklidni se, věrný příteli. *Pozn. red.*

23 Ten zbabělec! Francouz umírá, ale nikdy neustupuje. *Pozn. red.*

vrhly je zpět k jejich dělům, která už nebyla k ničemu, vnikly do Holkarových pozic zároveň s jeho vojsky, porubaly šavlemi dělostřelce u jejich kusů a vyhrály bitvu u Dillí!“

Když císař mluvil, jeho bledé líce se rozpálily ruměncem, jeho oko sršelo oheň a jeho hluboký jasný hlas zněl jako kdysi, když ukazoval na nepřitele ze stínu pyramid nebo když shromažďoval své pluky k útoku na smrti poseté pláni wagramské. Měl jsem v životě mnohé skvělé okamžiky, ale žádný nebyl tak skvělý jako tento; a ochotně bych odpustil i slovo „zbabělec“, kterého o mně použil Montholon, vzhledem k svědectví, jež pronesl v můj prospěch jeho pán.

„Majore,“ řekl mi císař závěrem, „proč já jsem neměl ve svých službách takového muže, jako jste vy? Byl bych vás učinil knížetem a maršálem!“ A tu se pohroužil do snění, jehož smysl jsem chápal a ctil. Bezpochyby myslel na to, že bych byl asi změnil jeho osud k dobrému; a mám věru pramálo pochyb, že bych to byl učinil.

Krátce potom, když monsieur Marchand, Napoleonův valet-de-chambre²⁴, přinesl kávu a když jsme toho nápoje popili a pohovořili si o denní politice, císař odešel; svou blahosklonností, kterou projevil při tomto pozoruhodném rozhovoru, ve mně zanechal hluboký dojem.

24 Komorník. Pozn. red.

Kapitola třetí

Na skok do Španěl – Zpráva o vzniku a výkonech ahmadnagarské nepravidelné jízdy

Hlavní stan, Morella 15. září 1838.

Už jsem tu několik měsíců u svého mladého přítele Cabrery, ale při tom válečném ruchu a shonu – denně na stráži a v bateriích po šestnáct hodin ze čtyřiaadvaceti, se čtrnáctým vážným zraněním a sedmi kulkami z mušket v těle – jistě pochopíte, že jsem měl pramálo času na to, abych pomýšlel na vydání svých pamětí. *Inter arma silent leges*²⁵ – v třesku zbraní čert vzal psaní!, jak praví básník; ani by mne bylo nenapadlo, abych se obtěžoval s perem, až teprve docela všední vděčnost mne pohnula k tomu, že jsem hodil na papír pár řádek.

U Oraaových vojsk, jež poslední dobou obléhala tuto pevnost, byl mladý gentleman jménem Toone O'Connor Emmett Fitzgerald Sheeny, student práv a člen Gray's Inn, a jak říkal, *laureát* dublinské Trinity College. Pan Sheeny byl u královniných vojsk, ale nikoliv v hodnosti vojenské, nýbrž jako dopisovatel jistého anglického žurnálu; za nepatrnou týdenní odměnu jim posílal zprávy o pohybech válčících stran a vlastní názory o španělské politice. Za výkon své povinnosti dostával od majitelů toho žurnálu týdně pár guinejí a to mu umožňovalo, což ani nemusím říkat, aby vystupoval v Oraaově táboře, jak si může dovolit pouze kristinský generál nebo alespoň plukovník.

25 Za války zákony mlčí. Upravené lat. rčení „*Inter arma silent musae*.“ (Za války múzy mlčí). *Pozn. red.*

Při slavném výpadu, který jsme podnikli třiadvacátého, byl jsem samozřejmě mezi nej přednějšími v *mêlée* a octl jsem se, po mnohých krveprolitích (popisovat je zde bylo by stejně nepříjemné jako zbytečné), na dvorku hospůdky neboli podesty, kde za obléhání mělo svůj stan několik královských důstojníků. Pesatera neboli hostinského moji stateční kyrysníci poslali na onen svět i s jeho znamenitou rodinou a dětmi – důstojníci ubytovaní v podestě ovšem upláchl; jeden člověk tam však zůstal a moji chlapi se zrovna chystali rozsekat ho svými borachios na tisíc kusů, ale já jsem vrazil do místnosti právě včas, abych té katastrofě zabránil. Vida před sebou individuum v civilu – bílý klobouk, světlemodrou atlasovou kravatu s vyšitými motýlky a jinými čtvernožci, zelený kabát s mosaznými knoflíky a modré plaidové kalhoty – poznal jsem okamžitě krajana a zasáhl jsem, abych mu zachránil život.

Se svou zmatenou irskou výslovností toho mladík napovídal až až, jen aby mé kyrysníky odvrátil od úmyslu zabít ho; je však velmi nepravděpodobné, že by jeho prosby byly na ně zapůsobily, kdybych se byl neobjevil v místnosti a nezařval na ně, aby zadrželi.

Vidouce před sebou generála (mám čest být nositelem této hodnosti ve službách Jeho katolického Veličenstva) a k tomu člověka vysokého šest stop a čtyři palce a ozbrojeného tou strašnou *cavecilla* (meč takto nazvaný, protože je dlouhý pět stop), která je tak dobře známa u španělských armád – vidouce tedy tuto postavu, chlapi ustoupili a volali: „*Adios, corpo di bacco nosotros*“²⁶, a tak dále, dokazovali tak jasně (svými slovy), že by obětovali, kdyby se byli odvážili, jako žertvu toho, jehož jsem takto zachránil před jejich zuřivostí. „Lotři!“ zařval jsem, slyše je reptat. „Pryč! Ven!“ A chlapi, nevrle mačkající svá sombrera, uposlechli a opustili camarillu.

Pan Sheeny mi pak podrobně vyprávěl o tom, co už jsem stručně nastínil, upozornil mne přitom, že má v Anglii příbuzné, kteří by

26 Zaklení. Pozn. red.

se mi cítili zavázáni, kdybych ho propustil, a že jeho velmi důvěrný přítel, anglický vyslanec, by uvedl do pohybu nebe i zemi, aby pomstil jeho smrt, ukázal mi obstojně naplněný cestovní vak a projevil naději, že by snad uspokojil žádostivost mých vojáků. Řekl jsem, že lituji, ale že jsem bohužel nucen podrobit jeho osobu prohlídce; a z toho vzešla ta okolnost, kterou, jak se obávám, budete pokládat za poněkud trapné vysvětlení. Našel jsem u pana Sheenyho tři sovereigny v anglické měně (jež mám dodnes) a ku podivu také výtisk časopisu *New Monthly Magazine*, obsahující úryvek z mých dobrodružství. Stačilo pokynout hlavou, aby byl tento mladý muž zastřelen, ale ona nepatrná okolnost mu zachránila život. Uspokojená autorská marnivost mne pohnula k tomu, abych přijal jeho cestovní tlumok a cennosti a abych ubožáka propustil na svobodu. Zastrčil jsem časopis do kapsy kabátu a opustil jsem mladíka i podestu.

Chlapi, k mému překvapení, už stavení vyklidili, a já jsem měl nejvyšší čas, abych je následoval; zjistil jsem totiž, že náš výpadní oddíl nadělal hrozné spousty v liniích Oraaových a teď ustupoval na celé čáře do pevnosti tísněn přesilou nepřítele, který mu byl v patách. Jsem ve Španělsku celkem dobře znám a ctěn u vojsk obou stran (než jsem přešel k Donu Carlosovi, skutečně jsem několik měsíců sloužil na straně královnině); a protože je mou zásadou nikdy nemít slitování, neočekávám ani sám slitování, kdybych byl zajat. Když jsem vyšel z podesty s Sheenyho tlumokem a se svým mečem v ruce, byl jsem trochu znechucen a rozmrzen, neboť jsem viděl, jak naši chlapi v celkem dobrém šiku ustupují zrychleným pochodem asi čtyři sta yardů přede mnou směrem nahoru k pevnosti, zatím co pouhých sto yardů zleva se šinuli po silnici královnini kopiníci.

Než jsem tohle objevil, dostal jsem se až do samého prostředka silnice, takže mne ti holomci měli plně v zorném poli, a pfi! kulička mi přeletěla kolem levého licousu, než bych byl řekl švec. Rozhlédl jsem se – bylo tam těch zatracených *malvados* aspoň sedmdesát,

a jak jsem řekl, ve vzdálenosti pouhých sto yardů. Kdybych vám tvrdil, že jsem se zastavil a utkal se sedmdesáti muži, usoudili byste, že jsem blázen nebo lhář: nikoliv, pane, nebojoval jsem, utekl jsem.

Mám šest stop čtyři palce – má postava je ve španělské armádě známa stejně dobře jako postava hraběte de Luchana nebo postava mého divokého malého přítele, samého Cabrery. „GAHAGAN!“ vykřiklo půl tuctu lotrovských hlasů a už za mnou zarachotilo padesát dalších výstřelů. Utíkal jsem – běžel jsem jako statečný jelen před chrty – prchal jsem jako už mnohokrát předtím ve svém životě, když nebylo jiné pomoci nežli běh o závod.

Uběhl jsem asi pět set yardů a tu jsem shledal, že jsem získal náskok skoro tří set yardů a že také kristinovská jízda zůstala nějakých sto yardů za mnou, s výjimkou tří jezdců, kteří mi byli hrozně blízko v patách. První byl důstojník bez kopí. Vypálil na mne obě své pistole – byl dvacet yardů před svými druhy; podobná vzdálenost byla mezi oběma kopiníky, kteří jeli za ním. Rozhodl jsem se tedy, že si počkám na č. 1, a když se přiblížil, provedl jsem proti přední noze jeho koně sek 3 – odlítla, a jak jsem očekával, svalil se i kůň s jezdcem. Měl jsem sotva čas prohnat meč tělem povaleného nepřítele, když se na mne přihnul č. 2. Kdybych se tak mohl zmocnit koně toho chlapa, pomyslel jsem si, byl bych zachráněn; a hned jsem také plán, od něhož jsem si sliboval záchranu, provedl.

Odešel jsem z podesty, jak jsem řekl, s Sheenyho tlumokem, a protože jsem se nechtěl rozloučit s některými předměty, jež obsahoval – nějaké košile, láhev whisky, několik kousků windsorského mýdla atd., atd. – nesl jsem jej až dosud na ramenou, ale teď jsem byl přinucen obětovat jej *malgré moi*²⁷. Jak se hulán přihnul, upustil jsem z pravé ruky svůj meč a hodil jsem mu tlumok na hlavu s tak bezpečnou trefou, že se svalil do sedla jako pytel, a když kůň takto docválal až ke mně, bez obtíží jsem jezdce shodil; láhev whisky ho

27 Proti své vůli. Pozn. red.

zasáhla nad pravým okem a úplně ho omráčila. Srazit ho se sedla a vyskočit na ně sám bylo dílem okamžiku; oba zápasy se totiž udály asi v pětině času, co čtenáři trvalo přečtení popisu. Avšak v té rychlosti, jak jsem se naposled střetl s nepřítelem a vyšvihl se na jeho koně, dopustil jsem se velmi hloupého nedopatření – odcválal jsem *bez svého meče*! Co jsem měl dělat? – Cválat dál, samozřejmě, a svěřit svou bezpečnost nohám koně!

Kopiník za mnou mne už už doháněl, a jak se ke mně přibližoval, slyšel jsem jeho hrozný smích. Nahnul jsem se v sedle kupředu jako jockey a kopal jsem a pobízela a mlátil koně rukou, ale všechno bylo marno. Blíže – těsněji – hrot jeho kopí už byl na dvě stopy od mých zad. Ach ouvej; bodl kopím, a představte si mé rozčilení, když jsem je cítil pronikat – přesně devětapadesáti stránkami časopisu *New Monthly Magazine*. Nebýt onoho časopisu, byl bych býval nabodnut, o tom není ani stínu pochybnosti. Bylo snad nesprávné, že jsem pocítil vděčnost? Neměl jsem snad příčinu, abych do onoho časopisu přispíval i nadále?

Teprve když jsem se s posledními vojáky výpadního oddílu dostal bezpečně do Morelly, dověděl jsem se o směsném výsledku kopiníkova bodnutí (musím vám totiž říci, že jak bodl kopím, zasvištěla mi nad hlavou kulka našich hochů, vlétla mu do nosu a znemožnila mu nadosmrti vrhat kopí). Pospíšil jsem ke Cabrerovi a vyprávěl jsem mu, jaká jsem onoho dne zažil dobrodružství.

„Ale generále,“ pravil, „vy stojíte. Prosím vás, *chiudete l'uscio* (posad'te se).“

Posadil jsem se a tu jsem si teprve všiml, že mám v šosu kabátu nějaké cizí těleso, které mi brání, abych si sedl pohodlně. Vytáhl jsem magazín, který jsem tam nahmatl, a ke svému úžasu jsem na něm *objevil kristinovské kopí*, zakroucené jako rybářský hák nebo pastýřská hůl.

„Ha! Ha! Ha!“ řekl Cabrera (který je známý vtipálek).

„Valdepeñas madrileños,“ zabručel Tristany.

„Na mou cachuca di caballero,“ (na mou čest gentlemana) ječel Ros d'Eroles, zmítaje se smíchy, „pošlu to biskupovi do Leonu jako berlu.“

„Gahagan ji *posvětil*,“ zachechtal se Ramón Cabrera; a tak pokračovali ve svých *muchacas* hodinu nebo ještě déle. Ale když se dověděli, že mne zachránil před kopím toho bídneho kristina časopis obsahující mou vlastní historii, změnil se jejich smích v údiv. Přečetl jsem jim pak (neboť jsem mluvil španělsky plynňěji než anglicky) svůj příběh slovo za slovem.

„Ale jak je to vlastně?“ řekl Cabrera. „Vy byste jistě mohl vyprávět i jiné příběhy?“

„A jaké, pane!“ řekl jsem; a ještě téhož večera, když jsme seděli nad poháry tertullie (sangarí), vyprávěl jsem bez přerušení skoro přesně těmito slovy:

„Dopsal jsem svůj článek právě doprostřed bitvy u Dillí, která skončila, jak každý ví, naprostým vítězstvím britských zbraní. Leč kdo vyhrál bitvu? Lord Lake se nazývá viscount Lake z Dillí a Lasvarí, zatím co major Gaha – –, nesmysl, *na něm* nezáleží, nesejde na tom, že provedl útok, se šavlí v ruce vyskočil na šestistopý násep před ústí hlavně řvoucího kanónu a nad blýskavé hroty pík, že jednou rukou uchopil posvátnou pěškaš neboli rybu – což byl praporec, který se vždycky nosil před Sindhiou –, že svým chrabrým mečem utál chobot slavnému bílému slonu, který se v smrtelné agónii vrhl s šíleným řevem do maráthských řad a následován svými obřími bratry rozmetal zděšené chidmatgáry jako plevy ve větru. On sám se zatím hned vrhl na batalión chánsámánú, hned zas roztal až k páteři ječícího a zuřícího bávarčího²⁸, hnal se jako simum rudou zaharskou plání a pobil vlastní rukou sto čtyřicet tř- – ale nesejde

28 Maráthové tak nazývají dvouhrbého baktrijského dromedára, o němž se zmiňuje, jak si vzpomene čtenář klasiků, Suidas (ve svém Komentáři o útěku Dareiově).

na tom –, *sám to udělal*; stačíž mu prostě, že bylo dobyto vítězství: nedbá o prázdné pocty, jichž se dostalo mužům šťastnějším!

Po bitvě jsme vpochodovali do Dillí, kde nás přijal chudák starý slepý šáh Álam, jenž našemu generálu prokázal všemožné pocty a udělil různé tituly. Když mu byli představováni důstojníci, všiml si šáh mé osoby²⁹ a zeptal se, jak se jmenuji.

Lord Lake mu něco pošeptal o mých výkonech a stařec byl zprávu o mém vítězství nad slonem (jehož chobotu dodnes používám) tak potěšen, že řekl: ‚Nazvěmež ho Gadžapati‘ neboli Pán slonů; a pod jménem Gadžapati jsem pak byl všeobecně znám mezi domorodci – totiž mezi muži. Ženy měly pro mne něžnější název a říkaly mi mášúk, což znamená čaroděj.

Nebudu však popisovat Dillí, které čtenář bezpochyby dobře zná, ani obléhání Ágry, kam jsme odtáhli z Dillí, ba ani hroznou bitvu u Lasvarí, která málem ukončila válku. Stačíž řeknu-li, že jsme zvítězili a že já jsem byl zraněn – jako jsem ostatně byl raněn po každé ve všech těch dvou stech a čtyřech utkáních, kdy jsem se octl v řeži. Jedna věc se však stala během tohoto tažení *naprosto zřejmou* – *že se pro Gahagana něco musí udělat*. Vlast křičela hanba, královská vojska reptala, sipáhíové se otevřeně bouřili proti tomu, že jejich Gadžapati je pouhý poručík, ačkoliv už prokázal tak znamenité služby. Co dělat? Lord Wellesley byl očividně v rozpacích. ‚Gahagane,‘ napsal mi, ‚je jasné, že není vaším osudem být nižším důstojníkem – *vy jste zrozen pro velení*; ale Lake a generál Wellesley jsou dobří důstojníci, nelze je vyhodit – musím pro vás opatřit nové místo. Co byste říkal, milý brachu, útvaru *nepravidelné jízdy*?‘

Takto tedy vznikl slavný oddíl AHMADNAGARSKÉ NEPRAVIDELNÉ JÍZDY. Pravda, byl to útvar guerillový, ale bude se ho v letopisech našich indických polních tažení dlouho vzpomínat.

29 Zde se major dopustil jakési malé nedůslednosti. Je známo, že šáh Álam byl slepý. Jak tedy mohl vidět Gahagana? Je to zřejmě nemožné!

Jako velitel tohoto pluku měl jsem právo stanovit uniformu útvaru a vybírat nováčky. Těch jsem měl dost, jakmile jen vešlo ve známost mé ustanovení, ba hrnuli se pod můj prapor mnohem rychleji než k pravidelným útvarům ve službách Společnosti. Měl jsem k velení ovšem evropské důstojníky a několik svých krajanů seržantů; ostatní byli všichni domorodci, jež jsem vybíral z nejsilnějších a nejstatečnějších mužů v Indii. Byli to hlavně Pathánové, Afghánci, Harámzádové a Koliové, neboť to jsou obyvatelé, jak je dobře známo, nejbojovnějších oblastí našich indických držav.

Byl to jedinečný a vznešený pohled, když jsme dělali přehlídku v plné parádě. Odjakživa jsem si potrpěl na oblečení a tentokrát jsem dal svému vkusu *carte blanche*³⁰ a vynalezl jsem nejskvělejší odění, jaké snad kdy zdobilo vojáka. Já sám, jak jsem už uvedl, jsem vysoký šest stop a čtyři palce a mám postavu jedinečně souměrnou a ztepilou. Mé vlasy a vousy jsou skvostně rusé, tak světlé, že na dálku vypadají skoro nachově. Oči mám světlemodré, překlenuté hustým obočím barvy mých vlasů, a hrozný, temně purpurový šrám, který mi běží přes čelo, oční víčko a tvář a končí na uchu, dodává mému obličejí tak stroze vojenské vzezření, že si je ani nelze představit. Když někdy piji (což se stává dosti často), zbarvuje se šrám jasnou rubínovou barvou, a protože mám ještě další, který mi sebral kus spodního rtu a ukazuje pět mých předních zubů, můžete si sami představit, že ,sotva kdy kráčel po zemi' (jak poznamenal ten netvor Burke o jedné ze svých obětí) ,podivnější přízrak'. Tyhle přirozené přednosti jsem ještě zlepšil, a když jsme tábořili za horkých větrů v Čitybobary, nechal jsem si narůst dlouhé vlasy a rovněž tak i dlouhé vousy, jež mi sahaly po pás. Trvalo mi denně dvě hodiny, než jsem si natočil vlasy do deseti tisíc malých vývrtkových spirálek, jež mi vlály na ramenou, a než jsem si nakroutil kníry pěkně k uším. Oblékal jsem si nachové kalhoty a červené safiánové

30 Neomezenou moc. Pozn. red.

boty, nachový kabátec s šerpou téže barvy kolem pasu; na hlavě jsem nosil nachový turban vysoký tři stopy a ozdobený chocholem z nachových pér plameňáka a nedovolil jsem si ani jedinou ozdůbku kromě malé stříbrné lebky a zkřížených hnátů vpředu na turbanu. Toto elegantní odění doplňovaly dva páry pistolí, malajská dýka a talvár, broušený po obou stranách a dlouhý bezmála šest stop. Na žerdích mých dvou praporů byly skutečné lebky a zkřížené hnáty; jedna lebka byla ozdobena černými a druhá rusými vousy (ohromně dlouhými, jež byly odstřiženy mužům, které jsem zabil v bitvě). Na jednom praporu ovšem byly zbraně Johna Companyho, na druhém jsem byl namalován já sám s nohou na zabitém slonu a s jednoduchým nápisem GADŽAPATI – napsaným písmem nágar-ským, perským a sanskrtským. Jezdil jsem na černém oři a vypadal jsem, při všech nesmrtelných bozích, jako Mars. Na mne by se byla hodila slova, jež byla napsána v době Marlboroughově o sličném generálu Webbovi:

Jak hrdě vodí v nebezpečný boj
svůj nadšený a válkou zpitý voj,
jak směle přísný majorův je hled,
co Mars když jede k bitvě, velí: Vpřed!
Ni nebesům snad není poplatný,
jak Paris krásný Hektor udatný!

Moji důstojníci (kapitáni Biggs a Mackanulty, poručíci Glogger, Pappendick, Stuffle atd., atd.) byli oblečeni přesně stejně, ale v žlutém, a mužstvo bylo ustrojeno podobně, ale v černém. Viděl jsem už od té doby mnoho pluků a mnoho divoce vyhlízejících mužů, avšak ahmadnagarská nepravidelná jízda byla mnohem hroznější na pohled než jakákoliv sebranka lotrů, na které kdy padl můj pohled. Byl bych děkoval nebi, kdyby tak byl moskalský car vtrhl do Kábulu a Láhauru, abych se s ním mohl utkat na válečném poli se

svými starými Ahmadnagarci! Žehnám vám, žehnám vám, mí snědí druhové ve vítězství! Mhou dvaceti let stále ještě slyším ryk vašeho válečného pokřiku a vidím třpyt vašich šavlí, jak řádíte v nejhustší bitevní vřavě!³¹

Leč odstuptež ode mne, melancholické vzpomínky! Můžete si sami představit, jak se asi nepravdělní vyjímali v bitvě – řada pěti set černolících, černooděných a černovousých mužů na černých koních – Biggs, Glogger a ostatní důstojníci v žlutém, cválající po bitevním poli jako klikaté blesky, a já sám, rudý, osamělý a majestátní, je všechny ozařuji jako ten úchvatný sluneční kotouč na nebesích.

Řekl bych, že je jen velmi málo lidí, kteří neslyšeli o Holkarově náhlém a odvážném vpádu do Doábu v roce 1804, když jsme si mysleli, že vítězství u Lasvari a skvělý úspěch u Dígu už ho úplně vyřídily. Shromáždil deset tisíc jezdců a rozbil tábor u Palimbangu; a když o něm generál Lake po prvé uslyšel, byl v Patně, pak v Ram-pudži, pak v Dongargáonu – zkrátka, byl skutečně v samém srdci našeho území.

Nejhorší na celé věci bylo toto: Jeho Excellence, pohrdajíc tímto maráthským náčelníkem, mu dovolila, aby postoupil asi o dva tisíce mil, a neměla ani zdání, kde by se s ním měla utkat. Byl snad v Hazaríbaghu? Byl v Baglí Gandži? Nikdo nevěděl a po jistou dobu pohyby Lakeovy jízdy byly zcela protichůdné, nejisté, zmatené a nerozhodné.

Takový, zkrátka, byl stav věcí v říjnu 1804. Na počátku měsíce jsem byl raněn (bezvýznamné škrábnutí, které mi sebralo horní víčko oka, kousek tváře a spodní ret) a musel jsem přenechat velení svých nepravdělných Biggsovi, zatím co já jsem se uchýlil vzhle-

31 Nechci se chlubit svým literálním slohem ani tvrdit, že se mi v minulosti nikdo nevyrovnal spisovatelským géníem; ale jestliže čtenář najde v dílech Byronových, Scottových, Goethových nebo v dílech Victora Huga krásnější větu, než je tato, budu mu zavázán, to je vše – prostě říkám, že *mu budu zavázán*. – G. O'G. G., M. H. E. I. C. S., C. I. H. A.

dem ke zraněním na anglické stanoviště ve Farruchábádu – alias Fatehgarhu –, což jest, jak ví každý šestákový listonoš, na samém konci Doábu. Máme tam ubikace a já jsem se tam odebral jen kvůli ranhojiči a náplasti.

Farruchábád je rozdělen na dva obvody nebo města: níže položený Kótvál, obývaný domorodci, a horní část (která je trochu opevněna a všeobecně se nazývá Fatehgarh, což znamená v hindustánštině ‚oblíbené místo bělolících farangů blízko mangovníkového háje, zasvěceného Rámovi‘), obydlenou Evropany. (Je to úžasné, mimochodem, jak srozumitelná to je řeč a kolik se v ní dá vyjádřit jedním nebo dvěma docela všedními slovy.)

Tedy Biggs a moji muži vyváděli s armádou lorda Lakea všelijaké prapodivné kousky, zatím co já jsem byl zdržován ve Fatehgarhu jako nedobrovolný zajatec svého zdraví.

Jako nedobrovolný zajatec, to bych přece jen neměl říkat. Tábor ve Fatehgarhu obsahoval to, co by *každého* muže učinilo šťastným otrokem. Bylo tam plno žen, půvabných žen všech typů! Skutečně je to tak, neboť když začalo tažení roku 1803, shromáždily se dámy z celé armády na toto místo, kde byly ponechány, jak se soudilo, v bezpečí. Mohl bych, jako Homér, uvádět všechna jejich jména a tituly. Zmíním se alespoň o *některých*, jejichž památka mi je dosud zvlášť milá. Byly tam:

Paní generálmajorová Bulcherová, manželka Bulchera od pěchoty.
SLEČNA BELINDA BULCHEROVÁ.

Paní plukovníková Vandergoggleschroyová.

Paní majorová Macanová a čtyři slečny Macanovy.

Blahorodá paní Burgoová, paní Flixová, Hicksová, Wicksová a mnoho dalších, příliš mnoho, než abych je mohl vyjmenovat. Byl tam vskutku shromážděn výkvět naší armády, a poslední slova generála Lakea, když jsem ho opouštěl, byla: ‚Gahagane, svěřuji ty ženy vaší péči. Chraňte je svým životem, bděte nad nimi svou ctí a braňte je nezdolnou silou své udatné paže.‘

Fatehgarh je, jak jsem řekl, evropské sídliště a krásný vzhled bungalowů mezi chumáči mangovníkových hájů už dávno rozněcoval k obdivu turisty a kreslíře. Stojí na srázném pahorku, pod jehož úpatím se majestátně valí řeka Brahmaputra; jedním slovem, nelze si představit místo, které by bylo uměním i přírodou vkusněji upraveno za sídlo britských krás. Paní Bulcherová, paní Vander-gobbleschroyová a ostatní vdané dámy, o nichž jsem se zmínil, měly každá uprostřed zahrad rozkošný bungalow, a mezi těmi domečky mi čas plynul tak mile, jak jen mohou hodiny ubíhat muži, který opustil své zamilované válečnické zaměstnání.

Byl jsem velitelem pevnůstky. Je to malá bezvýznamná *petta*, chráněná pouze dvěma hradebními koši, docela jednoduchou protibáštou a střílnou zabezpečenou proti dělovým koulím. Nahoře na ní byla zasazena má vlajka a malá posádka pouhých čtyřiceti mužů byla pohodlně ubytována dole v kasematech. Ranhojič a dva kaplani (mimo to žili ve městě tři důstojní páni z dobrovolné misie) doplňovali, jak bych řekl, posádku naší malé pevnůstky, kterou jsem měl vést a hájit.

Na večer prvního listopadu roku 1804 jsem pozval paní generál-majorovou Bulcherovou a její dcery, paní Vandergobbleschroyovou a ovšem i všechny ostatní dámy ze sídliště na malou slavnost na počest svého uzdravení, na zahájení lovecké sezóny a také na rozloučenou, neboť jsem měl v úmyslu ráno vsednout do poštovního kočáru a vrátit se k pluku. Ti tři dobrovolní misionáři, o nichž jsem se zmínil, a některé dámy v sídlišti, jež měly přísnější náboženské zásady, odmítli dostavit se do naší malé společnosti. Lépe by byli učinili, kdyby se byli vůbec nenarodili, než aby udělali to, co provedli – jak uslyšíte.

Tancovali jsme vesele celý večer a všechny přítomné dámy i páni si na večeři náležitě pochutnali (hlavně na jemném kondoru, labužnickém marabu a na jiných ptácích podobného druhu, které jsem během dne zastřelil) a já jsem využil příležitosti a odebral se na

hradby se zajímavou a spanilou Belindou Bulcherovou. Právě jsem se jal tomuto sladkému mladému stvoření *conter fleurettes*³², jak říkají Francouzi, když tu náhle zasvištěla vzduchem raketa a dole v údolí pod pevnůstkou bylo vidět prudké světlo.

„Co to? Ohňostroj! Kapitáne Gahagane,“ pravila Belinda, „to je od vás až příliš galantní!“

„Na mou věru, má drahá slečno Bulcherová,“ řekl jsem, „jsou to ohňostroje, o kterých nemám potuchy; snad naši přátelé misionáři...“

„Hled'te, hled'te!“ zvolala Belinda, a celá se chvějíc, křečovitě se chytla mé paže. „Co to vidím? Ano – ne – ano! Je to – *náš bungalow je v plamenech!*“

Byla to pravda, prostorný bungalow, obývaný paní generálmajorovou, byl v tom okamžiku kořistí hltavého živlu – další a další následovaly – sedm bungalowů, než bych byl řekl švec, vzplanulo jasným plamenem v černém půlnočním vzduchu!

Uchopil jsem svůj noční dalekohled, a dívaje se k místu, kde požár zuřil, spatřil jsem ke svému úžasu tisíce černých postav, tančících kolem ohňů; a dík jejich světlu zpozoroval jsem řady indických jezdců, jak jedna za druhou nastupují přímo uprostřed otevřeného prostranství, kolem něhož byly postaveny bungalowy!

„Hej, strážný!“ houkl jsem (zatím co se poděšená a rozechvělá Belinda přimkla těsněji k mému boku a stiskla silnou paži, která ji objala kolem pasu), „spust' padací most! A hled', ať jsou masúldží (malé košíky, jichž se používá místo těžké artilerie) dobře naplněny! Vy, sipáhíové, rychle do lunet! Vy, čaprásdžíové, zhasněte světla ve střelnách! Dnešní noci nám bude horko, nebo se nejmenuji Goliáš Gahagan.“

Když zaslechli můj křik, sběhli se hosté a dámy (počtem třiaosmdesát), sipáhíové, čaprásdžíové, masúldžíové, a tak dále, na plošinu

32 Dvořit se. Pozn. red.

a po mých slovech vypuklo hrozné zděšení a pronikavé ječení. Muži stáli nerozhodní a němí hrůzou, ženy se třásly a vlastně ani nevěděly, kde by měly hledat útočiště. ‚Kdo jsou tam ti lotři?‘ otázal jsem se. Sto hlasů zaječelo v odpověď – někteří tvrdili, že to jsou Pindáριοvé, jiní říkali, že Maráthové, další se zapřísahali, že je to Sindhia, a jiní zase prohlašovali, že to je Holkar – nikdo nevěděl.

‚Je tu někdo,‘ zeptal jsem se, ‚kdo se odváží jít mezi ta vojska na zvědy?‘ Bylo mrtvé ticho.

‚Tisíc tománů tomu, kdo mi přinese zprávy o té armádě!‘ opakoval jsem znovu. Pořád mrtvé ticho. Bylo to tím, že Sindhia i Holkar byli příliš známi svou krutostí a nikdo se neodvážil vydat se v takové nebezpečí. ‚Och, kdybych tak měl padesát svých udatných Ahmadnagarských,‘ pomyslel jsem si.

‚Pánové,‘ řekl jsem, ‚je mi to jasné – jste zbabělci – žádný z vás se neodváží pohlédnout smrti tváří v tvář. A je to vyhlídka povzbudivá; což nevíte, že ten lotr Holkar, jestliže je to on, s rozbřeskem jitra oblehne naši pevnůstku a vrhne tisíce mužů proti našim hradbám? Nevíte, že není slitování a není naděje, jestliže nás zajme? Čeká nás smrt – a tyto spanilé bytosti, jež jsou zde shromážděny, něco horšího než smrt!‘ Tu se jaly dámy ječet a výt zrovna tak, jak jsem slyšel výt jednoho letního večera šakaly. Belinda, má drahá Belinda! Objala mne oběma pažemi a vzlykala na mém rameni (nebo spíše do mé kapsy, protože ta malá čarodějka výš nedosahovala).

‚Kapitáne Gahagane,‘ zavzlykala, ‚Go-Go-Goggl-íáš!‘

‚Modlo mé duše!‘ odvětil jsem.

‚Odpřísáhněte mi jednu věc.‘

‚Přísahám.‘

‚Že když – jestliže se – ti protivní, hrozní, odporní Mará-á-á-át-thové zmocní pevnosti, že mne vyrvete z jejich moci.‘

Přitiskl jsem si to drahé děvče na srdce a přísahal jsem při svém meči, že spíše zhyne mou vlastní rukou, než bych ji nechal v nebezpečí, že by mohla být zhanobena. To ji upokojilo; a její matka,

paní generálmajorová Bulcherová, i její starší sestra, jež do této chvíle neměly o našich citech ani potuchy (nu ovšem, nebýt těchto mimořádných okolností, je pravděpodobné, že bychom je byli ani sami nikdy neobjevili), dověděly se za těchto trudných okolností o Belindině náklonnosti ke mně. Když jsem takto přijal její žádost o sebezničení, usoudil jsem, že je to dojmavý a vynikající příklad, a navrhl jsem všem dámám, aby ho následovaly a aby při vstupu nepřítelů do pevnosti a na mé znamení učinily jedna jako druhá konec svému životu. Představte si, jak jsem byl znechucen, když jsem učinil tento návrh a žádná z dam na něj neráčila přistoupit; přijaly jej s tímž chladným odmítnutím, s nímž se předtím setkal můj návrh u posádky.

Uprostřed tohoto shonu a zmatku jako naschvál, aby se ještě zvětšil, zazněla od brány pevnosti polnice a jeden ze strážných ke mně přiběhl se zprávou, že je před bránou maráthský voják s vyjednávačskou vlajkou!

Sestoupil jsem dolů, správně odhadnuv, jak se ukázalo, že ta druhá strana, ať už to byl kdokoli, nemá dělostřelectva; a přijal jsem hrotem meče svitek papíru, na němž v překladu stálo:

Goliáši Gahaganovi Gadžapatimu!

Vládce slonů, pane – mám čest oznámit Vám, že jsem v osm hodin večer dorazil k této pevnosti s deseti tisíci jezdci pod mým velením. Spálil jsem od svého příchodu sedmnáct bungalowů ve Farruchábádu a Fatehgarhu a vyhověl jsem také bolestné nutnosti dát popravit tři duchovní (molly) a sedm anglických důstojníků, které jsem našel ve městě; ženy byly umístěny bezpečně v harémech mých důstojníků i v mých vlastních.

Protože znám Vaši odvahu a nadání, budu velmi šťasten, vzdáte-li pevnost a přijmete-li v mé armádě hodnost generál-majora (hukabadára). Kdybyste snad návrh odmítl, dovoluji si upozornit, že zítra zaútočím na pevnost, a až jí dobudu, dám

popravit všechny mužské členy posádky a všechny ženy nad dvacet let. Vám vyhradím trest, který svou novostí a vybranými mukami, jak si lichotím, sotva byl kdy překonán. Očekáváje laskavou odpověď, zůstávám, pane, Váš oddaný služebník

Džasvant Ráo Holkar

Tábor před Fatehgarhem 1. září 1804.

R. S. V. P.

Důstojník, který přinesl tento skvělý dopis (udivuje, jak opičácky ten Holkar napodobil formu anglické korespondence), hromotlucný pathánský voják v drátěné kosili a ocelové přilbě s kápí, kolem níž měl ovinut turban, stál na můstku opřen o bránu a pískal si nápěv lidové písně. Přečetl jsem si dopis a okamžitě mi bylo jasné, že se nesmí ztrácet čas. Ten chlap, řekl jsem si, se nesmí nikdy vrátit k Holkarovi. Kdyby na nás zaútočil, než budeme připraveni, byla by pevnost v půlhodince jeho.

Přivázal jsem si na hůl svůj bílý kapesník, otevřel jsem bránu a přistoupil k důstojníkovi; stál, jak jsem řekl, na můstku přes příkop. Udělal jsem mu hluboký salám podle domorodého způsobu, a když se sehnul, aby mi vrátil poklonu, bohužel musím říci, že jsem se na něho vrhl, praštil ho prudce do hlavy, až pozbyl smyslů, a pak jsem ho zavlekl za hradbu a vytáhl za sebou padací most.

Odnesl jsem tělo do svého bytu a tam jsem mu rychle jako blesk strhl turban, kamarband, pájdžáma a trepy, oblékl jsem to na sebe a rozhodl jsem se vyrazit na zvědy k nepříteli.“

Zde jsem musel skončit, neboť Cabrera, Ros d'Eroles a ostatní ze štábu upadli do hlubokého spánku! Co jsem dělal na zvědách a jak jsem hájil pevnost Fatehgarh, o tom budu mít čest vyprávět při jiné příležitosti.

Kapitola čtvrtá

Indický tábor – výprava z pevnosti

Hlavní stan, Morella 3. října 1838.

Je vonná noc. Slyším veselý cinkot tamburín a bujně hlasy děvčat a venkovanů, tančících pod mým oknem ve stínu chumáčů révoví. Smích se střídá se zpěvem v radostném koloběhu a i na tuto vzdálenost poznávám elegantní postavu Ramona Cabrery, jak šeptá veselé nicotky do uší andaluských dívek nebo se připojuje k rozkošnému chóru Riegovy hymny, kterou vždy a všude zpívá nadšený vojenský lid Carlose Pátého. Jsem sám, v nejnepřístupnější a nejbezpečnější věži naší pevnůstky. Velké okenice jsou otevřeny – vnikající vítr mi šeptá do ucha své libovonné vzpomínky o pomerančovníkovém háji a myrtové besídce. Má louč (haluz vonného cedrovníku) plápolá a blikotá v půlnočním vánku a pouští svou vůni a hořící štěpinky na můj svitek a na stůl, kde píši – přiměřené psací potřeby pro spisovatele vojáka! – je to papír od patron, po němž mé pero tak hladce běží, a prázdný soudek od prachu mi slouží za drsný psací stůl. Kolem mne, pode mnou, nade mnou, všude – všude je mír! Myslím, jak tak osaměle sedím, na svou vlast, na Anglii a dumám nad sladkými i trpkými vzpomínkami ze svých raných dnů. Leč vraťme se k našemu vyprávění tam, kde jsem je ukončil (vyrušen naléhavými příkazy války) při poslední příležitosti.

Přestal jsem, tuším – neboť jsem od korektur vzdálen tisíc mil, když píši, a kdybych nepsal čirou PRAVDU, musel bych si ve svém příběhu tisíckrát odporovat –, myslím tedy, že jsem přestal v té části svého příběhu, když Holkar byl před Fatehgarhem a já jako velitel

pevnosti jsem byl právě nucen vyřídít jeho posla; oblékl jsem Indovu výstroj a šel jsem vyzvědět sílu a pokud možno i záměry nepřítele. I když se snad má postava velice podobala postavě onoho Pathána a přestrojena do jeho zbroje by byla oklamala rysí oči Maráthů, do jejichž tábora jsem se hodlal vnořit, bylo jasné, že jediný pohled na mou světlou tvář a rusé vousy by byl vyvedl z omylu i nejtupější pitomce v Holkarově armádě. Vzal jsem tedy láhev Burgessova ořechového kečupu, natřel jsem si obličej a ruce a pomocí skleničky Warrenova černého jantaru jsem si prostě načernil vlasy a vousy, že byly jako ebenové. Indova přilba a drátěná kukla skryly velkou část mého obličeje, a tak jsem doufal, že při troše štěstí a drзости a při dokonalé znalosti všech východních nářečí Barmy až po Afghánistán projdu touto poněkud nebezpečnou zkouškou bez nehody.

Neznal jsem noční heslo, to je pravda – ale spoléhal jsem v té věci na své štěstí a vyrazil jsem směle z pevnosti, nesa vyjednávačskou vlajku jako předtím. Ušel jsem sotva dvě stě yardů a hle! skupina indických jezdců, ozbrojených jako ten, kterého jsem právě přemohl, klusala mi vstříc. Jeden z nich vedl nádherného bílého oře, a jen co mne spatřil, seskočil ze svého vlastního koně, hodil uzdu společníkovi a šel mi s ořem naproti; ještě další chlapík sesedl a šel za ním. Jeden mi podržel koně za uzdu, zatím co druhý (s mnohými salámy, alejkumy a jinými úklonami) držel třmen vykládaný drahokamy a čekal, až nasednu.

Pochopil jsem situaci okamžitě: Ind, který přišel k pevnosti, byl velký člověk – to bylo jasné. Kráčel jsem tedy majestátně, přijal jsem sametem potaženou uzdu a vyšvihl se do velkolepého vysokého sedla. „Bak, bak,“ řekl jsem. „Je to dobré. Ve jménu čtyřiceti devíti imámů, jedme.“ A celá skupina vyrazila ostrým klusem, já jsem mlčel a s nemalým rozechvěním jsem myslel na to, s čím se asi setkám.

Když jsme tak jeli, zaslechl jsem dva z mužů, jak si povídají o mém neobvyklém mlčení (domnívám se tudíž, že já – vlastně ten Ind – byl důstojník povídavý). „Rty Bahádurovy jsou zavřeny,“ poznamenal

jeden. „Kde jsou ti rajští ptáci, jeho paví slova? Jsou uvězněna za zlatými mřížemi jeho zubů!“

„Kuš!“ řekl jeho druh. „Mlč! Bábádží Bahádur viděl strašného farangije Gahagana Chána Gadžapatiho, vládce slonů, jehož meč kosí žeň smrti; je pouze jediný soupeř, který může nosit trepky zabíječe slonů – a to je Bábádží Bahádur!“

„Pravdu díš, Paníří Makkhane, Bahádur přemýšlí o slovech nevěřícího; je pštros a sedí na vejcích svých myšlenek.“

„Bečašm! Je to jasné! Necht' ti mladí ptáci, jeho činy, jsou silní a rychlí v letu.“

„Necht' žerou železo,“ dodal Paníří Makkhan, který byl zřejmě svým způsobem šprýmař.

„Oho!“ pomyslel jsem si, když se mi náhle rozbřesklo. „Tak to byl slavný Bábádží Bahádur, co jsem ho právě přemohl! A on sám je ten muž předurčený k tomu, aby chodil v mých trepkách, že?“ Ale v této chvíli jsem byl já v jeho trepkách! Takovéto naděje a zvraty jsou údělem vojáka!

Jsem přesvědčen, že každý – aspoň každý, kdo byl v Indii – slyšel jméno Bábádžího Bahádura; je odvozeno z dvou hindustánských slov – *bábádží*, generál, a *bahádur*, dělostřelec. V této funkci vstoupil do služeb Holkarových a svými zásluhami a nezdolnou chrabrostí v boji dosáhl hodnosti pavího péra, již se dostává jen šlechticům nejvyšší třídy. Mimo to se oženil s jednou z Holkarových nesčetných dcer, což byl sňatek, který ubohému Bábádžímu přinesl, podle *Chronique scandaleuse*, více cti než radosti. Jakkoliv byl statečný v poli, v harému prý byl největší zbabělec na světě, otrocky porobený svou šerednou a protivnou ženou. Ve všech důležitých věcech se s tímto Bahádurem radil jeho vládce, který, jak se zdá (maje na paměti mé vlastnosti a nechtěje se unáhlit při útoku na tak nebezpečného nepřitele), vyslal nešťastného Pathána k pevnosti na zvědy; ten však měl za úkol provést ještě něco víc, jak jsem se pak dověděl od jeho pobočníka Panířího Makkhana, který byl, jak jsem brzy postřehl,

starým oblíbencem Bábádžího – bezpochyby pro svou poctivost a zálibu ve vtipných odpovědích.

„Bahádurovy rty jsou uzavřeny,“ řekl konečně, příklusav ke mně, „nemá ani slova pro starého Panířího Makkhana?“

„Bismilláh, mášalláh, bárialláh,“ odvětil jsem, což znamená: „Můj dobrý příteli, co jsem viděl, nestojí ani za vyprávění a naplňuje mou hrud' nejčernějšími předtuchami.“

„Nepodařilo se vám sejít se s Gadžapatim o samotě a probodnout ho dýkou?“

(To bylo vyslovené spiknutí!) „Nikoliv, viděl jsem ho, ale ne o samotě; jeho lidé byli neustále s ním.“

„Harámzáde! To je škoda; čekali jsme jen na zvuk vaší džogry (píšťalky) a rovnou bychom tam byli vjeli a zmocnili se všech mužů, žen a dětí v pevnosti. Ale nešť! Je tam posádkou jen nějaký tucet mužů a zásoby nemají ani na dva dny – musí se vzdát; a pak hurá na bledé tváře! Mášalláh! Prý vojáci, kteří se tam dostanou první, si budou moci vybrat. Jak se má stará, Rótí Makkhanová, podiví, až si přivedu domů pár farangíjských ženušek – ha ha!“

„Blázne!“ řekl jsem. „Dvanáct mužů v posádce! Je jich tam dvanáct set! Gahagan sám vydá za tisíc mužů; a pokud jde o živobytí, když jsem tam vešel, viděl jsem na vlastní oči pět set býčků, pasoucích se na nádvoří!“ Byla to lež jako věž, přiznám se; ale mým cílem bylo oklamat Panířího Makkhana a vyvolat v něm co nejúčinnější představu o obranných možnostech obležených.

„Uf, uf,“ zabručeli muži, „to je zázračná pevnost. Nikdy ji nezdoláme, dokud nedorazí naše děla.“

Byla tedy naděje! Neměli dělostřelecký voj! Než ten přijde, důvěřoval jsem, že se lord Lake doslechne o našich nesnázích a připochoduje nám na pomoc. A tak jsme jeli, zabráni do myšlenek a hovoru, až nás zastavila předsunutá stráž; starý Paníří řekl heslo a vjeli jsme do samého středu Holkarova tábora.

Byl to zvláštní – vzrušující pohled! Plály tam táborové ohně a kolem nich – pojidající, odpočívající, hovořící, pozorující bujně krůčky bajadér nebo naslouchající příběhům nějakého dhólbáta (indického vypravěče) – byly tisíce temných postav vojenského lidu. Velbloudi a koně byli uvázáni pod banánovníky, na nichž dozrávalo mangové ovoce a poskytovalo jim výbornou potravu. Směrem k místu, které zlatá ryba a královská parda, vlající ve větru, označovaly jako sídlo Holkarovo, vedla dlouhá třída – slonů! Věru nejkrásnější ulice, jakou jsem kdy viděl. Každé z těchto obrovitých zvířat mělo na hřbetě tvrz, obsazenou mauretánskými lučištníky a slavnými perskými střelci. Byl právě čas krmení těchto královských zvířat a bylo vidět, jak pacholci přinášejí ohromné tofangy neboli koše, naplněné ananasy, banány, kukuřicí a kakaovými boby, jež tu rostou bujně ve všech ročních obdobích. Jeli jsme touto nevšední třídou – neméně než tři sta osmdesát osm ohonů jsem napočítal po obou stranách – každý ohon patřil slonu vysokému pětadvacet stop – každý slon měl na hřbetě dvouposchodovou tvrz – každá tvrz obsahovala ložnice a jídelny pro dvanáct mužů, kteří tvořili její posádku a obstarávali stráž na střeše – na každé střeše byl vlajkový stožár dlouhý dvacet stop, půlměsíc se třpytil tisícem drahokamů a kolem něho vlála císařská vlajka – všechny vlajky z hedvábného sametu a zlatých tkanin nesly známé heslo Holkarovo v erbovním stříbře, zlaté a červení.

Brzy nato jsem se sám zmocnil devíti takových praporců, a až se vrátím do Anglie, velmi rád je ukáži každému, kdo na ně bude zvědav. Touto úchvatnou scenerií tedy naše malá kavalkáda projela a nakonec jsme dorazili k sídlu Holkarovu.

Stany pobočníků tohoto slavného náčelníka byly soustředěny kolem jednoho britského bungalowu, který unikl plamenům a jež po dobu obléhání obýval. Když jsem vstoupil do velké místnosti, kde seděl, konala se právě válečná rada; jeho hlavní generálové a vezírové seděli kolem něho a každý kouřil svou hukku, jak jsou

tito černí braši zvyklí před jídlem i po jídle, ráno, v poledne a večer, před spaním i po probuzení. Byl tam takový mrak kouře, že bylo vidět sotva yard před sebe – další šťastná okolnost pro mne, neboť zmenšovala pravděpodobnost, že budu odhalen. Když chidmatgárové a chánsámánové vysvětlili vladaři s obvyklými ceremoniemi, že pravé oko Slunce Vesmíru (jak mne ti pohanští ignoranti nazývali) se vrátil ze svého poslání, povolal mne Holkar ihned na majdán čili vyvýšené pódium, kde seděl v přepychové lenošce, a já jsem okamžitě zul trepy, vrhl se na kolena, a devětadevadesátkrát udeřiv hlavou o zem, šinul jsem se, pořád na kolenou, sto dvacet stop místností a pak nahoru po dvaceti schodech, jež vedly na jeho majdán – pitomý, bolestný a nechutný obřad, který lze chápat jen jako přežitek temného barbarství a jenž drásá kolena a holeně, nemluví o kalhotách. Doporučuji každému, kdo pojedje do Indie s úmyslem vstoupit do služeb domorodých rádžů, aby si vzpomněl na mou radu a dal si je *dobře vycpat*.

Nu a tak se pravé oko Slunce Vesmíru vyšplhalo, jak to šlo, po schodech majdánu (na němž seděli a pokuřovali, jak jsem řekl, masnadové neboli štábní důstojníci), až jsem se dostal na doslech k Holkarovi, který se mne ihned zeptal na úspěch mého poslání. Prchlivý stařec na mne vychrlil celou spoustu otázek: „Kolik mužů je v pevnosti?“ otázal se. „Kolik žen? Je zásobena potravinami? Mají střelivo? Viděl jsi velitele Gahagana sáhiba? Zabils ho?“

Všechny tyto otázky vybafl Džasvantráo Holkar se stejným počtem bafů kouře.

Vzal jsem si také čilam, a vytvořiv kolem sebe mrak tak hustý, že na tři yardy, na mou čest gentlemana, nikdo neviděl víc než sloup kouře, jímž jsem byl obalen, vyprávěl jsem Holkarovi, ovšem v orientálním jazyce, nejlepší povídačku, jakou jsem si o pevnosti dovedl vymyslet.

„Pane,“ řekl jsem, „abych zodpověděl nejprve tvou poslední otázku – toho strašného Gadžapatiho jsem viděl – a je na živu. Je

vysoký téměř osm stop a sní denně jednoho býčka. (Viděl jsem jich v ohradě sedm set a on sám se zapřísáhl, že během obléhání se spokojí třemi týdně.) V bitvě přišel o levé oko – a co z toho vzešlo? Ó Ráme Gandží,“ (ó ty-s-okem-jasným-jako-jitro a s-vousem-černým-jako-noc), „Goliáš Gadžapati – NIKDY NESPÍ!“

„Ach, ty Chorramságu (ty zloději světa),“ řekl hlavní vezír Sa’adat Alí Beg Bimbakčí, „to jen žertuješ!“ a sálem proběhl všeobecný šepot, když jsem pronesl tuto nehoráznou lež.

„Při sto jedenácti vtěleních Višnuových,“ prohlásil jsem slavnostně (a to je přísaha, kterou, pokud je známo, žádný Ind dosud neporušil), „přísahám, že tomu tak jest; tak aspoň mi to řekl a já mám dobrý důvod, abych uznal jeho moc. Gadžapati je čaroděj, je sprážen s ďábly; je nezranitelný. Hled’te,“ řekl jsem, vytasiv svou dýku – a všechny oči se v mžiku obrátily ke mně – „třikrát jsem ho bodl touto ocelí – do zad jednou – dvakrát přímo do srdce; ale on se mi jen opovržlivě vysmál a přikázal mi, abych vyřídil Holkarovi, že ještě nebyla ukuta ocel, která mu ublíží.“

Jakživ jsem neviděl člověka tak rozzuřeného, jako byl Holkar, když jsem mu vyřídil toto poněkud nestoudné poselství.

„Ach, ty taškáři v liliové livreji!“ rozkřikl se na mne. „Ty nevěřící pse s mlékem místo krve, ty bledolící ničemo! On žije, ač urazil tvého pána v tvé přítomnosti! Ve jménu Proroka na tebe pliji, pohrdám tebou, hnusím si tě, degraduji tě! Na, tu máš, ty lháři vesmíru! – a tu – a tu – a tu!“

Tak hrozné jsou výstřelky barbarských myslí! Po každé, když tento stařík zvolal „tu máš“, hodil nějaký předmět, který měl po ruce, na hlavu neohroženému Gahaganovi – svou dýku, svůj meč, svou karabinu, své bohatě zdobené pistole, svůj turban, posetý diamanty v ceně sta tisíc krorů rupií – konečně svou hukku, hadovitý obústek, stříbrný zvonek, čilam a co všechno – zasvištělo mi to nad hlavou a rozpláclo to na rosol nos velkému vezírovi.

„Jek mazí! Mám po nose,“ řekl stařec mírně. „Chceš si vzít můj život, ó Holkare? Je rovněž tvůj!“ Ani jediné další slovo stesku neuniklo jeho rtům.

Přestože jedna pistole a karabina spustily, když je rozzuřený Ind mrštil po mé hlavě, a tasená Šavle, prudce, ale nešikovně vržená, usekla končetiny jednomu nebo dvěma masnadům, jak seděli na své umará, celí se třesouce, je to podivné, ale musím říci, že ani jediná z těchto vržných zbraní mne nezranila. Když vřava ustala a nešťastní ubožáci, kteří se stali oběťmi tohoto záchvatu zuřivosti, byli odneseni, vrátila se Holkarovi zase částečně dobrá nálada a dovolil mi, abych ve své zprávě o pevnosti pokračoval. Mluvil jsem tedy dál a ani v nejmenším jsem nevzal na vědomí výbuch jeho netrpělivosti; však by to také bylo bývalo vrcholem neslušnosti, kdybych si ho byl všiml, neboť takové příhody se vyskytují několikrát za den.

„Je dobře, že se Bábádží vrátil,“ zahuhňal chudák velkovezír, když jsem radě vyložil, jaké mimořádné obranné prostředky posádka má. „Tvá hvězda je jasná, ó Bahádure! Neboť už této noci jsme se rozhodli vzít pevnost útokem pomocí žebřů a přísahali jsme, že všechny nevěřící v posádce nabodneme na hrot meče.“

„Nemáte však dělostřelecké baterie,“ poznamenal jsem.

„Pcha! Máme dva moždíře, šestadevadesátky, ty úplně stačí na vyrazení brány; a pak hurá útokem!“ zvolal Lál Mohamed, generál jízdy, který byl soupeřem Bábádžího a odporoval mu v každém slově, které řekl. „Ve jménu Džagannátha, proč čekat na těžké dělostřelectvo? Copak nemáme meče? Nemáme srdce? Mášalláh! Ať si zbabělci zůstanou u Bábádžího, všichni praví muži půjdou za Lálem Mohamedem, alhamdulilláh, bismilláh, bárialláh!“³³ Vytasil šavli, zamával jí nad hlavou a hulákal svůj bitevní pokřik. Opětovali jej

33 Major vložil do úst svých indických postav nejvybranější řeč. Bismilláh bárialláh a tak dále, tvoří, podle romanopisců, samu trest' orientální konverzace.

mnozí z ostatních omarů, jejich nadšený jásot pronikl do tábora k sluchu mužstva, velbloudi spustili řev, koně se vzpínali a řehtali, osm set slonů začalo troubit, bubeníci a trubači rozezvučeli nástroje. Jak živ jsem neslyšel tak ohlušující vrískání, ani předtím, ani později. Jak jsem se chvěl o svou malou posádku, když jsem slyšel nadšené výkřiky těch nespočetných davů!

Zbývala jen jediná možnost. „Pane,“ pravil jsem, obrátiv se k Holkarovi, „vyjděte této noci a půjdete na jistou smrt. Lál Mohamed neviděl pevnost tak jako já. Proražte bránu, chcete-li, ale k čemu? Abyste se dostali do ohně stovky děl; můžete vzít útokem další bránu, a pak ještě další, ale nakonec vyletíte do povětří s Gahaganovou posádkou v citadele. Kdo tu mluví o odvaze? Kdyby to nebylo v tvé vznešené přítomnosti, ó hvězdo věřících, vytrhl bych Lálu Mohamedovi nos z obličeje a jeho uši bych si dal jako ozdabu ke svému pagrí! Kdo tady nezná rozdíl mezi tímhle žlutolícím zbabělcem a Gahaganem chánem Gadža... chci říci Bábádžím Bahádurem? Jsem ochoten bít se s jedním, dvěma, třemi nebo dvaceti, a to mečem, kordem, dřevěnou šavlí nebo na pěsti, chcete-li. Při svatém dudákovi, bít se, to je jako pářit se a pít pro Ga... pro Bábádžího, chci říct – hej! Pojd' sem, ty šotku, a já ti vyklepu z kůže ty tvé šeredné kosti!“

Tato řeč se mi málem stala osudnou, neboť jsem-li rozčilen, osvojuji si proti své vůli něco z frazeologie charakteristické pro mou vlast; a to je tak neorientální, že by to bylo muselo nepochybně vést k prozrazení, kdyby tu bylo bývalo sebemenší podezření, kdo vlastně jsem. Jak to vypadalo, Holkar nic netušil a okamžitě zarazil hádku; Lál Mohamed však zřejmě pojal nějaké podezření, neboť když Holkar zvolal hromovým hlasem „Tamášá!“ (ticho), Lál přiskočil a vyrazil ze sebe:

„Pane můj! Pane můj! To není Báb...“ Ale víc už nedořekl. „Umlčte ho, otroka!“ rozkřikl se Holkar a zuřivě dupl nohou; v témž okamžiku už měl ubožák čelisti ovázány turbanem. „Hej, farráši! Vyved'te

Lála Mohameda, dejte mu sto tuctů na chodidla, posad'te ho na bílého osla a vod'te ho po táboru s nápisem: Tak Holkar odměňuje žvanily.“

Opět jsem si vydechl; a po každé, když jsem zaslechl plesnutí bambusu, dopadajícího na nohu Lála Mohameda, pocítil jsem, jak se mé duši vrací mír, a děkoval jsem svým hvězdám, že mne zbavily tohoto nebezpečí.

„Vezíre,“ řekl Holkar, kterého úžasně bavily Lálovy výkřiky, „musím ti dát nějakou náhradu za tvůj nos. Polib svému vladaři ruku, o Sa'ádate Alí Begu Bimbakčí! Od tohoto dne budeš Zuhairuddaula!“

Oči dobráka starce se naplnily slzami. „Dovedu snášet tvou přísnost, ó vládce,“ řekl, „ale neunesu tvou lásku. Nebyla to pro mne čest, když Tvá Výsost ráčila přejít po mostě mého nosu?“

Tato věta byla uznána všemi hlasy za velmi poetickou. Korunován novými poctami odebral se vezír k spánku. Holkar byl ve výtečné náladě.

„Bábádží,“ řekl, „ty mi také musíš odpustit. *A propos*, mám pro tebe novinku. Tvá žena, nesrovnatelná Patí Rúdž“ (bílá a rudá růže) „přibyla do tábora.“

„MÁ ŽENA, pane můj?“ vyrazil jsem ohromen.

„Naše dcera, světlo tvých očí! Jdi, můj synu, vidím, že jsi radostí bez sebe. Princezniny stany jsou hned vedle mých a já vím, že už toužíš ji obejmout.“

Má žena? To byla věru komplikace!

Kapitola pátá

Výsledek mé rozmluvy s manželkou

Panírí Makkhan a ostatní pobočníci už na mne čekali u vchodu a zavedli mne ihned do mého vlastního stanu v sousedství. Octl jsem se už v mnohých nebezpečných situacích, předtím i později, ale nepopírám, že se mi v tomto případě rozbušilo srdce víc, než když jsem vedl nějaký beznadějný útok nebo pochodoval proti dělostřelecké baterii.

Jakmile jsem vstoupil do stanu, vyrojil se zástup služebníků, někteří mi odníмали zbroj, jiní mi nabízeli občerstvení, další zas hukku, attár růží (ve velkých čtvrtgalonových lahvích) a tisíce příjemností orientálního života. Poslal jsem je pryč. „Ponechám si svou zbroj,“ řekl jsem, „odejdu dnes v noci. Vyřídíte princezně mé poručení a že je mi velice líto, ale dnešní noci že nemám čas ji navštívit. Dejte mi sem divan a přineste mi sem večeři: džbán perského vína, dobře chlazeného, jehně nadívané pistaciovými ořechy, pilaf ze dvou krocanů, kůzle na paprice – cokoliv. Zmizte! Dejte mi dýmku, nechte mne o samotě a oznamte mi, až bude jídlo připraveno.“

Myslel jsem, že se mi tímto způsobem podaří vyhnout se prozatím krásné Patí Rúdž, a doufal jsem, že uprchnu, aniž se podrobím zkoumavému pohledu jejích zvědavých očí. Chvilí jsem kouřil a pak přišel pobočník a hlásil mi, že večeře je připravena ve vnitřní místnosti stanu (předpokládám, že čtenář ví, má-li aspoň běžné vzdělání, že stany indických velmožů jsou zhotoveny z nejjemnějších kašmírských šálů a pozůstávají přinejmenším z tuctu místností kompletně vybavených koberci, komíny a zasunovacími okny). Šel jsem tedy do ústřední komnaty, pustil jsem se tam prsty do jídla podle orientálního způsobu a tu a tam jsem se napil vína

ze džbánu, který se báječně chladil v jiném džbánu, naplněném sněhem.

Právě jsem polykal poslední kousek velmi chutného dušeného jehněte s rýží, které jsem měl k večeři, když jsem zaslechl cupitání nožek, pronikavé štěbetání ženských hlasů, a sotva se rozhrnul závěs, vkročila dáma v doprovodu dvanácti otrokyň měsíčních tváří a štíhlých v pase, spanilých jako hurisky v ráji.

Dáma sama, abych jí učinil zadost, byla pravým opakem svých průvodkyň: byla nahrblá, stará, melasovité pleti a ještě tisíckrát ohyzdnější ji dělaly křiklavé šaty a blyštivé klenoty, jimiž byla ověšena. Čára žlutou křídou, vedená z čela na špičku nosu (který byl nadto ozdoben ohromným třpytivým nosním prstencem), její oční víčka, namalovaná jasně červeně, a velká skvrna těžce barvy na bradě svědčily o tom, že nebyla muslimské, nýbrž bráhmanské víry – a to velmi vysoké kasty: bylo jí to vidět na očích. Okamžitě jsem byl rozhodnut, jak budu postupovat dál.

Jakmile zaslechli dobře známý zvuk jejího hlasu, opustili mužští služebníci samozřejmě komnaty. Bylo by pro ně znamenalo smrt, kdyby byli zůstali a pohlédli jí do tváře. Princezna si sedla na bobek naproti mně a ženy se seskupily kolem své paní.

„Je snad toto,“ pravila, „přivítání, ó cháne, po šestiměsíční nepřítomnosti pro nejubožejší a nejvíce milující ženu na světě? Je toto jehně, ó labužníku, zpola tak něžné jako tvá choť? Je toto víno, ó pijane, zpola tak sladké jako její pohled?“

Viděl jsem, že se rozpoutává bouře – její otrokyně, k nimž se obrátila, spustily jakýsi chór:

„Ó ty nevěrníku!“ ječely. „Ó ty bídáku, věrolomníku, jenž nemáš oko pro krásu ani srdce pro lásku, jako je chánumina!“

„Jehňátko není tak sladké jako láska,“ pravil jsem vážně, „ale ovečka je dobromyslná; pohár vína není tak opojný jako žena – ale pohár vína nemá jazyk, o chánům dží!“ a opět jsem vnořil nos do džbánu občerstvujícího duši.

Sladká Patí Rúdž se však nenechala odbýt mými odpověďmi; ona i její dívky spustily znovu svůj chór a štěbetaly a dorážely, až jsem ztratil všechnu trpělivost.

„Odejďte, přítelkyně,“ řekl jsem, „a nechte mne na pokoji.“

„Hnete-li se, pak na své nebezpečí,“ zvolala chánům.

Vida tedy, že není jiného východiska než násilí, vyndal jsem své pistole, natáhl jsem kohoutky a řekl: „Ó hurisky! V každé z těchto pistolí jsou dvě kulky. Život dcery Holkarovy je pro mne posvátný – ale vy! Při všech svatých Hindustánu, čtyři z vás zemřou, zůstanete-li jen okamžik déle v mé přítomnosti!“ To stačilo; dámy vypískly a vyletěly z komnaty jako hejno koroptví.

Ted' tedy nadešel čas k činu. Má žena, či spíše žena Bábádžího, seděla tiše, trochu poplašená neobvyklou prchlivostí, kterou její pán projevil v její přítomnosti. Vzal jsem ji za ruku, a pevně ji stisknuv, pošeptal jsem jí do ucha, k němuž jsem přiložil druhou pistoli: „Ó chán, poslouchej a nekřič – jakmile vykřikneš, zemřeš!“ Byla úplně zhroucená, zbledla, jak jen mohla zblednout žena v její situaci, a pravila: „Mluv, Bábádží Bahádure, jsem němá.“

„Ženo,“ řekl jsem a sňal přitom přilbu i drátěnou kuklu, která kryla skoro celý můj obličej, „já nejsem tvůj manžel – jsem zabíječ slonů, světoznámý GAHAGAN!“

Když jsem toto řekl a jak tak splývaly na má ramena dlouhé vrkoče jejích rusých vlasů (podivně kontrastujících s mým nabarveným obličejem a vousem), představoval jsem jeden z nejkrásnějších obrazů, jaký si vůbec lze myslet, a doporučuji jej panu Heathovi pro další svazek „Knihy krásy“.

„Bídníku!“ zvolala. „Co chceš?“

„Ty černolící dáblice,“ řekl jsem, „jen zesil hlas a je po tobě!“

„A ostatně,“ pravila, „myslíš, že *ty* unikneš? Muka pekelná nejsou tak hrozná jako muka, která pro tebe vymyslí Holkar.“

„Muka, madam?“ odvětil jsem chladně. „Hlouposti! Vy mne nezradíte a já také nebudu poslán na mučení. Naopak, dáte mi své

nejlepší klenoty a usnadníte mi únik do pevnosti. Neskrípejte zuby a neproklínejte mne. Poslouchejte, madam: Vy znáte tento oděv i tyto zbraně – jsou to zbraně vašeho manžela, Bábádžího Bahádura – *mého zajatce*. Leží nyní tam v pevnosti, a jestliže se před úsvitem nevrátím, *při východu slunce zemře*. A pak, až jeho mrtvolu vrátí Holkarovi, co uděláte vy, jeho *vdova*?”

„Ach,“ zvolala celá se chvějíc, „ušetřte mne, ušetřte mne!“

„Já vám povím, co uděláte. Budete mít potěšení zemřít s ním – *být upečena*, madam. Hrozná smrt, před níž vás nemůže zachránit ani váš otec, který vás k ní první odsoudí a povede. Ha! Vidím, že si rozumíme a že mi dáte pokladnu a klenoty!“ To jsem řekl a sedl jsem si pohodlně s neklidnějším výrazem v tváři, přistrčiv k ní své pistole. „Zapal mi dýmku, miláčku,“ dodal jsem, „a pak jdi a přines mi dolary, slyšíš?“ Vidíte, že jsem ji měl v moci – v hrsti, jak říkají Američané –, a ona mi velmi pokorně zapálila dýmku a pak odešla pro poklady, o nichž jsem mluvil.

Jak divná věc je štěstí! Kdyby býval nebyl poslán Lál Mohamed na tu pouť po táboře, zcela určitě bych byl býval ztracen.

Má večere, hádka s princeznou a potom dýmka, to vše mi zabralo několik hodin času. Princezna se vrátila z výpravy a přinesla s sebou skříňku, obsahující cennosti v hodnotě asi tří milionů liber. (Byl jsem o ně pak ošizen, ale tu skříňku ještě mám, je dýhovaná.) Právě jsem chtěl odejít, když se ozvalo u vchodu do stanu strašné bušení, hulákání a křičení. Byl to sám Holkar provázený tím zatraceným Lálem Mohamedem, který po odpykání trestu našel svého pána v dobré náladě a prozradil mu své pevné přesvědčení, že já jsem podvodník.

„Hej, bégam!“ křičel v předsíni (neboť on a jeho lidé nemohou vstoupit do ženských komnat). „Mluv, ó dcero má, vrátil se tvůj manžel?“

„Promluvte, madam,“ řekl jsem, „jinak *pamatujte na pečení*.“

„Ano, tatínku,“ odpověděla bégam.

„Opravdu? Ho! Ho! Ho!“ (ten starý lotras se venku rozřehtal) – „Jsi jista, že je to on? – Ha! Aha! – *O-o-on!*“

„Skutečně je to on a žádný jiný. Prosím vás, otče, abyste odešel a nedovoloval si ke své dceři tak nestoudné žerty. Což jsem kdy spatřila tvář nějakého jiného muže?“ A nato se rozplakala, jako by jí pukalo srdce – ta lstivá čarodějnice!

Holkarův smích se v mžiku změnil v zuřivost. „Och, ty lháři a věčný zloději!“ řekl, obrátiv se (jak se domnívám, neboť jsem ho pouze slyšel) k Lálu Mohamedovi. „Takové obludné svinstvo ty servíruješ svému vladaři! Farráši, chopte se toho chlapa. Propouštím ho ze svých služeb, zbavuji ho hodnosti, přivlastňuji si všechn jeho majetek. A poslyšte, farráši, **DEJTE MU JEŠTĚ DALŠÍCH STO TUCTŮ!**“

Opět jsem slyšel pleskání dopadajících bambusů a mír naplnil mou duši.

Při prvním rozbřesku jitra bylo vidět, jak se k pevnůstce fatehgarhské blíží dvě postavy: jedna byla žena, zahalená do hustého závoje, druhá byl válečník nápadný velikostí a mužnou krásou své postavy, který nesl v ruce dýhovanou skřínku značné velikosti. Válečník u brány řekl heslo a byl vpuštěn; žena se pomalu vracela do indického tábora. Její jméno bylo Patí Rúdž; jeho –

G. O'G. G., M. H. E. I. C. S., C. I. H. A.

Kapitola šestá

Hlad v posádce

Když jsem takto překonal nebezpečnoství této noci, pospíšil jsem s drahocennou skřínkou do svého bytu, který souvisel s jiným, v němž jsem zanechal zajatce a stráž, aby mi podala zprávu, kdyby přišel k sobě, a aby mu zabránila v útěku. Můj sluha Chorramság byl jedním ze strážců. Zavolal jsem si ho, a když chlapík přišel, vypadal, jak se zdálo, velmi zmaten a poděšen mým vzezřením.

„Nu co je, Chorramságu,“ řekl jsem, „proč jsi tak bledý, brachu?“ (Byl bledý jako stěna.) „Jsem tvůj pán, nepoznáváš mne?“ Sluha mne sice viděl, když jsem se převlékal do Pathánových šatů, ale nebyl přítomen, když jsem si černil obličej a vousy, jak jsem vylíčil.

„Ó Brahmo, Višnu a Mohamede!“ zvolala ta věrná duše. „Je to můj drahý pán v tomto přestrojení? Proboha, dovolte, abych vás zbavil toho odporného černého nátěru; co by tomu řekly dámy v tanečním sále, kdyby se mezi nimi objevil krásný farangí se svými růžemi proměněnými v uhlí?“

Jsem dodnes jedním z nejhezčích mužů v Evropě a v době, o níž píši, když mi bylo teprve dvaadvacet, jsem si, to přiznávám, na svém osobním zjevu trochu zakládal a nechtělo se mi zrovna objevit se před drahou Belindou přestrojen za mouřenína. Dovolil jsem tedy Chorramságovi, aby ze mne sňal pohanskou zbroj a oděv, který jsem měl na sobě. A když jsem pak s ukrutným drhnutím a úsilím zbavil obličej a vous černého nátěru, oblékl jsem si svou vlastní slušivou uniformu a spěchal navštívit dámy; pravím spěchal – ač by snad bylo vhodnější slovo otálel, neboť operace bělení trvala přinejmenším dvě hodiny.

„Jak se daří zajatci, Chorramságu?“ otázal jsem se, než jsem odešel z bytu.

„Vzpamatoval se už z rány, kterou mu Lev zasadil; dva muži a já jej hlídáme a Macgillicuddy sáhib (zástupce velitele) byl právě na obchůzce a přesvědčil se, že je vše v pořádku.“

Poručil jsem Chorramságovi, aby mi pomohl odnést pokladnici (měl jsem z ní tak ohromnou radost, že jsem se nezdržel a prozradil mu její obsah); a když jsme ji odnesli, poslal jsem ho na jeho stanoviště u zajatce a sám jsem se chystal jít složit poklonu krásným bytostem pod mojí ochranou. „K čemu byla ta vzpoura,“ uvažoval jsem v duchu, „kterou jsem tak unáhleně podnikl, vlastně dobrá?“ Viděl jsem pověstného Holgara, byl jsem v samém srdci jeho tábora, poznal jsem rozložení jeho vojsk, že je jich jedenáct tisíc a že jen čeká na děla, aby podnikl regulérní útok na pevnost. Viděl jsem Patí Rúdž a oloupil jsem ji (říkám *oloupil* a je mi jedno, co si o tom čtenář nebo kdokoliv jiný pomyslí) o dýhovanou skříňku, obsahující klenoty v ceně tří milionů liber šterlinků, majetek její i manželův.

Tři miliony v penězích a v klenotech! A co k čertu byly platný peníze a klenoty mně nebo mé ubohé posádce? Copak by mohla má zbožňovaná slečna Bulcherová jíst sekanou z diamantů anebo, jako Kleopatra, rozpustit si perly v čaji? Mohl bych já, ač mi na jídle nesejde a mám žaludek, který stráví cokoli – jednou jsem ve Španělsku v době hladu snědl koňskou nohu a tak dychtivě jsem to sousto hltal, že jsem polkl bez žvýkání i podkovu a kopyto a vůbec mi z toho nebylo ani trochu špatně – mohl bych, povídám, očekávat, že budu žít dlouho a ve zdraví o ragoût z rupií nebo o jídle z dušených smaragdů a rubínů? Při všem tom kroisovském bohatství, jež jsem měl před očima, pociťoval jsem smutek; a byl bych s radostí zaplatil jeho vahou v karátech za dobrý poctivý kus vařeného hovězího. Bohatství, bohatství, co jsi? Co je zlato? – Hloupý kov. Co jsou diamanty? – Lesklé cetky. Pravými nástroji k dosažení bohatství

a slávy, jedinými předměty, které vojákovi stojí vůbec za řeč, jsou bifteky, střelný prach a chladná ocel.

Ty dva poslední prostředky jsme měli; já sám jsem měl ve svém bytě malý sklad střelného prachu (skladoval jsem jej pod postelí vedle rozžaté svíčky, aby se nestala nehoda), měl jsem čtrnáct kusů dělostřelectva (čtyři dlouhé osmačtyřicítky a čtyři karonády, pět houfnic a dlouhý mosazný moždíř na kartáče, kterého jsem se sám zmocnil v bitvě u Asáje) a mušket desetkrát víc než mužů. Mou posádku, jak jsem čtenáři pověděl už v kterémsi minulém čísle, tvořilo čtyřicet mužů, dva kuráti a ranhojič. K tomu přičtete mé hosty, počtem třiaosmdesát, z nichž bylo jen devět pánů (v přiléhavých kalhotách, parukách, copánkách a hedvábných punčochách, kteří si vyšli pouze na tanec a octli se v obležení). Takovéto byly naše řady:

Mužstvo a dělostřelci	40
Dámy	74
Jiní nebojující	11
GENERÁLMAJOR O'G. GAHAGAN	<u>1000</u>
	1125

Počítám se za tisíc – neboť tak mne obvykle v armádě oceňovali – s tou výhodou navíc, že jsem zkonzumoval jenom tolik co obyčejný smrtelník. Bylo nás tedy, pokud jde o stravování, sto dvacet šest úst. Proti Holkarovi a jeho dvanácti tisícům jsme čítali jako bojovníci tisíc čtyřicet chrabrých mužů s dvanácti děly a pevností. Nebyl by to ani tak zlý nepoměr, kdyby –

Kdyby! – ano, v tom byl právě háček – kdybychom měli *střelivo* a prach do děl; *kdybychom* neměli jen *muže*, ale také maso. Střeliva jsme měli jen tři dávky pro každý kus. Proviantu jsme měli, na mou posvátnou čest, k živění sto šestadvaceti duší, pouze:

Dvě husí stehýnka a jednu šunku.

Čtrnáct lahví zázvorového piva.

Čtyři sodovky.

Dvě sklenice jemných španělských oliv.

Malinový krém – zbytek od dvou jídel.

Sedm makronek, jež ležely mezi zbytky rozbité bábovky.

Půl krabice nejlepších tureckých fíků.

Několik nalámaných kousků chleba; dva holandské sýry (celé); kůrku starého Stiltonu a asi unci mandlí a rozinek.

Tři chlebíčky se šunkou, hrnec rybízového rosolu a sto devadesát sedm lahví brandy, rumu, madeiry, světlého piva (má soukromá zásoba); a pár vajíček na tvrdo na salát a láhev florentského oleje.

To byla zásoba potravin pro celou posádku! Vojáci se po večeri zmocnili zbytků hostiny, když byly odnášeny ze stolů, a tohle byly ubohé zbytky, které jsem po návratu našel a spočítal; velmi pečlivě jsem uzamkl dveře jídelny a zajistil jsem jako poklad to málo, co nám v ní ještě zůstalo.

Když jsem se objevil v sále právě osvětleném ranním sluncem, nejenže jsem sám vyvolal vzrušení, ale také jsem je pocítil ve vlastní hrudi tak mocně, že je bolestné o tom psát. Och, milý čtenáři! Kéž bys nikdy nespátril takovou podívanou, jaká se mi naskytla: třiaosmdesát mužů a žen v plesových úborech, muži se zplihlými napudrovanými kadeřemi, visícími přes obličej, ženy se zvadlými květinami, s rozcuchanými parukami, se špinavým ličidlem, s kalnými očima, s ucouranými péry, se zmuchlanými saténovými šaty – jedna trudnomyslnější a ohyzdnější než druhá – každá, kromě mé milované Belindy Bulcherové, jejíž havraní kadeře nikdy nebyly kučeravé, a proto se jí kučery také nemohly natáhnout, jejíž líčka, bledá jako lilie, nemohla, jak ovšem lze předpokládat, zblednout ještě víc, jejíž šíje a spanilé paže, oslnivé jako alabastr, nepotřebovaly perlový pudr, a proto, což ani nemusím říkat, opadáním pudru nijak neutrpěly. Když jsem vstoupil, radostný úžas (švarný světloňoš) rozsvítil své lampy v obou jejích očích. Jako kdybych byl jejím sluncem, její vesnou, hle, ruměnce růží se jí rozbujely v tváři!

Třiasedmdesát dam na mne zahájilo palbu, když jsem vstoupil, a ohlušovalo mne křížovými otázkami o dobrodružstvích v táboře – ona, jakmile mne spatřila, tlumeně vykřikla (nejsladší výkřik, na mou věru, jaký kdy vypustilo hrdlo ženy!), pak vyskočila – potom jako by si chtěla sednout – nato trochu couvla – pak zase zavrávala kupředu – a najednou mi padla do – Pša! Nač si připomínat, nač se pokoušet popsat to rozkošné – to vášnivé pozdravení dvou mladých srdcí? Co pro nás znamenal okounějící dav? Co nám bylo po úšklebcích mužů, po chichotu žárlivých žen, po pronikavém „Na mou čest!“ starší slečny Bulcherové a po hlasitých domluvách Belindiny mamá? To statečné děvče mne milovalo a plakalo v mém objetí. „Golio! Můj Golio!“ volala. „Ty můj chrabrý, můj krásný, ty ses vrátil a s tebou se vrací naděje. Ó, kdo vyjádří úzkost mé duše za této hrozné, přehrozné noci?“ Následovaly ještě další výlevy lásky a radosti; a kdybych byl skutečně dal život v sázku v jejích službách, i kdybych byl opravdu věřil, že není naděje na únik, byl tento okamžik našeho setkání přece jen tak slastný, že jsem v překypující radosti zapomněl na všechno ostatní!

(Majorův popis tohoto setkání, které trvalo nanejvýš deset vteřin, zabírá třináct popsaných stránek. Byli jsme nuceni škrtnout dvanact a půl, neboť celá ta pasáž, i když je nejvýš ke cti jeho citům, by možná čtenáře nudila.)

Jak jsem řekl, dámy a pánové se ušklíbali a hlasitě se pochechtávali. Zavedl jsem drahé děvče k židli, zamračil jsem se a rozhlédl se pohledem sršícím zuřivost – kdož mne znají, vědí, že se rozzuřit dovedu – a zahromoval jsem. „Slyšte, vy mužové a ženy! – Já jsem pravý rytíř této dámy – jejím manželem, doufám, budu co nevidět. Já jsem také velitelem v této pevnosti – nepřítel je před ní; ještě jedno posměšné slovo – ještě jeden pohrdlivý pohled – a, přísám-bůh, svrhnu z cimbuří kteréhokoliv muže nebo ženu na pospas

tomu lotrovskému Holkarovi!“ To je utišilo. Jsem muž, jehož slovo platí, a žádný z nich už se od toho okamžiku ani nehnul a nepodíval neuctivě.

Ted' byla řada na *mně*, abych si dělal blázny já z *nich*. Paní Vandegobbleschroyová (jejíž neúnavný apetit zná velmi dobře každý, kdo byl v Indii) zvolala: „Hled'te, kapitáne Gahagane, ten váš ples byl tak rozkošný a večeri už jsme snědli tak dávno, že já i dámy bychom velice uvítaly nějakou snídani.“ A paní Van. se uculovala, jako kdyby pronesla velmi vtipnou a rozumnou řeč. „Och, snídani, snídani, rozhodně,“ volali ostatní, „opravdu zmíráme touhou po šálku teplého čaje.“

„Jaký čaj si račte přát, dámy, bohajský, nebo sučonský?“ zeptal jsem se.

„Hlouposti, bláhový člověče, jakýkoliv,“ řekla tlustá paní Van.

„Co byste tedy řekli třebas prvotřídnímu *prachovému*?“

„Ale ano,“ odpověděli, „samozřejmě, souhlasíme.“

„A chtěli byste raději teplé rohlíčky, nebo studené – pražené lívanečky, nebo křoupáčky – čerstvé máslo, či sůl? A vy, pánové, co byste říkali prima dušeným ledvinkám, nu a třebas kousku krocana pečeného na rožni a takovým dvěma stovkám čerstvě snesených vajíček pro dámy?“

„Ale jděte, ať je to, co je to, milý brachu,“ odpovídali všichni.

„Dost už,“ řekl jsem. „Ó dámy, ó dámy! Ó pánové, pánové! Že jste vůbec kdy přišli do bytu Goliáše Gahagana a že on je bez...“

„Čeho?“ zvolali jedním dechem.

„Běda! Běda! Nemám v celém domě ani kousek čokolády.“

„Nu dobrá, vždyť se bez ní obejdeme.“

„Ani libru kávy.“

„Nevadí, to se také snese!“ (Paní Van. a ostatních se zmocňoval neklid.)

„A pokud jde o ledvinky – ted' si vzpomínám, že se ti černí ďábli před pevností zmocnili všech našich ovcí; a jak bychom mohli mít ledvinky bez nich?“ (Tu bylo slyšet tiché ó-ó-ó!)

„A co se týče mléka a smetany, lze poznamenat, že krávy jsou rovněž pryč a ani kapičku mléka nelze opatřit za peníze ani za lásku; ale mohli bychom rozbít vajíčka, víte, do čaje, a to je zrovna tak dobré.“

„Och! Zrovna tak dobré.“

„Jenže je v tom háček – čerstvé vajíčko není k mání – ani čerstvé kuřátko,“ pokračoval jsem, „ba ani staré vyčichlé; ani lžička sučongu, ani špetka bohaje; ani ždibec másla nebo soli; ani teplé rohlíčky, ani studené!“

„Pane na nebi,“ zvolala paní Van. a hrozně zbledla, „co tedy máte?“

„Dámy a pánové, já vám povím, co to teď máme,“ křičel jsem. „Jsou tu:

Dvě husí stehýnka a jedna šunka.

Čtrnáct lahví zázvorového piva atd., atd., atd.“

Prošel jsem celý seznam požívatin jako prve a skončil jsem chlebičky se šunkou a hrncem rosolu.

„Hled'te, pane Gahagane,“ pravila paní plukovníková Vandegobbleschroyová, „dejte mi ty chlebičky se šunkou – já je musím dostat ke snídani.“

A tu jste měli slyšet, jaký kravál propukl po tomto skromném návrhu! Já jsem na něj samozřejmě nepřistoupil – a proč bych? Byl jsem velitelem pevnosti a chtěl jsem si nechat tyto tři sandwiche pro sebe a pro svou drahou Belindu. „Dámy,“ řekl jsem, „v této pevnosti je jedno sto dvacet šest duší a toto je veškerá potrava, s níž musíme vystačit po dobu obležení. Maso není žádné – pití máme jakž takž; přesně v jednu hodinu dostane každá žena skleničku vína a jednu olivu; muži dostanou dvě skleničky a olivu a fík – a to musí být vaše strava po dobu obležení. Lord Lake tu bude určitě do tří dnů; a kdyby nebyl – nuže, je tu ještě naděje – proč říkám naděje? – *jistota*, že rukám těch zlotřilců unikneme!“

„Och, řekněte nám ji, řekněte nám ji, milý kapitáne Gahagane!“ pištěla celá ta posada jedním dechem.

„Je to,“ odpověděl jsem, „*prachárna*. Než by se tato pevnost stala kořistí Holkarovou, rozmetám ji a všechno, co je v ní, na atomy.“

Nato ženy spustily povyk, který mohlo být slyšet až v Holkarově táboře, a omdlévající padaly na všechny strany. Avšak má drahá Belinda mi zašeptala do ucha. „Výborně, ty skvělý rytíři, to jsou statečná slova, Golio mého srdce!“ Cítil jsem, že jedním správně. Za rozkoš tohoto jediného okamžiku byl bych ji vyhodil dvacetkrát do povětří. „A teď vás, dámy,“ pravil jsem, „musím opustit. Oba kaplani tu zůstanou s vámi, aby vám poskytovali odbornou útěchu – ostatní pánové půjdou za mnou nahoru na hradby, kde už pro ně najdu práce habaděj.“

Kapitola sedmá

Útěk

Pánové byli sice rozmrzeni, ale nezbývalo jim než poslechnout; šli tedy se mnou na hradby, kde jsem provedl přehlídku mužstva. Za mé nepřítomnosti převzal velení nad pevností poručík Macgillicuddy, můj krajan (s nímž jsem si kdysi vyřídil, jak se lze přesvědčit v jedné z prvních kapitol mých pamětí, čestnou záležitost). Také zajatce Bábádžího Bahádura, jehož jsem pouze omráčil, nemaje vůbec v úmyslu ho zabít, jsem dal na starost tomuto důstojníkovi. Tři muži z posádky (jeden z nich byl od ahmadnagarských nepravidelných, můj osobní sluha, prve jmenovaný Chorramság) byli určeni, aby zajatce střídavě hlídali a vůbec ho nepouštěli z očí. Poručík dostal příkaz, aby dožíral na ně i na zajatce, a protože Bábádží byl mým zásahem vážně zraněn a mimo to byl spoután na rukou i na nohou a v ústech měl pěkně uvázaný roubík, byl jsem přesvědčen, že si mohu být jeho osobou jist.

Když jsem dělal přehlídku svého malého vojska, Macgillicuddy se neukázal a ti tři havildarové tam také nebyli. Nepřekvapilo mne to, neboť jsem jim rozkázal, aby se od zajatce nevzdalovali; ale přál jsem si mluvit s poručíkem, a proto jsem k němu poslal posla s rozkazem, aby se okamžitě dostavil.

Posel se vrátil a byl bledý jako duch. Pošeptal mi do ucha jistou zprávu, která mne přiměla k tomu, že jsem ihned pospíšil do bytu, kde jsem dal hlídat Bábádžího Bahádura.

Muži prchli; Bábádží uprchl; a místo něho, představte si můj úžas, když jsem našel – s provazem, rozřezávajícím jeho široká ústa skoro až k uším – s hrozným šrámem přes čelo – s nohama svázanýma za hlavu a s rukama svázanýma mezi nohy – svého nešťastného, svého milého přítele – Mortimera Macgillicuddyho!

Byl v této pozici už aspoň tři hodiny – byla to táž pozice, v níž byl na můj rozkaz Bábádží Bahádur – postoj nepohodlný, to je pravda, ale takový, že znemožňuje útek, leda by zajatci pomohla zrada.

Postaral jsem se, aby se poručík mohl postavit na nohy, nalil jsem mu do jeho ohromně rozevřených úst půl láhve whisky, a když byl zbaven pout, vyprávěl mi o všem, co se zběhlo.

Jaký jsem to byl blázen! Já pitomec! – Když jsem se vrátil do pevnosti, myslel jsem jen na svůj osobní zjev a strávil jsem celé dvě hodiny tím, že jsem stíral umělé začernění z vousů a z pleti, místo abych zajatce podrobil výslechu – a tím mu zabránil v útěku. Ó té hejskovské fintivosti! – Ta zatracená záliba v osobním zjevu mne svedla k tomu, že jsem zapomněl na povinnost ke generálovi, ke své vlasti, ke svému vladaři a ke své vlastní cti!

Útek se udál takto: Můj vlastní voják od nepravdivých, ten, kterému jsem přikázal, aby mne oblékl, provedl tento úkol znamenitě, oděl mne elegantní uniformou mého útvaru a odnesl pitanské přestrojení, které jsem byl sebral Bábádžímu Bahádurovi, jenž ležel tváří k zemi. Co ten ničema v zápětí neudělal? – Nuže, odnesl oblek zpět Bábádžímu – a znovu jej oblékl pravému vlastníkov; spolu se svými pekelnými černými druhy (kterým Bábádží slíbil ohromnou odměnu a tak je získal na svou stranu) umlčeli roubíkem Macgillicuddyho, který šel právě na obhlídku, a pak šli s Indem chladnokrevně k vnější bráně a řekli heslo. Strážný myslel, že jsem to já, protože jsem prve vešel dovnitř, a nebylo mu tedy divné, že opět vycházím (ten můj ničemný sluha skutečně řekl, že Gahagan sáhíb jde s ním a s jeho dvěma druhy ven na zvědy), otevřel bránu a tak pěkně upláchl.

Tím se vysvětluje, proč byl můj sluha tak zmatený, když jsem vešel, a vysvětlují se také ta padouchova slova, že poručík právě *byl na obchůzce*; skutečně *byl*, ubožák, a byl lapen a tímto krutým způsobem spoután. Ti tři muži se zrovna chystali uprchnout s osvobozeným vězněm, ale můj příchod je zahnal do úzkých: vyměnil jsem

totiž stráž u brány (kterou by byli jinak také získali na svou stranu), a tak, ačkoliv přemohli chudáka Maca a přestože byli připraveni vyrazit, neměli ve skutečnosti prostředků, aby svůj útěk uskutečnili, až teprve já jsem byl takový osel a sám jsem jim je poskytl. Blázen! Blázen! Třikrát korunovaný blázen jsem byl, že jsem myslel na svou pošetilou osobu, zrovna když jsem se měl zabývat pouze a jediné veřejnou povinností.

Z nesouvislých zpráv Macgillicuddyho, jenž tak tak lapal dech po odstranění dusivého rouбіku a po whisky, kterou jsem do něho nalil, abych ho přivedl k životu, a také z vlastních dalších pozorování jsem se o té smutné historii poučil. Náhle mne napadla bolestná myšlenka – na drahocennou skřínku! Běžel jsem zpět – našel jsem tu skřínku – mám ji dodnes. Otevřel jsem ji a tam, kde byly naposled ingoty, pytlíky jasných tománů, kopejek a rupií, provazce diamantů velkých jako kachní vejce, rubínů rudých jako rty mé Belindy, nesčetné provazce perel, ametystů, smaragdů, nakupené hromádky bankovek – našel jsem – kus papíru! s několika řádky v sanskrtské řeči, které, přeloženy slovo za slovem, znějí takto:

EPIGRAM

(Při oklamání jistého majora)

Když vítězný lev si lup schovat chtěl
a bezpečně uložit v doupě,
tu lišáček s kořistí uletěl,
a nežli uprchl, lvovi děl:
Nu, kdopak z nás vypadá hloupě?

Zmatek nad zmatek! Ó, jak mi vřela krev, když jsem četl tyto různé řádky! Dupal jsem – klel jsem – a nevím, do jakých nesmyslných konců by mne byla zavedla má zuřivost, kdyby byl v témž okamžiku nevpadl do místnosti nějaký voják s výkřikem: „Nepřítel! Nepřítel!“

Kapitola osmá

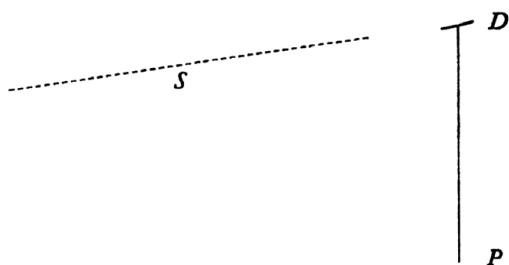
Zajatec

Byl věru nejvyšší čas, abych se tam objevil, zamával jsem mečem jednou rukou a uchopil dalekohled druhou, takže jsem nepříteli současně poděsil i obhlédl. Dobře věděli, když spatřili ono péro z plameňáka, třepetající se ve vánku – onu strašnou postavu, stojící na cimbuří – a ten kmitavý válečný meč, zářící na obloze – nuže, povídám, hned znali jméno skromného jedince, kterému patřil ten meč, péro i postava. Hrdlořezi byli seřazeni vpředu, kavalerie vzadu. Prapory vlály, bubny, gongy, tamburíny, violoncella a ostatní nástroje orientální hudby vysílaly do vzduchu podivnou barbarskou melodii; bylo vidět, jak důstojníci (jatabalové) na bílých dromedárech cválají sem a tam, přinášejíce předsunutým oddílům Holkarovy rozkazy.

Jak víte, dvě strany fatehgarhské pevnosti (jež tu ční na skále téměř kolmé) jsou chráněny řekou Brahmaputrou, která je v těchto místech dvě stě stop hluboká a nějakých tisíc yardů široká, takže z *této* strany jsem se útoku vůbec neobával. Má děla (s šestatřiceti mizernými dávkami střeliva) byla proto stažena na místo, kde jsem předpokládal, že na mne Holkar nejpravděpodobněji zaútočí. Byl jsem v takové situaci, že jsem se neodvažoval vypálit, leda bych mohl jediným výstřelem z kanónu zabít stovku mužů; a tak útočící strana pochodovala a odpochovala asi půl druhé míle, sloni kráčeli, aniž od nás utrpěli sebemenší škodu, až dospěli na dvě stě yardů od našich hradeb (znali, darebáci, všechny taje našich slabin, dík zradě toho zbabělce Chorramsága, neboť jinak by se byli tak blízko jakživi neodvážili). V této vzdálenosti – bylo to asi tam, kde se znenáhla začíná zvedat fatehgarhský pahorek – se útočící vojska zastavila; sloni utvořili linii v pravém úhlu k našim hradbám. (Blázni! Mysleli, že by se nám příliš

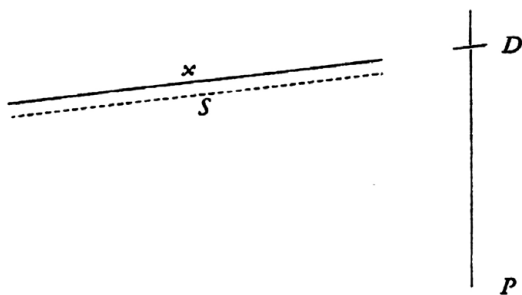
vystavili, kdyby zaujali postavení rovnoběžné.) Jízda se také zastavila a – po ďábelském troubení polnic a třískání do gongů – kdosi, v oděvu z ohnivého saténu a s ohromným drahokamem, který mu zářil na jeho pagří (a jenž se mi v mém dalekohledu jevil jako malá, ale velmi jasná planeta), se vztyčil na hřbetu jednoho z největších slonů a začal řeč.

Sloni byli, jak jsem řekl, vyřizeni v řadě obdivuhodně přesně a bylo jich asi tři sta. Následující malý diagram vše vysvětlí:

S je řada slonů. *P* je hradba naší pevnosti. *D* je dělo v pevnosti. A *ted'* čtenář uvidí, co jsem udělal!

Sloni stáli a elegantně mávali svými choboty sem a tam; a já, s nadlidskou dovedností a úsilím, jsem nařídil dělo *D* (ďábelsky dlouhý mosazný kanón) přímo proti nim. Sám jsem je zamířil – prásk! – vystřelilo, a jaký byl výsledek? Nuže, takový:

P je pevnost, jako prve. *D* je dělo, jako prve. *S* jsou sloni, jak jsme je viděli předtím. Co je tedy *x*? *X* je *dráha, kterou proletěla koule vypálená z D, jež ustřelila jedno sto třicet čtyři sloni choboty* a zarazila se teprve o kel velmi starého zvířete, stojícího na místě sto třicátém pátém!

Tvrdím, že taková střela nebyla vypálena nikdy předtím ani později, že takovým způsobem nebylo dosud nikdy zaměřeno žádné dělo. Dejme tomu, že bych byl býval obyčejný člověk a spokojil se s tím, že bych byl vypálil rovnou na hlavu prvního zvířete. Nějaký osel by to byl udělal a byl by se chvástal, že zasáhl cíl – ale jaký by byl býval výsledek? Nuže, koule by byla možná zabila dva slony a poranila třetího; ale tu by se byla pravděpodobně zarazila a nepůsobila už žádné další škody. *Chobot*, to bylo to pravé místo, kam bylo třeba zamířit! Není tam kostí, a proto koule letěla dál a odstříhla, jak jsem řekl, sto pětatřicet chobotů. Nebesa! Jaké vytí vypuklo po tom výstřelu! Jak náhle zarazil Holkar svou řeč! Jaké odporné vřeštění slonů! Jak se dala celá armáda na úprk, jako kdyby jí byl v patách nějaký démon!

Couvli. Jen co jsem uviděl, že se dali na celé čáře na ústup, rozběhl jsem se a zařval na své mužstvo: „Přátelé, tamhle je váš oběd!“ Otevřeli jsme bránu dokořán a vyřítili se dolů k místu, kde padli ti sloni; sedm jich bylo zabito a ti, kteří uprchli, aby pošli jinde na svá ošklivá zranění, většinou zanechali na místě své choboty. Ukořistili jsme jich velké množství; a já sám, rozsekav šavlí dva z padlých slonů, jako když řezník seká tele, rozkázal jsem vojákům, aby ty kusy vzali s sebou do pevnosti, kde se pak podávalo k obědu pečené sloní maso místo mizerného přídelu jedné olivy a sklenky vína, jež jsem slíbil svým přítelkyním v proslovu, který jsem k nim pronesl. Pro dámy bylo určeno mladé bílé zvíře – nejuťnější a nejjemnější, jaké jsem kdy v životě jedl. Je to jídlo výborné, ale maso má chuť kaučuku, která je, dokud si na ni člověk nezvykne, nepříjemná.

Bylo dobře, že jsem tuto dodávku získal, neboť za mé nepřítomnosti v pevnosti paní Vandegobbleschroyová a ještě jedna nebo

dvě další se násilím dostaly do jídelny a spořádaly do posledního kousíčku vše, co bylo ve spíži posádky, s výjimkou sýrů, oliv a vína, neboť tyto věci byly uzamčeny v mém bytě, před nímž stála stráž. Nechutná paní Van.! Když jsem se doslechl o její žravosti, měl jsem sto chutí sežrat ji! Nicméně udělali jsme si velmi slušný oběd z pečeného sloního masa, a když se všichni najedli, s potěšením jsme vzali na vědomí, že máme dost ještě na jedno další jídlo.

Nazítří, jak jsem očekával, na nás nepřítel zaútočil s velkou silou, rozhodnut zlézt hradby; avšak pomocí mých děl a mého dobrého meče, vynikající udatnosti poručíka Macgillicuddyho a ostatních z posádky odrazili jsme útok na celé čáře, při čemž nepřítel utrpěl ztrátu sedmi set mužů. Zvítězili jsme; ale bude-li podniknut ještě další útok, co si počneme? Měli jsme sice ještě trochu prachu, ale vystříleli jsme všechno střelivo, kameny, železné tyče atd., které byly v posádce. Také jsme toho dne snědli poslední kousek naší zásoby potravin. Nikdy nezapomenu zoufalý pohled paní Vandegobbleschroyové, jak tam seděla o samotě a snažila se udělat nějaký dojem na ocas malého bílého slůněte.

Třetího dne se útok opakoval. Prameny génia nikdy nevysychají. Včera jsme neměli munici; dnes jsem objevil střelivo pro dvě děla a dva otáčecí kanóny, které byly sice mnohem delší, ale měly kalibr hákovnice.

Tentokrát velel útoku můj přítel Lál Mohamed, který dostal, jak si čtenář snad vzpomene, kvůli mně baštonádu. Ubožák nemohl chodit, ale byl nesen v otevřených nosítkách, a jak se blížil, máchal mečem a příšerně klel tou svou hindustánskou hatmatilkou. Za ním postupovaly oddíly střelců, kteří si brali na mušku každyčkého z našich mužů, jakmile jen vystrčil nos nad hradbu; a pak postupoval valný voj mouřenínů se žebří, s otýpkami na vyplnění příkopu, s hatěmi, hradebními koši, s houfnicemi, lunetami, protibaštami a všemi ostatními zařízeními útočné války.

Přiblížili se; má děla na ně byla připravena a mužstvo rovněž. Tážete se, jak byly mé kusy nabity? Odpovídám, že má posádka sice byla bez potravy, ale já jsem znal svou povinnost důstojníka a *dal jsem nabít oba holandské sýry do dvou děl a nacpat obsah sklenice oliv do obou otáčecích kanónů.*

Postupovali – bzí! vyletěl jeden holandský sýr – prásk! letěl druhý. Běda! málo toho skosily. Při prvním styku s nepřátelským tělem je ovšem srazily na zem, ale v témž okamžiku z nich bylo něco jako pečená sýrová placka a nezpůsobily už další ztráty kromě muže, kterého srazily k zemi.

„Hagrí, pagrí, vagrí fam (Sláva Alláhovi a čtyřiceti devíti imámům!),“ vykřikl rozběsněný Lál Mohamed, když viděl neúspěch mé palby. „Kupředu, synové Proroka! Nevěřící už nemá střelivo! Stotisíc lákhů rupií tomu, kdo mi přinese Gahaganovu hlavu!“

Jeho vojáci spustili řev a vyřítili se kupředu – on sám, abychom k němu byli spravedliví, byl v čele, poháněje nosiče a štouchaje do nich hrotem šavle. Upachtění šplhali se na kopec. Já jsem už černal vzteky, ale byl to chladný, soustředěný vztek zoufalství. „Macgillcuddy,“ řekl jsem, když jsem si toho věrného důstojníka zavolal, „ty víš, kde jsou soudky prachu?“ Přisvědčil. „A víš, jak se jich má použít?“ Přisvědčil. Uchopil mne za ruku. „Goliáší,“ pravil, „sbohem! Přisahám, že pevnost bude v atomech, až ji tamhleti nevěřící vezmou. Ach, má ubohá matka!“ dodal statečný mladík a s povzdechem, ale bez bázně se vrátil na své stanoviště.

Věnoval jsem vzpomínku své zbožňované, své spanilé Belindě a pak jsem šel a ujal se jednoho z otočných kanónů; déšť kulí z mušket mi zasvištěl kolem hlavy. Nevyhýbal jsem se jim.

Chopil jsem se kanónu a chladnokrevně jsem jej zamířil. Lál Mohamed se svými nosítky a muži nebyl teď více než dvě stě yardů od pevnosti. Lál byl přímo přede mnou, gestikuluje a pokřikuje na své lidi. Vypálil jsem – prásk!!!

Mířil jsem tak přesně, že *sto sedmnáct nejlepších španělských oliv bylo umístěno v jediném chuchvalci do tváře nešťastného Lála Mohameda*. Ubožák zaječel příšerným a tak nelidským způsobem, jak jsem to ještě nikdy neslyšel, a svalil se mrtev. Poděšení nosiči hodili nosítka na zem a utekli – celý voj utíkal jako jeden muž a jejich výkřiky bylo jistě slyšet na míle. „Tamášá, tamášá!“ křičeli. „To jsou čáry!“ Uprchlí a vítězství bylo naše do třetice. Hned jak byl boj skončen, letěl jsem zpátky ke své Belindě. Nejedli jsme už čtyřiaadvacet hodin, ale při pomýšlení, že ji opět spatřím, jsem na hlad zapomněl.

Ta sladká duše se ke mně obrátila s chorým úsměvem, když jsem vstoupil, a málem v mém objetí upadla do mdlob. Leč běda! Nebyla to láska, která v její hrudi vyvolala tak silné pohnutí – byl to hlad! „Och, můj Golio,“ zašeptala, „po tři dny jsem neokusila jídla – nemohla jsem toho hrozného slona včera jíst; ale teď – ach, nebesa!“ Víc už nedopověděla, ale klesla mi na ramena téměř bez života. Dal jsem jí doušek rumu, který ji na okamžik přivedl k sobě, a pak jsem se rozběhl dolů rozhodnut, že musí něco dostat, aby ukojila hlad, i kdyby to byl kus mé vlastní nohy. Na štěstí jsem si vzpomněl, že na poli leží ještě tři nebo čtyři sloni, které jsme zabili při prvním utkání před dvěma dny. Nutnost, řekl jsem si, nezná zákona; dokud se neopatrí něco lepšího, musí má zbožňovaná dívka jíst sloní maso.

Hnal jsem se na nádvoří, kde byla shromážděna většina mužstva. „Chlapi,“ řekl jsem, „naše spíž je prázdná; musíme ji naplnit, tak jako jsme to učinili předevčírem. Kdo půjde s Gahaganem opatřit proviant?“ Očekával jsem, jako dříve při takových příležitostech, že se do jednoho nabídnou, že mne doprovodí.

K mému úžasu se nepohnula ani jediná duše – mezi vojáky se ozvalo mručení, až konečně předstoupil nejstarší a nejstatečnější.

„Kapitáne,“ pravil, „nemá to pro nás smysl; nemůžeme se pořád živit slony. Nemáme už ani zrníčko prachu, a až bude zítra podniknut útok, musíme pevnost vzdát. Můžeme být zajatci právě tak teď jako potom, a lovit slony už nepůjdeme.“

„Padouchu!“ zvolal jsem. „Kdo řekne první, že se máme vzdát, zemře!“ A proklál jsem ho mečem. „Je tu snad ještě někdo, kdo by chtěl promluvit?“

Nikdo se ani nehnul.

„Zbabělci! Bídni zbabělci!“ křičel jsem. „Cože, vy se neodvažujete ani hnout pro samý strach ze smrti v rukou těch ubožáků, kteří i teď ještě prchli před vašimi zbraněmi – co povídám, před *vašimi* zbraněmi? – před *mými*! – Sám jsem to dokázal; a jako jsem sám potřel nepřítele, tak sám také užívím pevnost! Hej! Otevřte bránu!“

Vyřítíl jsem se ven; ani jediný muž nešel za mnou. Těla slonů, jež jsme zabili, dosud ležela na zemi, kde padli, asi čtyři sta yardů od pevnosti. Sestupoval jsem klidně z pahorku velmi příkrého, a když jsem dospěl na to místo, vybral jsem si ze zvířat přiměřeně malého a tučného slona, vysokého asi třináct stop, kterého se supi ještě netkli. Hodil jsem si to zvíře na ramena a vydal se k pevnosti.

Když jsem stoupal po srázu, bzí – pif – črrr! lítaly mi kuličky nad hlavou; a pic-ptuk, pic-ptuk! dopadaly na tělo slonovo jako kapky deště. Nepřátelé mi byli v patách; věděl jsem to a zrychlil jsem krok. Slyšel jsem dusot jejich koní; přibližovali se víc a víc. Byl jsem na sto yardů od pevnosti – sedmdesát – padesát! Napínal jsem každý nerv, hekal jsem nadlidským úsilím – běžel jsem – mohl běžet nějak zvlášť rychle člověk s tak ohromnou váhou na ramenou?

Už tu byl nepřítel; padesát jezdců mi křičelo a řvalo v patách. Ó nebesa! Ještě pět yardů – jediný okamžik – a jsem zachráněn. Už je to – napínám poslední síly – dělám poslední krok – vrhám své drahocenné břemeno kupředu do brány otevřené dokořán, aby přijala mne i je, a – padám! Brána se s hromovým rachotem zabouchla a já jsem zůstal *venku*! Padesát nožů se mi leskne před mýma krví zalitýma očima – padesát černých rukou se mi sápe na hrdlo, když tu zvolá nějaký hlas: „Zadrž! – Nezabíjejte ho, je to Gadžapati!“ V očích se mi zatmělo – vyčerpaná přirozenost více nesnesla.

Kapitola devátá

Překvapení fatehgarhské

Když jsem se probрал z bezvědomí, do něhož jsem upadl, byl jsem v lázni, obklopen nesčetnými černými tvářemi; indický potakúr (odtud je naše slovo apatykář) mi zkoušel tep a díval se na mne s bystrým výrazem.

„Kde to jsem?“ zvolal jsem, rozhlížel jsem se a zkoumal cizí tváře i podivné obydlí, v němž jsem se octl.

„Bečašm!“ řekl lékař. „Klid! Gahagan sáhíb je v rukou těch, kteří znají jeho cenu a zachrání mu život.“

„Znají mou cenu, otroku? Ovšemže ji znáte,“ odpověděl jsem, „ale pevnost – posádka – slon – Belinda, moje láska – můj miláček – Macgillicuddy – vzbouřenci, ti lotři – všichni ti –“

Více jsem říci nemohl; bolestné vzpomínky dolehly tak těžce na mou ubohou rozrušenou tělesnou schránku, že selhala znovu. Upadl jsem opět do mdlob a nevím, jak dlouho jsem ležel v bezvědomí.

Přišel jsem však zase k sobě; potukúr mi dal posilující léky a po několikahodinovém spánku jsem procitl velmi osvěžen. Nebyl jsem zraněn; bezvědomí bylo způsobeno (a věru tomu ani nemohlo být jinak) mým gigantickým úsilím vynést slona do strmého kopce na dálku čtvrt míle. Při chůzi krokem je to úkol dosti zlý, v běhu je to peklo; a doporučoval bych komukoliv ze svých čtenářů, kdo by se snad chtěl pokusit nést mrtvého slona, aby nikdy a za žádných okolností nešel rychlejším krokem než pět mil za hodinu.

Ani jsem ještě neprocitl, když jsem zaslechl u dveří třesk zbraní (jasně naznačující, že tam byly postaveny strážé), a nějaký starý pán, bohatě oděný, vešel sám do místnosti. Klamal mne můj zrak? Určitě jsem ho už někdy viděl. Ne – ano – ne – ano – byl to on –

sněhobílý vous, mírné oči, nos rozmáčkнутý na rosol a zarovnaný s jinak ctihodnou tváří vydaly ihned svědectví, že to je Sa'ádat Alí Beg Bimbakčí, Holkarův první vezír; nos, jak si čtenář snad vzpomene, zploštila mu Jeho Výsost svým kalijánem, když jsem s ní hovořil přestrojen za Pathána. Znal jsem nyní svůj osud až příliš dobře – byl jsem v rukou Holkarových.

Sa'ádat Alí Beg Bimbakčí pomalu pokročil ke mne a s mírně blahosklonným výrazem, jímž se ten vynikající muž tak vyznačoval (rok nato byl na kusy roztrhán divokými koňmi, protože se v něčem neshodl s Holkarem), přistoupil k mému lůžku, vzal mne něžně za ruku a pravil: „Život a smrt, můj synu, nepatří nám. Síla je klamná, důstojenství bezcenné, sláva je pouhý závan větru – slavík zpívá o růži po celou noc – kde je růže zrána? Fí, fí! spálí ji mráz. Růže si dobírá slavíka, a kde je ten rozkošný pěvec? Pináh bechodá,³⁴ chytne se do sítě, oškubají ho, nabodnou a upečou! Kdo ví, jak přichází neštěstí? Navštívilo Gahagana Gadžapatiho!“

„Nu dobrá,“ řekl jsem pevně a v malajské řeči, „Gahagan Gadžapati je ponese jako muž.“

„Není pochyby – jako muž moudrý a statečný; ale není stezky tak dlouhé, aby neměla zákrutu, není noci tak černé, aby po ní nepřišlo jitro. Po ledové zimě následuje jará vesna – po žalu často přichází radost.“

„Vylož to, ó hádankáři!“ pravil jsem. „Gahagan chán není čtenář hádanek – není žvanivý molla. Gadžapati nemiluje slova, ale meče.“

„Poslyš tedy, ó Gadžapati, jsi v rukou Holkarových.“

„To vím.“

„Zítř ráno zemřeš nejhroznějšími mukami.“

„S tím počítám.“

„Vyrvou ti zuby z dásní, nehty z prstů a oči z hlavy.“

„Je to nejvš přavděpodobné.“

34 Ochraňuj pámbu (z perštiny). Pozn. red.

„Za živa s tebe sedřou kůži a pak tě upálí.“

„Dobrá; víc už mi udělat nemohou.“

„Zmocní se všech mužů a žen tamhle v pevnosti –“ nebyla ještě dobytá –, „a budou na nich opakovat táž mučení.“

„Ha! Belinda! Mluv – jak tomu všemu lze zabránit?“

„Slyš. Gahagan miluje měsíční tvář zvanou Belinda.“

„Vezíre, miluje ji k zešílení.“

„Jakou hodnost má v armádě?“

„Kapitán.“

„Mizerný kapitán – hanba! Jaké je víry?“

„Jsem Ir a katolík.“

„Nedbal však příliš na své náboženské povinnosti?“

„Bohužel.“

„Nebyl ve své mešitě už aspoň dvanáct let?“

„Až příliš pravda.“

„Poslyš tedy, Gahagane cháne. Jeho Výsost kníže Holkar mne poslal k tobě. Dostaneš měsíční tvář za ženu – totiž za svou druhou ženu; první bude nesrovnatelná Patí Rúdž, která tě šíleně miluje. S Patí Rúdž jako manželkou budeš mít bohatství a hodnost Bábádží Bahádura, kterého se Jeho Výsost chce zbavit. Budeš druhým velitelem vojsk Jeho Výsosti. Hle, tu je jeho pověření, opatřené nebeskou pečeti a dotvrzené svatými jmény čtyřiceti devíti imámů. Stačí, aby ses zřekl svého náboženství a služby, a všechny tyto odměny jsou tvé.“

Ukázal mi pergamen, který byl opravdu ověřen, jak řekl, a dal mi jej (byl krásně popsán indickým inkoustem; měl jsem jej čtrnáct let, ale když ničemný sluha viděl, že je velmi ušpiněný, *umyl* jej, na mou duši, a smyl z něho rukopis do písmene). Přijal jsem to klidně a řekl jsem: „Je to lákavá nabídka. Ó vezíre, kolik času mi popřeješ, abych si ji rozvážil?“

Po dlouhém smlouvání mi povolil šest hodin a já jsem mu slíbil, že mu v tu dobu dám odpověď. Byl jsem však rozhodnut – jen co odešel, vrhl jsem se na pohovku a usnul.

Když uplynulo šest hodin, vezír se vrátil. Byli s ním dva muži; v jednom jsem podle válečnického zjevu poznal Holgara, druhého jsem nepoznal. Bylo kolem půlnoci.

„Už sis to rozvážil?“ otázal se vezír, když přistoupil k mému lůžku.

„Ano,“ řekl jsem posadiv se – nemohl jsem stát, neboť jsem měl nohy svázané a na rukou jsem měl hezký pár ocelových manžet. „Rozvážil jsem si to,“ řekl jsem, „vy nevěřící psi. Samozřejmě. Myslíte si, že odvrátíte křesťanského gentlemana od jeho víry a cti? Bídni černokožci! Dělejte si, co dovedete nejhoršího; hromadte si na mé tělo muka, však nemohou trvat dlouho. Roztrhejte si mne na kusy; až mne roztrháte na určitý počet kusů, nebudu to už cítit – ale i kdybych to cítil, i kdyby každé mučení mohlo trvat celý život, kdyby každý úd měl procítit utrpení celého těla, co na tom? Vydržel bych vše – vše – vše – vše – VŠECKO!“ Hrud’ se mi dmula – tělo se napřimovalo – oči sršely blesky, když jsem ta slova říkal. „Tyrani!“ zvolal jsem, „Dulce et decorum est pro patria mori!“³⁵ Skončiv tímto argumentem, zmlkl jsem.

Ctihodný velkovezír se odvrátil; spatřil jsem, jak mu po tváři skanula slza.

„Jaká vytrvalost!“ pravil. „Škoda, že je souzeno, aby taková krása a statečnost opustila tak brzy tuto zemi!“

Jeho velký druh se jen ušklíbl a řekl: „*A Belinda* –“

„Ha!“ zvolal jsem. „Bídníku, mlč! – Nebesa uchrání její neposkvřenou nevinnost. Holgare, znám tě a ty znáš *mne* také! Kdo zničil tvé armády jediným mečem? – Kdo ti svou pistolí rozstřelil nosní kroužek? Kdo potřel tvé generály? Kdo pobil tvé slony? Tři sta mohutných zvířat vytáhlo do bitvy: z těch *já* jsem pobil sto třicet pět. Pse, zbabělče, bídáku, tyrane, nevěřící! Gahagan tě nenávidí, pohrdá tebou, plije na tebe!“

Když jsem říkal tyto nezdvořilé poznámky, Holgar vzkřikl vztekem, vytasil meč a vrhl se na mne, aby mne na místě vyřídil (nic

35 Je sladké a správné zemřít pro svou vlast. *Pozn. red.*

jiného jsem si totiž nepřál), když tu přiskočila třetí osoba, a uchopivši ho za ruku, zvolala –

„Tatínku! Ach, ušetři ho!“ Byla to Patí Rúdž. „Pomysli,“ pokračovala, „na jeho neštěstí – pomysli, och, pomysli na mou – lásku!“ – a tu se zapýřila, strčila si jeden prst do pusy, a sklonivši hlavu, vypadala jako pravý obraz pokorné lásky.

Holkar mrzutě zastrčil šavli a zabručel: „Je to tak lepší. Kdybych ho byl teď zabil, byl bych ho ušetřil muk. Žádné takové nestoudné bláhovosti, Patí Rúdž,“ pokračoval tyran, odtahuje ji pryč. „Kapitán Gahagan zemře za tři hodiny.“ Patí Rúdž vykřikla a upadla do mdlob – její otec a vezír ji odvedli mezi sebou; ani mne nemrzelo, že mne od ní odloučili, neboť přes všechnu lásku byla ošklivá jako noc.

Odešli – můj osud byl zpečetěn. Zbývaly mi už jen tři hodiny života. Vrhł jsem se tedy opět na pohovku a tvrdě jsem usnul. Protože se může přihodit komukoliv z mých čtenářů, že se octne v téže situaci a že bude sám oběšen, dovoluji mi vážně čtenáře požádat, aby přijali totéž řešení, které se mi opětovně osvědčilo, a šli spát. Ušetří se tím zbytečné strasti, zažene se velká část nepříjemné doby a člověk se připraví, aby čelil přicházející katastrofě jako muž.

Nadešla třetí hodina. Slunce se právě vyhouplo na oblohu a s ním přišli strážci, kteří mne měli dovést na mučení. Probudil jsem se, vstal, byl vyveden a posazen na téhož osla, na kterém byl Lál Mohamed vezen tábořem, když byl bit na chodidla. Bábádží Bahádur jel za mnou, opět v bývalé hodnosti a postavení, oddíly jízdy nás vroubily na všech stranách. Můj osel byl veden veřejným popravčím. Vpředu kráčel vyvolavač, který vykřikoval: „Ustupte z cesty před hubitelem věrných – jde si odpykat trest za své zločiny.“ Došli jsme na osudnou planinu. Bylo to totéž místo, odkud jsem odnesl slona, a přímo v dohledu pevnosti. Zadíval jsem se na ni. Díky Bohu! Vlajka krále Jiřího na ní dosud vlála – na hradbách se shromáždil dav – muži, ti sketi zbabělí, kteří mne opustili – a také ženy. Mezi těmi jsem rozeznal, jak jsem se domníval, *jednu*, která –

ó bohové! z toho pomyslení jsem dostal závrať – po první jsem se zachvěl a zbledl.

„Chvěje se! Bledne!“ vykřikl Bábádží Bahádur, divoce jásaje radostí z porážky nepřítele.

„Pse!“ zakřikl jsem ho – (seděl jsem hlavou k oslovu ohonu a hleděl tedy Bábádžímu přímo do tváře) – „nejsem zdaleka tak bledý, jako jsi byl ty, když jsem tě srazil touto paží – nejsem tak bledý, jako byly tvoje ženy, když jsem vtrhl do tvého harému!“ Úplně zpražen zlotřilý Ind zmlkl; v každém případě jsem ho měl z krku.

Dorazili jsme na místo popravy. V trávě byl vztyčen sloup silný dvě stopy a osm stop vysoký; kolem sloupu, asi sedm stop nad zemí, byl železný kruh, k němuž byly připevněny dvojce okovy. Do těch mi vložili ruce v zápěstí – dva nebo tři katovi pacholci stáli opodál s podivnými nástroji, jiní rozdmýchávali oheň, nad nímž byl kotel, a do řeřavého uhlí byly zastrčeny další bodce a železné nástroje.

Hlasatel vystoupil a přečetl rozsudek. Byl celkem stejný, jak mi jej naznačil minulého dne velký vezír. Přiznávám, že jsem byl příliš rozrušen, než abych porozuměl každému slovu, které bylo proneseno.

Holkar sám, na vysokém dromedáru, byl nedaleko. Velký vezír přistoupil ke mně – bylo jeho povinností být přítomen a přihlížet výkonu trestu. „Je ještě čas,“ pravil.

Pokývl jsem hlavou, ale neodpověděl jsem.

Vezír vrhl k nebi pohled nevýslovné úzkosti a hlasem, zajíkávajícím se dojetím, pravil: „Kate – konej – svou – povinnost!“

Hrozný muž přistoupil – zašeptal nevrle velkému vezírovi do uší: „*Gaglí ká ghí, ham khadžerí,*“ řekl, „*olej ještě nevře* – počkejte minutku.“ Pomocníci dmychali, oheň plápolal, olej se rozpálil. Vezír odstoupil několik stop, vzal velkou naběračku plnou vařící tekutiny, přistoupil a –

„Bzí, bzí! Pťuk! Škyt!“ kat ležel mrtev u mých nohou s prostřelenou hlavou; naběračka vařícího oleje byla mrštěna do tváře ne-

šťastnému velkovezírovi, který ležel na trávniku a vyl bolestí. „Bzí! Pic! Kac! Hurá! – pal! – kupředu, řežte je! – bez milosti!“

Spatřil jsem – ano, ne, ano, ne, ano! – viděl jsem pluk za plukem cválající britskou jízdu, jak jede přes řady prchajících domorodců! První ve voji jsem rozpoznal, ó nebesa! svou *ahmadnagarskou nepravidelnou jízdu*! Už se blížily statečné řady černých ořů a jezdců; rychle, rychle před nimi pádili moji důstojníci v žlutém – Glogger, Pappendick a Stuffle; jejich šavle se blyštěly ve slunci, jejich hlasy zněly ve vzduchu. „Hrom do nich!“ křičeli. „Hr na ně, hoši!“ Při té rozkošné hudbě mí žilami projela nadpřirozená síla. Jediným ohromným vzepětím vytrhl jsem kůl ze základu pět stop hluboko v zemi. Pravda, nemohl jsem si uvolnit ruce z okovů, ale uchopiv pevně trám, vyskočil jsem kupředu – jediným máchnutím smetl jsem všech pět popravčích do ohně, až při pádu převrhli kotel s vařícím olejem, dalším máchnutím jsem smetl nosiče Bábádžíova lehátka, třetím jsem zasáhl samého velitele do zad a obrátil ho na útěk vstříc šavlím mých útočících vojáků!

V další minutě byli už v mém objetí Glogger a Stuffle – Pappendick vedl dál mou jízdu. Přítel i nepřítel byli již v té divoké honbě zaneseni daleko pryč. Byli jsme sami a zbavili mne mého ohromného trámu; a deset minut nato, když lord Lake přiklusal se svým štábem, zastal mne, jak na něm sedím.

„Podívejte se na Gahagana,“ pravilo jeho lordstvo. „Pánové, neřekl jsem vám, že ho určitě najdeme *na svém místě*?“

Chrabrý starý šlechtic jel dál. A toto byla slavná BITVA U FAR-RUCHÁBÁDU, vybojovaná 17. listopadu 1804 a známá jako PŘEKVAPENÍ FATEHGARHSKÉ.

Asi za měsíc objevilo se v *Bhagalválá Harkará* a v jiných indických novinách toto oznámení: – „Dne 25. prosince oddáni ve Fategharhu Dr. Snorterem kapitán Goliáš O’Grady Gahagan, velitel nepravdivé jízdy v Ahmadnagaru, a Belinda, druhá dcera generálmajora

Bulchera, C. B. Nevěstu odevzdala Jeho Excelence vrchní velitel. Po skvělém *déjeuner*³⁶ šťastný pár odjel, aby strávil líbánky v Hari-hargaňdži. Venuše však musí být pamětlivá, že Mars nemůže být *stále* po jejím boku. Nepravidelná jízda není nic bez svého velitele.“

Tak zněl ten odstavec – taková byla událost – nejšťastnější v životě
G. O'G. G., M. H. E. I. C. S., C. I. H. A.

36 Oběd. Pozn. red.

STUBBSŮV KALENDÁŘ
aneb
OSUDNÉ BOTY

Leden – Zrození roku

Jistý básník poznamenal, že kdyby kterýkoliv člověk vypsál, co se mu skutečně přihodilo v tomto smrtelném životě, určitě by napsal dobrou knihu, byť se od narození až do pohřbu nesetkal s jediným dobrodružstvím; oč více já, který jsem zažil dobrodružství zcela jedinečná, dojemná a nesrovnatelná, musím být s to sepsat poučnou a zajímavou knížku k užitku veřejnosti.

Nechci říci, že jsem zabíjel lvy nebo viděl divy na cestách pouštěmi Arábie či Persie anebo že jsem patřil ke společenské smetánce, stýkal se s vévody a šlechtičkami a že o nich budu psát vzpomínky, jak se to teď dělá. Nikdy jsem neopustil rodný ostrov, ani nepromluvil s lordem (kromě jednoho irského, který se ubytoval v našem domě a zapomněl zaplatit třítydenní pobyt s příplatky), ale, jak poznamenává náš nesmrtelný pěvec, byl jsem za svého života tak sžírán překážkami a trýzněními škodolibého osudu a byl jsem tak stíhán neustálým a mimořádným neštěstím, že by při čtení o tom určitě zjihlo i srdce patníku – totiž kdyby patník měl srdce z něčeho jiného než z kamene.

Dvanáct ze svých dobrodružství (o kterých lze při četbě rozjímát v dvanácti měsících roku) zařadil jsem do tohoto díla. Obsahují část historie velkého, a můžete mi věřit, když řeknu *dobrého* člověka. Nebyl jsem marnotratník jako jiní lidé. Nikdy jsem nikoho neošidil ani o šilink, ač jsem v obchodech stejně mazaný chlapík jako kdokoli v Evropě. Jakživ jsem žádnému bližnímu neukřivdil; naopak, když jsem kolikrát sám utrpěl křivdu, projevoval jsem nejpodivuhodnější shovívavost. Pocházím z celkem dobré rodiny a jsem zrozen k bohatství; ač mám neútočnou povahu, ač jsem si vážil peněz, které jsem měl, a hleděl jich získat víc, jde to se mnou z kopce už od chvíle, kdy jsem počal svou životní pouť, a jsem pronásledován spleť nehod, jaké ještě nikdy nepostihly nikoho kromě nešťastného Boba Stubbse!

Bob Stubbs je moje jméno; a nemám ani šilink. Měl jsem hodnost poručíka ve službách krále Jiřího a jsem *nyní* – ale nesejde na tom, co jsem nyní, neboť veřejnost se za několik stránek doví více.

Můj otec byl ze suffolckých Stubbsů – zámožný gentleman z Bun-gay. Můj děd byl v tom městě váženým právníkem a zanechal tatínkovi hezký majetek. Byl jsem tedy dosti dobře zaopatřeným dědicem a měl bych být v tomto okamžiku gentlemanem.

Lze říci, že mé nehody počaly asi rok před mým narozením, když se můj tatínek – mladík, který předstíral, že v Londýně studuje práva – šíleně zamiloval do slečny Smithové, dcery obchodníka, jenž jí nedal ani vindru a později ohlásil úpadek. Můj tatínek si tuto slečnu Smithovou vzal a odvezl ji na venkov, kde jsem se já narodil v hodině pro mne velmi zlé.

Kdybych se pokusil popsat vám svá první léta, vysmáli byste se mi jako podvodníkovi; ale následující maminčin dopis, který po sňatku napsala přítelkyni, ukáže vám celkem dobře, jaký byla ubohý blázínek a jak bezohledný a výstřední člověk byl můj druhý neblahý rodič.

*„Slečně Elize Kicksové
v ulici Gracechurch, Londýn.*

O Elizo! Tvá Zuzana je nejšťastnější dívka pod sluncem! Můj Tom je anděl! Není to chlapík vysoký jako grenadýr, takový, jakého jsem si vždy umiňovala vzít; naopak – je, čemu by lidé řekli malý cvalík, a neváhám přiznat, že jeho oči trochu švidrají. Ale co na tom? Upře-li jedno oko na mne a druhé na mé děťátko, rozzáří se láskou, kterou moje pero ani nemůže popsat a jíž určitě žádná žena nikdy nebyla obdařena tak hojně jako Tvá přešťastná Zuzana Stubbsová.

Když přijde domů z honu nebo ze statku, kdybys tak mohla aspoň jednou vidět drahouska Toma se mnou a s naším milánkem Bobem, jak já mu sedím na jednom koleně a klučina na

druhém a jak nás oba pohoupává! Často si přeji, aby sir Joshua nebo nějaký jiný velký malíř tu skupinku vymaloval; určitě je to nejhezčí obraz na celém světě, vidět tři takové milující, veselé lidi.

Náš milánek je nejrozkošnější tvoreček, jaký *vůbec může být* – pravý *portrét* tatínka. Prořezávají se mu zoubky a *každý* z něho má radost. Chůva říká, že až bude klouček starší, zbaví se určitě toho švidrání a vlasy že bude mít *mnohem* méně *zrzavé*. Doktor Bates je tak laskavý a šikovný a pozorný, jak jen bychom si mohli přát. Považ, jaké je to štěstí, že ho máme! Od samého narození chudinka děťátko nemělo ani jediný klidný den a on byl nucen dávat mu tři až čtyři léky týdně. Jak bychom měli být vděční, že je našemu drahému děťátku tak, jak mu je! Spalnice prodělal podivuhodně; pak měl trochu vyrážku, potom šeredný černý kašel a pak zase horečky a neustálé bolesti ve svém ubohém žaludečku – křičel, chudinka malá, od rána do noci.

Ale drahoušek Tom je výborná chůva a přemnohou noc *vůbec* nespál, dobráček, jen kvůli tomu ubohému děťátku. Chodí s ním sem a tam *celé hodiny*, zpívá mu jakousi písničku (chudák nemá hlas lepší než čajový kotlík) a hýčká mu hlavičku tam a zpět a vypadá, v noční čepici a košili, *tak roztomile*. Och, Elizo, jak by ses nasmála, kdybys ho viděla!

Máme jednu z nejlepších chův *na světě* – Irčanku, jež má robátko skoro stejně ráda jako jeho matka (ale to *nikdy nemůže být*). Celé hodiny se s ním prochází v parku a já skutečně nevím, proč ji Tom nemá rád. Říká, že bývá opilý a ucouraná, což já nechápu. Pravda, chůva je zoufale špinavá a někdy páchne kořalkou.

Ale co na tom? Ty malé nedostatky činí domov jen tím milejším. Když člověk pomyslí, jak mnohá matka nemá *žádnou* chůvu, kolik ubohých dětí nemá *žádného* lékaře, neměli bychom být vděční za Mary Malowneyovou i za to, že účet doktora Batese činí sedmačtyřicet liber? Jak velice musel být náš miláček nemocen, když potřeboval tolik léčení!

Ale když se to tak vezme, přijdou ta robátka zoufale draho. Představ si, Elizo, co nás stojí ta Mary Malowneyová. Deset šilinků týdně, sklenici brandy nebo ginu k obědu; tři pintové láhve nejlepšího piva od pana Thrala denně – to dělá jedenadvacet týdně a devět set devadesát za těch jedenáct měsíců, co už je u nás. Pak je tu za děťátko účet doktora Batese na sedmačtyřicet guinejí, dvě guineje za křest, dvacet za velkolepou večeři a domácí ples o křtinách (bohatý strýc John se smrtelně urazil, že byl pozván za kmotra a musel dát děcku stříbrný pohár – vyškrtl Toma ze své poslední vůle; a starý pan Firkin je úplně stejně dotčen, že o kmotrovství požádán nebyl – nemluví kvůli tomu se mnou ani s Johnem); dvacet guinejí za pleny, povijany, šatičky, čepičky, bryndáčky a takové kojenecké potřeby. A to všechno z pouhých tří set liber ročně! Ale Tom očekává, že ze statku vyzíská *opravdu hodně!*

Máme nejrozkošnější venkovský dům, *jaký si jen dovedeš představit: je úplně zacloněn* stromy a tak zapadlý, že k nám přichází pošta jen jednou týdně, ač jsme pouze třicet mil od Londýna. Cesty, to se musí přiznat, jsou ohavné. Ted' je zima, a my jsme po kolena v blátě a sněhu. Ale ach, Elizo, jak jsme šťastni! S Tomem (má, drahoušek, ošklivé záchvaty revmatismu) a s malým Bobíkem a s naším laskavým přítelem doktorem Batesem, který nás navštěvuje – jen si představ, jakou máme milou a veselou společnost, že nestojíme ani o všechny radovánky zahrady Ranelagh.

Adieu! Milánek pláče, chce maminku. Tisíckrát Tě líbá
Tvá oddaná

Zuzana Stubbsová.“

Tak je to. Doktorské účty, panské hospodaření, jedenadvacet pint piva týdně; takto mne okrádali o majetek už moji nelidští rodiče.

Únor – Sychravo

Nazval jsem tuto kapitolu „Sychravo“ zčásti jako poklonu měsíci únoru a zčásti podle vlastních nehod, o nichž právě budete číst. Často jsem si totiž říkal, že leden (který je především dobou tříkrálového koláče a prázdnin) odpovídá prvním čtyřem nebo pěti rokům života malého chlapce; pak přijde neblahý únor a s ním všední pracovní dny, kdy se kloučci začínají starat sami o sebe, neboť minulo dovádivé veselí Vánoc a Nového roku, jak můžeme právem nazvat naše dětství. Jasně si vzpomínám na ten krutý první únor, kdy jsem se po prvé vypravil do světa a objevil se v akademii doktora Swishtaila.

Už ve škole jsem zahájil onen rozvázný a šetrný život, v němž od té doby stále pokračuji. Maminka mi dala na cestu osmnáct pencí (chudinka! myslel jsem, že jí pukne srdce, když mne políbila a dala mi požehnání). Mimo to jsem měl svůj vlastní kapitálek, který jsem nashromáždil v předešlém roce. Povím vám, co jsem dělával. Kdekoliv jsem uviděl třípenci, vzal jsem si ji. Jestliže ji někdo hledal, řekl jsem, že jsem ji uschoval, a vrátil jsem ji; když ji nikdo nepostrádal, vůbec jsem se o ní nezmínil – a proč taky? Kdo své peníze nepostrádá, nepřichází o ně. A tak jsem měl soukromé jměníčko tří šilinků kromě osmnácti pencí od maminky. Ve škole mi říkali obchodník s měďáky, takové spousty jsem jich měl.

Ale i v přípravce může si spořádaný hoch polepšit; a řeknu vám, že já jsem to dokázal. Nikdy jsem se s nikým nepoprál, nikdy jsem nebyl ve třídě mezi nejlepšími ani mezi nejhoršími, a přesto nikdo z kluků nebyl v takové vážnosti jako já. A proč? *Vždycky jsem měl peníze.* Ostatní hoši utratili své peníze hned první nebo druhý den a to byste koukali, co mi dávali koláčků a cukroví! Vůbec jsem nemusel utrácet vlastní peníze, neboť se sami vnucovali, že mne pohostí. Ale když tak za týden byly jejich penízky fuč a do konce pololetí

jim nezbyvalo než spoléhat se na svou týdenní třípenci, co myslíte, že jsem dělal já? – Nuže, s hrdostí mohu říci, že tři půlpence z týdenních třípencí skoro všech mladých pánů ve škole Dr. Swishtaila putovaly do mé kapsy. Tak řekněme na příklad, že Tom Hicks dostal chuť na kousek perníčku – kdo měl peníze? Malý Bob Stubbs, inu ovšem. „Hicksi,“ říkával jsem, „já ti koupím za tři půlpence perníčky, ale dáš mi v sobotu tři pence.“ A on souhlasil. – Přišla však sobota a nejednou mi nemohl splatit víc než tři půlpence. Pak jsem z něho musel dostat třípenci sobotu příští. Povím vám, co jsem dělal celého půl roku. Půjčil jsem klukovi jménem Dick Bunting hned první sobotu tři půlpence, že mi příští sobotu vrátí tři pence; když ta sobota přišla, nemohl mi zaplatit víc než polovičku, a ať mne čert, jestli jsem ho nedonutil, aby mi platil tři půlpence *třiadvacet týdnů po sobě*, což dělalo celkem dva šilinky a půl pence. Ale byl to mrzutě nepoctivý chlap, ten Dick Bunting; když jsem mu tak laskavě po třiadvacet týdnů čekal na peníze, které mi dlužil, přišly prázdniny a ty tři pence mi dlužil pořád. Nu dobrá, podle zásad naší běžné praxe měl mi zaplatit po šestitýdenních prázdninách přesně šestnáct šilinků, jež mi právem náležely. Neboť

za první týden je z 3 pencí.....	6 pencí,
za druhý týden.....	1 šilink,
za třetí týden.....	2 šilinky,
za čtvrtý týden.....	4 šilinky,
za pátý týden.....	8 šilinků,
za šestý týden.....	16 šilinků.

Nic není spravedlivější, a přesto – věřili byste tomu? – když se Bunting vrátil, nabídl mi *tři půlpence*! Sprostý, bezectný padouch!

Avšak stejně jsem si přišel na své, to vám řeknu! Utratil všechny své peníze za čtrnáct dní a *pak* jsem ho teprve sešrouboval! Nejenže mi za každý penny zaplatil dalším, ale přiměl jsem ho, aby mi dával

čtvrtinu svého chleba s máslem k snídani a čtvrtinu sýra k večeři. Než skončilo pololetí, dostal jsem od něho stříbrný nožík, kružítko s pouzdrem a překrásnou vestu se stříbrnými prýmký, v níž jsem jel domů pyšný jako král. A co víc, měl jsem v její kapse neméně než tři zlaté guineje, kromě patnácti šilinků, nože a mosazné vývrtky, kterou jsem získal od jiného chlapce. Nebyl to špatný úrok z dvanácti šilinků – což byly všechny peníze, které jsem v tom roce měl – nemyslíte? Jak často jsem si přál, aby se mi znovu naskytla taková příležitost v tomto zkaženém světě; ale lidé jsou teď lakomější, než bývali v oněch milých dnech mého mládí.

Nuže, nesl jsem se domů ve své nové vestě vyfintěný jako páv; a když jsem dal vývrtku otci a poprosil ho, aby ji přijal jako důkaz mé lásky k němu, zachvátil mamičku takový příval slz, jaký jsem ještě neviděl, a líbala a tiskla mne, že mne div nezadusila. „Bůh mu žehnej,“ pravila, „že myslí na svého starého otce. A kdepak jsi to koupil, Bobíku?“

„To víš, mami,“ řekl jsem, „že ze svých úspor“ (což byla pravda jako slovo Boží). Když jsem to řekl, maminka se podívala na tatínka, usmála se, ač měla v očích slzy, vzala ho za ruku a druhou rukou mne přivinula k sobě. „Není to šlechetný hoch?“ řekla tatínkovi. „A to je mu teprve devět let!“ – „Na mou věru,“ odpověděl tatínek, „je to hodný chlapec, Zuzano. Děkuji ti, hochu, a tu máš korunu za svou vývrtku – však si s ní otevřeme láhev toho nejlepšího,“ dodal otec. A dostal slovu. Vždycky jsem si potrpěl na dobré víno (ač jsem z čiré odříkavosti žádné ve sklepě nemíval), a u Joviše, toho večera jsem si dal pěkně do nosu – protože se vůbec nešetřilo – takovou radost měli moji drazí rodiče z vývrtky. Nejlepší na tom bylo, že mne původně stála jen tři pence, které mi nějaký spolužák nemohl splatit.

Když jsem viděl, jak je tahle hra výnosná, začal jsem být k rodičům náramně velkodušný; je to věru dokonalý způsob, jak u dětí podněcovat štědrost. Dal jsem mamince hezounký mosazný náprs-

tek a ona mi dala půl guineje. Pak jsem jí dal překrásný jehelníček, který jsem sám vyrobil z pikového esa našich nových karet, a přiměl jsem Sally, naši služku, aby jej potáhla kouskem růžového saténu, který dostala od své paní; sám jsem pak zhotovil listy jehelníčkové knížky, jež jsem půvabně ozoubkoval, z kusu flanelu, kterým jsem si ovazoval krk, když mne bolel. Páchl trochu jelením rohem, ale byl z něho nádherný jehelníček; a mamince způsobil takovou radost, že šla do města a koupila mi klobouk se zlatou šňůrou. Potom jsem koupil tatínkovi pěkné porcelánové dusátko na tabák do dýmky, ale bohužel musím o svém drahém otci říci, že nebyl tak velkodušný jako maminka nebo já, neboť se jen rozřehtal a nedal mi ani půlkorunu, což bylo to nejmenší, co jsem od něho očekával. „Tentokrát ti nedám nic, Bobe,“ řekl, „a přeji si, milý hochu, abys už s takovými dary přestal – neboť přijdou opravdu příliš draho.“ Draho, to bych řekl! Nenávidím lakotu – i u vlastního otce.

Musím vám ještě vyprávět o té vestě se stříbrným lemováním, kterou mi dal Bunting. Maminka se mne na ni zeptala a já jsem jí pověděl pravdu, že je to dárek od jednoho hochy za mou laskavost k němu. Nu a co maminka neudělala – napsala Dr. Swishtailovi, když jsem se vracel do školy, poděkovala mu za péči o jejího synáčka a poslala šilink hodnému a vděčnému chlapci, který mi dal vestu!

„Co je to za vestu?“ otázal se mne Dr. Swishtail, „a kdo ti ji dal?“

„Bunting mi ji dal, prosím,“ já na to.

„Zavolejte Buntinga!“

A tu ten nevďečný spratek přišel. Věřili byste tomu? – dal se do breku, vykládal, že dostal vestu od maminky a že ji musel dát za nějaký dloužek obchodníku s měďáky, jak mne ten protivný hulvát nazval. Pak povídal, jak byl přinucen splatit mi za tři půlpence tři šilinky (potměšilec! jako by byl nucen vypůjčit si tři půlpence!) – jak jsem šidil (šidil!) všechny ostatní chlapce stejným způsobem – a jak jsem dokázal z pouhých dvanácti šilinků nahrabat čtyři guineje...

Odvaha mne skoro opouští, když popisuji ostudnou scénu, která následovala. Zavolali kluky, mou vlastní účetní knížečku mi vyhrabali ze skříně, aby se prokázalo, kolik jsem od každého dostal, a do posledního haléře jim z mých peněz všecinko vyplatili. Ten tyran mi vzal i třicet šilinků, které mi věnovali moji drazí rodiče, a řekl, že je dá v kostele na chudé. A když k hochům pronesl sáhodlouhou řeč o lakotě a lichvě, rozkázal: „Svlékněte si kabát, pane Stubbsi, a vraťte Buntingovi jeho vestu!“

Udělal jsem to a stál jsem bez kabátu a vesty uprostřed protivně se chechtajících kluků. Chtěl jsem si kabát zas obléknout –

„Počkat!“ řekl. „SUNDEJTE MU KALHOTY!“

Surový, barbarský zlosyn! Sam Hopkins, největší ze třídy, mi je sundal – vzal mne na záda – a byl jsem vypráskán, pane: ano, vypráskán! Ach, pomstu! Já, Robert Stubbs, který jsem neudělal nic, co by nebylo správné, jsem byl surově spráskán ve věku deseti let! – Ač byl únor nejkratší měsíc, dlouho jsem na něj pamatoval.

Březen – Deštivo

Když se maminka dověděla, jak naložili s jejím milánkem, rozhodla se podat na učitele žalobu nebo mu vyškrábat oči (ač by, chudinka, byla nevyškrabala oči ani bleše, i kdyby se křivda byla týkala jí samé), a přinejmenším mne vzít ze školy, kde se mnou zacházeli tak hanebně. Ale tatínek byl tentokrát nemilosrdný a dušoval se, že se mi tak stalo po právu, prohlásil, že mne ze školy nevezme, a poslal starému Swishtailovi párek bažantů za to, co nazval laskavostí ke mně. Starý pán mne na ně dokonce pozval a při obědě, když je krájel, pronesl prapodivnou řeč o výtečnosti mých rodičů a o tom, že je sám rozhodnut být ke mně *ještě laskavější*, kdybych se snad někdy znovu odvážil podobných praktik. A tak jsem musel zanechat staré půjčovatelské živnosti, neboť Dr. Swishtail prohlásil, že každý kluk, který si vypůjčí, bude vypráskán, a kdo *zaplatí*, bude vypráskán dvojnásob. Proti takovému zákazu se nedalo nic dělat a můj malý obchodní podnik byl zničen.

Ve škole jsem nijak zvlášť nevynikal, neboť jsem nebyl s to dostat se dál než k onomu hroznému *Propria quae maribus* v latinské gramatice, z čehož jsem, ač to dodnes znám zpaměti, nikdy nepochopil ani slabiku; ale vzhledem k mé výšce, věku a matčiným prosbám dostalo se mi výsady větších chlapců a směl jsem o svátcích chodit po městě. Však jsme také byli nějací šviháci, když jsme si tak vyšli! Vzpomínám si na svůj oblek velmi dobře: černožlutý vlněný kabát, bílá vesta vyšívaná kolem kapes, krajková náprsenka, krátké kalhoty a elegantní bílé bavlněné nebo hedvábné punčochy. Bylo to velmi slušivé, ale přesto jsem byl nespokojen: přál jsem si *vysoké boty*. Tři chlapci ve škole měli vysoké boty – a mne to posedlo, že je musím mít také.

Jenže tatíček, když jsem mu napsal, o tom nechtěl ani slyšet; a ty tři libry, jež boty stály, byly příliš velkou částkou pro maminku, aby je vzala z domácnosti, i pro mne, abych je zaplatil za současného zuboženého stavu financí. Ale touha mít vysoké boty byla tak silná, že jsem si je musel opatřit stůj co stůj.

Tehdy se zrovna v našem městě usadil nějaký německý švec, který později zbohatl v Londýně. Rozhodl jsem se, že si boty dám udělat u něho, a nepochyboval jsem, že do roka nebo do dvou let, než se mi jeho upomínky stanou nepříjemnými, buď opustím školu, nebo vymámím peníze od maminky a zaplatím.

Zašel jsem si tedy k tomu ševci – Stiffelkind se jmenoval – a dal jsem si vzít míru na boty.

„Móc mladý pán na vysoke boty,“ mínil švec.

„Řekl bych, člověče,“ odpověděl jsem, „že je to má věc, a ne vaše. Bud' mi boty uděláte, nebo ne – ale mluvíte-li s člověkem mého postavení, mluvte uctivě!“ Nato jsem spustil příval kleteb, aby si udělal představu o mé vznešenosti.

Měly žádaný účinek. „Póčkat, pane,“ pravil. „Mám hesky párek bot, ja myslim, že vam budou akorat.“ A přinesl, na mou věru, nej-elegantnější vysoké boty, jaké jsem kdy viděl. „Udjelal jsem je,“ řekl, „pro ctyhodny pan Stiffney od garderegiment, ale byly mu mály.“

„Ták?“ řekl jsem. „Stiffney je můj příbuzný. A kolik, vy taškáři, si budete troufat za ně chtít?“ – Odpověděl: „Tši libry.“

„Nu,“ namítl jsem, „jsou zatraceně drahé, ale budete si muset hezky počkat na peníze, víte, a tím se vám už pomstím.“

Chlap se tím zřejmě poplašil a začal breptat: „Pane – ja – ja je nemohu dat bez pláceny –“ ale napadla mne skvělá myšlenka a přerušil jsem ho – „Pane! Neříkej mi pane! Zuj mi ty boty, chlape, a když mluvíš se šlechticem, neříkej pane, to si pamatuj!“

„Tysyckrat prosim sa prominuty, my lort,“ on na to, „dybych vjedel, še vy lort, ja bych nygdy neršekl pane. Jake meno mam sapsat do knyhy?“

„Jméno? – Nu přece lord Cornwallis, samozřejmě,“ řekl jsem, když jsem odcházel ve vysokých botách.

„A co mam udjelat s boty ot my lort?“

„Nech si je, dokud pro ně nepošlu,“ odpověděl jsem. A s blahosklonným úklonem jsem vykročil z krámu, zatím co Němec balil mé boty do papíru.

Byl bych tuto příhodu ani nevyprávěl, ale stalo se, že se celý můj život točil kolem těch prokletých bot. Vrátil jsem se do školy pyšný jako páv a docela snadno jsem klukům vysvětlil, jak jsem přišel k nové ozdobě.

Nu a jednoho osudného pondělního dopoledne – nejčernějšího ze všech černých pondělků, jaké jsem kdy poznal –, když jsme si všichni o přestávce hráli, spatřil jsem houf kluků kolem nějakého cizince, který zřejmě hledal někoho z nás. Náhle jsem se začal chvět – poznal jsem, že je to Stiffelkind. Co ho sem přivedlo? Mluvil hlasitě a vypadal nazlobeně. Vběhl jsem tedy do třídy, a zabořiv hlavu do dlaní, jal jsem se číst o všechno pryč.

„Hledam lort Cornwallis,“ říkal ten hrozný švec. „Ja vim, še jeho lortstvo je u tato ctyhodna škola, ja ho vydjel fčera s hochy v kostel.“

„Lord kdo?“

„No pšece lort Cornwallis, prafda – moc tlusty mladý šlechtyc – sersavy vlasy, trošku šilha a strašne nadava.“

„Tady žádný lord Cornwallis není,“ řekl někdo – a nastalo mlčení.

„Počkat! Už to mám!“ zvolal ten odporný Bunting. „*Je to určitě Stubbs!*“ A všichni křičeli „Stubbsi! Stubbsi!“, zatím co já jsem byl tak zabrán do knihy, že jsem neslyšel ani slovo.

Konečně vtrhli do třídy dva z největších kluků, chytli mne každý za jednu ruku a vyběhli se mnou na hřiště – rovnou před ševce.

„To je on. Prosim vaše lortstvo sa prominuty,“ povídá, „ja pšinesl botky ot vaše lortstvo, ktery vy nechal u nas. Vidyte, byly poršad sabaleny, jak byly, dyš vy odešel ve vysoky boty ot nas.“

„Boty, člověče?“ zvolal jsem. „Jakživ jsem vás neviděl!“ Bylo mi totiž jasné, že se z toho mohu dostat jen drzým zapíráním. „Na mou čest gentlemana!“ dodal jsem a obrátil se k hochům. Zaváhali; a kdyby se mi byl můj úskok podařil, padesát kluků by se bylo vrhlo na Stiffelkinda a pořádně ho vypráskalo.

„Počkat!“ zvolal Bunting (vem ho d'as!). „Podívejme se na ty boty. Jestli mu padnou, je to jasné, pak má pravdu příštipkář.“ Skutečně mi padly; a nejen to, ale jméno STUBBS bylo v nich vepsáno v celém znění.

„Có?“ podivil se Stiffelkind. „On nény lort? Himmel Herrgott! Nygdy mi nenapadlo podyvat se na boty, poršad byly v tomto kus braun papir.“ A pak, kypě hněvem čím dál víc, hřměl na mne svou německou výslovností takové nadávky, že kluci řvali smíchy. Uprostřed zmatku vyšel Swishtail a zeptal se, co ten povyk znamená.

„A to jen lord Cornwallis,“ volali hoši, „se handrkuje se svým ševcem o cenu páru vysokých bot.“

„Prosím, prosím,“ vysvětloval jsem, „to bylo jen žertem, že jsem si říkal lord Cornwallis.“

„Žertem! – Kde jsou ty boty? A vy, pane, mi dejte svůj účet.“ Přinesli mé krásné boty a Stiffelkind vytáhl účet. „Lord Cornwallis Samuelu Stiffelkindovi za jeden pár vysokých bot – čtyři guineje.“

„Byl jste velký hlupák, pane,“ řekl Dr. Swishtail s velmi přísným pohledem, „že jste tomu klukovi sedl na lep a pokládal ho za lorda; a velký darebák, že jste mu za prodaný předmět počítal dvojnásobnou cenu. Vemte si své boty, pane! Nezaplatím vám z účtu ani penny; a také ani penny nedostanete. Pokud jde o tebe, ty mizerný podvodníku a čachráři, nenapráskám ti jako posledně, ale pošlu tě domů: nehodíš se za druhu slušných hochů.“

„A co kdybychom ho namočili, než odejde?“ vypísl nějaký tenký hlásek. Swishtail se významně ušklíbl a odešel; a kluci věděli, že se mohou zařídit po svém. Chytli mne a zatáhli k pumpě na hřišti, pumpovali na mne vodu, až jsem byl polomrtvý, a ten netvor Stiffelkind stál a čuměl na to celou půlhodinu, co ta operace trvala.

Myslím, že se Swishtailovi toho pumpování konečně zdálo dost, neboť zazvonil školním zvoncem a kluci mne musili nechat. Když jsem vylezl z koryta, zůstal jsem sám se Stiffelkindem. „No tak, my lort,“ řekl, „*neco* už ste sa ty boty saplatyl, ale ne šetsko. Donnerwetter, *na ty boty do smrty nezapomenete.*“ A opravdu.

Duben – Bláznivé počasí

Po této příhodě, jak si můžete domyslet, opustil jsem ten nechutný ústav a žil nějakou dobu s tatínkem a maminkou doma. Mé vzdělání bylo ukončeno, alespoň maminka a já jsme se na tom shodli, a od chlapectví do klackovských let (jež bývají asi kolem šestnáctého roku a mohou se přirovnat k měsíci dubnu, kdy jaro je v rozpuku) – tedy od čtrnácti do sedmnácti let jsem pobýval doma a nedělal nic, k čemuž mám od té doby velmi dobré vlohy; maminka mne zbožňovala, zastávala se mne ve všech sporech s otcem a pravidelně šidila týdenní náklady na domácnost, aby mi mohla dávat kapesné. Dobrá duše! Přemnohou guineu jsem od ní dostal tímto způsobem, takže mi umožnila vystupovat docela švihácky.

Tatínek se tehdy přimlouval, aby mne dali do učení k nějakému obchodníkovi nebo do jiného zaměstnání, ale maminka a já jsme se dohodli, že jsem se narodil, abych byl gentleman, a ne nějaký živnostník, a že jedinou kariérou pro mne je armáda. Kdekdo byl tehdy voják, neboť právě začala francouzská vojna a v celé zemi se jen rojily pluky milice. „Opatříme mu hodnost v některém řadovém pluku,“ řekl můj otec, „když nemáme dost peněz, abychom mu pomohli ke kariéře, nepochybuji, že si ji *vybojuje*.“ Přitom se na mne tatínek podíval tak nějak pohrdlivě, jako by chtěl říci, že pochybuje, zda budu dost horlivý, abych si polepšil tímto způsobem.

Přál bych vám, abyste byli slyšeli maminčino ječení, když tak chladně mluvil o tom, že mám jít do boje! „Jakže? Chceš ho poslat do ciziny, přes to hrozné, hrozné moře – aby ztroskotal a třebaš i utonul, a kdyby nakrásně přistál, aby se hned pustil do boje s těmi bohaprázdňými Francouzi – aby byl zraněn, nebo dokonce za-za-zabit! Ach, Tome, Tome! Chceš zavraždit mne i svého hochu?“ To byl obvyklý výjev. Skončil však – jako vždy – maminčiným vítěz-

stvím, a bylo dohodnuto, že se mám dát k milici. A proč ne? Uniforma je zrovna tak hezká a nebezpečí sotva poloviční. Nemyslím, že jsem za celou svou vojenskou kariéru vůbec proti někomu bojoval, kromě jedné staré báby, která se opovážila drze na nás volat: „Hlavy vzhůru, raci!“ – Zkrátka a dobře, dal jsem se k hochům z North Bungay a docela hezky jsem se tak dostal do světa.

Nebyl jsem žádný hezoun, to vím; ale cosi na mně bylo – to je naprosto jasné – neboť dívky se vždy smály, když se mnou hovořily, a muži – i když mi schválně říkali prcek, šilhoun, třasořitka, zrzek a tak podobně – se zřejmě mrzeli pro mé úspěchy, neboť mne ďábelsky nenáviděli. A nenávidí mne dosud, ač jsem už zanechal milostného tokání, jak tomu říkám. Ale v dubnu mého života – to jest léta Páně 1791 nebo tak někdy – tomu bylo jinak; nemaje nic jiného na práci, věnoval jsem se zlepšování svého postavení a vykonal jsem v tom směru velmi pozoruhodné věci. Nebyl jsem však zbrklý a nerozumný jako většina mladíků. Ať vás ani nenapadne, že jsem hledal krásu! Pch! – takový blázen jsem nebyl. Ani temperament u mne nerozhodoval; nezáleželo mi na špatné povaze a dovedl bych do dvou let zlomit srdce kterékoliv ženě. Já však chtěl jediné proniknout ve světě. Ne že bych dával zrovna přednost ženě ošklivé nebo nějaké zlé sani, ale kdybych si mohl vybrat, určitě bych si zvolil hezkou dobrosrdečnou dívenku se spoustou peněz, jak by se ostatně rozhodl každý čestný muž.

V našich končinách tehdy žily dvě obstojně bohaté dívky: slečna Magdalena Cruttyová, s dvanácti tisíci liber – jen co je pravda, nejošklivější holka, jakou jsem kdy viděl –, a slečna Mary Watersová, hezká, ztepilá, baculatá, usměvavá, zlatovlasá, tváře krev a mléko, s pouhými deseti tisíci. Mary Watersová žila u svého strýce lékaře, který mi kdysi pomohl na svět a brzy potom byl pověřen péčí o tohoto sirotečka. Moje matka, jak jste slyšeli, si Batese tak oblíbila a Bates zase měl tak rád malou Mary, že z počátku byli oba skoro pořád u nás; a já jsem ji nazýval svou ženuškou, sotva jsem se naučil

mluvit a málem dříve, než ona uměla chodit. Byla prý na nás pěkná podívaná, říkali sousedí.

Nu a když se její bratr, poručík indické floty, stal kapitánem a skutečně dal Mary pět tisíc liber – bylo jí tehdy asi deset let – a slíbil jí dalších pět tisíc, bylo mezi lékařem a mými rodiči mnoho řečí, pokyvování hlavou a úsměvů, nechávali nás s Mary spolu více než kdy jindy a jí řekli, aby mne nazývala svým manžilkem. Opravdu mi tak říkala a od toho dne se to pokládalo za hotovou věc. Skutečně se do mne strašně zamilovala.

Může někdo po tom všem říci, že jsem vypočítavý? I když měla slečna Cruttyová dvanáct tisíc a Mary jenom deset (pět v hrsti a pět na střeše), držel jsem se věrně Mary. Slečna Cruttyová samozřejmě nemohla přijít na jméno slečně Watersové. Vypadalo to vlastně tak, že všichni mladí muži v kraji bláznili za Mary a o Magdalenu živá duše nezavadila přes všech jejích dvanáct tisíc liber. Já jsem k ní však byl pozorný, neboť na tom se nikdy neprodělá; a Mary se někdy smála, když jsem se dvořil Magdaleně, a jindy proto zas plakala. Usoudil jsem, že tomu musím co nejrychleji učinit přítrž. „Mary,“ řekl jsem, „ty víš, že má láska k tobě je nezištná, neboť jsem ti věrný, ač je slečna Cruttyová bohatší než ty. Nevztekej se tedy, že jí prokazuji pozornosti, když víš, že mé srdce i ruka jsou zadány tobě.“

Po pravdě řečeno, mám-li prozradit malé tajemství, není nad to, když má člověk v ohni současně dvě želízka. „Kdož ví?“ myslel jsem si, „Mary může umřít – a kde pak bude mých deset tisíc liber?“ Byl jsem tedy velmi milý i ke slečně Cruttyové. A dobře jsem učinil, neboť když mi bylo dvacet a Mary osmnáct, ať mne d'as, nepřišla-li zpráva, že kapitán Waters, který se vracel domů se všemi svými penězi v rupiích, byl zajat – loď, rupie, on sám se vším všudy – francouzskou lodílapkou! A Mary měla místo deseti tisíc liber pouhých pět tisíc, takže vznikl mezi ní a slečnou Cruttyovou rozdíl nemenší než tři sta padesát liber ročně.

Nastoupil jsem právě u svého pluku – slavných hraničářů z North Bungay pod velením plukovníka Crawa – když mne ta novina zastihla. Jistě si dovedete představit, jaké pocity při takové zprávě měl mladý muž, který byl u nákladného pluku a plukovního stolu, měl platit uniformu a kdovíco ještě a chtěl dělat ve světě dojem! „Můj nejmilejší Robert,“ napsala mi slečna Watersová, „bude žet ztráty mého drahého bratra, ale nikoliv – o tom jsem přesvědčena – peněz, které mi ta laskavá a šlechetná duše slíbila. Mám pořád ještě pět tisíc liber a s těmi i s Tvým vlastním malým jméním (měl jsem tisíc liber na pět procent) budeme šťastni a spokojeni, jak jen dva lidé mohou být.“

Šťastni a spokojeni, bodejt! Copak jsem nevěděl, jak se můj otec nuzoval se svými ročními třemi sty librami a jak z toho mohl vymačkat pro mne všeho všudy jen sto liber na přídavek k mému hubenému příjmu, chtěl-li sám zůstat živ? Byl jsem rozhodnut. Okamžitě jsem nasedl do poštovního vozu a letěl do naší vesnice – samozřejmě ke Cruttyům. Bylo to hned vedle Batesů, ale *tam* jsem neměl co pohledávat.

Našel jsem Magdalenu v zahradě. „Můj ty Bože, pan Stubbs!“ zvolala, když jsem se před ní objevil v nové uniformě. „Opravdu mne nikdy ani nenapadlo – takový hezký důstojník –, že vás ještě někdy uvidím.“ Vypadala při tom, jako by se zapýřila, a začala se prudce chvět. Zavedl jsem ji k zahradní lavičce. Vzal jsem ji za ruku – neodtáhla ji. Stiskl jsem jí ruku – měl jsem dojem, že stisk opětovala. Vrhla jsem se na kolena a vychrlil jsem jí do ucha malou řeč, kterou jsem si připravil na kozlíku poštovního vozu. „Božská slečno Cruttyová,“ řekl jsem, „modlo mé duše! Zašel jsem do zahrady, abych vás alespoň zahlédl! Ani mne nenapadlo, že bych vám mohl vyzradit tu tajnou vášeň (ba ne, to opravdu ne!), která stravuje můj život. Vy víte o mém neblahém zasnoubení – je zrušeno, a *navždy*! Jsem volný – volný, ale jen abych byl vaším otrokem – vaším nejpokornějším, nejoddanějším a nejvěrnějším otrokem!“ A tak dále...

„Och, pane Stubbsi,“ odvětila, když jsem jí vtiskl na tvář polibek, „nemohu vás odmítnout; ale obávám se, že jste strašně zlý člověk...“

Uneseni rozkošným sněním, jež bylo vyvoláno rozpaky té milé dívčiny, mlčeli jsme chvíli oba a byli bychom snad setrvali beze slova celé hodiny, tak jsme byli uchvázeni svým štěstím, kdyby mne byl najednou nevyburcoval hlas, který za námi zvolal:

„Neplač, Mary! Je to podvodník! Poťouchlý ničema! Bud' ráda, že ses ho zbavila!“

Otočil jsem se. Nebesa! Stála tam Mary, plačíc v náručí doktora Batese, a mizera mastičkář sám na mne výral s krajním opovržením. Zahradník, který mne vpustil, jim pověděl, že jsem přijel, a teď stál za nimi a ušklíbal se. „Nestoudnost!“ jen tolik vysykla moje Magdalena, když s krajním sebeovládnutím proplula kolem nich, a já, probodávaje očima špehy, jsem šel za ní. Odebrali jsme se do obývacího pokoje a tam mi opakovala nejvroucnější vyznání své lásky.

Myslel jsem, že už jsem hotový člověk. Běda! – Byl jsem jen APRÍLOVÝ BLÁZEN!

Máj – Den odplaty

Protože měsíc máj je podle básníků a jiných filozofů už od přírody zasvěcen velkému účelu milování, mohu i já využít této doby a seznámit vás s výsledkem *svých* milostných avantur.

Byl jsem mladý, veselý, okouzlující, a k tomu praporečník – úplně jsem získal srdce své Magdaleny; a pokud jde o slečnu Watersovou a jejího protivného strýce doktora, nadobro jsem se s nimi rozkmotřil, jak si jistě domyslíte. Slečna Mary sice dělala, jako by byla hrozně ráda, že jsem zrušil zasnoubení, ač by byla za to dala vlastní oči, mrška, kdybych je byl obnovil. Můj otec, který měl vůbec prapodivné názory, řekl, že jsem se v té věci zachoval jako darebák; matka se mne ovšem zastala a prohlásila, že jsem jednal správně, jako vždy! Hned jsem si u pluku vzal dovolenou a naléhal na svou milovanou Magdalenu, aby si mne bez otálení vzala – věděl jsem totiž z četby i ze zkušenosti, jak neobyčejně vrtkavý je lidský osud.

Mimo to byla má milá o sedmnáct let starší než já a zdraví měla stejně špatné jako povahu, takže jsem nemohl vědět, jestli mi ji hrůzný vládce podsvětí neunese, než se stane mou. S nejněžnější vroucností a s nejdělikátnějším zápalem jsem tedy urychloval námluvy. Šťastný den byl určen – navždy památný 10. květen 1792. Byly objednány svatební šaty, a abych si věc úplně zabezpečil, načrtl jsem takovýto odstaveček do venkovských novin: „Sňatek ve vyšších kruzích. – Dovídáme se, že praporečník Stubbs od hraničářů z North Bungay a syn blahorodého pána, p. Thomase Stubbse ze Sloffemsquigglu, povede k Hymenově oltáři půvabnou a vysoce nadanou dceru blahorodého pána, p. Solomona Cruttyho, rovněž ze Sloffemsquigglu. Majetek dvaceti tisíc liber, jak se proslýchá, je nevěstiným věnem. – ,Jen statečným patří krása!“

„Už jsi poslala oznámení svým příbuzným, drahoušku?“ otázal jsem se Magdaleny nazítří po odeslání oné noticky. „Přijede někdo z nich na svatbu?“

„Strýček Sam přijede určitě,“ řekla slečna Cruttyová, „je to mamčin bratr.“

„A kdo vlastně byla tvoje drahá maminka?“ zeptal jsem se, neboť vážená rodička slečny Cruttyové už byla dávno mrtvá a já jsem o ní v rodině nikdy neslyšel ani zmínku.

Magdalena zrudla a sklopila oči k zemi. „Maminka byla cizinka,“ řekla posléze.

„A z které země?“

„Němka. Tatínek si ji vzal, když byla ještě mladičká; nebyla z žádné vynikající rodiny,“ dodala váhavě.

„Co je mi po rodině, miláčku!“ řekl jsem a něžně jsem jí políbil kotníčky na ruce, kterou jsem držel ve své. „Žena, která zrodila tebe, byla jistě anděl!“

„Byla dcerou ševce.“

„*Německý švec!* Vem je ďas!“ pomyslel jsem si. „Už jich mám plné zuby.“ A přerušil jsem raději rozhovor, který se mi nějak přestal líbit.

Nu a den sňatku se přiblížil. Šaty byly dodány, ohlášky přečteny. Moje maminečka upekla koláč velký jako umyvadlo a já jsem už jen čekal, až uplyne týden, abych se zmocnil dvanácti tisíc liber na pět procent, jak vynášely v oněch požehnaných dnech. Neměl jsem ani potuchy o bouři, která se chystala, a o zklamání, jež mělo postihnout mladého muže, který skutečně učinil vše, co bylo v jeho silách, aby si opatřil majetek.

„Ach, Roberte!“ řekla mi moje Magdalena dva dny před chystanou svatbou, „dostala jsem tak tuze milý dopis od strýčka Sama z Londýna! Napsala jsem mu, jak sis přál. Píše, že sem přijede zítra. Prý už o tobě nejednou slyšel a zná tvou povahu velmi dobře; a prý má pro nás *moc hezký dárek!* To bych ráda věděla, co to asi je?“

„Je bohatý, má dušinko zbožňovaná?“ zeptal jsem se.

„Je starý mládenec, má pěknou živnost a nemá nikoho, komu by svůj majetek odkázal.“

„Pak jeho dárek nemůže být menší než tisíc liber,“ mínil jsem.

„Nebo možná stříbrná čajová souprava a k tomu několik mís,“ řekla ona.

Nemohli jsme se o tom nějak dohodnout. Bylo to příliš málo – příliš sprosté na člověka tak zámožného, jako byl její strýc; nakonec jsme se shodli, že to určitě bude těch tisíc liber.

„Milý strýčinek! Má přijet poštovním vozem,“ řekla Magdalena. „Měli bychom pozvat malou společnost, abychom ho přivítali.“ Učinili jsme tak a všichni přišli: můj otec i matka, starý Crutty ve své nejlepší paruce, i farář, který nás měl nazítří oddat. Vůz měl přijet v šest. Stůl byl prostřen ke svačině i bowle punče byla hotova a všichni seděli a usmívali se, aby přivítali strýčka z Londýna.

Tlouklo šest a objevil se kočár, pak podomek od Zeleného draka, a nakonec za ním tlustý starý pán, kterého jsem jen tak sotva zahlédl – ctihodný starý pán – napadlo mne, že už jsem ho někde viděl.

Pak zazněl domovní zvonec, potom bylo slyšet zmatené dupání v předsíni, nato vyběhl starý Crutty a od dveří bylo slyšet hlučný smích a hovor, „Jak se máte?“ a podobně; konečně se rozletěly dveře pokoje a Crutty hlasitě zavolal:

„Lidičky! Můj švagr, pan STIFFELKIND!“

Pan Stiffelkind! – Zachvěl jsem se, když jsem to jméno uslyšel!

Slečna Cruttyová ho políbila, maminka udělala pukrle a tatínek se mu uklonil; Dr. Snorter, farář, ho uchopil za ruku a velmi srdečně mu ji stiskl. Pak přišla řada na mne!

„No né!“ řekl. „To je muj mily, dobry, mlady pšítel ot doktor Schwischentail! A toto je vášena pany matka ot mlady pán (maminka se usmála a udělala pukrle) a toto je jeho otec? Pane a pany, vy byste mjely byt pyšny na takovy syn. A ty, Magdalen, esli ho bu-

deš mit sa manšel, to bude partie, jej! Jej! Co myslite, bratše Crotty a madam Stobbs, ja sem udjelal vašemu synu vysoke boty! Hahaha!“

Maminka se usmála a řekla: „Nevěděla jsem to, ale nepochybuji, že má tak hezkou nohu do vysokých bot jako málokdo v celém kraji.“

Starý Stiffelkind se rozřehtal ještě hlasitěji. „Moc heska noha, madam, a *móc láciny boty taky*. Tak vy ste nevjedela, še ja mu boty udjelal? Vy móšna nevjedela taky neco inyho – vy móšna nevjedela,“ (a tu ten netvor praštil rukou do stolu, že naběračka v bowli poskočila) – „vy móšna nevjedela, še ten mladýk, ten Stobbs, ten potměšily, bídný, šilhavy klacek je zrovna tak nycemny jako ošklivy. Koupil pár bot a nygdy mi je nesaplatyl. To nevady, nygdo boty neplaty. Ále on koupil pár bot a povídal, še je lort Cornwallis. A ja sem byl takovy blášen, še sem tomu tenkrát vjeršil. Ále podyvej se, ty, Magdalen, ja mam pjet tysyc libry: esli si ho vemeš, nedam ty any jeden penny. Ále podyvej se, co vam dam: slibil sem vam prezent, a dam vam tády TOTO!“

A ten starý netvor vytáhl ZROVNA TY BOTY, které mu Swishtail vrátil.

Slečnu Cruttyovou jsem si *nevzal*; a ani mne to nemrzí. Byla to protivná, ohyzdná, hašteřivá ženština, vždycky jsem to od té doby říkal.

A všechno to vzešlo z těch zapeklitých bot a z té nešťastné noticky ve venkovských novinách – povím vám, jak.

Především převzal tu noticku jako vtip jeden z těch bohapustých, ostudných, nesvědomitých orgánů londýnského tisku, který si usmyslil náramně si dobírat „Sňatek ve vyšších kruzích“ a všelijak žertoval o mně i o mé drahé slečně Cruttyové.

Za druhé, v tom londýnském časopise o tom četl můj smrtelný nepřítel Bunting, který se seznámil se starým Stiffelkindem při mém dobrodružství s ním a pravidelně si u tohoto cizáckého povýšence dával dělat boty.

Za třetí, náhodou potřeboval pár bot zrovna v tu dobu, a když mu ten nechutný starý německý příštipkář bral míru, vykládal mu, že se jeho starý přítel Stubbs bude ženit.

„A s kým?“ zeptal se starý Stiffelkind. „S nějakou, co má moc peněz, na to dam kerk.“

„Nu ba,“ řekl Bunting, „je to venkovská holka – nějaká slečna Magdalena Carottyová nebo Crottyová z jakéhosi hnízda zvaného Sloffemsquiggle.“

„*Schloffemschwiegel!*“ vyprskl ten hrozný švec. „Mein Gott, mein Gott! Das geht nicht!³⁷ Povídam, pane, to nény jit. Slečna Crotty je má neterš. Ja tam musím sajat. Ja ji nygdy nedovolím, aby si ho vsala – takovy budyšknyčemu, švindler a slodjej.“ – *Takovou* řečí odvážil se ten padouch mluvit o mně!

37 Pane Bože! To nejde! *Pozn. red.*

Červen – Hrdlořezi

Měl kdy někdo tak zapeklitou smůlu? Lepila se na mne po celý život, ač jsem se lopotil možná víc než kdokoli jiný, abych si opatřil majetek, vždycky mi to něco zvtlo. Ani v lásce, ani ve válce nebyl jsem jako jiní. Při námluvách jsem koukal jen na to hlavní; a vidíte sami, jak vždycky přišel nějaký nešťastný zásah a všechno zmařil. Na vojně jsem byl stejně rozvážný – a stejný smolař. Opatrnými sázkami, obchodováním s koňmi, štěstím v kulečnicku a šetrností jsem dokázal, myslím, že jsem si každého roku mohl dát stranou celý žold – a to může říci málokdo, pokud má roční příspěvek pouhých sto liber.

Povím vám, jak jsem to dělal. Býval jsem vždy velmi laskavý k mladým lidem; vybíral jsem jim koně i víno a za dlouhých dopolední, když nebylo nic lepšího na práci, jsem jim ukazoval, jak se hraje kulečník nebo *écarté*³⁸. Nešidil jsem – za nic na světě bych nešidil –, ale když hoši *chtěli* hrát, nedovedl jsem říci ne – a proč taky? Byl u našeho pluku jeden mládenec a toho jsem, na mou duši, obíral ročně o tři sta liber.

Jmenoval se Dobbles. Byl synem krejčího a přál si být gentlemanem. Ubožák a slaboch, snadno se nechal nalíznout, snadno ošulit a snadno postrašit. Bylo pro něho štěstím, že jsem se s ním setkal já, neboť kdokoli jiný, s kým by se byl stýkal, byl by ho oškubal o poslední šilink.

Byli jsme s praporečnickem Dobblem přátelé na život a na smrt. Objížděl jsem mu koně, vybíral pro něho šampaňské a dělal skutečně všechno, co člověk výše postavený udělá pro nižšího – má-li ten nižší peníze. Byli jsme nerozluční kamarádi – lovili jsme všude

38 Karty. Pozn. red.

ve dvou. Dokázali jsme dokonce zamilovat se do dvou sester, jak se mladým vojákům stává – však to znáte, ti frajeři se zamilují, kdykoliv změní místo posádky.

Nu a jednou, roku 1793 – zrovna když Francouzi usekli hlavu chudáku Ludvíkovi – Dobbble i já, nejveselejší braši, jací kdy nosili po boku meč, začali jsme oba házet očkem po dvou slečnách; jmenovaly se Brisketovy a byly dcery řezníka v městě, kde jsme byli posádkou. Holčičky se do nás ovšem zamilovaly. Zažili jsme spolu mnoho milých vycházek do přírody, mnohokrát jsme je pozvali do zahradní restaurace a nejednu hezkou stuhu a sponu jsme těmto slečnám věnovali (Dobblovi totiž otec přispíval šesti sty librami a měli jsme společnou pokladnu). A tu si představte naši radost, když jsme jednoho dne dostali lístek tohoto znění:

„Mylí kapitáni Stubbsi a Dobbble! – Slečny Brisketovy se poroučejí a protože je pravděpodobné, že náš tatíček bude na cechovním panketě až do dvanácti, prosíme Vás o potěšení, abyste nás bavily při čaji.“

Abychom nešli! Přesně v šest jsme byli v malém zadním pokojku; spořádali jsme více bohea a namilovali jsme se víc, než by dokázalo půl tuctu obyčejných smrtelníků. V devět následovala po čaji malá bowle punče a – hodná děvčátka! – hezký čerstvý kus masa se opékal na rožni nám k večeři. Řezníci byli tenkrát řezníci a obývací pokoj byl u nich zároveň kuchyní. Aspoň tomu tak bylo u starého Brisketa – jedny dveře vedly do krámu a druhé na dvůr, kde byla na protější straně porážka.

A tu si představte naše zděšení, když jsme v tomto kritickém okamžiku uslyšeli, jak se otvírají dveře krámu, jak těžké kroky klopýtají po dláždkách a hlasitý, chraplavý hlas křičí z krámu: „Haló, Zuzano! Haló, Betsy! Rozsviťte!“ Dobbble zbledl jako stěna, dívky zrudly jako rajčata; jediný já jsem zachoval duchapřítomnost a zašeptal: „Dveře

do dvora!“ – „Na dvoře je pes!“ řekly holky. „Není tak zlý jako ten člověk!“ já na to. „Počkat!“ zvolala Zuzka, otevřela dveře dokořán a skočila ke krbu. „Vemte si tohle! Třebas ho to uchlácholí!“

A co byste řekli, že „tohle“ bylo? Ať mne ďas, jestli to nebyl právě ten *kus masa*!

Vystrčila nás, pohládila a polaskala psa a v minutě byla zase zpátky. Měsíc svítil na dvorek a na porážku, kde visely dvě strašidelně vypadající bílé ovčí mrtvoly; přes dvůr vedlo široké koryto – koryto *na krev*! Pes si zhltnul svůj *beefsteak* (*náš beefsteak*) ve vší tichosti a my jsme okénkem viděli, jak dívky pobíhají a uklízejí večeři a jak se vtom otevřely dveře z krámu a starý Brisket vrávoravě vstoupil, vztekly a opilý. A co víc, spatřili jsme, jak na vysokém opěradle židle sedí a pokyvuje zdvořile, jakoby starému Brisketovi na pozdrav, *péro Dobblova třírohého klobouku*! Jak to Dobbble uviděl, zbledl, až se mu udělalo nanic; strachem blízek smrti klesl ubožák na jeden z rezníkových špalků, jež stály na dvoře.

Viděli jsme, jak starý Brisket nepohnutě civí (tak nepohnutě, jak jen byl s to) na to zatrolené, nestoudné, drze pokyvující *péro*; a pak se mu v mozku rozbřesklo, že ke klobouku patří hlava. Pomalu vstal – byl to chlap vysoký šest stop a těžký patnáct kamenů – vstal, ovázal si zástěru, natáhl rukávce a *vzal si sekyru*.

„Betsy,“ řekl, „otevř mi na dvůr.“ Ale ubohé dívky pištěly a vrhly se na kolena a prosily a plakaly a dělaly všechno možné, aby mu v tom zabránily. „OTEVŘTE DVEŘE NA DVŮR!“ opakoval hromovým hlasem; a obrovský buldog, který to uslyšel, vyskočil a zavyl, že mne to zahnal až na druhý konec dvora. – Dobbble nebyl s to se pohnout; seděl na špalku a blábolil jako nemluvně.

Dveře se otevřely a pan Brisket vyšel ven.

„Na něho, Jowlere!“ křikl. „Chyt’ ho, Jowlere!“ a už to strašné psisko letělo po mně a já zas letěl zpátky do kouta a vytasil meč rozhodnut, že svůj život prodám draho.

„To je ono,“ řekl Brisket, „tam ho drž – hodný pejsek – dobrý pes! A teď, pane,“ řekl, obrátiv se k Dobblovi, „je toto váš klobouk?“

„Ano,“ odpověděl Dobbble a strachem se málem zalkl.

„Nu tak dobrá,“ řekl Brisket, „je tedy – (škyt) – mou trapnou povinností – (škyt) – abych vám řekl, že když mám váš klobouk, musím mít taky vaši hlavu; je to trapné, ale musí to být. Udělal byste nejlíp – (škyt) – kdybyste se uvelebil pohodpohodlně na tom – (škyt) – tom špalku, a já vám ji useknu, než řeknete švec – (škyt) – ne, chtěl jsem říct švec Kryšpín.“

Dobbble klesl na kolena a zaúpěl: „Já jsem jediný syn svých rodičů, pane Briskete! Já si ji vezmu, pane, opravdu, na mou čest! Pomyslete na mou matku, pane, pomyslete na mou matku!“

„Tak se mi to líbí, mladíku,“ řekl Brisket – „tomu říkám hodný – (škyt) – hodný hoch; jen si klidně hlavu polož – a já ji useknu – ano, useknu – jako kdybys byl Ludvík Šest-šestná-šestnáctý. – Tomu druhému hejskovi ji *useknu potom*.“

Když jsem to uslyšel, uskočil jsem rychle zpátky a vykřikl, jak to lze v takové situaci očekávat. Rozlíčený Jowler myslel, že chci prchnout, vrhl se mi na hrdlo a divoce skučel; v čirém zoufalství jsem rozmáchl ruce – a div divoucí, pes se skácel mrtev s probodeným tělem!

V tom okamžiku houf lidí vtrhl na starého Brisketa – jedna z jeho dcer měla tolik rozumu, že je zavolala – a Dobblova hlava byla zachráněna. A když viděli mrtvé psisko u mých nohou, můj vyděšený pohled, můj zkrvácený meč, velice se podívovali mé statečnosti. „To je hrozný chlap, ten Stubbs,“ říkali; a příštího dne už se tak mluvilo i u plukovního stolu.

Neřekl jsem jim, že pes spáchal *sebevraždu* – proč bych to povídal? A nezmínil jsem se slovem o Dobblově zbabělosti. Řekl jsem, že se zachoval statečně jako chlap a bil se jako tygr; a tím jsem zabránil *jemu*, aby povídal. Z kůže psa jsem si dal udělat dvě pouzdra na pis-

tole a vypadal jsem tak divoce a získal jsem u našeho pluku takové jméno pro svou odvahu, že kdykoliv jsme se měli setkat s pravidelným vojskem, Bob Stubbs nás vždy zastupoval, aby zvýšil čest útvaru. Ženy, jak víte, zbožňují odvahu; a takovou jsem tehdy měl pověst, že bych si byl mohl vybrat z půl tuctu žen se třemi, čtyřmi nebo pěti tisíci každou – které zmíraly láskou ke mně a k mému červenému kabátci. Ale já jsem takový blázen nebyl. Dvakrát už jsem byl jednou nohou v manželství a dvakrát jsem byl zklamán; ale přísahal jsem při všech svatých, že se ožením, a bohatě. Jen se spolehněte na tuto neomylnou zásadu a řiďte se jí v životě: *Je stejně snadné dostat ženu bohatou jako chudou* – na stejnou návnadu se chytne pstruh i losos.

Červenec – Krátký proces

Dobrodružství s řeznickým psem neposílilo pověst o Dobblově statečnosti, ale má pověst vyvrcholila: malého Stubbse považovali za nejsmělejšího ze všech smělých hochů našeho pluku. A i když musím přiznat – pozdější události to potvrdily –, že mi příroda *nedala* do vínku velký, nebo aspoň průměrný díl statečnosti, člověk si přece jen rád lichotí opakem; zakrátko jsem sám uvěřil, že zabití psa bylo činem nezdolné odvahy a že jsem stejně chrabří jako kdokoliv ze sto tisíců hrdinů naší armády. Vždycky jsem měl zálibu ve vojenství – jen ta surová část povolání, to hrozné bojování a krveprolévání se mi přičí.

Myslím si, že pluk sám nebyl zvlášť statečný – vždyť to byla jen milice; je však jisté, že Stubbs byl pokládán za strašně nebezpečného chlapíka a klel tak vydatně a vypadal tak divoce, že byste byli hádali, že jsem prodělal aspoň půl sta polních tažení. Byl jsem sekundantem v několika soubojích a rozhodčím ve všech hádkách; a sám jsem byl takový čarostřelec, že se kamarádi měli na pozoru, aby mne neurazili. Pokud jde o Dobbla, vzal jsem ho pod ochranu, a tak ke mně přilnul, že jsme spolu denně jedli, pili a jezdili na koni. Jeho otec neskřblil penězi, pokud byl synáček v dobré společnosti – a která byla tak dobrá jako společnost proslulého Stubbse? Opravdu! Tenkrát jsem byl dobrá společnost, a k tomu ještě statečný chlapík, jakým bych byl zůstal, nebýt – toho, co vám budu hned vyprávět.

Stalo se, v osudném roce šestadevadesátém, že chrabří hoši z North Bungay byli posádkou v Portsmouthu, přímořském městě, které nemusím popisovat a jež bych byl raději nikdy neviděl. Mohl jsem být dnes generál, nebo aspoň bohatý člověk.

Červenokabátníci tenkrát všude hráli prim a já, taková vynikající osobnost, jakou jsem byl u našeho pluku, jsem byl měšťany velmi pěkně přijímán. Účastnil jsem se mnoha obědů a čajových dýchánek a mnoho půvabných mladých dam jsem prováděl při rozkošných kolových tancích.

Nuže, i když jsem už dvakrát v lásce ztroskotal, jak jsem vylíčil, mé srdce bylo ještě mladé; a už je to tak – protože jsem věděl, že mou jedinou kariérou je dívka s majetkem, pustil jsem se zde do námluv stejně zuřivě jako kdy jindy. Nebudu popisovat spanilé bytosti, které jsem si vyhlédl, když jsme byli v Portsmouthu. Zkusil jsem to u více než – několika – a je pozoruhodným faktem, který jsem si nikdy nedovedl vysvětlit, že jsem sice měl úspěch u dam zralejšího věku, ale mladší mi pravidelně dávaly košem.

Avšak „nesmělé srdce nezíská krásnou dámu“, a tak jsem v úsilí neustával, až jsem se s jistou slečnou Clopperovou, přijatelně bohatou dcerou rejdaře, dostal tak daleko, že mi podle mého mínění skutečně nemohla dát košem. Její bratr, kapitán Clopper, sloužil u řadového pluku a pomáhal mi, jak jen mohl, zaklínaje se, že jsem ohromně statečný chlapík.

Poněvadž se mi od Cloppera dostalo četných pozorností, rozhodl jsem se, že ho pozvu na oběd. Mohl jsem to udělat, a přitom se ani v nejmenším nezpronevěřit svým zásadám v této věci, neboť Dobble bydlel v hostinci, a protože posílal všechny účty svému otci, nedělal jsem si žádné výčitky a použil jeho stolu. Obědvali jsme v jídelně a Dobble přivedl svého přítele, a tak jsme tvořili společnost *carrée*³⁹, jak říkají Francouzi. Několik námořních důstojníků sedělo podobným způsobem u stolu hned vedle nás.

Nu – nešetřil jsem láhve, ani pro sebe, ani pro přátele, a jak se tak pilo, byli jsme čím dál hovornější a důvěrnější. Každý vyprávěl o svých hrdinských činech v poli nebo u dam, jak to důstojníci

39 Ve čtyřech. Pozn. red.

po obědě dělávají. Clopper se společnosti svěřil se svým přáním, že bych si měl vzít jeho sestru, a zapřísahal se, že mne pokládá za nejlepšího bracha v celém křesťanstvu.

Praporečník Dobbler mu přizvukoval. „Ale ať si slečna Clopperová dá pozor,“ dodal, „Stubbs je zpropadený chlapík: měl už sám nevím kolik *liaisons*⁴⁰ a byl zasnouben s bůhvíkolika ženskými.“

„Aby ne,“ řekl Clopper. „Poslyš, Stubbsi, povídej nám o svých dobrodružstvích.“

„Pha,“ odpověděl jsem skromně, „tady věru není co vyprávět. Nu, byl jsem zamilován, milý hochu – kdopak nebyl? – a dostal jsem kvinde – komupak se to nestalo?“

Clopper se zapřísáhl, že by své sestře prohnal lebku kulí, kdyby ona se ke mně někdy tak zachovala.

„Vyprávěj mu o slečně Cruttyové,“ řekl Dobbler. „Té ženské to Stubbs splatil i s úroky, to vám povídám. Ta jemu košem nedala, na to bych vzal jed.“

„Poslyš, Dobbler, to je od tebe opravdu nehezké, jména bys uvádět neměl. Je to ovšem pravda, ta holka se do mne zoufale zamilovala, a měla peníze – šedesát tisíc, na mou čest. Nu a už byla ruka v rukávě, když tu si přijede z Londýna nějaký její příbuzný.“

„A ten sňatku zabránil?“

„Zabránil – ano, pane, máš docela pravdu, zabránil –, ale ne v tom smyslu, jak ty si myslíš. Byl by za to dal své oči a ještě deset tisíc liber navíc, kdybych si byl to děvče vzal, jenže já jsem nechtěl.“

„A proč, proboha?“

„Pane, její strýc byl švec. Nikdy bych se nesnížil, abych se oženil do takové rodiny.“

„To ne,“ řekl Dobbler, „víte, to by nemohl. Nu a teď mu pověz o té druhé holce, Mary Watersové, však víš.“

40 Vztahy. Pozn. red.

„Pst, Dobble, pst! Nevidíš, že se jeden z těch námořních důstojníků otočil a slyšel to? Milý Cloppere, to bylo čiré dětinství.“

„Dobrá, ale pověz nám to,“ řekl Clopper, „vyprávěj. Já to sestře nepovím, buď bez obav.“ A přiložil si ukazováček k nosu a vypadal strašně moudře.

„Nic takového, Cloppere – ne, ne – na mou čest – Bobík Stubbs není *libertin*; ta historka je velmi prostá. Můj otec totiž má stateček, pouhých pár set jiter, ve Sloffemsquigglu. Legrační jméno, co? K ďasu, ten námořní gentleman už na nás zase troubí,“ (zíral jsem hrozně divoce, když jsem se střetl s důstojníkovým pohledem, a pokračoval jsem hlasitě a ledabyle). „Nu a v tom Sloffemsquigglu žila nějaká holka, jistá slečna Watersová, neteř jakéhosi mastičkáře ze sousedství. Ale moje matka si to děvče oblíbila, zvala je k nám do parku a rozmazlovala je. Byli jsme oba mladí – a – a – holka se do mne zamilovala, co budu povídat. Několikrát jsem musel zchladit její příliš horkokrevné nadbíhání – a to je, na mou čest gentlemana, celá ta historka, s kterou Dobble hloupě dělá takový rámus.“

V okamžiku, kdy jsem tuto větu dokončil, ucítil jsem náhle, jak mne někdo chytil za nos, a nějaký hlas zahromoval –

„Pane Stubbsi, jste LHÁŘ A PADOUCH! Tu máte, pane, – a ještě tuhle za to, že se odvažujete drze brát do úst jméno nevinné dámy.“

Otočil jsem se, jak jsem jen mohl – neboť ten zlosyn mne vytáhl z křesla –, a spatřil jsem obrovského hromotluka od mariny, vysokého šest stop, který mne nejvýš nezdvořile bil na tváře a kopal do žeber a mezi šosy mého kabátu. „Je to lhář, pánové, a ničema! Ten obuvník ho přistihl při švindlech, a proto už s ním jeho neteř nechtěla nic mít. Slečna Watersová s ním byla zasnoubena od dětství, a on ji nechal kvůli ševcově neteři, která byla bohatší.“ – Pak mi ten protivný hulvát zastrčil svou navštívenku mezi nákrčník a límec, dal mi ještě jeden štulec do zad a odešel se svými přáteli z jídelny.

Dobble mi pomohl na nohy, vzal mi ze zátylí vizitku a přečetl. KAPITÁN WATERS. Clopper mi nalil sklenici vody a pošeptal mi do

ucha: „Jestli je to pravda, jsi ďábelský padouch, Stubbsi, a musíš se se mnou bít hned po kapitánu Watersovi.“ A vyběhl z místnosti.

Měl jsem jen jedinou možnost, jak se zachovat. Poslal jsem kapitánovi stručný a opovržlivý lístek, v němž jsem mu řekl, že mi vůbec nestojí za zlost. Pokud jde o Cloppera, nesnížil jsem se k tomu, abych jeho poznámku vzal na vědomí, ale rozhodl jsem se – abych se zbavil obtížné společnosti takových sprostých hulvátů – uskutečnit touhu, kterou jsem už dávno choval, a podniknout menší cestu. Požádal jsem o dovolenou a vyrazil *ještě téhož večera*. Dovedu si představit zklamání toho zhovadilého Waterse, když nazítří ráno přišel, jak se skutečně stalo, do mého bytu a zjistil, že jsem *zmizel*. Haha!

Po tomto dobrodružství se mi vojenský život zhnusil – aspoň život u mého pluku, kde důstojníci z nějakého nepochopitelného nízkého předsudku absolutně odmítali sedět se mnou u plukovního stolu. Plukovník Craw mi v tom smyslu poslal dopis, na nějž jsem reagoval, jak zasloužil. Ani jednou jsem se o něm slůvkem nezmínil a také jsem od té doby nepromluvil ani jediné slovo s kýmkoliv od North Bungays.

Srpen – Psí dny

Tak se podívejte, jaký je život! Od té chvíle až do dneška mne stíhalo neštěstí za neštěstím. Klesal jsem ve světě stále hlouběji, a místo co bych jezdil na vlastním koni a popíjel vlastní víno, jak se na skutečného gentlemana sluší, mám stěží na pintu piva, ba jsem velmi rád, když mne na ně někdo pozve. Proč, proč jsem se jen narodil, abych trpěl tak nezasloužená příkoří?

Musím vám říci, že velmi brzy po mém dobrodružství se slečnou Cruttyovou a s tím zbabělým rváčem kapitánem Watersem (odplul hned nazítří po tom, co mne tak urazil, jinak bych mu byl asi určitě prohnal kulku hlavou; *nyní* žije v Anglii, a je dokonce mým příbuzným, jenže já se mu samozřejmě vyhýbám) – velmi záhy po těch trapných příhodách udála se další, která skončila rovněž žalostným zklamáním. Můj drahý tatínek zemřel, a místo co by mi zůstavil pět tisíc liber, jak jsem přinejmenším očekával, nechal mi jen statek, který měl cenu sotva dvou tisíc. Pozemky a dům jsem dostal já, mamince a sestráм odkázal, na mou duši, sumu dvou tisíc liber, uložených u oné vynikající firmy Pump, Aldgate a spol., která za šest měsíců po jeho smrti ohlásila úpadek a vyplatila za pět let asi šilink a devět pencí za libru; a to bylo skutečně vše, z čeho měly být živы moje drahá maminka a sestry.

Chudinky neměly o peněžních záležitostech ani zdání. Věřili byste tomu? – Když přišla zpráva o úpadku firmy Pump a Aldgate, maminka se jen usmála, pozdvihla oči k nebi a řekla: „Chvála Bohu, máme ještě z čeho být živы. Jsou na světě desítky tisíc lidí, milé děti, kteří by naši chudobu počítali za bohatství.“ Políbila mé dvě sestřičky, které se daly do breku, jak to děvčátka dělávají, vrhly se jí kolem krku, a potom zas mně, až mne svým objetím zpola udusily a slzami celého pobryndaly.

„Nejdražší maminečko,“ pravil jsem, „opravdu jsem rád, že neseš svou ztrátu tak důstojně; a ještě raději slyším, že jsi dost bohatá, aby ses s ní mohla vyrovnat.“ Skutečně jsem si myslel, že stará paní má nějaký soukromý poklad, jak to bývá – takových tisíc liber v punčošce. Kdyby si byla dávala stranou ročně třicet liber, a to docela dobře mohla, po třicet let svého manželství, dělalo by to čistých devět set liber, to je jasné. Ale přesto jsem se rozčilil, když jsem si uvědomil, že se tu provádělo takové hanebné utajování – utajování také *mých* peněz; dost ostře jsem se na ni tedy obořil a pokračoval v řeči. „Říkáte, madam, že jste bohatá a že si z bankrotu firmy Pump a Aldgate nic neděláte. Hrozně rád to slyším, madam – hrozně rád, že *jste* bohatá, ale také bych rád věděl, kde je uložen ten váš majetek, totiž majetek mého otce, neboť vy jste žádný vlastní neměla – rád bych věděl, kde ty peníze leží – *kam jste je schovala, madam*. A dovolte mi poznamenat, že když jsem projevil ochotu stravovat vás a své dvě sestry za osmdesát liber ročně, nevěděl jsem, že máte ještě *jiné* zdroje krom těch, o nichž se zmiňuje poslední vůle mého zesnulého otce.“

To jsem jí řekl jen proto, že se mi protiví takové nechutné tajnůstkářství, a ne snad proto, že bych byl prodělával na laciném stravování. Vždyť ty tři chudinky nesnědly o mnoho víc než vrabci a já jsem si už od té doby nejednou vypočítal, že jsem na nich vydělával ročně dvacet liber.

Maminka i děvčata vypadaly úplně ohromeny, když jsem tak mluvil. „Co tím chce říci?“ otázala se Lucy Elizy.

Maminka otázku opakovala. „Můj milovaný Roberte, o jakém utajování to mluvíš?“

„Mluvím o utajování majetku, madam,“ řekl jsem příkře.

„A ty myslíš – copak – ty můžeš – ty se skutečně domníváš, že jsem utajila něco z maj-jet-jetku toho zesnulého svět-světce?“ zaúpěla maminka. „Roberte,“ řekla – „Bobíku, můj hochu, miláčku – můj nejmilejší, nejmilovanější, teď, když *on* odešel,“ (mínala

nebožtíka otce – proud slz) – „Nemůžeš, nesmíš si myslet, že tvá vlastní matka, která tě nosila pod srdcem, která tě kojila a tolik se pro tebe naplakala, která by dala všecinko, co má, aby tě uchránila být jen okamžiku nepříjemnosti – nemůžeš se přece domnívat, že by tě chtěla ši-di-dit!“ A tu vyrazila ještě hlasitější výkřik než předtím a zhroutila se na pohovku; jedna z mých sester se jí vrhla do náručí a druhá obíhala kolem; a nanovo vypukla ta líbací a fňukací scéna, jen já jsem byl tentokrát, bohudík, vynechán. Protiví se mi taková sentimentalita.

„Ši-di-dit mne,“ řekl jsem posměšně. „Co tím tedy míníte, když povídáte, že jste tak bohatá? Řekněte, máte peníze, nebo nemáte?“ A vyrazil jsem hezkých pár kleteb, které tu neuvádím; ale byl jsem vztekem bez sebe, jen co je pravda.

„Jako že je Bůh nade mnou,“ zvolala matka, vrhla se na kolena a sepjala ruce, „na celém tomto hříšném světě mám jen jedinou guineu, tu od královny Anny.“

„Tak co mi vykládáte, madam, takové nesmyslné povídačky a mluvíte o svém bohatství, když víte, že vy i vaše dcery jste žebráci, madam – žebráci!“

„Můj nejdražší hochu, což nemáme ještě dům a nábytek a ročních sto liber? A což nemáš velké nadání, které nám všem přinese bohatství?“ řekla paní Stubbsová, povstala ze země, a pokoušejíc se o úsměv, chytla mne za ruku a políbila ji.

Ta však byla příliš chladná. „Vy že máte stovku ročně, madam?“ řekl jsem – „Vy že máte dům? Na mou duši a čest, tohle slyším po prvé. Ale něco vám povím, madam,“ pokračoval jsem (však ji to řálo hezky zostra). „Když jej tedy máte, *uděláte nejlíp, jestliže odtáhnete a budete si v něm bydlet*. Mám dost co dělat s vlastním domem a s každou pencí svého příjmu.“

Na tato slova stará paní neřekla nic, ale vyrazila výkřik slyšitelný odsud až do Yorku – a zhroutila se, bijíc kolem sebe a svíjejíc se v pořádném záchvatu.

Po několik dní jsem paní Stubbsovou ani nespatriil; sestry přicházely k jídlu a vůbec nepromluvíly, pak zase odcházely nahoru a vysedávaly u matky. Posléze jednoho dne přišly obě velmi slavnostně do mé pracovny a Eliza, starší, řekla: „Roberte, maminka ti zaplatila za stravu až do svatého Michala.“

„Tak jest,“ odpověděl jsem, neboť jsem si vždycky dal velmi bedlivě záležet, aby se platilo předem.

„Ona říká, Roberte, že na svatého Michala všechny – všechny odejdeme, Roberte.“

„Ach tak, nastěhuje se do vlastního domu, že ano, Lizzy? Výborně. Bude asi potřebovat nábytek – může si jej klidně vzít, neboť stejně celý statek prodám.“ – *Tato věc tedy byla vyřízena.*

V den sv. Michala – za ty dva měsíce jsem, tuším, neviděl matku ani dvakrát (jednou asi ve dvě hodiny z půlnoci, když jsem se probudil a spatřil ji, jak vzlyká nad mým lůžkem) – ráno na sv. Michala přijde Eliza ke mně a povídá: „*Roberte, přijedou pro nás dnes večer v šest.*“ Nu a protože to byl poslední den, šel jsem vybrat nejlepší husu, kterou jsem jen našel (myslím, že jsem v životě neviděl znamenitější a nejedl žádnou s větší chutí), a dal jsem ji připravit na třetí hodinu spolu s výborným pudíngem a báječnou bowlí punče. „Na vaše zdraví, děvčátka,“ řekl jsem, „a na tvoje, mamko, buďte všechny tři hodně šťastny; a když jste si už nevzaly ani kousíček, doufám, že nepohrdnete alespoň skleničkou punče. Víte, madam, je z toho starého rumu, který mému otci před patnácti lety poslal ten Waters.“

Rázem šesté hodiny předjel krásný kočár. Ať mě hrom, jestli na kozlíku neseděl kapitán Waters (byl to jeho kočár). Ten starý taškář Bates vyskočil, vešel do mého domu, a než bych řekl švec, už byl s maminkou zas u vozu. Sestry šly za ní a jen mi chvatně podaly ruku. A když mamince pomohli do vozu, Mary Watersová, která v něm seděla, objala nejprve ji a potom děvčata. Doktor, který

zastupoval lokaje, se vyhoupl na kozlík a už se za nimi jen zaprášilo; *mne* vůbec nevzali na vědomí, jako bych ani neexistoval.

Jen si ten obrázek představte: – Maminka a slečna Watersová sedí v kočáře a líbají se; Waters řídí koně (kočíruje však prachmizerně), já stojím u zahradní branky a pískám si. Ten starý blázen, Mary Malowneyová, brečí za brankou. Odešla příštího dne s nábytkem a já jsem odešel, abych se dostal do té báječné bryndy, o níž se zmíním hned dále.

Září – Škubání husy

Protože mi tatínek nezanechal žádné peníze a jenom nemnoho pozemků, dal jsem po jeho smrti statek aukcionáři k prodeji a rozhodl jsem se, že se v osamělosti pobavím pobytem v některých našich módních lázních. Můj dům byl pro mne nyní pouští. Nemusím ani říkat, jak jsem se po odchodu své drahé rodičky a jejích dětí cítil smutný a opuštěný.

Měl jsem však trochu hotových peněz a za statek jsem očekával nějaké dva tisíce liber. Měl jsem dobré vojenské vystupování, neboť až jsem se úplně rozešel s North Bungays (po té příhodě s Watersem mi totiž plukovník Craw velmi přátelsky naznačil, abych se raději vzdal místa u pluku) – až jsem tedy opustil armádu, ponechával jsem si stále hodnost kapitána, protože jsem věděl, jaké výhody jsou s tím titulem spojeny při pobytu v lázních.

Kapitán Stubbs se stal velkým švihákem v Cheltenhamu, v Harrogate, v Bathu, v Leamingtonu a v dalších lázních. Hrál jsem dobře whist a kulečník, dokonce tak dobře, že v některých z těchto měst lidé nakonec odmítali se mnou hrát, poněvadž věděli, jak velice nad ně vynikám. Představte si mé překvapení – asi pět let po té portsmouthské záležitosti, když jsem se jednoho dne procházel po High Street v Leamingtonu, spočinuly mé oči na mladém muži, kterého jsem si pamatoval z nějakého řeznického dvorku nebo odkud – nebyl to vskutku nikdo jiný než Dobble. Byl také oblečen *en militaire*, v šosatém fraku a s ostruhami, a šel s nějakou nápadnou černovlasou dámou s židovským obličejem, ověšenou třpytivými řetízky a náramky, v zeleném kloboučku s rajským ptáčkem – bezově modrý šál, žluté šaty, růžové hedvábné punčochy a světlemodré střevíčky. Tři dítky a hezký lokaj šli za ní a celá společnost – protože mne nespátřili – zašla do hotelu „Royal“.

Byl jsem v „Royalu“ dobře znám, zavolať jsem si tedy jednoho z číšníků a vyptal se na jména dámy i pána. Byl to kapitán Dobble, syn bohatého armádního dodavatele látek Dobbla (Dobble, Hobble a spol., Pall Mall); ta dáma byla paní Manassehová, vdova po americkém židovi, která žila v Leamingtonu skromně se svými dětmi, ale vlastnila ohromný majetek. Nemá smyslu vydávat se za naprostého chudáka, a proto jsem také všude vystupoval jako člověk velmi zámožný. Můj otec zemřel a zanechal mi ohromné sumy peněz a rozsáhlá latifundia. Ach! byl jsem to tenkrát gentleman, skutečný gentleman, a každý byl velice šťasten, když mne mohl pozvat na oběd. Nu a tak jsem se příštího dne dostavil do hotelu a nechal tam pro Dobbla navštívenku s lístkem. Ani mi návštěvu neoplatil, ani mi neodpověděl na lístek. Nazítří však jsem ho potkal s vdovou jako předtím. Šel jsem k němu, velmi přátelsky jsem ho vzal za ruku a dušoval jsem se, že ho strašně rád vidím – což bylo skutečně pravda. Dobble ucouvl, k mému překvapení, a jsem přesvědčen, že by se byl ke mně obrátil zády, kdyby se byl odvážil; ale já jsem jen svraštil obočí a řekl:

„Cože, Dobble, můj milý, ty si nevzpomínáš na starého kamaráda Stubbsa a na naše dobrodružství s řezníkovými dcerami – co?“

Dobble se uboze zašklebil a řekl: „Ach tak! Ano! To je – ano! To je, myslím, kapitán Stubbs.“

„Starý kamarád kapitána Dobbla, madam, který o Vaší Milosti už tolik slyšel, že si musím dovolit požádat svého přítele, aby mne představil.“

Dobble byl nucen vyhovět pobídce a kapitán Stubbs byl formálně představen paní Manassehové. Byla to dáma úžasně blahosklonná, a když jsme se po procházce loučili, projevila naději, že mne „kapitán Dobble jistě přivede večer s sebou do jejího bytu, kde očekává několik přátel“. V Leamingtonu, to víte, každý zná každého a já sám jsem byl dobře znám jako bývalý důstojník armády, který po otcově smrti nabyt ročních sedm tisíc liber. Dobble přijel později než já,

ale protože se ubytoval v hotelu „Royal“ a obědval tam pravidelně s vdovou, seznámil se s ní dříve než já. Bylo mi však jasné, že kdybych mu dovolil hovořit s vdovou tak, jak by hovořit mohl, byl bych nucen vzdát se všech nadějí a radovánek v Leamingtonu; a tak jsem si usmyslil, že to s ním vezmu zkrátka. Jakmile dáma odešla do hotelu, chtěl mne můj přítel Dobble opustit také. Ale já jsem ho zadržel a řekl jsem mu: „Milý Dobble, postřehl jsem, co jsi měl právě v úmyslu: chtěl ses ke mně obrátit zády, protože se mi, na mou duši, nechtělo podstoupit souboj tenkrát v Portsmouthu. Podívej se, Dobble, já nejsem žádný hrdina, ale také nejsem takový zbabělec, jako jsi ty – a ty to víš. Bít se s tebou je něco docela jiného než bít se s Watersem; a tentokrát se *bít budu*.“

Nemyslel jsem to ovšem vážně, ale od té příhody s řezníkem jsem věděl, že Dobble je největší zbabělec pod sluncem; a vyhrožovat není nijak nebezpečné, vždyť to člověk pak nemusí splnit. Má slova měla na Dobbla pravý účinek, neboť se zakoktal a zrudl, a pak prohlásil, že ho nikdy ani v nejmenším nenapadlo, aby mne ignoroval; a tak jsme se spřátelili a já jsem mu tím zavřel ústa.

Byl s dámou velmi důvěrný, ale ta dáma měla srdce značně objemné a celá řada dalších pánů s ní byla zřejmě právě tak zadobře. „Podívejte se na tu paní Manassehovou,“ řekl mi nějaký pán (legrační na tom bylo, že byl také žid), který vedle mne seděl při obědě. „Je stará, škaredá, ale protože má peníze, všichni muži se na ni jen lepí.“

„Říkáte, že má peníze?“

„Osmdesát tisíc liber a dvacet tisíc na každé dítě. Já to vím, *fakticky*,“ pokračoval ten neznámý pán. „Pracuji v právních záležitostech a my od naší víry, to víte, známe celkem přesně, jakou hodnotu má která významná rodina mezi námi.“

„Kdo byl ten pan Manasseh?“ otázal jsem se.

„Ohromně zazobaný člověk – obchodník tabákem – Západní Indie. Člověk celkem nevalného původu a vzal si, mezi námi, ženu, která není o moc lepší, než by měla být. Milý pane,“ pošeptal mi,

„ta je pořád zamilovaná. Ted' je to kapitán Dobbie, minulý týden to byl někdo jiný – a příští týden to můžete být vy, jestliže, hahaha! – máte chuť stát se také uchazečem. Já sám bych tu ženskou nechtěl, i kdyby měla dvakrát tolik peněz.“

Co mi na tom záleželo, je-li to žena počestná, či nikoliv, jen když měla peníze! Bylo mi zcela jasné, co podniknu. Pověděl jsem Dobblovi všechno, co mi ten pán prozradil, a protože jsem se celkem dobře vyznal ve vymýšlení historek, vyličil jsem mu vdovu tak černě, že byl chudák celý vyděšený a hezky vyklidil pole. Haha! Ať mne hrom, jestli jsem mu nenakukal, že paní Manassehová svého posledního muže *zavraždila*!

Hrál jsem svou roli tak dobře, dík informaci, kterou mi dal můj přítel právník, že jsem do měsíce dostal vdovu tak daleko, aby mi projevovala zcela jednoznačnou přízeň. Sedával jsem s ní u oběda, pil jsem s ní u pramenů – jezdil jsem s ní na koni, tančil jsem s ní – a na výletě na Kenilworth, kde jsme vypili hezkou míru šampaňského, skutečně jsem se vytrasil s nabídkou a byl jsem vyslyšen. V dalším měsíci pan Robert Stubbs vedl k oltáři Leu, vdovu po zesnulém panu Z. Manassehovi ze St. Kitt's!

Odjeli jsme do Londýna v jejím přepychovém kočáře, děti a sloužící za námi přijeli dostavníkem. Samozřejmě jsem všechno platil, a než nám vymalovali náš dům na Berkeley Square, ubytovali jsme se v hotelu Stevens.

Můj vlastní statek byl prodán a peníze uloženy v jisté bance v City. Asi tři dny po příjezdu, když jsme byli v hotelu u snídaně – chtěli jsme pak navštívit bankéře paní Stubbsové, aby provedl určité malé převody – byl k nám uveden nějaký pán, který, jak jsem viděl na první pohled, byl stejné víry jako moje manželka.

Podíval se na paní Stubbsovou a uklonil se. „Snad se vám bude hodit zaplatit tento malý účet, jedno sto padesát dvě libry?“

„Miláčku,“ řekla, „zaplatíš to? – Je to maličkost a já jsem na ni skutečně zapomněla.“

„Dušinko,“ odpověděl jsem, „opravdu ty peníze nemám doma.“

„Dobrá teda, kapitán Stubbs,“ řekl na to, „já musím konat svou povinnost – a zatknout vás – tady je zatykač! Tome, hlídej dveře!“ – Moje žena upadla do mdlob – děti ječely, a představte si mou situaci, když jsem byl nucen odpochodovat s tím hrozným soudním vykonavatelem do vězení pro dlužníky.

Říjen – Mars a Venuše v opozici

Nebudu vypisovat, jaké se mne zmocnily pocity, když jsem se octl v kobce onoho domu v Cursitor Street namísto toho překrásného domu na Berkeley Square, který mi měl připadnout jako manželovi paní Manassehové. Jaký ohavný dům! – v šeredné, špinavé uličce, vedoucí z Chancery Lane. Nějaký ošklivý židáček otevřel druhé ze tří dveří a zase je zavřel, když jsem (málem omdlávaje) do nich vstoupil s panem Nabbem; pak otevřel třetí dveře a byl jsem uveden do zatuchlé díry, kterou nazval hostinským pokojem. Nakonec jsem ji zaměnil za malou a nečistou zadní místnůstku, kde jsem byl zatím ponechán o samotě, abych mohl dumat nad svým bídným osudem. Jen si představte, jaká je to změna proti Berkeley Square! Byl jsem snad, přes všechno své úsilí, chytrost a vytrvalost, nakonec napálen? Neoklamala mne snad ta paní Manassehová a nebyla slova toho ničemy, s nímž jsem se setkal u *table-d'hôte*⁴¹ v Leamingtonu, vypočítána jen na to, aby mne zmátla a nachytala? Rozhodl jsem se, že pošlu pro svou ženu, abych se dověděl pravdu. Najednou jsem si uvědomil, že jsem se stal obětí ďábelského spiknutí a že ten krásný kočár, dům v Londýně a západoindický majetek byly jen spousty lží, kterým jsem slepě uvěřil. Pravda, dluh dělal jen sto padesát liber a já jsem měl v bance dva tisíce. Ale což ztráta *jejích* osmdesáti tisíc liber neznamenal nic? A zmaření mých nadějí nebylo také nic? Prokleté rozmnožení rodiny o židovskou manželku a tři židáta, nic? A ty jsem měl všechny vydržovat ze svých dvou tisíc liber. Byl bych učinil lépe, kdybych byl zůstal doma u maminky a sester, které jsem měl opravdu rád a jež mi vynášely osmdesát liber ročně.

41 Menu. Pozn. red.

Měl jsem vztekklý rozhovor s paní Stubbsovou, a když jsem ji obvinil, hanebníci, že mne oklamala, vrhla mi, ta zmije jedovatá, výčitku zpět na hlavu a zaklínala se, že já jsem ji podvedl. Proč prý jsem si ji bral, když mohla mít dvacet jiných? Vzala si mne, jak řekla, jen proto, že jsem měl dvacet tisíc liber. Řekl jsem jí, že tu sumu mám, ale v lásce, jak víte, a ve válce je vše dovoleno.

Rozešli jsme se stejně zlostně, jak jsme se setkali, a já jsem se v hloubi duše zapřísahal, že jen co zaplatím dluh, který na mne podvodně uvalila, hned vezmu své dva tisíce liber a odjedu na nějaký opuštěný ostrov, anebo alespoň do Ameriky, a že už víckrát nechci vidět ani ji, ani kohokoliv z jejího izraelského plemene. Nemělo smyslu setrvávat ve vězení pro dlužníky (neboť jsem věděl, že jsou takové věci jako obstarávky, a jestliže paní Stubbsová někde dlužila sto liber, mohla být dlužna jinde tisíc); poslal jsem tedy pro pana Nabba, dal jsem mu šek na sto padesát liber a na jeho výlohy a požádal jsem ho, aby mne ihned propustil. „Tu máš, chlape,“ řekl jsem, „šek Childova bankovního domu na ten tvůj pakatel.“

„To sice možná je šek na Childa,“ povídá pan Nabb, „ale nejsem nemluvně, abych vás pustil na takovýhle papír.“

„Dobrá,“ řekl jsem, „Child je jen pár kroků odsud; můžeš tam zajít a vyzvednout si hotové peníze, jen mi dej potvrzení.“

Nabb napsal velmi přesnou kvitanci a odešel do banky, zatím co já jsem se připravoval na odchod z tohoto příšerného vězení.

Usmíval se, když se vrátil. „No tak,“ řekl, „vy jste si napsal šek na své peníze; ale teď vám musím říct, že jste nejničemnější darebák, s jakým jsem se kdy setkal. Ba ne, pane Stubbs,“ pokračoval a pořád se šklebil. „Někdo je ještě větší darebák než já – moc větší.“

„Chlape,“ řekl jsem, „neušklíbej se tak před gentlemanem! Dej mi raději klobouk a kabát, ať se dostanu z té tvé špinavé špeluňky.“

„Počkat, Stubbs,“ zasykl a tentokrát mi neřekl ani pane. „Tady je psaní, které byste si měl přečíst.“

Otevřel jsem dopis; něco spadlo na zem – byl to můj šek. Dopis zněl takto:

„Poroučíme se kapitánu Stubbsovi a litujeme, že jsme byli nuceni odmítnout proplacení přiloženého šeku, poněvadž jsme dnešního dne obdrželi z příkazu fy Solomonson a spol. zákaz výplaty, který nás zavazuje, abychom zadrželi aktiva kapitána Stubbsa ve výši 2010 liber 11 šilinků 6 pencí, dokud nebude rozhodnut soudní spor Solomonson v. Stubbs.

Child a spol, FLEET STREET.“

„Tak vidíte,“ řekl pan Nabb, když jsem přečetl ten hrozný dopis – „vidíte, Stubbs, byly dva dluhy – malý a velký. Tak oni vás zavřeli pro ten malý a obstavili vám peníze pro ten velký.“

Nesmějte se mi, že tu příhodu vyprávím. Kdybyste věděli, kolik slz mi kane na papír, jak to píše – kdybyste věděli, že jsem pak celé týdny byl víc šílenec než člověk rozumný – šílenec ve vězení na Fleet Street, kam jsem se dostal, místo co bych se odebral na pustý ostrov! Co jsem jen učinil, že jsem si tohle zasloužil? Což jsem nehleděl vždycky jen na to hlavní? Což jsem nežil šetrně, a nikoliv jako jiní mladí muži? Mohl o mně někdo říci, že jsem promrhal nebo zbytečně vydal jediný penny? Ne! Mohu si položit ruku na srdce a chvála Bohu říci: Nikoliv! Proč, proč jen jsem byl tak trestán?

Ale ať už tu žalostnou historii dokončím. Sedm měsíců jsem pobyl v té neblahé díře – má žena mne navštívila jednou nebo dvakrát a pak už mne ponechala mému osudu. Psal jsem své drahé mamičce a prosil ji, aby prodala nábytek, ale nedostal jsem odpověď. Všichni moji starí přátelé se ke mně obrátili zády. Byla na mne podána žaloba, ale já jsem neměl ani penny na obhajobu. Solomonson prokázal dluh mé manželky a zmocnil se mých dvou tisíc liber. Abych se dostal z vězení, musel jsem se podrobit soudu pro insolventní dlužníky. Podstoupil jsem jej a vyšel jsem z vězení jako žebrák. Ale

představte si zlomyslnost toho zlotřilého Stiffelkinda: dostavil se na soud jako můj věřitel a požadoval tři libry, s pětiprocentními úroky za šestnáct let, za PÁR VYSOKÝCH BOT. Ten starý taškář je přinesl s sebou do soudní síně, ukazoval je a vyprávěl celou historii – o lordu Cornwallisovi, o odhalení podvodu, o zmáčení pod pumpou, zkrátka všecko.

Předsedající soudce Dubobwig z toho měl velkou legraci. „Tak Dr. Swishtail vám ty boty nechtěl zaplatit, pane Stiffelkinde?“

„Ne. On povídal, dys ja šádal placeny, še boty objednal chlapec a še ja mjel jit sa jeho učitel.“

„A tak jste vlastně udělal *novou botu*, že?“ (Smích.)

„Novou botu! To ne, vašnosty, ja sem si ty boty vzal s sebou. Jak bych vam je jinak, hrome, mohl ukasat?“ (Opět smích.)

„A to jste je od té doby nikdy *nepodrazil*, pane Stiffelkind?“

„Nepodrašil. Ja sem je neprodal a nechcel sem je vubec prodat; ja sem pšísahal, še je neprodam, abych se pomstyl tomu Stobbsovi.“

„Což se vám vaše rána dosud *nezahojila*?“

„Co vy myslíte s nova bota a podrasit a sahojit? Ja vam povídám, še sem udjelal, co sem pšísahal: Udjelal sem mu ostudu ve škola; pšekasil sem mu svatbu, dyš mohl vyšenyť dvacet tysyc liber; a tady sem na njeho posvityl na soud. To sem udjelal a to je dost!“ Nato ten starý bídák odešel a všichni přítomní se pochichtávali a civěli na mne – jako bych na tom nebyl už tak dost bídne.

„Tak mi připadá, že tohle je nejdražší pár bot, jaký jste v životě kdy měl, pane Stubbsi,“ řekl předsedající soudce Dubobwig s šelmovským úsměvem a začal se vyptávat na mé další nehody.

Z plností srdce jsem mu o všech vyprávěl: Jak mne právník Solomonson uvedl k bohaté vdově Manassehové, která měla padesát tisíc liber a statky v Západní Indii. Jak jsem se oženil, jak mne zavřeli, sotva jsme přijeli do Londýna, a jak týž Solomonson na mne podal žalobu pro dluh mé manželky ve výši dvou tisíc liber.

„Počkejte,“ řekl jeden z přítomných právníků. „Není ta žena taková naparáděná, černovlasá ženská s jedním okem? – velmi často opilá a má tři děti? – A není ten Solomonson malý, zrzavý židáček?“

„Přesně tak vypadají,“ odpověděl jsem se slzami v očích.

„Ta ženská si vzala v posledních dvou letech tři muže. Jednoho v Irsku a jednoho v Bathu. Nějaký Solomonson je, tuším, její manžel a oba odjeli před deseti dny do Ameriky.“

„Ale proč jste si neponechal své dva tisíce liber?“ otázal se právník.

„Oni mi je obstavili.“

„A tak, nu pak vás můžeme pustit. Měl jste smůlu, pane Stubbsi, ale zdá se, že v tomto případě spadl do jámy ten, kdo ji kopal.“

„Ba ne,“ pravil pan Dubobwig. „Pan Stubbs je obětí OSUDNÉ PŘÍCHYLNOSTI.“

Listopad – Roznášení pošty

Byl jsem svobodný člověk, když jsem vyšel ze soudní síně, ale byl jsem žebrák – já, kapitán Stubbs od chrabrých North Bungays, jsem nevěděl, kde si opatřit nocleh nebo oběd.

Když jsem tak smutně bloumal po Portugal Street, ucítil jsem na rameni něčí ruku a do uší mi zazněl drsný hlas, který jsem znal až příliš dobře.

„No tak, pan Stobbs, přece sem dodržel slib! Ja sem vam povidal, še na ty boty musite doplatyt.“

Bylo mi příliš bídně, než abych odpověděl; jen jsem pozdvihl oči ke střechám domů, které jsem pro slzy ani neviděl.

„Co? Vy brečíte a fnjukáte jako djecko? Chcel ste se přece šenyt, ne? A šádná pro vas nebyla dost dobra, jen ta, co má penyse – haha! – ale vy ste byl holoubek a ona byla vrána. Oškubala vas moc hesky, co? – haha!“

„Ach, pane Stiffelkinde,“ řekl jsem, „neposmívejte se mé ubohosti, nenechala mi na celém božím světě ani jediný šilink. A já umřu hladu, opravdu, jsem úplně přesvědčen, že umřu hladu.“ A dal jsem se do srdcervoucího pláče.

„Umšít hladem! Hloupost a nesmysl! Vy nygdy neumšete hladem – vy umšete obješenym, ja myslim – haha! – a to je taky moc lechči.“ Neřekl jsem ani slovo a plakal jsem dál, až se lidé na ulici otáčeli a koukali po nás.

„Vite co,“ řekl Stiffelkind, „pojte, nebrečte, kapitán Stobbs – to se nehody na kapitán, aby brečel – haha! Jen pojte se mnou a dostanete objed a snydany taky – a nebude vas to stát nyc, dokud si na to nevydjeláte.“

A tak tento podivný stařík, který mne pronásledoval, dokud se mi dařilo dobře, pojal ke mně soucit, když jsem se octl v neštěstí,

a vzal mne domů k sobě, jak slíbil. „Ja sem vidjel vaše méno mezi insolventy, a vite, ja sem pšísahal, še vas necham litovat ty boty. Co se stalo, to se stalo a je sapomenuto, vidyte. Hele, Betty, Bettchen, ustel pro hosta a dej sem čisty nuš a vidličku, bude se mnou objedvat lort Cornwallis.“

Žil jsem u tohoto starého podivína šest týdnů. Vedl jsem mu knihy a dělal jsem aspoň to málo, co jsem dovedl, abych se učinil užitečným; roznášel jsem boty a střevíce, jako bych byl nikdy nenosil kord Jeho Veličenstva. Nedával mi peníze, ale poskytoval mi docela slušnou stravu a ubytování. Tovaryši a učni se mi posmívali a nazývali mne generálem a lordem Cornwallisem a dávali mi všelijaké přezdívky; starý Stiffelkind k tomu vymýšlel ještě tisíce dalších.

Jednoho dne, vzpomínám si – jednoho neblahého dne, když jsem cídil pár bot výroby páně Stiffelkindovy – stařík přišel do krámu a vedl si pod paží nějakou dámu.

„Kdepak je kapitán Stobbs?“ otázal se. „Kde je ten skvost ve službách Jeho Veličenstva?“

Vyšel jsem ze zadní dílny, kde jsem cídil boty, jednu botu v ruce.

„Podyvej se, ma draha, tady je tvuj stary pšítel, Jeho Excelence lort Cornwallis! – Kdo by si to byl pomyslíl, še se takovy šlechtyc stane cidyčem bot? Kapitán Stobbs, to je vaše stara laska, má draha neterš, slečna Grotty. Jak tys jen mohla, Magdalene, nechat takovy muž k pomilovany! Podejte ji ruku, kapitán – no tak, to nevady, še je umasaná!“ Ale slečna mi svou ruku nepodala.

„Nepodávám ruku *čidičům* bot,“ řekla s naprostým opovržením.

„Ale, ale, ma draha, jeho prsty tje nepošpiny. Copak nevíš, še byl zrovna *očistjen*?“

„Přeji si, strýčku,“ řekla, „abys mne laskavě neuváděl mezi takové sprosté lidi.“

„Sprostý? Protože čistý boty? Kapitán má radši plesove ščevičky než boty, jak myslím – haha!“

„Kapitán, to tak; pěkný kapitán,“ řekla slečna Cruttyová, luskla mi posměšně prsty pod nosem a odcházejíc dodala: „Kapitán, který si nechal vytahat za nos! Chacha!“ – Co jsem mohl dělat? Vždyť to nebylo na mé přání, že si ten starý rváč ke mně dovolil takové opovážlivosti. Což jsem nedal najevo, jak se mi protiví jakékoliv spory, když jsem prostě odmítl jeho výzvu? – Ale takový už je svět. A tak si mne lidé u Stiffelkindů dobírali, že mne málem dohnali k šílenství.

Konečně jednoho dne vrátil se starý domů veselejší a zlomyslnější než jindy. „Kapitán Stobbs,“ řekl, „mam pro vas novinku – dobre misto. Vaše lortstvo si nebude moct dršet kočár, ale budete se mit dobše a budete sloužit Jeho Veličenstvo.“

„Sloužit Jeho Veličenstvu?“ užasl jsem. „Drahý pane Stiffelkinde, našel jste mi snad místo ve státní službě?“

„Ano, a njeco eštje lepšího – nejenom misto, ale taky uniformu; ano, kapitán Stobbs, *červený kabát!*“

„Červený kabát! Snad si o mně nemyslíte, doufám, že bych se tak snížil a vstoupil do armády jako obyčejný voják? Já jsem gentleman, pane Stiffelkinde – já nikdy nemohu – ne, nikdy –“

„No ne, ja vim, še vy nygdy nebudete – na to ste moc velky sbabjelec – haha! – ale dostanete červený kabát a místo, kde budete nosit eštje njeco vic než červený kabát – haha! – rosumite? – a budete generál, a ne jenom kapitán – haha!“

„Generál v červeném kabátě, pane Stiffelkinde?“

„Ano, GENERALNY LISTONOŠ! – haha! Byl jsem u vašeho stareho pšítele Buntinga, jeho strýček je na generálnym ršedytelstvi pošť a ten vám to místo opatšil – osanáct šilinku sa tyden, vy šelma jedna, a k tomu kabát. Ale nesmíte otvírat šádny psany, rosumite?“

A tak jsem se stal – já, Robert Stubbs, blahorodý pán – tím povrhlym zmetkem, kterého nazval – generálním listonošem!

Tak se mi znechutily Stiffelkindovy hrubé žerty, které byly čím dál surovější, že jsem se k tomu chlapovi už ani nepřiblížil, jakmile jsem

dostal místo u pošty. I když mi prokázal laskavost, že mne zachránil před hladověním, udělal to věru velmi hrubým a nepříjemným způsobem; své nízké a sprosté smýšlení pak dal najevo tím, že mne *navezl* do tak ponižujícího zaměstnání, jakým je povolání listonoše. Ale co jsem měl dělat? Smířil jsem se s osudem a po tři roky nebo i déle Robert Stubbs od hraničářů z North Bungay byl –

Divím se, že mne nikdo nepoznal. První rok mi to denně nahánělo strach, ale pak jsem si na své postavení zvykl, jak to činí všichni velcí lidé, a nosil jsem svůj červený kabát se stejnou samozřejmostí, jako bych byl přišel na svět jen proto, abych se stal listonošem.

Nejprve jsem byl v obvodu whitechapelském, kde jsem pracoval skoro tři roky, ale pak jsem byl přeložen do Jermyn Street a Duke Street, tedy do čtvrti proslulé pronajímáním bytů. Doručil jsem, hádám, aspoň sto dopisů do jednoho domu v Duke Street, kde bydleli jistí lidé, kteří by mne byli určitě poznali, kdyby mi byli náhodou aspoň jednou věnovali pohled.

Když jsem totiž opustil Sloffemsquiggle a vydal se vesele do světa, napsala mi maminka aspoň tucet dopisů; ale já jsem jí neodpovídal, protože jsem věděl, že potřebuje peníze, a já hrozně nerad píši dopisy. Přestala mi tedy psát, když poznala, že ode mne nedostane odpověď. Ale když jsem byl ve Fleetu, jak jsem vám vyprávěl, psal jsem své drahé mamičce znovu a znovu a nemálo mne hnětlo, že se ke mně nechce znát v mém neštěstí, ač je to doba, kdy toho člověk nejvíc potřebuje.

Stubbs není žádné nevšední jméno, a proto – ač jsem četl na mosazné destičce v Duke Street jméno Z. STUBBSOVÁ a doručil obyvatelům toho domu spousty dopisů – nikdy mne ani nenapadlo, abych pátral, kdo to je, a není-li to snad nějaká moje příbuzná.

Jednoho dne však služebná, která přijímala dopisy, neměla drobné a zavolala svou paní. Z obytného pokoje vyšla nějaká stará dáma v čepci s mašlemi, nasadila si brýle, podívala se na psaní a hledala v kapse osm pencí, omlouvajíc se listonoši, že ho nechala čekat.

A když jsem řekl: „To nevadí, madam, nic jsem nezmeškal,“ stará paní sebou trhla, sundala brýle a zapotácela se; přitom cosi koktala, jako by se dusila, a najednou prudce vykřikla a vrhla se mi do náručí volajíc: „MŮJ SYN, MŮJ SYN!“

„Jeje, maminko,“ řekl jsem, „to jsi ty?“ a sedl jsem si s ní na lavici v předsíni a nechal se od ní líbat, pokud se jí jen chtělo.

Slyšíc pláč a vzlykání, seběhla dolů ještě další dáma – byla to moje sestra Eliza; a sešli se i nájemníci. Služka přinesla vodu a kdo-víco ještě a já jsem se mezi nimi stal opravdovým hrdinou. Nemohl jsem se ovšem dlouho zdržet, protože jsem musel roznést dopisy. Ale večer, po roznášce pošty, jsem se vrátil k mamince a sestře a při láhvi výborného starého portu a při skvěle uvařené skopové kýtě s řípou jsem se cítil náramně dobře, to vám řeknu.

Prosinec – Zima naší nespokojenosti

Maminka vedla nájemní dům v Duke Street už přes dva roky. Poznával jsem některé židle a stoly z milého starého Sloffemsquigglu i bowli, v níž jsem připravoval ten slavný rumový punč onoho večera, když odcházela, a jehož se ani ona, ani sestry nedotkly, takže jsem jej musel vypít sám po jejich odchodu; ale to sem nepatří.

Považte, jaké štěstí měla má sestra Lizzy! Waters, ten hulvát, se do ní zamiloval a vzal si ji. Má teď vlastní kočár a žije na statku poblíž Sloffemsquigglu. Nabízel jsem se, že se s Watersem usmírím, ale on na mne zanevřel a nechce mne ani vidět, ani o mně slyšet. Byl dokonce tak nestoudný a přiznal se, že ve Sloffemsquigglu zachycoval všechny dopisy, které maminka dostávala, a protože prý ode mne přicházely jen samé žebravé dopisy, páčil je a neřekl o nich mamince nikdy ani půl slova. Určil mamince osmdesát liber ročně, ale kdyby nebyla takový blázen, mohla dostat třikrát tolik. Stará paní ovšem byla strašně přepjatá a nechtěla být zavázána ani vlastní dceři za víc, než kolik skutečně potřebovala. I těch padesát liber už chtěla odmítnout, ale když jsem se k ní nastěhoval, potřeboval jsem pochopitelně kromě bytu a stravy také kapesné, a tak jsem měl těch padesát liber pro svou potřebu já a protloukal jsem se s nimi, jak jsem dovedl.

Starý Bates a kapitán dávali mamince dohromady sto liber, když mne opustila (měla z pekla štěstí, na mou duši – mnohem větší, než jsem kdy měl já, jen co je pravda); a protože tvrdila, že si *chce* vydělávat na živobytí, usoudili, že bude nejlépe, když jí najmou dům, aby si mohla brát podnájemníky, což ona pak opravdu dělala. První a druhé poschodí nám vynášela průměrně čtyři guineje týdně a přední pokoj s podkrovím dalších čtyřicet liber ročně. Maminka s Elizou obývaly dosud přední pokoj v podkroví, ale já jsem si jej

vzal sám a ony pak spaly v ložnici služebných. Lizzy měla podivuhodné nadání pro ruční práce a vydělávala si jimi jednu guineu týdně. Měli jsme tedy kromě nájemného skoro dvě stě liber ročně na domácnost – a vedlo se nám docela dobře. Mimo to, ženské nic nejedí; a moje ženy nestály o maso někdy po celé dny, takže stačilo jen připravit dobrý beefsteak nebo něco takového pro mne.

Maminka nechtěla ani slyšet o tom, abych byl nadále u pošty. Říkala, že její miláček Robert, syn jejího manžela, její chrabrý voják a co všechno, musí zůstat doma a být gentleman – jímž jsem zajisté byl, i když mi padesát liber ročně nepřipadalo zrovna moc na nákup šatů a životní styl gentlemana. Pravda, matka mi opatřovala košile a prádlo, takže to v oněch padesáti librách nebylo. Dělal sice trochu narážky, že bych měl také něčím přispívat na praní prádla, avšak nakonec toho nechala, vždyť jsem byl její drahoušek Robert, to víte. Ale ať visím, jestli bych byl nedokázal, aby mi dala vlastní šaty z těla. Jen považte! Jednou rozstříhala překrásný drahý přehoz z černého hedvábí, který jí poslala má sestra Watersová, a udělala mi z něho vestu a dva nákrčníky. Byla tak úžasně pozorná, ta stará paní!

Takto jsem si žil nějakých pět let a hleděl jsem vystačit se svými padesáti librami ročně (*snad* jsem z toho i něco ušetřil, ale co je komu po tom?). Rok co rok zůstával jsem věrně u maminky a nepouštěl ji – leda na nějaký ten měsíc v létě, kdy si starý mládenec může dovolit výlet do Gravesendu nebo do Margate, což by bylo příliš nákladné pro celou rodinu. Říkám starý mládenec, neboť už je to tak, skutečně nevím, jsem-li ženat, či nikoliv – nikdy už jsem neslyšel ani slovo o té prohnané hanebnici paní Stubbsově.

Nechodil jsem do hostince nikdy před jídlem, neboť se svými žebráckými padesáti librami jsem si nemohl dovolit obědovat mimo domov; ale měl jsem tam své místo a chodíval jsem domů v *hezky povznešené* náladě, jen co je pravda. Spával jsem do jedenácti, potom jsem snídal a četl noviny, pak jsem se šel projít do Hyde Parku nebo

do parku St. James, o půl čtvrté jsem se vracel k obědu – a zbytek dne jsem si medil, jak jsem tomu říkal. Byl jsem mamčiným potěšením, a tak jsem si mohl žít tímto způsobem s klidným svědomím.

Měla mne opravdu ráda, až až! Já sám jsem byl společenský a měl jsem rád kolem sebe přátele, a proto jsme často mívali společnost tak veselých kumpánů, s jakými byste si sami rádi poseděli a velkolepě probendili celou noc. „Nekoukejte na to, hoši,“ říkával jsem, „jen nechte láhev kolovat, však maminka všechno zaplatí.“ A ona to opravdu platila, na mou duši; a řeknu vám, že jsme dali co proto i jejímu sklepu. Chudinka stará paní nás obsluhovala, jako kdyby pro všechno na světě byla bývala má služka, a nikoliv dáma a moje maminka. Nikdy si slovem nepostěžovala, ač musím přiznat, že jsem jí nejednou dal příležitost (nechával jsem ji bdít až do čtyř hodin ráno, protože nedokázala usnout, dokud neviděla svého „drahouška Boba“ v posteli, a vůbec měla u mne život smutný a plný úzkostí). Ale ona měla tak milou povahu, ta stará paní, že se snad za celých pět let vůbec nerozzlobila, pokud vím; jen dvakrát se rozčilila na Lizzy, když má sestra prohlásila, že přivedu celý dům na mizinu a že vyženu nájemníky jednoho po druhém. Ale takové závistné a nevraživé poznámky nechtěla maminka ani slyšet. Její Bobík byl samozřejmě vždycky v právu. Lizzy nakonec hezky vyklidila pole a odešla k Watersům. Byl jsem tomu rád, neboť měla hroznou povahu a hašteřila se se mnou od rána do večera.

Ach, to byly blahé časy! Ale mamka se po čase musela vzdát pronajímání pokojů – po sestřině odchodu šlo totiž všechno nějak z kopce – škodolibí a nepřející lidé říkali, že to kvůli mně, protože prý jsem vyhnal nájemníky kouřením a pitím a rámusením po domě a protože prý mi maminka dávala tolik peněz – ona mi je skutečně dávala, ale když je *chtěla* dávat, řekněte sami, jak jsem tomu mohl zabránit? Ach jo, kdybych si je byl *ponechal*!

Neměl jsem takové štěstí. Domníval jsem se, že to tak půjde věčně, ale do dvou let přišla pohroma – podnik se musel zavřít a zařízení prodat. Maminka odešla k Watersům, ale – věřili byste tomu? – mne ti bídní nevděčníci nechtěli přijmout! Víte, to ta Mary byla tak zklamaná, že jsem si ji nevzal!

Dvacet liber ročně mi dávají, to je pravda, ale copak to je pro gentlemana? Po dvacet let jsem mužně zápolil, abych si opatřil počestné živobytí, a za tu dobu jsem poznal hezký kousek života, jen co je pravda. Prodával jsem doutníky a kapesníky na rozích ulic, dělal jsem značkaře u kulečníku, byl jsem (v roce velkého krachu na burze) ředitelem Britské říšské společnosti pro mandlování a sušení prádla. Byl jsem u divadla (dva roky jako herec a nějaký měsíc, když jsem na tom byl zvláště bídně, jako klakér); byl jsem informátorem naší říšské policie a dával jsem jí některé velmi cenné zprávy – o koncesovaných hokynářích, o panských kočárech a soukromých zastavárnách; dokonce jsem se málem dostal opět do státní služby – byl jsem totiž pomocníkem jistého úředníka, kterého ustanovuje šerif Middlesexu. A to bylo mé poslední místo.

Posledního dne roku 1837 dohrál jsem i tuto hru. Je to věc, která se zřídka kdy přihodí gentlemanu – aby totiž byl vykopnut z vězení pro dlužníky –, ale mně se to stalo. Mladý Nabb, který nastoupil po svém otci, mne potupně vyhnal ze svých dveří, protože jsem jistému pánovi počítal v jídelně sedm šilinků a šest pencí za sklenici piva, chléb a sýr, kdežto zavedená sazba byla jen šest šilinků. Byl tak sprostý, že mi těch osmnáct pencí strhl ze mzdy, a protože jsem proti tomu trochu reptal, vzal mne za límec a vyhodil mne ven – mne, gentlemana, a co víc, ubohého sirotka!

To jsem se ale rozzuřil a vynadal mu, když jsem se octl na ulici! Stál tam, ohava jedna židovská, u dvojíých dveří a jen se kroutil pod zdrcujícím dojmem mých slov. To jsem se pomstil! Ze všech jeho zamřížovaných oken vykoukly hlavy a smály se mu. Kolem mne se sběhl celý dav lidí, jak jsem tak stál a drtil ho nadávkami, a zřejmě

z jeho rozpaků měli vyražení. Myslím, že by ho, ničemu, dav byl ukamenoval k smrti (jedna nebo dvě z jejich střel zasáhly *mne*, takže je to pravda), když tu přiběhl strážník a na otázku nějakého pána, který chtěl vědět, co se to strhlo, odpověděl: „Ach, namoutě! Vždyť je to lord Cornwallis!“ – „Hybaj, *Botaři!*“ zařval pak ten holomek na mne – je totiž pravda, že nehody a příhody mého mládí jsou dosti známy –, načež se dav rozešel.

„Co jen toho strážníka přimělo k tomu, že vás nazval lordem Cornwallisem a Botařem?“ otázal se mne pán, kterého to asi náramně bavilo, takže šel za mnou.

„Vážený pane,“ odpověděl jsem, „já jsem neštěstím stížený důstojník od hraničářů z North Bungay a ochotně vám o tom budu vyprávět za džbánek piva.“

Pozval mne, abych šel s ním do jeho bytu v Templu, což jsem učinil (měl dva zadní pokoje v pátém poschodí), a tam jsem, na mou duši, dostal pivo a vyprávěl jsem mu příběh, který jste právě četli. Víte, on je totiž, jak se říká, literát – a prodal ty mé příhody na můj účet knihkupcům. Je to prazvláštní člověk; a říká, že je v těch příhodách mravní naučení.

At' mě d'as, jestli já v nich vidím nějaké mravní naučení. Mně je jasné, že jsem měl mít v životě více štěstí, když už jsem měl tak nevšední nadání. A přesto tu dnes stojím bez místa, a dokonce bez jediného přítele, a nuzuji se o žebráckých dvaceti librách ročně – ani o jediný sixpence víc, na *mou* čest!

COXŮV DENÍK

Leden – Oznámení

Dne 1. ledna 1838 byl jsem majitelem pěkného krámku poblíž Oxford Market, živnosti holičské a kadeřnické, zavedené už třiatřicet let, děvčete a chlapce ve věku osmnácti a třinácti let, domu se třemi okny do ulice v prvním i v druhém poschodí, mladého tovaryše, svého dnešního společníka pana Orlanda Crumpa, a oné slavné pomády na lidské vlasy, kterou vynalezl můj nebožtík strýc a jež byla známa jako Coxova Česká tokajská pomáda a prodávala se v kelímkách po dvou šilincích a třech pencích nebo po třech šilincích a devíti pencích. Ta pomáda, pronajímání bytů a zavedená živnost holičská a kadeřnická mi vynášely docela slušný příjem. Má dcerka Jemimarann chodila do školy v Hackney, chlapec Tuggeridge už uměl nádherně splétat copy a má žena u pultu (za tácem se zázračnými vodičkami atd.) dělala co možná nejlepší dojem. Choval jsem naději, že Orlanda a mou dcerku, kteří k sobě byli velice něžní, jednou spojí Hymen, a že společně s mým synem Tugem povedou živnost kadeřnickou, až jejich otec bude buď mrtev, nebo gentleman; a že ze mne gentleman musí být, o tom jsme já a moje paní rozhodli.

Abyste věděli, Jemima totiž byla dáma a měla velmi vysoké příbuzenské vztahy, i když její vlastní rodinu stíhaly pohromy, takže na tom byla nevalně. Pan Tuggeridge, její otec, měl známý obchod s drškami poblíž hospody „U Prasečího ocásku a vrabce“ na White-chapel Street, v kterémžto místě jsem si ji také namluvil, neboť jsem měl dršky velice rád, zvláště když mi je servírovala ona – dušinka drahá!

Jemimin otec nebyl úspěšný obchodník a já jsem si ji vzal, s hrдостí to přiznávám, úplně bez groše. Měl jsem své dvě ruce, svůj dům a svou Českou pomádu, abych ji uživil! – a měli jsme nadějně

vyhlídky ze strany jejího strýce, ohromně bohatého východoindického obchodníka, který opustil vlast před šedesáti lety jako plavčík, časem se stal hlavou velkého obchodního domu v Indii, a jak jsme se dověděli, měl milionové hodnoty.

Tři roky po narození Jemimaranny – a dva po smrti mého oplakávaného strýce – vzdal se Tuggeridge (hlava velkého obchodního domu Budgurow a spol.) vedení podniku, převedl svůj podíl na syna Johna Tuggeridge a odstěhoval se do Anglie; zde pak měl byt na Portland Square a venkovské sídlo Tuggeridgeville v Surrey a užíval života. Brzy nato má žena vzala dcerku pěkně za ruku a šla s ní, jak se sluší a patří, navštívit strýčinka; ale buď byl on příliš pyšný a mrzutý, anebo byla ona svým způsobem trochu ostrá (to drahé děvče se totiž nebojí nikoho, jak vám musím prozradit), zkrátka, vypukla mezi nimi hrozná hádka a od toho dne až do své smrti jí už nevěnoval ani jediný pohled. Jediné, co pro nás ráčil udělat, bylo to, že od nás odebral během roku několik tuctů levandulové vodičky a že k nám posílal služebnictvo stříhat a holit. Sousedé se nám smáli, že tak žalostně skončily naše velké naděje, neboť Jemmy se jimi nemálo vychloubala; ale nám to nevadilo, protože to bylo přece jen dobré obchodní spojení, a rádi a ochotně jsme obsluhovali komorníka pana Hocka, kočího pana Bara a hospodyni paní Breadbasketovou. Při významných příležitostech jsem také pudroval lokaje, ale nikdy v životě jsem neviděl starého Tuggeridge, vyjma jednou, a to řekl: „Ach, ten bradýř!“ ohrnul nos a šel dál.

Jednoho dne – jednoho pamětihodného dne minulého ledna – byl celý náš Oxford Market uvržen do stavu velkého vzrušení, protože se před naším krámem objevily neméně než tři povozy. Já, Jemmy, moje dcera, Tug a Orlando seděli jsme právě v zadním pokoji u oběda byla doba vánoční, pan Crump pozval dámy na láhev portského a projevil touhu, aby se přinesla větvíčka jmelí – moje malá Jemimarann při tom návrhu zrudla jako sklenice červeného vína – jářku, jak povídám, právě jsme dopili portské, když tu náhle

Tug zabučí: „Hele, tati, tamhle přijela v drožce hospodyně strýčka Tuggeridge!“

A opravdu to byla paní Breadbasketová, na mou duši – paní Breadbasketová v hlubokém smutku – a šinula se, uklánějíc se a tváříc se velmi smutečně, k nám do zadního pokoje. Moje žena, která měla paní Breadbasketovou ve větší vážnosti než kohokoliv jiného na světě, ji požádala, aby přijala místo, nabídla jí skleničku vína a dušovala se, jak je to od ní hezké, že přišla. „Ba jo, madam,“ řekla paní Breadbasketová, „já bych na mou duši udělala pro vaši rodinu cokoli, už kvůli tomu ubohému, drahému Tuck-Tuck-tug-geggeridgeovi, který už je v pánu.“

„Co to povídáte?“ zvolala má žena.

„Cože, v pánu?“ zvolala Jemimarann a dala se do pláce (jak to děvčátka dělávají pro cokoli nebo i pro nic); a Orlando vypadal velmi ztrápeně a měl také na krajíčku.

„Ano, v pá-.“ A právě když řekla toto „v pá-“, Tug vykřikl: „Hele, tati, tamhle je pan Bar, kočí strýčka Tuga!“

Byl to pan Bar. Jakmile ho zahlédla paní Breadbasketová, odešla rychle s mými dámami do obývacího pokoje. „Tak čím vám posloužím, pane Bar?“ řekl jsem a v mžiku byl pan Bar v křesle, ručník pod bradou a obličej v nádherné mýdlové pěně. Pan Bar se chabě pokoušel klást odpor. „Ale kdepak, pane Coxi,“ pravil, „neobtěžujte se,“ jenže já jsem mydlil dál a nedbal jeho řeči. „A pokud jde o tu truchlivou událost,“ pokračoval jsem, „která tak bolestně dolehla na vaši rodinu, cítím s vámi, pane – opravdu s vámi cítím.“

Řekl jsem to ze slušnosti, protože jsem pro tu rodinu pracoval, ne snad proto, že Tuggeridge byl můj strýc – to ne, jako takového se ho zříkám.

Pan Bar se právě chystal promluvit. „Ano,“ povídá, „můj pán zes-,“ a právě při tom „zes-“ vejde pan Hock, sám osobně! – nejuhlazenější gentleman, jakého jsem kdy viděl.

„Cože, vy zde, pane Bar?“ podivil se.

„Ano, jsem zde; a nemám snad na to právo?“

„To je dnes hrozné počasí,“ povídám panu Hockovi, popojdu a ukloním se. „A vskutku smutná událost, na mou věru! Přejete si dnes natočit vlasy, že ano, pane Hocku! Hej, pane Crumpe!“

„Natočit, ano prosím, natočit, ale od pana Crumpa,“ řekl pan Hock a uklonil se mi, „od vás, pane, nikdy – ne, nikdy, ať mne d'as! – a nechápu, jak někteří lidé mohou být tak *nestoudní* a nechat se holit od svého PÁNA!“ A s těmi slovy se pan Hock vrhl do křesla, aby si nechal natočit vlny. Pan Bar okamžitě otevřel ústa, aby odpověděl, ale když jsem viděl, že mají na sebe pífku, chtěl jsem zabránit hádce a vrazil jsem panu Hockovi do rukou Malého oznamovatele a panu Barovi jsem málem nacpal do úst holicí štětku – což je nejráznější způsob, jak předejít vzteklym odpovědím.

Pan Bar nebyl v křesle ještě ani hodinu, když tu přihrčí před dveře drožka a z ní vyskočí nějaký pán v černém kabátě a s koženou brašnou.

„Cože, vy zde?“ podivil se pán. Musel jsem se usmát, protože to vypadalo, jako by každý musel začít slovy: „Cože, vy zde?“ „Vy jste pan Cox, že?“ řekl a usmál se také, jako by byl mým obrazem. „Já se jmenuji Sharpus – od firmy Blunt, Hone a Sharpus, Middle Temple Lane – a jsem rád, že vás mohu pozdravit, pane. Velice mne těší – totiž, je mi velmi líto, že pan Tuggeridge z Portland Square zemřel; vaše paní je tudíž dědičkou jednoho z nejhezčích majetků v království.“

Při těch slovech jsem se tak ulekl, že bych se byl snad zhroutil k zemi, kdybych se byl nedržel nosu pana Bara. Orlando vypadal jako zkamenělý se svými želízky zastrčenými do vlasů pana Hocka. Oba naši zákazníci záupněli bolestí – moje paní, Jemimarann a Tug se vyřítili ze zadního pokoje a vytvořili jsme nádherné tableau, jak by je byl asi nakreslil sám velký Cruikshank.

„A pan John Tuggeridge?“ otázal jsem se.

„Nu přece – on přece, tedy!“ řekl pan Sharpus. „Zajisté víte, že on byl pouze – tedy, abych tak řekl – nelegální syn!“

Ted' už pochopíte, proč služebníci z Portland Square měli tak naspěch, aby se k nám dostali. Jedna ze služek zaslechla, jak pak Sharpus prohlásil, že není žádná poslední vůle a že majetek zdědí má žena, a nikoliv pan John Tuggeridge. Zmínila se o tom v pokoji hospodyně, a jakmile se tu novinu doslechli i ostatní, vyrazila celá společnost jako na povel, neboť každý chtěl zprávu oznámit první.

Nechali jsme je všechny na dosavadních místech; má žena by je sice byla poslala ke všem čertům, ale moje drahá Jemimarann správně upozornila: „Víš, maminko, oni byli zvyklí na velký dům a my ne; nebylo by lepší, abychom si je nějaký čas ještě ponechali?“ – A tak jsme si je opravdu nechali, aby nám ukazovali, jak žijí vznešení lidé.

Převedl jsem svou živnost na pana Crumpa bez jediného haléře odstupného, ač mne Jemmy přemlouvala, abych si za ni nechal dát čtyři sta liber. Ale nad to jsem byl povznesen – Crump mi věrně sloužil, ať si tedy převezmé krám!

Únor – První rout

Nastěhovali jsme se do našeho krásného domu velmi rychle. Ale copak je dům bez přátel? Jemmy mne přinutila, abych skoncoval se všemi známostmi z Oxford Market, takže jsem se stal úplným samotářem; ale na štěstí jistý náš starý známý, kapitán Tagrag, byl tak laskav a slíbil nám, že nás uvede do vznešené společnosti. Tagrag byl syn baroneta a prokázal nám čest, že u nás po dva roky bydlel, až se nám ztratil z očí a zbyl po něm toliko jeho malý účet. Nicméně čtrnáct dní nato, když se mu dostalo k sluchu, jaké štěstí nás potkalo, objevil se zase mezi námi; a Jemmy tím byla nemálo potěšena, neboť věděla, že je syn baroneta a že se mu velice líbí naše Jemimarann. Pravda, Orlando (jenž byl odvážný jako lev) mu při jisté příležitosti dal co proto, když se k ní kapitán zachoval hrubě – ale to prý je jasný důkaz, jak Tagrag později tvrdil, že ji měl vždycky rád.

Chudák pan Crump z našeho štěstí neměl valnou radost, ač se o to z počátku snažil ze všech sil. Já sám jsem mu říkal, aby jen chodil i nadále k nám na oběd, jako by se bylo nic nestalo. Ale Jemima tomu brzy učinila přítrž, neboť si velmi správně uvědomovala své postavení, začala se dívat na Crumpa svrchu a přikázala to i své dceři. Po velkém výstupu, při kterém se Orlando projevil jako člověk hrubý a vzteklý, byl mu pak náš dům zakázán – navždy!

Tím byl chudák Crump vyřízen. Kapitán byl u nás nyní pečený vařený. „Víte, pane kapitáne,“ říkávala mu naše Jemmy, „jednou odkážeme svým dvěma dětem městské i venkovské sídlo a k tomu ještě sto třicet tisíc liber ve státních papírech; při takových vyhlídkách si jistě zasluhují, aby byly přijaty mezi nejlepší společnost v Anglii.“ S tím Tagrag souhlasil a slíbil, že nás seznámí se samým výkvětem módní společnosti; a co víc, opravdu to učinil.

Především doporučil mé ženě, aby si zakoupila lóži v opeře a aby si zvala na každé úterý a sobotu večerní společnost. Pokud jde o mne, přemluvil mne, abych jezdil na koni v parku. Jezdili jsme já i Jemimarann a za námi dva podkoní, kteří se obyčejně celou cestu chechtali a jimž jsem kdysi holíval vousy. Co se týče malého Tuga, poslali jsme ho hned do nejmódnější školy v království, do školy důstojného pána Dr. Pigneyho v Richmondu. Jak se ukázalo, koně, hostiny, operní lóže, noticky v novinách o panu Coxe Coxeovi (tak se to dělá: zdvojte si své jméno, přidejte si k němu -e, a je z vás gentleman jedna radost) – to všechno dohromady mělo účinek v podivuhodně krátkém čase, takže se kolem nás začala shromažďovat velmi pěkná společnost. Někteří staří přátelé Tugovi se zapřísahali, že pro jeho rodinu udělají cokoli, a přiváděli své manželky a dcery, aby navštívily milou paní Coxeovou a její půvabnou dceru. Někdy v prvním únorovém týdnu ohlásili jsme velké *dîner* a ples na osmadvacátého večer, a věřte mi, že nechybělo společností, ba ani titulů; a mně to vždycky dělá dobře u srdce, slyším-li nějaký aspoň vyslovit.

Tak si to zopakujme. Byl tam především mylord Dunboozle, irský peer, se svými sedmi syny, ctihodnými pány Trumperovými (dva z nich přišli pouze na večeři); dále tam byl hrabě Mace, známý francouzský aristokrat, a Jeho Excellence baron von Punter z Baden-u; byla přítomna i lady Blanche Bluenosová, vynikající literátka, autorka básní „Zklamaná“, „Zhrzená“, „Znechucená“, „Zahanbená“ a mnohých jiných; byla tam ovdovělá lady Maxová se svou dcerou, ctihodnou slečnou Adelaidou Blueruinovou, sir Charles Codshead ze City a polní maršál sir Gorman O’Gallagher, K. A., K. B., K. C., K. W., K. X., ve službách republiky Guatemaly; můj přítel Tagrag se svým uhlazeným kolegou, malým Tomem Tufthuntem, uzavírali společnost. A když se rozlétlý dveře a pan Hock v černém a s bílým ubrouskem, tři lokajové, kočí a chlapec, kterého moje paní oblékla do šatů s homolkovitými knoflíky a nazvala pážetem, stáli kolem

stolu, všichni v bílých rukavičkách, řeknu vám, že jsem se cítil úplně povznesen a jen jsem si říkal – Same Coxi, Same Coxi, koho by bylo kdy napadlo, že tě tady vůbec uvidí?

Po hostině, jak jsem řekl, měl být večírek a na ten sezvali pánové Tagrag a Tufthunt mnoho vynikajících aristokratů z naší metropole. Povím-li vám, že na čajovém dýchánku byla Její Milost vévodkyně de Zero, její syn markýz Fitzurse a její dcery lady Northpoleové, povím-li, že tam byli ještě *jiní*, jejichž jména, známá z Modré knihy, zde ze skromnosti neuvádím, pak myslím, že jsem řekl dost, abych dokázal, že tenkrát číslo 96 na Portland Square bylo střediskem nejlepší společnosti.

Bylo to naše první *dîner* a připravil je náš nový kuchař musjé Cor-dongblew. Šlo mi dobře k duhu, neboť jsem si snědl fily dysol alamater dotel, subistovou kotletu, puly bešiml a jiná francouzská jídla. Pokud jde o to skotačivé sladké víno s cínovým obalem na hrdle láhve – říkají mu šamponské –, musím přiznat, že já i moje paní Coxe Tuggeridge Coxeová jsme si ho dali víc než dost (ale klaret a Jonnysberger jsme moc nepili, to jsou vína pro nás moc kyselá). Nicméně jídlo, jak povídám, šlo velmi hladce. Lady Blanche Bluenosová seděla hned vedle mne a byla tak hodná, že si mne zaznamenala jako odběratele šesti výtisků všech svých básní. Hrabě Mace a baron von Punter provedli Jemimarann na několik valčků a polní maršálek zásoboval mou drahou Jemmy šamponským, až jí, chudince, nosánek zčervenal, že se vyrovnal jejím novým šatům z karmínového saténu; vypadala pak, v modrém turbanu s rajkou, jako císařovna, na mou duši!

Když bylo po jídle, odešla moje paní s dámami. A tu už se ozvalo zabouchání buch! buch! na dveře, a fidli-tydli-tydli spustili Wipertovi muzikanti. Asi o půl dvanácté usoudili jsme s ostatními pány, že je nejvyšší čas, abychom se ukázali v sále. Bylo mi poněkud nevolno při pomýšlení, že se mám objevit mezi dvěma stovkami vznešených lidí, ale hrabě Mace a sir Gorman O’Gallagher mne vzali z obou stran pod paží a nakonec jsme se dostali do sálu.

Mladí tancovali a vévodkyně a všechny velké dámy seděly, ho-vořily velmi důstojně a cpaly se zmrzlinou a makronkami. Hledal jsem mezi tančícími svou hezkou Jemimarann a spatřil jsem ji, jak se šine kolem sálu s baronem Punterem v tak zvané galopiádě. Pak jsem nakoukl do kroužku vévodkyň, kde jsem, samozřejmě, předpokládal, že bude má paní; ale nebyla tam! Seděla na druhém konci sálu a vypadala velmi rozmrzelá. Šel jsem tedy k ní, nabídl jsem jí rámě a vedl ji na místo, kde byly vévodkyně. „Ach, tam ne!“ zvolala Jemmy a snažila se mi vymknout. „Nesmysl, dušinko,“ odpověděl jsem, „jsi přece paní domu a jediné tam je tvé místo!“ Předstoupil jsem pak před Její Milost vévodkyni a řekl jsem; „Já a moje paní jsme nesmírně pyšní, že se nám dostalo cti seznámit se s vámi.“

Vévodkyně (zrzavá ženská velká jako grenadýr) nepromluvila.

Pokračoval jsem: „Mladí se do toho všichni dali, jak vidíte, madam; a tak jsme si mysleli, že si půjdeme sednout mezi staré. Vy i já, madam, řekl bych, už jsme na tanec moc zkostnatělí.“

„Pane?!“ vyjekla Její Milost.

„Madam,“ povídám já, „copak mne neznáte? Jmenuji se Coxe. Nikdo mne sice nepředstavil, ale hrome! vždyť jsem ve svém vlastním domě a tady se mohu představit sám – tak nám jen podejte ruku, madam!“

A potrásl jsem jí rukou co nejsrdečněji. Ale – věřili byste tomu? – ta stará kočka zapištěla, jako kdyby má ruka byla horká brambora. „Fitzursi! Fitzursi!“ křičela. „Pomoc! Pomoc!“ A už se přikolébaly všechny ostatní zámožné vdovy a přihnali se i tanečníci. „Maminko! Maminko!“ ječela lady Julia Northpoleová. „Doved'te mne k matince,“ zakvílela lady Aurorerová. A obě se přihrnuly a vrhly se jí do náručí. „Co se stalo?“ zeptal se lord Fitzurse, který přikročil velice důstojně.

„Ochraňte mne před urážkami tohoto člověka,“ řekla Její Milost. „Kde jest Tufthunt? Slíbil, že na mne v tomto domě živá duše nepromluví!“

„Má drahá vévodkyně,“ řekl Tufthunt velmi zkroušeně.

„Mně už vévodkyně neříkejte, pane! Copak jste mi neslíbil, že na mne nebudou mluvit? A ten hrozný, opilý hulvát mne chtěl obejmout! Jeho ohavná žena mne úplně otrávila svou protivnou familiérností! Zavolejte mé lidi, Tufthunte! A vy, děti, za mnou!“

„A můj vůz také!“ „A můj!“ „A můj!“ křičelo dvacet dalších hlasů. V mžiku se všichni hrnuli dolů do haly, lady Blanche Blucnosová a lady Maxová mezi prvními; nahoře zůstal jen polní maršálek a několik dalších pánů, kteří řvali smíchy až k popukání.

„Ach, Same,“ pravila má žena vzlykajíc, „proč jsi mne k nim vedl zpátky, vždyť mne předtím poslaly pryč! Jen jsem se vévodkyně zeptala, jestli jí není milejší pořádný grog než všechno to tvoje ma-xarino a curasoso, a – věřil bys tomu? – celá společnost vyprskla smíchem. A vévodkyně mi jen řekla, abych se klidila a nemluvila, dokud mne někdo neosloví. Ta imperence! Nejraději bych jí oči vyškrábala!“

A opravdu věřím, že by to má nejdražší Jemmy udělala.

Březen – Den s chrty v Surrey

Náš ples ztroskotat tak dokonale, že Jemmy, která si přece jen potrpěla na módní společnost, dychtivě přijala Tagragův návrh a odebrala se do Tuggeridgevillu. Jestliže jsme v Londýně měli ne-snáze s vyhledáváním přátel, tady jsme je rozhodně neměli, neboť lidé k nám přicházeli z celého hrabství, obědvali s námi a večeřeli, tancovali na našich plesech – ba dokonce s námi i mluvili. Byli jsme vskutku význační lidé; já jsem byl opravdovský venkovský gentleman, a proto na mne Jemmy naléhala, abych se stal sportovcem a vstoupil do hrabského loveckého spolku. „Ale považ, dušinko,“ namítal jsem, „že přece neumím jezdit na koni.“ „Bodejt, Coxi,“ odpověděla, „vždycky mi jen děláš potíže. Také sis myslel, že neumíš tančit čtverylku, a myslel sis, že nemůžeš obědvat v sedm hodin nebo že nevydržíš ležet v posteli déle než do šesti; a vidíš, žes to všechno dokázal! Musíš a budeš jezdit na koni!“ A kdykoliv má Jemmy řekla „musíš a budeš“, věděl jsem velmi dobře, že se už nedá nic namítat. Poslal jsem tedy loveckému spolku padesát guinejí a hned příští týden jsem dostal oznámení, že z úcty ke mně bude sraz chrtů na squashtailském obecním pozemku právě proti bráně mého sídla.

Nevěděl jsem, jak takový sraz vypadá, ale dohodli jsme se s paní C., že to se tam asi budou krmit chrti. Nicméně Tagrag nám to všechno vysvětlil a laskavě mi slíbil, že mi prodá koně, své vlastní nádherné zvíře. Poněvadž byl v zoufalé peněžní tísní, nechal mi jej za sto guinejí, ač prý sám za něj dal sto padesát.

Nu a pak přišel ten čtvrtek, lovci s chrty se sešli na squashtailské občině a paní C. si vyjela ve své ekvipáži, aby se podívala, jak vyrazíme. Tagrag s mým štolbou mi pomohli na mého ryzáka Trumpetera, takže jsem ruče vyjel a připojil se k ostatním.

Tag jel na vlastním koni, a jak jsme tak jeli alejí, prohodil: „Tak se mi zdá, že jste mi vyprávěl, jak umíte jezdit! A že jste jednou jel na koni padesát mil v jednom kuse!“

„Však je to pravda,“ odvětil jsem, „do Cambridge, a dokonce na zadním sedle!“

„*Na zadním sedle!*“ on na to. „A jel jste vůbec někdy na koni sám?“

„To ne,“ povídám já, „ale připadá mi to náramně snadné.“

„Nu dobrá,“ mínil, „to jste na holiče úžasně odvážný. Ale vaše kuráž se mi líbí, pane Coxi.“ A tak jsme vyjeli z brány.

Mám-li hon popsat, přiznám se poctivě, že to nedovedu. Byl jsem na honu, ale co vlastně takový hon je – proč koně zabíhají mezi psy a zašlapávají je – proč chlapi křičí „hahou!“ – proč psi pobíhají a čenichají v trojicích nebo čtveřicích, proč je lovci pobízí: „Jen dál, Towlere – jen dál, Betsy!“ a proč my všichni po něm opakujeme: „Jen dál, Towlere, jen dál, Betsy,“ a pak, když náhle zazní tuhle nebo tamhle štěkot a zavytí, haf, haf, hou, hou! tří nebo čtyř ze smečky, proč ten chlapík v sametové čapce vykřikne (s přívalem kleteb, které tu nebudu opakovat): „Hahoj! To je Ringwood!“, načež někdo zvolá: „Tamhle je!“ – a proč se najednou všichni rozjedou horem pádem, jeden přes druhého, ryčíce a křičíce s ohlušujícím hurá! – modrokabátníci i červenokabátníci, hnědí i šedí, chrti, osel, řezníci, podkoní, metaři, hulákající náhončí – a všichni se řítí v jednom chumlu po pastvisku za dvěma nebo třemi psy, kteří vyjí nejhlasi-
těji – proč tohle všecko je, to nemohu říci; ale událo se to tak druhý čtvrtek v minulém březnu a já jsem byl při tom.

Až do této chvíle držel jsem se v sedle výborně, neboť jsme jeli jen mírným klusem přes pole, dokud psi nezvetřili stopu lišky. Do-
cela dobře se mi dařilo držet krok s ostatními; ale jen co spustil ten strašný povyk, Trumpeter vyrazil jako blesk a já jsem se najednou octl mezi psy a připadal jsem si jako osel mezi kuřaty. „Zpátky, pane Coxi!“ řval lovčí. Přitáhl jsem tedy uzdu ze všech sil a křičel jsem „Prř“, ale nebylo to nic platné, pádil jsem dál tryskem, jako by mi

šlo o život. Jak jsem se vůbec na koni udržel, to je zázrak. Zkrátka, tiskl jsem koně koleny, co jsem mohl, zabořil jsem nohy pevně do třmenů, držel jsem se křečovitě hřívy na Trumpeterově šíji a civěl kupředu mezi jeho ušima, jak to jen šlo, spoléhaje se na své štěstí. Nepopírám, že mne zachvátila smrtelná hrůza, ale to by se v takové situaci stalo i lepším lidem, natož ubohému kadeřníkovi.

Pokud jde o chrty, řeknu vám poctivě, že od okamžiku, kdy jsem mezi ně vjel po prvé, nezahlédl jsem už ani koneček psího ocasu. Nic na světě jsem neviděl než tmavou hřívu Trumpeterovu, a té jsem se pevně držel. Jel jsem, jak mi štěstí přálo, bezpečně krokem, klusem i cvałem, a dokonce jsem ani neklopýtl.

Jel s námi jakýsi chlapík z Croydonu, všeobecně známý jako „metař Voňavka“, který, když na hon s chrty nesehnal koně, vyjížděl zpravidla na svém oslu. Obyčejně stačil psům tím způsobem, že si klidně klusal a nadjížděl po zkratkách, neboť znal dobře krajinu. Nu a protože měl dobrý nos, kde asi chrty přijdou na stopu a kudy se pustí chytrák Ferina (jak nazývají lišáka), dal se metař Voňavka na svém oslu luční cestou ze Squashtailu do cutshinských občin a tam se pak vskutku přenesl celý hon. Právě v těch místech je nízký živý plot a překrásný příkop. Někteří z předních jezdců vzali obojí elegantním stylem, jiní objížděli brankou; já jsem to chtěl udělat také, jenže jsem nemohl, protože Trumpeter chtěl mermomocí přes živý plot, a vem ho d'as! hnal se rovnou na něj.

Hop! – Zkusili jste už někdy takový skok přes překážku? Nohy se roztáhnou, ruce se rozmáchnou, klobouk vám uletí ke všem čertům, a hned nato pocítíte – totiž *já* jsem pocítil – příšerný náraz na hrud', nohy mi vyjely z třmenů a najednou jsem visel ve větvích stromu. Trumpeter pode mnou hladce vyklouzl a válel se a zmítal dole v příkopě. Zachytil se jedním třmenem za haluz a nemohl dál. Byl jsem už přesvědčen, že se žádný z nás jakživ odtud nedostane, když tu náhle, kdo se to nešine po polní cestě jako metař Voňavka!

„Haló!“ volám na něho. „Vy, pane! Prosím vás, sundejte mě tady z toho stromu!“

„Božítku,“ povídá si, „ať jsem trajcem, jestli jsem si nemyslel, že jste čermáček!“

„Sundejte mě,“ řekl jsem znovu, ale on se pořád jen zabýval vyprošťováním Trumpetera, až ho nakonec dostal z příkopu; kůň se celý třásl, ale jinak byl docela klidný. „Sundejte mě,“ povídám. „Hned,“ on na to, sundal si kabát a začal si pískat a utírat Trumpeterovi boky a sedlo. A když skončil – co myslíte, že ten lotr udělal? Klidáňko se vyhoupl na Trumpetera a křikl na mne: „Jen se hled’ dostat dolů sám, starý chlupodřiči, stačí se pustit! Já se na tvém koni rozjedu za těmi chrty a ty – ty se můžeš rozjet na mém poníkovi zpátky do Tuggeridgevillu!“ A s těmi slovy, hrom do něho! odjel a nechal mne viset mezi nebem a zemí v hrůzném očekávání, že se větev každým okamžikem zlomí.

A vskutku se zlomila a já jsem spadl do ohavné čvachtanice; když jsem se z ní pak dostal, řeknu vám, že jsem se ani za mák nepodobal těm Venuším nebo Apolínu Belvidárskému, které jsem vystavoval načesané ve výkladě, když jsem ještě měl kadeřnickou živnost, a že jsem nevoněl zdaleka tak libě jako náš růžový olej. Fuj! to jsem byl hastroš!

Nezbývalo mi nic jiného než vylézt na metařova osla (který se docela klidně pásal na živém plotu) a vydat se na cestu domů. Po krušné a svízelné jízdě dostal jsem se konečně k bráně svého sídla.

Tam byla shromážděna celá společnost. Tagrag, který se vrátil, Jejich Excellence Mace a Punter, kteří přijeli na návštěvu, a celá řada jezdců, projíždějících koně sem a tam před pány účastníky honu, kteří se vrátili, když jim liška zmátla stopu. „Tamhle je baron Coxe!“ vykřikli podkoní. Vyběhli sloužící, vyhrnuli se honci a já jsem přiklusal, kopaje osla, zatím co se mi všichni smáli, až se za břicha popadali.

Právě když jsem dojížděl k bráně, přiklusal nějaký kůň a předjel mne; jezdec seskočil, smekl klobouk a přistoupil s náramně vážnou tváří, aby mi pomohl slézt.

„Pane barone,“ povídá, „jak jste přišel k tomuhle zvířeti? Slezte laskavě a vraťte je majiteli!“

„Ty lotře!“ odpověděl jsem. „Copak jsi mi neujel na mém koni?“

„No tohle! Viděli jste kdy takovou nevděčnost?“ povídá Voňavka. „Našel jsem tohoto koně v louži, zachránil jsem ho, aby se neutopil, přivedl jsem ho jeho pánovi, a ten mě nazve lotrem!“

Podkoní, pánové, dámy na balkoně, moji vlastní sloužící, všichni se v tom momentě rozřehtali; a já bych se byl řehtal taky, jenže jsem se tak po čertech styděl, že jsem se tenkrát vůbec nemohl smát.

A tak skončil můj první hon. Tagrag a ostatní tvrdili, že jsem si vedl velmi zdatně a že bych to měl zkusit znovu. „To ne,“ řekl jsem rozhodně, „já už jsem to zkusil.“

Duben – Dokonalý karambol

Odjakživa jsem měl rád kulečník a bývaly časy – když se nás v Řecké ulici u Grograma scházivalo dvakrát týdně několik veselých brachů na kulečník, faječku a pivečko – že mne všeobecně pokládali za nejlepšího hráče v klubu; dokázal jsem dát pět karambolů dopředu i markérovi Johnovi. Pro tu hru jsem měl skutečně geniální nadání a teď, když mne běh života postavil na místo, kde jsem mohl pěstovat své vlohy, popřál jsem jim volný průchod a úžasně jsem se zdokonaloval. Věřte mi, když řeknu, že mám ruku stejně dobrou jako kterýkoliv hráč v Anglii.

Hrabě a Jeho Excellence baron von Punter byli, to mohu říci, velmi udiveni, jak elegantně hrají. V prvních dvou nebo třech partiích mě Punter sice porazil, ale když jsem poznal způsob jeho hry, bil jsem ho jako žito – nebo jsem vyhrával aspoň šest her z deseti. A v tomto poměru se také sázelo; Jeho Excellence přicházela o velké sumy ve prospěch hraběte, který se v kulečníku dobře vyznal a sázel na mne. Hrál jsem však jenom o šilinky, a tak mi vlastně moje umění ani moc nevyneslo.

Jednoho dne jsem vstoupil do kulečnickového sálu, kde si tito tři pánové právě prudce vyměňovali názory. „To udělat nesmíte,“ zaslechl jsem kapitána Tagraga, „já to nestrpím.“

„Ták! Protože vy byste rád mjel ptáček celý pro sebe, co?“ řekl baron.

„Vy nedostaneté, pané, any jedno jedyno peró od toho pták, vy žebrotá,“ dodal hrabě. „My ho oškubeme, monsieur de Taguerague, parole d’honneur,⁴² uvidyté!“

42 Čestné slovo. Pozn. red.

„Oč běží, pánové,“ otázal jsem se, když jsem vstoupil, „co to povídáte o ptácích a pérech?“

„I nic,“ odpověděl Tagrag, „hovořili jsme o – o střelení holubů; tady hrabě říká, že rozškube holuba na dvacet yardů, a já jsem řekl, že bych to nestrpěl, protože by to byla vyložená vražda!“

„Áno, áno, bylo to sčíleny holubu,“ zvolal baron, „a lepčí sport vůbec nesnám. Už jste byl sčílet holuby, můj drahý squire? To je náramná legrace.“

„Pro střelce určitě,“ řekl jsem, „ale je to prabídný sport pro *holuba*.“ A tento žertík je k popukání rozesmál. Tenkrát jsem ovšem netušil, jak dobrý žert to byl, ale báječně jsem to baronovi toho dne natřel, a když jsme skončili, měl jsem v hrsti neméně než patnáct šilinků z jeho kapsy.

Nemusím ani povídat, že jsem – jakožto sportovec a člověk z lepší společnosti – pravidelně čítal *Pochodeň*; ba dokonce jsem do tohoto proslulého časopisu napsal asi dva malé příspěvky (jeden článek, který za mne podepsal Tagrag, nazvaný *Philo-pestitiaeamicus*, o tom, jaká omáčka se nejlépe hodí k čírkám a hvízdákům – a další článkuček, podepsaný Br. Ambora, o tom, jak nejlépe pěstovat ledvinovitý druh této zeleniny. Oba příspěvky tenkrát vyvolaly nemalý rozruch a sám redaktor mi za ně v časopise vyslovil uznání). Byl jsem pravidelným čtenářem Hovorny redakce, a protože moje raná výchova byla poněkud zanedbána (vzali mne totiž ze školy v útlém věku devíti let a nechali mne, jak je zvykem u našeho řemesla, abych se cvičil na ovčí hlavě, než jsem se směl odvážit na lidskou tvář), jářku, i když jsem byl takto omezen a zkrácen ve svém klasickém vzdělání, musím přiznat, že se mi přece jen podařilo pochytat pěknou hromádku ušlechtilých vědomostí z tohoto pokladu všeho vědění; přinejmenším tolik, abych se vzděláním vyrovnal všem šlechticům a pánům, kteří k nám přicházeli. Nu a když jsem tak jednou prohlížel Hovornu redakce v *Pochodni*, četl jsem v dubnovém čísle mezi odpověďmi toto:

Automodon. – Neznáme přesný věk pana Bakera z divadla v Covent Garden a není nám ani známo, je-li tento slavný syn Thespidy⁴³ ženat.

Kachna s hráškem nechť vezme na vědomí, že táhne-li A svou věží na pole druhého jezdce B a B postoupí pěšákem dámy o dvě pole a dá garde protivníkově dámě, není důvodu, proč by B svou dámou nevzal pěšce A, jestliže se to hráči B tak hodí.

F. L. S. – Opětovně jsme již zodpověděli otázku o madame Vestrisové. Její dívčí jméno bylo Bartolozzi a provdala se za syna slavného herce Charlesa Mathewse.

Čestná hra. – Nejlepší amatér v kulečnicku a hráč écarté v Anglii je blahorodý pán Coxe-Tuggeridge Coxe z Portland Square a Tuggeridgevillu. I Jonathan, který je mistrem této hry, mohl by mu dát dopředu nejvýš dva karamboly ve hře do sta; a v kartách se mu nevyrovná *nikdo*. – *Verbum sap.*

Scipio Americanus je tulpas.

Přečetl jsem to hraběti i Tagragovi a oba se divili, jak jen redaktor té hrozné *Pochodně* mohl získat takovou informaci; a oba byli přesvědčeni, že baron, který si pořád ještě nesmyslně zakládal na své hře, bude strašně otráven, až uvidí, že mne cení mnohem výše než jeho. Přečetli jsme mu ten odstaveček, a opravdu, báječně se rozčertil. „To jen ty stoly jsou vinny,“ (vlastně říkal *vineny*), – „ty hrosný stoly. Jen pojte se mnou do London a zkuste to na stul marmorovy, uvidíte, jak vas porasim.“ Všichni jsme se tomu řehtali, ale na konec rozprávky jsme se dohodli, čistě abych ho upokojil, že s Jeho Exclencí budu hrát na mramorovém stole nebo na jakémkoliv jiném podle vlastního přání.

„Gut,“ řekl, „gut. Vite, ja bydlím u Abednega na Quadrant. Má móc dobre stóly, budeme hrát tam, esli chcete.“ A já jsem řekl, že chci.

43 Spr. Thespida. Thespis byl slavný řecký tragéd a dramatik (VI. stol. př. n. l.).
Pozn. red.

Domluvili jsme se, že příští sobotu večer, až bude Jemmy v opeře, půjdeme k baronovi a dáme mu příležitost, aby zkusil své štěstí.

Šli jsme tam a malý baron dal připravit nejvybranější večeři, jakou jsem kdy viděl: potoky šamponského (nijak jsem se nerozpakoval je pít) a záplavy smíchu a vtipů. Potom jsme sešli dolů ke kulečníku. „Á, to je phan Coxsh, ten slávný chráč!“ uvítal mne Abednego, který byl v sále s několika pány souvěrci a s nějakými vznešenými cizinci, špinavými, ušňupanými a rozcuchanými, jak už ti cizinci bývají. „Thak vy ste phan Coxsh? Thó mje tjěši! Tháková čest, vás phosnat! Uš sem móc slyšel, jak umíte chrát!“

„Heled’te, pane,“ řekl jsem – neboť mám svých pět vždycky pohromadě – „jen žádné kejkle, *mě* na takovou udičku nenachytáte!“

„To je gut! – Hoho!“ chechtal se baron. „Jeho nachytat! *Lieber Himmel*,⁴⁴ to byste mohl srovna tak zkusit nachytat mje! Hoho!“

Nu a tak jsme se dali do hry. „Pět proti štyry na Coxe,“ vykřikl hrabě. – „Platí,“ řekl kterýsi z cizinců. – „Ponays,“ zvolal hrabě. – „Platí,“ odvětil cizí šlechtic. – „Přijal bych šest korun ot vás proti štyry,“ řekl mi baron. – „Platí,“ já na to. A v mžiku oka jsem ho porazil sérií třinácti karambolů bez přerušení.

Pak jsme zase pili víno. To jste měli vidět ty dlouhé obličejce ostatních šlechticů, když vytahovali tužičky a psali *I. O. U.* ve prospěch hraběte. „Va toujours, mon cher,“⁴⁵ pobízel mne, „vyhrál ste mi tši sta liber!“

„Tentokrát budeme hrat guineje,“ řekl baron. „Ale musíte mi povolit sedm proti štyry.“ Vyhověl jsem mu, v deseti minutách jsem vyhrál i *tuto* hru a baron vysázel své libry. „Zase dvje sta šedesát, můj drahý, milý Coxe,“ radoval se hrabě, „vy ste *mon ange gardien*!⁴⁶“ „To je chloupý, še phan Coxsh nesází na svy štěsti!“ zaslechl jsem Abednega, jak šeptá jednomu z cizinců.

44 Dobrotivé nebe! Pozn. red.

45 Tak to může jít stále, můj milý. Pozn. red.

46 Můj anděl strážný. Pozn. red.

„Vsadím sedm proti čtyřem, v desítkách,“ řekl jsem baronovi. „Dejte mi tři dopředu,“ odpověděl, „a platy.“ Dal jsem mu tři dopředu a ztratil jsem hru o jednu. „Dubl, nebo quit,“ navrhl. „Dobrá,“ odpověděl jsem v zápalu hry, „Sam Coxe nikdy neříká ne.“ A tak jsme se do toho dali. Přistoupil jsem ke stolu a udělal jsem osmnáct, když on měl teprve pět. „Svátý Mózes!“ zvolal Abednego. „Ten mály Coxsh je sásrak! Kdopak bude sásat?“

„Sázím dvacet proti jedné,“ zvolal jsem, „v guineách.“

„*Pony*, anó, platý,“ vykřikl hrabě.

„*Pony*, pláty,“ zařval baron, než jsem mohl promluvit, vzal tágo a – věřili byste tomu? – ve dvou minutách tu hru nějak vyhrál!

Och, jak žalostně jsem to vypadal, když se o tom pak doslechla má Jemmy! Marně jsem se dušoval, že šlo o guineje, hrabě a baron se zapřísahali, že to byly *pony*; a když jsem to popíral, oba prohlásili, že jde o jejich čest a že musí dostat buď můj život, nebo své peníze. Ale když mi hrabě skutečně dokázal, že přes tuto sázku, kterou na mně vyhrál (a jež byla tak lákavá, že jí nebylo lze odolat), velmi těžce toho večera prohrával, a když mi dotvrdil čestným slovem Abednega, svého židovského přítele, a cizích šlechticů, že v sázce byly *pony* – co mi zbývalo, vyplatil jsem jim jeden tisíc liber šterlinků dobré a právoplatné měny. – Ale od té doby jsem o peníze nehrál. Nene, *na tohle* už mě nenachytáte.

Květen – Nová scéna v opeře

Žádná dáma není dáma, nemá-li v opeře lóži. A tak i má Jemmy, která se vyznala v hudbě, chudinka! asi jako já v sanskrtu, algebře nebo v jakýchkoliv jiných cizích jazycích, zakoupila překrásnou lóži v druhé řadě. Byla to tak zvaná dvojka a skutečně v ní mohli sedět dva, a to velmi pohodlně; dostali jsme ji hrozně lacino – za pět set ročně! Tam jsme tedy pravidelně sedávali v úterý a v sobotu, Jemmy a Jemimarann vpředu, já vzadu. Ale protože má drahá manželka nosila velký vějířovitý klobouk z tylu, s pštrosími a rajčími péry, umělými květinami a mušelínovými nebo atlasovými stuhami, přehozenými přes klobouk všemi směry, na mou duši, že zaplňovala celou přední část lóže. Jen když jsem povyskočil nebo se sehnul, dokázal jsem zahlédnout herce tak třikrát až čtyřikrát za večer. Když jsem si klekl a napjatě se díval pod rukávem mé dušinky Jemmy, skutečně se mi tu a tam podařilo zahlédnout boty seniora Lablashe v „Puritánii!“ a jednou jsem dokonce uviděl korunku a účes madame Greasiové v „Anny Balónové“.

Opera je vskutku něco překrásného, jen co je pravda! A jaké požitky jsme z ní mívali my aristokrati! Jen co skončily večerní hody (já bych spíš řekl nehody, neboť se tak opravdu projevují, vyvolávají hrozné pálení žáhy, bolení hlavy, doktorské účty, nespavost a podobné účinky) – zkrátka, sotva spolykáte své tři chody – neradím nikomu, aby je s chutí spořádal, pokud nemá pak zaručeny dvě hodiny pití a klidu – a už předjede kočár a přihrne se moje Jemmy, naporáděná jako vévodkyně a navoněná jako naše oficína. „Pojď, drahoušku,“ řekne, „dávají dnes ‚Normu‘ (nebo ‚Anny Balónovou‘, nebo ‚Figarovu noc‘, nebo ‚Kecalátka‘ a kdovíco ještě). Pan Coster začíná přesně v osm, a to víš, dobrý tón vyžaduje, aby tam člověk byl při prvním vrznutí ouvejťury.“ A tak jsme se museli vypravit,

celých pět hodin se cítit bídne a dalších dvanáct hodin mít bolení hlavy, a to všechno jen proto, že to patří k dobrému tónu!

Po ouvejtůře, jak tomu říkají, začne opera, což snad znamená v italštině zpívání. Proč zpívají italsky, to nechápu, ani proč pořád jen zpívají a nedělají nic jiného. Božítku! jak jsem toužil po tom, aby ta dřevěná straka v „Kecalátkách“ vylétla na špičku kostelní věže i se stříbrnými lžícemi a aby se objevili rohatí s vidlemi a vzali s sebou toho zlotřilého dona Juna. Ne že bych neobdivoval Lablashe a Rubiniho a jeho bratra Tomrubiniho – míním toho s tím krásným basem, co hraje v prvním kuse kaprála a v druhém dona Juna; ale tři hodiny je trochu moc, neboť na těch rozviklaných sedátkách v lóži se vůbec nedá spát.

Opera je sama dosti necudná, ale copak je to proti baletu! To jste měli vidět mou Jemmy, když se na něj byla po prvé podívat! A když se objevily madamselky Fanny a Tereza Hustlerové s nějakým pánem a začali tančit! To jste měli vidět, jak Jemmy vyvalovala oči a jak se naše dcerka zapýřila, když vystoupila madamsel Fanny, postavila se na samé špičky pěti prstů a zvedla druhých pět prstů i s příslušnou nohou málem až k rameni, zatočila se kolem dokola a točila se a vířila jako káča několik minut nebo ještě déle. A když se konečně zase postavila na obě nohy v přirozeném a slušném držení těla, to jste měli vidět, jak celým sálem zaburácel aplaus, lóže tleskaly ze všech sil a mávaly kapesníky a přízemí vykřikovalo: „Bravo!“ Ale někteří lidé, kteří myslím byli pohoršeni takovou exhibicí, po ní házeli kytice květin. A co myslíte, že udělala? Ať visím, jestli nepředstoupila, jako by se bylo nic nestalo, posbírala ty věci, co po ní házeli, tiskla je k srdci a začala znovu vířit kolem dokola rychleji než předtím. Ono se řekne chladnokrevnost, ale takovou jsem ještě neviděl, co jsem živ.

„Hanbářka!“ zvolala Jemmy, pobouřena hněvem. „Jestli si chtějí ženské takhle zahrávat, nezaslouží nic jiného, než aby se s nimi také tak naložilo.“

„Och áno, sahrála krásnje,“ řekl náš přítel Jeho Excellence, který spolu s baronem von Punterem a s Tagragem málokdy opomenul přijít do naší lóže.

„Snad krásně hraje, to je možné, musjé, ale neobléká se krásně; jsem ráda, že po ní házeli pomerančové slupky a co ještě a že lidé mávali, aby ji zahnali z jeviště.“

Jeho Excellence, baron i Tag vyprskli smíchem.

„Milá paní Coxová,“ řekl Tag, „to jsou nejslavnější tanečnice na světě; a házíme jim myrtu, geránie, lilie a růže na důkaz nezměrného obdivu!“

„Nu, mě to ani nenapadne!“ zvolala má žena. A chudinka Jemimarann se schovala za záclonu a byla skoro stejně rudá jako ten závěs. Když skončila jedna tanečnice, začala druhá, až tu náhle kdosi přihopkal a přiskákal jako gumový míč, vymršťoval se aspoň šest stop nad jeviště a ve vzduchu mrskal nohama jako blázen, že jsme z toho byli celí diví.

„To je Anatol,“ prohodil jeden z pánů.

„Anna kdo?“ otázala se má žena. A snadno se mohla zmýlit, neboť ta osoba měla klobouk s péry, nahý krk a paže, dlouhé černé vrkoče a kalikovou suknici, která sahala až pod kolena.

„Anatol! To byste neřekli, že je mu třiašedesát, je mrštný, jako by mu bylo dvacet.“

„On!“ vyjekla má žena. „Cože, snad to tam není mužský? Fuj! Hanba, musjé! Jemimarann, miláčku, vezmi plášť a pojd'; a vám budu vděčná, pánové, jestliže zavoláte naše lidi a necháte nás odejít domů.“

Ani byste možná nevěřili, po této události, při níž mou Jemmy zachvátila taková hrůza z baletu, jak tomu říkají, že si vůbec kdy na něj zvykla. Hrozně ráda však slyšela, jak se její jméno vyvolává v divadelní předsíni, když předjede kočár, a tak raději vydržela všecko až do konce. A za tři týdny, přísámbůh, dokázala přihlížet baletu, jako kdyby se dívala na psí tanec na ulici, a přikládala své

dvojité operní kukátko k očím stejně chladnokrevně, jako kdyby byla rozená vévodkyně. Pokud jde o mne, vyl jsem s vlky; a bývala to někdy báječná švanda.

Při jednom představení přemluvil mne můj přítel baron, abych se šel podívat za scénu; když mám předplatné, mám prý tam *andrej*, jak říkal. Šel jsem tedy dozadu; ale takového něco jste jakživi neviděli a neslyšeli! Představte si spousty mladých i starých pánů z nejlepší společnosti, jak se tam tlačí v mačkanici a civí na tanečnice, cvičící taneční kroky. Představte si žluté, ušňupané cizince, pořád něco breptající a hrozně páchnoucí tabákem. Představte si desítky židů se zahnutými nosy a s černými pejzy, ověšené prsteny, řetízky, falešnými diamanty, ve vestách prošíváných zlatem. Představte si staříky, navlečené do starých županů, s nohama do X, se špinavými bavlněnými punčochami tělové barvy a s červenými skvrnami, namalovanými cihlovým práškem na starých vráscitých lících, plešatce s konopnými parukami (a jakými parukami!), v rukou třebas plechové oštěpy nebo zase pastýřské berly, a k tomu plesnivé květinové girlandy z červené a zelené gázy. Představte si stáda děvčat, chichotajících se a štěbetajících, pobíhajících sem a tam mezi starými začernalými kulisami, gotickými síněmi, trůny, lepenkovými Amorky, draky a vším možným haraburdím. Takovou špínu, tlačenicí ve tmě, zmatek a hatlaninu všech myslitelných jazyků svět neviděl!

Kdybyste tak byli viděli musjé Anatola! Nevypadal na dvacet let, ale na tisíc! Stařík byl bez paruky, neboť holič mu ji opravoval želíz-kem. Musjé si právě bral šňupec a před ním stál chlapec s džbánem piva z hospody na rohu Charles Street.

Postihla mne malá nehoda v těch třech čtvrtích hodiny, co se nám mužům z vyšších kruhů dovoluje pobavit se na jevišti, než se opona zvedne k baletu, zatím co dámy v ložích lelkují a lidé v přízemí dupou nohama a mlátí holemi co nejhulvátštěji – jako kdyby nemohli počkat!

Právě v okamžiku, než zazní zvonek a opona vylétne nahoru a my návštěvníci odkvapíme na obě strany (neboť zůstáváme na jevišti až do posledního okamžiku), stál jsem zrovna uprostřed jeviště a bavil se velmi mile s hezkými figerantkami, které mne ob-skakovaly a obletovaly, a ptal jsem se jich, není-li jim zima, a říkal jim podobné zdvořilosti, ovšem co nejblahosklonněji, když tu se náhle vyvlekla závora padacích dveří a já jsem se propadl dírou v podlaze do prostoru pod jevištěm. Na štěstí jsem padl na zařízení, jež pozůstávalo z kupy zelených plachet a z mladé dámy, která se měla vynořit jako Venuše z mořských vln. Kdybych byl nedopadl tak měkce, nevím, nevím, jak by ta kulisa byla skončila. Své paní jsem se o tom nezmínil nikdy ani slovem, protože ona nestrpí, abych krásnému pohlaví věnoval byť i jen sebemenší pozornost.

Červen – Vyrovnání účtu

Hned vedle nás na Portland Square bydlel velmi ctihodný hrabě Kilblazes z hradu Kilmacrasy v hrabství Kildarském, se svou matkou, hraběnkou vdovou. Lady Kilblazesová měla dceru, lady Julianu Matyldu Mac Turkovou, která byla právě tak stará jako naše drahá Jemimarann, a syna, Artura Wellingtona Anglesea Bluchera Bulowa Mac Turka, který byl jen o deset měsíců starší nežli náš chlapec Tug.

Má Jemmy, dušinka drahá, je žena výbojná, a jak se sluší na její postavení, dělala všechno možné, aby se seznámila s hraběnkou vdovou Kilblazesovou; ale Její Milost (která byla, na mou duši, dcerou ministra a důvěrného přítele prince Waleského, hraběte Portansherryho) uznala za vhodné ji odmítnout. Ani se nedivím, že se Jemmy na ni tak rozzlobila a že si umínila v každém směru ji přetrumfnout. Statky Kilblazesů jsou alespoň o ročních dva tisíce liber menší než majetek Tuggeridgeů, a tak, když si naši sousedé drželi dva lokaje, měla má žena plné právo, aby si držela tři; a dávala si také záležet, kdykoliv Kilblazesovi předjeli se svým dvojspřežím, abychom my vyjeli s naším čtyřspřežím.

Nu a naše lóže v opeře byla hned vedle jejich, jenže byla dvakrát větší. Všichni učitelé, které měla lady Juliana, chodili i k mé Jemimarann. A co byste řekli, že udělala má Jemmy? Odlákala hraběnce proslulou vychovatelku madame de Flicflac tím, že jí nabídla dvojnásobný plat. Mít madame Flicflac, říkalo se, znamená mít úplný poklad; bývala prý (aby mohla podporovat svého otce hraběte, když emigroval) *francouzskou* tanečnicí u *italské* opery. Měli jsme tedy současně francouzské taneční umění i italské, a to na nejvyšší úrovni. Je to úžasné, jak dobře a rychle mluvila – zvláště francouzsky.

Mladý pán Artur Mac Turk byl ve slavné škole důstojného pána Clementa Coddlera spolu se sto deseti dalšími urozenými mládeneč-

ky ve věku od tří do patnácti let. Do tohoto ústavu Jemmy poslala i našeho Tuga a přidala ještě čtyřicet guinejí k těm sto dvaceti, které ročně platil. Myslím, že už jsem na to přišel, proč to ta drahá duše udělala, neboť jednou, když jsme o škole hovořili s jistým naším známým, který chodil také ke Kilblazesům, řekla mu šeptem, že by ji ani ve snu nenapadlo, aby svého milánka poslala do té školy za stejnou sazbu, jakou platí sousedovic. Ten *jejich* prý zcela určitě hladoví; nicméně, činí se při svém příjmu, chudáci, jak mohou.

Coddlerova škola byla skutečně nejznamenitější škola v blízkosti Londýna. Coddler býval kdysi vychovatelem vévody Buckminstera, který mu pak opatřil tuto školu, a řeknu vám, že do ní posílali své synky všichni peerové a význační členové dolní sněmovny. Však si můžete sami přečíst na prospektu (Coddler, myslím, jej nazývá snopsis), po výčtu poplatků za stravu, učitele, vedlejší úkony atd. –

„Očekává se, že každý mladý šlechtic (nebo gentleman) přinese s sebou nůž, vidličku, lžici a pohár, vše ze stříbra (aby se to nepolámalo); tyto věci se při odchodu nevracejí. Dále musí mít župan a trepky, toaletní skříňku, pomádu, želízka na vlasy atd., atd. Žákům se V ŽÁDNÉM PŘÍPADĚ nedovoluje, aby měli víc než deset guinejí kapesného, leda by si to rodiče výslovně přáli nebo je-li žák starší patnácti let. *Víno* se započítává zvlášť, stejně jako vanové, parní a *sprchové* lázně. *Používání* povozu se umožňuje za poplatek patnácti guinejí čtvrtletně. *Důtklivě se žádá*, aby se žádnému mladému šlechtici (nebo gentlemanu) nedovolovalo kouřit. Na místě zasvěceném *pěstování krásné literatury* byla by taková nešlechtná zábava profanací.

*Clement Coddler, M. A.,
kaplan a bývalý vychovatel
Jeho Milosti vévody Buckminstera.*

Mount Parnassus, Richmond, Surrey.“

Do tohoto ústavu jsme tedy Tuga poslali. „Pamatuj, miláčku,“ řekla mu mamá, „že jsi rodem Tuggeridge. Očekávám od tebe, že ve škole potřeš všechny ostatní chlapce, zvláště toho Wellingtona Mac Turka, který je sice lordský synek, ale není nic proti tobě, dědici Tuggeridgevillu.“

Tug byl docela šikovný mládenec a uměl stříhat vlasy a dělat vlny stejně dobře jako kterýkoliv jiný učeň jeho věku. Nestavěl se levě ani k paruce a uměl také velmi hezky holit. Ale to bylo tenkrát, když jsme ještě nebyli vznešení lidé; jakmile se z něho stal gentleman, musel se učit latině a řečtině a měl hezky co dohánět, když přišel do školy.

Neměli jsme však obav, neboť důstojný pán Coddler nám posílal měsíčně zprávy o prospěchu svého žáka, a jestliže Tug nebyl div světa, pak už nevím, kdo jím byl. Zprávy zněly:

angličtina	velmi dobře
všeobecné chování	výborně
franština	très bien ⁴⁷
latina	optime ⁴⁸

a tak dále. Zkrátka měl všechny ctnosti a psal nám každý měsíc o peníze. Když byl ve škole čtvrt roku, rozhodli jsme se s mojí drahou Jemmy, že ho navštívíme. Jeli jsme tam tedy a sám pan Coddler, nejúslušnější a nejúsměvnější človíček, jakého jsem kdy viděl, nás uvedl do ložnic a jídelen (nazýval je dromidáře a refraktáře), jež byly opravdu úžasně komfortní. „Dnes mají volno,“ řekl pan Coddler; a opravdu to tam vypadalo velmi volně. V jídelně bylo půltuctu mladých pánů, kteří hráli karty („Samá prvotřídní šlechta,“ poznamenal Coddler); v ložnici byl jenom jeden panáček – ležel na

47 Velmi dobře. *Pozn. red.*

48 Výtečně. *Pozn. red.*

posteli, četl román a kouřil doutníky. „Jedinečný génius!“ zašeptal Coddler. „Ctihodný Tom Fits-Water, bratranec lorda Byrona. Kouří celý den; a napsal nejsladší básně, jaké si jen můžete představit. Génius, to víte, vážená paní, – génius si musí jít svou cestou.“

„Nu dobrá,“ řekla Jemmy, „ale na mou čest, jestli ten je geniální, ať mladý pán Tuggeridge Coxe Tuggeridge raději zůstane hlupákem.“

„Vyloučeno, vážená paní,“ namítl Coddler, „pan Tuggeridge Coxe by *nemohl* být hloupý, i kdyby *chtěl*.“

Vtom vešel lord Claude Lollypop, třetí syn markýze z Allycompane. Byli jsme ihned představeni: „Lord Claude Lollypop, pan a paní Coxeovi.“ Malý lord pohodil hlavou, má žena se hluboce uklonila a totéž učinil i pan Coddler; když poznal, že mylord má namířeno na hřiště, poprosil ho, aby nás tam zavedl. „Pojďte se mnou,“ řekl mylord; a jak tak kráčel před námi a pískal si, mohli jsme si pohodlně prohlížet krásné díry v jeho žaketu i jinde.

Asi dvacet mladých šlechticů (a gentlemanů) kupilo se kolem cukrárny na konci trávníku. „To je naše výkrmna,“ řekl mylord, „tam si my, mladí páni, co máme peníze, kupujeme žrádlo, a ti mladí páni, co peníze nemají, dostávají na ksicht.“

Pak jsme šli kolem nějakého ubohoučkému zrzavému sluhy, který seděl úplně sám na lavičce. „Víte, paní,“ řekl mylord, „to je pan Hicks, sluha. Vydržíme si ho, protože se po něm dá hezky házet kamením a hlídá klukům kabáty, když je nějaká rvačka nebo když se hraje cricket. – Tak co, Hicksi, jak se daří mámě? A co je to tam vpředu za poprask?“

„Myslím, mylorde,“ odpověděl sluha pokorně, „že je tu někde za domem pěstní utkání – ctihodný pán Mac – –“

„Ach tak! Pojďte dál,“ pobídl nás lord Lollypop, „jen pojdte dál, za mnou, madam! Tak sebou hněte, mrzáci!“ A mylord táhl mou drahou Jemmy nesmírně laskavě a důvěrně za sukni, ona cupitala za ním, hrozně potěšena, že jí věnuje takovou pozornost, a já zase hopsal za ní. Tu přiběhl přes trávník nějaký malý chlapec. „Kdopak

je to, Petitoesi?“ křikl na něho mylord. „Turk a pucifous,“ vypísl Petitoes a hnal se jako šílený k paštikáři. „Turk a pu-“, rozřehotal se mylord, pohlédnuv na nás. „Hurá! Za mnou, madam!“ Zaběhl za roh a otevřel dveře na nádvoří, kde byla pohromadě spousta kluků a odkud bylo slyšet pronikavý řev písklavých hlasů. „Vem ho, Turku!“ křičel jeden. „Vem ho, pucifouse!“ křičel druhý. „*Vyraž z něho duši!*“ řval jiný s křaplavým pubertáckým hlasem a v šatech, které mu bylo aspoň o tři čísla menší.

Představte si naše zděšení, když se před námi chumel rozestoupil a my jsme spatřili Tuga, jak tříská ctihodného mladého pána Mac Turka! Má drahá Jemmy, která pro takové věci nemá pochopení, se na ně vrhla na oba, jednou rukou strhla Tuga, že se zapotácel a vletěl do náručí svým sekundantům, zatím co druhou rukou chňapla do rusých vlasů mladého pána Mac Turka, a jakmile si první ruku trochu uvolnila, začala ho fackovat a pohlavkovat jako zběsilá.

„Ty protivný – zlý – hádavý – aristokrate“ (každé slovo znamenalo facku) – „aristokrate – och! och! och!“ – Tu se jí řeč zarazila: rozčilení, mateřská starostlivost a hrozný kopanec do holenní kosti, který jí uštedřil – stydím se to přiznat – mladý pán Mac Turk, způsobily, že to má drahá Jemmy déle nevydržela a klesla mi v mdlobách do náručí.

Červenec – Nehoda v Beulahu

I když jsme se nadobro rozešli se svými nejbližšími sousedy, Tug a ctihodný pán Mac Turk o prázdninách udržovali dál styky přes zahradní zídku a ve stájích, kde se bili, přátelili a prováděli lotroviny od rána do noci. Od mladého Maca jsme se vlastně po prvé dověděli o madame de Flicflac, o kterou moje Jemmy oloupila lady Kilblazeovou, jak jsem prve vyprávěl. Když náš přítel baron po prvé spatřil madame, velmi důvěrně se pozdravili, neboť zřejmě bývali kdysi dobří přátelé v cizině. „Sapristi,“ řekl baron svou hantýrkou, „que fais-tu ici, Aménaide?“ „Et toi, mon pauvre Chicot,“ vece ona, „est-ce qu’ on t’a mis à la retraite? Il paraît que tu n’est plus Général chez Franco –“ „Pst!“ zašeptal baron a dal si prst na pus.

„Co si povídají, dušinko?“ otázala se má žena Jemimaranny, která už tou dobou uměla pěkně francouzsky.

„Co znamená ‚sapristi‘, to nevím, mamá; ale baron se ptal madame, co tady dělá. A madame řekla: ‚A ty, Chicote, už nejsi generálem u Franca?‘ – Přeložila jsem to správné, madame?“

„Oui, mon chou, mon ange. Ano, můj andílku, má kapustičko, docela správně. Jen považ, znala jsem milého Chicota už před dvaceti lety!“

„Chicot je mé kšestny méno,“ poznamenal baron, „baron Chicot de Punter je moje méno.“

„A když jste byl generálem u Franca,“ podotkla Jemmy, „to asi znamená, že jste byl francouzský generál, že?“

„Áno, to sem byl,“ řekl, „generál baron de Punter – *n’est-ce pas, Aménaide?*“

„No ovšem!“ odpověděla madame Flicflac a dala se do smíchu. Jemmy a já jsme se ze slušnosti smáli také, a bylo to opravdu náramně k smíchu, jak ještě uslyšíte.

Někdy v tu dobu stala se má Jemmy jednou z dámských patronek oné podivuhodné instituce, nazvané „Domov sirotek po chudých britských pradlenách“. Založila jej lady de Sudley spolu s ředitelem a kaplanem ústavu, vynikajícím a důstojným Sidneyem Slopperem. Plat kaplana dohromady s platem ústavního lékaře doktora Leitche (oba byli příbuzní Její Milosti) strávil pet set liber ze šesti set, upsaných na dobročinné účely ústavu; a lady de Sudley si usmyslila, že dobročinná slavnost v lázních Beulahu by mohla – s podporou některých cizích knížat, kteří tam vloni pobývali – přihnout trochu peněz do ústavní pokladny. Bylo tedy sepsáno dojemné provolání a uveřejněno ve všech novinách.

PROVOLÁNÍ DOMOV SIROTKŮ PO CHUDÝCH BRITSKÝCH PRADLENÁCH

Už je tomu sedm let, co byl zřízen „Domov sirotek po chudých britských pradlenách“, a lze říci bez nadsázky, že dobro, které způsobil, je *nezměrné*. Devadesát osm sirotek bylo ubytováno v jeho zdech. Jedno sto a dvě britské pradleny byly zachráněny na samém pokraji zkázy. JEDNO STO DEVADESÁT OSM TISÍC součástí mužského a ženského prádla bylo v ústavu vypráno, vyspraveno, opatřeno knoflíky, vyžehleno a zmandlováno. A na základě dohody s vedoucími nalezince se doufá, že i KOJENECKÉ PRÁDLO TOHOTO HOSPITU bude svěřováno Domovu sirotek!

Není to smutné, není to žalostné pomyšlení, že při takových vyhlídkách patronky společnosti byly nuceny odmítnout žádosti neméně než TŘÍ TISÍC OSMI SET A JEDNÉ BRITSKÉ PRADLENY pro nedostatek prostředků na živobytí? Anglické dámy! Anglické matky! Na vás se obracíme. Je mezi vámi jediná, která neodpoví na toto volání ve prospěch těch příslušnic našeho pohlaví, které tolik potřebují pomoci?

Výbor dámských patronek se rozhodl uspořádat ve čtvrtek 25. července v lázních Beulahu dobročinnou slavnost, která bude poctěna účastí nejlepších zahraničních i domácích UMĚLCŮ a nejvyšších zahraničních i domácích HONORACÍ; prosí se o účast všech PŘÁTEL PRADLEN.

Její Výsost princezna ze Schloppenzollernschwigmaringen, vévoda ze Sacks-Tubbingen, Jeho Excellence baron Strumppff, Jeho Excellence Lutf-Ali-Kuli-Bismillah-Mohamed-Rašid-Allah, vyslanec perský, princ Futí-Džó, pověřenec krále z Oude, Jeho Excellence Don Alonzo di Cachachero-y-Fandango-y-Castañete, vyslanec španělský, hrabě Ravioli z Milána, legát republiky Topinambo a celý zástup dalších význačných osobností přislíbil poctit slavnost svou přítomností; jejich jména tvořila na oznámeních velkolepou přehlídku. Mimo ně jsme tam měli proslulou kapelu moskevských muzikantů, sedmasedmdesát sedmihradských trubačů a slavné české minnesängry, kromě všech význačných umělců z Londýna, Paříže, z kontinentu a z ostatní Evropy.

Posuďte sami, jak skvělý triumf to tenkrát byl pro Domov sirotků po chudých britských pradlenách! Byl vztyčen nádherný stan, v němž měly sněmovat dámy patronky. Kolem dokola byly po stěnách rozvěšeny ukázky dovednosti sirotků po pradlenách; devadesát šest jich mělo být pohoštěno v parku a obslouženo dámmi patronkami.

Nu a tak jsme všichni, Jemmy a má dcera, madame de Flicflac, já, hrabě, baron Punter, Tug a Tagrag jeli do Beulahu v kočáře a v ekvipáži se čtyřspřežím a úplně jsme zastínili chudinku lady Kilblazesovou s jejím dvojspřežím.

Podávala se tam báječná studená přesnídávka, na kterou byli pozváni i přátelé dam patronek. Potom se moje dámy šly procházet se svými kavalíry na promenádu; Tagrag a hrabě nabídli rámě Jemmy a baron z jedné strany madame Flicflacové a s druhé Jemimaranně.

A jak se tak procházeli, koho tam nenatrefili jako chudáka Orlanda Crumpa, mého nástupce v parfumerii a v holičství.

„Orlando!“ zvolala Jemimarann, zrudla jako viněta a podala mu ruku.

„Jemimar!“ zvolal on, a podáváje jí ruku, zbledl jako křída.

„Pane!“ řekla Jemmy, důstojně jako vévodkyně.

„Cože, madam,“ podivil se ubožák Crump, „vy se nepamatujete na svého pomocníka v krámě?“

„Maminečko drahá, ty si nevzpomínáš na Orlanda?“ zašeptala Jemimarann, jejíž ruku stále ještě držel ve své.

„Slečno Tuggeridge Coxeová,“ rozhořčila se Jemmy, „vy mne překvapujete. Pamatujte, pane, že se naše postavení změnilo, a ušetřte mne laskavě dalších familiérností!“

„Takový nestoudný klacek!“ vybuchl baron, „copak je to za canaille?“

„Kanál jste vy, musjé,“ odsekl Orlando, kterého se už zmocnil vztek, odešel rozhořčen a hned se ztratil v davu.

Jakmile zmizel, Jemimarann začala vypadat velmi bledá a chorá; i zavedla ji matinka do jednoho stanu, kde ji nechala s madame de Flicflac a s baronem, a sama odešla s ostatními pány za námi.

Zdá se, že ve stanu ani dlouho neposeděli, když madame Flicflac najednou vyskočila a s radostným výkřikem se rozběhla za nějakým přítelem, kterého zahlédla jít kolem.

Baron zůstal sám s Jemimarannou; a nevím, jestli to způsobilo šampaňské, anebo že to mé drahé děvče vypadalo ještě hezčí než obvykle, ale madame Flicflac nebyla pryč ani minutu, když se baron vrhl na kolena a udělal jí opravdické vyznání lásky.

Chudák Orlando Crump mne zrovna v tu dobu vyhledal a stál vedle mne, naslouchaje v zoufalé melancholii slavným českým minnesängřům, kteří právě zpívali píseň na známá slova básníka Gothyho:

„Ich bin ja hup lililie, du bist ja hup lililie,
wir sind doch hup lililie, hupla lililie.

Chorus: Jodl-odl-odl-odl-odl-odl hup!
jodl-odl-odli-ó-ó-ó!“

Stáli tam s rukama ve vestách, jako obvykle, a dospěli právě k tomu „ó-ó-ó“ na konci refrénu sedmačtyřicáté sloky, když Orlando sebou trhl a vyjekl: „To je výkřik!“ „Pravdaže,“ já na to, „a řekl bych, že velmi ošklivý, kdyby to tu nebylo všecko tak nóbl.“ Ale tu už jsem zaslechl další pronikavý jek, „ou!“, jak se mi zdálo. A vtom Orlando vyrazil skokem volaje: „Nebesa, vždyť je to její hlas!“ „Čí hlas?“ povídám. „Pojďme se na tu výtržnost podívat,“ navrhl Tag. I vydali jsme se tam a za námi ještě značný počet lidí, kteří si všimli jeho nápadného spěchu.

Přišli jsme ke stanu a tam jsme našli moji chudinku Jemimaranu v mdlobách, matinku s lahvičkou voňavky v ruce, barona na zemi s kapesníkem na krvácejícím nose a Orlanda v bojovém postavení před ním, jak ho vyzývá, aby se s ním bil, jestliže si troufá.

Moje Jemmy vrhala na Crumpa zuřivé pohledy. „Odved'te toho chlapa,“ volala, „urazil francouzského šlechtice a zasluhuje přinejmenším galeje.“

Ubožák Orlando byl odveden. „Už mě přechází trpělivost s tou cimpřlinou,“ řekla Jemmy a štípla Jemimarannu. „Mohla by být manželkou barona a ona si spustí křik jen proto, že jí Jeho Excelence trochu stiskla ruku.“

„Och, mamá, mamá!“ vzlykala chudinka Jemimarann, „ale on byl op-op-opilý!“

„Op-opilý! Tím víc se styď, ty hloupá huso, cítit se uražená šlechticem, který neví, co dělá!“

Srpen – Turnaj

„Povídám, tugu,“ řekl Mac Turk jednoho dne brzy potom, co jsme tak oslnili Beulah, „Kilblazes bude v říjnu plnoletý a pak vás vypích-neme, jak jsem ti vyložil: stará pucifouska pukne zlostí, až se doví, co hodláme udělat. Co si myslíš? My uspořádáme turnaj!“

„Co je to turnaj?“ zeptal se Tug a touž otázku mu dala i jeho ma-tinka, když tu novinku uslyšela. A jakmile se poučila, co turnaj je, myslím, že skutečně byla tak vzteklá, jak Mac Turk předvídal, a celé dni si nedala pokoj. „Cože!“ říkala. „Navléct brnění jako herci v diva-dle a vrhat se na sebe s oštěpy? Ti Kilblazesovi se zbláznili!“ Já jsem si to myslel také, ale nenapadlo mě, že se zblázní i Tuggeridgeovi, jak se také stalo. Když se totiž doslechla, že ta slavnost u Kilblazesů má zatím zůstat hlubokým tajemstvím, co neudělala? Poslala do *Morning Postu* plamennou zprávu:

TURNAJ V TUGGERIDGEVILLU!

Dnové rytířství nepatří minulosti. Krásná hradní paní z T-gg-r-dgevillu, o jejíchž skvělých společenských zábavách jsme se v tomto listě už nejednou zmínili, se rozhodla uspořá-dat slavnost, která překoná nádheru i velkolepost středověku. Není nám dovoleno říci více, ale mezi zábavami, které paní z T-gg-ridgevillu připravila pro své vznešené hosty, je turnaj, při němž Jeho Excelence b-r-n de P-nt-r a Thomas T-gr-g, Esq., nejstarsí syn sira Th--se T-gr-ga, budou jako rytíři hájit své barvy proti všem příchozím; dále tam bude *královna krásy*, jejíž mocné kouzlo již pocítili všichni návštěvníci módních zábav, banket, kterému se nevyrovná žádná hostina v anná-lech Guntherových, a ples, na němž ozvěny dávného rytířství

se budou sladce snoubit s jemnými tóny hudby Weippertovy a Collinetovy!

Baron byl duší celého podniku; nemohl se ani dočkat, až se bude na koni prohánět po polích tuggeridgevillských, kde se pak on, Tagrag a někteří další přátelé cvičili. Ze všech nejlépe vládl dřevcem, dělal přemety přes koně a vůbec předváděl takové úžasné kousky, jaké lze vidět leda v cirkuse u Ducrowa.

A teď – ach, kéž bych měl aspoň dvacet stránek místo této krátké kapitoly, abych mohl popsat divy toho dne! – Čtyřadvacet rytířů nám dodal Ashleyův cirkus, po dvou guineách jednoho. Měli jsme naději, že u nás vystoupí i slečna Woolfordová v roli Johanky z Arcu, ale ta dáma se nedostavila. Pro oba rytíře, vyzývající k turnaji, jsme postavili stan, na němž po obou stranách visely tak zvané heraltické znaky (něco jako erbovní štíty, co se pokládají na zemřelé), a pod nimi seděla jejich pážata a držela jim přílby k turnaji. Tagrag byl v mosazné zbroji (moji známí v City mi to slavné brnění pro něho opatřili) a Jeho Excellence byla v lesklé oceli. Moje žena měla na hlavě korunku zrobenou přesně podle té, co měla královna Kateřina v „Jindřichu V.“; dále měla přiléhavý, zlatem protkaný kabátec, v němž Jemminy tvary báječně vynikaly, a vlečku dlouhou alespoň čtyřicet stop. Má drahá Jemimarann byla v bílém, vlasy propletené perlami. Madame de Flicflac vystupovala jako královna Alžběta a lady Blanche Bluenosová jako turecká princezna. Londýnský radní se svou paní, dva úředníci hrabství a nejlepší smetánka croydonské společnosti, několik polských šlechticů, tři italská hrabata (kromě našeho hraběte), sto deset mladých důstojníků z addiscombské kadetky v slavnostní uniformě a za vedení generálmajora sira Milese Mulligatawneyho, K. C. B., a jeho paní, penzionát slečen Pimminyových se čtrnácti mladými dámami, vesměs v bílém, důstojný pán Dr. Wapshot s devětačtyřiceti chovanci, mladými pány z nejlepších rodin – to byli jenom *někteří* ze společnosti. Posuďte sami, když už

má Jemmy toužila po vznešené společnosti, jestli jí při této příležitosti neměla habaděj!

Domlouvali mi, abych zase jel na koni, ale mně úplně stačil tenkrát ten hon; mimo to nejsem dost velký na opravdického rytíře. A tak když na mne má paní naléhala, abych zahájil turnaj – a věděl jsem, že by bylo marné odporovat – donodli se baron a Tagrag, že to zařídí tak, abych z koně sletěl naprosto bezpečně, kdybych snad přece jen spadl. Obstarali mi z cirkusu na Strandu proslulé koníčky a řekli mi, že byli zvlášť cvičeni pro velkého lorda Batemana. Nevěděl jsem, co je to zač, dokud s nimi neprijeli. Ale když náleželi lordovi, řekl jsem si, že je to v pořádku, a projevil jsem souhlas; a byla to koneckonců opravdu nejlepší možná jízda, když člověk vypadal jako na koni a přitom pěkně bezpečně capal po zemi. Také bylo zcela vyloučeno, abych sletěl, dokud jen jsem měl vlastní nohy; mimo to jsem mohl svého koníčka mlátit a tahat za uzdu, jak se mi zlíbilo, a nemusel jsem se bát, že mě za to kousne nebo kopne.

Jako pořadateli turnaje dali mi do rukou kopí, spirálovitě obtočené modrými a zlatými pruhy; připomnělo mi to tyč nad dveřmi mého starého krámků a skoro jsem si přál, abych tam zase byl, když jsem se hnál do boje v přilbě a s pancířem za hlaholu trub a víření bubnů. Kapitán Tagrag byl mým protivníkem a skvěle jsme se vzájemně štouchali, až jsem při tom poskakování šlápl svému koníkovi vzadu na čabraku a sletěl dolů, utrživ současně od kapitána ránu, která mi málem roztříštila klíční kost. „To stačí,“ prohlásili, „podle zákonů rytířství.“ A já jsem byl rád, že jsem z toho tak vyvázl.

Pak vyjeli do jízdárny páni, jichž bylo neméně než sedm, všichni v plné zbroji, a za nimi profesionálové; baron z nich byl daleko, daleko nejdovednější jezdec.

„Jak úchvatně ten náš milý baron jezdí!“ zvolala má žena, která po něm neustále házela očkem, culila a usmívala se na něho a mávala mu kapesníčkem. „Povídám, Same,“ řekl kterýsi profesionál jednomu ze svých přátel, když po svém čísle přijeli a řadili se pod

Jemminou besídkou, jak to nazývala, „povídám, Same, ať visím, jestli ten chlap v brnění nebyl kdysi jedním z nás.“ Ale to Jemmy jen tím víc potěšilo, neboť baron si zvolil opravdu nejlepší způsob, jak získat Jemimarannu: dvořil se její matce.

Baron byl prohlášen vítězem v jezdeckém umění a Jemmy mu odevzdala cenu, věnec bílých růží, který mu nasadila na kopí. Přijal jej graciózně a ukláněl se, až se péry chocholu dotýkal hřívý svého oře, který byl zády k druhé straně kolbiště; pak odklusal zpět k místu, kde seděla Jemimarann, a poprosil ji, aby mu věnec vsadila na přilbu. Chudinka malá zrudla až za uši, ale udělala to. Když pak všichni tleskali, přiharcoval náhle Tagrag, položil baronovi ruku na rameno a pošeptal mu něco do ucha, co ho asi velice rozzlobilo, protože ho prudce setřepal. „*Chacun pour soi*,“ řekl, „*monsieur de Taguerague*,“ což prý znamená „každý za sebe“. A pak odjel, vyhazoval dřevce do vzduchu a chytal je a nechal svého koně vzpínat se a křepčit, že všichni diváci žasli.

Potom byl zahájen turnaj ve zbrani, Tagrag a baron se utkali s ostatními soupeři, ba každý z nich dva srazil z koně a zbývající tři pak odmítli vyjet; však jsme se jim něco nasmáli, jemináčku!

„Ted' je řada na *nás*, pane Chicote,“ zvolal Tagrag, hroze pěstí baronovi. „Dej si pozor, ty ďábelský taškáři, neboť poznáš, u Joviše, co umím!“ Jemmy a my ostatní jsme byli úplně zaraženi, a než jsme mohli vypravit jediné slovo, už se ti dva přátelé hnali proti sobě s oštěpem v ruce, hotovi vzájemně se zabít. Marně Jemmy křičela, marně jsem hodil dolů svou velitelskou hůl: zlomili dvě dřevce, než bych byl řekl švec, a hnali se proti sobě s dvěma novými. V prvním kole baron dopadl nevalně, neboť málem vyletěl ze sedla. „Poslyš, Chicote,“ vykřikl Tagrag, „příště si dej pozor na hlavu!“ A na mou duši, ted' si vzájemně namířili na hlavu.

Tagragův oštěp zasáhl výborně, neboť srazil baronovi přilbu, chochol, věnec růží a co ještě; ale Jeho Excellence trefila ještě dokonaleji – jeho dřevce zasáhlo Tagragovu šíji, že se svalil na zem jako kámen.

„Vyhrál! Vyhrál!“ jásala Jemmy, mávajíc kapesníkem. Jemima-rann omdlela, lady Blanche pištěla a mně bylo tak nanic, že jsem se málem zhroutil. Celá společnost byla vzrušena, jen baron vypadal klidný, ukláněl se elegantně a poslal Jemmy políbení ruky. Ale tu se najednou přehoupl přes ohradu nějaký chlapík židovského vzhledu, za ním pak ještě tři další a hnali se k baronovi. „Hlídej bránu, Bobe!“ hulákal. „Barone, zatýkám vás na základě žaloby Samuela Levisona pro –“

Ale už nedořekl proč. Jeho Excellence vykřikla „Aha!“ a „Sap-prrrristi!“ a nevím co ještě, zabořila ostruhy do koně a v mžiku se přehnala skokem přes soudního vykonavatele a dál pryč, než někdo řekl slovo. Málem srazil k zemi jednoho z pomocníků soudního vykonavatele, nějakého Stubbse, jenže ten pán mu uvolnil cestu; a když jsme pozvedli soudního vykonavatele a přivedli ho k sobě troškou brandy s vodou, všechno nám to pověděl. „Měl šem proti němu šatykač, pane Coxsh, ale nechtěl šem vám škažit šport; a mimo to, já šem ho nepošnal, aš mu šražili tu ošelovou šapku!“

To bylo pěkné nadělení!

Září – Z deště pod okap

Neměli jsme zrovna důvodů, abychom se naším turnajem v Tuggeridgevillu chlubili, ale když se to tak vezme, dopadl přece jen lépe než u Kilblazesů, kde chudák lord Heydownderry pobíhal v černém sametovém županu a císař Napolion Bonypart vystupoval v brnění a v hedvábných punčochách jako přítel páně Pellův v „Pickwicku“. My jsme si objednali pány z Ashleyova cirkusu a aspoň jsme měli za své peníze něco pořádného.

Ani slovo už jsme neslyšeli o baronovi, který se tak vyznamenal svým jezdeckým uměním a srazil k zemi (úplně právem) soudního vykonavatele Nabba i jeho pomocníka Stubbse, když na něho chtěli položit ruku. Má sladká Jemmy byla po jeho odjezdu velmi sklíčená, jak se zdálo, a je opravdu smutné vidět ji sklíčenou, neboť při této nemoci jí na tom nesejde, vlepí-li Jemimaranně facku nebo hodí-li po mně, chudákovi, přes stůl talíř sušenek či vypije-li si svůj šálek čaje.

Jemmy, jak povídám, byla velmi sklíčená, až jednoho dne (vzpomínám si, že to bylo den po návštěvě kapitána Higginse, který nám vyprávěl, že barona spatřil v Boulogne) začala se dušovat, že jí neprospěje nic než změna vzduchu, a tvrdila, že umře, jestliže nepojede do francouzských přímořských lázní: Věděl jsem, co to znamená a že bych se právě tak mohl pokusit odporovat jí jako odporovat Jejímu milostivému Veličenstvu v parlamentním shromáždění. Nařídil jsem tedy sloužícím, aby sbalili věci, a objednal jsem čtyři místa na palubě parníku *Velký Turek*, který obstarával spojení do Boulogne.

Cestovní povoz, který byl – s Jemminými sedmatřiceti krabicemi a s mojí brašnou – hezky naložen, poslali jsme na loď už v předvečer; my sami jsme se ještě nasnídali na Portland Square (ani

mě nenapadlo, že to je pos-, ale nešť, nechme toho!) a jeli jsme k celnici v jiném voze, za ním jela bryčka a drožka se sloužícími a se čtrnácti dalšími škatulemi a kufry, které měly cestou sloužit mé drahé dcerušce.

Jízdu po Cheapside a Thames Street nemusím ani popisovat; viděli jsme Monument, postavený na paměť do nebe volajícího papežského svatobartolomějského masakru – proč jej postavili zrovna tady, bůh sud', když přece svatý Bartoloměj je ve Smithfieldu; zahlédli jsme Billingsgate a Mansion House, kde jsme viděli, jak se z komínů hulí kouř z uhlí po dvaadvaceti šilincích, a dorazili jsme bezpečně k celnici. Bylo mi úzko při pomyšlení, že budeme pobývat uprostřed národa podvodníků, za něž jsou všichni Francouzi pokládáni; mimo to jsem neuměl francouzsky a opouštěl jsem drahou vlast a své poctivé krajany.

Čtrnáct nosičů vyšlo z celnice, každý vzal jedno zavazadlo a chovali se náramně zdvořile; Jemmy oslovovali mylady a mne Vaše Milosti, ba oslovovali tak i mého sluhu a služku v drožce. Bylo mi nějak hrozně smutno, že odjíždím. „Tu máš, milý hochu,“ řekl jsem kočímu, který tam přeuctivě stál, v jedné ruce klobouk a v druhé Jemminu skříňku na šperky. – „Tu máš, milý brachu,“ povídám, „tu máš šest šilinků“ – nezáleželo mi totiž na penězích.

„Šest čeho?“ zeptal se.

„Šest šilinků, chlape,“ křikla na něho Jemmy, „dvakrát tolik, co dělá jízdné.“

„Chlape! Podívejme se na paničku!“ řekl nestoudný kočí. „Chlap jste leda vy, paničko! Copak si myslíte, že si uštvu koně a že si zlámu svůj vzácný vaz a že si zničím kočár a povezu vás a tu vaši havěť a vaše krámy za šest šilinků?“ A už ten netvor pustil na zem klobouk, do něhož si dal mé peníze, zaťal pěsti a nastrčil mi je tak blizoučko k nosu, že jsem opravdu jen čekal, nezačne-li mi krváčet. „Jízdné dělá osmnáct šilinků,“ řval, „jasné? – Zeptejte se na to kohokoliv z těchto pánů!“

„Teda, vlastně to dělá jen sedmnáct a půl,“ řekl jeden z těch čtrnácti nosičů, „ale jestli ten gentl'man je gentl'man, pak stejně nemůže dát méně než savrin.“

Chtěl jsem sám něco namítnout a Jemmy křičela jako Turek, ale tu kdosi houkl: „Holá!“, druhý řekl: „Tak co?“ a třetí zařval: „Dáme se do nich!“ Nu zkrátka, povím vám mezi námi, myslíte si, co chcete, že jsem úplně vyděšen vytáhl sovereign a dal mu jej. Můj sluha a Jemmina služka se zatím ztratili, jako ostatně vždycky, když se vyskytne nějaké taškárství nebo vznikne hádka.

Šel jsem je tedy hledat. „Počkat, pane Fergusone,“ vypískl mladíček asi třináctiletý, v červeném livrejevém kabátě, dlouhém až po kotníky a plném všelijakých knoflíků, špendlíků a šňůr, které jej držely pohromadě. „Počkat, pane Ef,“ řekl a vyndal z pusy fajčičku, „abyste nezapomněl na drožkáře!“

„Kolikpak dělá tvé jízdné, milý hochu?“ zeptal jsem se.

„Nu tak teda, to máme – ano – to je – tak to mé jízdné dělá sedmáťcet a osm pencí – na chlup!“

Těch čtrnáct pánů se zavazadly se dalo do smíchu a řehtali se věru nepěkně; jediná osoba, která vypadala zklamaně, jak se mi zdálo, byl kočí bryčky. „Cože, ty darebáku!“ zvolala Jemmy a chytila hochu za rameno, „ty žádáš ještě víc než ten od kočáru?“

„Mně nenadávejte, paničko!“ rozkřikl se na ni mladíček. „Co je mi po kočáru? Však si můžete jet dostavníkem za sixpence, jestli chcete. Proč si nejedete dostavníkem, paničko? Proč jste zavolali mou drožku, paničko? Proč mám já jet čtyřicet mil ze Scarlot Street, Portland Street, Portland Place a nedostat zaplacenou? Heleďte, dejte mi půl druhého savrinu a nenechte mě tady čekat s koněm celý den.“ Tuto řeč, kterou musím chvíli vypisovat, pronesl asi za pětinu vteřiny. A když ji skončil, odhodil fajčičku, přistoupil k Jemmy a začal pěst, jako by ji chtěl vyzvat na souboj.

A tu ta má holčička, dušinka drahá, ač byla vzteky celá rudá, zbledla, že byla bílá jako mýdlo Windsor, a klesla mi do náručí. Co

jsem měl dělat? Volal jsem „Strážník!“, ale strážník přece nezasáhne v Thames Street, tam jsou loupeže a krádeže dovoleny. Co jsem si měl počít? Ach! Mé srdce buší otcovskou vděčností, když si připomenu, co udělal můj Tug!

Jakmile mladičský drožkář zaujal bojový postoj, mladý pán Tuggeridge Coxe – který tam dosud stál a smál se, řekl bych, velmi neslušně – mladý pán Tuggeridge Coxe tedy najednou hodil svůj kabát mamince do obličeje (mosazné knoflíky ji probraly z mrákot a trochu vzpamatovaly), a než jsem mohl říci půl slova, byl v kruhu, v němž jsme stáli (ten kruh tvořili nosiči, devět prodavačů a prodavaček pomerančů, nevím kolik kamelotů, hotelových podomků a vetešníků), a zavířiv dvěma bílými pěstičkami před tváří pána v červené vestě, octl se rázem v boji.

Ach ty můj božínku! Však on Tug nebyl v richmondské škole nadarmo! A *mydlil* ho – jedna, dvě, zprava a zleva – jako malý hrdina, jímž jest, se vši kuráží po své drahé matce. Při první ráně odletěl drožkářovi jeho vysoký bílý klobouk – byl na pohled zavlhlý a hluboký jako studna a měl dlouhou černou stuhu ovinutou kolem – prvním zásahem tedy odletěl tento bílý klobouk, překutálel se přes pánovu drožku a rozmetal mezi dav ohromné množství věcí, které v něm drožkář uskladoval – na příklad klubko motouzu, kus svíčky, hřebec, řemínek z biče, signální píšťalku, kus slaniny atd., atd.

„Bravo, mylord!“ volali všichni kolem.

„Už toho mám dost, děkuju,“ vyrazil ze sebe malý drožkář, sbíraje se ze země. „Dejte mi laskavě mé jízdné a nechte mě na pokoji, ano?“

„Kolik dělá tvé jízdné *ted'*, ty zbabělý zlodějíčku?“ otázal se Tug.

„Tak teda, dva šilinky osm pencí,“ odpověděl. „Však vy to víte sami.“ Dostal dva šilinky osm pencí a všichni Tugovi tleskali a posmívali se drožkáři a žádali Tuga, aby jim zaplatil nějaké pití. Vtom jsme zaslechli lodní zvonec a honem jsme všichni běželi dolů po schodech, abychom stihli odjezd.

Říkal jsem si v duchu, že už naše strasti brzy skončí; a *moje* strasti, aspoň v jistém smyslu, málem skončily. Když totiž byli dopraveni na palubu paní Coxeová, Jemimarann a Tug a služka a sluha a naše cenná zavazadla, došla řada na mne. Často jsem slýchal o tom, jak se lidé zachránili *prknem*, ale sotva kdy, že by jím byli potopeni. Zrovna když jsem po něm přecházel na palubu, loď trochu popojela, prkno sklouzlo a já jsem se šinul do vody. Paní Coxeovou byste byli slyšeli křičet až do Gravesendu; její křik mi zněl v uších, když jsem se potápěl, hluboce zarmoucen pomyšlením, že ji tu zanechám jako truchlící vdovu. Nu, ale dostal jsem se zase nahoru a chytil se obruby svého cylindru – ačkoliv jsem slýchal, že tonoucí se chytají stébla slámy – a mrskal jsem sebou ve vodě, doufaje, že se snad nějakou klikou zachráním. A opravdu, zrovna v tom okamžiku jsem ucítil, jak mi něco trhlo za pás kalhot, a zjistil jsem, že jsem vytahován do vzduchu lodním hákem; a tak mě s voláním „Hej, rup! Hej, rup! Hej, rup!“ vytáhli na palubu. Uložili mě do postele, a protože jsem spolykal ohromné množství vody, vyžadovalo to značné dávky brandy, aby se v mých útrokách dosáhlo příhodného smíšení. Na mou věru, po několik hodin jsem byl ve velmi žalostném stavu.

Říjen – Vyhazov

Přibyli jsme tedy do Boulogne a Jemmy zjistila, ač se po baronovi vyptávala na všech stranách, že tam žádná taková osoba není známa. A protože si usmyslila, jak se domnívám, že svou dceru provdá za lorda děj se co děj, rozhodla se, že se vydáme do Paříže; jak se baron často zmiňoval, měl tam velkolepý – nazýval to hotel. Vzpomínám si, že ta představa Jemmy hrozně rozčilovala, ale jak jsme později poznali, hotel znamená ve franštině jen velký dům, a to ji usmířilo. Mám snad popisovat cestu z Boulogne do Paříže? Či mám popisovat samo velkoměsto? Stačí říci, že jsme se tam ubytovali v hotelu Murisse, jak se sluší na rodinu Coxe Tuggeridgeů, a že jsme za týden zhlédli vše, co v této metropoli stojí za vidění. Málem jsem z toho měl smrt, na mou duši, ale když jste na výletě v cizí zemi, nesmíte dbát nepřijemností tohoto druhu.

Hned blízko středu Paříže je nádherná ulice se stromořadím, která – nevím proč – se jmenuje Šandelízy nebo francouzsky Elízejská pole; někteří, jak jsem zaslechl, říkají Šandelíry, ale má výslovnost je určitě správná. Uprostřed těch Šandelíz je volné prostranství a na něm stojí stan, kde v létě předvádí své koně a jiné věci pan Franconi, francouzský Ashley. Protože tam všichni chodili a říkali nám, že to opravdu stojí za to, usoudila Jemmy, že bychom tam měli jít také; a tak jsme šli.

Bylo to tam úplně jako u Ashleyho. Nějaký človíček zrovna jako pan Piddicombe obchází arénu v husarském kabátě a praská bičem; je tam i tucet slečen Woolfordových, které vystupují jako polské princezny, Diany, sultánky, cachuche a kdovíco ještě. Dále je tam ten tlustoch, co přichází navlečen do triadvaceti oděvů a co se z něho nakonec vyklube živá kostra. Jinak jsou v jejich cirkuse šašci, piliňny, bělouš, který tancuje námořnický tanec, svíčky zapíchnuté do obručí, všechno úplně jako v naší milé vlasti.

Má drahá manželka, která byla ve svých nejkrásnějších šatech středem všeobecné pozornosti, se tou podívanou opravdu dobře bavila (nevyžaduje to vůbec znalosti jazyka, kdyžtě nemá tvář nemluví). Ale tu přišlo na řadu „vrcholné polské číslo se sarmatským krotitelem koní na osmi hřebcích“, na které jsme se všichni těšili. Při hudbě hrající rychlostí dvaceti mil za hodinu vjel do arény krotitel, stoje na čtyřech ze svých koní a řídě ostatní čtyři před sebou, a pádil kolem. Nebylo ho sice vidět pro zvířené piliny, ale všichni byli nadšeni a tleskali jako šílení. A najednou jste viděli, že před ním jsou jenom tři koně; nechal jednoho vklouznout pod sebe mezi nohy, za chvíli pak dalšího, a bylo jasno, že to špatně dopadne, jestliže pod sebe pustí ještě jednoho. Lidé tleskali více než jindy, a když konečně vpustil do řady pod sebou i číslo sedm a osm – ne tak docela, protože je nechával šikovně vyběhnout nebo zase vběhnout mezi ostatní, takže nikdo nevěděl, kde který kůň je – měl jsem dojem, že se cirkus potleskem zboří; a sarmatský krotitel koní se ukláněl, že se skoro dotýkal země péry svého chocholu. Konečně hudba zmírnila tempo a jezdec klusal zvolna kolem arény, ukláněl se, usmíval, komíhal se sem a tam, švihal bičím a kladl si ruku na srdce, zrovna jak jsme to vídali u Ashleyho. Ale představte si, jak jsme byli ohromeni, když najednou tento sarmatský krotitel koní přijel se svými čtyřmi páry k zábradlí zrovna proti naší lóži, zvolal hup! a všichni koně rázem zůstali stát jako přikovaní.

„Albert!“ vykřikla má drahá Jemmy. „Albert! Ba-ba-babaron!“ Sarmatán se na ni krátce zadíval, udělal ve vzduchu tři přemety, seskočil náhle ze svých koní a zmizel nám z očí.

Byla to JEHO EXCELENCE BARON DE PUNTER!

Jemmy jako obvykle padla do mdlob a barona jsme pak už nikdy nespatriili. Později jsme se doslechli, že Punter byl žákem Franco-niho a že od něho utekl do Anglie, domnívaje se, že si polepší. Dal se k Richardsonovi, ale ani u Richardsona, ani později v Londýně mu

pšenice nekvetla; a pak jsme ho naposled viděli, když skočil přes bariéru na turnaji v Tuggeridgevillu.

„Nu dobrá, Jemimarann,“ řekla Jemmy vztekle, „tak si tedy vezmež Tagraga. Když už nemohu mít dceru baronku, budeš aspoň chotí baroneta.“ Chudinka Jemimarann jen zavzlykala; věděla, že nemá smyslu něco namítat.

Po této příhodě začala nás Paříž nudit a zatoužili jsme víc než jindy vrátit se do Londýna. Co jsme se totiž nedoslechli, jako že ta stvůra, ten Tuggeridge ze City – ten černý syn starého Tuga, vem ho d’as! – hodlá popírat Jemmin nárok na dědictví a zahrnul už dvorní soud kdovíkolika podáními proti nám! Jak jsme se to dověděli, hned jsme vyrazili, dojeli jsme do Boulogne a odtud jsme odpluli touž lodí *Velký Turek*, která nás přivezla do Francie.

Nahlédnete-li do prospektů, uvidíte, že parníky odplouvají z Londýna v sobotu ráno a z Boulogne v sobotu večer, takže někdy nebývá ani celá hodina mezi příjezdem a odjezdem. Bože! Bože! Lituji chudáka kapitána, který bývá po celých čtyřiaadvacet hodin bez ustání na můstku a křičí „Uvolnit! Zatáhnout!“ a ubohé sloužící, kteří podávají snídani, přesnídávku, svačinu, oběd, večeři – a zase snídani, přesnídávku, svačinu, oběd, večeři – pro další a další várky cestujících, jak to tak chodí; a nejvíce ze všech lituji chudáčka kucháře, který musí nepřetržitě hlídat ty své nešťastné cínové nádoby. Neměli jsme nejmenšího tušení, jaká bouře se rozběsnila za naší nepřítomnosti, a pramálo jsme byli připravení na hrozný, přehrozný osud, který se vznášel nad naším tuggeridgevillským majetkem.

Naším právním zástupcem byl Biggs z velké advokátní kanceláře Higgs, Biggs a Blatherwick; když jsme dorazili do Londýna, dověděl jsem se, že právě odcestoval za mnou do Paříže. A tak jsme jeli rovnou do Tuggeridgevillu a na Portland Square jsme se ani nezastavili. Jakmile jsme vjeli branou do nádvoří, spatřili jsme tam shluk lidí; byl tam také ten ohavný Tuggeridge na koni s jakýmsi ošuntělým člověkem, jménem Scapegoat, se svým právním zástup-

cem a s mnoha jinými. „Pane Scapegoate,“ řekl právě Tuggeridge, ušklíbaje se a podáváje mu nějakou listinu s pečeti, „tu máte plnou moc, uvádím vás v držení a přeji vám mnoho zdaru.“

„V držení čeho?“ zvolala právoplatná paní Tuggeridgevillu, vyklonivši se z okna kočáru. Nenáviděla černého Tuggeridge, jak mu říkala, víc než jed. Hned první týden, když jsme se nastěhovali na Portland Square a on k nám přišel vyžádat si nějaké stříbrné nádoby, o němž tvrdil, že je jeho osobním majetkem, nazvala ho zpanchartěným mouřenínem a požádala ho, aby ihned opustil dům. Od té doby byly mezi námi nekonečné právní potyčky se všelijakým písařením, vyjednáváním a arbitrážemi.

„V držbu svého statku Tuggeridgevillu, madam!“ rozkřikl se na ni. „Zděděného podle otcovy poslední vůle, o které už víte tři týdny a kterou znáte stejně dobře jako já.“

„Starý Tugg nezanechal žádnou poslední vůli,“ zapištěla Jemmy, „přece nezemřel proto, aby přenechal statek mouřenínům – negrům – zpanchartěným, prolhaným mulatům! Jestliže to učinil, ať jsem –“

„Ach, utiš se, maminečko drahá,“ prosila Jemimarann.

„Jen mu to dej pořádně, matko!“ řekl Tug, který se pořád pochechtával a měl z toho vyražení.

„O co jde, pane Tuggeridgi?“ otázal se Tagrag (který jediný z nás zachoval klid a zdravý rozum). „O jakou poslední vůli tu jde?“

„Ach, to je čistě formální záležitost,“ řekl právník a popojel blíž. „Proboha, madam, uklidněte se; dovolte, aby tu věc se mnou vyřídili moji přátelé Higgs, Biggs a Blatherwick. Překvapuje mne, že tu od nich vůbec nikdo není. Ještě schází, abyste nás vypudili z držby násilím; to ostatní pak ovšem bude následovat.“

„Kdo se zmocnil držby tohoto majetku?“ rozkřikla se opět Jemmy.

„Můj přítel pan Scapegoat,“ odvětil právník. – Pan Scapegoat se ušklíbl.

„Pane Scapegoate,“ utrhla se na něho má paní, hrozíc mu pěstí (neboť je žena nemalé odvahy), „jestliže okamžitě neopustíte tento dvůr, dám vás vyhnat vidlemi, ano – vás i tamhle toho vašeho žebráckého mouřenína.“ A co řekla, hned také udělala, neboť jednomu ze zahradníků vrazila do rukou stájové vidle a zavolala mu na pomoc druhého, ozbrojeného hráběmi, zatím co mladý Tug poštvál psy a já jsem jásal radostí, když jsem viděl, že je ta ničemnost tak po zásluze potrestána.

„To stačí, že?“ řekl pan Scapegoat s neklidnějším výrazem v tváři. „Och, naprosto,“ odvětil právník. „Pane Tuggeridgi, máme deset mil jízdy k obědu. Madam, váš ponížený služebník.“ A celá ta tlupa odjela.

Listopad – Životní pojištění

Nevěděli jsme, co to znamená, dokud jsme nedostali od Higgse z Londýna podivný přípis, který začínal: „Samuel Cox, posledně bytem na Portland Square, Westminster, v témž hrabství, se předvolává, aby se zodpovídal Samuelu Scapegoatovi z žaloby, že násilím a ozbrojenou mocí vnikl na pozemek, do obydlí a přístavků, které jeho blahorodí pan John Tuggeridge postoupil řečenému Samuelu Scapegoatovi na dobu, která dosud nevypršela, a násilím ho vypudil z držby.“ Slyšeli jste kdy obludnější lež? Vždyť jsme hájili jen své právo! A nebyl by to hřích, nechat se vyhnat z právoplatně nabytého vlastnictví takovou darebáckou žalobou?

Higgs, Biggs a Blatherwick byli zřejmě podplaceni, neboť – věřili byste tomu? – sami nám řekli, abychom se ihned vzdali držby, protože prý byla nalezena poslední vůle a není možno vést při. Má Jemmy jejich návrh s opovržením zamítla a vysmála se tomu nápadu s testamentem. Prohlásila, že je to podvod, hnusný negerský padělek; a věří dodnes, že celé to povídání – jak byla ta poslední vůle napsána v Kalkátě před třiceti lety, jak tam byla uložena mezi papíry starého Tuga a nalezena a přivezena do Londýna, když byly papíry prohledány na příkaz Tuggeridge mladšího – je hanebný podvod.

Nu a tak jsme se pustili do procesu. Nemá smyslu, abych o něm vůbec ztrácel slova. Co mám říci o lordu předsedovi soudu, nežli že by se měl stydět za paruku, v níž na soudě sedí? A co o panu ... a o panu ..., kteří uplatňovali svou výmluvnost proti spravedlnosti a proti nám chudákům? Naši stranu zastupoval člověk nemenší než doktor Binks, který, stydím se to říci s ohledem na čest britského právníckého stavu, byl zřejmě podplacen také, neboť se skutečně svého případu vzdal! Kdyby se byl zachoval jako pan Mulligan,

jeho mladší kolega – jemuž tímto skromným způsobem vzdávám své díky –, všechno mohlo dopadnout dobře. Nic na mne v životě neudělalo takový dojem, jako když pan Mulligan, který vystupoval na soudu po prvé, promluvil: „Stoje zde, na piedestalu posvátné Themis, vida kolem sebe zdoby povolání, jehož si vážím, maje před sebou ctihodného soudce a osvědčené přísedící – slávu vlasti, ochranu národa, neocenitelné paladium chudých – jak se musím chvět, jaký ruměnec musí polévat mé líce –“ Kdosi zvolal „Ó, ta líčka!“ V soudní síni vypukl hrozný řev, jak se lidé řehtali, a když byl zjednán pořádek, pan Mulligan pokračoval: „Bože můj, však já je neskrývám! Přicházím ze země zvyklé na útlak, a tak jako tato země – ano, můj Bože, jako *toto Irsko* – (nesmějte se, prosím, jsem na ně hrd) – je stále, navzdory svým tyranům, zelené a půvabné a krásné, tak také věc mého klienta překoná zlomyslnou tupost – opakuji, ZLOMYSL-NOU TUPOST – těch, kdož by ji rádi zašlapali a jímž do očí jménem svého klienta, jménem své vlasti – ba, i *svým vlastním* jménem – já, se založenýma rukama, metám svůj opovržlivý a věčný vzdor!“

„Proboha, pane Milligane,“ – (MULLIGAN, PROSÍM, ohradil se můj obhájce) – „Dobrá, tedy Mulligane, uklidněte se a držte se věci.“

Pan Mulligan vyhověl a po tři a čtvrt hodiny, v řeči nabitě latinskými citáty, vykládal s nepřekonatelnou výmluvností o mně a o mé rodině, o tom, jak romantickým způsobem Tuggeridge starší nabyt svého jmění a jak potom stejně romanticky připadlo mé ženě, o stavu Irska, o někdejší ctnostné chudobě Coxů – zde vrhl na pár minut (než ho soudce zarazil) vášnivý pohled na chudobu své vlasti – o tom, jak vynikající jsem manžel, otec, hospodář a jak vzácná je má žena manželka, matka a hospodyně. Všechno bylo marno – proces dopadl v náš neprospěch. Brzy potom jsem byl vzat do vazby na soudní výlohy, pět set liber za mne a tolikéž za Tuggeridge. On sám prohlásil, že by za mne nezaplatil ani zlamanou grešli, i kdyby mě tím mohl dostat z mnohem horšího místa, než je Fleet. Nemusím vám ani říkat, že s pozemky jsme přišli i o lon-

dýnský dům a o peníze uložené na úrok. Ten Tuggeridge, který už měl stejně tisíce předtím, dostal vše. A když jsem byl ve vězení, kdo myslíte, že mě přišel navštívit? Žádný z těch baronů a hrabat ani z cizích vyslanců a Excelencí, kteří se k nám kdysi jen hrnuli a jídali a pili na naše útraty – ba ani ten nevděčník Tagrag!

Neubránil jsem se, abych neřekl své ženě: „Tak vidíš, miláčku, byli jsme urozenými lidmi přesně rok a měli jsme pěkný život. Především jsme, drahoušku, dávali velkolepé obědy, a všichni se nám smáli.“

„Ano, a vzpomeň si, jak ti z nich bývalo zle,“ zvolala má dcera.

„Zvali jsme si vznešenou společnost, a oni nás uráželi.“

„A maminku jen rozčilovali,“ řekla Jemimarann.

„I mlč, slečinko,“ okřikla ji matka, „*tvoji* radu nepotřebujeme.“

„Pak jsi ze mne musela udělat venkovského gentlemana.“

„A tatínek při tom spadl do žumpy,“ zahulákal Tug.

„Pak jsi musela chodit do opery a shánět cizozemské barony a hrabata.“

„Ach, díky Bohu, papínku, že jsme se jich zbavili,“ zvolala má malá Jemimarann; vypadala přitom docela šťastná a políbila svého starouška tatínka.

„A tamhle z Tuga jsi musela udělat uhlazeného gentlemana a poslat ho do vybrané školy.“

„A já vám dám své slovo,“ dodal Tug, „že jsem pořád ještě ten největší ignorant, jaký kdy žil.“

„Jsi nestoudný klacek,“ zvolala Jemmy, „a naučil ses takovému klackovství v té tvé vybrané škole.“

„Naučil jsem se tam ještě něčemu jinému, mami; zeptej se kluků, jestli tomu nevěříš,“ zabručel Tug.

„Nabízela jsi svou dceru a málem jsi ji provdala za podvodníka.“

„A vyhnala jsi chudáčka Orlanda,“ postesкло si mé děvče.

„Ticho! Slečno,“ okřikla ji Jemmy.

„Urážela jsi člověka, jehož otcovský majetek jsi zdědila, a přivedlas mě do tohoto vězení, odkud se nedostanu; po všech těch zlých slovech, která jsi mu řekla, nemůže mi odsud pomoci, ani kdyby chtěl.“ Pověděl jsem jí to všechno velmi důrazně, neboť mi tenkrát krev opravdu vřela a byl jsem rozhodnut, že té své holčičce jednou dám pořádně co proto.

„Ach, Sammy,“ bědovala vzlykajíc (byla, chudinka, úplně zlomená na duchu), „je to všecko pravda; byla jsem velmi, velmi bláhová a marnivá a svými bláhovostmi jsem trestala drahého manžela a děti. Je mi toho tak hrozně líto!“ Tu se dala Jemimarann z čista jasna do pláče, vrhla se mamince do náručí a obě pak spolu brečely a vzlykaly dobrých deset minut. I Tug vypadal nějak divně, a pokud jde o mne, je to prazvláštní věc, ale ať mě hrom, jestli jsem se necítil úplně šťastný, když jsem je viděl tak sklíčené. – Nemyslím, že bych se za celých těch dvanáct měsíců našeho štěstí byl kdy cítil tak dobře, jako v tom neblahém pokojíku ve Fleetu, kde jsem byl zavřen.

Chudák Orlando Crump nás navštěvoval každický den a my, kteří jsme si na něho ani nevzpomněli na Portland Square a zachovali se k němu tak krutě tenkrát v lázních Beulahu, byli jsme teď hrozně rádi, že mezi nás přišel. Přinášel mé dcerušce knihy a mně láhev sherry, brával si domů Jemminy přední lokny a upravoval je, a když se Fleet zavíral, doprovázel dámy domů do jejich malé třídičné ložnice v Holbornu, kde teď spávaly a Tug s nimi.

„Což může pták zapomenout na své hnízdo?“ říkával Orlando (byl to romantický mladík, jen co je pravda, a foukal flétnu a četl lorda Byrona v jednom kuse od té doby, co byl odloučen od Jemimaranny). „Copak může pták, vypuštěný z hnízda v mírném východním ovzduší, zapomenout na svůj domov? Je možno, aby růže přestala vzpomínat na svého slavíka? – Och, nikoliv! Pane Coxi, vy jste mne učinil tím, čím jsem a čím chci zůstat až do smrti – holičem a kadeřníkem. Nikdy jsem ani neviděl kadeřnická želízka, dokud jsem nevstoupil do vašeho krámu, a nerozeznal jsem ani mýdlo Neapol

od hnědého Windsoru. Copak jste mi nepřenechal svůj dům, svůj nábytek, svůj sklad voňavek a devěťadvacet zákazníků na holení? Jsou to snad maličkosti? A je Jemimarann maličkost, mohu-li ji tak vůbec nazvat? Ach, Jemimarann, tvůj tatínek mne našel v robotárně a učinil mne tím, čím jsem. A kdybys mne provázela až k hrobu, nikdy nebudu jiný!“ Když to Orlando dopověděl, byl tak dojat, že rychle sáhl po klobouku a vyběhl z místnosti.

A tu se dala do pláče i Jemimarann. „Och, tatínku –“ pravila – „není to – není to krásný mladý muž?“

„Ať *visím*, jestli ne,“ souhlasil Tug. „Jen považte, dal mi včera osmnáct pencí a lahvičku levandule pro Mimarann!“

„Vlastně se měl nabídnout, že ti vrátí krám,“ řekla Jemmy.

„Cože! Abych zaplatil Tuggeridgeovi soudní výlohy? Miláčku, to raději umřu, než bych Tuggeridgeovi takhle vyšel vstříc!“

Prosinec – Rodinný mumraj

Tuggeridge se zapřisáhl, když mě vsadil do vězení, že tam skončím svou životní pout'. Zdá se, že jsme oba měli důvod, abychom se za sebe styděli; a bohudík jsme se také oba zastyděli! Já jsem upřímně litoval svého zlého smýšlení proti němu, a on mi dokonce, na mou duši, napsal dopis, v němž stálo:

„*Pane*, myslím, že už jste vytrpěl dost za poklesky, které jste nezavinil, jak se domnívám, ani tak Vy, jako Vaše manželka. Odvolal jsem své nároky, které jsem proti Vám měl, pokud jste neoprávněně držel statky mého otce. Musíte si být vědom, že jsem postoupil otcovský majetek s naprostou ochotou těm, které jsem pokládal za zákonité dědice, když byly prozkoumány otcovy papíry a nebyla nalezena žádná poslední vůle. Utržil jsem za to nejružnější urážky od Vaší ženy i od Vás (neboť jste proti nim nic nenamítal); a když potom testament, objevený v Indii, prokázal *moje* spravedlivé nároky, jen si vzpomeňte, jak byly přijaty a jakými hanebnými prostředky se jim čelilo.

Zaplatil jsem účet Vašeho právníka, a poněvadž jsem přesvědčen, že se hodíte pro živnost, kterou jste původně provozoval, víc než pro jakoukoliv jinou, poskytnu Vám pět set liber na zakoupení zařízeného krámu, jestliže si nějaký vhodný najdete.

Připojuji poukázku na dvacet liber, abyste mohl uhradit běžné výlohy. Jak jsem se doslechl, máte syna, odvážného chlapce; má-li chuť zkusit své štěstí ve světě a vstoupit na loď indické plavby, mohu mu opatřit místo. Jsem, pane, Váš oddaný služebník

John Tuggeridge“

Sama paní Breadbasketová, hospodyně, přinesla tento dopis a dívala se náramně opovržlivě, když nám jej dávala.

„Doufám, Breadbasketová, že mi váš pán pošle aspoň mé věci,“ zvolala Jemmy. „Mám tam sedmnáctery hedvábné a atlasové šaty a celou hromadu maličností, ty přece nemůžeš na nic potřebovat.“

„Neříkejte mi Breadbasketová, madam, buďte tak laskavá, madam! Můj pán říká, že ty věci vám mohou být jen na škodu ve vašem novém životním prostředí. Breadbasketová, helemese!“ A s tou vyplula ven.

Jemmy ani necekla; stala se náramně tichou od té doby, co nás stihlo neštěstí. Zato má dcera vypadala šťastně jako královna a Tug, když uslyšel o lodi, vyskočil radostí, že málem porazil chudáka Orlanda. „Ach, obávám se, že teď na mne zapomenete!“ povzdychl si Orlando a budil dojem, že je jediná nešťastná osoba v celé společnosti.

„Nu přece uznáte, pane Crumpe,“ řekla má žena velmi důstojně, „že při našich příbuzenských svazcích takový mladík, narozený v ro-“

„Ženská!“ okřikl jsem ji (neboť jsem se po prvé v životě rozhodl, že bude po mém), „drž ten svůj bláhový jazyk za zuby. Tvá nesmyslná nafoukanost nám byla vždycky jen ke zkáze, ale ode dneška už toho mám dost! Poslyš, Orlando, chceš-li si vzít Jemimarannu, můžeš ji mít; a přijmeš-li pět set liber za poloviční podíl na živnosti, jsou tvé. *Tak* to bude, paní Coxová!“

Nu a teď jsme tu zase zpátky. A já toto spisuji ve starém pokojíku za krámem, kde všichni sedíme a čekáme, abychom přivítali Nový rok. Tamhle sedí Orlando, dělá paruku pro lorda hlavního soudce a je úplně šťasten; Jemimarann s matkou měly po celý den plné ruce práce a dokončují právě poslední stehy na nevěstiných šatech, neboť svatba má být pozítří. Já sám jsem dnes udělal sedmáct hlaviček (jak tomu říkám), a pokud jde o Jemmy, nedbám na ni víc než na čínského císaře i s jeho tambariny. Včera jsme měli veselý

večírek s našimi přáteli a sousedy, abychom oslavili návrat mezi ně, a všichni jsme se hezky rozdováděli. Měli jsme skvělého houslistu a táhli jsme to pěkně až do časného rána. Zahájili jsme čtverylkou, ale mně to pořád nějak nešlo. Potom, abychom vyhověli panu Crumpovi a jeho vyvolené, jsme zkusili kvapík, jenže pro mě to nebylo nijak snadné, neboť od té doby, co jsem se vrátil k poklidnému a pohodlnému životu, tloustnu, až je to úžasné. A tak jsme se pustili do toho, v čem Jemmy i já vynikáme – do venkovských tanců; trochu to překvapuje, když jsme vlastně oba byli vychováni po městsku. Pokud jde o mladého Tuga, předváděl své umění v námořnickém tanci hornpipe; paní Coxová říká, aby se mu jen dobře naučil, když teď půjde na moře. Ale dost! Už sem nesou bowli punče. A nejsme-li šťastni my, pak už není šťasten nikdo! Říkávám, že jsem jako ti Švýcaři: jako jim se nejlíp daří pod jejich vlastními horami, tak já jsem zase nejšťastnější ve své oficíně.

CARTOUCHE

Velice mne zaujala historie hrdinských činů monsieura Louise Dominika Cartouche, a protože Newgate a silniční lupiči jsou u nás v Anglii tak v módě, bude nám snad dovoleno poohlédnout se i v cizině po příbězích podobného druhu. Je to příjemné, poznáváme-li, že ctnost je kosmopolitní a že se může vyskytovat u papeženců, chodících v dřevákách, právě tak jako u počestných anglikánů.

Louis Dominik se narodil v pařížské čtvrti zvané Courtille, jak praví historik, jehož dílo mám před sebou – narodil se v Courtille, a to roku 1693. Jiný životopisec tvrdí, že se narodil o dva roky později, a to v Marais – samozřejmě jako syn velmi vážených rodičů. Jen si uvědomte, jaké talenty naše dvě země daly světu v tu dobu: Marlborough, Villars, Mandrin, Turpin, Boileau, Dryden, Swift, Addison, Molière, Racine, Jack Sheppard, a Louis Cartouche – všichni se proslavili v týchž dvaceti letech a bojovali, psali nebo loupili *à l'envi*⁴⁹!

Nuže, Marlborough už nebyl žádný holobrádek, když začal projevoval svou genialitu, a Swift byl ještě v koleji docela hloupý a líný výrostek; ale přečteme-li si životopis některého jiného z těch velkých mužů, jež jsem právě vyjmenoval – mám na mysli hlavně zloděje –, zjistíme, že všichni začali velice záhy. Projevovali vášnivé zaujetí pro své umění – tak jako malý Raffael nebo malý Mozart; a historie Cartouchových darebáctví počíná téměř tím okamžikem, kdy dostal první kalhoty.

Rodiče poslali Dominika do školy v Clermontu (nyní kolej Ludvíka Velikého), a i když nikdy nevyšlo najevo, že by ho byli jezuiti, kteří onen ústav vedli, přiměli k větším pokrokům v klasické uče-

49 O závod. Pozn. red.

nosti nebo v teologii, Cartouche se jim přesto mstil tím, že opětovně uplatňoval své přirozené sklony a nadání, které se nezalekly ani sebevětších překážek. Už jeho první zaznamenaný velký čin, i když se nakonec nepovedl a byl ještě poskvrněn nevinností mládí, je mu velice ke cti. Jediným náparem se zmocnil všech sto dvaceti nočních čepiček svých spolužáků a brával si je pak sám podle libosti; ale poněvadž se ukázalo, že ze všech mládenečků v clermontské škole jenom on chodí spát v noční čepičce, padlo podezření (které se, běda! potvrdilo) ihned na něho: a tou trochou mladistvé *naïveté* byl zmařen plán krásně vymyšlený a bezvadně provedený.

Cartouche měl hrozně rád dobré jídlo a vzal si na mušku všechny ovocnářky a kuchařky, jež studenty zásobovaly. Ale nechťel je okrást po každé a příležitostně s nimi jednal čestně podle zásad směnného obchodu, totiž vždycky, když se mu poštěstilo zmocnit se nožů, knih, pravítek nebo hraček spolužáků, jejichž věci pak poctivě směňoval za dorty a perníčky.

Vypadalo to tak, jako by si byl všemocný duch zla usmyslel, že si vezme tohoto mládence pod ochranu; krátce potom, co se mu s největší obtíží podařilo dostat se z bryndy ve věci nočních čepiček, naskytla se mu příležitost, při níž mohl uspokojit současně oba své sklony a netoliko krást, ale krást sladkosti. Stalo se totiž, že rektor koleje dostal několik hrnců narbonského medu, které Cartouchovi padly do oka; a náš mladý pán se rozhodl hned, jak je spatřil, že do nich vnoří své prsty. Rektor koleje si ty hrnce s medem uschoval do místnosti ve svém bytě, do níž byl přístup pouze jedinými dveřmi, a to z pokoje, kde jeho důstojnost obyčejně přebývala. V té místnosti nebyl ani komín a okna vedla do nádvoří, kde byl v noci hlídač a kudy ve dne chodila spousta lidí. Co měl Cartouche dělat? Med dostat musel.

Nad touto komůrkou a nad rektorovými pokoji byla řada neobydlených podkrovních světniček, do nichž obratný Cartouche pronikl. Podle tehdejšího způsobu byly tyto místnůstky odděleny

od pokojů pod nimi jen řadou velkých trámů, které sahaly přes celou budovu a na nichž byla položena hrubá prkna, tvořící strop dolejšího poschodí a podlahu hořejšího. Několik těch prken mladý Cartouche odstranil, spustil se dolů po laně, další provazy přivázal k hrdlům dvou hrnců s medem, vyšplhal se zase zpět a vytáhl si svou kořist do bezpečí. Potom chytře připevnil prkna na původní místo a vytratil se do ústraní, aby si smlsl na svém lupu. A nyní vizte potrestání lakoty! Každý ví, že bratří z Tovaryšstva Ježíšova jsou vázáni řádovým slibem, že nikdy nebudou vlastnit víc než jistou nepatrnou částku peněz. Přes tento příkaz nashromáždil si rektor clermontské koleje větší částku; a kam myslíte, že si ji ten starý pán schoval? Do hrnců s medem! Když pak Cartouche vnořil lžici do jednoho z nich, vytáhl kromě porce zlatého medu dva zlaté louis-dory, jež byly pohodlně uschovány v hrncích spolu s devadesáti osmi dalšími druhy. Malý Dominik, který se až dosud vyjímal dosti chudě mezi svými spolužáky, objevil se nyní v tak krásných šatech, jakými se mohl pyšnit málokdo; a když pak přijel domů a rodiče se ho ptali, jak k nim přišel, řekl jim, že si ho velice oblíbil jistý mladý šlechtic, jeho spolužák, a daroval mu dva obleky. Cartouche starší, dobrák od kosti, šel k tomu mladému šlechtici poděkovat, ale žádný takový šlechtic se nenašel a mladý Cartouche odmítl dát jakékoliv vysvětlení, kde a jak k penězům přišel.

A opět musíme s politováním zaznamenat, jak neobratné je mládí. Cartouche přišel o sto louisdorů – a proč? Pro hrnec medu, který neměl cenu ani dvou šilinků. Kdyby si byl vybral mince a hrnce s medem vrátil tam, odkud je vzal, mohl po celý další život klidně žít jako vážený občan. Rektor by se byl neodvážil přiznat ztrátu svých peněz a také se k ní otevřeně nepřiznal; přísahal však pomstu zloději medu a provedl důkladné pátrání. Podezření padlo na Cartouche jako obvykle, a ejhle! – v záhlaví jeho postele byly nalezeny dva prázdné hrnce od medu! Kdož ví, jak by byl z té šlamastyky vyvázl, kdyby se byl rektor sám trochu nebál hnát celou

věc do krajnosti; a tak se mladý Cartouche musel vytasit se zbytkem nekale nabytých zlatých mincí, starý Cartouche doplatil, co chybělo, a jeho synáček zůstal nepotrestán – až do příští příležitosti.

Můžete si domyslet, že na sebe nenechala dlouho čekat; i když nás historie neseznámila přesně s dalším zločinem, jehož se Louis Dominik dopustil, byl to jistě zločin velmi vážný, neboť Cartouche, který snášel s filozofickým klidem všechny výprasky a tresty, jež mu byly udělovány v koleji, neměl odvahy čelit tomu, co si na něho připravil jeho rozhořčený otec. Když se vracel domů ze školy, první den, kdy po onom zločinu dostal volno, setkal se nedaleko domova s jedním ze svých bratrů, který už na něho čekal a pověděl mu, co se chystá. A to mladého zloděje tak polekalo, že se raději vůbec nevrátil domů a vydal se do širého světa, aby se protloukal, jak to půjde.

Byl nepochybně velmi nadaný, ale nemohl své nadání plně rozvinout a jeho zisky nebyly nikterak úměrné choutkám. Ať zkusil kterékoliv zaměstnání – ať se dal k cikánům, což opravdu udělal – ať působil jako kapesní zloděj na Pont de Neuf, kteréžto zaměstnání mu historie rovněž přisuzuje – chudák Cartouche měl pořád hlad. Hladový a otrhaný putoval z jednoho místa a zaměstnání k druhému a želel clermontských hrnců s medem i chutné polévky a *bouilli*⁵⁰ svého domova.

Cartouche měl strýce, hodného pána, který byl obchodník a měl jakési obchodní jednání v Rouenu. Jednoho dne šel tento pán v onom městě po nábřeží a uviděl velmi zuboženého, špinavého, vyhladovělého mladíka, jenž se právě vrhl na nějaké kosti a slupky z řepy, pohozené na nábřeží, a jedl je tak hltavě, jako kdyby to byl krocan s lanýž. Ctihodný pán si hoča prohlédl trochu blíže. Bože na nebi! Vždyť to byl jejich uprchlý marnotratný syn – byl to malý Louis Dominik! Obchodníka to dojalo; zapomněl na noční čepičky,

50 Hovězí maso. Pozn. red.

na hrnce s medem i na špinavé hadry malého Louise, vzal ho do náručí a vroucně ho líbal a tiskl k sobě. Louis ho také líbal a objímal a usedavě plakal. Byl velmi zkroušený, jak to bývá, když má člověk hlad; vrátil se domů se strýcem, rodiče se s ním usmířili, matka mu opatřila nové šaty a naplnila mu břicho a malý Louis byl na nějaký čas nejlepší synáček, jaký jen může být.

Ale proč brzdit rozvoj nadání? Louisovy vlohy se stejně nedaly potlačit. Bylo mu tehdy šestnáct let, byl bystrý a švarný mládenec, a co víc, byl beznadějně zamilován do půvabné prادلenky. Abyste měli úspěch v lásce – a to Louis dobře věděl –, musíte mít něco víc než pouhý žhavý cit; pradelna, nebo i kterákoliv jiná žena, nemůže být živa jen ze vzdechů, ale musí mít nové šaty a čepce a co chvíli nový šáteček na krk a kapesníčky a hedvábné punčochy a musí se s ní dělat výlety na venkov nebo chodit do divadla. Ale jak opatřit všechny tyto věci bez peněz? Cartouche hned viděl, že je to nemožné; a protože mu otec žádné peníze nedával, byl nucen poohlédnout se po nich jinde. Vrátil se opět do starých kolejí, tu štípl peněženku, tam zase hodinky a mimo to si našel ochotného pána, který od něho zboží odebíral.

Tento pán jej uvedl do velmi vybrané a příjemné společnosti, v níž Cartouchovy vlohy byly záhy oceněny a kde poznal, jak je v životě výhodné mít přátele, kteří člověku pomohou, a co se všechno dokáže při vhodné dělbě práce. Monsieur Cartouche se totiž stal členem organizované společnosti nebo tlupy pánů, kteří se spolčili proto, aby vedli válku proti veřejnosti a zákonu.

Cartouche měl roztomilou sestřičku, která se měla provdat za bohatého mladého pána z venkova. Jak je tomu ve Francii zvykem, rodiče sňatek smluvili mezi sebou a mladí lidé se setkali teprve těsně před stanoveným dnem svatby, kdy ženich přijel do Paříže se svými vlastnickými tituly, úmluvami a penězi. A tu bychom v historii sotva našli krásnější příklad oddanosti, než jakou nyní projevil Cartouche. Šel ke svému kapitánovi, vysvětlil mu situaci a skutečně

pro dobro vlasti, abychom tak řekli (neboť ty zloděje lze nazvat jeho vlastní), obětoval majetek manžela své sestry. Opatřili si informace, prozkoumali ženichův dům a jedné noci Cartouche ve společnosti několika vybraných přátel vykonal první návštěvu u svého švagra. V domě už všichni spali a Cartouche se společníky – nepochybně z obavy, aby nerušili vrátného – ušetřili mu námahu s otvíráním dveří a vstoupili klidně oknem. Dostali se až do pokoje, kde měl ženich svou velkou pokladnu, a dali se pilně do práce, pilující a páčící zámky, jež chránily poklad.

Ženich spal ve vedlejším pokoji, ale jakkoliv jemně zacházeli Cartouche a jeho pomocníci se svými nástroji – z obavy, aby ho nevyrušili ze spánku –, nezdařil se jim jejich laskavý úmysl, neboť ho přesto probudili. Tiše vyklouzl z postele a postavil se na místo, odkud dokonale viděl vše, co se dalo. Nevykřikl ani se bláhově nepolekal, nýbrž spokojil se naopak s tím, že pozoroval obličej lupičů, aby je mohl poznat při jiné příležitosti; a přestože byl člověk lakotný, nepocítil ani sebemenší strach o svou pokladnu, neboť věci se měly tak, že právě den předtím z ní vybral všechny hotové peníze i papíry.

Jakmile však vypáčili všechny zámky a našli to nic, jež leželo na dně pokladny, zařval: „Hej, Tome! – Johne! – Náčelníku! – Obsad'te dveře, palte do nich, do ničemu!“ – a křičel tak hlasitě, že se hrozně polekali, vyskákali oknem a opustili dům. Cartouche pak ani nestál o to, aby se setkal se svým švagrem, a vyhýbal se všem příležitostem, kdy švagr měl přijít do otcova domu. Nadešel však předvečer svatby a otec na něho naléhal, aby se také ukázal mezi ostatními příbuznými z nevěstiny a ženichovy strany, kteří se měli shromáždit a společně veselit. Cartouche musel otci vyhovět a přivedl si s sebou jednoho nebo dva kamarády, kteří se, mimochodem, zúčastnili oné záležitosti s prázdnou pokladnou; a ačkoliv ho ani nenapadlo, že by setkání se švagrem mohlo být pro něho nebezpečné – neměl totiž potuchy, že byl při onom nočním vloupání pozorován –, vyhýbal se

z přirozené skromnosti, jež mu byla skutečně ke cti, pohledu mladého ženicha, jak jen mohl, a nikterak netoužil po tom, aby mu byl představen. Nicméně při večeři, když se skromně odplízl k vedlejšímu stolu, otec na něho zavolał: „Hej, Dominiku, pojď sem a sedni si naproti svému švagrovi!“ Dominik si tam sedl a jeho přátelé s ním. Ženich si s ním velmi srdečně přitukl a chystal se pronést pěknou řec o tom, jakou ctí je pro něho spojení s takovou rodinou, a o příjemnostech švagrovství vůbec, když tu se mu podíval do obličeje a – při všech bozích! – spatřil téhož muže, který mu před několika dny v noci páčil jeho pokladnu! A vedle něho stáli další dva členové tlupy. Ubožák smrtelně zbledl, postavil sklenku a rychle vyběhl ven, domnívaje se, že je ve společnosti celé bandy lupičů. A když přišel domů, napsal Cartouchovi staršímu dopis, v němž ponížene odmítl jakékoliv spojení s jeho rodinou.

Cartouche starší se ovšem nazlobeně tázal na důvod, proč tak náhle ruší zasnoubení, a tu se ke své hrůze dověděl o činech nejstaršího syna. „Přece byste nechtěl, abych se přiznal do takové rodiny?“ mýnil bývalý ženich. A starý Cartouche, poctivý občan, přiznal, že by nechtěl. Co měl s chlapcem udělat? Vyžádat si *lettre de cachet*⁵¹ a dát ho zavřít do Bastily, to se mu nechtělo. Rozhodl se, že ho dá na roční výcvik do kláštera svatého Lazara.

Ale jak mladého pána nachytat? Starý Cartouche věděl, že by ho syn nikdy neposlechl, kdyby mu prozradil svůj úmysl, a proto se rozhodl, že to navleče zvlášť chytře. Řekl Dominikovi, že s Otcí hodlá uzavřít výhodný obchod a že k tomu potřebuje svědka; nasedli tedy spolu do kočáru a jeli bez nejmenšího stínu podezření do Rue St. Denis. Ale když přijeli ke klášteru, všiml si Courtouche, že se ke kočáru sešlo několik podezřelých postav, a ihned vytušil, že jeho osud je zpečetěn. Nicméně se tvářil, jako by o spiknutí neměl potuchy; vůz předjel, otec vystoupil a požádal ho, aby chvíli posečkal

51 Zatykač. Pozn. red.

ve voze, že se hned vrátí. Cartouche se rozhlédl; na druhé straně cesty stálo půl tuctu chlapů, kteří se zřejmě chystali ho zajmout.

A tu napadla Cartouche velká a slavná geniální myšlenka, kterou by byl nikdy nemohl provést, kdyby byl ráno neprovozoval své řemeslo. Měl v kapse kus plátna, jež si přisvojil u dveří jistého obchodu, a z toho rychle odtrhl tři přiměřené pruhy. Jeden si ovázal kolem hlavy na způsob noční čepičky, druhý kolem pasu jako zástěru a do třetího si zabalil svůj kulatý klobouk s širokým okrajem. Kabát a paruku nechal v kočáře, a když z něho vystoupil (ani nepožádal kočího, aby spustil schůdky), vypadal přesně jako kuchtík, který nese mísu; a takto proklouzl kolem hlídky docela nenápadně a dal vale lazaristům i svému počestnému otci, který se za chvíličku pro něho vrátil a byl nemálo rozmrzen, když našel jen kabát a paruku.

Současně s kabátem a s parukou opustil Cartouche i domov, otce, přátele, výčitky svědomí a společnost. Objevil (jako mnozí jiní filozofové a básníci, když se dopustili ničemností), že celý svět nestojí vůbec za nic, a pustil se s ním do otevřeného sporu. Jedna z prvních historek, které se vyprávějí o proslulém Cartouchovi, když se stal nepokrytě řemeslným lupičem, mu velice slouží ke cti a ukazuje, jak uměl využívat příležitosti a jak úžasně se zdokonalil zkušenostmi pouhých několika málo let.

Cartouchovi přátelé se velice obdivovali jeho odvaze a vynalézavosti a jednoho dne dokonce sám vůdce bandy pokládal za vhodné udělat mu poklonu tvrzením, že kdyby snad on (to jest velitel) zemřel, Cartouche by byl určitě povolán na jeho místo. Tento rozhovor, pro Cartouche tak lichotivý, probíhal mezi oběma pány, když se jednou pozdě večer procházeli po nábřeží Seiny. Sotva náčelník udělal uvedenou poznámku, Cartouche to s uzarděním odmítl a tvrdil, že je příliš mlád, než aby mu jeho kamarádi mohli věnovat plnou důvěru. „Pcha, člověče!“ řekl náčelník. „Tvé mládí mluví spíš pro tebe. Aspoň budeš déle živ, abys mohl vodit svá vojska k vítězství. Pokud jde o sílu, chrabrost a lstivost, i kdybys byl starý jako

Metuzalém, nemohl bys na tom být lépe, než jsi teď, v osmnácti letech!“ A jak na to odpověděl Monsieur Cartouche? Vytáhl z opasku nůž a okamžitě jej vnořil náčelníkovi do levého boku, co nejbližší k srdci; nato uchopil neopatrného velitele a hodil jej rychle do Seiny, aby tam dělal společnost rybám a říčním bůžkům. Když se vrátil k tlupě a vyprávěl, jak se náčelník pokusil zákeřně ho zavraždit a jak on naopak velitele přemohl díky své obratnosti, neuvěřil nikdo z bandy ani jedinému slovu z jeho historky, ale ihned si ho zvolili za svého velitele. Myslím, že Jeho Excellence Don Rafael Maroto, pacifikátor Španělska, je milý člověk a že dějiny pro něho nebyly psány nadarmo.

Jakmile Cartouche dosáhl tohoto vysokého postavení, nemají už jeho vynikající činy konce. A jeho tlupa dosáhla takové slávy, že kdyby jich bylo bývalo sto tisíc místo pouhého sta, kdo ví, zda by nebyla bývala založena nová oblíbená dynastie – a „Louis Dominie, premier Empereur des Français“, mohl vykonat nesčetné slavné činy a zapsat se do srdce svého lidu, stejné jako to učinili jiní panovníci nějakých sto let po Cartouchově smrti.

Podobná a stejné mravoučná je historka, jak Cartouche spolu s dalšími dvěma pány vyloupil poštovní člun z Melunu, na němž získali docela slušnou kořist – přinutili totiž cestující, aby si lehli na palubu, a podle libosti je oloupili. „Těch peněz je pro tři málo,“ zašeptal Cartouche svému sousedovi, když se všichni tři vítězové radovali z lupu: „Kdybys jen tak stiskl spoušť své pistole u kamarádova ucha, třebas by spustila a pak bychom se dělili jen dva místo tří.“ Je to dost divné, ale pistole skutečně spustila, jak Cartouche řekl, a lupič číslo tři zahynul. „Dej mu ještě jednu kulku,“ poradil Cartouche; a byla do něho vpálena ještě jedna. Ale sotva Cartouchův kamarád vypálil obě své pistole, Cartouche sám, zachvácen prudkým rozhořčením, vytáhl svou: „Nauč se, ty stvůro,“ rozkřikl se, „nebýt tak chamtivý po zlatě a zhyň za svou zpronevěru a lakotu!“ Tak Cartouche skolil druhého lupiče; a není v Evropě člověka, který by mohl říci, že si svůj trest nezasloužil.

Mohl bych vyplnit celé svazky a nejen listy papíru vyprávěním o triumfech Cartouchových a jeho bandy; jak oloupil hraběnkou O – – –, která jela v kočáře do Dijonu, a jak se hraběnka do něho zamilovala a zůstala mu pak navždy věrná; jak velitel policie vypsál odměnu sto pistolů tomu, kdo by mu přivedl Cartouche, a jak brzy nato přijel k policejní rezidenci vznešený markýz v kočáře se šestispřežím, a ten vznešený markýz chtěl mluvit s Monsieurem de la Reynie o velmi důležitých věcech o samotě, a byl proto uveden do jeho soukromé pracovny; a jak tam markýz vytáhl z kapsy dlouhou dýku podivného tvaru a pravil: „Podívejte se, Monsieur de la Reynie, tato dýka je napuštěna jedem!“

„Je to možné?“ podivil se M. de la Reynie.

„Pouhé škrábnutí by stačilo komukoliv,“ odvětil markýz.

„Neříkejte!“ zvolal M. de la Reynie.

„Už jsem řekl; a co víc,“ pokračoval markýz hrozivým hlasem, „jestliže si okamžitě nelehnete na zem tváří k podlaze a s rukama zkříženýma na zádech anebo pokusíte-li se o sebemenší hluk nebo křik, vrazím vám tu otrávenou dýku mezi žebra, jako že se jmenuji Cartouche!“

Při zvuku tohoto hrozného jména M. de la Reynie se rázem svalil na břicho a nechal se pečlivě opatřit roubíkem a spoutat; nato se Monsieur Cartouche zmocnil všech peněz, jež byly ve velitelově pokoji! Běda! Třikrát běda! Onoho dne mnohý statný biřic a mnohý pocestný špeh přišel o mzdu a o živobytí.

Vypráví se také příběh, jak jednou Cartouche jel do Lille a setkal se v dostavníku s jistým abbém Potterem, který velmi rozhořčeně mluvil o té stvůře Cartouchovi a říkal, že se za čtrnáct dní vrátí do Paříže a poskytne veliteli policie informace, které docela určitě povedou k zatčení toho lotra. Ale chudák Potter se ve svých záměrech zklamal, neboť dříve než je mohl splnit, stal se sám obětí Cartouchovy krutosti.

Velitel policie dostal dopis, v němž stálo, že Cartouche odcestoval do Lille ve společnosti abbého Pottera z onoho města, že na zpáteční cestě do Paříže Cartouche důstojného pána přepadl a zavraždil, že mu vzal dokumenty a že sám přijede do Paříže toho a toho dne lillským dostavníkem pod jménem a v šatech onoho nešťastného abbého. Lillský dostavník přijel a byl obklopen policisty; netvor Cartouche tam byl, nu a samozřejmě v přestrojení za abbého. Chopili ho, spoutali, uvrhli do žaláře, předvedli k výslechu a při tom se ukázalo, že to není nikdo jiný než sám abbé Potter! Jak je příjemné číst o takovýchto kratochvích velkých mužů a dovídat se, že se snižují k žertům stejně jako ti nejsprostší z nás!

Ještě jedno dostavníkové dobrodružství se vypráví o slavném Cartouchovi. Stalo se, že se ve voze setkal s mladou a půvabnou dámou ve vdovském smutku, která jela se dvěma služebníky do Paříže. Chudinka byla vdova po bohatém starém pánovi z Marseille a jela do hlavního města, aby se dohodla se svými právníky a zařídila poslední vůli svého manžela. Hrabě de Grinche (neboť tak se jmenoval její spolucestující) byl stejně upřímný jako ta hezká vdovička a vykládal jí, že je kapitánem nivernského pluku, že jede do Paříže zakoupit si plukovnickou hodnost a že mu ji jeho příbuzní – vévoda de Bouillon, princ de Montmorency, commandeur de la Trémoille – svým vlivem u dvora zcela určitě opatří. Zkrátka, po dobu té čtyřdenní cesty hrabě Louis Dominie de Grinche hrál své karty tak dobře, že chudinka vdova napolo zapomněla na svého manžela; a oči se jí leskly slzami, když jí hrabě při loučení líbal ruku – při rozloučení, jak doufal, jenom na několik málo hodin.

Ve dne v noci za ní lichotnický hrabě chodil, a když po čtrnácti dnech jednou ráno při tête-à-tête⁵² náhle klesl na kolena a řekl: „Leonoro, miluješ mne?“ chudinka vydala nejpůvabnější, nejnežnější a nejsladší vzdech na světě, položila mu svou uzardělou tvářičku

52 Mezi čtyřma očima. Pozn. red.

na rameno a pravila: „*Och, Dominic, je t'aime!* Ach, jak šlechtné je to od mého Dominika, že si mne chce vzít s tím málem, co mám, on, takový bohatý šlechtic!“ Tituly a statky starého barona totiž přešly na jeho synovce a vdově zůstalo jen tři sta tisíc livrů v *rentes sur l'état*⁵³ – pěkná sumička, ale jako nic proti důchodům hraběte Dominika, hraběte de la Grinche, seigneura de la Haute Pigre, barona de la Bigorgne; ten vlastnil statky a majetky, které ho opravňovaly, aby se ucházel přinejmenším o ruku vévodkyně.

Nešťastná vdova ani na okamžik nepojala podezření, že by se s ní mohla sehrát tak krutá hra, a na žádost svého snoubence prodala své peníze a realizovala je ve zlatě, aby mu je mohla předat, až se bude podepisovat svatební smlouva. Ten den nadešel a podle francouzského zvyku byli přítomni příbuzní obou stran. Vdovini příbuzní byli sice úctyhodní, ale nepatřili k nejvyšší šlechtě, neboť byli většinou z finančních kruhů nebo ze stavu soudcovského; byl mezi nimi předseda soudu z Arrasu se svou chotí, nájemce pozemkových daní, pařížský soudce a jiní vážní a ctihodní lidé. Monsieur le Comte de la Grinche ovšem nebyl nijak omezován, pokud jde o jména; a jelikož si mohl vybrat z celé vyšší šlechty, přivedl si s sebou zástup Montmorenciů, Créquisů, da la Tourů a Guiseů. Jeho *homme d'affaires* přinesl v tlumoku pánovy papíry a rozvinul před očima všech plány jeho statků i tituly jeho slavných předků. Vdovini právníci měli ve svých kabelách její peníze; a mezi zlatem na jedné straně a pergameny na druhé straně ležela smlouva, jež měla učinit vdoviných tři sta tisíc franků vlastnictvím hraběte de Grinche. Hrabě de la Grinche právě chtěl podepsat, když tu k němu přistoupil maršál de Villars a řekl: „Kapitáne, víte, kdo je tamhleten prezident soudu z Arrasu? Je to starý Manasseh, přechovávác z Bruselu. Dal jsem mu do zástavy zlaté hodinky, které jsem ukradl Cadoganovi, když jsem byl s Malbrookovou armádou ve Flandrech.“

53 Státní renty. Pozn. red.

Tu přistoupil Duc de la Roche Guyon, velmi rozčilený. „At' mě hrom!“ řekla Jeho Milost. „Ale tamhle ta manželka generálního kontrolora není nikdo jiný než stará čarodějnice Margoton, co vede ten –“ A tu vévodovi de la Roche Guyon selhal hlas.

Cartouche se roztomile usmál a šel ke stolu. Vzal jeden z patnácti tisíc vdoviných zlatáků – byly z tak čisté mědi, jakou byste si jen mohli přát vidět. „Drahoušku,“ řekl zdvořile, „je tu nějaké nedorozumění a bude lépe, když toho necháme.“

„Ale hrabě!“ vzdechla ubohá vdova.

„K čertu s hrabětem!“ odsekl ženich zachmuřeně. „Mé jméno je CARTOUCHE!“

ČRTY POVAHOPISNÉ

Kapitán Krkavec a pan Holub

Statističtí fanoušci a zeměpisní odborníci vypočítali na chlup přesně, kolik čtyřlibrových bochníků, železných tyčí, slitků olova, pytlů vlny, Turků, kvakerů, metodistů, židů, katolíků a anglikánů se v různých zemích tohoto hříšného světa konzumuje nebo produkuje: já bych rád viděl přesný výkaz darebáků a hlupáků každého národa. Takový výpočet by poskytl filozofovi vděčnou látku k přemýšlení. Mysl člověka se u tohoto rozsáhlého tématu s potěšením zastaví a s uspokojením si o něm zapřemýšlí. Kolik zlodějů asi je v Paříži, ó nebesa! A jaká síla darebů s copánky a mandarinskými knoflíky je v Pekinu! Jaké davy podvodníků provozují v tomto okamžiku svou živnost v Petrohradě! Kolik ničemů odříkává modlitby po boku Dona Carlose! Kolik desítek jich službičkuje před hezkým nosánkem královny Kristiny! Jaký nezřízený počet taškářů, na mou věru, bafá tabák a popíjí malé pivo ve všech hlavních městech Německa; anebo zase jak mnozí, bez kouska hadru přes svá ebenová záda, cucají kvas z tykvových lahví a pomazání palmovým olejem lelkují před vchody hliněných chýší ve slunném městě Timbaktu! Není ani třeba dělat další topografické narážky nebo procházet celým adresářem, aby se doložila svrchu uvedená teze; ale je špatným filozofem, kdo všechny tyto věci nemá na mysli a při svých spekulacích nebo hodnoceních lidstva je náležitě nevezme v počet a úvahu. A je to příjemné a potěšující pomyšlení, že prozíravá Příroda, která se postarala o sladké květy pro bzučící včelku, o krásné bystřiny pro třpytivou ryбку, o zásobu kůzlat, srnek, koz a jiného čerstvého masa pro řvoucího lva, čilým kočkám o myši, myším o sýr atd., která v celé své říši uplatnila velkolepou zásadu, že kde je poptávka, tam je i nabídka (viz povídky Adama Smithe, Malthusovy a Ricardovy a filozofická díla slečny Martineauovy): je nám útěchou, pravím,

pomyšlení, že Příroda nejen opatřila mouchy na krmení ryb a květiny pro včelky, ale stvořila také hlupáky pro taškáře; a tak je celý plán důsledný ve všem všudy. Ano, budeme-li se dívat s širokým rozhledem, objevíme, že kapitáni Krkavcové jsou všude po celém světě a páni Holubové že jsou stvořeni k jejich prospěchu. Kdekoliv svítí slunce, najdete i Pošetilost, která se na něm sluní; a Podlost je stínem v patách Pošetilosti.

Není však třeba chodit pro darebáky až do Petrohradu nebo Pekinu (a já skutečně nevím, zda kapitáni Krkavcové v Timbaktu dávají přednost kradení, či kulečnicku). „Nejsme ptáci,“ jak říkají Irové, „abychom byli současně na půl tuctu míst.“ Zanechme tedy všech úvah o taškářích jiných zemí a věnujme se jenom těm, kteří nám kvetou přímo před nosem. Cestoval jsem mnoho a viděl jsem hodně lidí a měst; a věru myslím, že naše anglická vlast plodí ze všech nejlepší vojáky, námořníky, holiče, krejčí, sládky, kloboučníky a darebáky. Především – není taškář jako anglický taškář. Naše společnost je plodí v největším počtu i v nejlepší jakosti. Zásobujeme jimi celou Evropu. Jen mi ukažte nějaké větší město na kontinentě, kde se jich nenajde aspoň půl tuctu: je to důkaz naší podnikavosti a ukázka naší domácí produkce. Přesvědčte se v Římě, v Cheltenhamu, Badenu, Teplicích, Madridu nebo v Carském Sele: byl jsem ve všech těchto městech a dávám vám své čestné slovo, že Angličan je ten nejlepší dareba, jakého v nich najdete; lepší než ten váš doctěrný Francouz, nežli chvástavý Ir s červenou sametovou vestou a s rusými licousy, než důstojný Španěl s hroznýma vypoulenýma očima a záplavou diamantových jehlic, nežli váš německý baron s lojově bledým obličejem, s bílým knírem a dvojitou bradou, s tlustými, třaslavými, špinavými prsty a s ohromným zlatým prstenem na palci, lepší dokonce než ten váš nepopsatelný Rus – podvodník a špeh, jímž je z oddanosti k státu i výchovou – nejnebezpečnější soupeř, jakého máme. Kdopak má nejlepší kabát i ve Vídni? Kdo má nejhezčí bryčku v Badenu? Kdo pije nejlepší šampaňské v Paříži?

Kapitán Krkavec, samozřejmě, ve službě Jejího britského Veličenstva; totiž *dosud* je ve službě, ale občas se mu hodí hodnost prodat.

Život takového šibala, jak se kapitánovi Krkavci opovržlivě říká v jeho vlasti, je tak snadný, pohodlný, bezstarostný a veselý, že vůbec nechápu, proč se všichni lidé na světě nestanou kapitány Krkavci; jedině snad, že v tom jsou nějaké tajné svízele, o kterých prostý lid nic neví a jež dovedou překonávat jen lidé skutečně geniální. Navštivte kapitána Krkavce ve dne (v Londýně bydlí někde u parku St. James, v cizině má nejlepší pokoje v nejlepších hotelech) a najdete ho o jedné hodině oděného v nejkrásnější *robe-de-chambre*⁵⁴ před stolkem s nejvybranějšími pastičkami a lahůdkami; bude možná kouřit největší dýmku z mořské pěny, jakou jste kdy viděli; třebaš bude číst *Morning Post* nebo nějaký román (má ve svém pokoji jen jediný svazek, a to z pojízdné půjčovny); nebo si bude právě dávat kadeřit vlasy; nebo bude hovořit s krejčím o různých vzorech vest; anebo bude popíjet sodovku se sklenicí sherry, a to všechno dělá každé dopoledne, aniž se nějak zvlášť namáhá, a trvá mu to do tří. Ve tři si zajde k obchodníkovi s koňmi a flinká se tam půl hodiny; ve čtyři je ho vidět za oknem jeho klubu; v pět jezdí na koni a dělá kruhoskoky v Hyde Parku s jedním nebo dvěma dalšími jezdci (nezná se s žádnými dámami, ale zato má hodně mužských známých: někteří otylí staří pánové, jezdící na širokých koních, znali jeho rodinu a nevrle mu zachrochtají odpověď na pozdrav; jiní, velmi mladí hoši s bledými, strhanými obličejí, možná i s malými knírky, nebo alespoň s chmýřím na bradě, jej horlivě zdraví jako módního člena lepší společnosti). V sedm obědvá u Longa nebo v Clarendonu; k páté ráno se obvykle dostane do postele po klidné partičce whistů, pečené kýtě a punči.

Někdy možná poobědvá záhy v hospodě v Covent Gardenu; v tom případě ho pak uvidíte v divadle v soukromé lóži (kapitán Krkavec má Olympic ve velké oblibě). V lóži zpozorujete vedle něho

54 Župan. Pozn. red.

mladého muže – velmi mladého –, jednoho z těch hochů, kteří s ním mluvili dnes dopoledne v Parku, a dvě dámy. Z nich jedna je ošumělá, trdnomyslná, vychrtlá, s nesčetnými malými bílými lokýnkami, s velikýma rukama a nohama a s vybledlými světlemodrými hedvábnými šaty; má ohromný čepec se žlutým lemováním a s všelijakými zmuchlanými květy a umaštěnými světlými stuhami; nosí velké pozlacené náušnice a sedí vzadu, nikdo s ní nemluví a ona také s nikým, leda že prohodí: „No ne, Marie, dneska vypadáš opravdu hezky; tamhle naproti nějaký mužský na tebe civí už tři hodiny; ať visím, jestli to není ten, co jsme ho viděly v Parku, drahoušku!“

„Prosím tě, Hano, drž jazyk za zuby a neotravuj mne s mužskými. Slečně Hickmanové přece nebudeš věřit, Freddy, že ne?“ praví Marie, usmívajíc se zamilovaně na Freddyho. Marie sedí vpředu, říká, že je jí třiadvacet, ač slečna Hickmanová ví velmi dobře, že jí je jedenatřicet (Freddy je právě plnoletý). Nosí nachové sametové šaty, tři různé náramky na každé ruce a tolikéž prstenů na každém prstu každé ruky; k jednomu je přivěšena zlatá lahvička s voňavkou. Má ohromný vějíř, kapesníček se stužkami, kašmírskou šálu, která jí neustále spadává a zbytečně obnažuje dvě velmi bílá ramena; mluví hlasitě, svůj divadelní program nechává po každé spadnout do hlediště a velmi pronikavě zavání krámem pana Delacroixe. Po tomto popisu není vůbec třeba, abych říkal, kdo je Marie: slečna Hickmanová je její společnice a bydlí spolu v Mayfair ve velmi útulném domečku, který Freddy, jak zcela bezpečně víme, právě nově zařídil nábytkem *à la Louis Quatorze*. Povídá se dokonce, že i ten malý kočár s dvěma bílými poníky, s nímž Marie jezdí sama tak úchvatně v Parku, pro ni koupil Freddy; ano, a že kapitán Krkavec mu jej opatřil – velmi lacino, samozřejmě.

Tak žije kapitán Krkavec. Může být něco snazšího? Dejme tomu, že Marie řekne: „Pojď, kapitáne, stav se u nás, dáme si očka a chlazené šampaňské.“ A řekněme, že on jde a po očkách – jen tak pro legaci – Marie navrhne, aby si zahráli očko. Ona hraje pouze o šilinky,

zatím co Freddy, poněkud smělejší, si klidně dává sázky půllibrové. Je na tom všem snad něco závadného? Nu a po půlhodince se Marie unaví a slečna Hickmanová, ta už dávno klímá v koutě; odejdou tedy obě dámy se svíčkou v ruce.

„Hrome, Frede,“ prohodí kapitán Krkavec, nalévaje tomu mladému gentlemanu patnáctou skleničku šampaňského, „tobě nějak přeje štěstí! Jen kdybys ho dovedl využít!“

Co je přirozenější, a dokonce laskavější než říci něco podobného? Fred je zřejmě hráč nezkušený; a každý zkušený hráč ví, že neexistuje nic takového jako sázet na své štěstí. Freddy to udělá. Nuže, štěstí je příslovečně proměnlivé; a vůbec ani dost málo nepřekvapuje, že se štěstí, které na počátku večera tolik přálo Freddymu, obrátí tu a tam proti němu. – Freddy prohrává.

Na mou věru, je to zpropadená smůla, že by měl vyhrát všechny malé *coups*⁵⁵ a prohrát velké; ale existuje plán, který zná i nejobyčejnější hráč, neomylný způsob, jak si při hře přijít na své: prostě se zdvojnásobí sázka. Dejme tomu, že prohrajete guineu: vsadíte dvě guineje a jestliže vyhrajete, získáte guineu i svou původní sázku; jestliže prohrajete, stačí jen při třetí sázce vsadit čtyři guineje, při čtvrté osm, při páté šestnáct, při šesté dvaatřicet, a tak dále. Je přece samozřejmé, že nemůžete prohrát *po každé*; a jakmile po prvé vyhrajete, vrátí se vám všechny vaše ztráty. Tento neomylný postup má jen jediný háček: začnete-li s jednou guineou a zdvojnásobíte-li sázku při každé prohře, a prohrajete-li patnáctkrát, přijdete přesně o 16 384 guineje, což je částka, která pravděpodobně přesahuje váš roční příjem – můj je značně nižší.

Freddy sice tuto hru nehraje, ale protože je slabá povaha, jak jsme poznali z toho, že se bál vyhrávat, zůstává slabochem, také když začíná prohrávat. Poleká se; to znamená, že zvyšuje své sázky a sází na svou smůlu; začne-li člověk dělat toto, je s ním konec.

55 Sázky. Pozn. red.

Když kapitán Krkavec přichází domů (slunce už proniká okenními malého pokojíku v Curzonově ulici a pobledlý poslíček – och, jak kalně hledívají jeho oči, když mu otvírá dveře!) – když kapitán Krkavec přichází domů, mívá v kapse Freddyho dlužní úpis na částku, řekněme, tří set liber. Někteří lidé tvrdí, že Marie dostává z těch peněz polovinu, ale já tomu nevěřím: copak je kapitán Krkavec takový jelimánek, aby se vzdal měšce, když už jej vzal do spárů?

Ale ať je to pravda, nebo ne, nám je po tom pramálo. Kapitán přijde domů do King Street, vrhne se do postele příliš unaven, než aby se pomodlil, a vzbudí se ráno ve dvanáct, aby prožil zas další takový den, jaký jsme právě načrtli. Pokud jde o Freddyho, ani mák, ani mandragora, ani všechna sodovka z krámu ho nevyléčí a neuvede do onoho sladkého spánku, jakým mohl spát, nebýt jeho prohry. „Kdybych býval vynesl hercového krále,“ povzdechl si Fred, „a ponechal si trumf; ale jak se dá hrát proti chlapíkovi, který obrátí krále sedmkrát za sebou? Kdybych toho byl aspoň nechal, když Tom (čert ho vem!) přinesl ten ďábelský punč Curaçao, byl bych si ušetřil dvě stovky,“ a tak dále pokračují Freddyho nářky. Ó nešťastný Freddy! Neblahý Freddy! Pošetilý pitomečku Freddy! Ted' jsi postřelen a není ti pomoci než dokrvácet se téměř až k bráně smrti. Homeopatická zásada *similia similibus* – což znamená, tuším, že se máte vyléčit „chlupem psa, který vás kousl“ – musí se uplatnit i u Freddyho – jenže ne v homeopatických infinitesimálních dávkách: žádný chlup psa, který ho kousl, ale *vice versa*, pes toho chlupu, který ho pošimral. Freddy začal hrát – zprvu to bylo jen tak, ale teď to musí dohrát; musí dostat celého psa, nebo pro něho není naděje. Musí hrát tak dlouho, až nebude moci hrát dál; *bude* hrát tak dlouho, až mu nezbude jediný šilink na hru, a pak se možná ukáže, že je docela poctivý člověk, i když je štěstí proti němu: sázení přeje tomu, aby byl podvodníkem v každém případě;

bohatým nebo chudým, jak kdy. Myslím, že teď ani nemusím říkat Freddyho jméno; je na jeho navštívence:

Alfred Holub
HOTEL LONG

Řekl jsem, že podle všech vyhlídek blahorodý pan Alfred Holub se stane bohatým nebo chudým podvodníkem, ačkoliv první vyhlídka, to se musí přiznat, je velmi vzdálená. Slyšel jsem kdysi jistého herce, který neuměl psát, mluvit, ba ani číst anglicky, který se nehodil na žádné řemeslo na světě a neměl „nous“⁵⁶ ani tolik, aby ve stánku prodával jablka, a dokonce měl sotva dost rozumu, aby byl členem parlamentu – slyšel jsem tedy, povídám, kdysi tohoto herce, jehož jedinou kvalifikací byl pár dlouhých nohou, silný hlas a velmi silný krk, jak proklíná svůj osud a své povolání, které mu vynášelo, ať dělal, co dělal, pouhých osm guinejí týdně. „Žádný člověk,“ říkával s mocným a spravedlivým rozhořčením, „není placen tak bídne jako dramatičtí umělci; celé mládí pracují zadarmo a nejsou nijak zaopatřeni pro stáří.“ Přitom si povzdechl a objednal si (bylo to v sobotu večer) sklenici brandy s vodou, devětačtyřicátou v tomto týdnu.

Že můj přítel Claptrap musel dopoledne po zkoušce konzumovat takové množství kořalky s vodou, kromě piva, to způsobovalo nepochybně jeho vzrušující povolání; a nemohl jsem se ubránit, abych se nezamýšlel nad jeho osudem. Je to těžký osud. Jíst, pít, trochu pracovat a být veselý; být placen dvakrát víc, než zasluhujete, a pak upadat do zkázy; spadnout ze stromu, když se naplníte semeny a přezrajete; a zahnívat dole v blátě, dokud s ním nakonec nesplynete.

Nicméně, i když je herec bídne placen (a čtenář nám odpustí tuto epizodu tím spíše, že ve skutečnosti nemá nic společného s naším

56 Rozum. Pozn. red.

předmětem), a jakkoliv je jeho osud neblahý, osud chudého hráče je ještě bídňější. Nikdy totiž neuslyšíte o bohatém hráči nebo o někom, kdo nakonec vyhrál. Kam se podějí všechny ty peníze, co se při hře prohrají? Hrál jste někdy aspoň šestipencovou partii loo? Na sklonku noci bylo velké množství těchto drobných mincí prohráno, a tudíž také vyhráno. Ale zeptejte se všech kolem stolu: jeden člověk vyhrál tři šilinky, dva ani nevyhráli, ani neprohráli; jeden se domnívá, že spíš něco ztratil; a tři zbývající prohráli každý dvě libry. Copak to není fakt známý každému, kdo si libuje ve stolových hrách v karty, zvláště ve vznešené hře loo? Často si myslívám, že ty ďáblovy knížky, jak se kartám říká, se nám půjčují z pojízdné půjčovny rohatého a že na část výher klade on svou pracku a tajně si je odnáší; kam by se jinak všechny ty peníze poděly?

Máme tu na příklad toho gentlemana, kterého noviny nazývají „vznešeným lordem a vynikajícím sportovcem“; jestliže prohrál šilink, podle novinových zpráv, prohrál padesát milionů: pustí padesát tisíc na derby, tak jako kdybychom vy nebo já zaplatili dvě a půl pence za půl unce macabawského tabáku. Kdo vyhrál ty miliony? Je to pan Crockford, nebo pan Bond, nebo pan Salon-des-Étrangers⁵⁷? (Nenazývám tyto pány hráči, protože jejich spekulace je jistota.) Ale kdo vyhrává jeho peníze a peníze každého dalšího, kdo hraje a prohrává? Mnoho peněz se sází za nepřítomnosti pana Crockforda, mnoho bankovek se dává do hry bez zásahu Bondů, a jsou statisíce hráčů, kteří jsou *étrangers* i v Salon-des-Étrangers.

Nikoliv, vážený pane, peníze se neprohrávají ve veřejných hernách; v těch vaše ctnost není nejvíc v nebezpečí. Raději prohrajte polovinu svého příjmu, svého majetku nebo peněz svého zaměstnavatele ve slušném veřejném pekle než v soukromé společnosti takových mužů, jako je můj přítel kapitán Krkavec. Avšak už zase

57 Salon cizinců. Pozn. red.

odbočujeme: jde o to, zda je kapitánova živnost dobrá a vynáší-li dosti slušný úrok z nákladů a kapitálu.

Nejprve k poslední otázce: právě v tomto májovém období, kdy krkavci jsou velmi mladí, neokusil jste jich, můj vážený příteli, snad někdy v paštikách? Jsou v té době tak jemní, že je nerozeznáte od holubů. A podobně i náš Krkavec byl v mládí k nerozeznání od Holuba. Jedná, jak se s ním jednalo: nu pravda, byl oškubáván právě tak, jak nyní on oškubává svého přítele pana Alfreda Holuba. Dejme tomu, že se pustil do světa s deseti tisíci liber: vzaly za své do posledního haléře a mohli bychom je považovat za kapitál, který obětoval na to, aby se vyučil svému řemeslu. Když tedy utratil deset tisíc liber na roční úrok šesti set padesáti liber, musí hledat lepší zúročení svých peněz – řekněme patnáct set, dva tisíce nebo tři tisíce liber, aby se mu slušně vyplatilo riziko i námaha.

Kromě peněz utopených předem vyžaduje jeho zaměstnání neustálých ročních nákladů, jako na příklad:

Koně, kočáry

(včetně Epsomu, Goodwoodu, Ascotu atd.) £ 500 000

Byt, služebnictvo a strava £ 350 000

Lázně a cestování £ 300 000

Obědy pro hosty £ 150 000

Kapesné £ 150 000

Rukavice, kapesníky, voňavky a tabák

(velmi skromně) £ 150 000

Krejčovské účty

(řekněme 100 £ nikdy neplacených) £.....000

CELKEM £ 1 600 000

Ať mi někdo řekne, že dokáže provozovat toto zaměstnání slušným způsobem pod uvedenou částku: deset tisíc utopeno a šestnáct set nákladů ročně. Nikoliv, *není* to dobré zaměstnání; není to dobrý

úrok z vlastních peněz; *není* to přiměřená odměna pro gentlemana z dobrého rodu, příčinlivého a nadaného. A můj přítel Claptrap, který bručí na *svůj* plat, může žehnat svým očím, že se nenarodil jako gentleman a že nebyl vychován k tak nevýnosnému povolání, jako je toto. Vezmeme-li v počet jeho strasti, jeho výdaje, jeho rod a vychování, pak je kapitán odměňován velmi mizerně a hanebně. A až bude nucen jít na odpočinek, až se mu bude třást ruka a úvěr mu klesne na nulu, až se jeho směnkám bude smát kdejaký lichvář v Evropě a jeho krejčící se začnou stavět na zadní nohy a stanou se neúprosnými – až, koneckonců, *coup* života pro něho nebude *sauter*⁵⁸ – kdo pomůže hrou unavenému veteránovi? Jak zpívá Mitchel podle Aristofana:

On v slávě svěžích let kdys oslňoval svět,
však teď naň padla stáří tíž.
Pomoz mu Bůh – neb ani pohledem na potkání
jej nikdo nepolituje již.

Kdo mu věru pomůže? Nikoliv jeho rodina, neboť vysál krev otci, strýci i staré babičce. Urval si velké kusy z věna sester a handrkoval se se svými švagry; staří jsou mrtví a mladí jej nenávidí a nedají mu nic. Kdo mu pomůže? Rozhodně ne jeho přátelé: především, vážený pane, toto přátelé dělají jen velmi zřídka; a za druhé, kapitánu Krkavcovi nevyhovuje udržovat si přátele, nýbrž zbavovat se jich. Jeho známosti netrvaly déle než rok; totiž tak dlouho, pokud je oškubává – pak odcházejí. Holubovi nezbylo v ocase ani jediné pírkó, a jak by měl pomáhat Krkavcovi, *au reste*⁵⁹, kterým se naučil opovrhovat z hloubi duše a o němž se přesvědčil, že je ničema? Nadejdou-li Krkavcovi zlí dnové, je to prostě proto, že už nemá přátel; všechny

58 Až mu životní sázka nebude vycházet. *Pozn. red.*

59 Mimo to. *Pozn. red.*

je vyčerpál, každého oškubal, že byl holý jako dlaň vaší ruky. A aby dospěl k tomuto konci, utrácel kapitán Krkavec šestnáct set ročně, promarnil nejlepší léta svého života, a k tomu ještě deset tisíc liber! Je toto přiměřená odměna pro gentlemana? Je to hřích a ostuda, pravím, že se anglickému gentlemanu takto dovoluje, aby se vrhl do proudu řeky, a ani jediná ruka se nenabídne, že mu pomůže.

Toto je, řekl bych, mravní naučení z uvedených poznámek: Karban je nejhorší řemeslo, jaké může být. A proto nechť rodičové a vychovatelé dbají, aby se jejich děti nevyučily tak mrzkému a nuzáckému způsobu života.

Musí se však přiznat, že jsou jedinci, kteří mají pro toto zaměstnání tak velké přirozené vlohy, že je od něho neodradí ani prosby a příklad rodičů, ani ohledy nebo zaneprázdnění jiným povoláním. Dělají to, co křesťané nečiní: opouštějí vše, aby následovali svého mistra Ďábla; odvrhnou přátele, rodinu, dobré vzkvétající a výnosné řemeslo, aby se oddali tomuto jedinému, které je nehospodárné a nevýnosné. Vyskytují se u pluků; roznesou se šepem ošklivé řeči o jistých půlnočních hrách v karty a o nějakých podivných obchodech s koňmi, a kornet Krkavec dostane velmi jemný pokyn, že by udělal nejlépe, kdyby prodal svou hodnost. Vyskytují se dále v účtárnách s příslibem účastenství, na které papínek musí složit hezkou prémii; ale firma Hobbs, Bobbs a Higgory nemůže nikdy připustit k účasti mladého pána, který je notorický hráč, který je častěji na dostihách než u svého psacího stolu a jemuž denně dozrává k splatnosti nějaká směnka u soukromého bankéře. Otec, ten jedinečný stařík Samuel Krkavec, tak dobře známý na burze z dob války, objeví po pěti letech, že jeho syn utratil o něco víc než ty čtyři tisíce liber, určené na jeho účastenství v podniku, a že mu už nemůže dát ani šilink, má-li zachovat aspoň nejzákladnější spravedlnost ke svým ostatním třinácti dětem. Pěkná šlamastika pro oslňujícího mladého Toma Krkavce, se čtyřmi koňmi ve stáji, s dočasnou paní Krkavcovou, ubytovanou velmi pravděpodobně

poblíž Regentského parku, a se směnkou na tři sta sedmdesát pět liber, splatnou pátého příští měsíc.

Někdy je mladý Krkavec určen pro povolání právnické; velmi rád tu uvedu jednoho z těchto pánů i jeho příběh, aby se nad ním čtenář zamyslel. Byl synem jistého milého gentlemana, důstojného pána Atanáše Krkavce, který dosáhl vysokých poct v Cambridgi roku 1801, stal se členem Sv. Trojice roku 1802 a žil pak v koleji jako její člen a vychovatel, až se uprázdnila prebenda, jíž se ujal. Bylo to pouhých dvě stě padesát liber ročně, ale co dělat, Atanáš byl zamilován. Slečna Gregoryová, hezká, skromná, prostá vychovatelka v cambridgeském ústavu slečny Micklesové pro mladé dámy (kde důstojný pán poslední dobou často zůstával na čaj), padla do oka počestnému kolejnímu vychovateli; a na cestičkách kolem koleje a nahoru dolů po Trumpington Road se s ní vodíval (ovšem v doprovodu další slečny), povídal si s ní a vyznal jí svou lásku.

Slečna Gregoryová neměla ani vindry, jak si lze představit; ale milovala Atanáše z celé duše své a ze vší síly své a byla nejpořádnější, nejroztomilejší, nejněžnější, nejusměvavější a nejrozšafnější ženuška, jakou kdy byl požehnán venkovský farář. Atanáš si vzal dva žáky po dvou stovkách guinejí, a tak měl docela pěkný příjem; ba dokonce si ukládal pro horší časy – na malé věno pro Harrietu, až doroste a bude se chtít vdát, a Tomovi na výpomoc v koleji a u soudu. Musím vám totiž říci, že teď už vyrůstali v hnízdě dva malí Krkavcové; a otec i matka byli, na mou věru, velmi šťastni, že jim mohou házet masíčko do jejich jemných hrdélek. Och, byl-li kdy nějaký muž hodný a šťastný, byl to Atanáš; a byla-li kdy nějaká žena šťastná a hodná, byla to jeho manželka. Ani celá farnost, ani celé hrabství, ani celé království nemohlo se pochlubit tak útulnou a milou *ménage*, jako tato fara.

Atanášova pověst učence byla rovněž velká; a protože bral velmi vysoké poplatky a přijímal jenom dva žáky, zámožní rodičové samozřejmě dělali všechno možné, aby své děti dostali do jeho péče.

Budoucí squirové, bankéři, ba i lordi a vévodové přicházeli, aby těžili z jeho naučení a byli jím elegantně převáděni přes „most oslů“ do vznešených oblastí matematiky nebo přes syntax na líbezné stezky klasické slávy.

Ve společnosti těchto druhů vyrůstal Tom Krkavec; samozřejmě hýčkán a rozmazlován více než oni; bystřejší než oni; na svá léta tak hezký, švihácký a vzdělaný hoch, jaký málokdy přišel do koleje, aby se tam stal primusem v matematice – a odešel odtud bez jakékoliv podobné pocty.

Představte si tedy, jak byl náš mladý pán slavnostně přijat do koleje, kam ho jeho otec přivedl, prohlížeje si s milými vzpomínkami vysloužilce sál i trávníky i starého portýra, i starou kašnu, i ty staré pokoje, v nichž přebýval. Představte si vzlykání hodné malé paní Krkavcové, když se loučila se svým chlapcem; a slzy unylé a bledé Harriety, když se mu pověsila na krk a přinesla mu (na stříbrném papíru, skropeném hojnými slzami) malou růžovou peněženku (se svými vlastními dvěma guineami, chudinka malá!). Představte si toto, a představte si i mladého Toma, také rozlíceného, ale přesto plného neklidu a radostného očekávání, dychtícího po novém životě, který se před ním otvíral – svoboda, radost z mužného zápasu o slávu, který, jak se zapřísahal, určitě vyhraje. Tom Krkavec, jinými slovy, je uveden do koleje Sv. Trojice, chodí na přednášky, doma studuje, chodí do kaple, večírků při víně se účastní s mírou, a budí naději, že bude jedním z nejlepších ve svém ročníku.

Tom přijede na vánoční prázdniny. (Jaký je z něho muž a jak se sestra s matkou hašteří, která s ním půjde přes vesnici; a jak historky ze sebe souká starý pán při svém starém portském a jak cituje Aischyla, jen co je pravda!) Žáci jsou také pryč, a tak tito tři mají Toma v klidu jen pro sebe. Běda! Obávám se, že se toto místo stalo až příliš klidným pro Toma. Nicméně studuje každé ráno s velkou vervou a sestra Harrieta je z toho celá pryč, když nakukuje

do ohromných svazků počmáraného papíru, obsahujících mnoho podivných diagramů a složitých uspořádání x a y.

Přijde máj a s ním kolejní zkoušky; šťastný otec dostane při snídani dne 10. téhož měsíce dva dopisy, které znějí takto:

Od Dp. Solomona Snortera Dp. Atanáši Krkavcovi.

*Milý Credo,*⁶⁰ – zdravíčko! Tvůj chlapec je nejlepší ve svém ročníku a doufám, že za další čtyři roky jej uvidím u našeho stolu. V klasických jazycích je, drahý příteli, *facile princeps*; v matematice ho nebezpečně dohání (*entre nous*)⁶¹ nějaký hoch jménem Snick; je z Westmorelandu a obstarává žákovskou posluhu. Musíme Toma trochu povzbudit a nepochybují, že z něho uděláme člena koleje a primuse v matematice.

Posílám Ti jeho kolejní účet £ 105,10. Je pořádný, ale tohle je první běh a ten je drahý, však víš sám; rád Ti pošlu stvrzenku. Mimochodem, mladý muž si *trochu* moc libuje v zábavách a žije ve velmi drahé společnosti. Udělej mu v té věci kazání – tvůj

Sol. Snorter.

Další dopis je přímo od Toma Krkavce. Je dlouhý a skromný; uvádíme pouze doušku:

P. S. – Drahý otče, zapomněl jsem říci, že žiji v nejlepší společnosti na univerzitě (lord Bagwig, vévodův nejstarší syn, jak víš, se dušuje, že mi poskytne prebendu), a tím jsem se dostal k dvěma výdajům, které Tě polekají: onehdy jsem byl u Bagwigů na obědě a prohrál jsem £ 30 ve prospěch ctihodného

60 Toto je nejspíše žertovná narážka na křesní jméno pana Krkavce.

61 Mezi námi řečeno. *Pozn. red.*

pana Deuceace (syna lorda Crabse); a dále dlužím za dezerty a najímání koní £ 54, které nemohu poslat na Snorterův účet.⁶² Najímání koní je tak zatroleně drahé; v příštím běhu musím mít vlastního koníka, to je jasné.

Důstojný pán Atanáš četl doušku s mnohem menším gustem než dopis. Nicméně Tom splnil svou povinnost a starý pán mu nebude kazit radost. Pošle mu tedy s požehnáním sto liber a máti připiše v doušce, že „si musí hledět svých aristokratických přátel, protože byl stvořen jen pro nejlepší společnost“.

Mine rok nebo dva a Tom přijede domů na prázdniny. Ale strašně změněný; je vychrtlý a bledý. Při zkouškách za druhý rok (vinou nešťastného onemocnění) nebyl Tom vůbec klasifikován; a Snick, ten chlapík z Westmorelandu, jej ve všem předstihl. Tom pije po obědě víc, než se jeho otci líbí. Vyjíždí si na koni, obědvá někde v sousedství a vrací se domů takový divný, říká jeho matka – špatně naložený, vratký v chůzi a hrubý v řeči. Důstojný pán Atanáš začíná být velmi, velmi vážný; otec a syn spolu vyměňují prudká slova. A s jakým rozechvěním, och! naslouchají Harrieta a její matka u dveří pracovny, když probíhají tyto výměny názorů!

Nadchází poslední běh před absolutoriem. Tom je se zdravím v koncích, ale vynaloží všechno úsilí, aby se vzpamatoval a dosáhl akademické hodnosti. A za časného zimního rána – pozdě, pozdě do noci – dře se nad svými knihami. Dopadne to tak, že měsíc před zkouškou blahorodý pán Tom Krkavec dostane mozkovou horečku a paní Krkavcová a slečna Krkavcová a důstojný pán Krkavec jsou všichni ubytováni v cambridgeském hostinci U Dudka a jsou ve dne v noci u lůžka ubohého Toma.

62 Jest nebo bývalo zvykem v Cambridgi, že mladí pánové měli u živnostníků neomezený úvěr. Vychovatelé za ně platili a posílali pak účty rodičům mladých pánů.

Ó hříchu, hoře, lítosti! Ó dojemného usmíření a záplavy slz u syna i otce, když po Tomově uzdravení jednoho rána na faře vytáhne starý pán svazek stvrzenek a praví zlomeným hlasem: „Hleď, hochu, nesužuj se pro ty dluhy. Hoši budou vždycky hoši, já vím, a zaplatil jsem všechny pohledávky!“ Všichni se v domě při té zprávě rozpláčí; matka s dcerou nejusedavěji, ale i stará hospodyně paní Stokesová, která pánovi stiskne ruku, a dokonce pana Toma políbí.

Nu, a Tom začne trochu studovat na kolejní členství, ale marně; porazí ho pan Snick, ten z Westmorelandu. Nemá naděje na prebendu, sliby lorda Bagwiga byly jen do větru. Tom musí jít na práva; a jeho otec, který už dávno nebral žáky, musí si je opět vzít, aby vydržoval svého syna v Londýně.

Proč bych vám vykládal, co se tam děje? Tom žije ve West Endu a nikdy se k Templu ani nepřiblíží; Tom jezdí se svými velkými přáteli do Ascotu a do Epsomu; Tom má dlouhý účet u pana Rymella a další dlouhý účet u pana Nugeeho; dostane se do rukou židů – jeho otec spěchá na střeše dostavníku do Londýna a najde Toma v zajišťovací vazbě pro dlužníky v Cursitor Street – největší přiblížení k Templu za ta tři léta pobytu v Londýně.

Ani se mi nechce vyprávět zbývající část příběhu. Důstojný pán Atanáš nebyl nesmrtelný a zemřel rok po návštěvě ve vězení pro dlužníky, zanechav svému synu přesně jeden farthing, své ženě jedno sto liber ročně a ostatek své dceři. Leč Pánbůh s vámi! ty chudinky by nikdy nepřipustily, aby Tom strádal, pokud samy měly hojnost, a tak se vyprodávaly z těch tří tisíc liber, až konečně z nich po třech letech nezbylo ani půl groše; nyní je slečna Harrieta vychovatelkou s šedesáti librami ročně a živí svou matku, která spotřebuje padesát.

Pokud jde o Toma, je nyní opravdovský karbaník – a vede život, jak jsme jej už vylíčili. Naposled jsem se s ním setkal v Badenu, kde byl na profesionálním zájezdu, s kočárem, s kurýrem, se sluhou, s kumpánem a s pouzdrem na pistole. Měl za sebou už pět soubojů, zabil člověka, který zlehčoval jeho čest; a ve francouzském nebo

anglickém hazardu, v kulečnicku, ve whistu, v loo, v écarté, v očku vás obehraje – obehraje vás o sto liber nebo o guineu, a když na to přijde, tak vás zavraždí.

V cizině osobuje si náš přítel vojenskou hodnost a nazývá se kapitánem Krkavcem; když se ho někdo zeptá, kde sloužil, odpoví, že byl u Dona Carlose nebo u královny Kristiny. A je jisto, že byl nějaké dva roky pryč a nikdo neví kde; mohl být právě tak u generála Evanse, jako mohl být v Sainte-Pélagie v Paříži, jak to někteří lidé tvrdí s velkou určitostí.

Musíme tuto stat' uzavřít ještě několika poznámkami o chudáčkovi Holubovi. Marnivost byla příčinou životního nezdaru malého Holuba. Je synem pláteníka a zdědil peníze; a pošetilá módní díla, která četl, a pošetili příbuzní, které má – (N. B. Všichni mladí mužové, kteří mají peníze, mívají také pošetilé a pochlebnické příbuzné) – a ty pošetilé výlety, které podnikal do lázeňských míst, kde se seznámil se ctihodným Tomem Mountcoffehousem, s lordem Ballyhoolym, s proslulým německým knížetem Swellerem Mobskauem a jim podobnými (všichni svým způsobem kapitáni Krkavcové), byly jeho zkázou.

Nemám s malým Holubem ani za mák slitování. Podívejte se na něho! Jen si všimněte, jak nesmyslně je ten malý floutek vyparáděn. Z vína ho bolí jeho ubohá hlavička, ale pije, protože je to mužné. Ve smrtelném strachu se posadí za jankovitého koně drožky, vychrtlého jako žirafa, nebo sedí a křečovitě se drží na vyhazujícím dromedáru a ukazuje se v Rotten Row, ač by za všechno na světě byl raději na vlastní pohovce nebo s matinkou a sestrami při poklidné společenské hře a šálku čaje. Jak mu jízda na koni rozdírá jeho ubohé nožičky a roztřásá jeho ubohé boky! A kouření, jak mu obrací žaludek na ruby! A přesto kouří: Sweller Mobskau kouří; Mountcoffehouse holduje doutníkům; a pokud jde o Ballyhoodyho, vybafá jich denně tucet a říká velmi pravdivě, že *jemu* Pontet nedodává ani zdaleka tak dobré, jaké prodává Holubovi. Věci se

mají tak, že Pontet se před sedmi lety zapřísáhl, že jeho lordstvu už nedá na úvěr ani za sixpence; a tak si dobromyslný šlechtic vždycky poslouží z pouzdra Holubova.

Na ramenou těchto aristokratických individuí je pan Holub vnesen do jistých klubů, nebo bychom snad měli říci, s pomocí těchto ptáček tam hravě vletí. Ale oni si ho ponechávají pořád pro sebe. Kapitáni Krkavcové musí olupovat ve skupinkách; ovšem čím větší mají být zisky, tím méně musí být partnerů. Tři však jsou nezbytní, jak jistě ví každý čtenář, který si aspoň jednou zahrál whist: Číslo Jedna, aby bylo Holubovým partnerem a proklínalo svůj osud při prohře; aby navrhovalo vyšší hru a „vyrovnávalo“ s Číslem Dvě; Číslo Tři, aby vyřizovalo obchody s Holubem a dohánělo jej k výprodeji v City. Znali jsme případ, kdy po velmi dobré celoroční práci Číslo Dvě prásklo do bot se všemi výhrami, ale tato praxe je nebezpečná; nejenže zostuzuje samo povolání, ale maří vám i vlastní vyhlídky, protože už s vámi nikdo nebude hrát. Pouze v jediném případě je takový manévr přípustný. Mnozí si toto zaměstnání zprotiví a zatouží po tom, aby se stali počestnými lidmi: v tomto případě, můžete-li získat dobrý *coup*, řekněme pět tisíc, pláchněte bez skrupulí. Jedna věc je jasná – ti druzí nesmí ani ceknout a vy si můžete pohodlně žít ve Vídni z úroků z pěti tisíc liber.

Nuže tedy, ve společnosti těchto milých kumpánů prochází mladý Holub oním obdobím, které nezbytně předchází oškubání. Chcete-li se pustit do šhubání, nesmíte ve většině případů tahat za peří tak, aby ho to zraňovalo, jinak se poleká a odhopká vám k někomu jinému. A celkem vzato, peří z počátku také tak snadno nepouští, jako když si na to zvykne; pak padá v celých hrstích. A nemusíte mít ani nejmenší výčitky, když tomu tvorečkovi takto způsobíte umělé pelichání: jestliže to neuděláte vy, udělá to někdo jiný. Holub přichází na svět poznamenan osudem, jak praví Chateaubriand:

„Pigeon, il va subir le sort de tout pigeon.“⁶³

Musí být oškubán, je to účel, pro který jej příroda stvořila. Jestliže vy, kapitáne Krkavče, neprovedete tuto operaci na zeleném stole, osvětleném dvěma voskovicemi, a s dvěma balíčky karet jako nástroji, udělá to nějaký jiný Krkavec: copak tu nejsou železnice a španělské obligace a společnosti pro těžbu živice a cornwallské cínové doly a staré vdovy dědičky s dcerami na vdávání? Necháte-li ho na pokoji, zmocní se ho Krkavec z Birch Lane, jako že jedna a jedna jsou dvě. Jestliže se do něho nestrefí Krkavec z Birch Lane, pak na něho vypálí z obou hlavní Krkavec z burzy, a když poděšený a třesoucí se ubožák unikne i tentokrát, odletí a snese se do hnízda, ujmou se ho tam paní Krkavcová se svými dcerami, uhnízdí ho na svých nadrech a na tomto něžném místě ho budou škusbat, až bude holý jako dělová koule.

Jen ty si nedělej výčitky, ó kapitáne! Chop se Holuba; škuvej ho jemně, ale směle; především však ho nikdy nepouštěj z ruky. Je-li to pták statný a opatrný, ty samozřejmě musíš být ještě opatrnější; je-li zvláště pošetilý a vylekaný, bude snad nejlépe vzít ho rovnou za krk a naráz mu sedřít z hřbetu všechno peří.

Jestliže se takto násilně seškube peří z lidského holuba, žádné další už mu nenaroste: a přesto ho nelituji. Podstupuje pouze osud holubů a je, jak jsem přesvědčen, stejně šťasten ve stavu oškubaném, jako byl ve stavu opeřeném. Už se nemůže nadouvat, nadnášet hlavu, vějířovitě rozestírat ocas a vykračovat si na sluníčku, jako kdyby byl krocan. Pod vším tím uhlazeným zdáním a peřím byl stejně jen tím, čím je nyní, ubohým, slabošským, pošetilým, zbabělým ptáčkem, a stav pýchy mu nesedí ani o chlup lépe nežli tento stav úpadku. Brzy si na něj zvykne. Je příliš velký zbabělec, než aby si zoufal; příliš sprostý, než aby se zděsil toho, že se musí živit prováděním sprostot. Nemůže-li už létat, je jasné, že tak či onak dopadne na své ubohoučké

63 Holubu jest podstoupiti osud všech holubů. *Pozn. red.*

nožičky; po těch hopsá sem a tam a dokáže nakonec žít někde svým vlastním sprostým způsobem. Má jen malý žaludeček a nesejde mu na tom, co do něho dává. Vykořisťuje své příbuzné; nebo se před úplnou zkázou ožení a má devět dětí (a taková rodina nějak žije *vždycky*); velmi pravděpodobně se stane rváčem, dá se na pití a bije ženu, která ho vydržuje nebo se dá na pití také; anebo sežene malé místo, velmi malé místečko: doslechnete se, že se stal celním dozorcem nebo úředníkem u nějaké nové mlékařské společnosti, nebo se přizívuje u novin. Zemře, udělá se sbírka na vdovu Holubovou a my už nenalzáme žádné podobnosti mezi ním a jeho dětmi. Požehnaní jste, vy maličcí, neboť jste se narodili v chudobě a dovedete ji snášet, nebo ji překonáte a zemřete bohatí. Ale běda holubům této země, neboť se narodili bohatí, aby zemřeli chudí.

Konec kapitána Krkavce – neboť musíme dovést ke konci našeho hrdinu i tuto stat’ – není příjemnější, ale je o něco mužnější a majestátnější než konec pana Holuba. Zajdete-li si do věznice Queen’s Bench, vsadím nevím co, že jich tam najdete v tu chvíli pul tuctu. Mají cosi jako luciferský pohled a hledí na vás nevraživýma, mžouravýma, vrásčitýma očima; anebo se šklebí zpod ohromného mrožího kníru, jak se tak procházejí sem a tam ve svých rozedraných brokátech. Jak hrozná je činnost v blázinci nebo věznici! – Bezútěšný dlážděný dvůr, dlouhá tmavá místnost, a její obyvatelé, jako obyvatelé klecí ve zvěřinci, přecházejí bez ustání sem a tam! Marie, královna skotská, praví velmi dojímavě:

„Pour mon mal estrangeur
Je ne m’arreste en place;
Mais, j’en ay beau changer
Si ma douleur n’efface!“⁶⁴

64 Pro svůj podivný žal nemám stání; ale marně bloudím sem a tam, pokud má bolest nepřestane. *Pozn. red.*

Sem a tam, tam a sem – vnitřní palčivá bolest zřejmě pohání tělo kupředu; a myslím, že v blázinci i ve věznici najdete spoustu ukázek našich kapitánů Krkavců. Je příjemné pozorovat Krkavce pod tlakem této strasti a vidět, jak divoce se dívá, když je píchnut dlouhou tyčí paměti. V těchto ústavech Krkavcové končívají svůj život; anebo, mají-li více štěstí, umírají bídne v nějakém bídém provinčním městě v cizině, a ku prospěchu nastávajících Krkavců umírají obyčejně záhy; slyšíte stejně zřídka o starém Krkavci (provozujícím svou živnost) jako o bohatém. Je to živnost krátkého trvání: neradostná, neboť zisky jsou naprosto pochybné a věčná nejistota a strach netvoří příjemný doprovod zaměstnání; nepříjemná, neboť kapitánu Krkavcovi sice nevádí, že *je* ničema, ale žádný člověk nemá rád, když je za ničemu pokládán; a on dobře ví, že svět v kapitánu Krkavcovi vidí ničemu; není to živnost výnosná, neboť provozní náklady pohlcují všechny výdělky a nádavkem k tomu zůstávají bankrotáři jisté návyky, které se mu stanou přirozeností a jež musí uspokojovat, chce-li žít. Neznám bídnějšího ubožáka, nežli je náš Krkavec ve dnech své jeseně v neblahém Calais nebo v Boulogne anebo v Benchi, s celým svým břemenem potřeb a neduhů, které si uhnal ve svém zaměstnání: neduhy a potřeby smyslnosti, vždy hýčkané a nyní mučivé z nedostatku své nepřirozené potravy; mysl, která nyní musí přemýšlet a může uvažovat pouze o trpkých vzpomínkách, ubitých ambicích a marných ničemnostech! Och, kapitáne Krkavče! Jaké pěkné kamarádíčky si to bereš s sebou do vězení! Jací milí kumpáni tě provázejí přes *fines patriae*⁶⁵ nebo s tebou dlí jako jediní strážci u bídného smrtelného lože!

Synu můj, nebud' Holubem ve styku s tímto světem. Ale je lepší být Holubem než Krkavcem.

65 Hranice vlasti. Pozn. red.

Módní autorka

Když jsem onehdy navštívil svého přítele Timsona, který je, jak čtenářům ani nemusím říkat, redaktorem známého večerníku **** (a není věru výhodnější známosti, přiznejme si, nežli pán v postavení Timsonově, v jehož kanceláři zcela určitě najdete denně ve tři hodiny nové knihy, lunch, magazíny a nesčetné vstupenky na koncerty a divadelní hry) – když jsem tedy vstoupil do Timsonovy kanceláře, uviděl jsem na stole ohromný papírový kornout nebo trychtýř, obsahující kytici takových rozměrů, že bychom ji docela dobře mohli nazvat křoviskem, a v ní byly nakupeny různé druhy vzácných geránií, rozkošných magnolií, honosných dalií a ještě jiné ukázky květeny – opravdový snop květin.

Timsona nějakou chvíli nebylo vidět a já jsem se octl v místnosti sám s vůněmi tohoto velikánského květináče, který naplňoval libým kadidlovým pachem celý ten pokaňhaný, začouzený a ušpiněný pokoj. „*O rus, quando te aspiciam?*“⁶⁶ zvolal jsem slovy latinské cvičebnice, neboť obrazotvornost mne zanesla daleko na venkov, a právě jsem chtěl pronést další výborný a užitečný citát (ze 14. knihy Iliady, madam) o „rudých lotosech, krokusech a hyacintech“, když tu se náhle Timson objevil. Jeho hlava a ramena totiž byly vnořeny do květů, mezi nimiž vypadal, řekněme, jako Kupid, motýl nebo včelka. Jeho obličejíček se vyšrouboval k takovému výrazu komické blaženosti a vítězoslávy, že by se byl dal do smíchu i metodistický farář uprostřed pohřební řeči.

„Čemu se zubíš?“ řekl pan Timson, nasadiv si vznešený aristokratický výraz.

„Zdaliž to bohyně Flóra ti věnovala tuto besídku, zabalenou do bílého papíru, či ji sem přinesly sprosté ruce onoho úchvatného

66 Ó venkove, kdy tě uzřím? Pozn. red.

lokaje, na něhož právě civí v průjezdě všichni ti malí tiskařští šotkové?“

„Hlouposti!“ řekl Timson a rozmačkal přitom jakousi vzácnou exotickou květinu v hodnotě přinejmenším patnácti pencí, „přítelkyně, která ví, že má paní i já máme tyto věci rádi, nám poslala kytici, to je vše.“

Věděl jsem, jak to bylo. „Auguste Timsone,“ zvolal jsem příkře, „byli u tebe od Pimliců; jestliže ten lokaj neměl na sobě pimlicovskou livrej, zazvoň a dej mne vyhodit; jestliže ten třírohý lístek ve tvé peněžence nenese pimlicovskou pečeť, nikdy už mne nezvi na oběd.“

„Nu, a *kdyby*,“ odsekl pan Timson, který zrudl jako pivoňka, „co je na tom? Lady Fanny Flummeryová snad může posílat svým přátelům květiny, či ne? Pimlicovské skleníky jsou proslulé po celém světě a hraběnka mi slíbila kytici, když jsem u ní byl posledně na obědě.“

„Bylo to tenkrát, když ti dala bonboniέρu pro toho vašeho mazánka, malého Ferdinanda?“

„Ne, jindy.“

„Nebo tenkrát, když ti slíbila svůj kočár na epsomské dostihy?“

„Anebo tehdy, když projevila přání, že by se její Lucy mohla seznámit s vaší Barborou Janou, a poslala jí novou francouzskou panenku a čajovou soupravu?“

„Hlouposti!“ zařval pan Augustus Timson. „Prosím tě, snad jsi sem nepřišel otravovat? Říkám ti, že lady Pimlicová je má přítelkyně – má přítelkyně, rozumíš? – a nedovolím nikomu, aby ji v mé přítomnosti urážel; opakuji, *nikomu!*“ A pan Timson prudce vnořil obě ruce do kapes kalhot, podíval se mi příkře do očí a začal si cinkat klíčky a šilinky.

V této kritické situaci (bylo to asi ve čtvrt na čtyři odpoledne) předjela před kanceláře časopisu **** jednosprežní bryčka (Timson bydlí v Claphamu a jezdí v ní do kanceláře a zpět), předjel

jednosprežní povoz a za zmateného volání různých hlásek vpadla do pokoje dobromyslná paní Timsonová.

„Tak jsme tady, drahoušku,“ zvolala, „půjdeme k Meryweatherům. Řekla jsem Samovi, aby byl s povozem ve dvanáct v Charles Street. Víš, to by se nehodilo, abychom vyšli z lóže Pimlicových a nechali lidi volat ‚kočár paní Timsonové‘ na starého Sama a jeho bryčku.“

Po tomto láskyplném a mnohomluvném oslovení vrhl Timson nevrlý a rozpačitý pohled na cizího člověka, jako kdyby chtěl říci: „Je tu *on*.“

„Och, pan Smith! Jakpak se máte? – Je to ošklivé – neviděla jsem vás, ale na mou věru, máme takový shon! Augustus dostal od lady Pimlicové na dnešní večer lóži na ‚Puritány‘ a já jsem se rozhodla, že v každém případě vezmu také děti.“

Ty mladé osůbky byly zřejmě připraveny na nějakou mimořádnou slavnost, jak bylo patrné podle jejich oblečení. Slečna Barbora-Jana, šestiletá mladá dáma v hezké růžové zástěrce a bílém mušelinu, se svou milou panenkou, zabalenou do papírů, z nichž se vybaluje jen ke hře, a mladý pán Ferdinand v nankinovém obleku (vzpomínám si, že Timson jej nosil roku 1825 – byl náramný švihák) a v bílých hedvábných punčochách, jež patřily jeho matince. Měl nápadně velikou a čistou náprsenku a neustále si pohrával s párem bílých kozinkových rukavic, které mu matinka zakázala natáhnout dříve, než budou v opeře.

A teď tito ctihodní lidé počali vyřázet slova jako „Podívejte se!“ a „Báječné!“ a „No tohle!“, jak se jeden po druhém zadívali na tu ohromnou kytici, do níž se vnořila hlava paní Timsonové právě tak, jako předtím hlava jejího manžela.

„Musím mít skleník ve Snuggery, to je jasné, Timsone, neboť mám vášnivě ráda květiny – a jak je to laskavé od lady Fanny! Znáte Její Milost, pane Smithe?“

„Na mou věru, madam, nevzpomínám si, že bych byl kdy v životě mluvil s nějakým lordem nebo s nějakou lady.“

Timson se samolibě usmál. Paní Timsonová zvolala: „Opravdu? To se divím! Augustus jich zná tolik! Tak třeba, to máme – hra-běnka z Pimlica a lady Fanny Flummeryová, lord Doldrum (víte, Timson upravoval jeho *Cesty*), lord Gasterton, nejstarší syn lorda Guttleburyho, lady Pawpawová (říkají, pravda, že by se neměla navštěvovat), baron Strum-Strom-Strumpf –“

Jak se ten baron jmenoval, to jsem se už nikdy nedověděl, neboť Timson náhle vybuchl: „Drž jazyk za zuby, Bessy!“ a to úplně zarazilo neškodné žvatlání počestné paní Timsonové a přimělo tu ctihodnou dámu, že jen mírně podotkla: „Nu přece, Gussi, na tom snad nic není, když se zmíním o tvých známostech.“ Dobrá duše! To jenom proto, že byla pyšná na svého Timsona, vypočítávala ráda velká jména osobností, které mu prokázaly čest. Můj přítel redaktor se octl věru v kruté situaci, neboť chycen za to nešťastné bolavé místo své jinak poctivé a dobromyslné povahy, vypadal před svým starým známým hloupě. On chudák zbožňoval aristokracii a měl onu podivuhodnou úctu k lordům, která, jak si pozorný čtenář třeba už sám povšiml, vyznačuje zvláště lidi Timsonova způsobu myšlení.

Za starých časů v klubu (měli jsme jej v malé hospůdce poblíž Koburského divadla, protože někteří z nás měli volný přístup do tohoto zábavního podniku a jiní zas žili pro pohodlí v bezprostřední blízkosti jednoho z vězení Jeho Veličenstva v oné čtvrti) – tedy za starých časů v našem klubu zvaném „Fórum“, kde se velkohubě řečnilo při opékaných sýrech, Timson byl nazýván Brutus Timson, a nikoliv Augustus, a to pro svůj divoký republikanismus, jímž se vyznačoval, a pro krajní opovržení a nenávist k naduté a povalečné šlechtě. Na jeho dopisy v týdeníku *Stráž*, podpísované „Liktorem“, si jistě vzpomenou všichni naši čtenáři; požadoval odvolání obilního zákona, spálení strojů, pracovní zákonodárství atd., atd., napsal ně-

kolik pěkných obran Robespiera a docela vážně přiznával, zvláště když měl v hlavě, že pro ty „liktorské“ dopisy se ho snažil dát lord Castlereagh zavraždit a shodit do Temže z Blackfriars Bridge.

Je zbytečné, abych tu uváděl, jakým způsobem se Augustus Timson vyšvihl na své dnešní vysoké postavení; stačí říci, že do dvou let byl dokonale připoután od hlavy až k patě k těm krvežíznivým aristokratům, dědičným tyranům atd. Jednou večer byl požádán, aby přišel na oběd k jistému tajemníkovi státního pokladu (**** je ministerským úředníkem a už jím je devětačtyřicet let). V domě onoho tajemníka státního pokladu se setkal s nějakým lordským synkem; když se pak příští neděli procházel s paní Timsonovou v parku, onen lordský synek ho pozdravil. Od tohoto okamžiku byl Timson otrok, dával si šít kabáty ve West Endu, přerušil všechny styky s příbuznými své manželky (jsou obchodníky v námořních skladech a žijí ve Wappingu) a dal se zapsat do dvou klubů.

Kdo byl ten lordský synek? Syn lorda Pimlica, nu pravda, ctihodný Frederick Flummery, který si vzal lady Fanny Foxyovou, dceru Pitta Castlereagha, druhého hraběte z Reynardu, hrad Kilbrush, hrabství Kildare. Hrabě byl vyslancem v roce čtrnáctém, pan Flummery byl jeho attaché; bylo mu tenkrát jedenadvacet a měl na bradě nejjemnější chmýří na světě. Lady Fanny bylo pouze čtyřadvacet a dostala právě kvinde od prince Scoroncocola, toho hrozného člověka, co si vzal slečnu Solomonsonovou se stotisícem liber. Fanny neměla nic – Frederick měl asi o sedm tisíc liber méně. Co lepšího mohli ti chudáčkové udělat než se vzít? Vzali se, a to v nejrozkošnější tajnosti. Starý Reynard byl radostí bez sebe, že má příležitost navždy se rozejít s jednou ze svých dcer, a jen toužil po další příležitosti, aby mohl navždy zanevřít na devět ostatních.

Jistý vtipálek z doby Princovy, který zdědil a předal svým dětem ohromné bohatství nadání, byl při své ženitbě upozorněn, aby byl šetrný. „Šetrný!“ pravil. „Má žena nemá nic a já také nemám nic: myslím, že laciněji se žít nedá!“ Náš zajímavý pár, který rozvázně

používal téhož kapitálu, dokázal, rok za rokem, žít velmi pohodlně, až konečně je vdova dědička vzala do paláce Pimliců (má jej doživotně), kde si žijí docela velkolepě. Lady Fanny pořádá nejvelkolepější zábavy v Londýně, má nejvelkolepější ekvipáž a velmi hezkého manžela, který má ekvipáž stejně krásnou jako Její Milost, má sedadlo v divadle, zatím co Její Milost je v druhé řadě lóží. Říká se, že hodně hraje, ano, a také platí, když prohraje.

Nu a proč by ne, prosím vás? Její Milost je MÓDNÍ AUTORKA. Už tuto hru hraje patnáct let; za tu dobu vydala patnáct románů, redigovala sedmadvacet nových magazínů a bůhví kolik ročenek, kromě vlastních básní, her, aforismů, pamětí, vzpomínek z cest a nesčetných brožur. Když jsem jednou zašel do kostela, nějaká dáma, kterou jsem znal podle její leghornské čepičky s červenými stuhami, podle krajkové náběry s vlčími máky a měsíčky, podle mosazné ferroniery, kterou jsem znal podle velkých červených rukou, černých hedvábných šatů, silných bot a černých hedvábných punčoch – dáma, jak říkám, o níž jsem věděl, že je to velmi pobožná kuchařka, na mne kývla, když spustili žalmy, a nabídla mi, abych zpíval z jejího zpěvníku. Byly to –

NEBESKÉ STRUNY,
sbírka
POSVÁTNÝCH PÍSNÍ
které vybrala, složila a vydala
lady Frances Juliana Flummeryová.

–, jež byly prostě sbírkou nebeských strun, vykradených z lyry Wattsovy, Wesleyovy, Bradyho, Tateovy atd., a posvátných písní ze vzácné sbírky Sternholdovy a Hopkinsovy. Z této sbírky jsme tedy zpívali, kuchařka a já; a je to úžasné, jak naše vroucnost vzrůstala pomyšlením, že naše zbožné city jsou řízeny dámou, jejíž jméno je v Červené knize.

Ty tisíce stránek, které lady Fanny pokryla inkoustem, přesahují všechnu představivost. Jistě jste si už povšimla, milostivá, pokud jde o tuto literární plodnost, že vaše půvabné pohlaví má nesrovnatelně větší schopnosti, než máme my; že muž se těžce lopotí s dvoustránkovým dopisem, zatím co dáma už má tučt stránek, proškrtaných, směle načrtaných a tak krásně úhledných a sevřených, že je písmo málem neviditelné. Nejpohotovější z pohotových per má lady Fanny; její Pegas cválá po vyžehleném saténu a nechává všechny pánské jezdce daleko vzadu. Jako Camilla prohání se po pláních – Bathu, a jak se zdá, není nikdy trestán a nikdy se neunaví; jenže běží tak rychle, že často ztrácí všechn smysl. A tak to jde dál, dál, čmáry, čmáry, čmáry, bez umdlení, až dospěje k onomu krásnému vítěznému sloupu, na němž je napsáno FINIS neboli KONEC, a dá najevo, že běh, ať už románu, ročenky, básně, nebo čeho jiného, je dovršen.

Nicméně původce těchto řádek si neosobuje úmysl popisovat vnitřní myšlenky, způsoby chování a bytí naší lady Fanny, neboť už prve učinil pokořující doznání, že lordi a lady jsou mu osobně neznámi; a tak by vlastně učinily lépe všechny modistky a řeznice, všichni snaživí mladí úředníci, učňové a jiné osoby, které by hrozně rády pěstovaly znalost aristokracie, kdyby tuto stat' vůbec přeskočili. Leč slyšel jsem z velmi důvěryhodného pramene, že způsoby a zvyklosti těchto mužů a žen se podobají v nikoliv nevýznamné míře způsobům a chování jiných mužů a žen, jejichž jména nejsou zaznamenána u Debretta. Vezmeme-li toto v úvahu, a také okolnost, že lady Fanny je žena v jádru stejná jako ostatní, filozofický čtenář se spokojí s tím, že se zabýváme Její Milostí spíše v její veřejné funkci a zkoumáme její vliv na lidstvo všeobecně.

Když jsme se takto vypořádali s její osobností, nemusíme ani příliš pečlivě zpytovat a kritizovat její díla; neboť jaký by mělo smysl čumět do mlýnského kamene nebo provádět početní úkony s číslem 0? Ta žena nemá ve skutečnosti nejnepatrnějšího vlivu na

literaturu ani v dobrém, ani ve zlém. Je ovšem jistý počet bláznů, které nachytá do svých průhledných léček; a proč by ne? Vždyť jsou stvořeni k tomu, aby byli balamuceni, jak bychom jinak žili? Lady Fanny píše všechno: to znamená nic. Její poezie jsou plevy ve větru; její romány – tlusté nic; její filozofie – čirá prázdnota: jak by to mohla dělat lépe, než to dělá? Jak by mohla mít úspěch, kdyby to opravdu dělala lépe? Kdyby psala dobře, nebyla by lady Fanny. Nechválili by ji Timson a kritici, protože by byla poctivá žena a nepodplácela by je. Ba ne, pravděpodobně by ji Timson a spol. kriticky ztrhali, neboť jako poctivá žena by z duše pohrdala jimi a jejich řemeslem.

Pověděli jsme, co většinou píše. Individuálně je ochotna chrlít jakékoliv množství románů, které pánové Soap a Diddle zaplatí, a kolektivně, za pomoci sebe a přátel, celé desítky „Líbezných písní“, „Paprsků krásy“, „Perel čistoty“ atd. Kdo by si nevzpomněl, jaký úspěch měly její „Perly lordství“? Nyní připravuje „Krásy baronství“ a pak snad vyjdou „Dcery metařů“ nebo nějaká jiná taková sbírka podobizen. Lady Fanny má kolem sebe okruh literátů, kteří jí jsou oddáni tělem a duší; pozve je na oběd, věnuje jim úsměv z operní lóže, mávnutí rukou na Rotten Row, a jsou její od hlavy až k patě. *Vides, mi fili, atd.* Viz, můj synu, jak malinkou dávkou humbuku si lze koupit muže. Znáám mnohé z těchto individuů. Je mezi nimi můj přítel M'Lather, ohromný zavalitý člověk. Viděl jsem ho jednou, jak si vykračuje po Bond Street s velikánskou rubínovou náprsní jehlicí. „Macu!“ zavolal váš ponížený služebník, „to je flummeryovský rubín!“ A Mac nás od té doby nenáviděl a proklínal. Tuhle ke mně přišel malý Fitch, umělec; byl vyfintěn v barevné sametové vestě – opět flummeryovská –. „V celém městě je jen jedna taková,“ zašeptal mi Fitch důvěrně, „a tu má Flummery.“ Na mou duši, Fitch zase věnoval na oplátku půl tuctu nejhezčích kreseb na světě. „Víš, nic jsem za ně nepočítal,“ řekl, „vždyť, hrome, lady Fanny je má přítelkyně!“ Och Fitchi, Fitchi!

Mohl bych uvést padesát dalších příkladů toho, jak Její Milost podplácela. Podplácela kritiky, aby ji chválili, a spisovatele, aby pro ni psali; a veřejnost se k ní hrne jako ke každému jinému živnostníkovi, který má dosti dryáčnickou reklamu. Kniha vyjde; pokud jde o její kladné stránky, milerádi připustíme, že lady Fanny nechybí onen přirozený *esprit*, který má každá žena. Ale zde chvála končí. Co se týče stylu, nemá vlastního jazyka, ale zato má změt' pŕltuctu jiných. Prokládá svá díla příšernými citáty z francouzských autorů, zmatenými úryvky z italských oper, německými větami ukrutně zmrzačenými a tu a tam nějakým útržkem špatné španělštiny; a mocí těchto mordů se nazývá autorkou. Na mou věru, není takového slova jako autorka. Kdyby nějaký mladý šlechtic nebo gentleman z Etonské koleje, byv vyzván, aby sepsal pár veršů na oslavu Sapfo nebo hraběnky Dashové nebo lady Charlotty Jak-se-jmenuje anebo ctihodné paní Té-a-té, kdyby v horlivosti pojal myšlenku, že těmto krásným bytostem může dát titul *auctrix* – politoval bych toho mladého šlechtice nebo gentlemana. Doktor Wordsworth a jeho pomocníci by z něho vymýtili tento omyl způsobem, který tu nemusím uvádět. Pamatujte si napříště, vy spisovatelky, není takového slova jako autorka. *Auctor*, madam, to je to pravé slovo. „*Optima tu proprii nominis auctor eris*“⁶⁷, což ovšem znamená, že jste svým vlastním jménem autor, nikoliv autorka. Ta věta je v Ainsworthově slovníku, kde si ji každý může najít.

Toto je tedy jasné: Není takového slova jako autorka. Ale co dál? Je snad možno spoutat autorky pravidly mluvnické? To je předpoklad nesmyslný. Neočekáváme od nich, že by znaly svůj vlastní jazyk; docela rádi vidíme ta rozkošná malá čtveráctví a ty rozmarnosti, jež s ním provádějí. Když na příklad slavná autorka, která napsala *Denici*, nazve někoho prototypem jeho vlastního otce, cítíme se Její Milosti zavázáni. Jazyk sám pociťuje vděčnost, dostává se mu pŕva-

67 Budeš nejlepší autorkou věhlasného jména. Pozn. red.

bů a výsad, jakými dosud nikdy předtím nebyl obdařen. A je zřejmé, že nazveme-li se antetypy svých babiček – dovedeme-li prorokovat, co jsme měli k obědu včera, a tak dále, dostáváme se do nového řádu myšlení a objevujeme rozkošné oblasti obraznosti a poezie, o jakých lidská mysl dosud neměla ani potuchy.

Lze tedy pokládat za jisté, že autorka by *neměla* znát svůj vlastní jazyk. Literatura a politika mají jednu společnou výsadu, že v obou může excelovat kdejaký ignorant. Není třeba žádné učební doby, to je jisté; a jestliže by o tom nějaký gentleman pochyboval, odkažme ho na oblíbená díla naší doby: najde-li v nich jen špetku učenosti nebo vůbec znalosti jakýchkoliv knih v jakémkoliv jazyce, anebo bude-li znechucen jakýmikoliv nesmyslnými, topornými, staromódními pojmy mluvnické vhodnosti, pak jsme ochotni své tvrzení opravit. Jistý náš přítel k nám onehdy přišel celý ustaraný. Jeho drahý synáček, který byl po několik měsíců attaché u stájí ústavu pana Tilburyho, oblíbil si nějak pruhované bavlněné kalhoty jistého jiného pána, zaměstnaného v témž obchodním středisku, přisvojil si je a pak je prodal za babku nějakému příbuznému – tuším svému strýci. Pro tento nevinný žertík byl chudák Sam neúprosně zatčen, souzen v Clerkenwellu a odsouzen k šesti měsícům nesmyslné pravidelné práce v polepšovně. „On už byl, chudák, tak dost zkažený, pane,“ pravil jeho otec, spoléhaje se na naši lidumilnost. „Pochytil spoustu sprostých slov mezi podkoními, ale kdybyste ho byl slyšel, když se vrátil z polepšovny, úplně by vás to bylo porazilo! Obávám se, že z něho bude skutečný floutek a zloděj, neboť i když je to bystrý hoch, umí číst a psát a je ohromně chytrý a šikovný, nikdo ho přesto nevezme do služby kvůli tomu případu s kalhotami!“

„Cože, pane!“ zvolali jsme my, udiveni prostoduchostí tohoto muže, „*takového* syna máte, a vy nevíte, co s ním? Bystrý chlapík, který umí psát, který se vzdělával v konírnách a má šestiměsíční výchovu na univerzitě – chci říci ve věznici – a vy nevíte, co s ním? Udělejte z něho módního romanopisce, k čertu!“ A s hrdostí mohu

říci, že ten mladý muž každého večera, když přijde z práce (dal se na metařství přes den a neradím mu, aby se vzdával toho, co má jisté –), s hrdostí říkám, že se každého večera věnuje literárnímu skládání a že právě vydává román na pokračování v nejmódnějším slohu.

Tuto malou epizodu tu uvádím jenom pro příklad, *par exemple*, jak by řekla naše autorka, která si libuje ve franštině toho nejhoršího druhu. Veřejnost miluje pouze extrémy společnosti a zavrhuje prostřednost jako všední. Od Autora nepřijme nic než Fleet Ditch; od Autorky pouze nejjemnější růžovou vodičku. Přečetl jsem už tolik románů od Její Milosti, že teď, na mou duši, už kašlu na všechno, co není aspoň markýz. Proč bychom, k ďasu, měli věnovat pozornost intrikám a hovorům dvou hraběnek, na příklad, když za své peníze můžeme mít vévodkyně? Co je to baronet? Fuj! Z té velké, hrubé, červené pěsti na jeho erbu se mi dělá nanic! Co je baron? Chlap, který má v erbu jen o jednu kouli víc než majitel zastavárny; a mimo to, na mou čest, je zrovna tak sprostý. Vážená lady Fanny, ve svém dalším románě už nám neservírujte žádné takové nízké lidi; nic, co je méně než jahodové listy, pro smilování boží! Dejme tomu, že byste nám tak napsala:

ALBERT

neboli

ŠEPOT WINDSORSKÝCH KVĚTŮ.

Napsala lady Frances Flummeryová.

To je námět – nejvyšší módní kruhy, pikantní odhalení, mimořádné vzrušení atd. Pravda, *musíte* tam uvést i viscounta, a to je nechutně všední, ale my vám ho schválíme pro to jeho ministerské *portefeuille*, které je vznešené. Pak byste mohla napsat „Leopold aneb Nevěsta z Neuilly“, „Württemberská oběť“, „Olga neboli Dcera samovládcova“ (báječný název), „Henri! Aneb Řím devatenáctého

století“; dovedeme si už představit tuto knihu i roztomilý odstavec o ní v Timsonově časopise.

„HENRI,“ od lady Flummeryové. – Henri! Kdo to může být? Jakýsi ptáček nám šeptá do ucha, že nadaná a talentovaná Sapfo naší hemisféry objevila určité pikantní podrobnosti o životě *jistého mladého chevaliera*, jehož vystoupení v Římě tak polekalo dvůr v Tu-l-riích. Henri de Bord-ux dosáhl věku, kdy bůžek lásky může střílet své šípy do hrudi s osudnou přesností. A jestliže markýza degli Spinachi (jejíž portrét naše půvabná autorka opěvuje *spřízněnou rukou*) je vskutku tak krásná, jak se nám představuje (a jak dotvrzují všichni, kdož navštívili exkluzivní kruhy Věčného města), pak není divu, že na pr-nce tak zapůsobila. *Verbum sap.* Pokud víme, zbývá ještě několik výtisků. Podnikaví nakladatelé, pánové Soap a Diddle, ohlásili, jak se dovídáme, několik dalších děl z téhož dokonalého pera.“

Tento odstavec se objeví vytištěn malými typy v ****, možná vedle bezvýznamného doporučení medvědího loje nebo poznámek o mimořádné láci stříbra v Cornhillu. Nuže, dva nebo tři dny nato můj milý Timson, který byl pozván na oběd, napíše vlastní rukou a dá vysázet největšími typy článek tohoto znění:

HENRI

Napsala lady F. Flummeryová.

Tato kniha je další z rozkošných trvalek, které nám bez ustání sypou na cestu krásné prstíky lady Fanny Flummeryové. Její mysl je zároveň hluboká i leptavě pronikavá, pravdivá i citově rozechvělá, takže jsme v rozpacích, máme-li obdivovat více mužnou velkolepost rozumu Její Milosti, či její vybranou

nymfickou něhu. Jaká podivná moc fantazie! Sladká čarodějka, která ovládá mysl podle libosti: až do nejhlubších hlubin ji rozruší bouří vášně, anebo zase čeří a rozvinuje její klidnou hladinu nesčetnými úsměvy léta, jak to vyjádřil velký bard starých časů: Zač nevděčíme ženě?

Zač nevděčíme ženě? Dává nám více lásky, více štěstí, více pokoje trýzněné duši, více opravdové pomoci a milé rady; v radosti více jemné účasti a v zármutku více laskavé sympatie. Hledíme do jejích povzbudivých očí, do těch studnic lásky, a naše starost se v nich utápí; nasloucháme jejímu hlasu sirény a s tou konejšivou hudbou přilétají nám do srdce opět naděje dávno ztracené.

Tak to pokračuje asi do tří čtvrtin sloupce. Nepředstírám, že tomu rozumím, ale s květinami, anděly, Wordsworthovými básněmi a starými dramatiky člověk nikdy nemůže pochybit, řekl bych. A přestože jsem ty odstavečky napsal sám a nechápu z nich ani slova, nemohu se ubránit přesvědčení, na mou čest, že jsou napsány hrozně hezky. Podobné myšlenky se táhnou přes tři čtvrtiny sloupce (Timson to píše ve volných chvílích a přizpůsobuje to každé knize, kterou lady Fanny vydá), načež pokračuje podrobněji takto:

„Pronikavé vzrušení, které zachvívá každým vláknem duše, čteme-li tyto úchvatné stránky, je téměř bolestné. Nicméně člověk saje poezii po doušcích až k jejímu kvasu, tak rozkošně je omamná. Není myslitelné, že by někdo odložil tyto svazky, dokud nepřečte poslední řádek. Zápletku lze stručně načrtnout asi takto: – Henri, princ z Franconie ve vyhnanství (snadno pochopíte průhlednou alegorii), přijede do Říma a je představen nejvyššímu Veleknězi. Při hostině, která se dává na jeho počest ve Vatikáně, vystoupí tanečnice (nejroztomilejší stvoření, jaké se kdy zrodilo z básníkovy mozku) a předvede

ukázky svého umění. Mladý princ je okamžitě okouzlen půvaby této saltatrice; zašeptá jí do ouška slova lásky a je příznivě vyslechnut. Má však soka, a to mocného. Sám PAPEŽ se zahleděl do apulské dívky a zahořel k ní nezákonnou láskou. V jedné z nejvelkolepějších scén, jaké kdy byly napsány, se oba sokové střetnou. Papež nabízí Castanettě všemožné pokušení. Dokonce se chce vzdát své koruny a oženit se s ní – ale ona odmítne. Princ nemůže nabídnout nic takového, nemůže si ji vzít: ‚Krev Bourbonů‘ praví, ‚nesmí podstoupit takovou mesalianci‘ Rozhodne se, že se s ní rozejde. Ona se v zoufalství vrhne z Tarpejské skály a papež se stane maniakem. Takový je v obrysu tento tragický příběh.

Vedle této neuvěřitelně smutné části vyprávění, která je nepřekonatelná, mnoho je napsáno i slohem veselým a jiskřivým, v němž naše spanilá autorka nemá soupeře. Obrázek markýzy degli Spinachi a jejího milence Duca di Gammoni je roztomilý; a pletky mezi krásnou princeznou Kalbsbratenovou a hrabětem Bouterbrodem jsou vykresleny jedinečně: každý ovšem ví, koho tyto osoby představují. Historka, jak saský vyslanec Kartoffeln četl princezně levity, je pouze půvabným a pravdivým zopakováním příhody, která rozrušila diplomatické kruhy v minulém roce. Nesmíme zapomenout na vestfálského Schinkena ani na Olu, španělskou vyzvědačku. Jak to, že lady Fanny Flummeryová, i když je básnířka, má takový smysl pro směšnost a tak pronikavý postřeh, že by to bylo ke cti Rabelaisovi nebo Rochefoucauldovi? Těm, kteří kladou tuto otázku, můžeme dát jen jednu odpověď, a to najdeme-li přirovnání: ovšem nikoliv mezi ženami, neboť dokud mezi nás nepřišla lady Fanny, žádná žena se nevznášela v takových výšinách. Nikoliv mezi ženami, samozřejmě! – ale srovnávající ji s oním velkým duchem, jemuž vzdáváme úctu nejvyšší a nejsvětější, nesnižujeme jeho posvátnou památku;

říkáme-li, že ten, který psal o Romeovi a o Desdemoně, mohl vykreslit také Castanettu a Enrica, vyjadřujeme jen pravdivé přesvědčení svého srdce; tvrdíme-li, že pokud žije SHAKE-SPEARE, bude žít i FLUMMERYOVÁ, prohlašujeme-li, že ten, který vládne ve všech srdcích, ve všech duších a ve všech podnebích, našel kongeniálního ducha, pak tím jen činíme zadost lady Fanny – i tomu, jenž dříme na březích Avony!“

A tím bychom snad měli skončit. Naším cílem bylo, když jsme se tak rozvláčně zabývali Módní Autorkou, ukázat, jaký vliv má její psaní na společnost, a nikoliv posuzovat její život. Její vliv je celkem neškodný; a pokud jde o její osobnost, nejsme na ni zvědaví. Té ženě to vlastně nelze mít ani tak za zlé; ti pošetilci, kteří se krčí u jejích nohou, ti jsou vinni vším zlem, neboť jsouce sami šáleni, šálí veřejnost ze všech nejšálitelnější.

Ty si myslíš, ó Timsone, že tě Její Milost zve pro tvé *beaux yeux*⁶⁸ nebo pro tvůj vtip? Blázne! Myslíš si to, nebo se aspoň snažíš si to myslet, ač víš, že nemiluje tebe, nýbrž noviny ****. Pomysli, malý Fitchi ve skvělé vestě, jak draze jsi za ni zaplatil! Považ, M'Lathere, kolik nasládlých úsměvů, lží a sloupců dobrého psaní po třech půlpenících řádek tě stála ta velká granátová jehlice! Ta žena se směje tobě, muži! – Tobě, který si namlouváš, že je do tebe celá pryč – směje se tvým bláhovým záměrům i tomu, jak jíš rybu při obědě, tvým velkými rukám, tvým očím, tvému knírku, tvému kabátu i tvému zvláštnímu huhňavému přízvuku severana. Pryč s tou Dalilou! Pryč s tebou, ó Kirké, travičko krmí! Na svá přirozená místa, vy pánové od tisku! Jste-li svobodní mládenci, navštěvujte si své krčmy a buďte spokojeni. Lepší je číšnice Sally a řízek z kýty než oběd o čtyřech chodech se vším tím humbukem. Vy, kteří jste ženatí, odejděte do svých domovů; neobtěžujte u lidí, kteří opovrhují vašimi manželka-

68 Krásné oči. Pozn. red.

mi. Neodcházejte na večírky, abyste tam byli za blázny k pobavení nějakého mylorda nebo nějaké lady, ale oddávejte se svým přirozeným pošetilostem mezi svými přirozenými přáteli. Dělejte to tak několik let a Módní Autorky nebude více. U Joviše, jaká vyhlídka! Ona se také vrátí ke svému přirozenému povolání, neboť v literatuře není na svém místě právě tak jako ty, milý M'Lathere, v přijímacím pokoji. Necht' si k ní vzhlížejí modistky; necht' se jí zaklínají Howell a James; necht' si kolem jejího vozu poskakují zubící se hejskové; ať si píše poezii, chce-li, ale pouze pro nejexkluzivnější kroužky; ať ji dryáčnický vychvalují švadleny, ale nikoliv muži; necht' je tomu tak, a bude po Módní Autorce! Požehnaná, spásná myšlenka! Nebude už zmatených románů! Nebude neslané nemastné poezie! Vezmou za své frivolní „Květy spanilosti“! Kdypak přijdeš, ó šťastný zlatý věku?

Umělci

Je bezpečně zjištěno, že byla doba, kdy čtvrt' Soho byla hustě obydlena „londýnskou smetánkou“. Jsou tam mnohé široké ulice, slibně se táhnoucí k Middlesexské nemocnici na severní straně a ohraničené Děkanskou ulicí na západě, kde bydlívali lordi a lady doby Vilémovy, dokud – bylo to za královny Anny – nevyřadilo Bloomsbury Soho z módy a nejmódnější ulicí se stala Russel Street.

Obě tyto městské čtvrti se podrobily neúprosnému přírodnímu zákonu a prodělávají nyní truchlivý proces úpadku. Lepší společnost opustila Soho a zůstavila je v sešlém, osamělém stáří. Už se tam neprojíždějí v pozlacených drkotavých kočárech žádní šviháci v mohutných parukách, už je nedoprovázejí žádní lokajové s pochodněmi, vymáhající pokřikem přednost pro své pány. Jen osamělý strážník obchází tyto osamělé ulice, jediný dandy v celém okruhu. Slyšíte mlékaře, jak vyvolává ječivě pronikavým hlasem, a klapot dřeváků nějaké služby přivábí lidi k oknům.

Bloomsbury nás zde nijak nezajímá; ale jako urození obchodníci cennými papíry obývají sousedství Regentského parku – jako se právníci usadili na Russell Square – tak umělci se zmocnili opuštěné čtvrti Soho. Ve velkém počtu je najdete v Berners Street. Do dnešního dne přírodopisci nedokázali vysvětlit toto tajemství jejich sídlišť. Co má malíř společného s Middlesexskou nemocnicí? Najdete ho v Charlotte Street a na Fitzroy Square. A proč? Filozofie to říci nemůže, stejně jako nevysvětlí, proč je mléko v kokosovém ořechu.

Podívejme se na Newman Street. Má snad země v nějakém neblahém koutu své velké oblé tváře místo, které by bylo zoufalejší a ponuřejší? V oknech jsou samé skvrny, štítky se strašidelnými cedulkami, které vám říkají, že ten dům je k „pronajmutí“. Nikdo tam nevchází – ani vetešník –; první dům má zamřížovaná okna

a nese označení „Ahasverus, úředník šerifa middlesexského“. A zde, spíše než kde jinde, musí se ubytovat malíři – den co den musí tito nepokojní lidé přecházet kolem Ahasverusových trojitých dveří. Bydlel tam můj ubohý přítel Tom Tickner (který dělal ty sladounké věcičky pro „Knihu krásy“). Tom, který nebyl s to zaplatit pradelně, bydlel naproti soudnímu vykonavateli a vídal všechny nešťastné dlužníky i otulé židy, jak vcházejí nebo vycházejí z jeho dveří. Ulice začíná soudním vykonavatelem a končí nemocnicí. Nechápu, jak v ní lidé mohou bydlet a být celkem veselí při této dvojhlavňové morálce, věčně namířené před oči. Nicméně žijí zde stále dál, nikdo neví jak; sůvy snad dosud hnízdí v opatství Netleyském a několik Arabů lze v tuto chvíli ještě spatřit v Palmyře.

V přízemí domů, kde malíři bydlí, jsou většinou kaširované obchody, začernalá prázdná skladiště, obsahující pomyslné zboží. Před jedním domem na Rathbone Place jsou nosítka, která jsem sám vídal denně po třiačtyřicet let. Ten dům má obvyklé ohromné dveře kaučukové barvy se dvěma lesklými mosaznými štítky a zvonky. V prvním poschodí bydlí portrétista a druhé poschodí obývá velký historický génius. Všimněte si okna přijímacího pokoje v prvním poschodí; je o čtyři stopy vyšší než jeho dva druhé a usmyslilo si nakukovat do průčelí druhého poschodí. Tolik o vnějším vzezření jejich obydlí a o bytech, v nichž obyčejně žijí. Zdá se, že milují samotu a že jejich mocní duchové si libují v pustinách a v ponurých ruinách.

Vůbec tu nemluvím o těch géniiích, kteří navštěvují hlavní třídy města a mají tam v rámečcích malé galerie miniaturních velmožů, krásek, vysokých důstojníků, ať je to na Quadrantu, v průchodech u St. Martin's Lane, na Strandu, nebo v Cheapside. Na mnohých z těchto výstav bez vstupného se ukazuje lord Lyndhurst – lord Lyndhurst okopírovaný podle Chalona, lady Peelová podle sira Thomase, slečna Crokerová v témž stylu, vévoda, dtto, důstojník ze španělské legie, plukovník nebo tak něco od domobrany z Bun-

hill Row, nějaká dáma na žluté pohovce se čtyřmi dětmi v malých čepičkách s modrými stuhami. Všichni jsme už tyto půvabné obrazy viděli a jsme si vědomi, že i naše vlastní podoby mohou být zachyceny „v téměř stylu“. Pak tu máme toho člověka z řetězového mola v Brightonu, který vám vaši podobu vymodeluje ze sádry, dále slečnu Crokovou nebo slečnu Runtovou, která dává hodiny v indické malbě, ve zdobení japonskými laky nebo v mezzotintu; potom je tu slečna Stumpová, která navštěvuje dámské školy s velkými křídovými hlavami podle Le Bruna nebo s náčrtky, Rubbery, který vyučuje v ústavech pro mladé pány kreslení tužkou, a Sepio ze spolku akvarelistů, který maluje denně před osmi žáky, bere guineu za hodinu a ponechává si své vlastní práce pro sebe.

Všechny tyto osoby, jak si musí povšimnout i nejlhostejnější čtenář, patří stejným právem k národu Umělců (poslední neméně než první) a v článku, jako je tento, měla by o nich být přiměřená zmínka. Ale ač jsme tuto stať rozšířili z osmi stránek na šestnáct, ani celý svazek by nestačil, abychom učinili zadost životopisům osob, o nichž jsme se zmínili. Představte si vznešeného Sepia ve světlemodré atlasové kravatě, ve světlehnědém kabátě a žlutých kožinkách, jak půvabně cupitá tanečním krokem z Grosvenor Square na Gloucester Place, za ním hošík jako homolka, nesoucí safiánové portfolio. Sepio si napouští kapesník voňavkou, kulmuje si vlasy a nosí na velké hrubé ruce smaragdový prsten, který mu věnoval jeden z jeho žáků. Za nic na světě by nevykouřil doutník; v opeře ho najdete po každé – a jak se uculuje, božíňku, a jak nakrucuje tu svou hlavičku, když mu lady Fanny pokyne ze své lóže!

Účastní se za sezónu šesti velkých společenských událostí. V domech, kde vyučuje, má jen chabou naději, že ho přijmou jako rovného, a proto si získává přízeň pohrdlivých lokajů nesmyslným darováním sovereignů. Má jich spoustu, ten taškář. Je ve styku s obchodníkem cennými papíry a velký proud hodin po jedné guineji si ulil do státních dluhopisů. Mezi šlechtou je jistý počet nadaných

mladých dam, které ho nesmírně obdivují; a tu vás třeba poprosí, abyste nevěřili povídkám o něm a o lady Smigsmagové; co chvíli mu nějaký markýz pošle darem zvěřinu; dámy ze City by za všechno na světě chtěly u něho hodiny; v parku se projíždí na ušlechtilém plnokrevníku, v lakových botách s úžasně vysokými podpatky; a kdesi má matku a sestry – prý pradleny v Pimlicu.

Jak docela jiný je osud onoho chudáka Rubberyho, školního učitele kreslení! Highgate, Homerton, Putney, Hackney, Hornsey, Turnham Green, to jsou jeho útočiště. V každém z těchto míst má vybraný seminář, který musí navštěvovat, a jestliže ze všech těchto učilišť mládeže získá dostatečný počet půlkorun, aby zaplatil týdenní účty, je šťasten!

Bydlí velmi pravděpodobně ve třetím poschodí v Howland Street a má obyčejně pět dětí, jež mají všechny podivuhodné nadání pro kreslení – všechny, snad kromě jednoho, které je slabomyslné a jež chudinka nemocná matka přepečlivě opatruje. Sépiovým velkým životním cílem a bojem je být počítán mezi aristokracií; poctivec Rubbery by byl hrozně rád počítán za gentlemana, ale ovšem neví, zda ho za něj považují, či nikoliv. Proč být gentlemanem? – Umělec gentleman nedostává mzdu krejčího; zatím však Rubberyho řezník na něho shlíží s královským pohrdáním a malířova manželka, chudinka dobrá duše (dcera duchovního, která si ho vzala v pevné víře, že její John bude povýšen do stavu šlechtického a nashromáždí nesmírné bohatství) – jeho žena, jak povídám, musí vytrpět mnohé nevraživé pohledy paní řeznice a pronášet mnohé ponížené omluvy a prosby, když nemůže vyrovnat účet – nebo když musí, což bývá nejhorší, pokorně prosit o kousek masa na úvěr, než John přijde domů. Onoho dne urazí pětadvacet mil pěšky a potřebuje něco výživného, až se vrátí domů – sám se zabíjí, ubožák, ona to ví; a slečna Cricková slíbila, že mu zaplatí čtvrtletní honorář právě příští sobotu. „Gentleman, to tak,“ řekne paní řeznice, „to je mi pěkný gentleman, když jeho žena nemůže zaplatit ani za půllib-

rový kousek masa!“ Nicméně poděkujme nebesům, že umělcova žena dostala ten kousek masa – koneckonců je v té vřískavé, tlusté, pihovaté paní Brisketové přece jen ždibec dobroty.

Považte, co se chudák Rubbery nadře. Vstal ve čtyři ráno a lopotil se na ohromném mokré a ledovém litografickém kamenu – na němž kreslil „Hvězdu zrozenou z vln“ nebo „Královnu turnaje“ anebo „Setkali se u Almacků“ pro poslední a nejnovější píseň lady Flummeryové. Když skončil tuto práci, lze jej spatřit, jak kráčí Kensingtonskými zahradami, aby navštívil prve jmenovanou slečnu Crickovou v Lamont House. Přeneste se v obraznosti do semináře slečen Kittlových, vila Postupim, Horní Homerton, čtyři míle od Shoreditchu, a o půl třetí spatříte profesora Rubberyho, jak se nese k bráně. Kdosi ho už vyhlíží: je to vskutku jeho nejstarší dcera Marianna, která se tam už půl hodiny prochází mezi okrasnými keři a rozhlíží se přes zelený plůtek. Je u slečen Kittlových na základě „vzájemné služby“, a proto je tisíckrát více v opovržení než dcery řezníků a hokynářů, jež jsou vzdělávány za stejných podmínek a jejichž tatínkové jsou pečení vaření v Aldgate. Středa je nejšťastnější den Mariannina týdne a toto je nejšťastnější hodina středy! Jen se podívejte! Profesor Rubbery si otírá zpocené čelo a líbá chudinku a teď spolu vcházejí dovnitř před deštěm a on jí vypráví, že dvojčátka šťastně překonala spalničky, díky Bohu, a Tom že právě dokončil Antinoua takovým způsobem, že určitě dostane cenu Akademie a že matka je na tom teď také lépe se svým revmatismem. Přinesl jí dopis, psaný velikým okrouhlým písmem, od sestřičky Polly a obrázek slavného vojáka, který nakreslil malý Frank; a když po dvou vyučovacích hodinách Rubbery zas odejde, naše milá Mariana dumá nad dopisem a nad obrázkem a stokrát se pousměje se slzami v očích, pak obojí schová ve starém psacím stole k hromádce jiných drahocenných památek z domova, ubohých tretek a titěrností, nad nimiž bychom se vy i já, madam, jen ušklíbli, ale které jsou v očích toho ubohého dítěte (a myslím i v očích Toho, který dovede

ocenit vdovin groš a oběti pokorných hříšníků) mnohem více než bankovky nebo Pittovy diamanty. Ó laskavá nebesa, která jste dala tyto poklady chudým! Přemnohou hodinu Marianna ještě bdí na lůžku s očima plnými slz a teskní po tom bídném starém obydlí v Howland Street, kde spí její matka a bratři; a jaký je to *fête* pro ni, ó bohové, když dvakrát nebo třikrát do roka přijde domů!

Už ani nevím, kolik set milionů mil, kolik bilionů staletí, kolik tisíc decilionů andělů, perisek, hurisek, démonů a podobně Mohamed procestoval, prožil a spočítal za tu chvíli, než voda vytekla z vědra na zem; ale což my jsme si nezacestovali podobným vynikajícím způsobem pryč od Rubberyho za tu minutku, co mu jeho dcera přezula boty a odložila pařící se nepromokavý plášť v hale vily Postupim? Ona ho považuje za nejdokonalejšího umělce, jaký kdy získal H. B., to je jasné. Také jako učitel kreslení má podivuhodné úspěchy, neboť na výročních slavnostech před prázdninami u slečen Kittlových, když se kresby mladých dam vystavují na odív jejich matinkám a příbuzným (Rubbery se slavnosti účastní v bílé košili s velkou jehlicí své manželky a popíjí něguš s nejlepší společností) – při výroční slavnosti, jak jsem řekl, se ukáže, že těch čtyřiašedesát vystavených kreseb – „Tinternské opatství“, „Hrad Kenilworth“, „Kůň – podle Carla Verneta“, „Hlava – podle Westa“ a co já vím co ještě (řekněme po šestnácti od každého druhu) – jsou každá přesně stejně dobrá jako kterákoliv jiná, takže i když dostane cenu slečna Slamcoeová, není ve skutečnosti důvodu, proč by ji neměla dostat slečna Timsonová, které jsou teprve čtyři roky, kdyžte její kresba je dopodrobna každyčkým tahem, každyčným stromečkem nebo kudrlinkou stejná jako kresba slečny Slamcoeové, již je osmnáct. Po pravdě řečeno, Rubbery během roku na těchto kresbách udělal každyčkou čárečku, i když dívky a jejich rodiče jsou ochotni předložit affidavit (anebo, podle jisté odbornice v pravopise, *affy dávit*), že učitel kreslení se k jejich náčrtům jakživ ani nepřiblížil.

Tak tomu tedy je s těmi kresbami. Ale tu to máme! – Když ty mladé dámy přijdou domů a zakotví v životě jako maminky rodin – dovedou pak nakreslit něco takového jako koně nebo psa anebo „bučící krávu“ pro malého Jacka, který si je křikem a brekem vymáhá? Kdepak! Jakmile se náš vynikající umělec vzdálí, nemají jeho žákyně o nic větší ponětí o kresbě než Sepiovy o malbě.

Mezi těmito dvěma pány je celá třída učitelů kreslení, kteří se jim více nebo méně podobají. Stydím se říci, že Rubbery si kouří svou dýmčičku v restauraci, jejíž největší místnost je určena k tomu, aby se v ní scházeli chudí lidé, milovníci britského ginu, zatím co Sepio si zajede do klubu a dá si pintu nejjemnějšího claretu; inu ovšem, lidé mají rozmanité chutě a uvidíte, že jsou prosté nebo náročné, lehkovážné nebo rozumné, přirozené a všední nebo vyumělkované a ohavně vznešené, a to ve všech vrstvách a životních postaveních.

Pokud jde o ostatní osoby, o nichž jsme se zmínili na počátku tohoto rozhovoru, totiž o malíře laciných portrétů, o portrétistu modelujícího v sádře a o slečnu Crokovou, učitelku mezzotinta a indické malby – nemusíme o nich zde vůbec hovořit, neboť nám tu jde o věci mnohem důležitější. Pouze o slečně Crokové a o podobných profesorech laciného umění povězme, že by se jim měl čtenář co nejúzkostlivěji vyhýbat. Mezzotinto je podvod, indická malba je sprostý, mrzký klam. Stejně tak „řecké umění bez štětce a tužky“. Jsou to jenom drobné mechanické hříčky, jimiž mladé dámy mají ubíjet čas.

A teď, když jsme se vypořádali s těmito malými harcovníčky, kteří krouží kolem valného voje Umělců, dorazili jsme k hlavní síle, na kterou musíme zaútočit podle pravidel. Čtenář si jistě vzpomene, že při „dělení země“, jak je popsal Schiller, básník, který se octl až na samém konci ve všeobecné dračce a zůstal bez jediného kousíčku kořisti, obrátil se s vášnivou prosbou k Jovovi, jenž se smiloval nad ubožákem v tak bědném postavení a vyznamenal ho místem na nebesích. „Silní a chytří,“ pravil Jupiter, „uchvátili dědictví země,

zatím co ty jsi zíral na hvězdy a skládal rýmy; nezbyvá už ani jediný akr půdy, jímž bych tě mohl obdarovat. Leč odměnou a odvetou za to – máš-li chuť navštěvovat mne v mém vlastním nebi – přicházej, kdykoliv se ti zlíbí, bude ti vždycky otevřeno.“

Chytří a silní se drali a tahali o náš malý kousek rodné země více než na kterémkoliv jiném místě povrchu světa; a anglický básník (ať vládne perem, či tužkou) má sotva jiné útočiště než ono vzdušné a nehmotné, jež mu zaručil Jupiter. Takové vzdušné stravování a bydlení však mnohým nechutná a nevoní, takže se raději vzdávají svého básnického povolání, aby se ve sprostém světě, pojídajícím hovězí, živili sprostým hovězím a bili se o ně.

Lze tvrdit, že pro takové osoby (v cechu malířském) bylo vynalezeno malování portrétů. Je to umělcův kompromis s nebem, „světlo všedního dne“, ve kterém – po jisté dávce „z cest po Orientu“ génius posléze uvadne. Abbé Barthélemy (který poslal Le Jeune Anacharsis na cesty Řeckem v dobách Platonových – cestoval po starověkém Řecku v krajkových karnýrech, v červených střevíčkách a s copánkem –) nuže, abbé Barthélemy prohlašuje, že kdysi kdosi stál před nějakou zdí ozářenou sluncem a že někdo jiný obkreslil jeho stín; a tak prý bylo „vynalezeno“ malířství. Angelica Kauffmanová tento roztomilý námět velmi roztomile namalovala a věru se s ním vyrovnala důstojně. Její malba by *mohla* vyrůst ze zdi a z kusu uhlu; a ctihodný Barthélemy by mohl být spokojen, že zde vystopoval pravý vznik umění. Jak sprostý původ si to vymysleli ti hrozní řečtí, francouzští a němečtí pohaní pro to, co je božské! – Zed', ó bohové, vydávat za otce toho, co k nám vyzařuje od vás! Člověk, který vymyslel takové rouhání, měl by být nabodán na rozbité láhve nebo odstřelen nemilosrdně samopalnou ručnicí, přibit hřeby na cihly jako lasička anebo připoután – jako nějaký vulgární Prométheus – a na věky okusován domácím pejskem.

Avšak nechť nás naše rozhořčení nezanese příliš daleko. Nedostatek nadání u jedněch, chleba u druhých, nedostatek ochrany

v kramářském světě, který myslí jen na věci užitečné a je pramálo nakloněn studiu věcí vznešených, proměnil už tisíce osob, jež se nazývaly a chtěly být umělci, v tolikéž běžných malířů tváří, kteří musí hledat „kalon“ v laločnatých rysech růžolícího pana Rady nebo, v nejlepším případě, v hezké, upejpavé, bělošijné kráse od „Almacků“. Nebezpečné půvaby těchto krásků na prvním místě svedly přemnohé malíře na scestí; a často si myslím, že právě tato fyzická nadřaděnost, jíž se vyznačují anglické dámy, tato svůdná skvělost zdraví a pleti, kterou vynikají nad všechny ostatní, projevila se u našich umělců jako vážná nevýhoda a odvracela je od lepších věcí. Francouzi nazývají takovou krásu „*La Beauté de Diable*“; a má vskutku ďábelskou moc. Před našimi Armidami a Helenami už padli přemnozí Rinaldové a Paridové, zapomínajíce spokojeně na své slavné poslání a prodírmávajíce svou energii v klínech těchto něžných pokušitelek. Ó vy britské čarodějky! Kdykoliv uvidím pozlacenou ročenku, maně si ji přirovnám k malému ostrůvku blízko mysu Peloru na Sicílii, kam zlomyslné sirény vábívaly mořeplavce hrou na harfu, zpěvem úchvatných melodií, rozkošnickými pohledy a nejkrásnější módní dekoltáží na světě. Plujte co nejdál od nich, ó Umělci! Veslujte, veslujte o život, vy posádky ze Suffolk Street a z Galerie akvarelů! Zacpěte si uši, zakryjte si oči, přivažte se ke stožáru a pryč, co nejdál od falešného úsměvu „Knih krásy“. Vstupte na pevninu – a je po vás veta! Jen se dobře zadívejte mezi květiny na onen břeh – bělá se kostmi malířů.

Pokud jde o mne, nikdy nemám model mladší sedmdesáti let, a to ještě s několika šálami a v oděvu. Tímto způsobem obrazotvornost získává volné pole a morálka se neoctne v nebezpečí.

Osobnosti jsou odíózní; ale necht' se britská veřejnost podívá na obrazy proslulého pana Shalloona – mravná britská veřejnost – a řekne, zda naši vnuci (nebo vnuci těch přepjatých osobností, které pan Shalloon maluje) nebudou mít podivnou představu o způsobech svých babiček, jak jsou představovány na nejkrásnějších, nej-

dovednějších a nejúchvatnějších akvarelech, jaké kdy byly namalovány? Bohové na nebesích, jak se uculují a jak kroutí očima! Jakým harampádím šňůr, stuh, ferroniér, voňavek a čeho ještě je každá z nich přetížena! Jaká ramena, jaké náramky, jaké směšné mopslíky nám to většinou vystavují na odiv? Znovu ožili dnové Lancretovi a Watteauovi a dvorní dámy doby královny Viktorie vypadají stejně morálně jako neposkvrněné hraběnky dnů Ludvíka Patnáctého. Poslední ředitel Královské akademie⁶⁹ je zodpověden za mnohé imitátory, především však za onen veselý, koketně upejpavý pohled, který se mu podařilo dát každé dámě, jež mu seděla modelem. A nedovedu si představit podivnější kontrast než ten, který postřehne každý, kdo porovná sbírku jeho portrétů s nějakým portrétem sira Joshua Reynoldse. Vypadá to, jako by byly malovaly dvě rozdílné lidské rasy; a když tak člověk slyší velmi staré pány, jak hovoří o té vyšší kráse, která existovala za jejich mladých let (velmi staří pánové, od Nestora počínajíc, tak vždy hovořili a budou hovořit), člověk by málem uvěřil, že je opravdu něco na tom, co povídají; alespoň tolik, že muži a ženy v době Jiřího Třetího byli krásnější než jejich potomci v době Jiřího Čtvrtého. Kam se to všechno podělo – ona klidná ženská půvabnost nebo krásná panenská nevinnost, již se vyznačovaly ty šťastné ženy, které seděly siru Joshuovi? Dámy sira Thomase se na nás uculují ze svých pozlacených rámců a žádají nás o obdiv; ženy Joshuovy sedí klidně zabrány v dívčí rozjímání, neškemrají o pochvalu, ale jsou si jí jisty; a jsou tisíckrát spanilejší ve své tiché vyrovnanosti než dámy sira Thomase se svými úsměvy a saténovými plesovými úbory.

Avšak toto není názor všeobecný a dámy dávají přednost slohu moderního umělce. Ovšem je-li tomu tak, pak se malíři musí řídit módou. Mohli bychom poukázat na půl tuctu umělců, kteří se po smrti sira Thomase zmocnili aspoň odstřížku z jeho poněkud křik-

69 Sir Thomas Lawrence.

lavě naparáděného pláště. Je to na příklad Carmine, člověk nemálo proslulý, který nám bude zastupovat tuto třídu.

Carminovi se dostalo malířského vzdělání, obvyklého v tomto století: umí číst a psát – to jest, strávil leta kresbou neživých modelů – a vykonal cestu do ciziny. Je možné, že kdysi měl originální nadání, ale naučil se na ně zapomínat jakožto na velkou překážku na cestě k úspěchu; a musí napodobovat, aby mohl žít. Je mezi umělci asi tolik co dentista mezi lékaři – člověk, který je zaměstnáván, aby zdobil lidskou hlavu, a který je za to ohromně placen. Na kterékoliv výstavě uvidíte aspoň jednu z Carminových krás a poznáte postup, jak je vyrábí. Prodlužuje nos, rozšiřuje čelo, rozevívá oči a dává jim žádoucí roztoužený výraz; zmenšuje ústa a v každém případě je v koutcích zdobí hezounkým úsměvem své oblíbené barvy.

Sám je nyní důstojný, běloruký, holohlavý muž středního věku s oním vážným a lichotivým pohledem, jaký lze pozorovat u tak mnohých úspěšných lidí s prázdnou lebkou. Má sbírku drobných historek a dvorních klepů o lady Té-a-té a o svém „zvlášť dobrém příteli“ lordu Tom-a-tom, které uplatňuje postupně u každého, kdo mu sedí; vskutku velmi laskavý, bezúhonný, ušlechtilý pán. Shovívavě radí mladým umělcům a dává si záležet, aby všechno chválil – ovšem ne příliš, ale takovým gentlemanským, lhostejným, zdrženlivým způsobem. A to by mělo být zásadou všech úspěšných lidí, kteří se museli probít a chtějí si udržet to, čeho dosáhli. Chválí každého a jsou pokládáni za dobrosrdečné a blahovolné muže. Pravda, je to blahověle velmi snadná; záleží prostě ve lhaní, v usmívání a v přání všeho dobrého komukoliv. Nakonec se to dá dělat docela přirozeně a nikterak na úkor opravdovosti. Z počátku, pokud člověk má své vlastní city – city lásky nebo hněvu –, je těžko udržovat tento věčný dobromyslný škleb. Vždycky jsem si myslel, když jsem Carmina poznal, že má v paruce (v těch lesklých, naolejovaných, kučeravých, přistřižených kaštanových vlasech)

nějaká zvláštní péra, která vytahují rysy jeho obličeje do úsměvu a drží tak svalstvo pevně po celý den. Dneska si to už nemyslím, a řekl bych, že se šklebí, i když spí a má vyndané zuby; ten úsměv nezáleží v nějakém zařízení paruky, nýbrž v uzpůsobení mozku. Claude Carmine má podivuhodně vyvinutý orgán otrlosti; ne snad oné odvážně bezstarostné otrlosti, která vede člověka k tomu, že kašle na celý svět a navíc i na sebe. Claude se vždy zastaví, než dojde k sobě samému; ale s výjimkou tohoto jediného člena Královské akademie nemá ani trochu sympatie k nižádnému lidskému tvorů. Se stejnou dobromyslností přijímá zprávy o smrti, trampotách, nehodách nebo úspěších svých přátel; dává tři skvělé obědy per annum – Gunter, Dukes, Fortnum a Mason, cokoliv; sám obědvá na pozvání tři sta dvaadesát zbývajících dní v roce a nikdy se o něm nemohlo říci, že by utratil šilink zbytečně nebo že by zaplatil třebas jen o půl hodiny předem těch čtyřicet liber čtvrtletní mzdy, kterou platí panu Scumblovi, jenž maluje na jeho portrétech pozadí, údy a draperie.

Není dobrý malíř; jak by jím mohl být člověk, jehož malba, abych tak řekl, není nikdy víc než šepot a jehož podobizny by se asi culily upejpavě i před letící dělovou koulí? Ale není ani špatný malíř, neboť je prozíravý a vážený člověk, který zná svět, má chladnou hlavu a ví, jakou mají věci cenu. Ve Francii, kde býval mezi malíři v módě tygrismus, Carmine by si byl určitě nechal narůst vousy a kštici a tvářil by se jako nejdivočejší z divokých. Ale u nás člověk musí být ušlechtilý; slohovou dokonalostí (v psaní i v přijímacích pokojích) je „*de ne pas en avoir*“⁷⁰, a proto ovšem je Carmine tak příjemně nijaký. Jeho konverzace má proto také chuť a říz jasné, čiré, vyvětralé láhve sodovky – asi tak jednou za pět minut vidíte, že se vznese k hladině malá bublina – drobounká, zářivá tečka vtipu – vznese se, chabě se rozprskne a pak odumře. Pokud jde

70 Nemít ho. Pozn. red.

o vtip, lidé z lepší společnosti (jak se nám dává na srozuměnou) jsou spokojeni, je-li v hovoru pouze *soupçon*⁷¹ vtipu. Trochu víc by už bylo neslušné; ušlechtilý žaludek by to nesnesl. Carmine zná přesně správné dávkování a neodvážil by se dávat svým zákazníkům ani o poznání více vtipu, než se vyžaduje.

Vyprávíme tu mnohem víc o Carminovi člověku než o Carminovi umělci; ale co se o tomto dá napsat? Nové dámy v bílém saténu, noví generálové v červeném, noví párové⁷² v šarlatu a hermelínu a zavalití členové parlamentu, ukazující na kalamáře a na archy dopisního papíru, s tureckým kobercem pod sebou a s rudou opo-
nou nad sebou, s dórským sloupem, o nějž se opírají, a s hroznou bouří hromů a blesků, rozsvěcujících se a pohasínajících v pozadí, rodí se každým rokem a zaujímají místa, která jim po pořádku přísluší v Akademii, a doplňují dalšími stovkami nakynutou kupu Carminových státních dluhopisů. Jestliže maluje lady Flummeryovou po desáté v roli desáté Múzy, proč bychom k tomu ještě něco poznamenávali? Ten člověk je dobrý řemeslník a zhotoví docela slušný výrobek za nejlepší cenu; ale nemělo by nás ani napadnout, abychom zaznamenávali každý takový výrobek, stejně jako nepíšeme nové kritiky o každém novém kabátu, který zhotoví Nugee nebo Stultz. Noviny říkají, referujíce o obrazu: „Čís. 591 – ‚Celkový portrét Její Milosti vévodkyně z Doldrumu. Carmine, R. A.‘ – Pan Carmine nikdy nezkłame; toto dílo, stejně jako všechna ostatní od téhož umělce, je vynikající.“ – Anebo: „Čís. 591 atd. – Spanilé vévodkyni z Doldrumu dostalo se z ruky pana Carmina plného uznání; *chiar'-oscuro*⁷³ obrazu je dokonalé, podoba obdivuhodná, v barevné kompozici je pravý tizianovský švih; smíme-li vytknout chybu, pak levé ucho mopslíka není úplně prokresleno.“

71 Špetka. Pozn. red.

72 Šlechtici na doživotí, s nedědičným titulem. Pozn. red.

73 Kontrast světla a stínu. Pozn. red.

Potom třebaš přijde kritika, která praví: „Obraz vévodkyně z Doldrumu od Carmina není ani lepší, ani horší než ostatních pět set výtvorů téhož umělce. Bylo by velmi nespravedlivé, kdybychom řekli, že tyto portréty jsou špatné, neboť prozrazují skutečně značnou dovednost; ale říci, že jsou dobré, bylo by právě tak nesprávné; v našich očích nic tomu není více vzdáleno. Každých deset let vystavuje pan Carmine původní obrázky velikosti třikrát tři palce, ale mimo toto nenajde se u něho nic původního; jako hoch kopíroval Reynoldse, pak Opie, potom Lawrence; později si vytvořil jakýsi vlastní styl a od té doby kopíruje sám sebe,“ atd.

A pak tento kritik rozebírá jednotlivé části Carminových obrazů. Mluvíme-li o kritikách, neměli bychom zapomenout na zvláštní vztah mezi nimi a malíři; a jako jsme v jedné z předešlých statí viděli, jak módní autorka má své kritické službičkáře, tak i malíř má své nepřátele a přátele v tisku; s tím rozdílem, pravděpodobně, že spisovatel snese hezkou dávku odmítavé kritiky bez mrknutí, kdežto malíř se při takových kritických poznámkách nezřídka rozzuří, pokládá je za osobní útoky, vyvolané soukromým pocitem nepřátelství, a po celý život pak nenávidí kritika, který se odvážil jakýmkoliv způsobem brát v pochybnost jeho úsudek. Řekli jsme prve, ubozí akademici, z kolika spiknutí byste se měli zodpovídat! Nyní bychom mohli dodat, ubozí kritici, jaké černé city osobní nevraživosti bývají u vás objevovány, když náhodou (vhod či nevhod, ale podle svého nejlepšího svědomí) mluvíte pravdu! Dejme tomu, že Snooksův obraz má špatné barvy – „Přisámbůh!“ rozječí se Snooks. „Co jsem tomu chlapovi jen udělal, že je na mne tak nakvašený?“ Naznačte, že některá postava je špatně nakreslena – a Snooks okamžitě prohlásí, že jste jeho osobní nepřítel, kterého vede jen závist a nějaká pifka. Můj přítel Pebbler, sám slavný umělec, zastává názor, že kritik by neměl *nikdy* odsuzovat malířovy výtvary, protože, jak říká, malíř ví mnohem lépe než kdokoliv jiný, jaké má nedostatky, a protože mu nikdy nijak neprospějete. Jsou muži štětce opravdu tak paličatí? –

Velmi pravděpodobně; ale veřejnost – co veřejnost? Nemáme-liž zde také konat svou povinnost my? A opření o své vyšší znalosti a nadání pro krásné umění ukazovat mu cestu, kterou by se mělo ubírat? Ano, zajisté; a jako úsilím hloupých nebo zaujatých kritiků mnozí špatní malíři byli národu nastrčeni jako geniové prvního řádu, podobně lidé bystrí a nezaujatí (některé bychom mohli jmenovat) se snažili dát britskému lidu čisté zásady vkusu – nebo aspoň mu nedovolit, aby si osvojil takové, které jsou nečisté.

Carmine, na mou věru, je kritikou postižen pramálo; a vskutku si jí jen málo zasluhuje. Je módní malíř a zachovává zlatou prostřednost, která je pro módu nezbytná. Dejme mu sbohem. Bydlí sám v celém domě, velmi pravděpodobně – má lokaje, někdy i vůz; je možná i členem Athenea a umírá ve všeobecné vážnosti: to jest, ani jediné duši na něm už nezáleží, když je mrtev, tak jako jemu, pokud žil, nezáleželo ani na jediné duši.

Potom bychom se snad měli zmínit o M'Gilpovi nebo o Blatherovi, podnikavých mladých mužích, kteří dříve nebo později vyplní Carminovo místo a obsadí jeho dům v – –, naplní-li se čas a (až bude celou truchlící Královskou akademií odnesen do úzkého hrobu v Harrow Road) oni opustí svůj dosavadní byt v prvním poschodí v Newman Street a nastěhují se do jeho domu i bot.

Není valného rozdílu mezi mladými a starými; mladí se ušklíbají, když o Carminovi hovoří, a holedbají se, že dovedou kdykoliv namalovat hlavu stejně dobře jako on – a velmi pravděpodobně to skutečně dovedou. Ale dokud neodejde, zabývají se malováním lidí někde u Regentského parku a Russel Square a jsou velmi rádi, když se jim poštěstí nějaký oblíbený duchovní nebo kolejný vychovatel anebo starosta ze Stoke Pogesu po vydání reformního zákona. Takové podobizny se pak obyčejně litograficky rozmnoží a portrét našeho váženého radního X. Ypsilonu od nadaného umělce pana M'Gilpa z Londýna je příznivě zhodnocen v krajinském tisku a objeví se nad komodami mnohých venkovských gentlemanů. Přijdou-li

pak do města, na koho se obrátí? Na M'Gilpa, samozřejmě; a tak pomalu roste jeho praxe i ceny.

Student akademie je osobnost, kterou bychom zde neměli opomenout; zevnějškem se silně podobá studentovi medicíny a má mnohé z jeho zvyklostí a zálib. Velmi často nosí umělecký širák a krásnou špinavou vestu z růžového sametu, vlasy má obyčejně nápadně dlouhé a nohavice roztřepané. Ve volných chvílích pracuje v akademii, miluje divadlo, kulečnický a romány a oblíbenou hospůdku má někde poblíž St. Martin's Lane, kde se schází se svými bratřími, aby společně vyjadřovali opovržení k členům Královské akademie. Zeptáte-li se ho, kterému uměleckému směru se věnuje, odpoví vám s nesmírně osobitým úsměvem: „Pane, já jsem historický malíř,“ čímž chce říci, že si ráčí brát náměty pouze z Huma nebo Robertsona anebo z klasiků – o nichž neví vůbec nic. Toto stadium historického malířství je pouze přípravné a trvá řekněme od osmnácti do pětadvaceti, kdy bláznovství tohoto pána počne mizet a on se jme hledět životu vážně tvářit v tvář, pochopiv, že člověk není živ jen samým malováním historických námětů. Pak se náš přítel vrhne na malování portrétů nebo zvířat a udělá nějaký další kompromis s nutností.

Pravděpodobně má malý otcovský majeteček, který mu hradí náklady na studia a laciné požitky po dobu jeho učednictví. Podnikne obligátní cestu po Francii a Itálii a vrátí se z oněch zemí s množstvím zkažených pláten a s párem velkých knírů, s nimiž se usadí v jedné z těch smradlavých uliček v Soho, o nichž jsme se prve zmínili. Je to třeba chudák Pipson, muž nezdolné trpělivosti a nehynoucího nadšení pro své povolání. Mohl by vytapetovat Exeter Hall svými studiemi ze života a křídovými nebo v oleji provedenými portréty francouzských *sapeurs* a italských brigantů, kteří laskavě sestupují ze svých horských skryší a opouštějí své vražedné řemeslo, aby seděli mladým pánům v Římě za poplatek deseti pencí na hodinu. Pipson se vrátí z ciziny, dá si natisknout navštívenky a čeká a čeká

zakázky na velké historické obrazy. A zatím ho najdete večer co večer na starém místě v akademii, kde kreslí starého hlídače – pracuje a dře – a nepokročí ani za mák. V osmnácti letech Pipson kreslil sádrové modely a hlídače, že to budilo obdiv; v pětatřiceti dokáže udělat podivuhodné kresby hlídačů a sádrových modelů. Dál se nikdy nedostane; rok co rok vracejí mu závistiví akademici jeho historický obraz a on stárne a jeho otcovský majeteček už je dávno stráven; sám nevydělává vůbec nic. Jak se udržuje při naději a při životě? – To je div. Nikdo neví, dokud to nezkusí (chraň Bůh, aby to zkusil!), na jak tenounké nitce se může udržovat naděje i život. Náš ubožák žije dál rok po roce zázračným způsobem; celkem v dobré náladě při částečném hladovění, podivuhodně důvěřující v příští rok přes všechny neúspěchy posledních pětadvaceti. Děkujeme Bohu za to, že nám dal, ubohým a slabým smrtelníkům, nedocenitelný dar *samolibosti*! Kolik polonadaných modloslužebníků umění – básníků, malířů, herců, hudebníků – žije o této stravě a málem o žádné jiné! Kdyby Pipsonovi spadlo z očí toto mámení, takže by se viděl takový, jaký je – kdyby nějaký zlomyslný šotek přimísil do jeho chabého rozumu aspoň jednu osudnou částici zdravého smyslu – rovnou by se vrhl s Waterloo Bridge a zřekl se jednou provždy chudoby, neschopnosti, studeného bytu, nezaplacených pekařských účtů, rozedraných loktů a stále odkládaných nadějí.

Nechceme uvádět v nevážnost povolání historického malíře, nýbrž pouze varovat před ním mládež jako před povoláním nebezpečným a nevýnosným. Je to asi tak, jako kdyby si nějaký mladý brášek řekl: „Já budu Rafaelem nebo Tizianem – Miltonem nebo Shakespearem,“ a kdyby si spočítal, kolik lidí žilo od počátku světa a kolik jich bylo druhu Rafaelova nebo Shakespeareova, a pak si celkem přesně vypočítal, jaké vyhlídky se ukazují v jeho prospěch. I úspěšní historičtí malíři – čím jsou? Z hlediska světského bydlí většinou ve druhém poschodí nebo mají velké pusté ateliéry v zadních traktech, kam se vodí hlídači, vetešníci, mouřenínové a jiné

„propriety“, aby figurovali v životní velikosti jako římsští dobyvatelé, židovští veleknězi nebo Othellové na plátně. Dále se tu vyskytují veselí a sliční akvarelisté – kvetoucí a příjemná živnost. Pak jsou tam ošumělí, divoce vyhlížející géniové s náramky a celí v cárech, jejichž obrazy se nikdy neprodají a kteří se dušují, že jsou obětí nějakého všeobecného padoušského spiknutí. A konečně máme krajináře, kteří cestují do nejzazších končin země a čelí horku i zimě, aby nenasytné britské veřejnosti mohli přinést pohledy na Kalkatu, Petrohrad, Timbaktu. Anglické umělce uvidíte ve stínu pyramid, jak dělají náčrtky Koptů, dřepících na hřbetech velbloudů a provázejících karavanu přes poušť, anebo zase na Islandě nebo na Sibiři, kde sbírají materiál pro nějakou ročenku. Jaké nadání a jakou energii všichni ti muži uplatňují – tito mužové, jejichž povolání se v naší moudré vlasti stěží pokládá za důstojné urozeného člověka!

Čteme-li díla důstojného pána Dr. Lemprièra, Monsieur Winckelmann, profesora Platona a jiných, kteří psali o zašlých starých Řecích, zjistíme, že v těch barbarských dobách umělci se pletli do všemožných živností kromě své vlastní a fušovali do válečnictví, filozofie, metafyziky skotské i německé, do politiky, hudby a kterého čerta. Potulný sochař, jenž v oněch dnech chodíval po ulicích a pronášel řeči, jménem Sokrates, tvrdil, že v jeho době nejmoudřejší z mužů byli umělci. Ten prve zmíněný Platon prodělal úplné školení v kreslení figur i krajin, v kresbě uhlem a křídou, s těrkou i bez ní, v temperě, akvarelu a olejomalbě. Viděl svět kdy takový nesmysl? U těch zatemnělých pohanů byli malíři nejdokonalejší gentlemani – a nejdokonalejší gentlemani byli malíři; pronesli by vám řeč, proslovili by přednášku o Kantovi nebo by dokázali vést pluk vojska stejně dobře jako nejlepší státník, filozof nebo voják v Athénách. A ve své bláhovosti ještě tvrdili, že zaměstnávající a zdokonalující se takto ve všech oborech mužného zájmu, pokračují prý vynikajícím způsobem ve svém vlastním oboru. Co z toho pošlo? Nuže,

ten chlapík Sokrates nejenže byl mizerný sochař pátého řádu, ale nakonec byl oběšen pro velezradu.

A dobře mu tak. Copak studují *naši* mladí umělci cokoliv mimo správné ořezávání tužky nebo kreslení modelu? Slyšíte někdy o *nich*, že by se lopotili nad knihami a otravovali si mozky zatuchlou vědou? To rozhodně ne, na mou duši: my rozumíme zásadě dělby práce a každý se drží svého řemesla. Umělci se nepletou do záležitostí ostatního světa; a na oplátku ostatní svět se neplete do věcí umělců. Představte si, že by nějaký umělec byl vynikající matematik nebo politik; a na druhé straně si představte, že by se skutečný gentleman stal malířem! Ne ne, společenské kategorie jsou vyhraněny. Opravdový gentleman může vydělávat peníze jako právník nebo tím, že nosí červený kabátec a bojuje anebo černý kabát a káže; ale že by se zaprodal *Umění* – to chraň Bůh! A necht' Vaše Milost, když to čte, nevolá: „Nesmysl! Hloupá závist, potměšilý republika-nismus – umělec je gentleman!“ Madam, přála byste si, aby váš syn, ctihodný Fitzroy Plantagenet, byl malíř? Raději byste zemřela; erb Smigsmagů byl by navždy poskvrněn, kdyby se Plantagenet někdy odvážil použít k výdělečnému účelu tuby.

Byla doba – před nějakými sto lety –, když spisovatelé žili v Grub Street a otrhaný ubožák Johnson se krčil za nějakou zástěnou v přijímacím pokoji u Caveů – že autorské povolání bylo pokládáno za velmi sprosté a gentleman z dobré rodiny je směl provozovat jen jako amatér. Tato nehoráznost už celkem vyšla z módy a já pokorně doufám a modlím se, aby přišel den, kdy zmizí i ta druhá. Jestliže snad existuje nějaký šlechtic s takovýmto nadáním, proč – proč jej nevidíme mezi členy Královské akademie?

501. Vesnický učitel.

Skizza z ciziny

Brum, Henry, lord, R. A.,
F. R. S., S. A., člen *Institut*
National de France.

502. Pohled na umělcovo sídlo
ve Windsoru

503. Vražďení dítek v Toweru

504. Malé rozčilení

Maconkey, ctih. sir T. B.

Rustle, lord J.,

Pill, ctih. sir Robert.

O'Carrol, Daniel, M. R. I. A.

Představte si, jářku, že by podobná jména figurovala v katalogu akademie; a proč by ne? Pak by teprve ožily skutečně slavné dny umění (jež si žádá rovnosti, a nikoliv patronátu). Patronát – mor na to slovo! – to znamená méněcennost; a ve jménu všeho, co je rozumné, proč by měl úctyhodný venkovský gentleman nebo choť městského advokáta anebo kdokoliv v jakémkoliv sebevýznamnějším postavení být „patronem“ umělce?

Jsou umělci, kterým se stýská po starých časech, kdy velkolepý a pánovitý Peter Paul Rubens (který sám byl patronem královny) cestoval po cizině s dvěma tucty gentlemanů ve svém průvodu a s nosičem měšce na rozhazování dukátů, jsou umělci, kteří rádi myslí na to, jak byl pasován na anglického rytíře a na španělského granda a navštěvoval vyslanectví, jako kdyby byl rozený markýz. Příjemné je také připomenout si, že sir Antony Vandyck, K. B., se skutečně přiřazenil do vyšší šlechty, a že když Tizianovi upadla tužka, císař Karel V. ji zvedl (ó bohové! jak heroické sebezapření) – zvedl ji se slovy: „Mohu udělat padesát vévodů, ale ani jednoho Tiziana.“ Ba což nechtěl římský papež udělat Rafaela kardinálem – nebyly tohle snad zlaté časy?

Řekněme rovnou: „Nikoliv.“ Už sám ten humbuk kolem jistých malířů v šestnáctém a sedmnáctém století ukazuje, že umělci obecně neměli ve světě valného společenského postavení. Věšeli se na jednotlivé patrony a každý, kdo si své místo udržuje takovým způsobem, musí se cítit více méně něčím nižším. Časy se nyní mění, a tak jako spisovatelé už nejsou nuceni posílat svá díla do světa pod ochranou velkého muže a otrocké dedikace, počínají se i malíři ob-

racet k veřejnosti přímo. Kdo nyní kupuje nejvíce obrazy? – Tiskaři a jejich zaměstnavatelé, lid – „jediný zdroj zákonné moci“ – jak říká-vají po večeři. Nuže, ani prstem nehnout pro kardinálské klobouky! Kdyby se snad zítra dostal k moci pan O'Connell, doufejme, že by nedal kardinálský klobouk, ba ani bídné biskupství *in partibus*, ni nejlepšímu malíři v Akademii. Nač jsou jim pocty mimo vlastní povolání? Proč by měli být pasováni na rytíře jako nějaká tlupa obecních radních? Já aspoň za svou osobu prohlašuji, že nepřijmu nic menšího než pairství, až pošlu na výstavu svůj velkolepý obraz, a nevidím důvodu, když už se malířům *musí* udělovat tituly za vynikající služby, proč by markýz Packal nebo hrabě Akvarel nemohli sedět ve sněmovně právě tak jako kterýkoliv lord právníký nebo vojenský.

Pravdivé jádro, které bychom si měli vyloupnout z této vybočivší rozpravy, je trpké; že mladí umělci všeobecně nejsou vzdělávání tak, jak by měli být, a že by se Královská akademie měla postarat svým žákům o nějaké prospěšné přednášky o literatuře a historii právě tak jako o anatomii nebo o světle a stínu.

ŽENY MUŽŮ

Manželé Berryovi

Kapitola první

Zápas v koleji Krveprolití

Velmi rád čítávám o bitvách a mám v malíčku většinu bitev Marlboroughových a Wellingtonových, ale nejhroznější řež, jakou jsem kdy viděl a na kterou vzpomínám s větším zájmem nežli na Malplaquet nebo Waterloo (jež se už staly, mimochodem, něčím přímo otravným, jak o tom muži pořád hovoří po večeri, žvaníce o „příchodu Prušáků“ a kdo ví o čem), pravím tedy, že nejhroznější zápas vůbec se udál mezi Berryem a Biggsem, žáky ústavu; začalo to na jistém místě zvaném Middle Briars uprostřed klášterních podloubí, jež se táhnou podél hřiště koleje Krveprolití nedaleko Smithfieldu v Londýně. A právě tam, milostivá, i váš ponížený služebník získal po šestileté dřině onu ohromnou zásobu klasických vědomostí, jež mu pak v dalším životě byly tak nesmírně k užitku.

Ke sporu došlo za těchto okolností: – Biggs, žák ústavu (muž, kterého jsem tenkrát odhadoval přinejmenším na sedm stop, a teprve později v životě jsem zjistil ke svému největšímu úžasu, že neměří o nic víc než pět stop čtyři palce), tento Biggs byl, jak jsme říkali, „druhý kohout“ na škole; první kohout byl velký, silný, dobrosrdečný, líný, světlomasý chlapík, který, protože byl velký a dobromyslný, nikomu neubližoval. Biggs naopak byl hrozný rváč; měl ke své obsluze půl tuctu žáků z nižších tříd a nemilosrdně je všecky bil. Mimo to měl mladšího bratra v Potkyově internátu a toho věru nenáviděl a trýznil hůř než kohokoliv jiného.

Nu a jednoho dne, protože mladý Biggs nepřinesl svému bratru obroučku nebo že nechytil míč při cricketu anebo z nějakého jiného

stejně dobrého důvodu Biggs starší malého ubožáčka tak zvalchoval, že Berry, který se právě přiloudal a viděl, jak hrozné rány starší bratr uštěďruje mladšímu svou hokejkou, pocítil s hošíkem soustrast (možná také na Biggse žárlil a chtěl si s ním rozdat pár kol, ale to nemohu zaručit); zkrátka Berry šel kolem, zastavil se a řekl: „Nemyslíš, Biggsi, žes už toho kluka zmlátil dost?“ Řekl to velmi slušným tónem, neboť by ho bylo ani nenapadlo, aby nějak hrubě zasahoval do posvátné výsady žáka vyšší třídy tradiční školy, který může kdykoliv zbít mladšího žáka, zvláště když jsou náhodou bratři.

Biggs na to odpověděl, jak se dalo očekávat, tím, že mladšího Biggse praštil hokejkou dvakrát silněji než předtím, až ubožáček zavyl bolestí. „Řekl bych, že ti do toho nic není, Berry,“ odsekl Biggs a mlátil dál a nakládal chlapci čím dál víc.

Konečně už to Berry (a věru ani malý Biggs) nemohl déle snést, přiskočil, staršímu Biggsovi vykroutil hůl z rukou a vyhodil ji oknem klášterního podloubí k velkému úžasu celého davu nás malých kluků, kteří jsme přihlíželi. Malí chlapci se vždycky rádi dívají, dostává-li některý jejich druh pořádný výprask.

„Tak!“ řekl Berry a podíval se Biggsovi do očí, jako by chtěl dodat: „Přišel jsem a vyřídil jsem to.“ Mladšímu bratrovi jen pokynul: „A teď zmiz, ty zlodějíčku! Tentokrát jsem tě zachránil.“

„Stůj, mladíčku!“ zařval jeho bratr po malé pomlce. „Polámu ti všechny kosti v té tvé ďábelské, lotrovské kůži!“

Biggs mladší se podíval na Berryho, pak na svého bratra, potom se začal vracet podle bratrova rozkazu, jako by se chtěl nechat znovu bít, ale ztratil odvalu a dal se na útěk, co jen mu jeho nožky stačily.

„Však já mu to nandám jindy,“ řekl Biggs. „Tu máš, chlapče, podrž mi kabát.“ A my jsme se všichni nahrnuli kolem a utvořili kruh.

„Snad bychom raději měli počkat až po škole,“ prohodil Berry, docela klidný, ač vypadal trochu bledý. „Už máme jen pět minut a to ti bude trvat o něco déle, než mě zmlátíš.“

A tu se dopustil Biggs velkého omylu, neboť lehce udeřil Berryho po tváři hřbetem ruky a řekl: „Ty jsi ale strašpytel!“ Jenže Frank Berry neměl ani zdaleka pocit strachu a v odpověď na Biggsovu zednickou – s rychlostí myšlenky a vší silou – bác! praštil staršího Biggse do nosu, až mu vytryskla červená, a druhý kohout školy se zhroutil na zem, jako by byl zastřelen.

Ale v minutě byl zase na nohou, obličej bílý a pocákaný krví, oči vytřeštěné, příšerná podívaná; Berry si zatím svlékl kabát a v podloubích, v oknech, jedni druhým na ramenou, objevilo se přinejmenším sto dvacet mladých pánů, neboť po hřišti se už rozletěla zpráva o „zápase mezi Berrym a Biggsem“.

Ale Berry měl docela pravdu, když poznamenal, že by bylo vhodnější věc odložit, neboť zrovna v tu chvíli pan Chip, pomocný učitel, šel podloubím do školy a ušklíbl se svým zvláštním způsobem, když uviděl, v jakém stavu je Biggsův obličej. „No nazdar, pane Biggsi,“ řekl, „tak se mi zdá, že jste zakopl o patník!“ To byl tenkrát běžný vtip u nás ve škole a věřte mi, že jsme se smáli k popukání jako vždycky, když pan Chip udělal vtip nebo cokoli podobného. „Udělal byste nejlíp, kdybyste se šel umýt k pumpě a nedopustil, aby vás Dr. Buckle spatřil v tomhle stavu.“ S těmito slovy zmizel pan Chip ve třídě nižší školy, kam jsme ho my všichni malí kluci následovali.

Byla středa, odpoledne bylo prázdné, jak každý ví, a v koleji Krveprolití to byl den, kdy bývalo vařené hovězí. Byl jsem v téže internátní budově jako Berry a všichni jsme dávali pozor, zda se pořádně nají, asi jako bychom pozorovali člověka, který má před popravou. Vzpomněl jsem si na to později v životě, když jsem v Německu viděl přítele, který měl před soubojem, jak snědl ke snídani pět skřivanů, a měl jsem dojem, že jsem sotva kdy byl svědkem větší odvahy. Berry pojedl trochu vařeného hovězího – nazývali jsme je tenkrát ve škole elegantně a žertovně *vařené batolecí*; ani ho nenapadlo, aby si přecpal žaludek před takovým zápasem, jaký ho očekával.

Oběd skončil velmi rychle a pan Chip, který si po celou tu dobu Berryho dobíral a nutil ho jíst, zavolal si jej nyní do své pracovny k velkému zklamání nás všech, neboť jsme mysleli, že chce boji zabránit; ale nic takového. Důstojný pán Edward Chip si vzal Berryho do pracovny, nalil mu dvě sklenky portského vína, vnutil mu je s kouskem moučnicku, poklepal mu na rameno a odešel. Nepochybují, že by se byl na tu bitvu podíval stejně rád jako my, ale etiketa, to víte, mu to nedovolovala.

Když jsme vyšli na hřiště, byl tam Hawkins – velký Hawkins, kohout školy. Nikdy jsem toho člověka od té doby neviděl, ale dosud na něho vzpomínám jako na něco hrůzného, gigantického, tajuplného; on, který dokázal zmlátit kohokoliv, který dovedl porazit všechny učitele! Jak jsme toužili po tom, aby se do toho dal a natřel to Bucklovi! Byl to hoch nenadaný, ve škole nijak nevynikal a všechny úkoly si dával psát. Buckle to věděl, ale respektoval ho, nikdy ho nevyvolával na čtení řeckých her, přehlížel všechny jeho chyby, jichž bylo nemálo, a když bylo odpoledne volno, nechával ho chodit do města podle libosti; jak by se někdo mohl odvážit bránit mu v něčem – té velké, klidné, šlechetné, mlčenlivé Síle? Říká se, že zbil nějakého gardistu; rád bych věděl, nebyl-li to ten Shaw, co pobil tolik Francouzů – ne, nemohl to být Shaw, neboť ten padl *au champ d'honneur*⁷⁴; ale určitě by byl ztloukl Shawa, kdyby byl býval na živu. Víím, že zbil bárkaře u Jacka Randalla v Slaughter House Lane. Hawkins byl příliš líný, než aby hrál cricket; toulal se celý den po hřištích na sluníčku, provázen malým Tippinsem, který byl v šesté třídě, věčně se smál, dělal legraci a psával Hawkinsovi všechny úkoly.

A dnes odpoledne, místo co by šel do města, zůstal Hawkins v koleji Krveprolití, aby se podíval na velký zápas mezi druhým a třetím kohoutem školy.

74 Na poli cti. Pozn. red.

Jednotliví učitelé školy vedli internátní domy (jako Potkyův, Chipův, Wickensův, Pinneyův atd.), ale hřiště neboli „trávník“, jak se říkalo, ačkoliv tráva rostla jen mezi střepy na zídce, která dělí kolej Krveprolití od Wilderness Row a Goswell Street – (mnohokrát jsem viděl pana Pickwicka, jak vyhlíží z okna v oné ulici, ač jsme ho tehdy neznali) – hřiště nebo trávník bylo všem společné. Přesto, jakmile se ukázalo, že se nějaký chlapec, řekněme z Potkyova internátního domu, zatoulal na území domu Chipova, byl podroben nejstrašnějšímu mučení, jak mohu dosvědčit z vlastní zkušenosti.

A tu si představte náš úžas, když jsme spatřili malého spratka, vysokého tak tři stopy, jménem Wills, jednoho z Hawkinsových posluhů (oba byli u Potkyho), že si neohroženě vykračuje mezi námi lvy na Chipově území jako nějaká vznešená a vzácná dáma v Irsku. Hnali jsme se na něho, že ho roztrháme na kusy nebo ho nějak jinak zřídíme, když tu zavolal tenkým, pronikavým, drzým hláskem: *„Řeknete Berrymu, že s ním chci mluvit!“*

Všichni jsme se rozřehtali. Berry byl v šesté třídě a Wills nebo kterýkoliv jiný žáček z nižších tříd si mohl vzpomenout „chtít s ním mluvit“, asi jako já bych mohl chtít mluvit s vévodou z Wellingtonu.

Malý Wills se panovačně rozhlédl. „No tak,“ řekl a dupl si, „slyšíte? Řekněte Berrymu, že s ním chce mluvit HAWKINS!“

Odporovat příkazu Hawkinsovu by bylo asi tolik, jako kdybyste chtěli odporovat nesmrtelnému Jovovi. Berry a Tolmash, který měl být jeho mluvčím, se ihned dostavili a vyšli na hřiště, kde čekal Hawkins a s neodolatelnou smělostí, která mu jen slušela, tváří v tvář přírodě i všem místním nařízením kouřil doutník. Když ho Berry a Tolmash našli, začali se všichni tři procházet na sluníčku sem a tam a my malí kluci jsme se na ně dívali.

Hawkins co chvíli dělal pohyby pažemi a rukama a bylo jasné, že vykládá zásady boxu. Viděli jsme, jak se jeho pěsti vymršťují se záludnou prudkostí, zasahující jednou, dvakrát, rychle jako myšlenka, jakoby obličej nějakého protivníka; tu zvedl levou ruku, jako

by si chránil hlavu, tu zas vedl svou ohromnou pravou pěstí strašný úder do vzduchu, jako kdyby chtěl rozdrtit bídňá žebra pomyslného protivníka. Rozhovor trval nějakých deset minut a zatím doobědvali studenti vyššího oddělení; spatřili jsme ty mládence, jak ve svých černých žaketech s knoflíky z rohoviny a v krátkých kalhotách vycházejí ze dveří do podloubí. Nebylo obručí, nebylo cricketových pálek jako jindy při odpoledním prázdnou. Kdo by myslel na hru, když se očekávala tak úžasná zábava, jaká se pro nás chystala?

Nadnášeje se mezi studenty, jimž byl hlavou i tyranem, zavěšen do Bushbyovy paže a sledován v malé vzdálenosti množstvím zvědavých, bledých a bázní jatých chlapců, oblečen do černých hedvábných punčoch, jimiž se vždycky chlubil, a s růžovou šerpou kolem pasu přicházel BIGGS. Nos měl oteklý od rány, kterou utřil před vyučováním, ale z očí mu sršel oheň. Smál se a povídal si něco opovržlivě s Bushbym a zřejmě se chystal nadělat z Berryho sekanou.

Sázky začaly docela hladce: zněly proti chudákovi Berrymu. Nabízelo se pět proti třem – v zázvorovém pivu. Já jsem si vsadil šest proti čtyřem v malinových dortech. Chlapci z vyšších tříd to hnali ještě výš a vím zcela bezpečně, že Swangův účet dosahoval čtyř liber tří šilinků (ale sázel hodně na obě strany) a že Tittery v jediné sázce přišel o sedmnáct šilinků ve prospěch Pittse, který měl sázkovou výhodu.

Když přicházel Biggs se svou skupinou, zaslechl jsem, jak Hawkins říká Berrymu: „Proboha, hochu, dělej na oko výpady pravou rukou a *dej si pozor na jeho levici!*“

Odhlasovalo se, že Middle Briars je místo příliš těsné pro zápas, a bylo dohodnuto, že se bude pořádat v chládku za nižší školou, kam jsme se všichni odebrali. Hawkins se svými ohromnými loveckými hodinkami ze stříbra měřil čas; přinesli také vodu od pumpy nedaleko cukráře Notleyho, který se nikterak neobdivoval pěstním zápasům v odpoledním prázdnou, protože ty souboje odváděly chlapce od jeho krámku. Gutley byl jediný chlapík z celé školy, který mu

zůstal věrný, sedl si na pult – takový živočišný labužník – a cpal se dorty po celý den.

Tento slavný boj, jak ví každyčský člen koleje Krveprolití, trval podle Hawkinsových ohromných hodiněk dvě hodiny dvacet devět minut. Po celou tu dobu zněly vzduchem výkřiky „Vem ho, Berry!“ „Vem ho, Biggsi!“ „Vraž mu jednu!“ „Nandej mu to!“ a tak dál. Mám snad popisovat všechna sto dvě kola zápasu? – Ne! – Zabralo by to příliš mnoho místa a záliba pro taková líčení už pominula.⁷⁵

1. kolo. Oba bojovníci jsou svěží a ve výborné kondici. Váha a výška poněkud na straně staršího. Berry směle najíždí a zacvakne protivníkovu čelist. Biggs hraje levou. Berry jde k zemi.

4. kolo. Z Biggsovy kořalny teče proudem červený klaret. (Šel k zemi s vyraženým předním zubem, ale Berry si ranou pořádně natukl kotníky.)

15. kolo. Riskantní pokusy. Klamavé pohyby. Biggs dělá hrozné dílo levičkou. Úhyb. Výpad. Biggs k zemi. Sázky stále šest proti čtyřem pro Biggse.

29. až 42. kolo. Chipovec po celou tu dobu uhýbá Biggsově levici a klesá na koleno. Šest proti čtyřem pro Biggse až do čtyřicátého kola, kdy se sázky vyrovnávají.

102. a poslední kolo. Po celou půlhodinu stáli muži proti sobě, ale na útok už byli skoro unaveni. Biggsův obličej k nepoznání oteklý a zakrvácený. Chipovec v podobném stavu a k tomu ještě zřízen

⁷⁵ Jelikož je velmi pravděpodobné, že se mnohým krásným čtenářkám nebude líbit příliš násilnický jazyk, jímž je zápas vylíčen, prosím je, aby ten popis přeskočily a přešly hned k další kapitole, ale aby si uvědomily, že byl napsán podle stylu nejlepších dopisovatelů sportovních časopisů.

z boku od nepřítelovy levice. Berry zasazuje protivníkovi ránu do obličeje a vrhá se na něho, když padá.

Biggs se nemůže včas postavit na nohy. A tak skončil velký zápas Berryho s Biggsem.

A co, prosím vás, má tento hrůzný popis bitky a houfu školáků společného s *Ženami mužů*?

Copak to má co dělat s *Ženami mužů*? – Mnohem více, milostivá, než si myslíte. Jen si přečtěte druhou kapitolu a uslyšíte.

Kapitola druhá

Souboj ve Versailles

Později jsem se stal Berryovým žákovským posluhou, a ačkoliv mne denně bil, nedovoloval nikomu jinému, aby na mne položil ruku, a nedostal jsem bití o nic víc, než mi patřilo. Tak mezi námi vzniklo důvěrné přátelství, a když on pak opustil kolej Krveprolití a dal se k dragounům, nezapomněl ten poctivec na svého starého přítele, nýbrž objevil se dokonce jednoho dne u nás na hřišti s knírky a v prýmkovaném kabátě a dal mi zlaté pouzdro na tužku a dva sovereigny. Začervenal jsem se, když jsem je bral, ale vzal jsem si je; a myslím, že si ze všeho ve svém životě nejlépe vzpomínám na podívanou, když se Berry vyhoupl na ohromného hnědáka, kterého držel úslužný malý podkoní a jenž čekal nedaleko školy na náměstí. Nabídl mi také, že mne vezme s sebou k Longům, kde byl tehdy ubytován; ale toto pozvání za mne zamítl Dr. Buckle, jenž řekl, a možná právem, že bych nepochytil nic dobrého, kdybych trávil svůj volný čas s takovým darebákem.

Jednou mne pak navštívil v koleji Christ Church a náramně jsme si slibovali, že si budeme psát, ale nepsali jsme, ač jsme oba měli vždycky skutečně dobrou vůli; a i když nám při loučení zrovna nekanuly slzy, byli jsme docela rádi, když nás nějaká příležitost svedla dohromady, a tak jsme se jeden druhému málem ztratili z dohledu. Nedávno jsem se doslechl, že se Berry oženil, a trochu se stydím přiznat, že jsem ani nebyl dost zvědav, abych se zeptal na dívčí jméno jeho paní.

Loni v létě jsem byl v Paříži a zajel jsem si do Versailles, abych se tam setkal se společností, mezi níž byla mladá dáma, které jsem byl něžně..... Ale na tom nezáleží. Den byl deštivý a společnost se na smluvenou schůzku nedostavila; a když jsem se prozíval nekonečnými obrazovými galeriemi paláce a pokusil se pak vykourit

doutník v palácové zahradě – pro tento zločin mne ničema strážný málem probodl –, byl jsem násilně zahnán na ono rozsáhlé, nehostinné, opuštěné prostranství před palácem, odkud se rozbíhají silnice do všech měst světa, jež si Ludvík a Napoleon kdysi chtěli podmanit, a tam jsem se bavil svým oblíbeným zaměstnáním volné chvíle a rozjímal, mám-li se vrátit na oběd k Véfourovi, nebo navštívit svého přítele M. Dubouxe v Hôtel des Reservoirs, který podává nejenom dobré obědy, ale dokonce tak příjemné, jak si srdce jen může přát. Právě jsem tedy rozjímal o těchto věcech, když jel kolem nějaký kočár. Byla to hezká nízká koleska s párem hnědáků a s kočím v hnědorudém kabátě, jenž se třeptil nesčetnými knoflíky, a já jsem příliš obdivoval tvar vozu a úžasnou důkladnost chlapíkových kalhot, než abych se podíval na osobnosti ve voze, když tu gentleman v kočáře zařval „Fitzi!“ a kočár zastavil, dáma pronikavě vykřikla, malý černohubý křepelák začal štěkat a ječet ze všech sil a nějaký muž s kníry vyskočil z vozu a stiskl mi ruku.

„Jed’ domů, Johnne,“ řekl gentleman. „Přijdu co nevidět, miláčku – to je můj starý přítel. Dovol, Fitzi, abych tě představil své paní.“

Dáma udělala nesmírně líbeznou úklonu svým černým sametovým čepcem a pravila: „Prosím tě, miláčku, nezapomeň, že je čas k obědu. Ovšem *na mně* nezáleží.“ Ještě jednou se lehce uklonila a pokývla kočímu, jehož bílé koženky se začaly pohupovat sem a tam v sedle, a kočár zmizel, zatím co jsme si se starým přítelem tiskli ruce.

Už dávno opustil armádu, ale stále ještě nosil své vojácké kníry, jež dodávaly jeho hezké růžové tváři divoké lví vzezření. Byl hrozně rád, že mne vidí, jak dovedou být rádi jen muži, kteří žijí v malém městě nebo v nudné společnosti. Nic neničí přátelství tak jako Londýn, kde člověk nemá čas, aby myslel na svého souseda, a má příliš mnoho přátel, než aby mu na nich záleželo. Vyprávěl mi jedním dechem o svém manželství a jak je šťasten a hned na mne naléhal, že musím jít s ním na oběd a poznat blíže Angeliku, která mne už sama pozvala – což prý jsem to neslyšel?

„Tvoje paní zvala *tebe*, Franku, ale určitě nezvala *mne*!“

„Vůbec by se byla o obědě nezmínila, ale chtěla mi dát najevo, abych tě pozval. Opravdu, vím to,“ zvolal Berry. „A ostatně – hrome – já jsem pánem domu. Tak půjdeš. Žádné okolky, starý brachu – jeden nebo dva přátelé – milá rodinná společnost – a pohovoříme si nad lahví klaretu o starých časech.“

Nenapadla mne ani sebemenší námitka proti tomuto záměru, leda že mám špinavé boty a vycházkový kabát. Ale protože bylo zcela vyloučeno, abych zajel do Paříže a vrátil se za čtvrt hodiny, a protože člověk může obědovat naprosto pohodlně i v šosatém kabátě, nezdálo se mi, že bych na to měl být tak tuze choulostivý a odmítnout starému příteli pozvání pro tak hloupou záminku.

Šli jsme tedy k malému domku v Avenue de Paris a byli jsme uvedeni nejprve do zahrádky ozdobené jeskyní, kašnou a několika nymfami v pařížské sádře, pak po starých, zpráchnivělých příkrých schodech do haly, kde nás přivítaly svým věčným culivým úsměvem socha Kupida a socha Venuše; potom jsme šli přes *salle-à-manger*⁷⁶, kde bylo prostřeno pro šest, a konečně jsme přišli do malého pokoje, kde pes Fido podle svého zvyku začal zuřivě výt.

Byl to jeden z těch starých pavilonů, jež byly postaveny za veselých dnů Versailles jako výletní domky, ozdobeny spoustou zatuhlých Kupidů a potlučených zlacených karnýsů a starými zrcadly, zapuštěnými do zdí, kdysi pozlacenými, ale nyní natřenými zašlou francouzskou bělobou. Dlouhá nízká okna hleděla do dvora, kde fontána hrála svou ustavičnou mrholivou hru, obklopena četnými bujně rostoucími popínavými rostlinami a plevelovými květinami, mezi nimiž stály sochy na zavhlhlých podstavcích.

Nenávidím kašny a sochy na tmavých, uzavřených místech: ono neradostné, nekonečné šplouchání vody je nejnepřívětivější zvuk, jaký jsem kdy slyšel. Strnulý škleb těch francouzských soch nebo

76 Jídelna. Pozn. red.

uculujících se Canovových Grácií není rozhodně o nic šťastnější než úsměv kostlivce a není tak přirozený. Tyto pavilónky, v nichž hýřivali staří *roués*, nebyly nikdy určeny pro pohled při denním světle, to je jisté. Byly osvětleny stovkou voskovic a tamhle ta kašnička měla sloužit jen k chlazení klaretu. A tak byl můj první dojem z Berryova sídla dosti neblahý. Nicméně jsem zaslechl, jak v *salle-à-manger* vytahuje zátky, a ty vylétaly s bouchnutím, jež mne ukonejšilo.

Pokud jde o zařízení pokojů náležejících Berryům, byla tam harfa v koženém pouzdře, piano, pouzdro na flétnu a ohromný buben se saracénským noscem a na stole množství oněch pozlacených knížek, zpola sentimentálních a zpola náboženských, které tlak doby a našich mladých dam produkuje poslední dobou v takových poetech. Nechci se v tomto směru přít o vkus s žádnou dámou, ale na mou věru bych viděl raději, kdyby si paní Fitz-Boodlová četla „Humphryho Clinkera“.

Mimo tato díla tam byl samozřejmě „Seznam šlechty“. Která vznešená rodina by se bez něho obešla?

Šel jsem ke dveřím, abych se podíval, jak Berry vytahuje zátky, ale skočil na mne ten roztomilý, malý, černohubý křepelák, zabořil zuby do mých kalhot, načež dostal zdvořilý kopanec, až s vytím odletěl na druhý konec pokoje; a když to zvíře provádělo tento krkolomný výkon, otevřely se dveře a objevila se v nich paní domu. Frank šel za ní a nakukoval jí přes rameno s poněkud úzkostlivým pohledem.

Paní Berryová je osoba nesmírně bělostná a hubená. Má husté obočí, které se jí dost nebezpečně stýká nad řeckým nosem, a malá ústa bez rtů – jen abych tak řekl, jakýsi úzký záhyb v obličejí. Pod obočím má pár ohromných očí, jež neustále obrací ke stropu. Vlasý má dost řídké, nosí v nich stuhu a obyčejně si do nich dává snítku vavřínu nebo jeden či dva tmavé květy, jež jí dodávají, s falešným drdolem – tak se tuším říká uzlu umělých vlasů, který mnohé dámy nosí – přísný a klasický vzhled. Obléká se do černého a nosí stále jen nejslušivější hedvábné punčochy a střevíčky; má totiž věru hezkou

nožku a vždycky ji předsunuje, když sedí, dívá se na ni, podupává jí a velmi se jí obdivuje. „Fido,“ řekne svému křepeláku, „málem jsi mi rozdrtil nohu.“ Nebo zase svému manželovi: „Franku, přines mi stoličku.“ Anebo: „Je mi hrozně chladno na nohy,“ a tak dále; ale ať se mluví o čemkoliv, vždycky do toho vloží *svou nohu*.

Na krku nosí neustále miniaturu svého zesnulého otce sira George Catacomba, lékárníka Jiřího III., a tyto dva muže pokládá za největší velikány světových dějin. Narodila se v Baker Street, Portman Square, a to o ní říká skoro dost. Je tak dlouhá, tak vznešená a tak fádni jako tato mrtvě živá ulice a pro ozdobu nosí erbový štít zesnulého papírka, abych tak řekl, jak ji tomu naučil každý desátý dům v Baker Street.

Co přimělo tak veselého chlapíka, jako je Frank Berry, aby si vzal slečnu Angeliku Catacombovou, to neví nikdo. Prý se s ní setkal na plesu v Hampton Court, kde byl ubytován jeho pluk a kde dodnes bydlí „její tetinka lady Pashová“. Při hovoru se o této proslulé dáme ustavičně zmiňuje; a podíváte-li se do „*Seznamu baronetů*“ na rodokmen Pashových, najdete tam rukopisné poznámky paní Frank Berryové, vztahující se k členům rodu i k ní samé. Tak na příklad čtete-li v textu, že sir John Pash si vzal Angeliku, dceru Gravese Catacomba, Esq., uvidíte tam připsáno úhledným rukopisem: *a sestru zesnulého sira George Catacomba z Baker Street, Portman Square*; následuje ovšem „A. B.“ Je to pozoruhodné, jak rády dámy píší do knih a podepisují se svými půvabnými iniciálkami! Pozlacené knížky paní Berryové, o nichž jsme se prve zmínili, jsou posety poznámkami tužkou nebo příležitostně nějakým ! – vykřičníkem anebo slovy „To je pravda, A. B.“, a tak dále. Člověk se mnoho dozví o spanilé ženě, nahlédne-li do knihy, kterou čte; a já sám jsem se toho nemálo dověděl o paní Berryové za těch deset minut, co jsem pobyl v přijímacím pokoji, zatím co ona byla u svého toaletního stolku v přilehlé ložnici.

„Že jsem ti často vyprávěl o Georgi Fitzovi,“ řekl Berry a podíval se na svou choť, dovoláváje se jejího souhlasu.

„Velmi často,“ odvětila dáma tónem, který jasně znamenal „až příliš často“. „Prosím vás, pane,“ pokračovala, dívajíc se upřeně na mé boty, „budete u nás na oběd?“

„Ovšemže, drahoušku! Proč myslíš, že k nám přišel? Snad bys nechtěla, aby se vrátil do Paříže pro smoking?“

„Doufám, drahoušku, že aspoň ty si půjdeš vzít svůj a že si přezuješ ty zablácené boty. Lady Pashová tu bude v pěti minutách a víš sám, že Dobus je přesný jako hodinový stroj.“ Pak se obrátila na mne s omluvou, která mohla člověka utěšit asi jako facka: „Máme na oběd několik přátel, pane, kteří jsou dost pozoruhodné osobnosti, ale jsem přesvědčena, že omluví váš vycházkový oblek, když jim řeknu, že jste přišel jen na neočekávanou návštěvu. – Och, jak tu je cítit kouř!“

S těmito slovy se milostivá posadila majestátně na pohovku, nastrčila nožku, zavolala Fidona a pohroužila se do ledového mlčení. Frank už dávno vyklidil místnost, pohlédnuv vyčítavě na svou ženu, ale neodváživ se podívat se na mne. Okamžitě jsem pochopil situaci: to bylo to lví chlapisko, zkrocené ženským Van Amburghem a aportující na její rozkaz mnohem poslušněji než její malý hafající černohubý miláček Fido.

Ale já se nenechám tak snadno zkrotit a v tomto okamžiku jsem byl rozhodnut, že mne to nesmí ani v nejmenším přivést z míry a že nedám najevo ani sebemenší známku rozladění; chtěje tedy *renouer*⁷⁷ rozhovor, začal jsem o lady Pashové.

„Myslím, že jste se ráčila zmínit o lady Pashové,“ řekl jsem. „Znám jistou dámu toho jména a je to žena velmi ošklivá.“

„To rozhodně nebude táž osoba,“ odpověděla paní Berryová s pohledem, který naznačoval, že chlapík jako já nemohl mít nikdy čest znát tak vznešenou osobu.

77 Znovu navázat. Pozn. red.

„Míním starou lady Pashovou z Hampton Court. Tlustá ženská – blondýna, že ano – a nosí na čele ametyst, má jedno oko, blond paruku a obléká se světlezeleně?“

„Lady Pashová, pane, je MÁ TETA,“ odvětila paní Berryová (nijak zvlášť neznechucena, přestože od staré paní očekávala peníze; ale to víte, člověk rád slyší, když se pomlouvají jeho přátelé, pokud v tom pro něho není žádné riziko).

„Nu pravda, už si vzpomínám. Byla dcera starého Catacomba z Windsoru, toho apatykáře! Jejímu manželovi říkali Rosol a jí lady Rosolka. Tak vidíte, madam, že znám celou vaši rodinu!“

„Pane Fitz-Simonsi!“ zvolala paní Berryová vstávajíc. „Nejsem zvyklá slýchat přezdívký na sebe a na svou rodinu; a musím vás prosit, když už jste nás poctil svou přítomností, abyste pokud možno šetřil našich citů. Pan Catacomb měl důvěru svého PANOVNÍKA a sir John Pash byl povýšen do šlechtického stavu Karlem II. Jeden byl můj strýc, pane, a druhý můj dědeček!“

„Vážená paní, je mi nesmírně líto a co nejupřímněji se omlouvám za svou neomalenost. Ale i vy mi dlužíte omluvu: mé jméno není Fitz-Simons, nýbrž Fitz-Boodle.“

„Cože! Z Boodle Hallu? – Starý přítel mého manžela – šlechtictví od Karla I.? Vážený pane, prosím vás tisíckrát za prominutí a jsem šťastna, že mohu přivítat člověka, o kterém mi Frank tolik vyprávěl. Franku (k Berrymu, který za chvíli vešel ve vyleštěných botách a v bílé vestě), víš, miláčku, že jsem si spletla pana Fitz-Boodla s panem Fitz-Simonsem – s tím hrozným irským koňským handlířem? A nikdy, nikdy, nikdy si neodpustím, že jsem na něho byla tak hrubá.“

A tu dostaly ty velké oči výraz, který mne snad měl přímo zabít laskavostí – až dosud byla Angelika klidná, tichá, zdrženlivá, ale teď se najednou rozveselila a rozesmála, byla náhle důvěrná a *folâtre*⁷⁸.

78 Hravá. Pozn. red.

Řekla mi, že slyšela, jaké jsem smutné stvoření, a že mne chce napravit a že musím Franka navštěvovat co nejčastěji.

Ale i když byl pan Fitz-Simons, za něhož jsem byl omylem pokládán, nejsprostší chlap, jaký kdy vzešel z Dublinu, a i když je nyní – skončiv svou kariéru v kterémsi armádě – povoláním řemeslný karbaník a koňský handlír, přece bych si byl mnohem spíše přál, kdybych jej snad přivedl domů na oběd paní Fitz-Boodlové, aby se k němu tato pomyslná dáma chovala slušně a zdvořile a aby neurážela neznámého člověka v branách svého manžela. A přestože mne potěšilo, že jsem byl přijat tak srdečně, jakmile se omyl vysvětlil, poznal jsem, že *všichni* Berryovi staří přátelé nejsou zdaleka tak upřímně vítáni; za chvíli se totiž objevil další starý kamarád ze školy, s nímž se jednalo docela jinak.

Nebyl to nikdo jiný než chudák Jack Butts, který je povoláním jakýsi bezvýznamný umělec a obchodník s obrazy a jenž docházel jako žák do koleje Krveprolití, když my jsme tam byli, a konal nám neocenitelné služby tím, že nám nosil párky, hrnce kyselých okurek a jiné druhy zboží, které jsme si nemohli jinak opatřit. Ubožák zřejmě v této roli poslíčka setrval a zastával tuto funkci i u paní Berryové. A teď to spustilo: „Pane Buttsi, už jste dokončil tu kresbu pro album lady Pashové?“ a Butts ji předložil. „Obstaral jste mi to hedvábí u Delilla?“ a už tu bylo hedvábí, koupené bezpochyby za chudákových posledních pět franků. „Byl jste u nábytkáře v Rue St. Jacques? A přinesl jste mi kanárčí zob? A zastavil jste se kvůli mému šálu u té protivné, upovídané madame Fichetové? A přinesl jste mi struny na kytaru?“

Butts struny na kytaru nepřinesl; a tu se obličej paní Berryové zachmuřil tímž výrazem, který jsem v něm zpozoroval už prve a pro nějž jsem se chvěl o Berryho.

„Ale milá Angeliko,“ řekl s jistou dávkou odvahy, „Jack Butts není žádný soumar ani děvče pro všechno. Chceš, aby ti maloval obrázky do památníků tvých známých, aby se ti staral o čalouníka, o kanárka a o modistku, a mrzíš se, že zapomněl na poslední posílku.“

„Já jsem se *nemrzela*, Franku, jak tomu elegantně říkáš. Jsem panu Buttsovi velmi zavázána, že mi obstaral mé pochůzky – velmi zavázána. A pokud jde o to, že neplatím za obrázky, na které tak laskavě narážíš, Franku, *mne* by to nikdy ani nenapadlo, abych nabízela placení za tak nepatrnou službu; ale určitě velmi ráda zaplatím, jestliže mi pan Butts pošle účet.“

„Hrome, Angeliko, tohle už je moc!“ vybuchl Berry. Ale malá manželská rozmrška byla náhle ukončena tím, že Berryův francouzský sluha otevřel dveře a ohlásil MYLADY PASHOVOU a doktora Dobuse; a obě tyto osobnosti vstoupily.

Osoba staré Pashové už byla mimochodem popsána. Ale na rozdíl od temperamentu své neblahé neteře je to nejveselejší stará vdova, jaká kdy nosila vdovský oděv. Bývala nějak ve spojení s dvorem a zná množství historek o princeznách a o starém králi, na něž vás paní Berryová nikdy neopomene upozornit svým vážným, důležitým způsobem. Lady Pashová byla mnohokrát na windsorských honech, svému manželovi získala členství v klubu Ruka v ruce a zná nesčetné historky o siru Godfreyu Websterovi, o siru Johnu Ladeovi a o starých hrdinech těch dob. Půjčila roulette Dicku Sheridanovi a pamatuje si lorda Byrona, když byl ještě umíněný šťhlý mladík. Říká, že Charles Fox byl nejpříjemnější muž, s jakým se kdy setkala, a nijak se nezdráhá prozradit vám, že jeden z princů byl do ní po uši zamilován. Nicméně je jí teprve dvaapadesát a já jsem nikdy nebyl s to pochopit její počty. Za časů, než přišla o oko a než jí zasadili její perlové zuby do dásní zlatem, byla jistě dosti hezké stvořeníčko. Ale přes tuto nehodu jí a pije denně až příliš mnoho a dovede do sebe vyklopit sklenici maraschina třesoucí se, baculatou rukou, jejíž prsty se třpytí každý aspoň deseti starobylými prsteny. O každém z těch prstenů má nějakou historku, ale celkem hloupoučkou. Ovšem v hloupých rodinných historkách, tuším, je vždycky něco milého: lidé, kteří je vyprávějí, bývají dobrosrdeční.

Pokud jde o paní Muchitovou, nemusíme o ní vůbec mluvit: je společnící Pashové a žije s ní už od uzavření míru. Lady ji nebere na

vědomí o nic víc než prach země. Nazývá ji „chudinka Muchitová“ a pokládá ji za stvoření chabého ducha. Paní Berryová ji z duše nenávidí a myslí si, že je to cílevědomá patolízalka, která se spikla, aby ji oloupila o majetek její tetičky. Za celý oběd nikdy s chudinkou Muchitovou nepromluvila ani slovo a také ji vůbec nepobízela.

Co se týče Dobuse, je to starý voják z poloostrovní války, což se dovíte, hned jak se s ním dáte do řeči; a jako většina armádních lékařů je v pohledech a v hovoru mnohem vojáctější než bojující část armády. Osvojil si wellingtonovské vystupování, což u veteránů není nijak nezvyklé, a přestože je jedním z nejmírnějších a nejpoddajnějších brachů na světě, mluví pomalu a úsečně a příležitostně ze sebe vyrazí nějaké to zaklení, jak prý to dělá jistý znamenitý kapitán. Mimo tyto jmenované seděl s námi u stolu ještě kapitán Goff, poslední dobou u horského pluku, důst. pán Lemuel Whey, jenž káže v St. Germain, malý Cutler a Francouz, který bývá pravidelně v anglických společnostech na kontinentě a jenž po několika příšerných pokusech mluvit anglicky ochabuje a nedává už o sobě vědět. Mladé vdané dámy a hlavy rodin jej obyčejně mají na tančení valčíku a on za to zase informuje své přátele z klubu nebo z kavárny, že dobyl srdce jisté *charmante Anglaise*⁷⁹. Poslechněte mne, všichni ženáci, kteří toto čtete, a nikdy *nevpouštějte neženatého Francouze do svých bran*. Samo toto poučení stojí za celou stat'. Ne snad že by udělali ostudu v jediném případě z tisíce, chraň Bůh, – ale smýšlejí ostudně. Dívají se na naše Zuzany bezbožnými, nepoctivými očima. Jen si poslechněte dva takové šklíbící se darebáky, jak si povídají, když se šinou po asfaltu boulevardu v lakýrkách, s napomádovanými vlasy a navoskovanými kníry, s ohrnutými límečky, s hůlčičkami a s vypoulenými očima, a slyšte, jak si vykládají o hodném, prostém, lehkomyšlném, marnivém, hloupouckém stvoření z Baker Street, jak ji po všech stránkách přetřásají, ukazují si její dopisy a nazna-

79 Krásná Angličanka. Pozn. red.

čují – nezáleží na tom, ale řeknu vám, že se mi duše bouří hněvem, když na to pomyslím; a kdykoliv slyším, že si nějaká Angličanka vzala Francouze, neubráním se pocitu jakési hanby a lítosti.⁸⁰

Abychom se vrátili k hostům. Důstojný pán Lemuel Whey je člověk dýcháneků, má na čele lokýnku a nosí navoněný kapesník. Obdivuhodně si váže nákrčník a myslím, že v něm i spí. Brává si s sebou flétnu a samozřejmě má nejraději Händela, ale má také asi dvě oblíbené světské sentimentální písničky a příležitostně zvedne svou píšťalku i ke kolozpěvu. Netancuje, ale dal by za to, poctivec, všechno na světě, kdyby uměl; a nechává si přezůvky na chodbě, ačkoliv je div, že je vůbec nosí, neboť i v nejblátivějším počasí nemá na botě ani skvrnku. Studoval v koleji Sv. Jana v Cambridgi a nějaké dva semestry si žil velmi vesele, jak říká. Slovem, je příjemný jako zředěné mléko a jeho rodina žije poblíže Hackney.

Pokud jde o Goffa, má ohromné, lesklé, holé čelo a velikánské, naježené, nazrzlé licousy. Nosí bílé kožené rukavičky, statně pije, má rád náladu a na posezení po obědě má přichystánu historku, začínající: „Doktore, vzpomínáte si na toho Sandyho M’Lellana, co se k nám dal v Západní Indii? Tak víte, doktore –“ atd. Tito a malý Cutler tvořili společnost.

Snad to všechny čtenáře nenapadlo, ale každý bystřejší číman, který něco ví o spisování, už jistě dávno pochopil, že kdyby se bylo při obědě u Franka Berryho vyskytlo něco zvlášť zajímavého, už bych se s tím byl vytasil před dvěma stránkami a byl bych nenechal obecnost tak dlouho koukat na pokličky a na ozdoby stolu.

80 Každý, kdo žil v cizině, může ovšem uvést aspoň deset čestných výjimek z tohoto pravidla a zná mnoho takových manželských spojení, kde naopak Francouz poctí anglickou dámou tím, že si ji vezme. Ale nesmí se zapomínat, že oženit se neznamená ve Francii vždycky *lovit majetek*, a pokud jde o to, jaké účtě se ve Francii těší manželství, necht’ si ti, kdož chtějí dospět k nějakému závěru v této otázce, přečtou všechny francouzské romány v knihkupectví pana Rolandiho.

Musí se však říci holá pravda, že se při této hostině neudálo nic, co by bylo jen trochu důležité, kromě toho, že mi poskytla příležitost studovat všelijak paní Berryovou; a bohužel musím říci, že jsem si utvořil – přes krajní blahovůli, kterou mi nyní projevovala – o této krásné dámě velmi nepříznivé mínění. Po pravdě řečeno, bylo by mi bývalo mnohem milejší, kdyby byla slušná k paní Muchitové, nežli že byla urážlivě zdvořilá k vašemu poníženému služebníkovvi. A když už tvrdila, že nemá tušení, co bude k obědu, nebylo by bývalo mnohem přirozenější, kdyby byla bývala nemračila čelo a nekývala a nemrkala, a neukazovala a nestiskala rty, kdykoliv monsieur Anatole, její francouzský sluha, jenž neznal anglické způsoby servírování, přinesl něco v jiném pořadí, než bylo stanoveno? Nesčetněkrát se zmiňovala o Boodle Hallu a není věru větší otrava, než musí-li člověk mluvit o sídle, jež patří staršímu bratrovi. Hodně se také vyptávala na vdovu dědičku a na její skotské příbuzné Plumduffovy, o nichž toho věděla hodně lady Pashová, která je viděla u dvora a u lorda Melvilla. Nu pravda, viděla je u dvora a u lorda Melvilla a mohla tam vidět tisíce jiných Skotů, ale co mi bylo po tom, když mi nezáleží ani za mák na staré lady Fitz-Boodlové? „Až budete psát, povězte jí, že jste se setkal se starou přítelkyní Její Milosti,“ pravila paní Berryová a já jsem ochotně slíbil, že se o tom zmíním, až budu psát; ale i kdyby nám nový poštovní úřad platil za psaní dopisů (jako že asi brzy bude), nedal bych se uplatit, abych staré lady Fitzové poslal jedinou řádku.

Zkrátka jsem zjistil, že Berry, stejně jako mnoho prostoduchých brachů před ním, si vybral za manželku ženu panovačnou, rozmazlenou a nevychovanou, a viděl jsem i třeba se zavřenýma očima, že je až příliš jejím otrokem.

Zápas však dosud neskončil. Svědčí o tom malá srážka před obědem; a jednou nebo dvakrát chudák poctivec odpověděl docela hezky i při obědě, dáváje si zvlášť záležet, aby pokud možno mírně manželinu nepozornost k Jackovi a k paní Muchitové zvláštní

pozorností k těmto osobám, jimž nabízel všechno možné a jež ustavičně pobízel, aby pily šampaňské; sám pil jen málo, neboť oko jeho roztomilé manželky na něho bylo neustále upřeno.

Hned po dezertu madam, která po celou dobu oběda byla k Berrymu *boudée*⁸¹, začala se ke svému choti a pánu chovat velmi milostivě a mne se roztomile otázala, zda se mi líbí francouzský zvyk, že muži opouštějí stůl zároveň s dámami.

„Na mou čest, madam,“ řekl jsem, „já myslím, že je to ohavný zlozvyk.“

„To bych řekl,“ dodal Cutler.

„Ohavný zlozvyk! Slyšeli jste *to*?“ zvolal Berry, směje se a nalévaje si sklenici.

„Ale jsme-li sami, Franku, chodíš vždycky se mnou do salonu,“ odvětila dáma ostře.

„Nu ano, když jsme sami, miláčku,“ řekl Berry a začervenal se, „ale teď *nejme* sami – ha, ha! Anatole, du Bordeaux!“

„Jsem přesvědčen, že u Carltonů se sedělo, když dámy odešly, že ano, lady Pashová,“ podotkl Dobus, jenž má rád skleničku.

„To tedy ano!“ pravila mylady a vesele mu přikývla.

„Vzpomínám si,“ zvolal kapitán Goff, „když jsem byl na Mauritiu, že paní MacWhirterová, která komandovala šestašedesátý, říkala: ‚Macu, chceš-li si udělat náladu, musíš pít aspoň dvě hodiny po odchodu dam; a chceš-li se opít, musíš obědvat hned ráno.‘ Tak vidíte, paní Berryová, jaké možnosti měl Mac – ha, ha! Pane Whey, podal byste mi laskavě olivy?“

Ale ačkoliv jsme byli v jasné většině, ta nezkrotná žena, paní Berryová, se rozhodla, že nás zažene všechny co nejvíc do úzkých, a ptala se každého zvlášť.

Chudák Jack se samozřejmě přidal k ní a Whey řekl, že má raději šálek čaje a trochu hudby než všechno víno z Bordeaux. Pokud jde

81 Nazlobená. Pozn. red.

o Francouze, když se toho paní Berryová otázala: „A co myslíte vy, M. le Vicomte?“

„Co vy povídat?“ řekl M. de Blagueval, přerušiv mlčení po prvé za dvě hodiny, „áno – jak? To vy mluvit na mje?“

„*Apry diny, aimy-vous ally avec les dam?*“⁸²

„*Comment avec les dames?*“⁸³

„*Ally avec les dam com a Parry, ou resty avec les Messjú com on Onglyterre?*“⁸⁴

„*Ah, madame! Vous me le démandez?*“⁸⁵ zvolal ten ubožáček a postavil se do divadelní pózy, nabídl paní Berryové rámě, ona je přijala a odešla s dámami z jídelny. Stará lady Pashová cupitala za svou neteří zavěšena do Wheye a velice se divila těmto způsobům, jež nebyly ani trochu v módě za vlády Jiřího III.

Paní Berryová při této zradě vrhla na svého manžela vítězoslavný pohled a Berry se očividně mrzel, že ho opustily tři osminy jeho mužských sil.

Ale představte si naši radost a náš úžas, když se za minutu všichni tři vrátili zpět; Francouz byl úplně rozpačitý a také farář a malíř se tvářili divně. Stalo se totiž, že stará lady Pashová, která jakživa předtím nebyla v Paříži a nedovedla si představit, že by přišla o svůj obvyklý hodinový odpočinek a spánek, bez okolků najednou řekla paní Berryové: „Milá Angeliko, snad tu nechceš ty tři mužské nechat? Pošli je zpátky do jídelny, chtěla bych ti říci tisíc věcí.“ A Angelika, která očekává, že zdědí tetin majetek, samozřejmě udělala, oč byla požádána; načež se stará dáma vrhla do lenošky a okamžitě usnula – totiž jakmile skončil křik, který vypukl, když se ti tři gentlemani opět objevili v jídelně.

82 Zkomoleno: Chtěl byste jít po večeři s dámami? *Pozn. red.*

83 Cože, s dámami? *Pozn. red.*

84 Zkomoleno: Jít s dámami, jako je zvykem v Paříži, anebo zůstat s pány jako v Anglii. *Pozn. red.*

85 Ach, madam, vy to ode mne žádáte? *Pozn. red.*

Já jsem se zatím bavil soukromě s malým Cutlerem o povaze paní Berryové. „To je úplná saň,“ šeptal mi, „naprostý barbar. Berry se sice někdy staví bojovně a pamatuji, že si jednou po celý týden prosazoval svou. Po obědě je svým pánem a jejím pánem je, když si popije vína; ale právě proto ona mu vůbec nedovoluje, aby se napil.“

Byla to myšlenka zlomyslná, nebo ušlechtilá a čestná, která nás v téže minutě oba napadla – abychom totiž Berryho vysvobodili z jeho zajetí? Dámy ovšem rozsoudí podle své jemné povahy, ale vím, co si o tom budou myslet odvážní mužové a na kterou stranu se při svém boдрém úsudku přikloní.

Přijali jsme tedy ty tři ztracené ovečky opět do svého nevinného stáde s nejradosnějším pokřikem a veselím. Přiměli jsme Berryho (jenž se, po pravdě, nijak nezpěčoval), aby dal ještě přinést ani nevím kolik klaretu. Donutili jsme Francouze, aby pil *malgré lui*; a za malou chvíli byl chudák Whey v takovém stavu vzrušení, že se sám nabídl zazpívat písničku, kterou prý slyšel v nějaké velmi veselé večerní společnosti v Cambridgi a jež začíná:

Seděla straka na hrušce,
seděla straka na hrušce,
seděla straka na hrušce,
hejhou, hejhou, hejhou!

Představte si obličej paní Berryové, když nahlédla dovnitř uprostřed tohoto bakchanálního popěvku a viděla, že jej nezpívá nikdo menší než sám důstojný pán Lemuel Whey.

„To jsi ty, drahoušku?“ zvolal Berry, statečný jako kterýkoliv Petruccio. „Pojď dál, sedni si a poslechni si Wheyovu písničku.“

„Lady Pashová spí, Franku,“ odpověděla.

„Nu dobrá, miláčku! Právě proto. Dejte paní Berryové skleničku, Jacku, ano?“

„Chcete snad probudit tetu, pane?“ vyjekla madam.

„*Nestarej se o mne, dušinko! Já jsem vzhůru a mně se to líbí!*“ zavolala ctihodná lady Pashová ze salonu. „Zpívejte dál, pánové!“

Načež jsme všichni spustili odvážný a veselý povyk; a paní Berryová se rozběhla zpět do jídelny, ale nenechala dveře otevřeny, aby její tetička mohla slyšet naše melodie.

Berry tou dobou dosáhl onoho stadia sdílnosti, do něhož vždycky uvádí ukázněnou mysl třetí láhev; a otevřeně se vyznal Cutlerovi a mně ze svých četných manželských mrzutostí. Nesmí prý obědovat mimo dům a jen zřídka si může pozvat přátele k sobě. Za živý svět se neodváží zapálit si doutník, dokonce ani ve stájích. Dopoledne proleluje při věčném nakupování, večery tráví na nekonečných čajových dýcháncích nebo předčítá své ženě básně a misionářské traktáty. Musí si vzít lék, kdykoliv ona má dojem, že je trochu pobledlý, musí si přezout boty a vyměnit punčochy, kdykoliv se vrátí z procházky. „Podívejte se,“ řekl, a pohroziv Dobusovi pěstí, rozhrnul košili, „jen se podívejte, k čemu mne dohnali Angelika s tím ďábelským Dobusem!“

Myslel jsem, že je to snad flanelový nátělník, který mu milostivá vnutila, ale bylo to horší: dávám vám své čestné slovo, že to byla *smolná náplast!*

Všichni jsme se rozřehtali, doktor hlasitěji než kdo jiný; ale zapřísahal se, že v tom nemá prsty. Byl to oblíbený lék zesnulého apatykáře sira George Catacomba a byl aplikován vlastníma krásnýma rukama paní Berryové.

Když vešel Anatole, měl už Berry takovou kuráž, že mu řekl, aby s tím šel k čertu; a lady Pashovou jsme víc nezahlédli, leda když procházela, zachumlána až k nosu, přes *salle-à-manger* ke kočáru, v němž byli odvezeni do Paříže i Dobus a farář. „Buďte muž, Franku,“ pravila, „a prosadte si svou.“ Neboť ta hodná stará dáma se v manželských záležitostech stavěla na stranu svého synovce. „A vy, pane Fitz-Boodle, jen ho často navštěvujte. Vy jste dobrý hoch a je to pravda, když vám to řekne stará jednooká Rosolka. Mám vás vzít do Paříže?“

Ta milá, laskavá Angelika pověděla své tetě všecinko, co jsem jí řekl!

„Nejezdi, Georgi!“ naléhal Berry a stiskl mi ruku. Řekl jsem tedy, že tentokrát přespím ve Versailles, ale kdyby svezla Jacka Buttse, že by to pro něho byla velká laskavost; stará dáma mu tuto laskavost prokázala, ale řekla mu velmi chladně: „Nastupte a sedněte si s Johnem na zadní sedadlo, pane Jakse-jmenujete.“ Ta stará dobrá duše totiž pohrdá umělcem stejně jako krejčím.

Jack cupital na své místo velmi pokorně. „Pamatujte na sobotu,“ volal doktor; a „nezapomeňte na čtvrtek,“ vykřikl duchovní, „víte, pánská společnost.“ A tak se tato kavalkáda rozjela, rachotíc tmavou starobylou Avenue de Paris.

Francouz, zapomněl jsem říci, už odešel dávno předtím a bylo mu hrozně špatně. Ty připomínky „čtvrtku“ a „soboty“, jež vykřikovali Dobus a Whey, byly rovněž, abych řekl pravdu, součástí našeho spiknutí. V zápalu kuráže jsme totiž Berryho přiměli, aby nám slíbil, že postupně u všech poobědvá *en garçon*⁸⁶, u všech kromě kapitána Goffa, který si „vzpomněl“, že je v příštích třech týdnech denně zadán; a opravdu je zadán, ve veřejné jídelně po třiceti sous, kterou tento chrabrý důstojník navštěvuje, není-li pozván jinam.

Cutler a já jsme tedy zůstali na bojišti poslední; a ačkoliv jsme chtěli odejít, zatáhl nás Berry, jehož elán pokud možno ještě vzrostl ruchem a hovorem na nočním vzduchu, mermomocí zpět, a dokonce navrhl k večeři pečení na rožni!

V *salle-à-manger* jsme našli silný pach zhasnuté lampy a paní Berryová sfoukávala svíčky na příborníku.

„Nazdar, drahoušku!“ zahoukl Berry. „Jen pomalu, prosím tě, my jsme ještě neskončili!“

„Ještě neskončili, pane Berry?“ zaúpěla dáma dutým, pohřebním hlasem.

86 Po mládenceku. Pozn. red.

„Nikoliv, paní Berryová, ještě ne. My si dáme večeři, že jo, Georgi.“

„Myslím, že už je čas, abychom šli domů,“ řekl pan Fitz-Boodle (který, po pravdě řečeno, se sám začal chvět).

„Myslím, že je, pane; máte úplně pravdu, pane; omluvte mne, pánové, hrozně mě bolí hlava a půjdu si lehnout.“

„Dobrou noc, drahoušku,“ řekl ten odvážný Berry. „Anatole, poručte kuchaři, aby dal na rožně kuře, a přineste nějaké víno!“

Kdyby ta milující se dvojice byla bývala sama anebo kdyby Cutler nebyl býval attaché u vyslanectví, takže se bála před ním zesměšnit, jsem přesvědčen, že by byla paní Berryová na místě omdlela; a že všechna Berryová kuráž by se byla zhroutila bez života vedle ní. Takto se pouze podívala mučednickým pohledem a opustila pokoj; a zatím co my jsme se věnovali zbytečnému jídlu, byla tak laskava a zpívala ve vedlejším pokoji velmi táhle nápěv jakési nábožné písně, prozrazujíc nám, že je vzhůru a že, i když trpí, nachází útěchu ve zbožnosti.

Tyto nápěvy však nepřidaly ani trochu k odvaze našeho přítele. To čertovské kuře v sobě jaksi nemělo žádného čerta. Šampaňské ve sklenicích vypadalo nesmírně mdle a modře. Cutler i já jsme byli oba hrozně zděšeni, brzy jsme si šli pro klobouky, v hale jsme si zapálili doutník a kráčeli jsme přes malý trávník, kde kupidové a nymfy ve tmě naslouchali crčící fontáně.

„Ať visím, jestli si také nezapálím doutník,“ řekl Berry a hnál se za námi; a zastrčiv si do kapsy klíč velikosti lopaty, jenž visel na klice vnější zamřížované branky, dohonil nás a jal se s námi kouřit.

Zůstal s námi asi dvě hodiny a vrátil se domů ve výborné náladě, když mi předtím dal čestné slovo, že s námi příští den poobědvá. Zastrčil svůj ohromný klíč do branky a odemykal; ale branka se neotvírala – *byla zevnitř zavřena na závoru*.

I začal zuřivě řinčet a zvonit zvoncem, a kletbami, francouzskými i anglickými, volal vzdorovitěho Anatola.

Po mnohém zvonění začlo šterbinami vnitřních dveří pronikat světlo; dveře se rozletěly a objevila se postava s lampou – vysoká, štíhlá postava ženy, oděná od hlavy k patě v bílém.

Byla to paní Berryová, a když jsme ji s Cutlerem spatřili, vzali jsme oba do zaječích, co nám nohy stačily.

A tu se Berry za námi rozkřikl s divokým smíchem: „Nezapomeňte zítra, hoši,“ křičel, „v šest hodin!“ A my jsme již byli čtvrt míle daleko, když se brána zavřela a pavilon v Avenue de Paris zůstal opět tichý a temný.

Druhého dne po obědě, když jsme hráli kulečnick, zahlédl Cutler paní Berryovou, jak jede kolem ve svém kočáře; a když jsme dohráli dosti dlouhý rubber, usmyslel jsem si, že zajdu pro našeho ubohého přítele, a vydal jsem se směrem k pavilonu. Všecky dveře byly otevřeny, jak je ve Francii zvykem, a já jsem vešel neohlášen a spatřil toto:

On s ní hrál dueto na flétnu. Ona byla venku jen půl hodiny, a předtím nepromluvila za celé dopoledne ani slůvko; jakmile však spatřila Cutlera u okna kulečnickového sálu a pojala podezření, že bychom mohli využít její nepřítomnosti, vrátila se náhle domů, vrhla se s pláčem Frankovi do náručí a prohlásila, že nedokáže v hněvu odejít. A tak když mu chvíli poseděla na koleně vzlykajíc, zapomněla a odpustila všecko.

Ten drahý andílek! Právě včera jsem Franka potkal na Bond Street; ale přesel na druhou stranu ulice. Měl galoše a velice ztloustl a pobledl. Oholil si kníry a nosí místo nich vousky. Nechal se vyškrtnout ze všech klubů a žije velmi chmurně v Baker Street. Nuže, dámy, řeknete nepochybně, že je to tak správné; a co na tom sejde, pokud vy jste šťastny?

Havranice

Kapitola první

*Je celá úvodem. – Obsahuje zprávu o slečně Crumpové,
o jejích ženiších a rodinném kruhu*

V jistém tichém a odlehlém hnízdu zapadlé vesnice Londýna – snad v sousedství Berkeley Square nebo rozhodně někde poblíž Burlingtonských zahrad – byla kdysi restaurace, nazvaná hotel U Zouváku. Pan Crump, hostinský, v prvním rozmachu života konal službu podomka v jisté hospodě, navštěvované dokonce ještě víc než jeho vlastní, a protože se za svůj původ nijak nehanbil, jak bývá u mnohých lidí, když se jim dobře daří, zaznamenal to takto slavnostně nad pohostinnou branou svého hotelu.

Crump si vzal slečnu Budgeovou, dobře známou milovníkům uměleckého tance na druhé straně průlivu pod jménem slečna Delancyová; a měli jedinou dceru Morgianu, pojmenovanou podle slavné role ve „Čtyřiceti loupežnících“, kterou slečna Budgeová hrála s ohromným úspěchem u Surreyho i u Wellse. Paní Crumpová sedávala v malé nálevně, hojně vyzdobené obrazy tanečnic všech dob, od Hillisbergové, Roseové, Parisotové, které holdovaly lehkému, fantastickému špičkovému tanci kolem roku 1805, až k Sylfidám našich dnů. V této sbírce byl i její vlastní půvabný portrét od De Wilda; byla oděna jako Morgiana a nalávala při velmi pomalé hudbě vařící olej do jednoho ze čtyřiceti džbánů. V této svatyni tedy sedávala, černé oči, černé vlasy, ruměné tváře a turban, a ať jste přišli do výčepu ráno, v poledne, nebo večer, byla tam paní Crumpová a popíjela čaj (s trochou čehosi), prohlížela si módy nebo četla Cumberlandovo „Britské divadlo“. Jejími novinami byly *Sunday*

Times, neboť tvrdila, že *Dispatch*, který odbírá většina dam jejího povolání, je vulgární a radikální, a libovala si v divadelních klepech, jimiž oplývá ten druhý časopis.

Po pravdě řečeno, byl Královský Zouvák sice dům prostý, ale vznešený; a velmi málo přemlouvání by přimělo pana Crumpa, když se tak díval na své vlastní dveře, ozářené sluncem, aby vám řekl, že kdysi s tímž zouvákem sám zul vysoké boty Jeho královské Výsosti prince Waleského a prvnímu gentlemanu Evropy. Zatím co tedy restaurace v sousedství halasně zastávaly liberální politiku, držel se Zouvák staré dobré konzervativní linie a byl navštěvován pouze takovými osobami, které byly stejného smýšlení. Byly tam dvě místnosti, hodně navštěvované, jedna pro pány s nárameníky, kteří přicházeli z domů svých zaměstnavatelů hned vedle, a druhá pro „panstvo na zdraví“, jak říkávala paní Crumpová (potěš ji Pánbůh!) ve svém prostém předměstském žargonu, a ti tam tvořili malý klub.

Zapomněl jsem říci, že zatím co paní Crumpová věčně srkala čaj nebo nekonečně umývala svůj modrý porcelán, bývalo často slyšet slečnu Morgianu, jak zpívá u malého domácího pianu „Přijď k rozechvělým osikám“ nebo „Vrať se přes hory a doly, hochu rozmilý“ nebo „Má píseň i má loutna“ anebo kteroukoliv jinou populární píseň dne. A to drahé děvče zpívalo dokonce velmi umně, neboť měla krásný silný hlas, který i když se vždycky nedržel melodie, nahrazoval tento nedostatek velkou energií a vervou; a Morgiana se nespokojila s tím, že zpívala pouhý nápěv, nýbrž přidávala všechny možné rulády, koloraturní kudrlinky a ozdoby, jak je slyšela v divadle od paní Humbyové, paní Waylettové nebo madame Vestrisové. Děvče mělo po mamince krásné černé oči a nesmírné nadšení pro divadlo, jak tomu bývá u dětí herců, a musí-li už být známa pravda, vystupovala mnohokrát v divadle v Catherine Street, nejprve v menších úlohách a pak v roli Malého nezbedy, Desdemony, Rosiny a v roli slečny Footové, v které i tančovala; nevzpomínám si na jméno divadla, ale myslím, že to bylo u Davidsona. Čtyřikrát týdně, přinej-

menším, matka s dcerou vyplouvaly večer do nějakého veřejného zábavního podniku, neboť paní Crumpová měla tajuplné známosti se všemožnými divadelními osobnostmi; a brány jejího starého oblíbeného místa U Wellse, Coburského divadla (s laskavým svolením paní Davidgeové), ba i v Lane a v Market se rozevíraly dokořán před jejím „Otevři se, sezame“, jako se otevíraly dveře loupežníků jejímu kolegovi Ali Babovi (Hornbucklovi) v operní hře, v níž se tak proslavila.

Nápojem pana Crumpa bylo pivo, zpestřené večer trochou ginu; o tomto pánovi toho nemusíme říkat mnoho, leda že čestně konal své povinnosti a vyplňoval předsednické křeslo svého klubu tak dokonale, jak to jen bylo možno, neboť kdyby si vzal třeba jen převlečník, už by v něm sedět nemohl, tak přesně mu bylo sedadlo přizpůsobeno. Jeho žena a dcera se na něho možná dívaly poněkud svrchu, protože neměl literárních zálib a nikdy nebyl v žádném divadle od té doby, co si z jednoho odvedl svou nevěstu. Byl tenkrát komorníkem lorda Slappera a je jisté, že Jeho Lordstvo jej U Zouváku zařídilo a že se povídalo *všelicos*, Ale co je vám nebo mně po takových řečech? Co se stalo, stalo se; paní Crumpová byla stejně počestná jako její sousedky a slečna měla pět set liber, splatných v den jejího sňatku.

Ti, kdož znají zvyklosti britského obchodníka, vědí, že má stádní sklony stejně jako kterýkoliv lord v naší vlasti; že má rád šprým, že nepohrdne skleničkou; že je šťasten, sejde-li se po celodenní dřině s muži svého postavení; a že – poněvadž společnost u nás ještě natolik nepokročila, aby mu dovolila těšit se z pohodlí skvělých klubovních domů – vyhledává své přátele v útulném výčepu, kde čistá hliněná podlaha, velké windsorské křeslo a sklenice horkého čehosi s vodou jej učiní stejně šťastným, jako je kterýkoliv člen klubů v jejich velkolepých salonech.

U Zouváku byla, jak jsme řekli, velmi vznešená a vybraná společnost zvaná Ledvinkový klub podle skutečnosti, že si členové klubu

obvykle podebatovali v sobotu při malé příjemné večeři, která pozůstávala z dušených ledvinek. Sobota, to byl jejich velkolepý večer; ne že by se nescházeli i kterýkoliv jiný den v týdnu, když měli náladu něco oslavit, a někteří se vlastně v létě ani nemohli dostavit v sobotu, protože měli elegantní vily v předměstích, kde trávili těch šestatřicet hodin odpočinku, jež se na štěstí vyskytují na konci každého týdne.

Býval tam pan Balls, velkohokynář ze South Audley Street, zámožný člověk, který prý má dvacet tisíc liber; Jack Snaffle z koníren hned vedle, báječný chlapík, pokud jde o zpěv; Clinker, železář, všichni ženatí pánové a výborní obchodníci; podnikatel Tressle atd. Žádné livreje neměly do místnosti přístup, jak se dá očekávat, ale pár vybraných sklepníků a majordomů se ke kroužku připojilo, neboť osoby, z nichž pozůstával, věděly velmi dobře, jak je důležité být s těmito pány jedna ruka; mnohdy by snad vůbec nebyl zaplacen mylordův účet a nebyla zadána velká zakázka mylady, nebýt rozhovoru, který proběhl U Zouváku, a přátelského styku mezi všemi členy společnosti.

Nejskvělejší mužové společnosti byli dva staří mládenci a nejmódnější živnostníci ve městě. Pan Woolsey od Stultzů, z proslulé krejčovské firmy Linsey, Woolsey a spol. v Conduit Street, a pan Eglantine, slavný parukář a voňavkář z Bond Street, jehož mýdla, břitvy a patentní větrací paruky jsou známy po celé Evropě. Linsey, starší společník krejčovské firmy, měl hezký dům v Regentském parku, jezdil v bryčce a sotva dělal víc, nežli že firmě propůjčoval své jméno. Woolsey v jeho domě bydlel, byl duší podniku a říkalo se, že se mu velkolepostí střihu nevyrovná nikdo v celém krejčovském řemesle. Woolsey a Eglantine byli v mnohém směru soupeři – soupeři v módě, soupeři v duchaplnosti, a především soupeři o ruku roztomilé mladé dámy, o níž jsme se už zmínili, tmavooké zpěvačky Morgiany Crumpové. Oba do ní byli vskutku šíleně zamilováni a v nepřítomnosti druhého každý svého soka upřímně pomlouval. O kadeřníkovi říkal Woolsey, že pokud jde o to, je-li Eglantine jeho

pravé jméno, jemu (Woolseymu) prý se to nějak nezdá; že je v ruce židů a jeho sklad a celý krám prý už je stráven lichvou. A co se týče Woolseyho, poznamenával Eglantine, jeho domněnka, že by byl potomkem kardinálovým, je holý nesmysl; že je sice spolumajitelem firmy, ale má prý jen šestnáctinový podíl; a že firma nemůže vůbec dát své peníze dohromady a že má v účetních knihách ohromné množství zlých dluhů. Jak tomu bývá, bylo na těchto historkách hodně pravdy a hodně zlomyslnosti; nicméně oba pánové měli, celkem vzato, velmi módní obchody a jejich nároky na Morgianinu ruku podporovali její rodiče. Pan Crump stranil krejčímu, zatím co paní C. byla silnou zastávkyní nároků lákavého parfumáře.

Zvláštní shodou okolností však byli oba tito pánové odkázáni vzájemně na své služby – Woolsey totiž byl postižen předčasnou plešatostí nebo nějakou ještě osudnější nutností nosit paruku – Eglantine byl zase velmi tlustý a bylo třeba velkého umění, aby jeho postava vůbec vypadala slušně. Nosil hnědý šosatý kabát s prýmky a všemožnými opatřeními se snažil zakrýt svou otylost; ale Woolseyho poznámka, že dělej co dělej, vždycky bude vypadat jako snob a že je v Anglii jen jediný člověk, který by z něho dovedl udělat gentlemana, zasáhla voňavkáře v hloubi duše; a byla-li na světě nějaká věc, po které toužil (kromě ruky slečny Crumpové), bylo to mít kabát od Linseyho, neboť byl přesvědčen, že v takovém oděvu by mu Morgiana neodolala.

Byl-li Eglantine v nesnázích s kabátem, napadal na druhé straně velmi zuřivě Woolseyho pro jeho paruku, neboť i když Woolsey chodil k nejlepším výrobcům, nesehnal nikdy paruku, která by mu seděla přirozeně; a nešťastné epitheton pana Paručky, které mu při jedné příležitosti holič uštedřil, na něm už pak v klubu ulpělo a vždycky se svíjel, když je někdo vyřkl. Každý z nich už by byl dávno znechucen Ledvinkáře opustil, nebýt toho druhého – neboť každého k tomu místu něco poutalo, takže se neodvážil vyklidit pole soupeři.

Abychom byli ke slečně Morgianě spravedliví, musíme říci, že nedávala větší naději ani jednomu, ani druhému, nýbrž přijala-li od voňavkáře kolínskou a hřebeny a nějaké lístky do opery, pozvání do Greenwiche a kousek pravého janovského sametu na čepec (byl původně určen na vestu) od druhého ctitele, byla k oběma stejně vlídná a věnovala každému v odměnu kadeř svých krásných lesklých vlasů. Bylo to vše, co mohla dát, chudinka malá! A co mohla udělat jiného než obšťastnit své ctitele tímto laciným a bezelstným důkazem své přízně? Pěkný výstup a hádka se strhla mezi soky onoho dne, kdy přišli na to, že každý z nich vlastní jednu z Morgianiných kadeří.

Takoví tedy byli majitelé a obyvatelé malého Zouváku, od nichž a od něhož musíme – protože je tato kapitola náramně rozvláčná a popisná – čtenáře na chvíli odloučit a zavést ho – je to jenom do Bond Street, takže se pánové nemusí lekat – odvést ho do Bond Street, kde čekají na jeho pozornost ještě jiné osobnosti.

Nedaleko krámu pana Eglantina v Bond Street stojí, jak je známo, Windsorské domy. Mají tu své úřadovny Západodiddlesexská společnost (západní filiálka), Britské a zahraniční mydlárny a slavní advokáti Kite a Levison; a protože jména ostatních obyvatelů domů jsou nejen namalována na zdech, ale také zaznamenána v „Dvorním průvodci“ paní Boylové, je zcela zbytečné, abych je zde opakoval. Uprostřed nich v mezzaninu (mezi skvělými salony Mydlářské společnosti v prvním poschodí, se sochou Britannie, nabízející balík mýdla Evropě, Asii, Africe a Americe, a Západodiddlesexskou západní filiálkou v přízemí) – v mezzaninu – žije pán jménem Howard Walker. Bronzová tabulka na dveřích bytu tohoto pána má pod jeho jménem slovo „Jednatelství“; můžeme se tedy domnívat, že se tímto tajuplným zaměstnáním zabýval. Osobně byl pan Walker velmi důstojný; měl velké licousy, temné oči (jen trošinku šilhavé), hůlku a sametovou vestu. Byl členem klubu; měl přístup do opery a znal každičkou tvář za scénou; a měl ve zvyku používat při ho-

voru několika francouzských frází, neboť pochytil jistou povrchní znalost tohoto jazyka za svého pobytu „na kontinentě“; v různých dobách života se mu vskutku velice hodilo pobývat v Boulogne, kde se naučil kouřit, hrát *écarté* a kulečník, což mu později hodně posloužilo. Znal všechny nejlepší stoly v městě a markér u Hunta mu mohl dát dopředu jen deset. Měl také známosti v módní společnosti a mohli jste ho vidět, jak se vede pod paží s takovými panstvy jako lord Vauxhall, markýz z Billingsgate nebo kapitán Buff; a zároveň jak kývá na mladého Mosese, šviháckého soudního vykonavatele, nebo na Lodera, majitele herny, anebo na Aminadaba, doutníkáře v Quadrantu. Nosíval také kníry a nazýval se kapitán Walker; svůj nárok na tento titul opíral o skutečnost, že kdysi byl ve službách Jejího Veličenstva královny portugalské.

Nemusím snad ani říkat, že mnohokrát prošel soudem pro insolventní dlužníky. Ale ti, kdož neznali jeho historii důvěrně, ztožňovali ho jen nesnadno s oním člověkem, který tolik využíval dobrodiní zákona, a to tím spíše, že se jeho jméno objevovalo v rejstříku jako Hooker Walker, obchodník vínem, komisionář, prodavač hudebnin a podobně. I když se raději nazýval Howard, bylo jeho křestní jméno Hooker a dostal je od svého ctihodného starého otce, jenž byl duchovní a chtěl syna určit pro totéž povolání. Ale protože starý pán zemřel v yorském žaláři, kde byl vězněn pro dluhy, nemohl uskutečnit svůj zbožný záměr, co se týče syna; a tento mladík (jak tvrdíval s mnohým zaklínáním) byl náhle odkázán na vlastní příjmy a stal se světákem ve velmi mladém věku.

Kolik let bylo panu Howardovi v době, kdy tento příběh počíná, a ovšem i neurčitou dobu předtím a potom, to se nedá říci. Jestliže mu bylo osmadvacet, jak sám tvrdil, pak s ním čas naložil krutě; vlasy měl prořídlé, kolem očí spoustu vrásek a v obličeji ještě další známky postupujícího úpadku. Jestliže mu naopak bylo čtyřicet, jak prohlašoval Sam Snaffle, kterého v mládí také potkaly nehody a jenž se zapřísahal, že poznal pana Walkera ve vězení v Whitecross

Street roku 1820, pak vypadal na svůj věk velice mladě. Postavu měl pružnou a štíhlou, nohy hezké a v licousech neměl jediného bílého vlásku.

Musí se ovšem přiznat, že používal regenerativní masti pana Eglantina (jíž vám licousy zčernají jako boty) a byl vskutku velmi vytrvalým návštěvníkem v obchodě tohoto pána; jednal s ním hlavně o mýdlech a voňavkách, jež dostával za neobyčejně nízkou cenu. Po pravdě řečeno, není vůbec známo, že by panu Eglantini kdy zaplatil za tyto luxusní předměty jediný šilink, a když je měl za tak mírnou cenu, mohl si jich dopřávat podle libosti. A tak byl pan Walker skoro stejně velká vonička jako sám pan Eglantine. Jeho kapesník byl navoněn verbenou, vlasy jasmínem a kabát měl obvykle jemný parfém doutníků, takže se jeho přítomnost v malé místnosti postřehla skoro okamžitě. Popsal jsem pana Walkera tak podrobně proto, že se tento malý příběh zabývá po pravdě víc povahami než ohromujícími událostmi, a pan Walker patří mezi naše hlavní *dramatis personae*.

A tak když jsme pana Walkera představili, zajdeme s ním do obchodu páně Eglantina, kde čeká i tento gentleman, abychom si nakreslili jeho podobiznu.

Ve výkladní skříni pana Eglantina je pod královskou zbrojí asi jeden akr zrcadlového skla a večer, když se rozsvítí plynové světlo a ozáří mýdlové koule a kmitavý odlesk plamene si pěkně pohrává na nesčetných skleničkách mnohobarevných voňavek – tu ozáří kazetu břitev, tu zas osvětlí krystalovou nádobu, obsahující sto tisíc patentních kartáčků na zuby – dovedete si snad představit účinek té podívané. Jistě si nemyslíte, že pan Eglantine je takový živnostník, který má ve výkladní skříni ony ohavné, uculující se voskové figury, jež prostý lid nazývá panáky. Takové ubohé finty jsou pod jeho důstojnost; a jsem přesvědčen, že by si raději nechal useknout hlavu a dal ji do svého výkladu jako beztrupou dekoraci, než by dovolil, aby tam figuroval panák. Na jedné skleněné desce čtete

elegantní nápis ze zlatých písmen „Eglantina“ – to je jeho voňavka do kapesníků; na druhé je napsáno „Regenerativní masť“ – to je jeho neocenitelná pomáda na vlasy.

Není o tom pochyby: Eglantinaova znalost povolání se blíží genialitě. Prodává za sedm šilinků kousek mýdla, za který by jiný nedostal ani šilink, a jeho kartáčky na zuby, po půl guineji kus, se rozletí jako prskavka. Má-li dámám prodat rouge nebo perlový pudr, mluví o tom tak tajuplně a úchvatně, že nelze odolat, a dámy jsou přesvědčeny, že se nic nevyrovná jeho kosmetickým přípravkům. Dává svému zboží neslýchané názvy a tržní za ně stejně podivuhodné částky. *Dovede* upravit účes – to je pravda – jako málo mužů našeho věku; a bylo o něm známo, že za jediný večer vzal dvacet liber od dvaceti prvních dam Anglie, když byly v módě lokýnky. Zavedení stužek, jak sám tvrdí, zvýšilo jeho roční příjem o dva tisíce liber; a je-li na světě jediná věc, kterou nenávidí a jíž opovrhuje, pak je to účes à la madona. „Já nejsem,“ říkává, „žádný živnostník – já jsem kumštýř (pan Eglantine se narodil v Londýně). Já jsem umělec, ukažte mi dovopravdy hezkou hlavu, a já jí udělám účes zadarmo.“ Dušuje se, že jediné jeho úprava vlasů slečny Sontagové způsobila, že se do ní hrabě (její manžel) zamiloval; jednu kadeř z účesu má v broži a říká, že to byla nejkrásnější hlavička, jakou kdy viděl – kromě jedné – a to je hlavička Morgiany Crumpové.

Jak to tedy přijde, při jeho nadání a postavení v živnosti, že pan Eglantine není člověk zámožný, ač zbohatl i mnohý méně chytrý živnostník? Máme-li povědět pravdu, rád si popřál a byl v rukou židů. Živnost už měl dvacet let: vypůjčil si tehdy tisíc liber, aby si mohl koupit sklad a krám, a vypočítal si, že už zaplatil přes dvacet tisíc liber za používání tohoto jednoho tisíce, který dosud dlužil právě tak jako prvního dne, kdy živnost zahájil. Mohl vám ukázat, že dostal tisíc tuctů šampaňského od nezištných penězníků, s nimiž svůj dlužní úpis obyčejně projednával. Ve svých „ateliérech“ měl plno obrazů, jež nakupoval stejně lacino. Prodává-li své zboží za

ohromnou cenu, platil za ně téměř stejně přemrštěně. V jeho krámu nebylo jediného předmětu, který by nepocházel od jeho židovských dodavatelů; a hned v přední místnosti seděl pán, který byl pověřenec jednoho z nich a jmenoval se pan Mossrose. Byl tam proto, aby dozíral na účet pokladny, a dbal na to, aby se jeho zaměstnavatelům platily jisté splátky podle jistých dohod sjednaných mezi nimi a panem Eglantinem.

Maje o panu Mossrovi takové mínění, jaké asi měl Damokles o meči, který mu visel nad hlavou, nenáviděl ovšem pan Eglantine svého tovaryše z hloubi duše. „*Ten*, a umělec!“ říkával tento pán. „Vždyť je to jen zakuklený soudní vykonavatel! Mossrose, to tak! Ten chlap se jmenuje Amos a prodával pomeranče, než sem přišel!“ Ale i pan Mossrose ze své strany z duše nenáviděl pana Eglantina a těšil se na den, kdy se sám stane majitelem obchodu a vezme si Eglantina za tovaryše; a pak on bude moci pohrdat a pouštět hrůzu a vůbec být na koni.

A tak se ukazuje, že v té velkolepé parfumerii bylo čertovo kopýtko, jak se říká, že v jablíčku byl červ, a i když podle všeho zdání šly obchody velmi dobře, byl na tom Eglantine ve skutečnosti prabídně.

Jaký byl poměr pana Eglantina k panu Walkerovi, lze si představit podle následujícího dialogu, který se mezi oběma pány odehrál jednoho letního odpoledne o páté hodině, když pan Walker vyšel ze svých kanceláří a zastavil se v parfumerii.

„Je Eglantine doma, pane Mossrosi?“ otázal se Walker tovaryše, jenž seděl v přední místnosti.

„Nevím – jděte se podívat,“ (což znamenalo jděte k čertu); neboť i Mossrose nenáviděl pana Walkera.

„Budete-li nezdvořilý, zpřerážím vám hnáty, pane *Amosi*,“ řekl pan Walker příkře.

„To bych rád viděl, jen to zkuste, pane *Hookere* Walkere,“ odvětil neohrožený tovaryš, načež kapitán, vrhnuv po něm několik hroživých pohledů, vešel do zadní místnosti neboli „ateliéru“.

„Jak se máš, Tiny, ty šviháku?“ řekl kapitán. „Moc práce?“

„Ani živá duše. Nemákl jsem na želízka celý den,“ odpověděl pan Eglantine dost sklíčeně.

„Nu tak si je teď připrav a nakrut' mi licousy. Budu obědvat v Regentu s Billingsgatem a ještě s nějakými nóbl chlapíky, tak ukaž, co dovedeš, hochu.“

„Nemohu,“ řekl pan Eglantine. „Čekám dámy, kapitáne, každou minutu.“

„Nu dobrá; takového velkého člověka nebudu obtěžovat, to ne. Sbohem a vzkazte mně *ode dneška za týden*, pane Eglantine.“ „Ode dneška za týden“ znamenalo, že za sedm dní od této chvíle bude splatná jistá směnka, kterou pan Eglantine podepsal, a bude předložena k proplacení.

„Nespěchejte tak, kapitáne – jen si sedněte. Hned vám to natočím. A jářku, nepovolí strana odklad?“

„Vyloučeno – toto už bylo třetí prodloužení.“

„Ale já vám to zpříjemním – opravdu.“

„Kolik?“

„Stačí na to deset liber?“

„Cože? Mému zaměstnavateli nabídnout deset liber? Zbláznil jste se, Eglantine? – Přidat trochu želízkem na levém licousu.“

„Ale ne, myslel jsem za zprostředkování.“

„Nu, zkusím to, jestli to bude stačit. Strana, za kterou jednám, má moc, Eglantine, já to vím, a může tu věc odložit, o tom není pochyb. Pokud jde o mne, *já* v té věci nerozhoduji a jednám jen jako přítel mezi vámi a jím. Mé čestné slovo, je to tak, na mou duši.“

„To já vím, milý pane.“ Tyto dva poslední výroky byly holá lež. Voňavkář věděl velmi dobře, že pan Walker těch deset liber strčí do kapsy, ale byl příliš pohodlný, než aby se pro ně mrzel, a také příliš bázlivý, než aby se přel s tak mocným přítelem. A pokutu deseti liber zaplatil už při třech jiných příležitostech, ač věděl, že všechny ty prémie plynou jeho příteli Walkerovi.

Ted' už čtenář částečně pochopí smysl slova „jednatelství“ na dveřích pana Walkera. Byl prostředníkem mezi půjčovateli a vypůjčovateli peněz na tomto světě a při těchto transakcích mu jisté malé sumičky vždy zůstávaly v ruce. Byl také zprostředkovatelem prodeje vína, zprostředkovatelem míst, kterých lze dosáhnout vlivem velkých osobností; byl také zástupcem půl tuctu lidí od divadla, mužů i žen, a zvláště zájmy žen prý mu ležely na srdci. Takovými a podobnými způsoby si tento ctihodný gentleman dovedl vydělávat na živobytí, a jestliže mu příjem nestačil na vydání – nuže, nadělal si dluhů a vyrovnal své účty touto cestou. Byl doma stejně ve Fleetu jako na Pall Mall a na jednom tom místě se cítil stejně šťasten jako na druhém. „Takhle já se na to dívám,“ říkával tento filozof. „Mám-li peníze, utrácím, mám-li úvěr, půjčuji si; když mě věřitelé zaženou do úzkých, vysekám se z toho; a tak jsem hotový nezmar.“ Šťastná pružnost povahy! Jsem přesvědčen, že přes všechny nehody a ošemetné situace nebylo v Anglii člověka, který by měl klidnější svědomí a jehož spánek by byl pokojnější než spánek kapitána Howarda Walkera.

Když seděl pod rukama pana Eglantina, zavedl řeč na „dámy“, které jmenovaný pán údajně očekával; řekl, že je lišák mazaný a že má z pekla štěstí, a zeptal se ho, jsou-li ty dámy hezké.

Eglantine usoudil, že nemůže škodit, poví-li nějakou pořádnou lež pánovi, s nímž má peněžní transakce; a tak, aby kapitánovi poskytl představu o své solventnosti a o skvělých vyhlídkách do budoucnosti, řekl: „Kapitáne, mám u vás dloužek sto osmdesáti liber, které jste mi laskavě zprostředkoval. Mám na tu částku dve směnky, že ano?“

„Nu pravda, milý hochu, je to tak; a co dál?“

„Co dál? Nuže, sázím pět liber proti jedné, že ty směnky budou do tří měsíců zaplacený.“

„Platí: pět liber proti jedné. Přijímám.“

Toto náhlé uzavření sázky voňavkáře trochu rozladilo, ale po tři měsíce nemusel platit, a tak řekl také „Platí“ a pokračoval: „Co byste tomu říkal, kdybych vám vaše směnky zaplatil?“

„Moje ne; Pikeovy.“

„Nu tak Pikeovy; a kdybych zaplatil tomu člověku od Minoriesů a kdybych se zbavil do puntíku všech dluhů; a toho Mossrose kdybych vyrazil ze dveří a kdybych byl i se svým obchodem čistý jako rybička?“

„To snad ne! Copak umřela královna Anna a odkázala ti majetek? Odkud ti vlastně zavál ten šťastný vítr?“

„Je to lepší, než kdyby umřela královna Anna nebo kdokoliv jiný. Co byste tomu řekl, kdybyste viděl na témž místě, kde teď sedí Mossrose (vzal ho ďas!) – kdybyste tam viděl *hlavu s nejkrásnějším účesem v současné Evropě*? Ženu, povídám – báječnou spanilou ženu, která – s hrdostí to říkám – se bude brzy menovat milostpani Eglantinová a přinese mi věnem pět tisíc liber.“

„Nuže, Tiny, *tomu* říkám štěstí, na mou věru. Jářku, to za mne pak už nějaký ten účet vyrovnáš, co? Nezapomeneš přece na starého kamaráda?“

„To nezapomenu. U mého stolu bude pro vás místo, kapitáne; a doufám, že vás nejednou uzřím i pod tím mahagonem.“

„A co tomu řekne ta francouzská modistka? Ta si zoufá a oběsí se, Eglantine.“

„Pst! O té ani slovo. Spálil jsem za sebou všechny mosty, to vám povídám. Eglantine už není žádný ztřeštěný mladík, nýbrž usazený ženáč. Potřebuju srdce, které by sdílelo mé city. Potřebuju si odpočinout. To už není to mládí, jako bývalo, cítím to.“

„Chacha! Ty jsi mi – ty jsi –“

„Nu, ale toužím po šťastném domácím krbu; a budu jej mít.“

„A zřekneš se toho klubu, k němuž patříš, ne?“

„Ledvinkářů? Nu ovšem, žádný ženatý člověk by se na taková místa neměl vázat, *já* aspoň nebudu; a ledvinky si dám udusit doma. Ale nemluvte o tom, kapitáne, prosím vás; ty ohlášené dámy –“

„A je Ona ta dáma, kterou očekáváš? Co, ty taškáři?“

„Nu tak teda, ať máte pokoj. Je to ona a její matinka.“

Ale pan Walker si usmyslel, že toho nenechá a že se na ty spanilé dámy podívá, než odejde.

Když byla skončena operace na licousech páně Walkerových, jal se upravovat svou toaletu v pohodlném postoji před zrcadlem; natahoval krk, zapíchl si ke své spokojenosti ohromnou jehlici do tuhé kravaty, oči zálibně upíral na lokýnku svého oblíbeného levého licousu. Eglantine se uvelebil na sedátku v pohodlné, ale melancholické pozici. Jednou rukou točil želízky, jimiž právě upravil Walkera, druhou rukou si pohrával s lokýnkou po pravé straně a myslel – myslel na Morgianu; a potom na směnku, která byla splatná šestnáctého; a pak na světlemodrou sametovou vestu, v níž vypadal naprosto neodolatelně; a tak přešlapoval ve svém malém okruhu lásek, strachů a marnivostí. „Hrome!“ říkal si v duchu pan Walker, „jsem já to hezký muž! Takové licousy, jako mám já, se tak honem neuvidí. Ať visím, pozná-li někdo, že mám bradku barvenou!“ A tu se rozletěly dveře a nějaká robustní dáma, kudrlinku na čele, žlutý šál, zelený sametový čepec s péry, polobotky a šedorudé šaty s tulipány a jinými velkými exotickými květy – zkrátka paní Crumpová s dcerou vpadly do místnosti.

„Už jsme tady, pane Eglantine,“ zvolala paní Crumpová vesele, tváříc se laškovně a důvěrně. „Ale hledme, je tu nějaký pán!“

„Na mne se neohlížejte, dámy,“ řekl dotčený pán svým okouzlujícím způsobem. „Jsem Eglantinův přítel; že ano, Eggu, taková stará kopa, ne?“

„To tedy jste,“ utrl se voňavkář.

„Kadeřník?“ otázala se paní Crumpová. „Nu pravda, hned jsem si to myslela; pánové od vašeho řemesla, pane Eglantine, mají v sobě něco tak vynikajícího, tak nevšedně *dystynkovaného*.“

„Milostivá, vzbuzujete ve mně hrdost,“ odvětil takto polichocený pán velmi duchapřítomně. „Dovolíte mi, abych zkusil své umění na vás anebo na slečně, vaši spanilé dcerušce? Nejsem tak hbitý jako Eglantine, ale nemám špatnou ruku, věřte mi.“

„Nesmysl, kapitáne,“ přerušil ho voňavkář, který se nějak necítil ve své kůži, když se kapitán setkal s předmětem jeho náklonnosti. „On vůbec není od řemesla, paní Crumpová. Je to můj přítel kapitán Walker a jsem na to hrdý, že ho smím zvat svým přítelem.“ A pak stranou paní Crumpové: „Jeden z prvních šviháků města, milostivá – vrchol dokonalosti.“

Bavě se omylem, který se právě přihodil paní Crumpové, strčil pan Walker v okamžiku želízka do ohně a díval se na dámy s tak okouzlujícím půvabem, že obě, když zvěděly jeho hodnost, zrudly, začaly se chichotat a byly celé šťastné. Matinka se dívala na Ginu a Gina se dívala na matinku, a pak mamá dala Gině štuleček do krajiny jejího útlého pasu a nato se obě rozesmály, jak se dámy obyčejně smějí a jak, doufejme, se snad budou smát na věky věkův. Proč by musel být pro smích nějaký důvod? Smějme se, když je nám do smíchu, tak jako spíme, když se nám chce spát. A tak se paní Crumpová a její demoiselle nasmály až až; a obě upíraly opětovně své velké černé oči na pana Walkera.

„Neodejdu odsud,“ řekl, a přistoupiv s rozpálenými želízky v ruce, ochladil je na hnědém papíru se vši dovedností odborníka (neboť pan Walker vskutku každého rána natáčel své ohromné licousy s největším uměním a pečlivostí) – „neodejdu odsud, Eglantine, můj hochu. Víš, zde ta dáma mne pokládala za kadeřníka, mám tedy právo zůstat.“

„Nemůžete tu zůstat,“ řekla najednou paní Crumpová a zrudla jako pivoňka.

„Budu mít na sobě peignoir, mamá,“ podotkla slečna, podívala se na pána a pak sklopila oči a zapýřila se rovněž.

„Ale nemůže tu zůstat, Gino, věř tomu; copak myslíš, že bych já před pánem sundala svou –“

„Mamá myslí svou OFINU!“ řekla slečna a rozesmála se na celé kolo; načež se ctihodná hostinská od Zouváku, která měla ráda legraci, i když to bylo na její účet, rozřehtala také a prohlásila, že

nikdo kromě pana Crumpa a pana Eglantina ji dosud neviděl bez oné ozdoby.

„Tak už jděte, vy svůdníku, vy!“ domlouvala slečna C. panu Walkerovi. „Chci slyšet overtúru a už je šest hodin, nebudeme včas hotovy!“ Ale způsob, jak Morgiana řekla „Tak jděte“, jasně naznačil bystré mysli pana Walkera „Nechod'te“.

„Snad byste raději měl odejít,“ navázal pan Eglantine, neboť měl takový dojem a byl, po pravdě řečeno, trochu rozladěn obdivem, který vyvolal jeho „švihácký přítel“.

„To spíš půjdeš ty do háje, Eggáčku! Já neodejdu, dokud těmto dámám neupravíš účes. Což jsi mi sám neříkal, že slečna Crumpová má nejkrásnější vlasy v celé Evropě? A ty si myslíš, že odejdu, aniž jsem je spatřil? Ne, zůstanu zde.“

„Vy nezbedný, zlý, protivný, nestoudný člověče!“ zvolala slečna Crumpová. Ale současně sundala čepec a posadila jej na svícen u Eglantinova zrcadla (byl to černý sametový čepec, lemovaný laciným krajkovím, s věnečkem řeřich, svlačů a žlutých fial), načež řekla: „Podejte mi peignoir, pane Archibalde, prosím vás.“ A Eglantine, jenž by pro ni udělal cokoliv, když ho oslovila Archibalde, okamžitě peignoir přinesl a ovinul jej kolem rozkošných ramen dámy; ta odložila řetízek z kočičího zlata, který nosila na čele, dva mosazné hřebínky, posázené skleněnými rubíny, a hřeben, který jí držel vzadu vlasy, a když to všecko odložila a pohlédla svými velkýma očima na neznámého pána, pohodila hlavou a spustila dolů takovou záplavu vlnivých, těžkých, lesklých bujných vlasů, že by pohled na ně potěšil i srdce páně Rowlandovo. Splývaly po šíji slečny Morgiany a splývaly jí po ramenou, splývaly i přes židli, na níž seděla, a z té záplavy zářily v růžové tváři její veselé, jasné oči, jež říkaly s vítězným úsměvem: „Nejsem-liž nejkrásnější andělská bytost, jakou jste kdy viděl?“

„Bože na nebi! Něco tak krásného jsem jakživ neviděl!“ zvolal pan Walker s nelíčeným obdivem.

„Že ano!“ pravila paní Crumpová, která si přisvojovala triumf své dcery. „Ach jo! Když jsem hrála u Wellsů roku 1820, než se to drahé děvče narodilo, tenkrát *já* jsem měla takovou hlavu, do nejmenšího odstínu, pane, navlas. Říkali mi proto Havranice. Přišla jsem o své vlasy, když se to drahé dítě narodilo, a často jsem jí říkala: ‚Morgiano, tys přišla na svět proto, abys oloupila svou matku o vlasy.‘ Byl jste snad někdy u Wellsů, pane, v roce 1820? Třeba si vzpomínáte na slečnu Delancyovou? Já jsem ta slečna Delancyová. Třeba si vzpomínáte –

Bing-a-bing, bing-a-bing!
Pod hvězdnatou bání
jezerem modravým
kytary zní lkání.

Kytary zní tóny
modrou vodní plání,
po hlase poznávám
Selimovo lká-á-ní.

Pamatujete se na to? Bylo to v ‚Bagdádských zvonech‘. Fatima, Delancyová; Selim, Benlmond (jeho pravé jméno bylo Bunnion; a nakonec, chudák, u publika pohořel). Bylo to při tamburíně a mezi jednotlivými verši tanec –

Bing-a-bing, bing-a-bing!
Kytary hlas dýše,
nápěvem jásavým
minaret zní tiše.

Bing-a –“

„Ou!“ vykřikla v tom okamžiku slečna Crumpová, jakoby v hrozné bolesti (nevím, zda pan Eglantine přiskřípl, zatahal, či poranil nějaký vlásek té rozkošné hlavičky) – „ouvej, takhle mě zabijete, pane Eglantine!“

A tu matinka, která zaujala příslušný postoj, držíc konec svého boa jako pomyslnou tamburínu, a pan Walker, jenž se na ni díval a zaujat jejím přednesem málem zapomněl na půvaby dceřiny – oba se okamžitě obrátili a zadívali se na ni s mnohými výrazy soucitu, zatím co Eglantine zvolal vyčítavým hlasem: „*Zabít vás, Morgiano? Já a zabít vás?*“

„Už je mi lépe,“ pravila mladá dáma s úsměvem, „už je mi lépe, pane Archibalde.“ A musíme-li říci pravdu, nebylo větší kokety v celém Mayfairu – ne, ani mezi nejmódnějšími milenkami módních lokajů, kteří se scházeli U Zouváku. Byla přesvědčena, že je okouzující stvoření, jemuž není na světě rovno; kdykoliv se setkala s novým člověkem, vždycky na něm ta svá kouzla zkoušela. A její půvaby chování a zjevu byly onoho nápadného druhu, který je nejvíce oblíben na tomto světě, kde lidé jsou zvyklí obdivovat se nejvíce tomu, co lze vidět bez nejmenší námahy; a tak se stává, že i mezi ženami bývá v módě tulipán, zatím co se přechází bez poznámky fialka nebo sedmikráska. Morgiana byla tulipán mezi ženami a milovníci tulipánů se kolem ní tísnili v hejnech.

Řekla tedy „Ou!“ a „Už je mi lépe, pane Archibalde,“ čímž se jí podařilo upoutat pozornost všech na své půvabné já. Posledními slovy byl pan Eglantine zvláště dojat; vrhl pohled na pana Walkera a pravil: „Neříkal jsem vám to, kapitáne, že je úžasná? Podívejte se na její vlasy, kapitáne, jsou černé a lesklé jako satén. Ty mají cenu patnácti liber, pane; a já bych nenechal svého tovaryše – třebaš toho pitomce Mossrose (vzal ho d’as!) – nenechal bych nikoho kromě sebe upravit ty vlasy ani za pět set guinejí! Och, slečno Morgiano, pamatujte si, že můžete mít Eglantina *napořád*, aby vám dělal účes. Pamatujte si to, to je vše!“ A s těmito slovy ctihodný pán začal do

těch božských kadeří, jež miloval veškerou láskou muže a umělce, vtírat trochu Eglantie.

Pokud jde o to, že Morgiana ukazovala své vlasy, doufám, že si žádný čtenář nebude proto myslet o chudince nic špatného. Kadeře byly její chloubou; hrála v soukromém divadle vlasové role, v nichž mohla vystupovat, aby ukázala vlasy rozpuštěné; a že její cudnost byla opravdová a nepředstíraná, dokazuje skutečnost, že když pan Walker uprostřed Eglantiny řeči přistoupil a jemně vzal do ruky kadeř jejích vlasů, vykřikla „Ou!“ a prudce vyskočila. A pan Eglantine poznamenal velmi vážně: „Kapitáne! Vlasy slečny Crumpové jsou na podívání, a ne na omakávání, prosím!“

„Už ani to ne, pane Eglantine,“ dodala její matinka. „Teď jsem na radě já, a proto prosím pána, aby byl tak laskav a odešel.“

„Musím?“ zvolal pan Walker; a protože bylo půl sedmé a kapitán byl zadán na oběd v Regentském klubu a poněvadž nechtěl vzbuzovat žárlivost v Eglantini, kterého zřejmě mrzelo, že neodchází, vzal si klobouk, jakmile kadeřník dokončil účes slečny Crumpové, odporučil se jí i její matince a odešel.

„Jedinečný švihák, to mi věřte,“ řekl Eglantine, když mu pokynul na rozloučenou. „Ohromný chlapík, to je *fakt*. Stýká se důvěrně s markýzem z Billingsgate, s lordem Vauxhallem a s takovými lidmi.“

„Je to velmi ušlechtilý člověk,“ poznamenala paní Crumpová.

„Nu, já si o něm nic zvláštního nemyslím,“ řekla Morgiana.

A kapitán Walker se ubíral ke svému klubu, rozjímaje o krásách slečny Morgiany. „Ty vlasy!“ říkal si. „A ty oči, to děvče má oči! Velké jako kulečnickové koule; a pět tisíc liber. Ten Eglantine má ale šťěstí: pět tisíc liber – nemůže je dostat, to není možné!“

Sotva Eglantine upravil paruku paní Crumpové – Morgiana při této operaci seděla naprosto spokojeně, prohlížeje si poslední francouzské módy v *Courrier des Dames* a přemýšleje, jak si obarví svůj růžový saténový župánek a udělá si z něho právě takovou mantilu, jakou viděla na obrázku –, sotva byl účes paní Crumpové upraven,

rozloučily se obě dámy s panem Eglantinem a cupitaly zpět k nedalekému hotelu U Zouváku, před nímž už stála velmi úhledná zelená bryčka, a pán na kozlíku (ze stájí v nedalekém sousedství) jako starý známý ťukl na pozdrav do klobouku a zamával dámám bičem, když vcházely do hostince.

„Pan Woolsey je uvnitř,“ řekl ten člověk, kočí ze závodu páně Snafflova, „už aspoň dvacetkrát šel dovnitř a zase ven a vyhlížel vás na ulici.“ A v domě byl vskutku pan Woolsey, krejčí, který najal bryčku a onoho večera měl zavézt dámy do divadla.

Bylo by věru nepěkné, kdybychom se domýšleli, že si slečna Morgiana dojde k jednomu ctiteli dát upravit účes a pak jede s jiným do divadla; ale tak už to chodí u půvabné ženy! Ať má třebaš tucet ctitelů, taková milá koketka uplatňuje svou moc nade všemi: a stejně jako dáma, jež má velkou garderobu a smysl pro rozmanitost v oblékání, vychází každý den v jiných šatech, tak i mladá a rozmarná kráska nosí své ctitele, tu dává naději černým licousům, tu se usmívá na hnědé, nebo si myslí, že jí zvlášť sluší veselý smích a klábosení jiného nápadníka, anebo zas přijímá smutného a melancholického, jak ji k tomu pobádá její proměnlivá záliba. Nehubujme příliš na tyto nejistoty a vrtochy krásek a buďme přesvědčeni, že ty ženy, které nejhlasitěji osočují přelétavost svých sester a odsuzují je, když dávají naději tomu nebo onomu muži, většinou by dělaly přesně totéž, kdyby měly aspoň nějaké vyhlídky, a jsou věrné asi právě tak, jako já jsem teď věrný svému kabátu, protože nemám žádný jiný.

„Zahlédla jsi svého galána, Ginečko?“ otázala se matinka této mladé dámy. „Je ve výčepu u tatínka a má ten svůj vojenský kabát s královským knoflíkem, vypadá jako důstojník.“

Byl to vskutku styl pana Woolseyho, neboť jeho velkým cílem bylo vypadat jako páni od armády, z nichž mnohému, jakožto krejčí, šil ony skvělé modročervené kabáty, typické pro naše vojsko. Pokud jde o královský knoflík, copak nezhotoval řadu kabátů pro Jeho zensulé Veličenstvo Jiřího IV.? A když v tom vyprávěl, dodával: „A teď

mám, pane, míru na knížete Blüchera a na knížete Schwarzenberga; a co víc, stříhal jsem pro Wellingtona.“ Jsem přesvědčen, že by byl jel až na Sv. Helenu, aby udělal kabát Napoleonovi; tak velká byla jeho horlivost. Nosil modročernou paruku a licousy měl ve stejném odstínu. V hovoru byl úsečný a příkrý a na maškarní plesy chodil vždycky v uniformě polního maršála.

„Opravdu tak dnes vypadá,“ pokračovala paní Crumpová.

„Ano,“ řekla Gina, „ale má takovou ohavnou paruku a licousy mu pouštějí do bílých rukavic.“

„Každý nemá své vlastní vlasy, miláčku,“ povzdechla si paní Crumpová, „ale Eglantine má krásné.“

„To mají všichni kadeřníci,“ odvětila Morgiana poněkud pohrdlivě, „ale nesnáším, že mají vždycky takové tlusté a neohrabané prsty.“

Na mou věru, s krásnou Morgianou se něco stalo. Bylo to tím, že se jí jeden nápadník líbil stejně málo jako druhý? Bylo to snad tím, že mladý Glauber, který na soukromých představeních hrával Romea, byl mnohem mladší a mnohem příjemnější než kterýkoliv z nich? Nebo to bylo proto, že poznala *skutečného gentlemana*, jako je pan Walker, s nímž se po prvé setkala, a pocítovala čím dál více nedostatek uhlazenosti u svých ostatních vyslovených ctitelů? Jisto je tolik, že byla po celý večer velmi zdrženlivá, a to přes všechny pozornosti pana Woolseyho, že se pořád jen ohlížela na dveře lóže, jako by očekávala, že někdo přijde, a že si vzala jen docela málo ústřic ze soudku, který poslal k Zouváku galantní krejčí a z něhož si společnost brala při večeři.

„Čím to je?“ řekl pan Woolsey svému spojenci Crumpovi, když spolu seděli po odchodu dam. „Celý večer byla jako němá. Ani jednou se při frašce nezasmála ani neplakala při tragédii, a přece víte sám, že se úžasně směje a pláče. Vypila jen půl sklenice něguše a sotva víc než čtvrtinu piva.“

„Víc ne,“ odpověděl pan Crump velmi klidně. „To bude asi tím, že ji nachytil holič; upravoval jí vlasy do divadla.“

„Vzal ho ďas, já ho zastřelím!“ řekl pan Woolsey. „Takový potrhlý, zženštilý tlustoch a vzít si slečnu Morgianu? Nikdy! Já ho zastřelím. Vyzvu ho příští sobotu. – Šlápnu mu na palec – zatahám ho za nos!“

„Žádné hádky u Ledvinkářů!“ odpověděl Crump příkře. „Dokud tu budu předsedat *já*, nebude v této místnosti hádek!“

„Dobrá, ale v každém případě zůstanete mým přítelem!“

„To víte,“ odpověděl druhý. „Jste čestný člověk a já vás mám raději než Eglantina. Důvěřuji vám víc než Eglantinovi, pane. Jste více muž než Eglantine, i když jste krejčí; a přeji si z celého srdce, abyste dostal Morgianu. Má žena smýšlí jinak, však víte; ale já vám něco povím, ženské si vždycky prosadí svou, pane, a Morgy je v tomto směru po matce; můžete se spolehnout, že Morgy o sobě rozhodne sama.“

Nato pan Woolsey odešel domů, zabývá se i nadále plánem, že Eglantina zavraždí. Pan Crump si šel naprosto klidně lehnout a prochrápal noc v obvyklé tónině. Pan Eglantine prožil několik horečných okamžiků žárlivosti, neboť zašel večer do klubu a dověděl se, že Morgiana jela s jeho sokem do divadla. A slečna Morgiana snila o muži, který byl – musíme to říci? – nápadně podobný kapitánu Howardu Walkerovi. „Paní kapitánová X. Ypsilonová,“ říkala si v duchu. „Och, jak upřímně miluji gentlemana!“

Asi v touž dobu přihnal se domů z Regentu i pan Walker, škytaje: „Takové vlasy! – Takové obočí! – Takové oči! Jako ku-ku-kulečnickové koule, hrome!“

Kapitola druhá

V níž se pan Walker třikrát pokusí vypátrat obydlí Morgiany

Nazítří po obědě v regentském klubu zašel pan Walker do krámu svého přítele voňavkáře, kde byl jako obvykle v přední místnosti mladík jménem Mossrose.

Z toho nebo onoho důvodu byl kapitán ve zvlášť dobré náladě, a zapomenuv na slova, která padla mezi ním a Eglantinovým pobočníkem den předtím, oslovil jej s krajní srdečností.

„Přeji vám dobré jitro, pane Mossrosi,“ pravil kapitán Walker. „Na mou věru, pane, vypadáte svěže, jako mechová růže, tak jak říká vaše jméno – opravdu tak vypadáte, pane Mossrosi.“

„A vy jste žlutý jako guinea,“ odsekl pan Mossrose mrzutě. Myslel totiž, že si ho kapitán dobírá.

„Milý pane,“ odvětil druhý nijak nezpražen, „trochu jsem včera večer přebral v pití.“

„Tím větší jste hovado!“ řekl pan Mossrose.

„Děkuji vám, Mossrosi, nápodobně,“ odpověděl kapitán.

„Jestli mne ještě jednou nazvete hovadem, urazím vám hlavu!“ odvětil mladý muž, který byl zřejmě zběhlý v umění, jež praktikují mnozí z jeho spolubratří.

„To jsem neřekl, milý brachu,“ namítl Walker. „Naopak, vy – –“

„Chcete mi tu lhát do očí?“ vybuchl rozhořčený Mossrose, který obchodního jednatele zuřivě nenáviděl a nesnažil se ani za mák, aby svou nenávist skryl.

Měl dokonce pevný úmysl vyvolat s Walkerem hádku a vyhodit ho, pokud možno, z Eglantina krámu. „Vy mi tu chcete lhát do očí, jářku, pane Hookere Walkere?“

„Proboha, Amosi, dejte si pozor na hubu!“ zvolal kapitán, jemuž jméno Hooker bylo jako jed; ale v tom okamžiku vešel nějaký zákaz-

ník a pan Amos zaměnil svůj zuřivý pohled za líbezný škleb, zatím co pan Walker zašel do ateliéru.

Jakmile se octl v přítomnosti pana Eglantina, byl i Walker v mžiku samý úsměv, vrhl se na pohovku, podal voňavkáři ruku a začal s ním důvěrně rozprávět.

„*Taková* večere, Tiny, můj hochu!“ pravil. „A takoví jedineční hoši u stolu! Billingsgate, Vauxhall, Cinqbars, Buff z Bluesu a půl tuctu dalších nejlepších brachů v městě. A kolik myslíš, že stála večere na osobu? Vsadím se, že to neuhodneš.“

„Dvě guineje pro jednoho? – Ovšem to myslím bez vína,“ pravil uhlazený voňavkář.

„Hádej ještě jednou!“

„Nu tak to bylo deset guinejí za jednoho? Budu hádat jakoukoliv částku,“ odpověděl Eglantine, „neboť vím, že když jste pospolu vy *velmoži*, nešetříte peněz. Já sám jsem jednou v Richmondu U Hvězdy a podvazku platil – –“

„Osmnáct pencí?“

„Vosmnáct pencí? – Platil jsem pětatřicet šilinků na osobu. Měl byste vzít na vědomí, pane, že dovedu vystupovat jako gentleman právě tak jako každý jiný gentleman,“ odpověděl voňavkář velmi důstojně.

„Nuže, osmnáct pencí jsme platili *my*, a ani o halíř víc, na mou čest.“

„Nesmysl, to žertujete. Markýz Billingsgate že by večerel za osmnáct pencí? Hrome, kdybych já byl markýz, platil bych za oběd pětilibrovou bankovkou!“

„Málo znáš lidi, milý Eglantine,“ řekl kapitán s pohrdlivým a povýšeným úsměvem. „Málo znáš skutečně vznešeného člověka, milý brachu. Prostota, hochu – právě prostota vyznačuje skutečného gentlemana, a proto ti povím, co jsme měli k večeři.“

„Želvu a zvěřinu, samozřejmě; žádný velký pán se bez nich při večeři neobejde.“

„Pcha! Těch jsme už měli po krk! Dali jsme si hráškovou polévku a dršťky! Co tomu říkáš? Měli jsme sledě a herynky, býčí srdce, pečenou skopovou kýtu s bramborem, vepřovou pečení a irské dušené. Tu večeri jsem poručil *já* a sklidil jsem za výběr větší pochvalu, než se kdy dostalo Udemu nebo Soyerovi. Markýz byl u vytržení, hrabě spořádal půl soudku sledů, a jestli si baron nepřecpal žaludek hovězím srdcem, nejmenuji se Howard Walker. Billy, jak mu říkám, předsedal a připil mi na zdraví; a co bys řekl, že ten šelma navrhl?“

„Copak navrhlo jeho lordstvo?“

„Aby mi všichni přítomní přispěli po dvou pencích na oběd a zaplatili jej za mne. Hrom do toho, je to pravda, a peníze mi dali v cínovém hrnci, který mi také ráčili věnovat darem. Potom jsme šli k Tomu Springovi, od Toma k Finishům, od Finishů do šatlavý – totiž *oni* tam šli – a poslali pro mne, zrovna když jsem si šel lehnout, abych je odtud vyručil.“

„Jsou to jedineční sekáči, tihle mladí šlechtici,“ pravil pan Eglantine. „Nic než radovánky od rána do noci, žádná strojenost a žádná změkčilost, jsou to mužní, přímí, poctiví, dobří braši.“

„Nechtěl by ses s nimi seznámit, Tiny, ty kluku hezká?“ řekl kapitán.

„Kdybych se s nimi seznámil, pane, doufám, že by se ukázalo, jaký jsem gentleman,“ odpověděl Eglantine.

„Dobrá, tak se s nimi sejdeš a lady Billingsgatová si bude u tebe objednávat voňavky. Příští týden budeme večeřet celá společnost u Boba Mrťáfy a ty budeš mým hostem,“ zvolal kapitán, poplácávaje po zádech umělce, který byl radostí celý pryč. „A teď, můj hochu, pověz ty, jak jsi strávil večer.“

„V klubu,“ odpověděl pan Eglantine a trochu se zarděl.

„Cože, tys nebyl v divadle s tou černookou kráskou, slečnou... jak se jmenuje, Eglantine?“

„Na jménu nesejde, kapitáne,“ odvětil Eglantine, jednak z opatrnosti a jednak ze studu. Neměl to srdce, aby přiznal, že se jmenuje Crumpová, a nestál o to, aby kapitán o jeho nastávající věděl víc.

„Chceš si nechat těch pár tisíc pro sebe, co, ty taškáři!“ řekl kapitán jakoby v dobré náladě, ačkoliv ho to úplně dorazilo; abychom totiž řekli pravdu, dal si námahu a vyprávěl tu dlouhou historku o večeri, včetně slibu, že Eglantina uvede mezi lordy, jedině proto, aby vyzískal z dobré nálady tohoto gentlemana nějaké další podrobnosti o mladé dámě s očima jako kulečnickové koule. Z téhož důvodu se také pokusil o smíření s panem Mossrosem, což se mu právě tak znamenitě zhatilo. Ovšem čtenář by toto vysvětlení vůbec nepotřeboval, kdyby znal pana W. lépe; ale zatím jsme teprve u první kapitoly jeho historie, a kdo může vědět, jaké motivy hrdinu vedou, nedáme-li si my námahu, abychom je vysvětlili?

Nuže, ta nenápadná důstojná odpověď ctihodného obchodníka s voňavými kdoulemi „*Na jméně nesejde, kapitáne!*“ chrabrého kapitána úplně porazila; a i když poseděl ještě čtvrt hodiny a byl úžasně milý, a přestože ještě vyrazil s několika šalebnými úskoky, voňavkář byl naprosto nedobytný; anebo byl spíše příliš polekán, než aby to pověděl. Chudák bázlivý, těžkopádný a dobromyslný tlustoch byl pořád jen kořistí taškářů – neustále se třásl strachy a zmítal v léčce toho nebo onoho darebáka. Dovedl se přetvařovat, jak tomu bývá u bázlivců; a vycítil přítomnost kořistníka, jako zajíc větrí chrta. Chvilí je docela tiše, potom se příkrčí, pak se dá do běhu a nato přichází konec. Věděl svým bezpečným instinktem strachu, že když mu kapitán dával tyto otázky, měl proti němu něco za lubem, a proto byl opatrný, chvěl se a vše si rozmýšlel. A jak děkoval svým hvězdám, když předjel kočár lady Grogmorové se slečnami Grogmorovými, jež si chtěly dát upravit účes, protože prý ve tři jedou na svačinu!

„Zastavím se ještě,“ řekl kapitán, když zaslechl ohlášení.

„Jen přijďte, kapitáne,“ odpověděl Eglantine, „*děkuji vám,*“ a s těžkým srdcem se odebral do dámského ateliéru.

„Uhni z cesty, ty zpropadený ničemo!“ zařval kapitán s mnohými kletbami na hromotluckého lokaje lady Grogmorové, který tam stál v přiléhavých kalhotách rubínové barvy a vdechoval všech deset ti-

síc parfémů voňavkářského skladu; a když mu zděšeně uhnul, vyšel chrabrý agent ven, ani si nepovšimnuv úšklebku pana Mossrose.

Neúspěch Walkera rozzuřil, a rozzuřen kráčel po Bond Street. „A dovím se, kde to děvče bydlí!“ dušoval se. „U všech hromů, musím se dovědět, kde bydlí, ať mě to stojí třebaš pětilibrovku!“

„*To bych řek – však jsem to věděl!*“ promluvil znenadání tenký, vážný, tichý hlásek po jeho boku. „Co pro tebe znamenají peníze?“

Walker se ohlédl; byl to Tom Dale.

Kdo by v Londýně neznal malého Toma Dalea? Měl tvářičky jako jablíčka, každé ráno si natáčel vlasy, v ruce modrou hůlčičku a pod paží vždycky dva nejnovější magazíny, deštník a krátký hnědý fráček a velké hranaté boty, v nichž cupital po ulici. Byl to takový všudybyl. Každý ho denně potkával a on sám věděl všecinko, co kdokoliv kdy dělal; nikdo však nevěděl, co dělá *on*. Prý mu bylo sto let a za těch sto let ani jednou neobědval na vlastní útraty. Vypadal jako vosková figurka se skelnýma, jasnýma, bezvýraznýma očima. Když mluvil, pořád se ušklíbal; věděl, co jste měli včera k obědu a co měl kdo k obědu málem za celé minulé století. Byla to jímka všech ostud celého světa, od Bond Street až po Bread Street; znal všechny autory, všechny herce, všechny „veličiny“ města i soukromé history každého z nich. Totiž, neznal nikdy nic skutečně, ale doplňoval si mezery v znalostech i v paměti pohotově vynalézavou a nikdy neselhávající lží. Byl nejlaskavější člověk na světě, a kdykoliv vás potkal, neopomněl vám říci něco velmi krutého o vašem sousedu, a sotva jste se s ním rozešli, nemeškal uplatnit touž laskavost o vás.

„Co pro tebe znamenají peníze, hošíčku?“ pravil malý Tom Dale, který právě vyšel od Ebersů, kde štípl lístek do opery. „Děláte je v City na věrtele, však to víš – po tisících. Sám jsem tě viděl, jak jsi zašel k Eglantinovi. To je pěkný obchod; nejlepší v Londýně. Kousky mýdla po pěti šilincích, hošíčku. Já se takovými umývat nemohu; ten člověk vydělává ročně tisíce – či ne?“

„Na mou čest, Tome, to já nevím,“ řekl kapitán.

„Ty že to nevíš? Nepovídej. Vy víte všechno – vy agenti. Ty víš, že vydělává ročně pět tisíc – ano, a mohl by vydělávat deset, ale ty víš, proč tomu tak není.“

„Opravdu nevím.“

„Nesmysl. Nebalamuť ubohého staříka, jako jsem já. Židi – Amos – padesát procent, co? Proč nemůžeš získat peníze od poctivého křesťana?“

„Slyšel jsem už něco takového,“ pravil Walker směje se. „Jářku, Tome, ty víš všechno!“

„Ty víš všechno, milý hochu. Ty víš, jaký ničemný kousek mu provedlo to operní stvoření, chudákovi. Kašmírské šály – od Storra a Mortimera – a pak Hvězda a podvazek. Mnohem lepší je klidně si dát k obědu hráškovou polévku a sledě – co? Ti chytřejší to udělali – jak sám dobře víš.“

„Hráškovou polévku a sledě! Copak jsi o tom už slyšel?“

„Kdopak vyručil lorda Billingsgata? Co, ty taškáři?“ a tu se Tom zasvěceně a téměř démonicky ušklíbl. „Kdo nechtěl jít k Finishům? Kdo dostal stříbrný talíř plný sovereignů? Ale zasloužil sis to, milý hochu – zasloužil sis to. Říkají, že to byly jen půlpence, ale já to vím lépe!“ a Tom se zakuckal.

„Jářku, Tome,“ zvolal Walker, jemuž bleskla hlavou myšlenka, „když ty všechno víš a jsi od divadla, znal jsi někdy nějakou slečnu Delancyovou, herečku?“

„U Saddlera Wellse? V šestnáctém? Ovšemže. Pravým jménem Budgeová. Obdivoval se jí velice lord Slapper, hošíčku. Vzala si člověka jménem Crump, lokaje jeho lordstva, a přinesla mu pět tisíc liber; mají restauraci U Zouváku v Bunkerových domech a mají čtrnáct dětí. Je snad jedna z nich hezká, co, ty šelmo, – a je to ta, za jejíž adresu dáš pět liber? Nu sbohem, milý, milý hochu. Jonesi, přítelíčku, jak se máš?“

A chytiv se Jonese, nechal Tom Dale pana Walkera stát a jal se šeptat panu Jonesovi do ucha zprávu o člověku, s nímž se právě

rozešel; jak to býval nejlepší chlapík na světě, a Jones to *věděl*; jak byl na nejlepší cestě zbohatnout; jak už byl mockrát ve Fleetu; a jak v tuto chvíli hledí najít mladou dámu, již se obdivuje jistý velký markýz (kterého Jones také dobře znal).

Ale o tyto poznámky, jež neslyšel, kapitán Walker, otevřeně řečeno, vůbec nestál. Oči se mu rozzářily a rychle a vesele odešel. Když vcházel do svých pokojů naproti Eglantinovu krámu, pozdravil tento podnik vítězoslavným úsměvem. „Tak tys mi nechtěl říct její jméno, že?“ pravil pan Walker. „Nuže, štěstí je teď na mé straně, a u mne zůstane.“

Dva dny nato, když pan Eglantine v bílých rukavičkách a s kazetou kolínské jako dárkem v kapse přišel do hotelu U Zouváku v Bunkerových domech u Berkeley Square (už s tím musíme ven – v těch místech byl hostinec pana Crumpa), zastavil se na okamžik na prahu malé restaurace a naslouchal s tlukoucím srdcem rozkošné melodii, kterou uvnitř vyluzoval dobře známý hlas.

Měsíc si pohrával v stříbrném jasu s okapy skromné uličky. Podomek, který právě otíral kočárové koně lady Smigsmagové, dokonce přestal pískat, aby si píseň poslechl. Zaměstnanec pana Tressla, provozující právě své řemeslo, přestal se svým klepy klep na rakev, kterou připravoval k použití. Zelinář (v těch úzkých uličkách je vždycky nějaký zelinář a vychází si v bílých berlínských rukavičkách jako přespočetný lokaj) stál potěšen u své zelené branky; příštípkář (také příštípkář je tam vždycky) byl opilý jako obvykle večerní dobou, ale s nevšedním smyslem pro subordinaci nezpíval, leda když přišel *refrain* nápěvu, a tu jej odškytal s opileckou solidaritou; a Eglantine se opřel o šachovnici namalovanou na rámu dveří pod Crumpovým jménem a díval se na rudě ozářený závěs výčepu a na velký, dobře známý stín turbanu paní Crumpové na něm. Co chvíli bylo vidět, jak stín ruky této ctihodné matrony se chápe stínu láhve; pak stoupal stín poháru k turbanu a píseň pokračovala. Eglantine si vytáhl žlutý hedvábný kapesník, setřel si

z obočí perličky potu, položil si obsah svých bílých kozinek na srdce
a vzdychal v extatickém soucítění. Píseň začínala –

Pod klenbou zelenou,⁸⁷
lesy kde temné jsou,
miláčku, buď se mnou!
Na toulkách – v lásky hrách – milý, ach!
(*Opilý příštipkář venku*) Milý, ach!

„Hovado!“ řekl Eglantine.

Luna se stříbrem skví,
rosa se v květech chví
pod klenbou z listoví.
Na toulkách – v lásky hrách – milý, ach!

Na toulkách, tylddyldý – jo, na toulkách,
tylddyldý,
stinný há-áj, tylddyldý – tylddyldý-ý-ý,
je náš rá-áj, atd.
(*Příštipkář jako obvykle*)

„Vy zde?“ pravil jiný človíček, jenž přicházel z ulice, cvakaje
podpatky, a měl na sobě vojensky střižený kabát, jehož knoflíky
přejasně zářily v měsíčním světle. „Vy zde, Eglantine? – Vy jste tady
pořád.“

„Pst, Woolsey,“ řekl pan Eglantine svému soku krejčímu (neboť
to byl ten človíček); a Woolsey se tedy opřel o druhou stranu dveř-
ního rámu s namalovanou šachovnicí, takže (vzhledem k objemu

87 Slova této písně jsou autorsky chráněna a právo otisku se neprodá laciněji
než za dvě a půl pence.

chudáka Eglantina) nemohlo proniknout ven nebo dovnitř nic tlustšího než papír. A tak tito dva zamilovaní drželi stráž jako dvě karyatidy, zatím co zpěv pokračoval:

Temný je hvozd a zlý,
úklady číhají prý;
když u mne Albert dlí,
nemám strach, má lásko, ach! – má lá-ásko, ach!

Krásný je bílý bez,
krásný je volný les,
nejsladší s tebou jest;
nemám strach, má lásko, ach! – má lá-ásko, ach!

Eglantinova hezká očka byla plna slz, když Morgiana vášnivě prozpěvovala tato krásná slova. Oči malého Woolseyho se zaleskly, když, zaťal pěst, zaklel a zvolal: „Ať někdo řekne, že může být lepší zpěv než *tohle*! Drž hubu, ševče, nebo ti rozbiju palici!“

Avšak příštípkař nedbal hrozby a pěl si dál své „tydldýldý“ s velkou přesností; a když skončili on i Morgiana, bylo slyšet z výčepu bouřlivé tůkání sklenic, pak velké tleskání a posléze někdo vykřikl „*Bravo!*“

„Bravo!“

Při tomto slově Eglantine smrtelně zbledl, pak sebou trhl, potom se rozběhl, přičemž krejčíka připíchl na zeď, nebo spíše přimáčkl jako polštářem, nato se náhle sehnul, skočil ke dveřím výčepu a vletl dovnitř.

„*Jak se máš, voničko?*“ zvolal týž hlas, který vykřikl „Bravo“. Byl to hlas kapitána Walkera.

Nazítí v deset hodin ráno vešel rázně do obchodu pana Eglantina nějaký pán s královským knoflíkem na vojenském kabátě, obrátil se na Mossrose a pravil: „Řekněte svému pánovi, že si s ním přejí mluvit.“

„Je ve svém ateliéru,“ odpověděl pan Mossrose.

„No tak běžte pro něho, chlape, a přiveďte ho!“

A Mossrose, domnívaje se, že je to určitě lord královský komoří, nebo aspoň doktor Praetorius, šel do ateliéru, kde seděl voňavkář ve velmi oblýskaném starém hedvábném županu, světlé vlasy splihlé přes bledý obličej, dvojité brada nad pomačkaným bělavě hnědým límcem košile, hráškově zelené trepky na ohřívací patce krbu a na ohni hrnec čokolády, kterou si vařil k snídani. Línějšího chlapíka, než byl chudák Eglantine, byste sotva našli. Naproti tomu Woolsey byl vždycky vzhůru a nastrojen jako ze škatulky už v sedm hodin ráno. Prošel si účetní knihy, vydal práci tovaryšům a snědl ke snídani několik pořádných řízků slaniny, dříve než si Eglantine dal na vlasy obvyklou libru pomády (míval prsty vlhké a lesklé, jako kdyby je měl pořád v hrnci pomády) a nežli svůj zjev upravil pro denní světlo.

„Je tu nějaký pán, máte přijít do krámu,“ řekl pan Mossrose, nechávaje spojovací dveře dokořán otevřeny.

„Řekněte, že ležím, pane Mossrosi; nemám náladu a opravdu nemohu nikoho přijmout.“

„Je to někdo z Windsoru, myslím; má královský knoflík,“ pravil Mossrose.

„To jsem já – Woolsey,“ zavolal mužíček z krámu.

Nato pan Eglantine vyskočil, rozběhl se ke dveřím do svého soukromého pokoje a v mžiku zmizel. Ale nesmíme si myslet, že prchl proto, aby se vyhnul Woolseymu. Odešel jen na minutku, aby si připjal pás, neboť se styděl, že by ho jeho sok viděl bez něho.

Když si jej vzal a upravil si poněkud toaletu, uvedl pana Woolseyho do soukromého pokoje; a Mossrose by byl slyšel každé slovo z rozhovoru obou pánů, kdyby byl Woolsey neotevřel dveře, nevrhl se na pomocníka, nechopil ho za límec a neřekl mu, aby hleděl zmizet do krámu. Mossrose uposlechl, ale přísahal, že se mu pomstí.

Záležitost, kterou Woolsey přišel projednávat, byla důležitá. „Pane Eglantine,“ pravil, „nemá smyslu, abychom si před sebou tajili,

že jsme oba zamilováni do slečny Morgiany a že naše vyhlídky byly až do této chvíle celkem stejné. Ale ten kapitán, co jste ho představil, vy osle korunovaný – –“

„Osel, pane Woolsey? Vezměte laskavě na vědomí, pane, že já nejsem o nic větší osel než vy, pane; a pokud jde o to, že jsem kapitána představil, já jsem nic takového neudělal.“

„Dobrá, dobrá, nějak si tedy zapytlačil v našich revírech. Zřejmě si slečnu předchází a je opravdu módnější chlap než kterýkoliv z nás. Musíme ho dostat z domu – musíme ho předběhnout; a *potom*, pane Eglantine, budeme mít dost času vy i já, abychom dokázali, kdo je lepší.“

„*Ten* a lepší!“ pomyslel si Eglantine; „ten drzý, plešatý, nevzhledný krejčovský spratek! Člověk, který nemá víc ducha než ta jeho žehlička!“

Ale voňavkář, jak si lze domyslet, nevyjádřil tento pocit nahlas, nýbrž řekl, že je naprosto ochoten uzavřít *přátelskou* dohodu, aby nový uchazeč o přízeň slečny Crumpové mohl být smeten. Oba páni se tedy dohodli, že udělají koalici proti společnému nepříteli; že budou vyprávět rozmanité, dokonale vymyšlené historky v kapitánův neprospěch, že tím ovlivní smýšlení rodičů slečny C., a pokud možno i její proti tomuto vlku v rouše beránčím; a že, až se ho jednou nakrásně zbaví, bude mít každý volnost uplatňovat svůj vlastní nárok jako předtím.

„Něco mě napadlo,“ pravil krejčík, zrudl a nápadně se zakoktal a zakuckal. „Jářku, – hm – napadlo mě něco, čeho by se dalo výhodně použít v této kritické situaci a v čem bychom si mohli být vzájemně prospěšní. Směníme něco za něco, pane Eglantine, přijímáte?“

„Míníte směnkou?“ zeptal se pan Eglantine, jehož mysl se hodně zabývala směnkami tohoto druhu.

„Pcha! Nesmysl, pane. Jméno *naší* firmy, to si mohu lichotit, platí na trhu trochu víc než jméno jiných lidí.“

„Chcete snad urážet jméno Archibalda Eglantina, pane? Račte vzít na vědomí, že za tři měsíce – –“

„Nesmysl!“ řekl pan Woolsey, ovládnuv rozčilení. „Nemá smysl, abychom se hádali, pane Eglantine. My jsme se do sebe přece nezamilovali, to já vím. Vy byste mě viděl nejraději na šibenici nebo něco podobného, já to vím!“

„To tedy opravdu ne!“

„Ale ano, věřte tomu! A co je horší, já vám přeji totéž – ovšem přeháním, samozřejmě. Avšak jako dva námořníci, byť se nenáviděli sebevíc, si pomáhají a hledí loď zachránit, když se potápí, tak jedneje podobně i my, pane; buďme těmi dvěma námořníky!“

„Zachránit?“ odvětil Eglantine, jako obvykle nechápaje, kam vlastně míří, „já nikoho zachraňovat nebudu! Jestli jste v nesnázi, měl byste se raději obrátit na svého staršího partnera, pane Woolsey!“ Ale Eglantinova zbabělá dušička se naplnila divokým uspokojením při pomyslení, že jeho nepřítel je v tísní, a byl dokonce nucen přijít a žádat o pomoc *jeho*!

„Vy byste dožral i Joba, vy tlustochu, vy pucifouse jeden pitomá, líná, stará!“ řval rozzuřený pan Woolsey.

Eglantine vyskočil a hnál se po provazci zvonku. Chrabrý krejčík se rozesmál.

„Nemusíte volat Betsy,“ pravil, „já vás nesežeru, Eglantine. Vy jste větší člověk než já; kdybyste se na mě jen svalil, rozmačkal byste mě! Jen si sedněte na pohovku a poslouchajte, co vám povím.“

„No tak pokračujte, pane,“ řekl holič, nabrav dechu.

„Poslouchajte tedy! Copak je nejmilejším přáním vašeho srdce? Já to vím, pane, prozradil jste to panu Tresslovi a jiným pánům v klubu. Nejmilejším přáním vašeho srdce je, pane, mít bezvadný kabát, zhotovený v *ateliérech* pánů Linsey, Woolsey a spol. Řekl jste, že byste za takový kabát od nás dal dvacet guinejí, však víte sám, že jste to řekl! Lord Bolsterton je tlustší než vy, a podívejte se, jakou figuru jsme z něho udělali! Mohla by jiná firma v Anglii kromě nás oblékat lorda Bolstertona tak, aby jeho lordstvo vypadalo slušně? Tvrdím, že ne, pane. My bychom byli mohli dát figuru i Danielu Lambertovi!“

„Jestliže já potřebuji kabát, pane,“ pravil Eglantine, „a já to nepopírám, jsou lidé, kteří potřebují *vlasý na hlavu*.“

„To jsem právě chtěl říci,“ pravil krejčí a opět ho polil tak prudký ruměnec, o jakém jsme se zmínili už na počátku rozhovoru. „Dohodněme se vzájemně. Udělejte mi paruku, pane Eglantine, a přestože jsem dosud nestříhl ani yard látky pro někoho, kdo není gentleman, dávám vám své slovo, že vám udělám kabát.“

„Opravdu? Čestné slovo?“ pravil Eglantine.

„Čestné slovo,“ řekl krejčí. „Hleďte!“ a v okamžiku vytáhl z kapsy proužek pergamenu, jaký s sebou nosí pánové od jeho řemesla, upravil Eglantina do vhodného postoje a začal si předběžně brát míru. Cítil, jak Eglantinovi srdce buší štěstím, když svým měřítkem přejížděl po oné měkké části voňavkářovy osoby.

Potom stáhl roletu v okně, podíval se, jsou-li dveře zamčeny, a zarděv se hlouběji než kdy předtím, posadil se do křesla, na které mu pan Eglantine ukázal, sundal černou paruku a vystavil svou hlavu pohledu velkého parukáře. Pan Eglantine se na ni podíval, změřil si ji, upravil ji, poseděl tři minuty, hlavu v dlani, loket na koleně, a zíraje upřeně na krejčíkovu lebku, obešel ji dvakrát nebo třikrát a pak řekl: „To stačí, pane Woolsey, můžete se spolehnout. A teď, pane,“ pravil s výrazem velké úlevy, „a teď, Woolsey, si dejme na oslavu tohoto slibného setkání sklenku curaça.“

Avšak krejčík upjatě odpověděl, že dopoledne nikdy nepije, a odešel, aniž podal panu Eglantinovi ruku, neboť tímto pánem z hloubi duše pohrdal, ale sebou také proto, že s ním vůbec uzavřel kompromis a že se tak snižuje a dělá kabát pro holiče.

Dívaje se ze svého bytu na druhé straně ulice, spatřil všudypřítomný pan Walker krejčíka, jak vychází z voňavkářova krámu, a bez rozpaků uhodl, že se jistě děje něco neobyčejného, když se sešli dva tak zavilí nepřátelé.

Kapitola třetí

Co z toho pošlo, když pan Walker objevil „Zouvák“

Je velmi snadné vyložit, jak se stalo, že kapitán zaujal U Zouváku ono hrdé postavení, v němž jsme ho viděli téhož večera, kdy zvuk osudného „bravo“ udivil pana Eglantina.

Pouhý vstup do podniku nebyl ovšem nijak nesnadný. Kdokoliv prostě vyřkl slova „Pintu piva“, byl v hostinci U Zouváku vítán; a takového nějakého hesla užil i Howard Walker, když se tam po prvé objevil. Řekl, že by si chtěl sednout někam, kde by si mohl chvíli odpočinout, a byl uveden přímo v *sanctum*⁸⁸, kde se scházel klub Ledvinkářů. Potom prohlásil, že mají nejlepší pivo, jaké kdy pil, kromě v Bavorsku a v některých krajích Španělska, jak dodal; přiznal, že je hrozně vyhladovělý, a zeptal se, mají-li v domě studené maso, aby mohl poobědvat.

„Já v tuto hodinu obvykle neobědvám, pane hostinský,“ řekl a hodil mu půl sovereignu na zaplacení piva, „ale tady to vypadá tak přívětivě a ta windsorská křesla jsou tak pohodlná, že bych se určitě nenaobědval lépe ani v prvním londýnském klubu.“

„Jeden z prvních klubů v Londýně má sídlo právě v této místnosti,“ podotkl pan Crump, náramně potěšen, „však jej také navštěvují někteří z nejlepších lidí ve městě. Nazýváme jej klub Ledvinkářů.“

„Opravdu? Božíčku, pak je to týž klub, o kterém mi tak často vypravoval můj přítel Eglantine – navštěvují jej někteří prvotřídní živnostníci naší metropole!“

„To tu máme lepší lidi než pan Eglantine,“ odvětil pan Crump. „Ovšem on je také dobrý – já neříkám, že není dobrý člověk –, ale jsou tu lepší. Pan Clinker, pane; pan Woolsey, od firmy Linsey, Woolsey a spol.“

88 Svatyně. Pozn. red.

„Ti velcí armádní dodavatelé!“ zvolal Walker. „První salon v městě!“ a tak pokračoval s přehnanou zdvořilostí a udržoval rozhovor s panem Crumpem, až pocestný hostinský odešel, radostí celý pryč, a řekl paní Crumtové ve výčepu, že je v klubovně Ledvinkářů nějaký náramný švihák, který tam chce poobědvat.

Štěstěna byla statečnému kapitánovi přízniva ve všech směrech: právě v touž dobu totiž obědvávali Crumpovi, a když paní Crumková vešla do místnosti, aby se hosta otázala, zda by chtěl totéž jídlo, k němuž právě zasedne rodina, představte si, jak sebou ta dáma trhla úlekem, když poznala páně Eglantinova šprýmovného přítele ze včerejška. Kapitán ihned požádal o dovolení, aby se směl zúčastnit jídla u rodinného stolu; dáma nemohla tuto žádost žádným rozumným důvodem odmítnout; kapitán byl zaveden do výčepu a slečna Crumková, která vždycky přicházela k obědu pozdě, byla překvapena ještě víc než její matinka, když spatřila, kým je obsazeno čtvrté místo u stolu. Očekávala snad, že toho okouzlujícího neznámého uvidí opět tak brzy? Myslím, že ano. Její velké oči to říkaly, když se kradmo dívaly panu Walkerovi do obličeje a zachycovaly jeho pohledy a pak se opět skláněly nad talíř, předstírajíce, že hledí s velkým zájmem na vařené hovězí s mrkví, jež na něm bylo rozloženo. Rděla se červeněji než ty mrkve, ale lesklé lokýnky zakrývaly její zmatek i půvabnou tvář.

Sladká Morgiana! Její kulečnickové oči měly na kapitána úžasný vliv. Zapadly mu rovnou, abych tak řekl, do vaku jeho srdce; galantně pak nabídl společnosti, že ji pohostí lahví vína, což bylo přijato bez velkého zdráhání.

Pan Crump předstíral, že jde do sklepa (kde prý má, jak poznamenal, několik bedniček nejjemnějšího šampaňského v Evropě), zavolal Dicka, svého pomocníka, a poslal ho v největší rychlosti k obchodníkovi, aby přinesl dvě láhve vína.

„Přineste dvě láhve, pane Crumpe,“ řekl zdvořile kapitán Walker, když se Crump chystal jakoby do sklepa; a můžete si představit, jak

šťastná, veselá a důvěrná byla celá společnost, když byly vypity obě láhve (z nichž si paní Crumpová nalila aspoň devět skleniček pro sebe). Crump vyprávěl svůj příběh o Zouváku a podle které boty byl pojmenován; bývalá slečna Delancyová se široce a dlouze rozprávěla o své minulé divadelní kariéře a o obrazech, jež byly v místnosti rozvěšeny. I slečna byla sdílná! – Nu a zkrátka, kapitán znal všechna tajemství rodinky před západem slunce. Věděl, že slečna nestojí o žádného ze svých nápadníků, o něž se matinka s tatínkem trochu pohádali. Slyšel paní Crumpovou hovořit o majetku Morgiany a zamiloval se do ní více než předtím. Pak přísel čaj, sladoučké křehutiny, nějaká klidná hra a zpěv – zpěv, který uslyšel chudák Eglantine a jenž vyvolal ve Woolseym vztek a v něm zoufalství.

K závěru večera byl krejčí vzteklejší a voňavkář sklíčenější než kdy jindy. Nabídl svůj malý dárek, kolínskou. „Och, fuj!“ řekl kapitán a hrubě se zasmál. „*Je cítit krámem!*“ Krejčíka škádlil pro jeho paruku a chudák poctivec dovedl odpovědět jen zaklením. Vyprávěl historky o svém klubu a o lordských přátelích. Jaké vyhlídky mohl mít kterýkoliv z nich proti naprosto dokonalému Howardu Walkerovi?

Starý Crump, který měl dobrý vrozený smysl pro právo a bezpráví, jej začal nenávidět; paní Crumpová se vůči němu necítila docela ve své kůži, ale Morgiana ho pokládala za nejpríjemnějšího člověka, jakého kdy svět zrodil.

Eglantinovým obvyklým ranním oblečením byl modrý saténový šátek s vyšívanými motýly a ozdobený velkou kulatou broží, lehká šálová vesta a kabát rebarborové barvy onoho druhu, jemuž se tuším říká taglioni, který nemá knoflíky v pase a jako by ani neměl pas; ve skutečnosti však ho používají tlustí lidé právě proto, aby jim pas propůjčil. Nic není otlému člověku příjemnější než mít pas; stačí stáhnout si trochu střední část těla a tuk vymáčkнутý po obou stranách prudce kupředu *udělá* jakoby pás, a tak vypadala postava

našeho ctihodného voňavkáře jako polštář, málem přeříznutý provazem ve dvě.

Walker si ho hned všiml, jak se v tomto odění uculuje ve dveřích krámu, jak si pohrává se svými lokýnkami těmi vlhce mastnými prsty, jež se leskly olejem a prsteny, s výrazem tak nesmírně spokojeným a šťastným, že náš dohazovač realit ihned vycítil, jak slibné spiknutí s ním krejčí naplánoval. Ale jak se měl pan Walker dovědět, co vlastně mají za lubem? Běda! Ubožákova marnivost a radost byla tak velká, že nedovedl pomlčet o příčině své spokojenosti, a místo co by se o ní vůbec nezmiňoval, z plnosti srdce by byl vyprávěl své tajemství dokonce i panu Mossrosovi.

„Až ten kabát dostanu,“ říkal si v duchu bondstreetský Alnašar, „najmu si od Snaffla toho klidného koně krémové barvy, co koupil od Astleyho, a budu se projíždět parkem; a proč bych se neprojel kolem Bunkerových domů, no ne? Vezmu si šedé kalhoty se sameťovým pruhem po straně, ostruhy si dám nalakovat a boty vyleštit francouzským krémem; a jestliže netrumpnu kapitána i krejčíka, nejmenuji se Archibald. A já vám povím, co udělám: Najmu si malý kočár a pozvu Crumpovy na oběd k Hvězdě na podvazku (takto Eglantine žertovně nazýval Hvězdu a podvazek) a pojedu vedle nich celou cestu až do Richmondu. Je to dost dlouhá cesta, ale na Snafflově měkkém sedle to dokáží docela snadno, to nemám obav.“ A tak si chudák poctivec stavěl vzdušné zámky jeden za druhým; poslední a nejkrásnější ze všech byla vidina slečny Crumpové v bílém saténu a s oranžovým květem ve vlasech, jak mu dává svou spanilou ruku před oltářem u sv. Jiří na Hannover Square. Pokud jde o Woolseyho, Eglantine se rozhodl, že mu udělá nejlepší paruku, jakou vůbec může jeho umění zhotovit, neboť se svého soka ani v nejmenším neobával.

Když si to všechno takto zařídil ke své spokojenosti, poslal si chudák pro půl svazku papíru a ve filigránské obálce odeslal dámám do Zouváku toto pozvání:

*Květnice, Bond Street,
čtvrtek.*

Archibald Eglantine se poroučí paní a slečně Crumpovým a prosí o *čest a potěšení*, aby se s ním zúčastnily oběda příští neděli u Hvězdy a podvazku v Richmondu.

Jestliže se to hodí, bude můj kočár před vaším domem ve tři hodiny, a není-li námitek, budu dámy doprovázet na koni.

Dopis byl zapečetěn žlutým voskem a poslán na místo určení. Pan Eglantine si ovšem zašel večer sám pro odpověď a samozřejmě řekl dámám, aby si všimly jistého nového kabátu, který si chce vzít v neděli; nu a pan Walker náhodou přišel nazítří s volnými vstupenkami pro paní Crumpovou a její dceru a celé tajemství mu bylo podrobně vyloženo – jak dámy pojedou v neděli do Richmondu v kočáře od pana Snaffla a jak pan Eglantine pojedje vedle nich na koni.

Pan Walker neměl vlastní koně; jeho vznešení přátelé z Regentu jich měli ve stájích plno, a o některé se dokonce starali ve stájích kapitána starého druha z „koleje“, pana Snaffla. Bylo tedy snadné, aby kapitán s tímto člověkem obnovil starou známost. A tak, zavěšen do lorda Vauxhalla, objevil se kapitán nazítří ve Snafflových stájích a prohlížel si různé koně, jež tam byly na prodej nebo jako vnadidlo, a dáváje panu Snafflovi žertovné otázky ohledně Ledvinkového klubu, brzy se s tímto pánem spřátelil a dověděl se od něho, na jakém koni pan Eglantine v neděli pojedje.

Netvor Walker si totiž usmyslil, že Eglantine na nedělní projížďce musí z toho koně *sletět*.

„Tohle jedinečné zvíře,“ pravil pan Snaffle, ukazuje na starého koně, „je proslulý Císař, který byl Astleyovým divem před několika lety; pan Ducrow se s ním rozloučil jen proto, že mu jeho city nedovolily, aby si jej držel po smrti své první manželky, která jezdila jen

na něm. Koupil jsem ho, poněvadž jsem si myslel, že se třeba bude hodit pro dámy a pro šviháky (má totiž podivuhodný výkon a kluše se na něm jako v lenošce); ale bezpečně se na něm jede jenom v neděli.“

„A pročpak?“ zeptal se kapitán Walker. „Proč je v neděli bezpečnější než v jiné dny?“

„Protože v neděli na ulicích *nehraje hudba*. První pán, který na něm jel, z čista jasna začal tančit čtverylku na Upper Brooke Street při nějakém flašinetu, jenž hrál ‚Čerešničky‘, takovou povahu má to zvíře. A jestliže si ještě pamatujete hru ‚Bitva u Slavkova‘, v níž paní D. hrála husarku, vzpomenete si, jak umírala ona i její kůň ve třetím jednání při nápěvu ‚Zachovej nám, Hospodine, císaře‘; podle toho tento kůň dostal jméno. Jen mu ten nápev zahrajte a postaví se vám na zadní nohy, předníma nohama bude bít do vzduchu a pak klesne bezvládně k zemi, jako kdyby ho sebrala dělová koule. Jednou to provedl jisté dámě naproti Hapsley House a od té doby ho nikdy nepůjčuji žádnému příteli vyjma v neděli, kdy samozřejmě není žádné nebezpečí. Eglantine je můj přítel, a proto bych chudinku neposadil na žádné zvíře, na které bych se nemohl spolehnout.“

Ještě si chvílku povídali, načež mylord a jeho přítel odešli od Snafflů, a když se pak ubírali směrem k Regentu, bylo slyšet jeho lordstvo, jak vybuchuje smíchem a volá: „To je ohvorné, hvome, výbovné! Shodit ho do vybníka! Třebas Lundly. To stojí za tisíc libev, hvome!“ a podobné výkřiky, svědčící o tom, jak ohromně byl potěšen.

V sobotu dopoledne přesně v deset hodin dostavil se pan Woolsey k panu Eglantinovi se žlutým šátkem pod paží. Obsahoval nejlepší a nejhezčí kabát, jaký si kdy oblékl gentleman. Padl Eglantinovi bezvadně – ani trochu ho nesvíral v pase, a přesto měl tak dokonalý střih, že voňavkář zjistil, když se u vytržení díval do zrcadla, že vypadá jako mužný, důstojný, uhlazený gentleman s nejlepším vystupováním – při nejmenším armádní plukovník.

„Ted' jste teprve člověk, Eglantine,“ řekl krejčí, rovněž potěšen svým vlastním dílem, „to se nedá nic dělat. Ted' vypadáte jako Herkules, a ne jako Falstaff; a může-li kabát udělat gentlemana, pak jste gentleman. Dovolte, abych vám doporučil odložit modrou kravatu a sundat z kalhot lampasy. Oblékejte se klidně, pane, nevtíravě. Jednoduchá vesta, tmavé kalhoty, černý nákrčník, černý klobouk, a bude-li zítra v Evropě lépe oblečený člověk, ať jsem papež.“

„Děkuji vám, Woolsey – děkuji vám, milý pane,“ řekl okouzlený voňavkář. „A ted' vás budu obtěžovat, abyste si zkusil toto zde.“

Paruka byla zhotovena se stejnou dovedností; nebyla v květnatém slohu, který Eglantine miloval u své vlastní osoby, ale byl to, jak se voňavkář vyjádřil, prostý, přirozený účes. „Vypadá to, jako kdyby vám ty vlasy rostly na hlavě po celý život, pane Woolsey; nikdo by neřekl, že to není vaše přirozená barva (Woolsey se začervenal) – vypadáte ted' o deset let mladší; a pokud jde tamhle o toho hastroše, doufám, že už ho víckrát na sebe nevezmete.“

Woolsey se podíval do zrcadla a byl rovněž potěšen. Oba sokové si podali ruce a v tu chvíli z nich byli přátelé; v překypění srdce voňavkář se dokonce zmínil krejčímu o výletu, který připravil na příští den, a nabídl mu místo v kočáře a u oběda ve Hvězdě a podvazku. „Nechtěl byste jet na koni?“ otázal se Eglantine s poněkud osobivým výrazem. „Snaffle vám půjčí koně a můžeme doprovázet dámy každý z jedné strany, jestli je vám libo.“

Ale Woolsey skromně řekl, že není žádný jezdec, a rád přijal nabízené místo v kočáře, ovšem s podmínkou, že mu bude dovoleno hradit polovinu výloh spojených s výletem. Eglantine s tím souhlasil a oba pánové se rozešli, aby se hned večer sešli ještě jednou v Ledvinkovém klubu, kde byli všichni překvapeni přátelským tónem, jakým spolu nyní hovořili.

Na schůzce klubu učinil pan Snaffle Woolseymu touž nabídku jako voňavkář a řekl, že pojede-li Eglantine na Císaři, měl by Woolsey rozhodně jet také na koni. Ale krejčí mu dal touž skromnou

odpověď a prohlásil, že ještě nikdy na koni nejel a že mnohem raději použije kočáru.

Eglantina pověst šviháka onoho večera v klubu velice získala.

Nadešla druhá hodina v neděli; oba elegantí se dostavili přesně v určenou dobu ke dveřím, aby přijali obě usměvavé dámy.

„Božítku, pane Eglantine!“ zvolala slečna Crumpová úplně oslněna, „nikdy v životě jste nevypadal tak hezky.“ Málem by jí byl padl kolem krku za tu poklonu. „A podívej se, mamá! Co se stalo s panem Woolseyem? Že vypadá o deset let mladší než včera!“ Matinka souhlasila, Woolsey se dvorně uklonil a oba pánové si vyměnili pohled srdečného přátelství.

Byl to rozkošný den. Eglantine jel hrdě a majestátně na svém klusajícím křesle, klobouk na jednom uchu, levou ruku v bok, hlavu na stranu a vrhal na Morgianu pohledy zpod klobouku, kdykoliv Císař předjel kočár. Císař sice napínal trochu nemile uši, když jeli kolem kaple v Richmondu, kde shromáždění právě zpívalo nějakou nábožnou píseň, ale jinak se nepříhodila žádná nehoda; a pan Eglantine nebyl ani trošinku ztuhlý nebo unavený, když společnost dojela do Richmondu, a přijel tam včas, aby mohl svěřit svého oře hostinskému a nabídnout rámě dámám, když vystupovaly z kočáru.

Co tato bodrá společnost měla k obědu u Hvězdy a podvazku, to zde nemusíme uvádět. Jestliže nepili šampaňské, pak se velice mylím. Byli veselí, jak jen mohou být čtyři lidé v křesťanském světě; a uprostřed zmatených pozorností voňavkářových a mužné dvornosti krejčího Morgiana velmi pravděpodobně zapomněla na chrabrého kapitána, nebo alespoň byla i za jeho nepřítomnosti docela šťastná.

V osm hodin se vydali na cestu domů. „Nechcete si sednout do kočáru?“ otázala se Morgiana Eglantina a doprovodila otázku jedním ze svých nejnežnějších pohledů. „Na koni může jet Dick.“ Ale Archibald byl příliš velký milovník jezdeckého sportu. „Bojím se pustit na tohoto koně někoho jiného,“ pravil se znaleckým pohledem; a tak jel opět hrdě na koni vedle malého kočáru. Měsíc jasně

svítil a za pomoci plynových lamp ozařoval neobyčejně živě celou tvář krajiny.

Vtom se ozvaly v dálce sladké a teskné zvuky trubky; trubač hrál velmi jemně jakýsi zbožný nápěv. „Dokonce hudba, to je božské!“ zvolala Morgiana a obrátila oči k hvězdám. Hudba se přibližovala víc a víc a společnost z ní měla stále větší potěšení. Bryčka jela rychlostí asi čtyř mil za hodinu a Císař klusal do taktu v témž rychlém tempu.

„To je jistě dvorná pozornost od vás, pane Woolsey,“ pravila romantická Morgiana, obrátivši se k tomuto pánovi. „Pan Eglantine nás pozval na oběd a vy jste se nám postaral o hudbu.“

Woolsey byl během večerní zábavy trochu, jen docela trošinku, znepokojen dojmem, že Eglantine, člověk mnohem hovornější než on, sklízel poněkud nepřiměřený díl pozornosti dam; a protože sám hradil polovinu výloh, mrzelo ho pomyšlení, že by voňavkáři připadl všechen zisk z podniku. Když se tedy slečna Crumpová zeptala, obstaral-li tu hudbu on, bláhově jí dal tak vyhýbavou odpověď, aby si mohla myslet, že to opravdu byla pozornost z jeho strany. „Když vám se to líbí, slečno Morgiano,“ pravil úlisný Schneider⁸⁹, „co více by si mohl člověk přát? Pro vaše potěšení bych objednal celý orchestr z Drury Lane!“

V tu chvíli už zněla trubka docela blízko kočáru, a kdyby se byla Morgiana ohlédla, byla by viděla, odkud hudba přichází. Za ní jel pomalu čtyřspřežný soukromý dostavník. Vzadu seděli dva podkoní s kokardami a se založenýma rukama, na kozlíku řídil nějaký mužíček s jasněmodrým šátkem u krku a v bílém kabátě. Vedle něho seděl trubač, který vytruboval melodie, jež tolik potěšily slečnu Crumpovou. Hrál velmi jemně a tiše, a nápěv „Bože, chraň krále“ zazníval tak sladkým tremolem z mosazného ústí jeho trubky, že dámy, krejčí i sám Eglantine, který jel na koni hned vedle kočáru, byli úplně okouzleni a podmaněni.

89 Německy „krejčí“. Pozn. red.

„Děkuji vám, *milý* pane Woolsey,“ řekla vděčná Morgiana; Eglantine překvapením vypouklil oči a Woolsey právě říkal: „Na mou duši, já s tím opravdu nemám nic společného,“ když vtom muž na kozlíku řekl trubači: „Ted!“

A trubač spustil nápěv písně:

Zachovej nám, Hospodine, císaře Fra-an-tiška!
Tydydýt-ty dydýtttydydýt.

Při tomto zvuku se Císař vzepjal (pan Eglantine současně zařval), postavil se na zadní nohy a bil do vzduchu předními kopyty; Eglantine objal zvíře kolem krku, ale to bilo předníma nohama do taktu pořád dál. Paní Crumpová vykřikla; pan Woolsey, Dick, kočí bryčky, lord Vauxhall (neboť on to byl) a oba podkoní jeho lordstva vybuchli smíchem; Morgiana křičela „Pomoc! Pomoc!“ Eglantine ječel „Stůj! – Prr! – Ou!“ a tisíc dalších výkřiků příšerné hrůzy, až se konečně Císař na místě zhroutil doprostřed silnice jakoby zasažen dělovou koulí.

Jen si představte tu situaci, vy necitelné duše, jež se smějete lidské bídě, vžijte se do situace chudáka Eglantina pod Císařem. Dopadl velmi měkce, zvíře leželo naprosto klidně a voňavkář byl podle všech okolností a příznaků stejně mrtev jako kůň. Neupadl do mdlob, ale byl nehybný hrůzou; ležel v kaluži a myslel, že se to z něho řine jeho vlastní krev. A byl by tam ležel až do pondělka do rána, kdyby byli neseskočili mylordovi podkoní a nevytáhli ho za límec zpod zvířete, jež leželo dál nehybně.

„Zahrajte, Julinka je hezké děvče, ano?“ řekl kočí drožky, který byl zaměstnán u Snaffla. Trubač tento veselý nápěv zatroubil, kůň vyskočil a pacholci, kteří pana Eglantina opřeli o kandelábr, jej vyzvali, aby opět nasedl.

Ale jeho srdce už bylo příliš zlomeno. Dámy mu rády udělaly místo v kočáře. Dick nasedl na Císaře a jel domů. Dostavník rovněž odjel vytrubuje „Čím pak, milá, čím to je?“ a pan Eglantine seděl

zamračeně a se zuřivou nenávistí se díval na svého soka. Kalhoty mu praskly a kabát měl roztržený po celé délce zad.

„Moc jste si ublížil, milý pane Archibalde?“ zeptala se Morgiana s nepředstíraným soucitem.

„N-ne moc,“ odpověděl ubožák a málem se dal do pláče.

„Ale pane Woolsey,“ řekla dobrosrdečná dívka, „jak jste mohl provést takový kousek!“

„Čestné slovo,“ začal Woolsey, chtěje hájit svou nevinu, ale směšnost situace ho znovu přemohla, že vyprskl hlasitým smíchem.

„Vy! Vy sketo, zbabělče!“ zavyl Eglantine, dohnán k zuřivosti. „Vy se mi smějete, vy bídný zmetku! Tu máte, pane!“ a vrhl se na něho vší silou, až krejčíka málem zadusil, a třískal ho s nepředstavitelnou rychlostí přes oči, po nose, přes uši, nakonec mu strhl z hlavy paruku a hodil ji na silnici.

Morgiana viděla, že Woolsey má zrzavé vlasy.⁹⁰

90 O řevnivosti mezi holičem a krejčím poskytlo autorovi představu jistě francouzské *přísloví*.

Kapitola čtvrtá

*V níž hrdinka má mnoho dalších nápadníků a udělá ve světě
úžasnou kariéru*

Uplynuly dva roky od slavnosti v Richmondu, která začala tak mírumilovně a skončila takovým všeobecným pozdvižením. Morgiana se už nikdy nedala pohnout k tomu, aby Woolseymu odpustila jeho zrzavé vlasy nebo aby se nesmála Eglantinovým nehodám, a také mezi sebou se oba pánové nemohli usmířit, Woolsey dokonce poslal voňavkáři výzvu, aby se s ním utkal na pistole, ale ten to odmítl, právem namítaje, že takové zbraně nejsou pro živnostníky. Krejčí tedy navrhl, aby se utkali s odloženými kabáty a vyřídili si to jako muži v přítomnosti přátel z Ledvinkového klubu. Voňavkář odpověděl, že se takových vulgárních výstupů nezúčastní; nato se Woolsey, celý zoufalý, zapřísáhl, že voňavkáře zatahá za nos, jakmile jen vstoupí do klubovní místnosti, a takto byl *jeden* člen Ledvinkářů přinucen uprázdnit své křeslo.

Woolsey sám přicházel pravidelně každý večer, ale neprojevoval onu veselost a dobrou náladu, která činí mužskou společnost v klubech tak příjemnou. Když přišel, poručil vždycky chlapci, „aby mu řekl, kdyby přišel ten padouch Eglantine“, a pověsiv si klobouk na věšák, chodil zamračeně po místnosti, vykasal si vysoko rukávy a napínal a kroutil prsty a ruce, jako by si je připravoval na to zatahání za nos, jímž chtěl uvítat svého soka. Když se takto přichystal, sedl si a mlčky kouřil dýmku, civěl na všechny a vyskakoval a vyhrnoval si rukávy, kdykoliv někdo vešel do místnosti.

Ledvinkářům se toto chování nelíbilo. Clinker přestal chodit. Bustard, drůbežník, přestal chodit. Pokud jde o Snaffla, také se ztratil, neboť Woolsey ho chtěl učinit zodpovědným za Eglantinovo špatné chování a vyzval ho na souboj, ale on odmítl. Tak odešel i Snaffle. Zanedlouho odešli všichni kromě krejčího a Tressla, který

bydlel kousek dál v téže ulici, a tito dva sedávali a bafali tabáček každý z jedné strany hostinského Crumpa a mlčeli jako indiánští náčelníci ve wigwamu. V lenošce a v šatech chudáka starého Crumpa bylo čím dál víc místa. Ledvinkáři odešli, proč by on měl zůstat? Jednou v sobotu nepřišel dolů, aby předsedal klubu (jak jej stále ještě rád nazýval), a příští sobotu mu Tressle udělal rakev; a Woolsey, s truhlářem po boku, doprovodil k hrobu otce Ledvinkářů.

Paní Crumpová zůstala teď na světě sama. „Jak to, sama?“ řekne nějaký nevinný a vážený čtenář. Ach, milý pane, copak víte tak málo o lidské přirozenosti, že jste si ani nepovšiml, jak se Morgiana, pouhý týden po richmondské aféře, provdala za kapitána Walkera? Oni to ovšem udělali tajně, to je pravda; a po obřadu přicupitali k rodičům, jak to dělávají mladí lidé, když si hrají, a řekli: „Odpust’te mi, drahý tatínku a maminko, já jsem se vdala a tady je můj manžel, kapitán!“ Tatínek a maminka jim odpustili, a proč by taky ne? Tatínek jí vyplatil věno, jež s radostí donesla domů kapitánovi. Toto se přihodilo několik měsíců před smrtí starého Crumpa a paní kapitánová Walkerová byla se svým Howardem na kontinentě, když ta smutná událost nastala, takže paní Crumpová zůstala osamocená a bez ochrany. Morgiana v poslední době staré rodiče ani moc nevidala; jak mohla, když se pohybovala ve vyšších kruzích, přijímat ve svém vznešeném novém sídle na Edgeware Road toho starého plebejce a jeho ženu?

Když tedy zůstala na světě sama, paní Crumpová to nedokázala, jak říkala, aby žila v domě, kde byla tak vážená a šťastná: prodala tedy zákaznictvo Zouváku a z odstupného a z vlastního osobního majetku dokázala si opatřit nějakých šedesát liber per annum, odstěhovala se do sousedství svého starého milého divadla u Saddlera Wellse, kde bydlela s jednou ze čtyřiceti žákyň paní Serlové. Její srdce bylo zlomeno, jak říkala; ale přesto, asi devět měsíců po smrti pana Crumpa, žluté fialy, řeřichy, prvosenky a svlačce rozkvetly pod jejím čepcem jako obvykle; za rok se oblékala vybraněji než kdy

jindy a nevynechávala teď ani jedno večerní představení u Wellsů nebo v jiném zábavním podniku, nýbrž přicházela stejně pravidelně jako předplatitelé lóží. Byla věru pořád ještě statná a čiperná vdova a jedna její stará láska, Fisk, proslulý jako harlekýn v době Grimaldiho, ale nyní představující u Wellsů jen „zazobané otce“, jí učinil nabídku, aby své jméno zaměnila za jeho.

Ctihodná vdova však tuto nabídku se vší rozhodností odmítla. Po pravdě řečeno, byla nesmírně hrdá na svou dceru, paní kapitánovou Walkerovou. Z počátku se mnoho nevidaly, ale tu a tam chodívala paní Crumpová na návštěvu ke své rodině na Connaught Square; a od onoho dne, kdy „paní kapitánová“ vykonala krátkou návštěvu v City Road, nebylo u Wellsů jediného zaměstnance od prvního tragéda až po uvaděče, který by o tom nebyl zpraven.

Řekli jsme už, že Morgiana přinesla své věno domů ve vlastní pompadource a usmívajíc se vysypala peníze manželovi do klína; čtenář se tedy asi domýšlí, neboť ví, jak úžasně sobecký chlap byl pan Walker, že jistě následoval zlostný výstup a že ze sebe vychrlil spoustu hrubých kleteb a nadávek, když zjistil, že jeho žena má všeho všudy pět set liber, ačkoliv on od ní očekával pět tisíc. Ale máme-li říci pravdu, Walker už byl toho času téměř zamilován do této hezounké, růžolící, dobromyslné, prosté ženušky. Vyjeli si na čtrnáctidenní cestu a byli nesmírně šťastni; a bylo v tom něco tak upřímného a dojemného, jak mu to milé stvoření hodilo všechnen svůj majeteček do klína, jak ho přitom pozdravila srdečnou hubičkou a přála mu, aby to bylo tisíckrát, miliónkrát, bilionkrát víc, jejímu miláčkovi Howardovi pro radost, že by člověk musel být opravdový lotr, kdyby ho to nedojalo a zlobil se na ni. A tak ji za to políbil, pohladil ji po lesklých lokýnkách, pak si s poněkud zklamaným výrazem spočítal bankovky a nakonec je uzamkl do svého portfolia. Vlastně ona ho nikdy neoklamala; to Eglantine ho oklamal a on zato Eglantina přelstil. Ale jeho city k Morgianě byly v této době tak vroucí, že, na mou duši a čestné slovo, tohoto obchodu

snad ani nelitoval. Mimo to pět set liber v křehkých bankovkách byla sumička peněz, jaká kapitánovi neprocházela rukama každý den; a protože byl podnikavý a horkokrevný chlapík, představoval si, že z ní nikdy neubude, a vymýšlel si už tučet způsobů, jak by vzrostla a znásobila se na sto tisíc. Běda mně! Zdaž nejedna prostá duše nedumala takto nad pěti novými stolibrovými bankovkami a nepropočítávala si jejich trvanlivost a schopnost množení!

Ale to je otázka příliš trapná, než abychom se jí zabývali. Poslechneme si, jak s penězi naložil Walker. Nuže, zařídil si prve zmíněný dům na Edgware Road, objednal si pěknou stříbrnou soupravu nádobí, jezdil v lehkém kočáře s dvěma poníky, zaměstnával dvě hezké služky a podomka – zkrátka zařídil si tak milý, nenáročný, gentlemanský domov, jaký se sluší na váženou mladou dvojici, když se vydává na společnou cestu životem. „Už jsem se vybouřil,“ říkával svým známým, „před několika lety bych si byl snad chtěl vést švihácky, ale teď je mým heslem rozumnost; do haléře jsem upsal na manželku všech jejích patnáct tisíc.“ A nejlepším důkazem, že svět k němu měl důvěru, je okolnost, že za ty stříbrné předměty, za ekvipáž a za nábytek, jež jsme uvedli jako jeho majetek, nezaplatil ani jediný šilink; a byl tak rozumný, že snad neměl příležitost rozměnit ani pětilibrovku z majetku své ženy na mýtné, poštovní známky a královské poplatky.

Abychom řekli pravdu, pan Walker si usmyslil, že zbohatne. A co je v Londýně snadnější? Což není akciový trh přístupný všem? Copak nestoupají a neklesají španělské a columbijské úpisy? Na co byly vynalezeny společnosti, ne-li na to, aby z nich plynuly tisícovky do kapes akcionářů a ředitelů? Do těchto obchodních transakcí se teď chrabrý kapitán vrhl střemhlav s velkou energií a hned při prvních výpadech udělal několik skvělých zásahů a kupoval a prodával tak výhodně, že ve městě nabýval pověsti kapitalisty a jeho jméno bývalo tištěno v seznamech členů výborů mnohých vynikajících lidumilných zařízení, o které v Londýně není nikdy nouze. V jeho

jednatelství se uzavíraly tisícové obchody a podíly nesmírné hodnoty se prodávaly a kupovaly pod jeho vedením. Jak ho chudák pan Eglantine nenáviděl a jak mu záviděl, když ze dveří svého krámu (firma teď zněla Eglantine a Mossrose) vídal kapitána, jak denně přijíždí ve svém otevřeném kočáře s poníky, a když se dovídal, jak úspěšně si vede v životě.

Paní Walkerové bylo líto jedině toho, že neužila dosti manželské společnosti. Obchody ho po celý den zdržovaly mimo domov; obchody ho také nutily, aby ji velmi často nechával večer o samotě, zatím co sám (vždy v souvislosti s obchodní záležitostí) obědvával se svými velkými přáteli v klubu a popíjel klaret a šampaňské za tímž účelem.

Byla to dokonale dobromyslná a prostá duše a nikdy mu nic nevyčítala; ale když mu bylo možno strávit s ní večer doma, měla ohromnou radost, a když se s ní mohl projet v parku, byla pak šťastná celý týden. Při těchto příležitostech, když jí srdce překypovalo, jezdila k matce a všechno jí vyprávěla. „Howard se mnou včera jezdil v Parku, maminko.“ „Howard mi slíbil, že mě vezme s sebou do opery“ a tak dále. A téhož večera ředitel pan Gawler, první tragédka paní Serlová a její čtyřicet žákyň, všechny obsluhovačky lóží, uvaděčky – ba i prodavačky zázvorového piva u Wellsů věděly, že kapitán a paní Walkerová byli v Kensingtonských zahradách nebo že budou mít lóži markýzy Billingsgatové v opeře. Jednoho večera – ó té radosti! – objevila se v soukromé lóži u Wellsů paní kapitánová Walkerová. To je ona, ta s těmi černými lokny a s kašmírovou šálou, s lahvičkou voňavky, v černých sametových šatech a s rajkou na klobouku. Božíčku! Jak všichni hráli jen pro ni, Gawler a ostatní, a jak byla šťastná paní Crumpová! Líbala dceru v každém meziaktí, mávala přátelům na jevišti i v kulisách, představovala svou dceru, paní kapitánovou Walkerovou, uvaděči do lóží; a Melvil Delamere (první komik), Canterfield (tyran) a Jonesini (slavný strnulý Arab), všichni stáli na schodech a volali kočár paní kapitánové Walkerové

a mávali klobouky a ukláněli se, když malý kočár s poníky odjížděl. Walker, se svými kníry, se dostavil ke konci představení a byl nemálo potěšen poctami, jež byly prokazovány jemu a jeho paní.

Mezi ostatními přepychovými předměty, jimiž kapitán vybavil svůj dům, musíme uvést ohromné křídlo, které zaujímal čtyři pětiny zadního přijímacího pokojíku paní Walkerové a na němž neustále cvičívala. Celý den a celý večer za Walkerovy nepřítomnosti (a to znamená každý večer a každý den) mohli jste slyšet – celá ulice mohla slyšet – hlas dámy z čísla 23, klokotající, tremolující a trylkující, jak to dámy dělávají, když cvičí. Ulice ten nepřetržitý povyk neměla ráda, ale sousedům je těžko se zavděčit a co by byla měla Morgiana dělat, kdyby byla přestala zpívat? Bylo by kruté, zavřít kosa do klece a k tomu ještě mu zakázat zpívat. A tak Walkerova kosice v útulné klínce na Edgware Road zpívala a nebyla nešťastná.

Když uplynul asi rok od svatby, dostavník, který jezdí jak kolem domu paní Crumpové nedaleko Wellsů, tak ulicí paní Walkerové na Edgware Road, přivázel jmenovanou dámu téměř denně k její dceři. Přijížděla, když kapitán odešel za svými záležitostmi, zůstávala u Morgiany na oběd o druhé hodině, projížděla se s ní parkem v kočáře s poníky, ale nikdy se nezdržela déle než do šesti. Což nemusela v sedm hodin do divadla? A ostatně, kapitán by *mohl* přijít domů s některým ze svých vynikajících přátel a on vždycky moc kleje a bručí, sejde-li se v bytě se svou tchyní. Pokud jde o Morgianu, byla jednou z těch žen, které u svých manželů podněcují despotismus. Co řekne manžel, musí být správné, protože on to řekl; co on nařídí, to se musí v bázni provést. Paní Walkerová se vzdala všeho svého rozumu ve prospěch svého pána. Proč to? Před sňatkem byla samostatná osůbka a měla mnohem víc rozumu než její Howard. Ale to asi jeho kníry ji tak postrašily a vzbudily v ní takovou poddajnost.

Sobečtí manželé totiž mají tuto výhodu proto, že vůči prostomyslným ženuškám zachovávají odměřený a neoblomný postoj, a když

jim náhodou prokáží nějakou malou pozornost, dámy ji přijímají s tak přehnanými projevy vděčnosti, jaké by je ani nenapadlo prokazovat manželi a pánu, který je zvyklý dávat jim vše, oč požádají. A proto, když kapitán Walker projevil souhlas s manželčinou prosbou, aby si směla vzít učitele zpěvu, viděla v tom téměř božskou velkodušnost a vrhla se mamince kolem krku, sotva ta dáma nazítří přišla, a vykládala jí, jaký anděl je její zbožňovaný drahoušek Howard, a co by všechno měla udělat pro muže, který ji pozvedl z jejího nízkého postavení a udělal z ní to, čím nyní jest. Čím nyní jest, chudinka! Je ženou podvodného *parvenuovského*⁹¹ gentlemana. Přijímá návštěvy šesti dam z okruhu přátel svého manžela, dvou advokátských paniček, manželky jeho makléře a ještě asi dvou dam, o jejichž charakteru se, s dovolením, raději vůbec nezmiňujeme; a ona to pokládá za čest, že je tak vyznamenávána, jako kdyby Walker byl nějaký lord Exeter a vzal si prostou dívku nebo vznešený princ, který se zamiloval do ponížené Popelky, anebo majestátní Jupiter, jenž sestoupil z nebes, aby se dvořil Semele. Rozhlédni se po světě, vážený čtenáři, a mezi svými ctihodnými přáteli, a řekni sám, nevyskytuje-li se tento druh víry u žen velmi hojně? *Chtějí* věřit ve své manžele, ať si dělají cokoli. Ať si je Honza hloupý, ošklivý, sprosták nebo tlučhuba, jeho Marjána na to nikdy nepřijde; ať si vypráví své historky sebečastěji a pořád dokola, ona jim vždycky naslouchá s roztomilým úsměvem. Je-li lakomý, řekne, že je rozumný; pohádá-li se s nejlepším přítelem, tvrdí, že je v právu; je-li marnotratný, říká, že je velkodušný a že jeho zdraví vyžaduje, aby se bavil; je-li líný, musí si odpočinout; a tak se sama uskrovnuje a ošizuje i domácnost, jen aby on měl guineu do klubu. Ano, a každé ráno, když se probudí a podívá se na obličej chrápající na polštáři vedle ní – každé ráno, jářku, žehná té prázdné, ošklivé tváři a té prázdné, ošklivé duši, jež tam odpočívá, a myslí si, že obojí je něco

91 Povýšeneckého. Pozn. red.

božského. Rád bych věděl, jak to, že na to ženy nepřijdou, jsou-li jejich muži humbukáři. Příroda to tak zařídila a díky jí za to. Když loni hráli „Sen noci svatojanské“ a všechny lóže začaly řvát a hrubě povykovat, zatím co se Titania mazlila s Klubkovým předlouhým ušima, napadlo mne, který jsem tyto věci pozoroval, že kolem dřepí stovky jiných mužských hovádek, s nimiž se zachází stejně rozumně jako s Klubkem. Jejich Titanie je ukolébávají k spánku ve svých klínech a přivolávají desítky usměvavých něžných domácích vil, aby okouzlovaly jejich hrubý rozum a sloužily jejich vulgárním choutkám; a (protože se tyto poznámky mají týkat jen počestných žen, milujících své zákonité manžele) je štěstí, že se nepřiplete žádný zlomyslný Puk, aby jim otevřel oči a ukázal jim jejich bláhovost. *Cui bono?*⁹² Ať si žijí dál ve svém klamu. Zním dvě spanilé dámy, které toto budou číst a řeknou, že tomu opravdu tak bývá, a vůbec je nenapadne, že to bylo napsáno *o nich*.

Další téma, dost zajímavé, aby se o něm dalo uvažovat. Nevšimli jste si, jak rozsáhlé umělecké práci se ženy věnují? Vlnou vyšíváné pohovky, pokrývky na postele, sešívané nebo háčkované (ale to jen u staromódních lidí na venkově), bedny jehelníčků, alba, jež pracně vyplňují, úžasné hudební skladby, jimž se učí, tisíce dalších cirátů, jež zaměstnávají pozornost těchto chudinek – což jsme je neviděli vysedávat po večerech v hloučku – neboli ve společnosti – Luisa u zmíněného vyšívání, Elisa u jehelníčku, Amelie u pouzder na vizitky nebo u filigránů a uprostřed Theodosia se svíčkou, předčítající nahlas román? Och, milý pane, smrtelní tvorové na tom musí být velmi zle se zábavou, věřte tomu, jsou-li nuceni scházet se a nechat si předčítat romány! Dělají to jen proto, že si nemohou pomoci, na mou věru; je to smutný život, ubohá zábava. Pan Dickens vypráví ve své americké knize o vězních v samovazbě, jak si své cely zdobili, někteří úžasně hezky a pracně. Ženské umělecké práce bývají téhož druhu – pouhá

92 V čí prospěch? Pozn. red.

věžeňská práce, kterou dělají, protože nemají jiného uplatnění pro své malé myšlenky a prstíčky; a proto se zhotovují ony podivuhodné jehelníčky, tkají přehozy a cvičí sonáty. Při všem, co je dojemné, když tak vidím dvě milé, nevinné, růžolící mladé ženy, jak jdou k pianu, sednou si k němu na dvě židle s narovnanými hudebninami (podle potřeby výš nebo níž) a takto posazený přehrávají čtyřručně variace na tu nebo onu melodii Herzovu nebo Kalkbrennerovu – na mou duši, nepocitují ani za mák uspokojení z předváděného hluku a mé vnímavé srdce pro ty hudebnice jen krvácí. Kolik hodin a týdnů, ba přípravných let studia je stálo to pekelné klinkání! Co peněz se tatíček naplatil a co se matinka nahubovala. („Lady Bullblocková sama sice nehraje,“ říká sir Thomas, „ale má od přírody nejjemnější hudební sluch!“) Jedním slovem, kolik je tu důkazů otroctví!

V takových podmínkách tedy žije mladá dáma. Snídá v osm, do deseti probírá s vychovatelkou „Otázky slečny Mangnallové“, do jedné cvičí na pianě, do dvou se prochází po náměstí v obručích krinolíny, potom opět cvičí, pak šije nebo lemuje anebo čte francouzské knihy nebo Humovy „Dějiny“, nato sejde dolů hrát tatíčkově, protože tatíček má rád hudbu, když po večeři spí, a pak už je čas jít si lehnout; zítřejší den přinese tytéž tak zvané „povinnosti“, jež je třeba vykonat. Jistý můj přítel onehdy zašel na návštěvu do šlechtického domu a tu přišla jedna z mladých dam rodiny do pokoje s podnosem na hlavě; ten podnos měl dodávat lady Marii půvabné držení těla. *Mon Dieu!*⁹³ A kdož ví, zda v touž chvíli nebyla lady Bella při práci se svými dvěma němými jmenovkyněmi a zda se lady Žofie neskláněla nad vyšivacím rámem? Mohl bych o tomto tématu napsat celé články, leč zachovejme klid. Celou tu dobu jsme nechali paní Walkerovou čekat.

Nuže tedy, mají-li tyto úvahy něco společného s příběhem, jako že nepochybně mají, chtěl bych dát na srozuměnou, že za man-

93 Bože můj! Pozn. red.

želovy nepřítomnosti a v osamocenosti svého domácího vězení paní Walkerová věnovala úžasné množství energie kultivaci svého hudebního nadání, a protože měla, jak jsme řekli již prve, velmi krásný silný hlas, zakrátko dosáhla v užívání hlasu nevšedního umění. Nejprve ji učil malý Podmore, tlustý sbormistr od Wellsů, který kdysi naučil její matku zpívat onu orientální píseň, jež od té doby byla tak oblíbená. Dal jí dobré základy a vyzval ji, aby se vystříhala zpívání všelijakých takových balad z krčmy „U Orla“, v nichž si její srdce kdysi libovalo, a když ji přivedl k jistému stupni umění, poctivý malý sbormistr řekl, že by si měla vzít ještě lepšího učitele, a napsal kapitánu Walkerovi dopis (k němuž přiložil svůj vlastní malý účet), vyjádřil se v něm co nejlichotivěji o pokroku jeho paní a doporučil, aby chodila na hodiny k slavnému Baroskimu. Kapitán Walker tedy Podmora propustil a angažoval signora Baroskiho, za ohromné peníze, jak své ženě neopomněl říci. A vskutku dlužil Baroskimu neméně než sto dvacet guinejí, když se dostal k tomu, aby si seřadil jeho účty... Ale předbíháme událostem.

Malý Baroski je autorem opery „Eliogabalo“, oratoria „Purgatorio“, jež vyvolalo tak ohromnou senzací, a nesčetných písní a baletních skladeb. Je rodem Němec a projevuje tak urážlivou zálibu pro vepřové a pro vuřty a chodí tak vytrvale do kostela, že jsou určitě zcela bezpodstatné všechny povídačky, jako by byl vyznavačem starého náboženství. Je to zavalitý mužíček se zahnutým nosem a s bujnými licousy, s očima zářícíma jako černé uhlíky, se spoustou prstenů a šperků na prstech a všude; rukávy košile si většinou ohrnuje přes kabát, aby nabíraly vzduch. Jeho velké ruce (jež se mohou roztáhnout přes polovinu piana a vyluzovat na nástroji ony zvuky, pro které je slavný) jsou uzavřeny v kozinkách citrónové barvy, jež jsou denně nové nebo se denně čistí. Mimochodem, ptejme se, proč si tak mnozí mužové s hrubým zarudlým zápěstím a s velkýma rukama potrpí na bílé kozinky a nátepníčky? Baroskiho stály rukavice malé jmění. Když se ho na to zeptáte, jen zamžourá úkosem a řekne:

„Ale jděte, copak nevíte, že mám rukavičkářku, která mi je nechává hrozně lacino?“ Projíždí se v parku; má nádherný byt na Doverské třídě a je členem Regentského klubu, kde je vydatným zdrojem zábavy ostatním členům, jimž vypráví neuvěřitelné historky o svých úspěších u dam a pro něž má vždycky k dispozici lístky do divadla a do opery. Oko se mu zaleskne a srdíčko mu zabuší, když na něho promluví nějaký lord; a je o něm známo, že utrácí velké částky peněz, když hostí zlatou mládež v Richmondu a jinde. „V politice,“ říkává, „jsem konzervativec až do morku kostí.“ Zkrátka je to floustek, ale jinak ve svém povolání člověk pozoruhodně nadaný.

Tento pán se tedy ujal úkolu dovršit hudební vzdělání paní Walkerové. Ihned se vyjádřil, jak je „nadšen jejími schopnostmi“, zjistil, že rozsah jejího hlasu je „zázračný“, a zaručoval se, že z ní bude prvotřídní zpěvačka. Žákyně byla nadaná, učitel neobyčejně schopný, a tak dělala paní Walkerová pozoruhodné pokroky, přestože paní Crumpová, která bývala přítomna dceřiným hodinám, ze své strany nemálo žehrala na nový systém a na nekonečná cvičení, jež Morgiana musela prodělávat. Za *jejích* časů to bylo docela jinak, říkávala. Incledonová vůbec nerozuměla hudbě, a kdo dneska umí tak dobře zpívat? Dejte jí pořádnou anglickou baladu, je tisíckrát krásnější než ti vaši „Figarové“ a „Semiramidy“. Avšak přes tyto námitky paní Walkerová s podivuhodnou chutí a vytrvalostí postupovala podle studijní metody, kterou jí určil její učitel. Zahájila svá cvičení, sotva manžel odešel ráno do města; jestliže se zdržel přes oběd, pokračovala v práci; a není třeba, abych podrobně rozváděl způsob jejího studia, ba není mi to ani možno, neboť, mezi námi, žádný z mužských členů rodu Fitz-Boodlů nedokázal nikdy zazpívat jedinou notu a žargon stupnic a tónin je mi naprosto neznám. Ale protože žádný člověk nepozoroval osoby oddané hudbě, aniž si všiml, jak úžasnou energii při tom vydávají, a poněvadž není otce dcer, který by nevzal na vědomí třískání do klavíru a cvičení hlasu, jež probíhá v domě od rána do večera, může si každý představit

i bez dalšího vyptávání, jak se hrdinka našeho příběhu zaměstnávala v tomto stadiu své existence.

Walker byl jejími pokroky nadšen a dělal pro ni všechno možné až na to, že neplatil Baroskimu, jejímu učiteli. Víme, proč neplatil. Bylo to v jeho povaze, neplatit úcty, pokud k tomu není přinucen; ale proč nepoužil Baroski onoho krajního donucení? Protože by byl přišel o svou žákyni, kdyby byl dostal peníze, a poněvadž miloval svou žákyni více než peníze. Než by ji byl ztratil, byl by jí dal raději guineu navíc ke svému honoráři. Někdy zklamal i velkou osobnost, ale nikdy neopomenul dostavit se *k ní*; a musíme s pravdou ven, že do ní byl zamilován stejně jako předtím Woolsey a Eglantine.

„U Jofiše, hrome!“ říkával, „ta holčička má takovy velky oka, še se s toho sblásnim! Ale jen počkejte, sa šest týdnů dostanu každou šenu v Anglii na kolena; a pak uvidíte, co já udjelám s Morgianou.“ Chodil k ní přesně šest týdnů, ale Morgiana se mu nikdy nevrhla na kolena; vyčerpal už celou zásobu svých nejlepších „gomblimendů“, ale ona zřejmě nebyla nakloněna přijímat je jinak než se smíchem. Nu a samozřejmě, on byl jen tím víc zblázněný do spanilé bytosti, jež dovedla být tak vyzývavá v dobré náladě a ve smíchu tak ukrutná.

Benjamin Baroski byl jednou z hlavních ozdob hudebního světa v Londýně; počítal guineu za třičtvrtěhodinovou lekci s docházkou a mimo to měl školu ve vlastním domě, kde se scházeli žáci v pozoruhodném počtu a v oné podivné směsici, jakou bývá vidět v podobných výchovných zařízeních. Byly tam velmi nevinné mladé dámy se svými matinkami, které je v rozčilení honem hnaly do nejzazšího kouta místnosti, jakmile se tam objevily jisté pochybné profesionální osobnosti. Chodila tam slečna Griggová, která zpívala v nalezinci, a pan Johnson, jenž zpíval v krčmě „U Orla“, a madame Fioravanti (*velmi* pochybná osobnost), která nezpívala nikde, ale vždycky se ukazovala na italských operách. Býval tam Lumley Limpiter (syn lorda Tweedledala), jeden z nejdokonalejších tenorů v městě, jenž zpívá, jak jsme se dověděli, s profesionály na stovkách koncertů;

a s ním tam chodil kapitán Guzzard od gardistů, který měl úžasný bas, všeobecně prohlašovaný za stejně krásný, jako měl Porto, a jenž sdílel úspěchy Baroskiho školy spolu s panem Bulgerem, zubařem ze Sackville Street, který zanedbával své destičky ze slonové kosti a ze zlata pro svůj hlas, jak se to stává nešťastníkům postiženým hudební mánií. Mezi dámami byl asi tucet pochybných bledých vychovatelek a profesionálek s přešitými kabáty a se splihlými, vlhkými pletenci vlasů pod ošumělými čepci; tyto nešťastnice se loučily se svou ubohou zásobičkou půlguinejí jen proto, aby mohly říci, že jsou žákyněmi signora Baroskiho, a aby si tak sehnaly vlastní žáky mezi britskou mládeží nebo zaměstnání v divadelních sborech.

Primadonou této malé společnosti byla Amelie Larkinsová, Baroskiho vlastní smluvně zavázaná žákyně, na jejíž budoucí slávu vsadil tento vynikající učitel i svou vlastní, na jejíchž ziscích se měl podílet a kterou k tomuto účelu převzal na stravu od jejího otce, velmi váženého pomocníka šerifova vykonavatele a nyní, zásluhou dceřina přičinění, pozoruhodného kapitalisty. Amelie je modrooká blondýna, pleť má bílou jako sníh, lokny jako sláma, její postava – ale proč bychom popisovali její postavu? Což ji neviděl celý svět v královských divadlech a v Americe pod jménem slečna Ligonierová?

Než přišla paní Walkerová, byla slečna Larkinsová v Baroskiho společnosti nespornou vládkyní – Semiramida, Rosina, Tamina, Donna Anna. Baroski ji všude vynášel jako rodící se velkou hvězdu, vyzval Catalaniho, aby se jí postaral o vavříny, a vyjádřil pochybnost, dovede-li slečna Stephensová zazpívat baladu tak jako jeho žákyně. Paní Walkerová přišla a hned při první příležitosti vyvolala nemalou senzaci. Zdokonalovala se a malá společnost se zakrátko rozdělila na walkerovce a larkinsiány; a mezi oběma těmito dámami (stejně jako mezi Guzzardem a Bulgerem, o nichž jsme se prve zmínili, mezi altistkami slečnou Brunckovou a slečnou Horsmanovou a mezi sborovými zpěvačkami, podle zařazení) vznikla velká řevni-

vost. Larkinsová byla zajisté lepší zpěvačka; ale mohly její lokýnky, vybledlé jako sláma, a její neforemná postava s vyčouhlými rameny snést vůbec srovnání s bujnými kučery a s majestátní postavou Morgianinou? A což nepřijížděla paní Walkerová do hodiny ve svém kočáře, v černých sametových šatech a s kašmířskou šálou, zatím co chudinka Larkinsová skromně capala z Bell Yardu, Temple Bar, ve starých šatech z potištěné látky a v přezůvkách, jež nechávala v předsíni? „Larkinsová a zpívat!“ říkala paní Crumpová sarkasticky. „Měla by, na mou věru, má pusku dost velkou, že by mohla zpívat dueto.“ Chudinka Larkinsová neměla nikoho, kdo by se jí zastal. Její matka pečovala doma o mladší sourozence, otec byl na pochůzkách za povinnostmi svého zaměstnání; měla jen jediného ochránce, jak se domnívala, a tím byl Baroski. Paní Crumpová neopomněla vyprávět Lumleymu Limpiterovi o svých vlastních někdejších úspěších a zazpívat mu onu orientální píseň, kterou jsme už slyšeli, a zmínit se o tom, jak jí tenkrát říkali Havranice. A Lumley na tento podnět složil báseň, v níž přirovnával Morgianiny vlasy k havranímu peří a vlasy Larkinsové k peří kanárka; a zanedlouho byly obě dámy ve škole známy pod těmito jmény.

Netrvalo dlouho a let Havranice začínal být nápadně mohutnější, zatím co kanárek viditelně klesal. Kdykoliv zazpívala Morgiana, ozývalo se v celé místnosti „bravo“; když předváděla své umění Amelia, sotva se zvedla ruka k potlesku, kromě Morgianiny, a to si Larkinsová ještě myslela, že ji zvedá spíš jako odporný projev triumfu než ze soucitu, neboť slečna L. měla sama závistivou povahu a pramálo chápala velkodušnost své sokyně.

Posléze se jednoho dne vítězství Havranice dovršilo. V triu Baroskiho opery „Eliogabalo“, „Rudé rety, rudé víno“ slečna Larkinsová, již zřejmě nebylo dobře, hrála roli anglické zajatkyně, kterou už zpívala s pozoruhodným úspěchem na veřejných koncertech před královskými vévody, a z nějakého důvodu ji předváděla tak špatně, že Baroski v rozčilení zarazil doprovod na piano a zvolal: „Paní

Walkerová, slečna Larkinsová dnes nemůže zpívat, převzala byste laskavě roli Boadicetty?“ Paní Walkerová s úsměvem povstala, aby vyhověla – byl to příliš velký triumf, než aby odolala; a když přistoupila k pianu, slečna Larkinsová se na ni zuřivě podívala, chvilinku stála mlčky a pak vykřikla tónem krajního zoufalství „*Benjamine!*“ a zhroutila se v mdlobách k zemi. Benjamin zrudl jako pivoňka, to se musí přiznat, když ho takto zavolala tak řečeně křestním jménem, a Limpiter se ohlédl na Guzzarda, slečna Bruncková štouchla loktem slečnu Horsmanovou a zkouška onoho dne skončila dost náhle, neboť slečnu Larkinsovou odnesli do vedlejšího pokoje, položili na pohovku a kropili vodou.

Dobrosrdečná Morgiana přemluvila matku, aby zavezla slečnu Larkinsovou do Bell Yardu v jejím kočáře, a sama šla domů pěšky. Není mi však známo, že by tato laskavost zabránila Larkinsové, aby ji nenáviděla; spíš bych o tom pochyboval.

Když toho tolik slyšel o pěveckém umění své manželky, rozhodl se zchytralý kapitán Walker, že toho využije, aby si rozšířil své styky. Netrvalo dlouho a uvítal ve svém domě Lumleyho Limpitera, což ovšem nebylo nic zvláštního, neboť poctivec Lum chodil kamkoliv, kde byl dobrý oběd a příležitost vystavit po něm na odiv svůj hlas, a Lumly byl požádán, aby s sebou přivedl kterékoliv další své známé úředníky ze státního pokladu; byl pozván kapitán Guzzard a s ním i gardoví důstojníci, které by si chtěl vzít s sebou; příležitostně dostával navštívenky i Bulger. Zkrátka a dobře, zanedlouho hudební večírky paní Walkerové začínaly být pozoruhodně *suivies*⁹⁴. Její manžel byl šťasten, že vidí ve svých pokojích plno velkých osobností. A jednou nebo dvakrát na oplátku (kdykoliv totiž ji potřebovali nebo když si někdo nemohl dovolit angažovat první zpěvačky) byla pozvána do společnosti jinam a jednalo se s ní s onou zabíjející zdvořilostí, kterou naše anglická aristokracie dovede prokazovat

94 Hojně navštěvované. Pozn. red.

umělcům. Chytrá a moudrá aristokracie! Jak je příjemné všímat si vašich způsobů a studovat váš styk s nižšími lidmi!

Právě jsem chtěl spustit tirádu o aristokracii a využít se zde proti oné chladné povýšenosti, kterou se vyznačují styky jejich lordstev s umělci všeho druhu, proti oné zdvořilosti, která pečuje o to, pokud se vůbec snižuje k umělcům, aby byli všichni pěkně pohromadě, takže nemůže vzniknout nedorozumění o jejich postavení – proti onomu vznešenému protektorství nad uměním, které je odměňuje bláhovým leskem šlechtictví, to je pravda, ale dává si záležet, aby je odloučilo od jakéhokoliv styku s výše postavenými lidmi ve společnosti – právě jsem, jářku, hodlal spustit tirádu proti aristokracii za to, že vylučuje umělce ze své společnosti, a být vůči nim krajně satirický na příklad proto, že nepřijímají mou přítelkyni Morgianu, když tu mne náhle napadlo zeptat se, zda paní Walkerová byla vůbec s to pohybovat se v nejlepší společnosti – na kteroužto otázku musím skromně odpovědět, že toho schopna nebyla. Její vzdělání nebylo takové, aby se mohla rovnocenně pohybovat na Baker Street. Bylo to milé, poctivé a chytré stvoření, ale to se musí přiznat, nebyla uhlazená. Kamkoliv šla, měla ne-li nejkrásnější, tedy rozhodně nejnápadnější šaty ze všech přítomných; měla největší ozdoby a její klobouky, čepce, barety, pentle a jiné cetky byly vždy nejkřiklavější. Tu a tam říká „vo“ místo „o“. Viděl jsem ji, jak jí hrášek nožem (a Walkera, jak se na ni mračí z druhé strany stolu a marně se snaží zachytit její pohled); a nikdy nezapomenu na zděšení lady Smigsmagové, když Morgiana při obědě v Richmondu požádala o portské a začala je pít z cínové konvice. Byl to báječný pohled. Pozvedla nádobu jednou z nejkrásnějších paží, pokrytou největšími náramky, jaké jsem kdy viděl; a na hlavě měla rajku, která se rozestřela za konvicí, když ji pozvedla, jako svatozář. Tyto zvláštnosti měla a má dodnes. Nejlépe se vyjímá daleko od vznešené společnosti, to je pravda. Když řekne: „To je votrava, jak je dneska hic,“ když se směje, když při obědě štouchne souseda do boku (jak

to dělává, kdykoliv chce říci něco zábavného), dělá jen věci pro ni naprosto přirozené a neafektované, které se však obyčejně nedělají mezi slušnými lidmi; ti se ovšem mohou posmívat jejím podivným způsobům a její marnivosti, ale nevědí nic o její dobrosrdečnosti, poctivosti a prostotě, jíž se vyznačuje. Když toto připustíme, vylpne z toho ovšem, že ona tiráda proti aristokracii v tomto případě nebyla na místě – a proto si ji necháme pro nějakou jinou příležitost.

Havranice měla od přírody podivuhodné předpoklady k tomu, aby byla šťastná! Měla tak milou povahu, že ji potěšila i sebemenší pozornost; byla ráda, když byla sama, a těšilo ji, když byla mezi lidmi; pobavil ji žert, ať byl sebeotřepanější; vždycky byla ochotna se smát, zpívat, tancovat nebo být veselá; měla tak citlivé srdce, že ji rozplakala i docela nepatrná balada, a proto se domnívali někteří lidé, že je nesmírně afektovaná, a téměř všichni, že je vyložená koketa. Mimo Baroskiho usilovalo o její přízeň ještě několik dalších ctitelů. Šviháci klusávali vedle jejího kočáru v parku a dopoledne je bývalo vidět, jak obcházejí kolem jejích dveří. Módní umělec zhotovil její kresbu, která byla vytištěna a prodávána v obchodech; byla také otištěna na písni „Černooká dívka z Arábie“, slova od Desdemonda Mulligana, hudbu složil a věnoval PANÍ H. WALKEROVÉ její nejoddanější a ponížený služebník Benjamin Baroski; a večer bývala její operní lóže plná. Její operní lóže? Ano, dědička „Zouváku“ měla skutečně operní lóži a chodili do ní někteří páni z nejlepší londýnské společnosti.

Byla to věru doba jejích největších úspěchů; a její manžel, který kolem sebe shromažďoval tyto módní osobnosti, rozšířil pozoruhodně své „jednatelství“ a začínal děkovat hvězdám, že si vzal ženu, která pro něho byla pravým bohatstvím.

Když pan Walker rozšiřoval své jednatelství, zvyšoval úměrně své výdaje a podle toho také rozmnožoval dluhy. Bylo třeba více nábytku a více stříbra, více vína a více společností na oběd; malý faeton s poníky byl zaměněn za velký večerní kočár. A můžeme si

představit vztek a znechucení našeho starého přítele pana Eglantina, když se díval z hlediště opery a viděl paní Walkerovou, obklopenou „viháckými mladými velmoži“, jak se po Londýně vyjadřoval, a pozoroval ji, jak se uklání mylordovi, jak se s jeho milostí směje a jak ji sir John odvádí ke kočáru.

Postavení Havranice bylo v této době poněkud výjimečné. Byla počestná žena, ale byla navštěvována onou zvláštní vrstvou naší aristokracie, která se sdružuje především s dámami, jež *nejso*u počestné. Smála se se všemi, ale nikoho nepovzbuzovala. Stará Crumpová jí byla neustále po boku, když teď vystupovala na veřejnosti, nejvyšímavější ze všech maminek, v opeře vždycky bdělá, ačkoliv se zdálo, že pořád spí; ale žádný zhýralý hejsk nemohl oklamat její bdělost a z toho důvodu Walker, který ji neměl rád, jako každý muž přirozeně nenávidí, musí nenávidět a měl by nenávidět svou tchyni, ji docela rád trpěl ve svém domě, aby u Morgiany byla jako *chaperon*⁹⁵.

Žádný z mladých hejsků nikdy nebyl vpuštěn dopoledne do malého sídla na Edgware Road; žaluzie byly pořád spuštěny, a přestože bylo slyšet Morgianin hlas přes půl parku, když cvičila, mladistvý sluha s homolkovitými knoflíky měl příkaz, aby ji zapřel, a prohlašoval vždycky s nejobdivuhodnějším ujištěním, že jeho paní odjela ven.

Když takto žila v nádheře nějaké dva roky, přicházívalo, pravda, dosti ranních návštěvníků, kteří zaklepali jen *jednou* a ptali se na kapitána Walkera, ale ti nebyli vpuštěni o nic dál než oni zmínění hejskové a byli obyčejně odkázáni do kapitánovy kanceláře, kamž odcházeli nebo také ne, jak se jim zdálo. Jediný muž, který měl přístup do domu, byl Baroski, a toho přivázela drožka do sousedství Connaught Square třikrát týdně, neboť byl ochotně vítán ve své profesionální funkci.

95 Gardedáma. Pozn. red.

Ale i tak, k nemalému zklamání prohnaného učitele hudby, bývala ta dračice Crumpová neustále u piana se svým nekonečným vyšíváním nebo se svými nepostradatelnými *Sunday Times*; a Baroski mohl používat jen „mluvy očí“, jak tomu říkal, se svou krásnou žákyní, která pak napodobovala jeho koulení očima a předváděla „zamilovaného Baroskiho“ pro obveselení manžela a matinky. Manžel měl své důvody, aby přehlížel pozornosti malého učitele hudby; a pokud jde o matinku, což nebyla u divadla a nemívala stovky ctitelů, kteří jí, žertem nebo vážně, vyznávali lásku? Co jiného může očekávat hezká žena, vystupuje-li hodně na veřejnosti? A tak ctihodná matka poradila své dceři, aby tyto pozornosti snášela v dobré náladě a nečinila je předmětem neustálého rozčilování a hádek.

Bylo tedy Baroskimu dovoleno, aby zůstával dál zamilován, a jeho vášeň nebyla ani v nejmenším rušena; a neměl-li úspěch, měl chudáček aspoň to potěšení, že *naznačoval*, jako by měl úspěch, díval se zvlášť šelmovsky, kdykoliv byla Havranice jmenována, a ujišťoval své přátele v klubu, že „*na té zprávě* není ani zbla prafdy, na mou duši.“

Konečně se jednoho dne přihodilo, že se paní Crumpová nedostavila včas na dceřinu hodinu (snad přšelo a omnibus byl přeplněn – i menší okolnosti než tato už nejednou změnily celý život) – paní Crumpová nepřišla a Baroski přišel, a Morgiana, netušíc nic zlého, usedla jako obvykle ke své lekci, ale uprostřed hodiny vrhl se učitel hudby na kolena a učinil jí vyznání nejvýmluvnějšími slovy, jež dovedl dát dohromady.

„Neblázněte, Baroski!“ řekla dáma (nemohu za to, jestliže její řeč nebyla vybranější a jestliže nepovstala s chladnou důstojností a nezvolala: „Pusťte mou ruku, pane!“) – „Neblázněte!“ řekla paní Walkerová. „A vstaňte, ať dokončíme cvičení.“

„Vy neoblomná, zbožňovaná bytosti, vy mne nechcete vyslechnout?“

„Ne, nevyslechnu vás, Benjamin!“ odpověděla dáma. „Vstaňte a vemte si židli a nebuďte už tak směšný, ano?“

Ale Baroski, který uměl svou řeč nazpaměť, byl rozhodnut zprostit se jí v této poloze a prosil Morgianu, aby neodvracela své božské oči a aby naslouchala hlasu jeho zoufalství, a tak dále, a uchopil dámu za ruku a chtěl ji přitisknout ke rtům, když tu ona řekla, možná s větší kuráží než elegancí:

„Pustte mi ruku, pane, pustte mě, nebo vám jednu vlepím!“

Ale Baroski ruku nepouštěl a chtěl na ni opět vtisknout polibek, a paní Crumpová, která stihla dostavník ve čtvrt na jednu místo ve dvanáct, právě otevřela dveře přijímacího pokoje a vcházela, když Morgiana, rudá jako pivoňka a neschopná vyprostit svou levou ruku, kterou držel hudebník, zvedla pravici a vši silou a mocí dala svému ctiteli tak hrozný políček, že okamžitě pustil ruku, kterou držel, a byl by se natáhl na koberec jak široký tak dlouhý, nebýt paní Crumpové, jež se vrhla dovnitř a zachytila ho v pádu tím, že mu uštědřila zprava i zleva celou spršku políčků, jakých nezakusil ode dne, kdy byl ještě ve škole.

„Jaká imperence!“ zvolala ta ctihodná dáma. „Vy jste si chtěl něco dovolit k mé dceři, co?“ (Jedna, dvě). „Vy budete urážet ženu, která je bez ochrany, co, vy spratku, vy zbabělče?“ (Jedna, dvě). „Tu máš, a dej si pozor na své chování, ty stvůro ohavná!“

Baroski vyskočil rozzuřen. „U Jofiše, o tom ještě uslyšíte!“ křičel. „Toto mi saplatite!“

„Kolikrát vám bude libo, vy mrňavý Benjamine,“ zvolala vdova. „Auguste,“ (k pážeti), „to klepal kapitán?“ Nato si Baroski šel pro klobouk. „Auguste, ukaž tomuto drzounovi dveře, a jestliže se ještě někdy pokusí přijít, zavolej strážníka, slyšíš?“

Učitel hudby zmizel velmi rychle a obě dámy, místo co by byly vyděšeny nebo dostaly hysterický záchvat, jak by byly učinily ženy z lepší společnosti, smály se rozpakům té protivné stvůry, jak ho nazývaly. „Takový človíček, a on se postaví proti mému Howardovi!“ řekla Morgiana se slušivou pýchou; ale dohodly se mezi sebou, že se Howard nic nedoví o tom, co se stalo, aby snad nedošlo k nedoro-

zumění nebo aby ho to nemrzelo. A tak když přišel domů, nepadlo o tom ani slovo; a nebýt toho, že ho manželka přivítala s větší srdečností než obvykle, vůbec byste byli neuhodli, že se přihodilo něco mimořádného. Není to má chyba, že hrdinka nebyla citlivější a že neměla ani nejmenší příležitost použít čpavé soli nebo projevit příznak záchvatu mdloby; ale bylo to tak a pan Howard Walker se nedověděl o hádce mezi svou ženou a jejím učitelem nic, až...

Až byl příštího dne zatčen na základě žaloby Benjamina Baroskiho, znějící na dvě stě dvacet guinejí, a protože nemohl zaplatit, odvedl ho pan Tobiáš Larkins do vazby ke svému zaměstnavateli v Chancery Lane.

Kapitola pátá

V níž se pan Walker dostane do nesnází a paní Walkerová podnikne řadu bláhových pokusů, aby ho zachránila

Doufám, že milovaný čtenář není dost pošetilý, aby si představoval, že pan Walker, když se octl pro dluhy ve vězení v Chancery Lane, byl tak naivní, aby se obrátil o pomoc na některého ze svých přátel (na ony velké osobnosti, jež se objevovaly tu a tam v tomto malém příběhu a sloužily k tomu, aby mu dodaly módní ráz). Ne, ne, znal svět příliš dobře; a věděl také, že by mu Billingsgate sice věnoval tolik tuctů lahví klaretu, kolik by jich dokázal prolít hrdlem, jak se říká (nemohu za to, milostivá, že rčení není vybranější), a že by mu Vauxhall půjčil kočár, poklepal mu na rameno a poobědval v jeho domě, ale že by jejich lordstva byla raději viděla pana Walkera viset na trámě před Old Bailey, než by mu byla věnovala sto liber.

A proč, přísambůh, bychom měli očekávat na světě něco jiného? Pozoruji, že lidé, kteří si stěžují na sobeckost světa, jsou stejně sobectí jako svět sám a nejsou o nic štědrější než jejich sousedi; a jsem si docela jist, že by se byl kapitán Walker zachoval ke svému příteli v nouzi naprosto stejně, jak se stalo jemu, když se octl v nouzi. Jedině jeho paní byla dotčena tím, že byl uvězněn; pokud jde o klub, ten pokračoval, musíme říci, přesně stejně jako den před jeho zmizením.

Mimochodem, co se týče klubů, což bychom zde nemohli – kdybychom se neobávali, že příliš dlouho zdržíme krásné čtenářky – zahájit užitečnou rozpravu o povaze přátelství, jež se v klubech uzavírají, a o vznešeném citu sobectví, jež v mužském pokolení tak snadno podněcují? Nechávám stranou otřepané stesky, jako je opouštění domova, podněcování labužnictví a přepychových návyků atd. Ale podívejte se také na styky členů klubu mezi sebou. Jen se podívejte, jak se vrhají na večerník! Jen si všimněte, jak si Shiverton

poroučí zatopit o psích dnech a Swettenham otvírá okna v únoru! Vizte, jak si Cramley dává na talíř celá krocaní prsa a kolikrát Jenkins vrací svou žebráckou půlpintu sherry! Klubovnictví je organizovaný egoismus. Klubovní důvěrnost je pečlivě a podivuhodně odloučena od přátelství. Stýkáte se se Smithem dvacet let, vyměňujete si s ním denní novinky, smějete se s ním poslednímu vtipu, seznámíte se s ním, jak se jen dva muži mohou seznámit – a jednoho dne čtete na konci seznamu členů klubu oddělený odstaveček, vybavený všemi poctami –

ZESNULÍ ČLENOVÉ

Pan John Smith,

anebo naopak on má výhodu, že čte vaše jméno, vybrané pro podobné typografické odlišení. Je tam, ten hrozný, malý výlučný seznam na konci každého klubovního katalogu – tomu se nevyhnete – já sám jsem členem osmi klubů a vím, že se v té neblahé kategorii jednoho roku objeví pan George Savage Fitz-Boodle (ledaže by se zalíbilo osudu odvolat mého bratra a jeho šest synů, pak by tam ovšem stálo sir George Savage Fitz-Boodle, baronet). Ten seznam tam je a já na něm musím sestoupit až dolů. Přijde den a už mne nebude vidět ve výklenku okna, někdo jiný bude sedět v uprázdňném křesle; rubber začne jako obvykle, ale Fitz tam jaksi nebude. „Kde je Fitz?“ zeptá se Trumpington, který právě přijede od Rýna. „Vy to nevíte?“ řekne Punter a obrátí palec dolů ke koberci. „Vy jste, myslím, vedl klub?“ řekne Ruff svému partnerovi (tomu *druhému* partnerovi!) a číšník sfoukne svíčku.

Během této malé pauzy jsem se oddával naději, že každický člen klubu, který toto čte, má z četby prospěch. Třebas je členem, jak říkám, osmi klubů, zemře a žádný z pěti tisíc členů ho nebude postrádat. Nechť odpočívá v pokoji; číšníci na něho zapomenou, jeho

jméno zanikne a jiný převlečník bude viset na věšáku, kde visíval jeho vlastní kabát.

A nemusím říkat, že právě v tom je krása klubovních zařízení. Kdyby tomu bylo jinak, – kdybychom snad měli být smutni, zemřou-li naši přátelé, nebo kdybychom měli vytahovat své měšce, kdykoliv se naši přátelé octnou v tísní, dostali bychom se na mizinu a život by nestál za nic. Naším heslem budiž zapnout kapsy i srdce a žít si vesele – stačí, plujeme-li po proudu života sami; jestliže se nám lepí na paty Chudoba nebo chytá-li nás za loket Přátelství, odkopněme je. Každý sám za sebe, to je to pravé slovo, a dá to dost práce i tak.

Můj přítel kapitán Walker se těmito hesly řídil tak dlouho a odhodlaně, že mu bylo úplně jasno, když se sám dostal do úzkých, že mu nepomůže jediná duše v celém vesmíru, a proto se podle toho zařídil.

Když byl odveden do šatlavy k panu Bendigovi, velmi povýšeně se na tohoto pána obrátil, vytáhl z kapsy prázdný šek, a vyplniv jej přesně na částku žaloby, rozkázal panu Bendigovi, aby ihned odemkl dveře a propustil ho.

Pan Bendigo se náramně šelmovsky usmál, zvedl ke svému zvlášť ostře orlímu nosu prst plný diamantových prstenů a zeptal se pana Walkera, vypadá-li snad jako zelenáč. Touto veselou a bodrou otázkou chtěl dát najevo své podezření, že dokument, který mu pan Walker předložil, asi nevyhovuje.

„Hrom do vás, člověče!“ řekl pan Walker, „běžte si dát šek proplatit a hněte sebou. Pošlete svého člověka drožkou, tu na to máte půlkorunu.“ Sebejistě vystupování soudního úředníka poněkud zviklalo, takže se zeptal, přeje-li si pán nějaké osvěžení, než se jeho člověk vrátí s vyplacenou částkou šeku, a jednal se svým vězněm velmi slušně po celou dobu poslovy nepřítomnosti.

Ale poněvadž kapitán Walker měl aktivum pouhých dvou liber, pěti šilinků a dvou pencí (tato částka pak byla, po odečtení soud-

ních výloh, rozdělena mezi jeho věřitele), bankéři samozřejmě odmítli vyplatit kapitánův šek na dvě stě dvacet liber a napsali na papír prostě slova: „Žádná aktiva.“ Když dostal tuto odpověď, nebyl Walker ani zdaleka sklíčen, nýbrž dal se vesele do smíchu, vytáhl skutečnou pětilibrovou bankovku a poslal svého hostitele pro láhev šampaňského, kterou oba ctihodní pánové vypili v naprostém přátelství a v dobré náladě. Láhev byla sotva dopita a mladý izraelský gentleman, který v Cursitor Street zastává roli číšníka, měl zrovna čas, aby odnesl láhev a skleničky, když se chudinka Morgiana v záplavě slz vrhla svému manželovi do náručí, objala ho kolem krku, a nazývají ho svým „nejdražším, zbožňovaným Howardem“, málem by se mu byla zhroutila k nohám v mdlobách, nebýt toho, že kapitán začal zuřivě klít a otázel se jí, jak se odvažuje jít mu na oči, když ho svou dábelskou marnotratností dostala do té bryndy. Toto oslovení chudinku okamžitě vylekalo ze záchvatu mdloby – nic neposlouží lépe hysterkám než trochu manželské příkrosti, ba hrubosti, jak mohou dosvědčit mnozí manželé, kteří tohoto léku používají.

„Mojí marnotratností, Howarde?“ pravila mdle, a že byla tak náhle napadena, úplně zanechala záměru upadnout do mdlob. „Na mou duši, miláčku, nemůžeš si opravdu stěžovat –“

„Stěžovat, madam?“ křičel výtečník Walker. „Což dvě stě guinejí není nic, na co by si člověk mohl stěžovat? Přinesla jste mi snad takový majetek, abyste si mohla dovolit brát hodiny po jedné guineji? Nepozvedl jsem vás z vašeho životního okruhu a neuvedl jsem vás mezi nejlepší lidi v celé zemi? Neoblékal jsem vás jako vévodkyni? Nebyl jsem vám takovým manželem, jakého mělo jen velmi málo žen na celém světě, madam – odpovězte mi na to!“

„Opravdu, Howarde, byl jsi vždycky velmi milý,“ vzdychala dáma.

„Nedřel jsem se a neotročil pro vás? Nebyl jsem celý den pryč, abych pro vás pracoval? Nedovoloval jsem vaší staré sprosté matce, aby přicházela do vašeho domu – do mého domu, správně řečeno? Nedělal jsem snad všechno toto?“

Nemohla to popřít a Walker, jenž byl rozzuřen (a když je muž rozzuřen, k čemu proboha je manželka, ne-li aby si na ní vylil vztek), pokračoval chvíli v tomto způsobu řeči a tak polekal a zdeptal chudinku Morgianu, že svého manžela opustila úplně přesvědčena, že je ze všech bytostí nejprovinilejší, a želela svého dvojnásob zlého osudu, že její Howard je zničen a že ona sama je příčinou jeho neštěstí.

Když odešla, nabyl pan Walker opět duševní rovnováhy (neboť nebyl z těch, které by poděsilo několik měsíců věznice) a vypil nedjednu skleničku punče ve společnosti svého hostitele, s nímž hovořil o svých záležitostech s naprostým klidem. Že hodlal zaplatit dluh a opustit zajišťovací vazbu pro dlužníky hned příštího dne, to je ovšem samozřejmé; nikdo ještě nebyl vsazen do vězení pro dlužníky, aby se nedušoval, že je hodlá zítra opustit. Pan Bendigo řekl, že by mu ze srdce rád otevřel dveře, a zatím poslal honem ke svým přátelům, nejsou-li na kapitána ještě jiné obstrukce, a dal zprávu kapitánovým věřitelům, aby proti němu uplatnili své nároky.

Morgiana odešla domů hluboce zarmoucená, jak si můžeme představit, a jen stěží zadržela slzy, když se jí páže s homolkovitými knoflíky otázalo, přijde-li pán domů brzy nebo vzal-li si klíč; a nešťastně vzlykajíc probděla celou noc a velmi časně ráno vstala, oblekla se a odešla.

Před devátou hodinou byla v Cursitor Street; a znovu se radostně vrhla do náručí svému manželovi, který se probudil, zívaje a proklínaje cosi, s ošklivým bolením hlavy, jež bylo vyvoláno veselím minulé noci. Může se to zdát dosti divné, ale snad není v Evropě místa, kde by bylo veseleji než ve vězeních pro dlužníky; a prohlašuji za sebe (míním ovšem, že jsem tam byl navštívit přítele), že jsem u pana Aminadaba obědval stejně nákladně jako u Longů.

Musíme však vysvětlit Morgianinu radost, jež byla při trapném postavení jejího manžela a po starostech předešlé noci dost nepochopitelná. Nuže tedy, když paní Walkerová ráno odcházela,

s velikánským košem pod paží, řekl sluha: „Mám vám ten košík nést, milostpaní?“ a velmi pohotově se ho chopil.

„Ne, děkuji vám,“ zvolala jeho paní stejně dychtivě, „je to jen –“

„Nu ovšem, milostpaní,“ odpověděl hoch pohrdlivě, „však já vím, co to je“

„Sklo,“ pokračovala paní Walkerová a strašně zrudla. „Bud'te tak laskav a zavolejte kočár, pane, a nemluvte, nejste-li tázán.“

Mladík zmizel, aby vyřídil úkol, kočár byl zavolán a předjel. Paní Walkerová do něho vklouzla se svým košem a sluha zašel dolů k přátelům v kuchyni a řekl: „Už je to tady! Pán je v bryndě a paní jela zastavit stříbro.“ Když kuchařka onoho dne vycházela ven, dala si do košíku nějak omylem tucet nožů a postříbřený kalíšek na vajíčka. Když komorná šla odpoledne na procházku, ukázalo se, že měla příležitost vzít si osm batistových kapesníčků (označených monogramem její paní), půl tuctu párů střevíčků, dlouhé i krátké rukavičky, nějaké hedvábné punčochy a lahvičku voňavky s pozlacenou zátkou. „Obě nové kašmírské šály jsou pryč,“ řekla, „a ve skřínce na šperky už má paní Walkerová jen karton špendlíků a starý korálový náramek!“ Pokud jde o sluhu, ten neustále běhal do pánovy oblékárny a prohledával všechny kapsy jeho šatů; z některých obleků si udělal balík a otevřel všechny zásuvky, které Walker před odchodem neuzamkl. Našel jen tři půlpence, kolek a asi pětáctýřicet živnostnických účtů, úhledně označených a svázaných červenou tkanicí. Tito tři ctihodní lidé, podomek, který byl velkým obdivovatelem komorné Trimmerové, a strážník, přítel kuchařčin, zasedli v obvyklou hodinu k vydatnému obědu a dohodli se vespolek, že Walkerova zkáza je jistá. Kuchařka dala strážníkovi darem porcelánovou mísu na punč, kterou jí věnovala paní Walkerová; a komorná dala svému příteli „Knihu krásy“ a třetí svazek Byronových básní ze stolu v přijímacím pokoji.

„Ať mě hrom, jestli si nevzala i ty malé francouzské hodiny,“ řekl sluha, a opravdu tomu tak bylo; hodiny vklouzly do koše, kde

ležely zabaleny do jedné z šál paní Walkerové, a pak se jaly bláznivě a nepřírozeně mnohokrát odbíjet, když Morgiana vynášela své poklady z drožky. Kočí smutně pokýval hlavou, když ji viděl, jak jde co nejchvatněji pod svým těžkým břemenem a mizí za rohem ulice, v níž je slavný klenotnický závod pana Ballse. Je to velký obchod s nádhernými stříbrnými poháry a podnosy, se vzácnými holemi s pozlacenou rukojetí, s flétnami, hodinkami, diamantovými brožemi a s několika krásnými ukázkami starých mistrů za výkladem; a na dveřích pod slovy

BALLS, KLENOTNÍK,

čtete

Půjčují se peníze.

v opravdu nejmenších typech písma.

Rozhovor s panem Ballsem nemusíme popisovat, ale byl jistě uspokojivý, neboť Morgiana se po půlhodině vrátila, naskočila do kočáru s rozzářenýma očima a řekla kočímu, aby jel *klusem* do Cur-sitor Street, což kočí s úsměvem slíbil a opravdu vyrazil tím směrem rychlostí čtyř mil za hodinu. „To jsem si myslel,“ řekl filozofický drožkář. „Když je muž v bryndě, nezáleží ženě na stříbrných lžících.“ A byl jejím počínáním tak potěšen, že zapomněl naříkat, když s ním vyrovnávala účet, ačkoliv mu dala jen dvojnásobek jízdného.

„Zaved'te mne k němu,“ řekla mladému Hebrejci, jenž jí otevřel dveře.

„Ke komu?“ zeptal se sarkastický mladík. „Takových je tu dvacet. Nějak jste si přivstala.“

„Ke kapitánu Walkerovi, mladý muži,“ odpověděla Morgiana povýšeně, načež jí mladík otevřel druhé dveře, a vida pana Bendiga, jak v květovaném županu sestupuje ze schodů, zavolal: „Tati, je tu

nějaká paní za kapitánem.“ „Přišla jsem pro něho,“ pravila a chvějící se rukou mu podala svazek bankovek. „Tu máte částku, kterou požadujete, pane – dvě stě dvacet liber, jak jste mi řekl včera večer.“ Žid si vzal bankovky a zašklebil se, když se na ni podíval, a zašklebil se dvojnásob, když se podíval na svého syna, a požádal paní Walkerovou, aby s ním šla do pracovny a vzala si potvrzení. Když se dveře onoho pokoje zavřely za dámou a za jeho otcem, rozřehtal se pan Bendigo mladší takovým smíchem, že je těžko jej slovy popsat, a vyběhl ihned na dvůr, kam si někteří nešťastní obyvatelé domu již vyšli na vzduch, a pověděl jim něco, co ty lidi rozesmálo stejně halasně, jako se předtím smál on.

Nu a když si radostně vzala od pana Bendiga stvrzenku (jak se jí zardělý tváře a rozbušilo srdce, když ji osušovala na svém papíru!) a když zase silně zbledla slyšíc, že kapitán měl velmi zlou noc, pravila: „Však není divu, chudáček!“ (Načež pan Bendigo, nemaje na koho se šklebit, uškíbl se na bustu pana Pitta, jež zdobila jeho příruční skříň.) Když se tedy vyřídily tyto předběžné záležitosti, byla Morgiana uvedena do pokoje svého manžela, vrhla se znovu do náručí a kolem krku svému nejdražšímu Howardovi a pověděla mu s nejsladším úsměvem na světě, že se má honem obléci a jet domů, neboť snídaně už čeká a kočár je přede dveřmi.

„Jak to myslíš, miláčku?“ řekl kapitán, trhl sebou a vypadal nesmírně překvapen.

„Chci tím říci, že můj drahoušek je na svobodě, že ten protivný mužíček je zaplacen – nebo aspoň ten hrozný soudní úředník.“

„Tys byla u Baroskiho?“ zeptal se Walker a silně zrudl.

„Ale Howarde!“ řekla jeho žena, úplně rozhořčena.

„Dala – dala ti ty peníze matka?“ otázal se kapitán.

„Ne; měla jsem je u sebe,“ odvětila paní Walkerová s významným pohledem.

Walker byl překvapen ještě víc než předtím. „A máš u sebe ještě nějaké peníze?“ zeptal se.

Paní Walkerová mu ukázala peněženku s dvěma guineami. „To je všecko, miláčku,“ pravila. „A byla bych ráda,“ pokračovala, „kdybys mi dal šek, abych mohla zaplatit celou řadu drobných účtů, jež se mi v posledních několika dnech nějak sešly.“

„Dobře, dobře, dostaneš šek,“ řekl pan Walker, začal se honem strojit, a když byl hotov, zazvonil si na pana Bendiga, požádal ho o účet a sdělil mu své přání, že chce jet okamžitě domů.

Vážený soudní vykonavatel přinesl účet, ale pokud jde o jeho propuštění, řekl, že to je nemožné.

„Jak to, nemožné?“ řekla paní Walkerová, silně zrudla a pak zase silně zbledla. „Copak jsem vám právě nezaplatila?“

„To jste zaplatila, a dostala jste stvrzenku; ale je tu ještě jedna obstávka proti kapitánovi, na sto padesát. Eglantine a Mossrose, z Bond Street – víte, voňavky za pět let.“

„Snad nechceš říci, že byla takový blázen a zaplatila, aniž ses zeptala, nejsou-li ještě nějaké jiné obstávky?“ rozkřikl se kapitán na svou manželku.

„Nu ano, je to tak,“ chechtal se pan Bendigo. „Ale ona to příště už bude znát líp; a ostatně, kapitáne, co je pro vás sto padesát liber?“

I když si Walker v tomto okamžiku nepřál nic na světě tolik jako moci svou ženu srazit k zemi, jeho rozumnost přemohla touhu po spravedlnosti – můžeme-li u něho nazvat rozumností ono smýšlení, jež záleželo v silném přání nabalamutit soudnímu vykonavateli představu, že on (Walker) je nesmírně vážený a zámožný člověk. Mnohé ctihodné osobnosti si libují v této zamilované představě, že klamou svět; namlouvají si na příklad, že je jejich bankéři pokládají za zámožné lidi, protože si udržují slušné aktivum, platí účty malých živnostníků s okázalou přesností, a tak dále – ale svět, buďme ujištění, je tak moudrý, jak má zapotřebí, a uhodne naši skutečnou situaci s podivuhodným instinktem nebo si ji zjistí se zvláštní dovedností. Londýnský obchodník patří mezi nejbystřejší znalce lidské povahy; a jestliže obchodník, oč více soudní vykonavatel? – I když na ironickou otázku: „Co je pro vás sto padesát

liber?“ Walker odpověděl, vzpamatovav se: „Je to ohavný podvod a já ty peníze nejsem dlužen o nic víc než vy, ale dám svým právníkům přesto příkaz, aby je zaplatili ještě dopoledne, ovšem s protestem.“

„Nu samozřejmě,“ řekl pan Bendigo, uklonil se a opustil místnost, takže dopřál paní Walkerové potěšení být se svým manželem *tête-à-tête*.

A když teď zůstal sám s družkou svého srdce, osopil se na ni náš ctihodný gentleman slovy, která zde nemůžeme dát na papír, protože svět je náramně štítivý a nerad slyší o darebácích celou pravdu, a poněvadž skutečně každé druhé slovo kapitánovy řeči byla taková kletba, že by to milovaného čtenáře urazilo, kdybychom je otiskli.

„– – madam,“ spustil, „já jsem si vždycky myslel, že jste blázen, ale ne takový – – blázen, vy – –! Aby vás – –, vy byste mě dohnala k šílenství s tou vaší – –“

Vidíte tedy, že je naprosto vyloučeno zaznamenat takový rozhovor slovo za slovem; a já jsem docela rád, *au reste*, že by jej redaktor Magazínu proškrtal řádek za řádkem.⁹⁶

A tak si místo tohoto rozhovoru představte ničemu, zklamaného a rozzuřeného, jak si surově zchlazuje žáhu na roztomilé ženě, která tu sedí a celá se chvěje, užaslá nad tímto nenadálým výbuchem vzteku. Představte si, jak nad ní stojí a zatíná pěsti, jak dupe a vykřikuje kletby s tváří zsinanou, čím dál divočejší ve své zuřivosti; jak ji kroutí ruku, když chce uhnout, a přestane teprve tehdy, když se ona svalí ze židle v záchvatu mdloby a s tak srdcervoucím vzdechem, že i židovský mladík, jenž naslouchal u klíčové dírky, zbledl a odešel. Nuže, snad je to lepší, když se taková rozmluva nevypráví v celém rozsahu; – nakonec, když byla Walkerova manželka v bezvědomí na podlaze, vzal džbán vody a vylil jej na ni, což ji velmi rychle přivedlo k sobě, že zatřásla svými černými lokny, podívala se mu znovu bázně do tváře, vzala ho za ruku a dala se do pláče.

96 V dalších vydáních vynecháno. Pozn. překl.

Mluvil už poněkud tišším hlasem a nechal ji, aby si pohrávala jeho rukou jako předtím; *nemohl* s ubohým děvčetem mluvit tak hrubě, když vypadala tak poraženě, prosebně a něžně. „Morgiano,“ řekl, „tvá marnotratnost a lehkovážnost mne přivedla na mizinu, bohužel. Kdybys byla raději zašla k Baroskimu, jediné tvé slovo by bylo stačilo, aby vzal žalobu zpátky, a můj majetek by býval nebyl obětován pro nic za nic, jak se teď stalo. Ale snad ještě není pozdě, abychom se zachránili. Jsem přesvědčen, že tento účet je jen obyčejné spiknutí mezi Mossrosem a tady Bendigem: musíš zajít k Eglantinovi – je to starý – je to tvůj starý citel, však víš.“

Pustila jeho ruku. „Nemohu jít k Eglantinovi po tom, co se mezi námi stalo,“ řekla; ale Walkerova tvář začala ihned nabývat jistého vzezření, že se zachvěla a honem dodala: „Dobře, dobře, drahoušku, já tam půjdu.“ „Zajdeš k Eglantinovi a požádáš ho, aby přijal směnku na tuto hanebnou pohledávku – k jakémukoliv datu, na tom nezáleží. Ale hled', aby ses s ním sešla o samotě, a jsem přesvědčen, že tu záležitost urovnáš, budeš-li chtít. Pospěš si; jed' tam rovnou a hned se vrať, mohly by se vyskytnout ještě další obtávky.“

Chvějíc se a celá poplašená, nasadila si Morgiana čepec a rukavice a šla ke dveřím. „Je krásné ráno,“ řekl Walker, dívaje se z okna, „procházka ti prospěje, A – Morgiano – neříkala jsi, že máš v kapse dvě guineje?“

„Tu jsou,“ pravila, usmála se najednou a nastavila mu tvář, aby ji políbil. Zaplatila ty dvě guineje za polibek. Nebylo to sprosté? „Je možné, že lidé dovedou milovat, i když k druhému nemají úctu?“ říká slečna Primová. „Já bych to nedokázala.“ Nikdo vás o to nežádal, slečno Primová, ale uvědomte si, že Morgiana se nenarodila s vašimi výhodami vzdělání a výchovy a byla vlastně docela ubohé všední stvoření, které milovalo pana Walkera ne proto, že jí to řekla maminka, ani proto, že to byl velmi dobře vychovaný mladý muž a náramně výhodná partie, ale protože si nemohla pomoci a nevěděla si jiné rady. A paní Walkerová se tu také nepředstavuje jako

vzor ctnosti, ach ne! Budu-li si přát vzor ctnosti, navštívím Baker Street a poprosím svou drahou (smím-li tak říci) slečnu Primovou, aby mi seděla modelem.

Pan Howard Walker je tedy bezpečně ubytován v ústavu pana Bendiga v Cursitor Street, Chancery Lane; a vypadá to jako výsměch a nedostatek citu vůči vynikajícímu hrdinovi tohoto příběhu nebo, jak by se mělo raději říci, vůči manželovi hrdinky, povíme-li, čím by byl *mohl* být, kdyby nebylo oné nešťastné malé okolnosti, že se do Morgiany zamiloval Baroski.

Kdyby se byl Baroski do Morgiany nezamiloval, byl by jí nedal dvě stě hodin po jedné guineji, byl by se neopovážil tak daleko, aby ji vzal za ruku a pokusil se ji políbit; kdyby se byl nepokusil ji políbit, ona by ho byla nezpohlavkovala; on by se byl nevytasil s žalobou proti Walkerovi; Walker by byl na svobodě, velmi pravděpodobně bohat, a tudíž zajisté i vážen; pořád to tvrdil, že ještě jen měsíc svobody a už by byl mimo dosah neštěstí.

Toto tvrzení je velmi pravděpodobně správné: Walker totiž měl úžasné podnikatelské nadání, které někdy dospěje k bohatství, nezřídka do King's Bench, a tu a tam, bohužel, do země Van Die-menovy! Byl by mohl zbohatnout, kdyby si byl udržel úvěr a kdyby ho byly nestrhly dolů jeho osobní výdaje a rozmařilost. Jedinečně využil majetku své ženy a nikdo v Londýně, jak hrdě říkal, nedostal se tak daleko s pěti sty liber. Zařídil si z nich, jak jsme viděli, dům, příborník a sklep; měl kočár a koně ve stáji a ze zbytku si nakoupil akcií ve čtyřech společnostech – ve třech byl zakladatelem a ředitelem, uzavřel nesčetné zahraniční obchody, žil a hostil přepychově a obstaral si velmi slušný příjem. Založil KAPITULNÍ PŮJČOVNU a životní pojišťovnu, objevil chimborasské zlaté doly a vytvořil společnost pro obnovu a vysušení pontinských bažin – kapitál deset milionů, protektor JEHO SVATOST PAPEŽ. V jednom večerníku bylo dokonce oznámeno, že ho Jeho Svatost jmenovala rytířem Ostruhy a nabídla mu povýšení do hraběcího stavu; a vypsál půjčku pro

Jeho Výsost kazika panamského, který mu poslal (jako dividendu) velkou stuhu řádu Hradu a Sokola, již lze vidět kterýkoliv den v jeho kanceláři v Bond Street, s pergameny podepsanými a opatřenými pečeti velkomaršála a nejvyššího sokolníka Jeho Výsosti. Za další týden byl by Walker opatřil sto tisíc liber na dvacetiprocentní půjčku Jeho Výsosti; sám by z toho byl měl patnáct tisíc provize; jeho společnosti by byly dosáhly pari a on by byl realizoval své akcie; byl by se dostal do parlamentu, byl by býval povýšen na baroneta, kdož ví? Možná na paira. „A posuďte sám, pane,“ říkával Walker svým přátelům, „mohl kdokoliv podat lepší důkaz své lásky k manželce, nežli když investoval její ubohoučké peníze tak jako já? Oni vykládají, že jsem bezcitný, pane, protože jsem neměl úspěch; pane, můj život byl řadou obětí pro tu ženu, takových, jaké dosud žádný muž nepodstoupil.“

Důkaz Walkerovy dovednosti a schopnosti v obchodních záležitostech lze vidět v tom, že skutečně uklidnil a usmířil jednoho ze svých nejzavilejších nepřátel – našeho počestného přítele Eglantina. Když se Walker oženil, Eglantine, který už nyní neměl žádné obchodní styky se svým někdejším jednatelem, se na něho tak rozzlobil, že mu poslal – jako jediný prostředek pomsty, který měl v moci – svůj účet na zboží dodané v částce sto padesáti guinejí a zažaloval ho o tuto částku. Ale Walker směle zašel ke svému nepříteli a v půlhodince byli přátelé.

Eglantine slíbil, že nárok nebude uplatňovat, a přijal místo něho tři stolibrové akcie ex-panamského vydání, vynášející dvacet pět procent splatných půlročně v bance bratří Hocusových, St. Swithin's Lane; tři stolibrové akcie, druhou třídu řádu Hradu a Sokola, se stuhou a odznakem. „Za čtyři roky, Eglantine, hochu, doufám, že ti opatřím velkou stuhu řádu,“ řekl Walker, „doufám, že budeš RYTÍŘEM VELKOKŘÍŽE s majetkem sto tisíc akrů na Panamské šíji.“

Abychom našemu ubohému Eglantinovi nekřivdili, nestál o těch sto tisíc akrů – ale hvězda mu působila radost. Ach, jak se mu hrud'

dmula rozkoší, když si přišívál na kabát kříž se stuhou; rozžehl si čtyři voskovice a díval se na sebe v zrcadle. Napříště si brával převlečník – aby pod ním mohl nosit kříž. Onoho roku si udělal výlet do Boulogne. Plavbu hrozně odstonal, ale když loď vjela do přístavu, bylo ho vidět, jak se vynořil z kabiny, kabát rozepjatý, na hrudi zářivá hvězda; vojáci mu salutovali, když šel po ulicích, říkali mu Monsieur le Chevalier, a když se vrátil domů, jal se s Walkerem vyjednávat, že by si zakoupil důstojnickou hodnost ve službách Jeho Výsosti. Walker řekl, že by mu opatřil hodnost kapitána a že poplatek panamskému *ministerstvu války* činí pětadvacet liber; tuto částku poctivec Eglantine zaplatil a dostal důstojnickou hodnost a balíček vizitek s vytištěným jménem Kapitán Archibald Eglantine, K. C. F. Mnohokrát si je vyndal z psacího stolu a prohlížel si je a kříž řádu si schoval do toaletního stolku a připínal si jej každé ráno, když se holil.

Jeho Výsost kazik, jak je známo, přijel do Anglie a ubytoval se v Regent Street, kde uspořádal ranní recepci, na níž se Eglantine objevil v panamské uniformě a byl velmi milostivě přijat svým panovníkem. Jeho Výsost navrhla, že udělá kapitána Eglantina svým pobočníkem v hodnosti plukovníka, ale kapitánova pokladna na tom byla v tu chvíli bídňě a poplatky „ministerstva války“ byly nálehavé. Zatím Jeho Výsost opustila Regent Street, někteří říkali, že se vrátila do Panamy, jiní, že je ve svém rodišti Corku, a opět jiní, že žije v ústraní v New Cut v Lambethu; rozhodně ho nějaký čas nebylo vidět, takže se postup kapitána Eglantina neuskutečnil. Eglantine se jaksi styděl zmínit se o své vojenské a rytířské hodnosti panu Mossrosovi, když se tento pán stal jeho společníkem, a podržel tyto skutečnosti v tajnosti, dokud nebyly odhaleny velmi trapnou okolností.

Téhož dne, kdy byl Walker zatčen na základě žaloby Benjaminu Baroskiho, objevila se v novinách zpráva o uvěznění Jeho Výsosti knížete panamského pro účet nezaplacený hokynáři na Radcliff

Stighway. Úřad, jemuž si hokynář přišel stěžovat, ho při této příležitosti důkladně pošádil. Zeptal se, nepila-li snad Jeho Výsost jako duha; zda s sebou nepřivezla z Panamy nějaké divošské krásky, a tak dále; a celý soud, jak praví zpráva, „se válel smíchy, když se Bonifác vytasil se žlutozelenou stuhou a s velikou hvězdou řádu Hradu a Sokola, který mu Jeho Výsost nabídla místo zaplacení svého malého účtu“.

A právě když četl s krvácejícím srdcem zmíněný dokument, vrátil se Mossrose ze své denní pochůzky do City. „Nu což, Eglantine, už jste slyšel tu nofinku?“

„O Jeho Výsosti?“

„O fašem pšíteli Valkerovi; je satčen pro dvě stě liber!“

Ale tu se Eglantine už nezdržel a vyprávěl mu svou historii, jak ho Walker přiměl k tomu, aby místo zaplacení účtu přijal za tři sta liber panamských akcií, a proklínal svůj osud, že byl tak pošetilý.

„Nu dobrá, to stačí vystavit jiný účet,“ řekl mladší voňavkář. „Odpšísáhnite, še vám dluší sto padesát liber, a dostaneme na něho satykač ještě dnes odpoledne.“

A tak byl vyžádán další zatykač na kapitána Walkera.

„Sa den nebo dva tu asi budete mít jeho šenu,“ řekl pan Mossrose svému společníkovi, „ti chlapi dycky posílají své manšelky, ale já doufám, že budete vědět, jak s ní jednat.“

„Ta mi nestojí ani za shnilou hrušku,“ řekl Eglantine. „Setřu ji jako prach z krbu. Po tom, jak se ta ženská ke mně zachovala, bych ji rád viděl, bude-li mít odvahu ke mně přijít; a jestli to udělá, pak uvidíte, jak s ní zatočím.“

Ctihodný voňavkář byl skutečně rozhodnut, že bude vůči své staré lásce naprosto neoblomný, a večer v posteli několikrát přehrál scénu, která se měla rozvinout, kdyby snad přece jen došlo k setkání. Och, to bude velkolepé, říkal si v duchu, až uvidím hrdou Morgianu na kolenou; a já jí ukážu na dveře a řeknu: „Madam, to vy jste toto srdce zatvrdila proti sobě, to vy; pohřbete vzpomínku

na staré časy, na ty staré časy, kdy jsem myslel, že mi pukne srdce, ale nestalo se tak – nikoliv, srdce jsou z tužší látky. Neumřel jsem, jak jsem se obával, vydržel jsem to a žiju, abych viděl ženu, kterou pohrdám, u svých nohou – ha, ha, u svých nohou!“

Uprostřed těchto myšlenek Eglantine usnul; ale bylo zřejmé, že představa, jak se opět sejde s Morgianou, jej silně vzrušovala, neboť proč by se byl tak usilovně připravoval na tolik heroismu? Jeho spánek byl velice přerývaný a neklidný; viděl Morgianu v tisíci podobách; zdálo se mu, že jí upravuje účes; že s ní jede na koni do Richmondu; že se jeho kůň proměnil v draka a Morgiana ve Woolseyho, jenž ho chytil za krk a rdousil ho, zatím co drak hrál na klapkovou trubku. A ráno, když Mossrose odešel za svými záležitostmi do City a on sám seděl ve své pracovně a četl *Morning Post*, ach, jak mu zabušilo srdce, když paní jeho snů skutečně stanula před ním!

Mnohá dáma, která v Eglantinově krámu kupovala kartáčky, by byla dala deset guinejí za takovou barvu, jakou měl on, když ji spatřil. Srdce mu mocně bušilo, málem se dusil ve své šněrovačce – připravil se sice na návštěvu, ale odvaha ho opustila, když k ní teď došlo. Oba několik minut mlčeli.

„Vy víte, proč jsem přišla,“ řekla posléze Morgiana zpod svého závojíčku, ale odsunula jej, když mluvila.

„Já – totiž – ano – je to trapná záležitost, madam,“ odpověděl, podíval se na její bledou tvář a celý rozčilený se honem odvrátil. „Prosím vás, abyste se obrátila na firmu Blunt, Hones a Sharpes, mé právní zástupce, madam,“ dodal, když se trochu vzpamatoval.

„Od vás jsem toto neočekávala, pane Eglantine,“ řekla dáma a začala vzlykat.

„A po tom, co se stalo, neočekával jsem já návštěvu od vás, madam. Domníval jsem se, že paní kapitánová Walkerová je příliš velká dáma, než aby navštívila chudáka Archibalda Eglantina (ačkoliv ho navštěvují někteří z prvních mužů v zemi). Mohl bych vám snad být v něčem k službám, madam?“

„Ach, Bože!“ zvolala ubohá žena. „Což už nemám na světě jediného přítele? Nikdy jsem si nemyslela, že i vy byste mne opustil, pane Archibalde.“

Toto „Archibalde“, vyslovené po staru, na voňavkáře zřejmě zapůsobilo; zamrkal a na okamžik se na ni zadíval velmi dychtivě. „Čím vám mohu posloužit, madam?“ řekl konečně.

„Co je to za účet na pana Walkera, pro který je teď ve vězení?“

„Voňavkářské zboží za pět let; ten člověk spotřeboval víc kartáčů na vlasy než kterýkoliv vévoda v zemi, a pokud jde o kolínskou, snad se v ní koupal. Objednával si u mne jako nějaký lord. Nikdy mi nezaplatil ani šilink – tál mne do nejcitlivějšího místa – ale, och, och, *na tom* nezáleží: říkal jsem, že se pomstím, a také se *pomstím!*“

Voňavkář už byl v tu chvíli zase v ráži, utíral si svou tlustou tvář kapesníkem a zíral na paní Walkerovou nejrozhodnějším pohledem.

„Že se pomstíte? Na kom? Archibalde – pane Eglantine, chcete se pomstít na mně – na ubohé ženě, kterou jste uvrhl do neštěstí? Kdysi byste to byl neudělal.“

„Ha! A vy jste se ke mně *kdysi* také zachovala skvěle,“ řekl Eglantine. „Nevykládejte mi o žádném *kdysi*, madam. Pohřbete vzpomínku na kdysi jednou provždy! Myslel jsem si kdysi, že mi pukne srdce, ale nestalo se tak, srdce jsou z tužší látky. Neumřel jsem, jak jsem se obával; vydržel jsem to – a žiji, abych viděl ženu, která mnou pohrdla, u svých nohou.“

„Ach, Archibalde!“ to bylo vše, na co se dáma zmohla, a jala se opět vzlykat; pro voňavkáře to byl asi její nejlepší argument.

„Nu pravda, Archibalde!“ pokračoval a začal se naparovat. „Neříkejte mi Archibalde, Morgiano. Jen si představte, jaké jste *mohla* mít postavení, kdybyste se byla rozhodla, kdybyste, kdybyste – mě byla mohla nazývat Archibalde. Teď to nemá smyslu,“ dodal se srdcervoucím patosem, „ale i když mi bylo ukřivděno, nemohu se dívat na ženy v slzách – povězte mi, co mohu udělat.“

„Drahý, hodný pane Eglantine, vzkazte svým právníkům, aby zastavili to hrozné soudní stíhání – přijměte Walkerovo uznání dluhů. Až bude na svobodě, určitě bude mít v několika dnech ohromné množství peněz a všecinko vám zaplatí. Neničte ho – neničte mě tím, že budete trvat na tom, aby vám zaplatil zrovna teď. Bud'te zase ten starý milý Eglantine, jako jste býval.“

Eglantine ji vzal za ruku, což Morgiana neodmítla; myslel na staré časy. Znal ji skoro od dětství; a jako děvčátko ji u Ledvinkářů houpával na koleně; jako ženu ji zbožňoval – srdce mu jihlo.

„Vlastně mi svým způsobem zaplatil,“ rozumoval voňavkář sám u sebe – „ty akcie, i když za moc nestojí, jsem si v dobré víře vzal a nemohu se na ni přece dívat, jak pláče, nebo dokonce přišláp-nout ženu v neštěstí. Morgiano,“ dodal hlasitě a povzbudivě, „bud'te dobré mysli; zařídím propuštění vašeho manžela, *budu* tím starým milým Eglantinem, jako jsem býval.“

„Bud'te tím starým milým oslem, jakým jste býval!“ zařval v tom okamžiku hlas, který pana Eglantina polekal. „Jste starý tlustý blá-sen, Eglantine, když se vzdáváte našich spravedlivých pohledávek, jen vám sem přijde nějaká šenská fňukat a brečet – a k tomu ještě taková ženská!“ křičel pan Mossrose – neboť to byl jeho hlas.

„Taková ženská, pane?“ zvolal starší společník.

„Ano, taková šenská – což vám nedala sama košem? – Copak ne-zkoušela tu hru i s Baroskim? A vy jste takový selenáč, še se vzdáte sto padesáti liber, protože si usmyslí přijít sem a fňukat? Já ne, to vám povídám. Ty peníze jsou stejně moje jako vaše, a já je dostanu, anebo si podrším Walkera v chládku, uvidíte.“

V přítomnosti společníka Eglantinův bázlivý dobrý duch, který ho pohnul k milosrdenství a laskavosti, najednou rozepjal svá vy-lekaná křídla a odletěl.

„Vidíte, jak to je, paní Walkerová,“ řekl se sklopenýma očima, „je to obchodní záležitost – ve všech těch obchodních záležitostech tady rozhoduje pan Mossrose; že je to pravda, pane Mossrosi?“

„Však by to byl pěkný obchod, kdybych tu nerozhodoval já,“ odpověděl Mossrose zarputile. „Heleďte, paní,“ řekl, „já vám povím, co udělám, já si vesmu padesát procent, ani o šesták míň – dejte mi je, a váš manšel je venku.“

„Och, pane, Howard vám zaplatí za týden.“

„Dobrá, ať tedy sůstane u mého strýce Bendiga ještě týden a potom si odejde, má se tam docela dobře,“ řekl Shylock a ušklíbl se. „Neměl byste jít raději do krámu, pane Eglantine,“ pokračoval, „a hledět si práce? Paní Walkerová přece nemůže chtít, abyste ji celý den poslouchal.“

Eglantine byl rád, že je takto omluven, a vykradl se z ateliéru nikoliv do krámu, nýbrž do svého pokoje. Tam si vypil velkou sklenici maraschina a seděl zarudlý a nesmírně rozčilen, dokud Mossrose nepřišel a neřekl mu, že paní Walkerová odešla a už ho víckrát nebude obtěžovat. Ale přestože vypil ještě několik dalších sklenic maraschina a šel večer do divadla a potom ještě do sklípku, ani likér, ani divadelní hra, ani rozkošné veselé zpěvy ve sklípku mu nevypudily z hlavy paní Walkerovou, vzpomínky na staré časy a obraz jejího bledého uplakaného obličeje.

Morgiana vyklopýtala z krámu, sotva vnímajíc hlas pana Mossrose, jenž říkal: „Přistoupím na čtyřicet procent“ (a odešel za svými povinnostmi, proklínaje sama sebe, že byl takový útlocitný blázen a vzdal se tak velké části svých práv kvůli brečící ženské). Morgiana, jak říkám, vyklopýtala z krámu a šla po Conduit Street plačíc, usedavě plačíc. Byla úplně zesláblá, neboť ráno nic nesnídala kromě sklenice vody, kterou jí dal paštikář na Strandu, a musela se přidržet zábradlí u kteréhosi domu, právě když ze dveří vycházel nějaký malý gentleman se žlutým kapesníkem pod paží.

„Bože na nebi, paní Walkerová!“ zvolal ten pán, nebyl to nikdo jiný než pan Woolsey, který odcházel zkusit zákazníkovi kabát. „Je vám špatně? – Co se stalo? – Proboha, pojdte dovnitř!“ a vzal ji pod paží a zavedl do svého pokoje, tam jí nabídl židli a v minutě

bylo před ní víno s vodou, ještě dříve, než o sobě mohla říci jediné slovo.

Jakmile se trochu vzpamatovala, vyprávěla, chudinka, neustále při tom vzlykajíc, jak nejlépe dovedla, svou malou historii. Pan Eglantine dal zavřít pana Walkera; ona se snažila získat pro něho čas, Eglantine odmítl.

„To ukrutné, zbabělé zvíře,“ řekl věrný Woolsey. „Jí něco odmítnout! Má drahá,“ dodal, „já sice nemám důvodu, abych miloval vašeho manžela, a vím toho o něm příliš mnoho, než abych si ho vážil; ale miluji a vážím si vás a vzdám se posledního šilinku, abych vám pomohl.“ Načež Morgiana dokázala jen vzít jeho ruku a plakat mnohem více než předtím. Řekla, že pan Walker bude mít za týden spoustu peněz, že je nejlepší manžel a že by o něm pan Woolsey určitě smýšlel lépe, kdyby ho znal; že účet pana Eglantina dělá sto padesát liber, ale že by pan Mossrose přijal čtyřicet procent, kdyby pan Woolsey mohl říci, kolik to je.

„Zaplatím třebas tisíc liber, abych vám prospěl,“ řekl pan Woolsey a vyskočil. „Počkejte tady deset minut, má drahá, než se vrátím, a vše bude v pořádku, uvidíte.“ V deseti minutách byl zpět, zavolal drožku ze stanoviště naproti (všichni kočí tam viděli a provázeli svými poznámkami ustarané pohledy paní Walkerové) a v okamžiku odjeli do Cursitor Street. „Oni ten celý dluh vyrovnají za dvacet liber,“ řekl a ukázal jí příkaz v tom smyslu od pana Mossrose panu Bendigovi, opravňující jej propustit Walkera, jakmile dostane od pana Woolseyho potvrzení, že tuto dlužnou částku přejímá.

„Nemá smyslu platit,“ řekl pan Walker zachmuřeně, „jen byste se okrádal, pane Woolsey – došlo sedm dalších obstavěk, zatím co má žena byla pryč. Musím teď před soud, ale,“ zašeptal krejčímu, „milý pane, mé *čestné* dluhy jsou posvátné, a budete-li tak laskav a půjčíte těch dvacet liber *mně*, zavazuji se vám svým čestným slovem gentlemana, že vám je vrátím, jakmile se dostanu z bryndy.“

Je pravděpodobné, že to pan Woolsey odmítl, neboť sotvaže odešel, začal Walker v hrozném vzteku proklínat svou ženu za to, že procourala celé tři hodiny na silnici. „K čertu, madam, proč jste si nevzala drožku?“ řval na ni, když se dověděl, že šla na Bond Street pěšky. „Ty obstávky přišly zrovna před půlhodinou a já jsem už mohl být venku, nebýt vás.“

„Ale Howarde,“ odpověděla, „copak sis nevzal – copak jsem ti nedala svůj – svůj poslední šilink?“ a zhroutila se na židli a plakala usedavěji než kdy předtím.

„Nu dobře, miláčku,“ řekl její roztomilý manžel a trochu se začervenal, „nic si z toho nedělej, nebyla to tvá vina. Jde jen o to, že musím před soud. Nejsou to tak velké částky. Odpouštím ti to.“

Kapitola šestá

V níž pan Walker zůstává i nadále v nesnázích, ale projevuje ve svém neštěstí velkou odevzdanost

Když viděl, že nepřátelům nemůže uniknout a že je jeho povinností muže, aby se proti nim obrátil a čelil jim, rozhodl se vzorný Walker, že opustí skvělý, i když těsný byt, který mu opatřil pan Bendigo, a podstoupí mučednictví Fleetu. A tak přešel ve společnosti tohoto pána do věznice Jejího Veličenstva a odevzdal se do péče tamějších úředníků; a neucházel se ani o uplatnění pravidel (podle nichž tenkrát bylo značně ulehčeno vězení některým dlužníkům), protože věděl až příliš dobře, že na celém širém světě není človíčka, který by poskytl záruku za ty hrozné sumy, jež zněly k jeho tíži. Jak velké to byly částky, na tom nezáleží, a v této věci nepokládáme nikterak za nutné, abychom ukojili čtenářovu zvědavost. Mohl být dlužen stovky nebo i tisíce, to mohou říci jenom jeho věřitelé; platil úroky, o nichž jsme se prve zmínili, a tím dával najevo úmysl uspokojit všechny pohledávky až do posledního haléře.

Když Morgiana opustila manžela a odjela do domku na Connaught Square, otevřelo jí páže dveře a ihned ji požádalo o zaplacení mzdy; a v přijímacím pokoji, na žluté saténové pohovce, seděl nějaký ošumělý člověk (se džbánem piva na albu vedle sebe, aby se neumazal palisandrový stůl) a ten ošumělý člověk poznamenal, že zabavil nábytek na exekuci soudní pohledávky. Další ošumělý člověk byl v jídelně, četl noviny a pil gin; oznámil paní Walkerové, že je zástupcem jiné soudní pohledávky a jiné exekuce. „V kuchyni je ještě jeden,“ řeklo páže, „dělá si inventář nábytku a zaklíná se, že vás dá zavřít pro podvod, že jste zastavila stříbro.“

„Pane,“ řekl pan Woolsey, neboť tento ctihodný muž doprovodil Morgianu až domů, „pane,“ řekl a zamával před pážetem holí, „jestliže si dovolíte ještě nějakou takovou drzost, otřískám vám

z kabátu všechny ty knoflíky do posledního.“ A protože tam těchto ozdob bylo aspoň čtyři sta, páže zmlklo. Pro Morgianu to bylo velké štěstí, že ji počestný a věrný krejčí doprovodil. Ten dobrý brach na ni čekal velmi trpělivě celou hodinu ve společenské místnosti neboli kavárně zajišťovacího domu, neboť si byl velmi dobře vědom toho, že cestou domů bude potřebovat ochránce; a jeho laskavost bude oceněna tím více, řekneme-li, že po celou tu dobu, co čekal v kavárně, byl vystaven prosbám, ba i urážkám korneta Fipkina od modrokabátníků, který byl uvězněn na základě žaloby firmy Linsey, Woolsey a spol. a náhodou v té místnosti právě snídal, když vstoupil jeho zatvrzelý věřitel. Kornet (osmnáctiletý hrdina, jenž v holinkách dosahoval výšky aspoň pěti stop a tří palců a dlužil patnáct tisíc liber) se zatvrzelostí svého věřitele tak rozzuřil, že by byl, podle jeho vlastních slov, vyhodil krejčíka z okna, kdyby v něm nebyly mříže; také se vážně zabýval myšlenkou, že krejčímu srazí hlavu, ale krejčí příslušným způsobem vysunul pravou nohu, zatal pěsti a řekl mladému důstojníkovi: „Tak pojď,“ načež kornet krejčímu vynadal, že je snob, a vrátil se k snídani.

Kornet později použil výhody zákona a je nyní sir Frederick Fipkin Fipkin z Fipu, vážený pán ohařů v -ském hrabství. To jenom prostáčkům a zbabělcům jsou postrachem anglické zákony o dlužnících a věřitelech – čelte jim směle a zmizí jako duchové před směělými rytíři dávných dob, ale jen ať si někdo projeví strach, pak je takový bázlivý ubožák na věky jejich otrokem. Všichni známe lidi, kteří podstoupili desetkrát tak zvaný „očistný proces“ – zeptejte se jich, zda *oni* se ho bojí. Pcha! Nic to není. A v tomto ohledu je náš zákon moudrý a milosrdný. Je postrachem tak zvaných poctivců, to je pravda; ale na druhé straně je velkou úlevou a útěchou jiných lidí – je filantropickou odměnou těch, kdož musí mít své pohodlí a nemohou žít bez jezdeckého koně nebo obědovat bez šampaňského a kdož by beznadějně chřadli, kdyby jim obdivuhodný systém ÚVĚRU neopatřoval zdarma všechny ty malé potřeby a přepychové

předměty, bez nichž se osoby jistého jemného založení nemohou obejít.

Vezměme si příklad z druhé strany – jistý můj přítel onehdy obědval v klubu Coke-upon-Lyttelton a předložil tam několika přátelům právníkům tento případ. Byl s rodinou dva roky v cizině a dal svůj dům na starost sloužícímu za stravu a mzdu. Když se vrátil, přinesl mu drůbežář účet za prvotřídní dorkingskou drůbež, krocany, holoubátka a takové lahůdky, jež byly jeho rodině dodány za jejich pobytu pět set mil daleko v cizině. „Část toho účtu,“ mínil, „může být správná, neboť je datována, jak vidíte, před třemi roky; a paní Jonesová je teď v Mnichově a nemůže si vzpomenout, zda jej zaplatila. Ale není-li to nesmyslné, že bych měl zaplatit i tu *druhou* část? Platit za drůbež, která nikdy nepřešla přes můj práh, a za mladé krocany, z nichž jsem neviděl ani jedině péro?“ Ale právníci řekli jednohlasně: „Zaplatte to. Bude vás to stát víc, vyhrajete-li při, nežli když zaplatíte účet.“ „A já sám,“ podotkla jedna velká právnická autorita (jejíž jméno neuvedu, abychom se vyhnuli následkům), „jestliže si nějaký živnostník usmyslí poslat mi účet, raději jej zaplatím, než bych s tím šel na soud!“ Kolik by za to dal kterýkoliv poctivý živnostník, kdyby se dověděl jméno mého učeného přítele! Pro chytrého chlapíka by to byl majetek a já bych takovým lidem radil, aby si vzali seznam právníků a rozesílali malé účty a malé žaloby na všechny strany – ti učené pánové znají příliš dobře své zaměstnání, než aby nezaplatili; a používají svého vlastního zboží stejně neradi, jako lékaři neradi berou pilulky a paštikáři neradi polykají své výrobky. Ach, kdyby se tak nějaký lidumilný spolek chytil tohoto pokynu a jednal podle něho! Kdyby si vzal za úkol přísežně potvrzovat pohledávky vůči soudcům, advokátům a členům obou sněmoven! A kdyby takto ilustroval vznešený systém úvěru – laskavého ochránce darebáctví, plodného rodiče sporů, tyrana, který hrůzou dohání příčinlivé muže, aby platili neoprávněné pohledávky, pokušitele, který povzbuzuje rozmařilost a sprostotu,

aby je uzavíraly; úvěru, který se odměňuje živnostníkovi za to, že šidí zákazníka, zákazníkovi za to, že šidí živnostníka, a právníkovi za to, že okrádá všechny. A jako nebe zavedlo průmysl, tak dozajista to byl ďábel, kdo vynalezl úvěr.

Toto malé odbočení, můj milý příteli, nebylo ani tak docela zavíněno pohledem na exekutory⁹⁷, pověřené domem páně Walkero-vým; paní Walkerová byla vyhnána a našla útočiště u své maminky nedaleko Sadler's Wells a kapitán zůstal pohodlně ubytován ve Fleetu. Měl nějaké hotové peníze a s těmi dokázal žít si náramně příjemně. Bydlel s nejlepší společností toho místa, pozůstávající z několika význačných mladých šlechticů a gentlemanů. Dopoledne trávil tím, že hrál míčové hry, kouřil doutníky, večer kouřil doutníky a výborně se navečeřel. Karty přicházely na řadu po večeři; a protože byl kapitán zkušený hráč a skoro o dvacet let starší než většina jeho přátel, měl obyčejně pěkný úspěch; a věru kdyby byl dostal všechny peníze, jež mu dlužili, byl by se asi dostal z vězení a zaplatil svým věřitelům dvacet šilinků z libry – totiž kdyby byl nucen je vyplatit. Ale nemá smyslu zkoumat ty věci příliš podrobně, neboť už je to tak, mladý Fipkin mu zaplatil jenom čtyřicet liber ze sedmi set a na ostatní mu dával I O U (dlužní potvrzenky). Algernon Deucease mu netoliko nezaplatil tři sta dvacet liber, jež prohrál v Černém Petru, ale dokonce si od Walkera vypůjčil sedm šilinků a šest pencí, jež mu do dnešního dne nebyly splaceny; a lord Doublequits sice prohrál devatenáct tisíc liber ve hře jednadvacet, ale nikdy mu je nezaplatil, vymlouvaje se na opilství a na to, že není plnoletý. Čtenář si možná vzpomene na odstaveček, který proběhl novinami s titul-kem „*Čestná záležitost ve Fletské věznici*. – Včera ráno (za pumpou ve druhém nádvoří) lord D-bl-qu-ts a kapitán Fi-w-rd W-lk-r (jak se dovídáme, blízký příbuzný vévody z N-rf-lku) se spolu střetli a vyměnili dva výstřely. Tyto dva mladé šlechtice doprovodili na

97 V dalších vydáních vynecháno.

místo souboje major Květ, který, mimochodem, už není v *květu*, a kapitán Pam, posledně u – – – dragounů. Příčinou sporu prý byla hra, při níž statečný kapitán v jistém stadiu naložil poněkud hrubě s nosem vznešeného lorda.“ Když se Morgiana u Wellsů dověděla tuto novinku, jen tak tak že hrůzou neomdlela; běžela do Fleetské věznice a objala svého lorda a pána s obvyklým dojetím a záplavou slz, k velké nelibosti tohoto pána, jenž byl náhodou právě ve společnosti Pama a Květa a nestál o to, aby jeho hezká žena byla příliš vídána v pochybném obvodu Fleetu. Měl v sobě aspoň tolik studu a vždycky odmítal její prosby, aby jí dovolil bydlet s ním ve věznici.

„Je toho dost,“ říkával a žalostně obracel oči k nebi, „je dost na tom, Morgiano, že trpím *já*, i když je příčinou mé zkázy tvá bezmyslenkovitost. Ale nechme toho! Nebudu tě kárat za chyby, jichž nyní lituješ, jak vím; a nesnesl bych, abych tě viděl uprostřed béd tohoto hrozného místa. Zůstaň doma u maminky a nech mne, abych se zde vlácel těmi trudnými dny sám. Můžeš-li mi opatřit ještě nějaké to světlé sherry, miláčku, tak mi je přines. Potřebuji něco, co by mě v osamocení vzpružovalo, a zjistil jsem, že mi to víno velice pozvedlo srdce. Ale až mi příště uděláš telecí paštiku, dej do ní víc pepře a vajíček, drahoušku. Nemohu jíst ty hrozné matlaniny zde v kavárně.“

Bylo Walkerovým přáním, nemohu říci proč, leda že je to přáním i velkého počtu jiných lidí na tomto podivném světě, přesvědčit svou ženu, že je na tom bídne na duchu i na těle; a ta prostá duše přijímala všechna příslušná ujištění s nesčetnými slzami důvěřivosti a chodila domů k paní Crumpové a vyprávěla jí, jak její miláček Howard chřadne, jak byl zničen *kvůli ní* a s jakou andělskou dobrotou snáší své uvěznění. A snášel je vskutku s takovou odevzdaností, že by nikdo na světě nemohl říci, že je nešťasten. Jeho život nebyl rušen dotěrnými věřiteli; celý den měl pro sebe od rána až do noci; měl dobrou stravu, dobré přátele, slušně zásobenou peněženku a neznepokojovala ho ani jediná starost.

Paní Crumpová a Woolsey možná přijali Morgianinu zprávu o útrapách jejího manžela s jistou nedůvěrou. Woolsey byl nyní denním návštěvníkem u Wellsů. Jeho láska k Morgianě se stala vroucí, otcovskou, šlechetnou starostí o ni; vždyť ze sklepa tohoto poctivce přicházelo víno, jež dělalo tak dobře Walkerovu srdci; a zkoušel tisíce způsobů, jak by Morgianu učinil šťastnou.

Byl to věru velmi šťastný den, když se vrátila z návštěvy ve Fleetu a našla v matčině obývacím pokoji své palisandrové křídlo a všechny hudebniny, jež laskavý krejčí koupil při prodeji Walkerových svršků. A nestydím se říci, že Morgiana byla tak potěšena, že když pan Woolsey přišel večer jako obvykle na čaj, skutečně ho políbila, což pana Woolseyho tak polekalo, až se hrozně začervenal. Usedla k pianu a hrála mu onoho večera všechny písně, které měl rád – *staré písně* – žádné z těch vašich italských věcí. Podmore, starý učitel hudby, tam byl také a byl celý pryč radostí a překvapením, jaký pokrok Morgiana udělala ve zpěvu; a když se ta malá společnost rozcházela, vzal pana Woolseyho za ruku a řekl mu: „Dovolte, pane, abych vám řekl, že jste *báječný chlapík*.“

„To je, opravdu,“ dodal Canterfield, první tragéd, „je chloubou lidského rodu. Člověk, jehož ruka je otevřená jako den milosrdné lásky a jehož srdce vždycky zjihne, slyší-li o ženě v neštěstí.“

„Ale, ale, nesmysl a hlouposti, pane,“ řekl krejčí; avšak na mou čest, slova pana Canterfielda byla naprosto správná. Přál bych si, aby se dalo říci totéž o Woolseyho starém soku panu Eglantinovi, který se rovněž účastnil výprodeje, ale s jakýmsi hrozným uspokojením, že je Walker zničen. Koupil žlutou saténovou pohovku, o níž jsme se prve zmínili, a dopravil ji do místnosti, kterou nazývá „obývací pokoj“ a kde je do dnešního dne, ovšem se stopami nejlepšího medvědího tuku. Woolsey sázel na piano proti Baroskimu až skoro ke skutečné hodnotě nástroje, kdy se umělec vzdal soutěže; a když se vyjádřil posměšně o Walkerově zkáze, krejčí ho příkře přerušil a řekl: „Čemu se, k čertu, vy posmíváte? Vy jste to způso-

bil, pane; a vaše pohledávka vám byla zaplacená do haléře, či ne?“ Nato se Baroski obrátil ke slečně Larkinové a řekl: „Pan Woolsey je „snob“;“ – táž slova, i když pronesena poněkud jinak, jichž o něm užil statečný kornet Fipkin.

Dobrá, byl tedy snob. Ale ať si byl sebeprostší, já za sebe prohlašuji, že mám větší úctu k panu Woolseymu než ke kterémukoliv šlechtici nebo gentlemanu, o němž byla zmínka v této pravdivé historii.

Podle jmen pánů Canterfielda a Podmora je vidět, že Morgiana byla opět uprostřed oblíbené divadelní společnosti vdovy Crum-pové; a skutečně tomu tak bylo. Vdovin pokojík byl kolem dokola ověšen obrázky, o nichž jsme se zmínili na počátku příběhu, že zdobily výčep U Zouváku; několikrát za týden přijímala své přátele od Wellsů a hostila je prostým občerstvením, čajem a sušenkami, jaké jí dovolily nakoupit její skrovné prostředky. Mezi těmito lidmi žila Morgiana a zpívala docela stejně spokojeně, jako vždycky zpívala mezi osobnostmi z manželovy společnosti; a byla, i když si to neodvážila přiznat, tak šťastná, jak už dávno nepamatovala. Paní kapitánová Walkerová mezi nimi dosud byla velká dáma. I ve svém neštěstí Walker, ředitel tří společností a majitel nádherného kočáru s poníky, byl pro tyto prosté lidi osobností, vzbuzující uctívou bázeň; a když se o něm někdo zmínil, mluvili velmi vážně o tom, že je na venkově a že paní kapitánová W. o něm má jistě dobré zprávy. Všichni věděli, že je ve Fleetu; ale copak ve vězení neměl souboj s viscountem? Montmorency (z okruhu Norfolkova) byl také ve Fleetu; a když Canterfield chudáka Montyho navštívil, upozornil Monty svého přítele na Walkera, který při hře skutečně přetáhl lorda George Tennisona raketou přes záda; s touto příhodou byl brzy seznámen celý zelený pokoj.

„Jednou mne přemluvili,“ řekl Montmorency, „abych jim zazpíval nějakou komickou píseň a přednášel své recitace; a měli jsme šampaňské a salát z krabů; to jsou šlechtici!“ dodal herec. „Billingsgate a Vauxhall tam byli také a opustili ústav až v osm hodin.“

Když se Morgiana o tom všem dověděla od své matky, měla radost, že se snad její drahý Floward onoho večera dobře pobavil, a byla vděčná za to, že aspoň jednou mohl zapomenout na své starosti. Potom už se jaksi před sebou nestyděla za to, že je šťastná, a poddávala se své přirozené dobré náladě bez lítosti a bez výčitek svědomí. Dokonce myslím (běda; proč se o této věci dovídáme i o sobě až dlouho potom, když už je po všem?) – myslím, že to byly nejšťastnější dny celého Morgianina života. Neměla starostí kromě příjemné péče o svého manžela a měla lehkavý usměvavý temperament, který jí nedovoloval myslet na zítřek; přidejte k tomu ještě radostnou naději, vztahující se k jisté zajímavé události, jež měla nastat a o níž řeknu jen tolik, že ji její lékař pan Squills varoval, aby příliš mnoho nezpívala; a že vdova Crumpová měla plné ruce práce s výrobou ohromného množství malých čepečků a batistových košilek, jak to šťastné *babičky* dělávají. Doufám, že je to dosti ušlechtilý způsob, jak naznačit událost, jež měla nastat ve Walkerově rodině, lepší by si nemohla přát ani slečna Primová. Maminka paní Walkerové se měla stát babičkou. To je ten pravý výraz! Jsem přesvědčen, že proti *tomuto* výrazu nemůže nic namítat ani *Morning Post*, jež tvrdí, že tento příběh je vulgární. Ba nevěřím, že by sám *Dvorní průvodce* mohl provést delikátněji tak důvěrné sdělení.

Nuže, malé vnoučátko paní Crumpové se narodilo k naprosté nelibosti, musíme říci, svého otce; když mu nemluvně přinesli do Fleetu, honem je zase přikryl kabátkem, který mu strhli žárliví vězeňští dozorcí. Ptáte se proč? Walker se s jedním z nich pohádal a ten bídák si usmyslil, že v tom ranečku, který paní Crumpová nesla svému zeti, je schována láhev brandy.

„Hovada!“ řekla dáma. „A otec není o nic lepší,“ dodala. „Nevšimne si mě o nic víc než služby a Woolseyho o nic víc než skopové kýty – toho roztomilého, drahého andílka!“

Paní Crumpová byla tchyně; odpusťme jí její nenávist k manželovi vlastní dcery.

Ten Woolsey, který byl právě přirovnán ke skopové kýtě a k an-
dílkovi, nebyl vynikající člen firmy Linsey, Woolsey a spol., nýbrž
malé nemluvnátko, pokřtěné Howard Woolsey Walker, a to s plným
souhlasem svého otce, jenž řekl, že krejčí je hromsky dobrý chlapík,
a cítil se mu skutečně zavázán za sherry, za kabát, který mu poslal
do vězení, a za jeho laskavost k Morgianě. Krejčí měl chlapečka
z celé duše rád; doprovodil matku do kostela k úvodu a dítě ke
křtitelnici; a jako křestní dar malému kmotřenci poslal ze svého
krámu dva yardy nejjemnějšího aksamitu, aby mu z toho dali udělat
kabátek. Vévoda pak měl kalhoty o týž kus menší.

Nábytek se kupuje a prodává, hudební hodiny se dávají, děti se
rodí a jsou křtěny, dámy jsou upoutány na domov a uváděny do
kostela – jinými slovy, čas plyne – a kapitán Walker přesto zůstává
pořád ve vězení! Nezdá se to divné, že stále ještě úpí mezi zamří-
žovanými stěnami poblíž Fleetského trhu a že dosud nebyl vrácen
onomu činnému a módnímu světu, jehož byl ozdobou? Věci se mají
tak, že kapitán byl před soudem pro vyšetřování dluhů, a soudní
orgány – s krutostí, která je vůči ztroskotanému člověku úplnou ha-
nebností – kvalifikovali jeho způsob nabývání peněz velmi přísnými
slovy a poslali ho zpět do vězení na devět kalendářních měsíců, tedy
na neurčitou dobu, než se jeho účty dají do pořádku. Tento odklad
nesl Walker jako filozof a dalek toho, aby se mrzel, byl i nadále nej-
veselejším chlapíkem na tenisovém hřišti a duší půlnočního hýření.

Nemá smyslu vyhrabávat staré historky a lovit v hromadách
starých novin, abychom se dověděli, pro jaké zvláštní činy se vy-
šetřující úředník na kapitána Walkera tak rozzlobil. Od té doby už
se mnohý darebák dostal před soud a prošel jím; a vsadil bych se,
že Howard Walker nebyl ani o chlup horší než jeho sousedé. Ale
protože nebyl lord a neměl přátel, kteří by se ho ujali, až by vyšel
z vězení, a poněvadž nepřevedl žádné peníze na svou manželku
a měl, jak se musí přiznat, prabídný charakter, není pravděpodob-
no, že by mu jej odpustili, kdyby se opět objevil: ve světě na svo-

bodné noze. Když na příklad opustil Fleet Doublequits, přijala ho jeho rodina s otevřenou náručí a do týdne měl ve stájích dvaatřicet koní. Pam od dragounů vyšel z vězení a okamžitě dostal místo jako vládní kurýr – místo, které se v posledních letech pokládá za tak výhodné (a není divu, je placeno lépe než plukovník), že se o ně naši šlechtici a velkostatkáři úplně derou. Frank Hurricane byl poslán jako registrátor na Tobago nebo Sago či Ticonderago; pro mladého synka z dobré rodiny je věru dost výhodné nadělat si dvacet nebo třicet tisíc liber dluhů; aspoň pak máte jistotu, že dostanete dobré místo v koloniích. Vaši přátelé si dají tak záležet, aby se vás zbavili, že pohnou nebem i zemí, aby vám pomohli. A tak byli všichni tito Walkerovi společníci v neštěstí rychle postaveni na nohy; ale *on* neměl bohatých rodičů, jeho starý otec zemřel v yorské věznici. Jak se měl znovu ve světě uplatnit? Byla tu nějaká přátelská ruka, která by mu naplnila kapsu zlatem a pohár jiskřivým šampaňským? Zasluhoval věru největšího politování, – neboť nevím, kdo by ho zasluhoval více než gentleman jeho zvyklostí, který nemá možnost jim hovět. Musí si dobře žít a nemá k tomu prostředky. Může být něco smutnějšího? Pokud jde o pouhého sprostého žebráka – o nějakého nezaměstnaného dělníka nebo vyhozeného tkalce – *na ty* neplýtvejme soucitem. Pcha! Ti jsou zvyklí hladovět. Ti *mohou* spát na lavičkách a naobědvat se kůrkou chleba, ale gentleman by za takových okolností umřel. Myslím, že tak nějak uvažovala chudinka Morgiana.

Walkerovi se totiž hotové peníze začaly ve vězení rychle ztenčovat, a protože ona věděla velmi dobře, že její miláček by tam nemohl existovat bez přepychu, na nějž byl zvyklý, půjčovala si peníze od matky, až byla ubohá stará paní *à sec*⁹⁸. Dokonce se Woolseymu přiznala se slzami v očích, že nutně potřebuje dvacet liber, aby mohla zaplatit chudé modistce, jejíž pohledávku prý nebyla s to uvést do

98 Na suchu, bez peněz. Pozn. red.

manželova vyúčtování. A nemusím říkat, že ty peníze donesla manželovi, který by se byl z nich báječně poměl – jenomže ho postihla smůla v kartách; a kdo k čertu může *za tohle*?

Woolsey pro ni znovu zakoupil jednu kašmírskou šálu. Ona ji jednoho dne zapomněla ve Fleetu a nějaký darebák ji tam ukradl; byl však tak ohleduplný, že poslal Woolseymu lístek s označením místa, kde byla dána do zástavy. Kdo jen mohl být ten padouch? Woolsey hrozně zaklel a tvrdil, že to ví; ale jestliže to byl sám Walker (jak se Woolsey domníval, a pravděpodobně tomu tak bylo), kdo tu šálu ukradl, byv k tomu dohnán nutností, bylo to vůbec na místě, že jsme ho za to nazvali padouchem, a neměli bychom jej raději pochválit, že postupoval tak ohleduplně? Byl na tom bídne; kdo může poroučet kartám? Ale nepřál si, aby jeho žena věděla, *jak* je na tom bídne; nesnesl, aby se ona domnívala, že dospěl až k nutnosti dát do zástavy šálu.

Ona, která měla tak krásné kadeře, z čista jasna začala nosit čepce. Jednoho letního večera, když se ona a děťátko a paní Crumpová a Woolsey (řekněme rovnou všechny čtyři děti) smáli a hráli v pokoji paní Crumpové – hráli nejnesmyslnější hry, tlustá paní Crumpová, na příklad, se schovávala za pohovku, Woolsey dělal slepou bábu nebo kukačku a prováděl ony nepopsatelné žertíky, jež pánové s filoprogenetivním smyslem dělávají ve společnosti dětí, najednou děťátko zatáhlo maminku za čepce; čepce spadl – a její vlasy byly ustřiženy až u samé hlavy!

Morgiana zrudla jako pečtní vosk a celá se zachvěla; paní Crumpová vykřikla: „Dítě, kde máš své vlasy?“ a Woolsey vyrazil proti Walkerovi nejhroznější kletbu, která by byla uvrhla slečnu Primovou do mdlob, zakryl si tvář kapesníkem a skutečně plakal. „Ten ďábelský holo-holo-holomek!“ vykřikoval a zatíнал pěsti.

Když šel před několika dny kolem Květnice, spatřil Mossrose, jenž vyčesával nějakou jako uhel černou kadeř a držel ji jakoby Woolseymu na odiv, podivně se přitom ušklíbaje. Krejčí ten žert

nepochopil, ale teď viděl, co se vlastně stalo. Morgiana prodala vlasy za pět guinejí; byla by prodala i paži, kdyby ji o to manžel požádal. Při nahlédnutí do jejích skříní se ukázalo, že už prodala skoro všecko své šatstvo a prádlo; dětské šatičky tam však byly všechny. Její manžel totiž cosi mluvil o prodeji pozlacených korálů, které dítě mělo, a proto se rozloučila se svými kadeřemi, jež bývaly její chloubou.

„Dám vám za ty vlasy dvacet guinejí, vy bezectný tlustý zbabělče,“ řval onoho večera krejčík na Eglantina. „Vzdejte se jich, nebo vás zabiju – já –“

„Pane Mossrosi, pane Mossrosi!“ křičel voňavkář.

„O co jde? Proč se rvete? Jen se bijte, hoši; dvě proti jedné na krejčího,“ řekl pan Mossrose, kterého utkání velice potěšilo (Woolsey totiž beze slova prošel krámem kolem něho, vrazil do ateliéru a tam se vrhl na Eglantina).

„Povězte mu o těch vlasech, pane.“

„O těch vlasech? Tak už se uklidněte, pane Náprstek, a nemyslete si, že mě zastrašíte. Vy myslíte vlasy paní Walkerové? Nu ona mi je prodala.“

„Tím větší jste holomek, že jste je koupil! Dáte mi je za dvacet guinejí?“

„Ne,“ řekl Mossrose.

„Pěťadvacet?“

„Nemohu,“ řekl Mossrose.

„K čertu, dáte je za čtyřicet? Tu je máte.“

„Škoda, že jsem si je nenechal,“ řekl hebrejský gentleman s nepředstíranou lítostí. „Eglantine je zrovna dnes večer upraven.“

„Pro hraběnku Baldenstiernovou, manželku švédského vyslance,“ dodal Eglantine (jeho hebrejský společník nebyl u dam nikterak oblíben a jenom vedl účty koncernu). „Zrovna dnes večer jsou v Devonshire House, se čtyřmi pštrosími péry, s krajkami a ozdobami. A teď vás musím obtěžovat, pane Woolsey, abyste se omluvil.“

Pan Woolsey neodpověděl, ale přistoupil k Eglantinovi a strčil mu prsty tak těsně pod nos, že voňavkář uskočil a uchopil provazec zvonku. Mossrose se dal do smíchu a krejčí vyšel majestátně z krámu, obě ruce vzadu mezi šosy kabátu.

„Má drahá,“ řekl Morgianě krátce nato, „nesmíte toho svého manžela podporovat v marnotratnosti a odprodávat šaty z vlastního těla, jen aby si on mohl hodovat a vystupovat ve vězení jako kdovíjaký gentleman.“

„Jde o jeho zdraví, chudáčka!“ namítala paní Walkerová. „O jeho srdce. Do posledního haléře dává všechny peníze doktorům, ubožáček!“

„Nu tak poslyšte, já jsem bohatý člověk,“ (to byla ohromná lež, neboť příjem Woolseyho jako mladšího společníka firmy byl jen malý), „mohu si docela dobře dovolit poskytovat mu podporu, pokud je ve Fleetu, a už jsem mu v tom smyslu napsal. Ale jestliže mu ještě někdy dáte jediný penny nebo prodáte šperk, jenž vám patří, mé čestné slovo, že mu tu podporu odejmu a, i když mi to bude drásat srdce, víckrát vás neuvidím. Nechtěla byste mne učinit nešťastným, že ne?“

„Na kolenou bych vám sloužila, a Pánbůh vám to odplat,“ řekla žena.

„Dobrá, pak mi to tedy musíte slíbit.“ A ona slíbila. „A teď,“ pokračoval, „vaše matka, Podmore a já jsme už všechno prohovořili a dohodli jsme se, že si opatříte velmi dobrý vlastní příjem, i když bych si, pravda, přál, aby se to dalo zařídit jinak; ale to víte, v nouzi se musí ledacos. Vy jste nejlepší zpěvačka na světě.“

„Ale jděte!“ řekla Morgiana, náramně potěšena.

„Já jsem nikdy nic takového neslyšel, i když nejsem odborník. Podmore říká, že určitě budete mít úspěch, a nepochybuje, že dostanete velmi dobrou angažmá na koncertech nebo na jevišti, a protože ten váš manžel jakživ nebude dělat dobrotu a vy máte na starosti dítě, musíte zpívat!“

„Och, jak ráda bych zaplatila jeho dluhy a oplatila mu všechno, co pro mne udělal,“ zvolala paní Walkerová. „Jen si představte, že dal panu Baroskimu dvě stě liber, aby mě učil. Nebylo to od něho hezké? Myslíte *skutečně*, že bych měla úspěch?“

„Vždyť slečna Larkinsová má také úspěch.“

„Ta malá, vyzáblá, obyčejná chudinka!“ zvolala Morgiana. „To jsem přesvědčena, že bych musela mít úspěch, když jej má *ona*.“

„Ta a zpívat? Co je to proti Morgianě?“ řekla paní Crumpová. „To bych ji věru ráda viděla! Ta jí nesahá ani ke kotníkům.“

„Já si to také myslím,“ řekl krejčí, „ačkoliv té věci sám nerozumím; ale může-li Morgiana vydělat velké peníze, proč by to nepodnikla?“

„Bůh ví, že toho máme zapotřebí, Woolsey,“ zvolala paní Crumpová. „A vidět ji na jevišti bylo vždycky mým nejvroucnějším přáním!“ A tak to, co bývalo kdysi Morgianinou touhou, stalo se nyní, vzhledem k naději, že tím prospěje svému manželovi a dítěti, její povinností, a Morgiana se jala znovu cvičit od rána do večera.

Jeden z nejšlechtnějších mužů a krejčích, co jich kdy žilo, jí slíbil, kdyby se ukázala potřeba dalšího vzdělávání (což ovšem nepokládal ani za možné), že by Morgianě půjčil jakoukoliv částku, kterou by potřebovala na zaplacení hodin; a tak se na radu Podmorovu rozhodla, že znovu půjde do školy zpěvu. Akademie Baroskiho nepřicházela v úvahu po tom, co se mezi nimi přihodilo, a proto se svěřila vedení vynikajícího anglického skladatele sira George Thurma, jehož robustní a hrozná žena, lady Thrumová, dračice ctnosti a slušnosti, bděla nad mistrem i nad žákyněmi a byla nejprísrnější strážkyní ženské ctnosti na jevišti i mimo jeviště.

Morgiana přišla v příznivém okamžiku. Baroski právě poslal na veřejnost slečnu Larkinsovou pod jménem Ligonierové. Ligonierová sklízela pozoruhodné úspěchy a zpívala klasické skladby před docela slušným obecenstvem, zatím co slečna Buttsová, poslední žákyně sira George, úplně ztroskotala a soupeřský ústav mohl čelit nové hvězdě jen docela chabě slečnou M'Whirterovou, která, ač bý-

vala velmi oblíbená, už ztratila vysoké tóny a přední zuby a, nedá se nic dělat, už netáhla.

Sotva sir George uslyšel paní Walkerovou, poplácal Podmora, který ji doprovázel, na ramena a řekl: „Poddy, děkuji ti; s tímto hlasem pikolíkovi podřízneme krk!“ Familiárním titulem pikolík označovali protivníci velkého Baroskiho.

„My ho rozdrtíme, Podmore,“ řekla lady Thrumová hlubokým dutým hlasem. „Můžete zůstat na oběd.“ A Podmore zůstal na oběd a jedl studené skopové a pil marsala s největší úctou k velkému anglickému skladateli. Hned příštího dne najala lady Thrumová pár koní a jela navštívit paní Crumpovou a její dceru k Wellsům.

Všechny tyto věci byly chovány v hluboké tajnosti před Walke-rem, jenž dostával od Woolseyho velkomyslně podporu dvou guinejí týdně a s pomocí těch několika šilinků, jež sehnala jeho manželka, dokázal žít, jak nejlépe se dalo. Neopovrhoval ginem, když nesehnal klaret, a onen nápoj, pod názvem „proužek“, byl naléván velmi li-berálně v místech, jež bývala vězením Jejího Veličenstva ve Fleetu.

Morgiana pokračovala ve studiích za vedení Thrumova a v další kapitole uslyšíme, jak se stalo, že si změnila jméno na HAVRANICI.

Kapitola sedmá

*Ve které Morgiana jde cestou slávy a cti a v níž vystupuje
několik velkých literárních postav*

„Musíme začít tím, vážená paní,“ řekl sir George Thrum, „že se odnaučíte všemu, čemu vás naučil pan Baroski (o němž nechci mluvit ani s nejmenší neúctou).“

Morgiana věděla, že tohle říká každý profesor, a podrobila se studiu, jaké vyžadoval systém sira George, s naprostou ochotou. *Au fond*⁹⁹, jak mi bylo dáno na srozuměnou, byly metody obou umělců celkem podobné; ale protože mezi nimi byla řevnivost a žáci neustále přecházeli z jedné školy do druhé, mohl si každý z nich docela právem připisovat zásluhu o úspěch kteréhokoliv žáka. Jestliže na příklad nějaká žákyně ztroskotala, tvrdil Thrum, že ji Baroski nenapravitelně pokazil; naproti tomu Němec zase litoval, „še ta mladá šena, která má dobrý hlas, ztrácela čas s tím starým Drumem“. Když některá z těchto přeběhlic měla úspěch, říkával kterýkoliv z profesorů: „Já jsem ji vychoval, mně vděčí za své štěstí.“ A tak si později oba přisvojovali zásluhu o hudební vzdělání slavné Havranice; a sir George Thrum dokonce tvrdil, ač si přál *écraser*¹⁰⁰ Ligonierovou, že její nynější úspěch je jeho dílem, protože ji kdysi její matka, paní Larkinsová, přivedla k siru Georgeovi, aby mu zpívala na zkoušku.

Když se oba profesori setkali, byla na obou stranách nejradostnější srdečnost. „*Mein lieber Herr*,“¹⁰¹ říkával Thrum (s jistou zlomyslností), „vaše sonáta v x moll je božská.“ „*Chevaliere*,“ odpovídal Baroski, „to Andante ve v je důstojno Beethovena, mé čestné slovo,“

99 V podstatě. Pozn. red.

100 Zničit. Pozn. red.

101 Milý pane. Pozn. red.

a tak dále. Vskutku se milovali, jak se pánové jejich povolání vždyc-
ky milují.

Oba slavní profesori vedou své akademie podle velmi odlišných
zásad. Baroski píše baletní hudbu; Thrum naproti tomu říká, že
„musí jen žet nebezpečného oslnění tancem“, a píše víc pro Exeter
Hall a Birmingham. Zatím co Baroski se projíždí parkem v drožce
s velmi podezřelou slečnou Leokadií nebo Amenaidou po boku, mů-
žete vídat Thruma, jak se ubírá se svou paní do kostela na večerní
pobožnost, při níž se zpívají nábožné písně jeho vlastní skladby. Je
členem klubu Atheneum, jednou za rok chodí na dopolední recepci,
dělá všecinko, co by měl dělat důstojný člověk, a jestliže pomocí
této důstojnosti dokáže provozovat svou malou živnost mnohem
výnosněji, než by tomu bylo jinak, máme mu to snad mít za zlé?

Sir George měl věru všechny důvody, aby byl důstojný. Býval kos-
telním zpěvákem ve Windsoru, hrál u starého krále na violoncello,
byl u něho dobře znám a přijal z ruky svého uctívaného panovníka
rytířství. Měl tabatěrku, kterou mu dalo Jeho Veličenstvo, a po
celém domě visely portréty krále a mladých princů. Vlastnil také
zahraniční řád (věru nejíný nežli řád Slona a Hradu z Kalbsbra-
ten-Pumpnickelu), který mu dal velkovévoda, když zde byl se
spojeneckými panovníky roku 1814. S touto stuhou kolem krku
a v bílé vestě vypadal starý pán o slavnostních dnech skvěle, když si
vykračoval s windsorským knoflíkem, ve vkusných černých šatech
a hedvábných punčochách. Bydlel ve starém, vysokém, zasmušilém
domě, vybaveném nábytkem za vlády Jiřího III., jeho milovaného
pána, a jen o málo radostnější než rodinná hrobka. Ty ozdoby
z konce minulého století jsou hrozně pohřební – vysoká, smut-
ná křesla, vycpaná žíněmi, plesnivé turecké koberce s ubohými
ochrannými povlaky, otlučené sádrové miniatury lidí s *tours*¹⁰²
a copánky na vypjatých římsách nad krbem, dvě neblahé vázy po

102 Vysoké účesy. Pozn. red.

obou stranách dlouhého příborníku a uprostřed podivně zkroucený stoják s nemoderními noži se zelenou rukojetí. Pod příborníkem je bufet, jež vypadá, jako by v něm bylo půl láhve rybízového vína, a nakrápělý ohřívač talířů, který by se nikdy neohřál na bídém, starém, zkrouceném roštu tamhle naproti. Neznáte onu šedivou zasmušilost, jež v takových domech visívá nad schody, starý koberec matných barev, který se vine svou cestou po téměř schodišti a je tím tenčí, matnější a niťovější, čím výš stoupá k ložnicím? Je cosi hrůzného v ložnicích starých, úctyhodných pětadesátiletých manželů. Jen pomyslete na ta stará péra, turbany, kazajky, spodničky, kelímky od pomád, bílé atlasové střevíčky, falešné účesy, staré splhlé korzety bez kostic, svázané vybledlou stuhou, zašlé vějíře, čtyřicet let staré dětské prádélko, dopisy od sira George, když byl mladík, panenka chudinky Marie, která zemřela 1803, Frederickovy první bavlněné kalhotky a noviny, které obsahují zprávu o tom, jak se vyznamenal při obléhání Seringapatamu. To všecko leží kdesi zatuchlé a namačkáno do tmavých starých prádelníků a šatníků. Jak často vysedávala manželka tamhle před tím zrcadlem v posledních padesáti letech; v té staré safiánové posteli porodila své děti. Kde jsou teď? Fred, statečný kapitán, a Charles, neurvalý člen koleje; tamhle visí jeho portrét, který nakreslil pan Beechey, a onen náčrtek, tak vypadala Luisa, než...

„Pane Fitz-Boodle! Proboha, sestupte dolů. Co pohledáváte v dámské ložnici?“

„Po pravdě řečeno, milostivá, celý život jsem tam neměl co pohledávat, ale když jsme se sirem Georgem popili sdostatek vína, zatoulaly se mi myšlenky nahoru do svatostánku ženské výtečnosti, kde vaše milost v noci odpočívá. Nespíte už tak dobře jako za starých časů, i když vám nad hlavou necupitají drobné krůčky, aby vás probouzely.“

Říkají té místnosti dodnes dětský pokoj a ta malá raketa dosud visí na horním schodišti; už tam je čtyřicet let – *bon Dieu!* Což nevi-

díte ty přízraky malých tvářiček, jež za ní vykukují? Rád bych věděl, zda v noci nevyhlížejí, když svítí měsíc do opuštěného, prázdného starého pokoje, a nehrají si tam slavnostně s přízraky koníků, s duchy panenek a s káčkami, které se točí a točí, ale nebzučí.

Ještě jednou, pane, sestupte dolů do nižšího poschodí – totiž tam, kam chodí Morgiana – s níž ony věty nemají o nic víc společného než úvodník v dnešních ranních *Times*; ale bylo to právě v tomto domě sira George Thruma, kde jsem Morgianu poznal. Sir George, už je tomu dávno, učil některé ženské členy naší rodiny a já si vzpomínám, že jsem si jako dítě pořezal prsty jedním z těch obroušených nožů se zelenou rukojetí, jež byly v oné prapodivné schránce.

V těch dnech byl sir George Thrum první velký učitel hudby v Londýně a královská patronance mu přivedla velký počet žákyň z vyšších kruhů, mezi nimiž byla i lady Fitz-Boodlová. Je tomu již dávno, velmi dávno; sir George Thrum byl věru dosti stár, aby si pamatoval osobnosti, jež byly přítomny při prvním vystoupení pana Brahama, a dny slávy kryly se u starého pána s dny Billingtonové a Oncledonové, Catalaniové a madame Storaceové.

Byl autorem několika oper („Poháněč velbloudů“, „Vzhůru, Britové, aneb Obléhání Bergen-op-Zoomu“ atd.) a ovšem i písní, které měly svým časem pozoruhodný úspěch, ale jsou nyní zapomenuty a jsou stejně vybledlé a nemoderní jako ty staré koberce v profesоровě domě, jež byly kdysi nepochybně skvělé. Ale takový už je osud koberců, květin, hudby, lidí i nejobdivuhodnějších románů – ani tento příběh nebude žít mnoho století. Nu dobrá, dobrá, nač bojovat proti Osudu?

Ale i když už minuly dny, kdy byl vrcholem módy, sir George měl dosud své místo mezi hudebníky staré školy, příležitostně dirigoval koncerty staré hudby a filharmonii a jeho písně se dosud těší oblibě po společenských obědech a zpívají je oni staří bakchanti v kaštanových parukách, kteří se takových slavnostních příležitostí účastní, aby bavili hosty. Vážení staří lidé na ponurých koncertech

staré hudby, o nichž jsme se prve zmínili, vždycky prokazují siru Georgeovi nápadně úctu; a vzhledem k tomu, jak pozorně se starý pán chová k členům vyšší společnosti, je věru nemožné, aby z něho neměli radost, takže má vedoucí úlohu téměř při všech koncertech ve staromódních domech města.

Tak jako je náležitě úslužný k těm, kteří stojí výše, je také přiměřeně majestátní vůči ostatnímu světu a dosáhl už nemalého úspěchu svou obdivuhodnou a nezviklatelnou důstojností. Důstojnost, to byla jeho velká karta v životě; dámy mohou svěřit své dcery akademii sira George Thruma. „Dobrý hudebník, madam,“ říkává matkám nových žákyň, „měl by mít netoliko jemný sluch, dobrý hlas a nezdolnou píli, ale především bezúhonný charakter – bezúhonný, totiž pokud to naše ubohá přirozenost dovoluje. A poznáte sama, že ty mladé osoby, s nimiž vaše spanilá dcera, slečna Smithová, bude konat svá hudební studia, jsou všechny v mravním ohledu tak nedotčené jako ta mladá dáma. Což by tomu mohlo být jinak? Já sám jsem byl otcem rodiny; byl jsem poctěn důvěrným stykem s nejmoudřejším a nejlepším z králů, zesnulým panovníkem Jiřím III., a s hrdostí mohu svým žákyním ukázat příklad počestnosti ve své Sofii. Mám čest představit vám svou manželku lady Thrumovou.“

Tu stará dáma povstala a udělala gigantickou úklonu, takovou, jakou se před padesáti lety zahajoval menuet v Ranelagh, a když skončilo představování, paní Smithová odcházela, jakmile si prohlédla portréty princů, tabatěrku zesnulého Veličenstva a poslechla nějakou hudební skladbu, kterou sir George přehrával a již sám složil – paní Smithová tedy odjela zpět na Baker Street celá šťastná pomyšlením, že své Frederice opatřila tak vzácného a úctyhodného učitele. Zapomněl jsem říci, že při rozhovoru paní Smithové se sirem Georgem býval tento odvolán z pracovny svým černým sluhou a mylady Thrumová využívala této příležitosti k tomu, aby se zmínila, kdy byl povýšen do rytířského stavu a jak získal svůj zahraniční řád, a aby projevila lítost nad smutným postavením jiných

profesorů hudby a nad hroznou nemorálností, která někdy rozbují následkem jejich lehkovážnosti. Sir George byl v sezóně často zván na oběd, a byl-li pozván na oběd k nějakému šlechtici, jak se asi stane, až ho požádá paní Smithová, aby ji poctil svou společností, odpisoval, že „by pro něho bylo upřímným štěstím navštívit paní Smithovou na Baker Street, kdyby si ho už byl laskavě nezamluvil mylord Tweedledale“. Tento dopis, který paní Smithová ovšem ukazovala svým přítelkyním, byl všemi přijímán s náležitou úctou; a tak přes svůj věk a přes nové módy sir George dosud vynikal a vládl na míli daleko kolem Cavendish Square. Mladí lidé v akademii mu říkali sir Charles Grandison a věru si tento titul plně zasluhoval vzhledem k nezdolné důstojnosti všeho svého počínání.

Pod vedením tohoto pána Morgiana vykonala svůj *début* na veřejnost. Nevím, jaká dohoda byla sjednána mezi sirem Georgem Thrumem a jeho žákyňi ohledně zisků, jež měly učiteli plynout z vystoupení, která své žákyňi zaopatřil; ale nepochybně se nějak dohodli. Sir George, jakkoliv byl důstojný, měl totiž pověst člověka náramně bystrého v obchodních záležitostech; a lady Thrumová sama dovedla svým vznosným způsobem tragédky nakoupit platýse nebo vybrat skopovou kýtu, že si nezahlavila s nejlepší hospodyní v Londýně.

Ale když byla Morgiana pod jeho ochranou nějakých šest měsíců, začal být z jakéhosi důvodu nápadně pohostinný a zval své přátele velmi často na večírky; při jednom z nich, jak jsem řekl, měl jsem potěšení poznat paní Walkerovou.

I když nebyly obědy ctihodného hudebníka zrovna dobré, měl ve sklepech výborné víno a svou společnost si organizoval doporučením hodným způsobem.

Potká na příklad na Pall Mall mne a Boba Fitz-Urse, v jehož otcovském domě býval rovněž návštěvníkem. „Vážení mladí pánové,“ povídá, „nepřišli byste poobědvat s ubohým hudebním skladatelem? Mám nějaké hochheimské, a co je pro vás vzdělance možná

zajímavější, přijdou tam asi dvě velké londýnské literární osobnosti, které byste jistě rádi poznali – úplné kuriozity, vážení mladí přátelé.“ A tak jsme se dohodli, že přijdeme.

Literátům řekne: „Mám doma malou klidnou společnost, lorda Roundtowerse, ctihodného pána Fitz-Urse od osobní stráže a několik dalších. Nemohli byste se odtrhnout od vašich literárních zápasů a poobědvat s několika obyčejnými lidmi z města?“

Literáti si ihned koupí nové saténové punčochy a bílé rukavičky a mají ohromnou radost, že se počítají k vyšší společnosti. Místo co by zvali na oběd dvanáct členů Královské akademie nebo tucet autorů nebo tucet vědců, jak to jednou do roka dělávají Jeho Milost vévoda z ... a ctihodný sir Robert ..., měli by si osvojit právě tento systém. Nezvat všechny umělce, tak jako by zvali všechny rolníky na oběd pachtýřů; měli by si spíše pozvat vhodnou směsici umělců a světáků. Mezi těmito je jeden, jehož jméno je George Savage Fitz-Boodle, který – – Ale vraťme se k siru Georgi Thrumovi.

Přišli jsme s Fitz-Ursem do starého zasmušilého domu a byli jsme uváděni po schodišti černým sluhou, který vykřikoval: „Pan Fitz-Boodle – *ctihodný* pan Fitz-Urse!“ Bylo zřejmé, že lady Thrumová černého lokaje poučila (v tváři mého přítele Fitze totiž není nic zvlášť ctihodného, pokud vím, leda že bychom tak označili jeho příšerné šilhání). Lady Thrumová, jejíž postava je něco jako věž se střílnou naproti Waterloo Bridge, udělá majestátní úklonu a prone-se řeč, v níž vyjádří potěšení, že přijímá pod svou střechu dvě z dětí nejlepších žákyň sira George. U starého krbu sedí nějaká dáma v černém sametu a s ní hovoří velmi živě zavalitý pán v nápadně světlém kabátě a ozdobné vestě. „Velká hvězda večera,“ zašeptá naše hostitelka. „Paní Walkerová, pánové – *Havranice!* Hovoří se slavným panem Slangem od divadla.“

„Je dobrá zpěvačka?“ zeptá se Fitz-Urse. „Je to překrásná žena.“

„Milí mladí přátelé, uslyšíte ji dnes večer! Já, který jsem slyšel kdejaký krásný hlas v Evropě, vsadil jsem s důvěrou všechnu svou

vážnost na to, že se jim všem vyrovná. Má půvaby Venuše, pane, a duši Múzy. Je siréna, pane, ale bez jejich nebezpečných vlastností. Je posvěcena, pane, svým neštěstím stejně jako svým géniem; a s hrdostí na to myslím, že já jsem svým vedením rozvinul ony podivuhodné vlastnosti, které v ní až dosud byly skryty.“

„Nepovídejte!“ řekl neomaleně Fitz-Urse.

Když takto naočkoval pana Fitz-Urse, vzal si sir George na mušku dalšího hosta a jal se ho zpracovávat. „Dobrý večer, milý pane Bludyere! Pane Fitz-Boodle, pan Bludyer, skvělý a dokonalý literát, jehož výpady v *Tomahawku* nám každou sobotu působí takové potěšení. Ne, jen se nečervenejte, milý pane; jste velmi zlomyslný, ale ach! *tak* roztomilý. Jsem rád, pane Bludyere, že vás tu vidím, a doufám, že budete mít o našem géniovi příznivý názor. Jak jsem právě povídal panu Fitz-Boodlovi, má půvaby Venuše a duši Múzy. Je siréna, ale bez jejich nebezpečných vlastností“ atd. Tato malá řeč byla pronesena během večera k půl tuctu osob – k osobám, které byly většinou ve spojení s časopisy nebo s divadelním světem. Byl tam pan Squinny, redaktor *Módních květů*, pan Desmond Mulligan, básník a dopisovatel jistého raníku, a další vynikající představitelé svého povolání. Neboť i když je sir George člověk důstojný a jeden z nejvysokomyslnějších a nejmorálnějších starých pánů, kteří kdy nosili na kolenou stuhy, nezanedbává ani drobné finty popularity a v případě potřeby se dovede snížit i k tomu, že přijímá prapodivnou společnost.

Tak zrovna na příklad při obědě, jehož jsem měl čest se zúčastnit a při němž seděl po pravici lady Thrumové *obligátní* šlechtic, kterého Thrumovi při své moudrosti nemohli opomenout (pohled na lorda nám obyčejným lidem dělá dobře, neboť proč bychom o něj jinak tolik stáli?). Na druhém čestném místě, po levici její milosti, seděl pan Slang, ředitel jistého divadla, pán, kterého by mylady Thrumová sotva byla ochotna uvést ke svému stolu, kdyby toho nebylo naléhavě třeba. Měl čest vést k obědu paní Walkerovou,

která vypadala skvěle v černém sametu a v turbanu, záříc zdravím a úsměvy.

Lord Roundtowers je starý pán, který v posledních padesáti letech býval v divadle pětkrát za týden, živý slovník jeviště, pamatující každického herce a herečku, co se jich objevilo na jevišti za půl století. Velmi dobře si pamatoval slečnu Delancyovou v roli Morgiany; věděl, co se stalo s Ali Babou a jak Cassim opustil jeviště a vede teď hospodu. Celý tento sklad vědomostí si klidně nechává pro sebe nebo jej důvěrně říká nejbližšímu sousedovi v přestávkách banketu, jemuž úžasně holduje. Bydlí v hotelu; není-li pozván na večeři, jí ve svém klubu velmi skromně skopovou kýtu a zakončí večer po divadle u Crockfordů, kam chodí nikoliv kvůli divadlu, ale kvůli večeři. Ve „Dvorním průvodci“ se popisuje jako ze Simmerova hotelu a z Round-towers, hrabství Cork. Ty kulaté věže, o nichž mluví jeho jméno, prý skutečně existují. Ale sám v Irsku nebyl od doby rebelie; a jeho majetek je tak zatížen hypotékami po předcích, poplatky a anuitami, že mu příjem stěží stačí na to, aby si opatřil onu skromnou skopovou kýtu, jíž jsme se prve dotkli. Posledních padesát let prožil v nejzpuštější londýnské společnosti, ale je venkoncem tak neškodný, mírný, dobromyslný, nevinný starý pán, jakého jen lze potkat.

„Roundy,“ zavolal elegantní pan Slang přes stůl hlasem, že se lady Thrumová otřásla. „Tuffe, sklenku vína.“

Mylord mírně odpověděl: „Bude mi velkým potěšením, pane Slangu. Co to má být?“

„Je tam u vás madeira, mylorde,“ řekla mylady a ukázala na vysoký tenký džbán poslední módy.

„Madeira! U Joviše, snad chce vaše milost říci marsala?“ křičel pan Slang. „Nene, staří ptáci se nenachytají na plevy. Thrume, starý brachu, dáme si to vaše hochheimské.“

„Mylady Thrumová, myslím, že to je marsala,“ řekl rytíř, odpovídaje na otázku své Sofie, a trochu se začervenál. „Ajaxi, hochheimské panu Slangovi.“

„Já se přidám,“ zaječel Bludyer od konce stolu. „Mylorde, připiju si s vámi.“

„Pane – –, prosím? – Velmi rád se s vámi napiji, pane.“

„To je pan Bludyer, slavný žurnalista,“ zašeptala lady Thrumová.

„Bludyer? Bludyer? Velice bystrý člověk, řekl bych. Má velmi silný hlas a připomíná mi Bretta. Vzpomíná si vaše milost na Bretta, který hrál v ‚Otcích‘ na Haymarketu roku 1802?“

„To je kus starého pitomce, ten Roundtowers!“ řekl Slang a rýpl paní Walkerovou loktem do boku. „Jak se daří Walkerovi, co?“

„Můj manžel je na venkově,“ odvětila paní Walkerová váhavě.

„Láry fáry! Já vím, kde je! Potěš vás pámbu! – Nečervenejte se! Já sám jsem tam byl tucetkrát. Mluvili jsme o base, lady Thrumová. Byla jste vůbec někdy v koleji?“

„Byla jsem v Oxfordu na slavnosti roku 1814, když tam byla královská rodina, a v Cambridgi, když sir George dostal hodnost doktora hudby.“

„Výborně, výborně, ale *toto* není ta kolej, kterou myslíme *my*.“

„Pak je také kolej v Přímé ulici, kde můj vnuk – –“

„Toto je kolej v *Nepříjemné ulici*, madam, ha, ha! Mulligane, ty dyblíku,“ (s irskou výslovností), „pojď si ťuknout. Víno sem, hej, číšníku! Jak se jmenuješ, ty černý negře? Vačice na gumovníku, co? Nalejt. Může jít,“ (napodobuje mandingovskou angličtinu).

Tímto příjemným způsobem pan Slang žvanil dál, zakrátko se stal středem hovoru a adresoval rozkošné důvěrnosti všem pánům a dámám kolem sebe. (A jestliže jsou jeho historky u oběda takové, že se přítomné dámy tváří náramně rozpačitě, má sbírku anekdot, s nimiž pak hned začne a jež předčí všechny *historiettes*, které kdy byly vyprávěny.)¹⁰³

Bylo zábavné pozorovat malého rytíře, nejmorálnějšího a nejusedlejšího z mužů, jak je nucen přijímat Slangovy historky a jak se

103 V dalších vydáních vynecháno.

po jedné z nich odvážil, celý vylekaný, pochvalně se zašklebit. Jeho manželka byla rovněž usilovně zdvořilá; a při oné příležitosti, kdy jsem měl čest setkat se s tímto pánem a s paní Walkerovou, byla to právě tato dáma, která dala paní domu pokyn k odchodu, pravíc: „Myslím, lady Thrumová, že je na čase, abychom odešly.“ Příčinou tohoto náhlého odchodu byl nějaký podařený vtip páně Slangův.

„Neodcházejte, paní Walkerová,“ řekl a vzal ji za šálu, „zůstaňte tu ještě. To já dělám jen legraci.“ Ale Morgiana rozhořčeně opusťla místnost; a¹⁰⁴ když odešly nahoru do přijímacího pokoje, lady Thrumová použila příležitosti a řekla: „Má drahá, při svém povolání se budete muset podrobit mnohým takovým familiárnostem ze strany nedostatečně vychovaných lidí, k nimž patří, obávám se, i pan Slang. Ale dovolte, abych vás upozornila, že nesmíte dávat průchod svému smýšlení, tak jak jste to udělala. Nevšimla jste si, že *já* jsem mu nikdy nedala najevo svou vnitřní nelibost? A *já* na to kladu zvláštní důraz, že k němu musíte být dnešního večera velmi slušná. Vaše zájmy – naše zájmy – na tom závisí.“

„A je snad mým zájmem, abych se nutila být slušná k takovému bídákovi?“

„Paní Walkerová, chtěla byste snad poučovat o morálce a o chování lady Thrumovou?“ řekla stará dáma a povstala s velkou důstojností. Bylo zřejmé, že si opravdu velmi přeje usmířit pana Slanga; a proto nemám nejmenší pochybnosti, že si sir George vyjednal značnou účast na Morgianiných honorářích.

Pan Bludyer, slavný redaktor *Tomahawku*, jehož vtipům se sir George podle všeho zdání tolik obdivoval (sir George, který v životě neudělal vtip), byl tiskový výtečník s pozoruhodným nadáním a bez zásad, který, podle jeho vlastních slov, by „se postavil zdrcujícím článkem proti kterémukoliv muži v Anglii!“ Když byl v úzkých, nejenže psal, ale přímo se bil, měl velké vzdělání a v chování byl stejně neurvalý

104 V dalších vydáních vynecháno.

jako v psaní. Pan Squinny patří ke škole zcela protichůdné, je jemný jako zředěné mléko, má neškodné zvyky, rád si zahraje na flétnu, když mu to dovolí stav jeho plic, pěstuje valčík a vůbec tanec a ve svém časopise je mírně zlomyslný. Nikdy nepřekračuje meze slušnosti, ale v dvacetiřádkové kritice dovede naznačit hodně věcí, které jsou autorovi nepříjemné. Osobně je docela úctyhodný a bydlí s dvěma neprovdanými tetami v Bromptonu. Naproti tomu nikdo neví, kde bydlí pan Bludyer. Má návštěvní domy, tajemné krčmy, kde ho v určité hodiny může najít každý, kdo ho potřebuje, a kde ho obyčejně uloví upachtění nakladatelé. Za láhev vína a za guineu napíše stránku chvály nebo pomluv o kterémkoliv žijícím člověku, na jakékoli téma a s jakýmkoli politickým zaměřením. „U sta hromů, pane,“ říká, „zaplatte mi pořádně a já vám sepsuju svého vlastního otce!“ Podle výše svého úvěru bývá oblečen buď skoro v cárech, nebo zase jako sám výkvět módy.

Když je takto oděn, osvojuje si povýšené a aristokratické vystupování a poklepal by na rameno i vévodovi. Je-li nějaká věc nebezpečnější než odmítnout půjčit mu peníze, když o ně požádá, pak je to půjčit mu je, neboť nikdy nesplácí a nikdy nic neodpustí člověku, kterému něco dluží. „Walker odmítl zaplatit za mne účet,“ řekl prý jednou, „a já to jeho ženě spočítám, až vystoupí na jeviště!“ Paní Walkerová a sir George Thrum byli kvůli *Tomahawku* celí nesví, proto sir George pana Bludye- ra pozval. Sir George měl velké obavy z *Módních květů*, proto pozval pana Squinnyho. Pan Squinny byl představen lordu Roundtowersovi a panu Fitz-Ursovi jako jeden z našich nejroztomilejších a nejnadanějších mladých literátů; a Fitz, který věří všemu, co mu kdo řekne, byl hrozně rád, že má čest sedět vedle živého redaktora novin. Mám důvod se domnívat, že pan Squinny sám byl neméně potěšen. Viděl jsem, jak po druhém chodu dával Fitz-Ursovi svou navštívenku.

Žádná zvláštní pozornost nebyla věnována panu Desmondu Mulliganovi. Jeho *forte*¹⁰⁵ je politické nadšení. Žije a píše ve vytržení. Je,

samozřejmě, členem právnického kolegia a pěstuje vášnivě řeči po obědě jako přípravu na soud, kde se hodlá jednou zaskvěť jako nadaný mladý muž. Je to snad jediný člověk, k němuž je Bludyer slušný, neboť bije-li se Bludyer zarputile, kdykoliv je toho třeba, bije se Mulligan jako Ir a má z toho potěšení. Byl už bůhvíkolikrát „na lopatkách“ a opustil svou vlast pro spor s vládou v záležitosti jistých článků, které uveřejňoval v novinách *Fénix*. Při třetí láhvi začíná neodolatelně a velkolepě mluvit o křivdách, spáchaných na Irsku, a v touž dobu obyčejně zanotuje bez pobízení několik irských písní, přičemž vybírá z celého souboru ty nejsmutnější. V pět odpoledne uvidíte ho určitě někde u poslanecké sněmovny a klub Reforma (on říká Reforuma) zná stejně dobře, jako kdyby byl jeho členem. Pro hádavou mysl je zajímavé pozorovat ony záhadné přívěsky irských členů parlamentu – podivné běžce a pobočníky, jež zřejmě mají všichni ti ctihodní pánové. Ve své politické funkci je Desmond jedním z nich a kromě svého povolání zpravodaje jistých novin je také „náš dobře informovaný dopisovatel“ onoho slavného munsterského časopisu *Zelená vlajka Skibbereenu*.

S vlastnostmi a historií pana Mulligana jsem se seznámil až dodatečně. Dnešního večera se zdržel u tabule jen chvíli, neboť povinnosti jeho zaměstnání ho donutily, aby se odebral do poslanecké sněmovny.

Uvedení lidé tvořili společnost, s níž jsem měl čest obědvat. Jaké další hostiny sir George Thrum snad pořádal, kolik mužů vědy snad shromáždil, aby vyřkli svůj názor o jeho zázraku, kolik dalších redaktorů si snad usmířil nebo naklonil, kdož to ví? Při této příležitosti jsme neodešli od tabule, teprve když byl ředitel Slang dostatečně rozjařen vínem a bylo nějakou chvíli slyšet hudbu z přijímacího pokoje nahoře. K Thrumově společnosti přibýly ještě další osoby, aby tam strávily večer – nějaký muž, který měl hrát na housle v přestávkách mezi zpěvem, nějaký mladík, který měl hrát na piano, slečna Horsmanová, jež měla zpívat s paní Walkerovou, a ještě nějaké vědecké osobnosti. V koutě seděla červenolící stará

dáma, jíž paní domu nevěnovala mnoho pozornosti, a pán s královským knoflíkem, který se červenal a vypadal neobyčejně skromně.

„U sta hromů!“ zvolal pan Bludyer, který měl dokonale dobré důvody, aby poznal pana Woolseyho, a jenž si dnešního dne usmyslel vystupovat aristokraticky, „tady je v místnosti krejčí! Co to má znamenat, že chtějí *ode mne*, abych se stýkal s živnostníky?“

„Delancyová, má drahá,“ zvolal Slang, když se vpotácel do pokoje, „co dělá vaše vzácné zdravíčko? Tak co, kdy se vezmem? Udělej mi místo na pohovce, ty jsi prima holka!“

„Nechte toho, Slangu,“ řekla paní Crumpová, když ji ředitel oslovil jejím dívčím jménem (umělci obyčejně vynechávají čestné tituly, které si lidé ve světě přibírají, a oslovují se vzájemně jen příjmením) – „nechte toho, Slangu, nebo to povím paní S.“ Podnikavý ředitel na to odpověděl tím, že paní Crumpovou vesele plácl po zádech, což způsobilo, že se uražená dáma dala do hlučného smíchu a velmi dobromyslně Slangovi pohrozila, že mu dá facku. Velice se obávám, že Morgianina matka pokládala pana Slanga za náramného gentlemana a příjemného člověka; ostatně jí šlo také o to, aby si udělal dobré mínění o zpěvu paní Walkerové.

Ředitel se natáhl velmi půvabně na pohovku a položil si obě neforemné nožky obuté v lakýrkách na židli.

„Ajaxi, čaj panu Slangovi,“ řekla mylady a podívala se na tohoto pána značně zneklidněna, jak se mi zdálo.

„Ne, hrome! Mylady,“ řval, „nechci žádný čaj! Ale já ti něco povím, Ajaxi, můj hochu, přines mi trochu brandy a studené vody a postav mi to tady vedle na stolek.“

„Přineste cokoliv, Ajaxi, aby se pan Slang cítil dobře,“ řekla naše hostitelka a dívala se čím dál zlostněji; a chudák sir George, který už uzamkl víno v neblahém sklípku pod schody, byl nucen znovu odejít a přinést řediteli láhev brandy.¹⁰⁶

106 V dalších vydáních vynecháno.

„Tak je to správně, Ajaxi, můj černý princ!“ zvolal Slang, když mu černoch přinesl žádané občerstvení. „A teď myslím, že tě budou potřebovat tamhle v orchestru. Nehraje snad Ajax na cimbál, sire Georgi?“

„Ha, ha, ha! To je dobré – ohromné!“ odpověděl rytíř, nemálo polekán, „ale my tu nemáme *vojenskou* kapelu. Slečno Horsmanová, pane Crawe, má drahá paní Walkerová, nezačneme trio? Ticho, pánové, prosím, je to úryvek z mé opery ‚Brigandova nevěsta‘. Slečna Horsmanová převezme roli pážete, pan Craw je brigand Stiletto, má vynikající žákyně je nevěsta.“ A hudba spustila.

Nevěsta

Srdce mi buší slastí,
oči mám vlhké slzemi.

Páže

Srdce jí buší slastí,
oči má na něj upřeny.

Brigand

Srdce mi tluče zlostí,
oči mám vztekem zkrveny!

Jak dokonalá byla ta hudba a zpěv, to ovšem nemohu uhodnout. Lady Thrumová seděla za šálky čaje a velmi vážně pokyvovala hlavou do taktu. Lord Roundtowers vedle ní také chvíli kýval hlavou a pak usnul. Já bych byl učinil totéž, nebýt ředitele, jehož počínání stálo za zmínku. Zpíval se všemi třemi zpěváky, a to mnohem hlasitěji než kterýkoliv z nich; vykřikoval bravo nebo zase pískal, jak se mu zdálo; paní Walkerovou zhodnotil od hlavy až k patě. „Ta bude dobrá, Crumpová, bude mít úspěch – ty skvělé paže – její oči bude vidět až z bidýlka! Jakou má nohu? Měří pět stop tři palce, na chlup!

Bravo – výborně – báječné – hurá!“ a nakonec řekl, že Havranici uvede na scénu a Ligonierová utře nos.

Slangovo nadšení téměř usmířilo lady Thrumovou s jeho příkrými způsoby, a sir George dokonce zapomněl, že jeho sbor byl přerušen ředitelovou hlučnou familiárností.

„A co tomu říkáte vy, pane Bludyere,“ zeptal se krejčí, pln radosti, že jeho *protégé*¹⁰⁷ takto získá všechna srdce, „že je paní Walkerová jedinečná zpěvačka, či ne?“

„Myslím, že je velmi špatná zpěvačka, pane Woolsey!“ odpověděl proslulý autor, aby pokud možno zkrátil styky s krejčím, jemuž byl dlužen čtyřicet liber.

„Tak tedy, pane,“ řekl pan Woolsey rozhořčeně, „já vás – zdvořile vás žádám, abyste mi zaplatil můj malý účet!“

Pravda, mezi zpěvem paní Walkerové a malým účtem Woolseyho nebylo pražádné spojitosti; ono „*Tak tedy, pane*“ bylo od Woolseyho naprosto nelogické, ale byla to velmi šťastná trefa vzhledem k budoucím osudům paní Walkerové. Kdož ví, jak by byl dopadl její *début*, kdyby nebylo onoho „*Tak tedy, pane*“, a zda by ji byl nezničil navždy nějaký zdrcující článek v *Tomahawku*.

„Vy jste příbuzný paní Walkerové?“ otázal se pan Bludyer rozzlobeného krejčíka místo odpovědi.

„Co je vám po tom, jsem-li, či nikoliv?“ odsekl vztekle Woolsey. „Ale jsem přítel paní Walkerové, pane; s hrdostí to říkám, pane; a jak praví básník, pane, ‚malé vzdělání je nebezpečná věc‘, pane; a já si myslím, že člověk, který neplatí účty, by měl aspoň držet jazyk za zuby, pane, a neurážet dámu, pane, kterou každý chválí, pane. Já vám už na lep nesednu, pane; on vám to zítra poví můj právní zástupce, jen počkejte!“

„Pst, milý pane Woolsey,“ domlouval mu literát, „nedělejte rámus; pojdte sem k oknu; je paní Walkerová *skutečně* vaše přítelkyně?“

107 Chráněnka. Pozn. red.

„Už jsem vám to řekl, pane.“

„Nu dobrá, v tom případě udělám vše, co je v mých silách, abych jí prospěl; a podívejte se, Woolsey, slibuji vám, že uveřejním jakýkoliv článek, který se vám zlíbí poslat o ní do *Tomahawku*.“

„Ale opravdu? Pak už o tom malém účtu nemusíme mluvit.“

„V této věci si můžete dělat, co chcete,“ odpověděl Bludyer povýšeně. „Já se nenechám odstrašit od své povinnosti, to si pamatujte; a pamatujte si také, že dovedu napsat jedovatý článek lépe než kdokoliv jiný v Anglii; mohl bych ji zdrtit deseti řádky.“

Ted' se vítr obrátil a bylo na Woolseym, aby se polekal.

„Nu tedy, já jsem se rozčilil,“ pravil, „protože jste urazil paní Walkerovou, která je anděl na zemi, ale já se velmi rád omluvím. Jářku – přijďte – já vám vezmu míru na nové šaty, co říkáte, pane Bludyere?“

„Přijdu k vám do dílny,“ odpověděl literát, úplně usmířen. „Ticho! Začínají novou píseň.“

Zpěvy, jež se ani nepokusím popsat (a na mé čestné slovo, pokud *já* těm věcem rozumím, myslím si do dnešního dne, že paní Walkerová byla jen obyčejná zpěvačka), zpěvy trvaly mnohem déle, než se mi líbilo, ale byl jsem jako přikován, neboť jsem si umluvil, že povečeřím v Knightbridgeských kasárnách s Fitz-Ursem, jehož kočár byl objedнан na jedenáctou hodinu.

„Milý pane Fitz-Boodle,“ oslovil mne náš starý hostitel, „vy byste mi mohl prokázat největší službu na světě.“

„Mluvte, pane!“ řekl jsem.

„Nepožádal byste laskavě svého ctihodného a statečného přítele kapitána, aby zavezl pana Squinnyho domů do Bromptonu?“

„Což si pan Squinny nemůže vzít drožku?“ Sir George se zatvářil zvlášť šibalsky.

„Válečná lest, můj drahý mladý příteli, – malá, neškodná válečná lest. Pan Squinny nedá moc na to, co *já* si myslím o své žákyni, ale bude si cenit velmi vysoko názoru ctihodného pana Fitz-Urse.“

Nebyl-liž malý rytíř na morálního člověka docela mazaný chla-
pík? Koupil si pana Squinnyho za oběd v hodnotě deseti šilinků
a za jízdu v kočáře se synem lorda. Když Squinnyho zavezli do
Bromptonu a vyložili u tetiných dveří, měl velkou radost ze svých
nových přátel, ale bylo mu hrozně zle z doutníku, který mu dali
vykouřit.

Kapitola osmá

V níž pan Walker jedná velmi rozumně a shovívavě

Popisem všech těchto osob nedostali jsme se s Morgianiným příběhem příliš daleko. Ale někteří venkovští čtenáři možná neznají onu třídu osob, jejichž otiskovanými názory jsou vedeni, a jsou dosti prostoduší, aby se domnívali, že stačí pouhá zásluha, aby si člověk získal dobrou pověst na jevišti nebo kdekoliv jinde. Dosáhnout divadelního úspěchu je věc mnohem složitější a podivnější, než si takoví lidé myslí. Dá to ohromnou dřinu, než se získá dobré slovo od pana X ze *Staru* nebo od pana Y z *Courieru*, než se získá přízeň populárního kritika a než se přivedou redaktoři metropole do dobré nálady – a především než se dosáhne toho, aby se jméno osoby před veřejností neustále nafukovalo. Umělcům se nemůže dělat reklama jako macassarskému oleji nebo krému na boty, ačkoliv toho mají zapotřebí úplně stejně; a proto se musí uplatňovat nekonečný důmysl, aby se udržoval zájem veřejnosti. Dejme tomu, že nějaký velký herec odjede z Londýna do Windsoru; brentfordský *Champion* musí uvést, že „Včera pan Blazes projel s doprovodem naším městem. Slavný komik je pozván, jak se dovídáme, do Windsoru, aby předvedl několik svých nenapodobitelných čtení z našeho velkého národního barda *nejvybranějšímu obecenstvu v království*“. Příštího týdne hammersmithský *Pozorovatel* uvede tuto zprávu takto v pochybnost: – „Brentfordský *Champion* tvrdí, že Blazes je pozván do Windsoru, aby tam četl ze Shakespeara *nejvybranějšímu obecenstvu v království*“. O této zprávě velice pochybujeme. Věru bychom si přáli, aby byla pravdivá; ale *nejvybranější obecenstvo v království* dává přednost *cizokrajným melodiím před prudkými písněmi rodných hájů* našeho sladkého slavíka avonského. Pan Blazes prostě jel do Etonu, kde jeho synáček, mladý pán Massinger Blazes, jak se bohužel dovídáme, byl krutě postižen neštovicemi.

Tento neduh (který postihuje mládež) zuřil prý v etonské škole s hroznou virulencí.

A jestliže se po těchto tiskových zprávách zlíbí nějakým londýnským novinám napadnout pošetilost krajinského tisku, který mluví o panu Blazesovi a zaznamenává jeho pohyby, jako kdyby to byla korunovaná hlava, co je na tom zlého? Blazes může dopsat vlastním jménem londýnskému časopisu a říci, že to není *jeho* vina, jestliže si krajinské časopisy usmyslí zaznamenávat jeho pohyby, a že nikterak nestojí o to, aby neštěstí těch, kteří mu jsou drazí, bylo předmětem veřejné pozornosti a bylo veřejně zesměšňováno. „Neměli jsme vůbec v úmyslu dotýkat se citů váženého veřejného zaměstnance,“ napíše redaktor, „a naše poznámky o neštovicích byly jen všeobecné, nikoliv osobní. Upřímně doufáme, že se mladý pán Massinger Blazes již uzdravil z nemoci a že prodělá spalničky, černý kašel a všechny ostatní dětské nemoci ke spokojenosti vlastní i svých rodičů a učitelů!“ Při nejbližším vystoupení po této kontroverzi vyvolá britské obecenstvo Blazese po představení třikrát na jeviště a určitě se tam tak nebo onak někdo vyskytne v jevištní lóži s vavřínovým věncem a hodí jej k nohám nadaného umělce.

Nevím, jak to bylo, ale před Morgianiným *débutem* začal se anglický tisk křečovitě dmout a vířit, jako by se brzy měla zrodit nějaká velká věc. V jedněch novinách na příklad čtete:

Anekdota o Carlu M. von Weberovi. – Když byl autor „Oberona“ v Anglii, pozval jej jistý vznešený vévoda na oběd a naši nejslavnější umělci se shromáždili, aby se s ním setkali. Jakmile bylo dáno znamení k sestupu do *salle-à-manger*, vyzval vznešený hostitel (starý mládenec) německého skladatele, aby šel v čele. „Copak u vás není zvykem,“ řekl prostě, „aby první místo zaujal člověk nejzasloužilejší? Je tu jeden, kterého opravňuje nadání, aby byl první *kdekoliv*.“ A když to řekl, ukázal na našeho obdivuhodného anglického skladatele sira

George Thruma. Oba hudebníci se nakonec spřátelili a sir George Thrum má dodnes kousek kalafuny, kterou mu dal autor „Freischütze“. – *Luna* (ranní list, 2. červen).

Jiří III. a skladatel. – Sir George Thrum vlastní záznam písně (autograf zesnulého panovníka), jejíž slova jsou ze „Samsona Agonista“. Dovídáme se, že nám tento vynikající skladatel chystá netoliko operu, ale i žákyni, s jejímž neobvyklým nadáním se již seznámila elita naší aristokracie. – *Ibid.* 5. června.

Hudba mstitelka. – Pochod, při jehož zvuku se 49. a 75. pluk vrhly do průlomu u Badajozu, byl proslulý nářev z opery „Vzhůru, Britové! aneb Obléhání Bergen-op-Zoomu“ od našeho slavného anglického skladatele sira George Thruma. Maršál Davout prohlásil, že francouzská linie nikdy neodolala, zazněla-li při bodákovém útoku tato píseň. Dovídáme se, že zasloužilý skladatel právě připravuje operu, a nepochybuje me, že *Stará Anglie* i nyní jako tenkrát prokáže svou nadřazenost nad *všemi* cizími soupeři. – *Albion*.

Byli jsme obviněni, že dáváme přednost *produktům* ciziny před talenty vlastních rodných břehů; ale ti, kdož takto mluví, znají nás pramálo. Jsme *fanatici per la musica*, ať je to kdekoliv, a vítáme vynikající výkony *dans chaque pays du monde*¹⁰⁸. Co říkáme? *Le mérite n'a point de pays*,¹⁰⁹ jak pravil Napoleon; a sir George Thrum (rytíř panamského řádu Slona a Hradu) je maestro, jehož sláva *appartient à l'Europe*¹¹⁰.

108 V každé zemi na světě. Pozn. red.

109 Zásluha nemá vlast. Pozn. red.

110 Patří k Evropě. Pozn. red.

Slyšeli jsme právě spanilou *élève*¹¹¹, jejíž vzácné schopnosti cavaliere přivedl k dokonalosti, – slyšeli jsme HAVRANICI (*Pourquoi cacher un nom que demain un monde va saluer?*¹¹²) a krásnější a nadanější bytost ještě nikdy nevykvetla *dans nos climats*. Zpívala rozkošné dueto z „Nabucodonosore“ s hrabětem Pizzicatem, a její *belezza, grandezza a raggio* vyvolávaly v srdcích posluchačů odpovídající *furore*; její *scherzando* bylo výtečné, i když přiznáváme, že se nám zdála *fioritura* v y-moll trošinku, docela jen trošinku *sforzato*. Snad by slova

Giorno d'orrore,
delire, dolore,
Nabucadonosore,

měla být spíše *andante*, a nikoliv *con strepito*. Ale toto je *faute bien légère* při takové nedostižné výtečnosti a zmiňujeme se o ní zde jen proto, abychom vůbec mohli něco kritizovat.

Dovídáme se, že podnikavý *impresario* jednoho z královských divadel už sjednal s Divou angažmá; a máme-li čeho litovat, pak je to okolnost, že je nucena zpívat v nešťastném jazyku našeho drsného severního klimatu, který se ústům cantatrice nepoddává zdaleka tak dokonale, jak plyne medově sladká *lingua toscana, la langue par excellence* všeho zpěvu.

Hlas Havranice je velkolepý alt o devíti oktávách atd. – *Módní Květy*, 10. červen.

Staříčský skladatel Thrum uvede na veřejnost operu a žákyni. Opera je dobrá, žákyně prvotřídní. Tato opera dokáže mnohem více než soutěžit s pekelným rámusem a nechutnou

111 Žačka. Pozn. red.

112 Proč skrývat jméno, které zítra uvítá celý svět? Pozn. red.

břečkou Donizettiho i s těmi rozplizlými blázny, kteří ho napodobují; všechny je (a tážeme se čtenářů *Tomahawku*, zda jsme se VŮBEC KDY mylili?) překoná. Je z *dobré*, poctivé anglické látky. Árie jsou svěží a líbivé, sbory velkolepé a vznešené, instrumentace pevná a bohatá, hudba je psána velmi pečlivě. Přejeme starému Thrumovi a jeho opeře mnoho zdaru.

Jeho žákyně je BEZPEČNÁ KARTA, skvělá žena a skvělá zpěvačka. Je tak hezká, že by mohla zpívat stejně falešně jako slečna Ligonierová, a obecenstvo by jí to odpustilo; a zpívá tak dobře, že by mohla být stejně ošklivá jako řečená Ligonierová, a obecenstvo by jí naslouchalo. Havranice, to je její fantastické divadelní jméno (její pravé jméno se shoduje se jménem známého ničemy ve Fleetu, který vymyslel panamský podvod, podvod Pontských bažin, mýdlový podvod – jak jste na tom teď s mýdlem, pane W-lk-r-?), Havranice, jak pravíme, BUDE mít úspěch. Slang ji angažoval za třicet guinejí týdně a příští týden vystoupí v Thrumově opeře, jejíž slova napsal velký osel s jistým nadáním, totiž pan Mulligan.

V *Módních Kvétech* je nějaký cizokrajný blázen, který dělá vše možné, aby svým prožluklým lichotnictvím otrávil obecenstvo. Nebylo by divu, kdyby z toho někdo pošel. Proč to cizokrajné zvíře z časopisu nevykopnou? – *Tomahawk*, 17. červen.

Ty tři první „anekdoty“ dodal svému časopisu Mulligan, spolu s mnohými dalšími, které tu nemusíme opakovat; udržoval je s úžasnou energií a rozmanitostí obměn. Nečekaně vás překvapovaly historky o siru Georgi Thrumovi, podivně vsunuté do venkovských novin; chvály anglické hudební školy objevovaly se bez konce ve „zprávách dopisovatelů“ nedělních tisků, z nichž některé řídil pan Slang a jiné kontroloval neúnavný Mulligan. Tento mladík byl duší malého spiknutí, jež mělo pozvednout Morgianu k slávě; a jakkoliv je skromný a jakkoliv je sir George Thrum velký a úctyhodný, jsem

přesvědčen, že by Havranice nikdy nebyla onou Havranicí, kterou jest, nebýt vynalézavosti a energie tohoto hibernského zpravodaje.

Je věcí toliko velkého muže, který píše úvodníky, tištěné velkým písmem v denním tisku, aby skládal ony úžas budící příklady výmluvnosti; ostatní části novin se ponechávají vynalézavosti pomocného redaktora, jehož povinností je vybírat drobné zprávy, odmítat nebo uveřejňovat hrozná neštěstí, policejní zprávy atd.; nelze očekávat, že by se šéfredaktor, zaměstnaný výkonem svých úžasných funkcí, pletl sám do těchto věcí. Jeho oborem je osud Evropy, vzestup a pád říší; i velké státní záležitosti si vyžadují veškeré pozornosti šéfredaktora; ponížené chvály, články o poslední vraždě, o stavu úrody nebo o švadlenkách v Chancery Lane, to se svěřuje péči pomocného redaktora; a je s podivem, jaké úžasné množství Irčanů je mezi londýnskými pomocnými redaktory. Vypočítává-li *Osvoboditel* služby krajanů, jak irská brigáda vyhrála bitvu u Fontenoy, jak bitva u Waterloo by byla bývala ztracena, nebýt irských pluků, a vypočítává-li ještě další činy, za které vdčíme vojáckému hrdinství a nadání – měl by se aspoň zmínit o irské brigádě tisku a o podivuhodných službách, jež této zemi prokazují.

Je pravda, že irští zpravodajové a vojáci konají své povinnosti zřejmě velmi dobře; a můj přítel pan Mulligan byl jedním z oněch zpravodajů. Vzal si zájmy své opery a Havranice silně k srdci, a protože byl mezi svými bratřími nesmírně populární, dokázal to zařídit tak, že neminul jediný den, aby se někde neobjevila nějaká zprávička o nové zpěvačce, o níž pocítili zájem, kvůli krajanovi, všichni jeho bratři a pomocní redaktoři.

Tyto pochvalné zprávy určené k tomu, aby seznámily celý svět s velkým nadáním Havranice, měly ovšem účinek i na pána, který byl s onou dámou velmi úzce spjat, na váženého vězně ve Fleetu, kapitána Walkera. Pokud dostával od pana Woolseyho své dvě guineje týdně a příležitostné půlkoruny, které mohla postrádat jeho žena při svých téměř denních návštěvách u něho, čerta se staral o to, čím

se zabývá, a dovoloval jí (ač si ta ctná žena z celé duše přála, aby se klamala) ponechávat si tajemství pro sebe. Ani ho totiž nenapadlo, že by pro něho mohla být jeho žena takovým pokladem.

Ale když mu hlas lidu a sloupce veřejných časopisů přinášely denně nové historky o vynikajících výkonech, nadání a kráse Havranice, když k němu dospěly pověsti, že je oblíbenou žákyní sira George Thruma, když mu přinesla pět guinejí po vystoupení ve filharmonii (dalších pět utratila, chudinka, za nákup všelijakých hezkých nových čepečků, kloboučků, šátečků a tkaniček pro svého synáčka); když se konečně začalo říkat, že Slang, věhlasný ředitel, jí nabídl angažmá za třicet guinejí týdně, pojal pan Walker nesmírný zájem o počínání své ženy a žádal ji, aby mu je dopodrobna vysvětlila.

Použiv své manželské autority, bezvýhradně paní Walkerové zakázal vystupovat na veřejných jevištích; siru Georgi Thrumovi napsal dopis, v němž vyjádřil své největší rozhořčení, že byla zahájena tak důležitá jednání bez jeho svolení; a milému Slangovi napsal (neboť tito páni se důvěrně znali, a když pan W. ještě vedl své jednatelství, měl s panem S. hodně co dělat), jestli si snad milý Slang nemyslí, že jeho přítel Walker je takový zelenáč, aby své ženě dovolil vystupovat na jevišti a sám zůstal ve vězení se všemi dluhy na hlavě.

A bylo velmi zajímavé pozorovat, jak ochotně titíž věřitelé, kteří ještě včera (a docela právem) osočovali pana Walkera jako podvodníka, kteří odmítali provést s ním jakékoliv narovnání a dušovali se, že ho nikdy nepustí – jak najednou stáli o to, aby se s ním dohodli, a nabízeli, ba žádali a prosili ho, aby šel na svobodu – jen když jim dá za sebe a za paní Walkerovou potvrzení dluhu se slibem, že část honoráře dámy bude věnována na zaplacení pohledávky.

„Honorář dámy!“ řekl pan Walker rozhořčeně těmto pánům a jejich právním zástupcům. „Copak si myslíte, že dovolím paní Walkerové vystupovat na jevišti? Domníváte se, že jsem takový

blázen, abych podepsal směnky na plnou částku těchto pohledávek, když za pár měsíců mohu odejít z vězení, aniž jsem zaplatil jediný šilink? Pánové, vy pokládáte Howarda Walkera za pitomce! Mně se ve Fleetu líbí, a než bych zaplatil, raději tu zůstanu ještě deset let.“

Jinými slovy, kapitán byl rozhodnut, že se nějak výhodně domluví se svými věřiteli i s pány, kteří měli zájem, aby paní Walkerovou uvedli na jeviště. A kdo může říci, že to nebylo rozhodnutí chvályhodně rozumné a spravedlivé?

„Snad se nedomníváte, velevážený pane, že polovina z honorářů paní Walkerové je příliš mnoho za tu obrovskou starost a námahu při vyučování?“ zvolal sir George Thrum (který v odpověď na Walkerův dopis pokládal za nejrozmumnější dostavit se k tomuto pánovi osobně). „Nezapomeňte, že jsem nejlepší učitel hudby v Anglii; že mám v Anglii nejlepší pověst; že ji mohu uvést do Paláce a na kterýkoliv koncert nebo hudební slavnost v Anglii; že jsem nucen naučit ji každíčkému tónu, který ze sebe vydá; a že by beze mne nemohla zazpívat ani jednu píseň, právě tak jako to její batolátko nemůže chodit bez chůvy.“

„Z toho, co povídáte, věřím sotva polovině,“ řekl pan Walker.

„Milý kapitáne Walkere! Chtěl byste snad pochybovat o mé bezúhonnosti? Kdo to byl, jenž dopomohl k bohatství paní Millingtonové, která nyní má sto tisíc liber? Kdo to uvedl nejlepšího tenora v Evropě – Poppletona? Zeptejte se hudebního světa, zeptejte se těch velkých umělců samých a oni vám povědí, že vděčí za svou pověst, za své bohatství siru Georgi Thrumovi.“

„Je to velmi pravděpodobné,“ odvětil kapitán chladně. „Vy *jste* dobrý učitel, sire Georgi, nemám nic proti tomu; ale nezaváží vám paní Walkerovou na tři roky a nepodepíší smlouvu ve Fleetu. Má žena nebude zpívat, dokud nebudu svobodný člověk, to je jasné; a zůstanu-li zde až do vaší smrti, nebude!“

„Milostivá nebesa!“ zvolal sir George. „Očekáváte snad, že vám zaplatím vaše dluhy?“

„Ano, starý brachu,“ odpověděl kapitán, „a že mi také dáte něco hezkého do ruky; a je to mé ultimátum. S tím vám také přeji dobrý den, neboť jsem zadán a musím jít dolů sehrát tenisový zápas.“

Tento malý rozhovor ctihodného rytíře nesmírně polekal, takže odešel domů ke své paní ve stavu nepřítelného rozčilení, vyvolaného smělostí kapitána Walkera.

Rozhovor s panem Slangem byl sotva uspokojivější. Řekl, že je dlužen čtyři tisíce liber. Jeho věřitelé by asi přistoupili na vyrovnání při pěti šilincích z libry. On sám že své ženě nepovolí ani jediné vystoupení, dokud nebudou věřitelé uspokojeni a dokud nebude mít v ruce pěknou sumičku, aby se s ní mohl pustit do světa. „Jestliže má žena nevystoupí, octnete se v *Gazetě* sám, to vy dobře víte. Tak se zařídte, jak se vám hodí.“

„Ať zazpívá jeden večer na zkoušku,“ řekl pan Slang.

„Bude-li zpívat jediný večer, budou věřitelé žádat své peníze v plné částce,“ odpověděl kapitán. „Nenechám ji přece, chudinku, aby se dřela ve prospěch těch ničemů!“ dodal vězeň velice dojat. A Slang odešel s mnohem větší úctou k Walkerovi, než k němu choval kdy předtím. Byl ohromen statečností muže, který dovedl zvítězit nad neštěstím, a dokonce udělat i neštěstí hybnou pákou svého prospěchu.

Paní Walkerová byla ihned poučena, že má těžkou angínu. Noviny, které sloužily panu Slangovi, jejího onemocnění dojemně želely; naproti tomu noviny sloužící opačné straně je s velkou zlomyslností zveličovaly. „Nová zpěvačka,“ napsal kterýsi časopis, „velký div, který nám sliboval Slang, chraptí jako *havran!*“ „Dr. Thorax prohlašuje,“ napsal jiný list, „že angína, která tak náhle postihla Havranici, jejíž zpěv ve Filharmonii před vystoupením v Kr-D. vyvolal tak velký potlesk, zničila té dámě hlas navždy. Na štěstí nepotřebujeme novou primadonu, když to místo zastává, jak při každém představení uznávají tisíce návštěvníků, slečna Ligonierová.“ *Divák* napsal, že „Některé dobře informované časopisy sice prohlašují, že onemoc-

nění paní W.-Havranice je angína, zatím co jiní, na jejichž autoritu se rovněž lze spolehnout, tvrdí, že jde o souchotiny. V každém případě je to s ní velmi vážné a upřímně doufáme, i když s tím nepočítáme, že se uzdraví. Názory o výkonech této dámy se různí, někteří říkají, že se zdaleka nevyrovná slečně Ligonierové, zatím co jiní znalci tuto dámu rozhodně nepokládají za tak dokonalou. Obáváme se,“ pokračoval *Divák*, „že tato otázka už nebude moci být vyřešena, ledaže by se Havranice, což je bohužel nepravděpodobné, uzdravila do té míry, že by mohla uskutečnit svůj *début*; ale ani pak nebude mít nová zpěvačka valných vyhlídek, jestliže se jí nevrátí její hlas v plné síle. Na tuto informaci,“ uzavíral *Divák*, „kterou máme z výlučných pramenů, se lze spolehnout jako na autentickou.“

Byl to sám pan Walker, onen lstivý a smělý vězeň z Fleetu, kdo tyto články proti zdraví své ženy sesmolil a uveřejnil v tisku ligonierovské strany. Stoupenci oné dámy byli nadšeni a věřitelé pana Walkera byli zaraženi, když je četli. I sir George Thrum byl dotčen a přišel do vězení ve Fleetu nemálo rozčilen.

„Jazyk za zuby, milý pane!“ řekl pan Walker. „Teď je čas, abychom se dohodli s věřiteli.“

Nakonec se opravdu dohodli. Nezáleží na tom, kolika šilinky z libry se spokojili draví věřitelé Morgianina manžela. Ale je jisté, že se jí hlas vrátil, sotva byl kapitán propuštěn. Časopisy Mulliganovy strany opět vytrubovaly její přednosti; s panem Slangem byla uzavřena smlouva; i s velkým skladatelem sirem Georgem Thrumem se udělala uspokojivá dohoda a nová opera byla ohlášena na plakátech ohromnými písmeny a s ohromným nákladem na kulisy a kostýmy byly zahájeny zkoušky.

Musíme vůbec říkat, s jakým vítězoslavným úspěchem byla „Brigandova nevěsta“ přijata? Všichni irští pomocní redaktoři si dali hned ráno záležet, aby o ní přinesli takovou zprávu, že slečna Ligonierová a Baroski zmírali závistí. Všichni zpravodajové, kteří

se mohli uvolnit, byli v lóžích, aby podpořili práci své přítelkyně. Všichni krejčovští tovaryši závodu Linsey, Woolsey a spol. dostali vstupenky do hlediště a tleskali ze všech sil. Všichni přátelé pana Walkera z Regentského klubu lemovali postranní lóže bílými kozinkami; a v malé lóži seděli sami paní Crumpová s panem Woolseym, příliš rozčilení, než aby tleskali – tak rozčilení, že Woolsey dokonce zapomněl hodit dolů *bouquet*, který Havranici přinesl.

Ale těchto hortikulturních ozdob tam nebyl nedostatek. Sluhové divadla jich odvezli plný vozík (při dalším představení tam byly hozeny znovu); a Morgiana, zardělá, udýchaná a slzíci, byla odvedena panem Poppletonem, vynikajícím tenorem, který ji korunoval jedním z nejpestřejších věnců.

A teď se rozběhla za manželem a vrhla se mu kolem krku. Laškoval právě za postranními kulisami s mademoiselle Flicflacovou, která vystupovala v tanečních vložkách; a byl pravděpodobně jediný muž v divadle, který byl svědkem onoho objetí a nestál o ně. Sám Slang byl dojat a řekl naprosto upřímně, že by si přál být na Walkerově místě. Ředitel měl úspěch zajištěn, aspoň na tuto sezónu. Děkoval za to Walkerovi, který si ještě téhož večera vybral týdenní honorář své ženy dopředu.

Jako obvykle byla v květinovém sále velkolepá večeře. Hrozný pan Bludyer se dostavil v novém kabátě známého Woolseyova střihu a krejčík sám s paní Crumpovou nebyli nejméně šťastní lidé ve společnosti. Ale když Havranice vzala Woolseyho za ruku a řekla, že by se tam nebyla nikdy dostala nebýt jeho, pan Walker jí s velmi vážným pohledem naznačil, že ve svém postavení nesmí přijímat pozornosti osob takové společenské úrovně. „Zaplatím,“ řekl hrdě, „do haléře všechno, co jsme panu Woolseymu dlužni, a budu u něho napříště šít. Ale chápej, miláčku, že člověk nemůže přijímat u stolu svého vlastního krejčího.“

Slang pronesl přípitek na Morgianino zdraví v úžasné řeči, která vyvolala nadšení, smích a vzdechy, jak je dovedou vydobýt z pánů

a dam od divadla jenom ředitelé. Bylo pozorováno – zvláště mezi sborovými zpěvačkami na konci stolu –, že všichni byli nesmírně dojati. Příštího dne se sešli a odhlasovali, že věnují panu Adolfu Slangovi stříbrný pohár za vynikající zásluhy o divadlo.

Walker poděkoval za svou paní. Řekl, že je to nejhrdější okamžik jeho života. S hrdostí vzpomínal na to, že ji vychoval pro jeviště, a blažilo ho pomyšlení, že jeho utrpení nebylo marné a že jeho strádání pro ni bylo nyní korunováno úspěchem. Jménem jejím i svým poděkoval společnosti a usednuv byl opět zvlášť pozorný ke slečně Flicflacové.

Pak přišla řeč sira George Thruma, jíž odpovídal na Slangův přípitek *jemu*. Měla do značné míry stejný smysl jako řeč Walkerova, neboť oba pánové si přisuzovali každý sám sobě zásluhu, že paní Walkerovou uvedli na veřejnost. Nakonec prohlásil, že bude vždycky pokládat paní Walkerovou za dceru svého srdce a že ji bude až do posledního okamžiku svého života milovat a opatrovat. Je jisté, že sir George byl onoho večera v nesmírně dobré náladě a že by ho byla jeho manželka při návratu domů vyplísnila, nebýt velkého úspěchu večera.

Mulliganova děkovná řeč jako autora „Brigandovy nevěsty“ byla, to se musí přiznat, strašně nudná. Vypadalo to, že vůbec nevezme konce; zvláště když se dostal na téma *Irsko*, jež se jaksi ukázalo těsně spjata se zájmy hudby a divadla. I sboroví zpěváci při řeči hučeli, ačkoliv ji pronášel úspěšný autor, jehož pijácké, milostné a bojovné písně při představení museli opakovat.

„Brigandova nevěsta“ měla mnoho repríz. Její sbory se běžně hrály. Morgianiny árie „Růže na mém balkoně“ a „Blesky nad peřeje-mi“ (recitativ a scéna) si popěvoval kdekdo a vynesly siru Georgeovi tolik guinejí, že si dovolil dát se portrétovat na rytinu, kterou bývá dosud vidět v obchodech s hudebninami. Zdá se, že si její kopií po dvou guinejích mnoho lidí nekoupilo; naproti tomu všichni mladí úředníci v bankách a všichni *praví* mladí muži na univerzitách měli

ve svých pokojích obrázky Havranice – jako Biondetty (Brigandovy nevěsty), jako Zelymy (ve „Svatbě v Banárasu“), jako Barbaresky (v „Tobolských dolech“) a ve všech jejích slavných rolích. V té poslední se přestrojí za hulána, aby zachránila otce, který je ve vězení; a takto ustrojena v dlouhých kalhotách a žlutých botách vypadala Havranice tak úchvatně, že ji Slang chtěl ihned mít v „Kapitánu Macheathovi“, z čehož vznikla roztržka.

Ve Slangově divadle ji vystřídal Snooks, krotitel nosorožců, se svým chovem divokých buvolů. Úspěch byl ohromný. Slang dával večeri, při níž celé společnosti vytryskly slzy, a příštího dne, jako obvykle, se shromáždili v zeleném pokoji a odhlasovali, že panu Adolfu Slangovi věnují stříbrný pohár za zásluhy o divadlo.

Ve sporu o „Kapitána Macheathe“ by si byl pan Walker přál, aby jeho žena ustoupila; ale v této věci jednou provždy svého manžela neuposlechla a opustila divadlo. A když ji Walker proklínal (jak byl zvyklý) pro její hroznou sobeckost a bezohlednost k jeho majetku, dala se do pláče a řekla, že za celý rok utratila za sebe a za dítě jen dvacet guinejí, že ještě nejsou zaplaceny účty její divadelní švadleny a že ona sama se ho nikdy nezeptala, kolik ho stála ta protivná francouzská *figurante*.

To vše bylo pravda, kromě té francouzské *figurante*. Walker, jako lord a pán, přijímal všechny Morgianiny honoráře a utrácel je, jak se sluší na gentlemana. Dával velmi pěkné obědy v domku u Regentského parku (Walkerovi bydleli v Green Street, Grosvenor Square), hodně hrál v Regentském klubu; ale co se týče francouzské *figurante*, musíme přiznat, že se paní Walkerová žalostně mylila. S tou dámou se kapitán rozešel už dávno; teď obývala domek v St. John's Wood Madame Dolores de Tras-os-Montes.

Ale i když snad lze kapitánovi přisuzovat jisté malé omyly tohoto druhu, na druhé straně, pokud byla jeho žena v zaměstnání, byl nejpozornější z manželů; sjednával za ni všechna vystoupení, a než jí dovolil zazpívat jedinou notu, dával si vyplatit honorář do

haléře. A tak nedopouštěl, aby byla šizena záludnými řediteli a nuznými pořadateli koncertů, což by se bylo bezpochyby dělo osobě tak lehkovážné povahy. Jezdili vždycky se čtyřspřežím a Walker byl zbožňován ve všech hlavních hotelech Anglie. Číšníci zrovna letěli, když zazněl jeho zvonek. Pokojské měly dojem, že je hrozně nevychovaný člověk, a nepokládaly jeho ženu za žádnou zvláštní krasavici; hostinští mu dávali přednost před každým vévodou. *On* se na jejich účty nikdy nedíval, to ne! Jeho příjem činil vskutku po několik let života aspoň čtyři tisíce ročně.

Mladý pán Woolsey Walker byl poslán do školy Dr. Wapshota, odkud byl vzat – po mnohých rozepřích, v nichž se doktor domáhal zaplacení půlročních účtů, a po mnohých stížnostech se strany malého chlapce na špatné zacházení – a byl svěřen péči důstojného pána Swishtaila v Turnham Green; tam platil všechny účty jeho kmotr, nyní hlava firmy Woolsey a spol.

Pan Walker je přece gentleman, proto se stále ještě zdráhá s ním stýkat; ale pokud jsem se doslechl, nezaplatil dosud ony částky peněz, jejichž splacením hrozil. A protože bývá zřídka doma, může ctihodný krejčí přicházet do Green Street podle libosti; a spolu s paní Crumpovou a s paní Walkerovou jezdí často dostavníkem do školy v Brentfordu a vezou koláče malému Woolseymu, jemuž krejčí nechá, jak říkává, celý svůj majetek do haléře.

Walkerovi nemají jiných dětí; ale když si paní Walkerová vyjede na čerstvý vzduch do Parku, odvrací vždycky pohled od malého faetonu, v němž sedí žena s nalíčenými tvářemi a s velkým počtem nápadně oblečených dětí s francouzskou bonou; její jméno, jak se dovídám, je Madame Dolores de Tras-os-Montes. Madame de Tras-os-Montes si vždycky přikládá k oku lorňon, jede-li kolem kočár Havranice, a dívá se do něho s pohrdlivým úšklebkem. Oba kočí si obyčejně vyměňovali podivná pokývnutí, ale Madame de Tras-os-Montes nedávno přijala do služeb hrozitánského štolbu s ohromnými licousy a zelenozlatou livřejí; od té doby se dotčení pánové už nezdraví.

Život Havranice je nepřetržitou řadou úspěchů na jevišti; a protože se do ní už zamilovali všichni šviháci v městě, dovedete si představit, jakou má krásnou pověst. Lady Thrumová by raději zemřela, než by s tou nešťastnou mladou ženou promluvila; a Thrumovi mají vskutku novou žákyni, která je sirénou bez jejich nebezpečných vlastností, která má postavu Venuše a duši Múzy a jež právě vystupuje v jednom divadle. Baroski říkává: „Ta malá Hafranice mě má ráda jako dycky!“ Lidé se bojí přijímat ji do společnosti, a má-li vystoupit na koncertě, slečna Primová sebou trhne a v největším rozčilení se honem hrne pryč, aby na ni snad „ta osoba“ nepromluvila.

Walker je pokládán za dobrého, boдрého, povídavého, gentlemanského chlapíka a není nepřitelem nikomu než sobě samému. Jeho žena prý je hrozně rozmařilá; a vskutku od té doby, co se oženil, přes velké příjmy své ženy už několikrát seděl v Benchi, ale ona podepíše nějaké směnky a on se zase dostane ven a je stejně veselý a boдрý, jako býval. Už dávno se moudře vzdal všech obchodních spekulací; večer si rád vyhodí z kopýtko, jak jsem řekl, a při obědě si vypije své dvě láhve. V pátek se dostaví do divadla pro honorář své ženy a jinak během týdne nepodniká žádné jiné obchody. Náramně tloustne, barví si vlasy, nos a tváře má odulé a zarudlé, docela jiné, nežli když po prvé okouzli Morgianino srdce.

Mimochodem, Eglantine byl vyhozen z Květnice a má teď krámk v Tunbridge Wells. Vloni jsem tam zašel, nemaje břitvu, a požádal jsem tlustého, sešlého muže ve vybledlém žaketu, jenž se nedbale opíral o dveře křiklavě vyzdobeného krámku v Pantilesu, aby mne oholil. Odpověděl: „Tento způsob živnosti neprovozují, pane!“ a zašel do krámk. Byl to Archibald Eglantine. Ale v troskách svého majetku má stále ještě kapitánskou uniformu a velkokříž panamského řádu Slona a Hradu.

Dovětek

G. Fitz-Boodle panu O. Yorkovi

Zum Trierischen Hofe,
Coblenz 10. července 1843.

Milý Yorku,

příběh Havranice byl napsán už dávno a já jsem nikdy nechápal špatný vkus nakladatelů metropole, kteří se zdráhali uveřejnit jej v některém ze svých magazínů. Nikdy však bych se o tom byl ani nezmínil, nebýt následující příhody:

Když jsem večer obědval v tomto výborném hotelu, všiml jsem si holohlavého pána v modrém kabátě s mosaznými knoflíky, který vypadal jako plukovník s polovičním platem, a vedle něho dámy s dvanáctiletým hošíkem, kterého ten pán cpal úžasným množstvím třešní a koláčků. Vedle dámy seděla nějaká tlustá stará paní s prapodivným čepcem a stuhami; bylo snadno poznat, že jsou to Angličani, a já jsem měl dojem, že jsem se s nimi už někde setkal.

Mladší z dam se posléze uklonila a současně se zarděla.

„Na mou věru,“ řekl jsem, „mám čest mluvit s Havranicí?“

„S paní WOOLSEYOVOU, pane,“ řekl gentleman. „Má žena už dávno opustila jeviště.“ Nato mi stará dáma v prapodivném čepci stoupala velmi prudce na prsty a náramně tajuplně zakývala hlavou a všemi svými stuhami. Obě dámy ihned vstaly a odešly od stolu, neboť starší prohlásila, že slyší děťátko plakat.

„Woolsey, miláčku, jdi s maminkou,“ řekl pan Woolsey a pohladil chlapce po vlasech; mladý pán uposlechl příkazu a vzal si s sebou talíř makronek.

„Váš syn je hezký chlapec,“ řekl jsem.

„Můj nevlastní syn,“ odpověděl pan Woolsey a dodal hlasitěji: „Poznal jsem vás ihned, pane Fitz-Boodle, ale nevyslovil jsem vaše jméno z obavy, aby se má žena nerozčilila. Nerada si připomíná staré časy, pane; její první manžel, jehož jste znal, kapitán Walker, ji učinil velmi nešťastnou. Zemřel v Americe, pane, na tohle, obávám se,“ (ukázal na láhev) „a paní WalkEROVÁ opustila jeviště o rok dříve, než jsem já zanechal živnosti. Pojedete do Wiesbadenu?“

Odjeli ve svém kočáře téhož večera a chlapec na kozlíku se namáhal ze všech sil zatroubit na postilionovu trubku s třapci.

Jsem rád, že je Morgiana konečně šťastná, a spěchám ti o tom podat zprávu. Hodlám navštívit stará zamilovaná místa svého mládí v Pumpernickelu. Adieu. Tvůj

G. F.-B.

Žena Dennise Haggartyho

Před několika lety chodívala do hotelu „Royal“ v Leamingtonu jistá protivná Irčanka s dcerou, která byla známa jako paní majorová Parová. Major Par byl zasloužilý důstojník ve službách Jeho Veličenstva, jehož nezdolalo nic než smrt a jeho vlastní roztomilá žena. Vdova po svém manželu truchlila v nejslušivějším bombastu, jaký jen sehnala, a na svých velkých navštívenkách, jež nechávala v domech přátel z vyšší i venkovské šlechty, měla černý okraj aspoň v šíři palce.

Někteří z nás, bohužel musím přiznat, jsme jí říkali paní majorová Naparová; jestliže totiž měla tato ctihodná vdova nějaký sklon, pak to bylo mluvit široce a dlouze o sobě a o své rodině (o své vlastní rodině, neboť na manželovu se dívala velice spatra) i o divcích rodného sídla v Molloyvillu, hrabství Mayo. Pocházela z rodu Molloyů z onoho hrabství; a přestože jsem o té rodině předtím nikdy neslyšel, ani dost málo nepochybuji, po tom, co uváděla paní majorová Parová, že byli nejstarobylejším a nejproslulejším rodem oné části Irska. Vzpomínám si, že ji přijel navštívit nějaký synovec s ohromnými zrzavými licousy, v těsných nankinkách, v zeleném kabátě a s hroznou náprsní jehlicí, který po dvoudenním pobytu v lázních nabídl sňatek slečně S-, nebo, kdyby byl odmítnut, souboj jejímu otci; jezdil v nápadném kočáře s ryzákem a běloušem a paní majorová Parová mi ho velmi hrdě představovala jako Castlereagha Molloye z Molloyvillu. Všichni jsme se shodovali, že je to nejnesitelnější snob celé sezóny, a byli jsme hrozně rádi, když pro něho přišel soudní vykonavatel.

Nuže, toto je vše, co já vím o rodině Molloyvillů; ale kdybyste se někde setkali s vdovou Parovou a hovořili o čemkoli na světě, určité byste se o ní dověděli více. Kdybyste si přáli k obědu hrášek, řekla

by: „Och, pane, po našem hrášku v Molloyvillu už opravdu nestojím o žádný jiný – že je to pravda, má drahá Jemimo! Mívali jsme jej vždycky v červnu a to můj otec dával svému hlavnímu zahradníkovi guineu (měli jsme v Molloyvillu tři zahradníky) a posílal ho se svým poručením a s kvartem hrášku k našemu sousedovi, milému lordu Marrowfatovi. Jaké rozkošné místo je marrowfatský park! – Že je to pravda, Jemimo!“ Kdyby jel kolem okna nějaký kočár, paní majorová Naparová by vám určitě řekla, že v Molloyvillu byly tři kočáry, „bryčka, otevřený kočár a krytý kočár“. Stejným způsobem by vám laskavě prozradila počet a jména lokajů; a při návštěvě hradu Warwicku (neboť tato čilá žena se účastnila každého výletu, který byl v hotelu uspořádán) nám dala najevo, že velká procházková cesta podél řeky se zdaleka nevyrovná hlavní cestě molloyovského parku. Nebyl bych býval s to povědět vám toho tolik o paní Parové a její dceři, nebýt toho, že jsem tenkrát byl zvlášť pozorný k jisté mladé dámě, jejíž tatínek bydlel v „Royalu“ a jež byla v péči Dr. Jephsona.

Jemima, na niž se paní Parová prve odvolávala, byla ovšem její dcera a matka ji oslovovala „Jemimo, dušinko!“ nebo „Jemimo, drahé dítě!“ anebo „Jemimo, miláčku!“ Oběti, které paní Parová pro dceru přinášela, byly, jak říkala, úžasné. Jaké peníze vynaložila na její učitele, jak ji ošetřovala v nemocech, s jakou nevýslovnou láskou ji porodila, to prý vědí jenom nebesa, říkávala paní Parová. Přicházely do pokoje, objímajíce se kolem pasu; při obědě mezi chody sedávala matka s rukou zavěšenou do dceřiny paže; a kdyby byli zrovna přítomni dva nebo tři mladí páni, určitě by svou Jemimu nejednou políbila, než si nalila bohea.

Pokud jde o slečnu Parovou, nebyla-li hezká, brání mi poctivost, abych řekl, že byla ošklivá. Nebyla ani jedno, ani druhé. Byla to osoba, která nosila lokýnky a stuhu kolem čela; uměla čtyři písně, které se po dvouměsíční známosti dosti omrzely; měla nesmírně obnažená ramena; libovala si v laciných ozdobách, prstenech, brožích, *ferroniérách*, lahvičkách, s voňavkou a byla vždycky, jak

se nám zdálo, velmi hezky oblečena, ačkoliv stará paní Lynxová naznačovala, že její i matčiny šaty se pořád nanovo přešívají a že už skoro nevidí na oči od samého látání punčoch.

Slečna Parová měla oči velké, i když trochu zarudlé a zesláblé, a koulela jimi po každém vhodném neženatém muži v městě. Ale přestože se vdova ohlašovala na všechny plesy, přestože najala kočár a zavezla dceru na lovecký sraz, přestože chodila pravidelně do kostela a Jemima zpívala hlasitěji než kdokoli kromě kostelníka a přestože by pravděpodobně kterýkoliv muž, jenž by jí byl šťastným manželem, byl pozván do Molloyvillu, aby užíval služeb tří lokajů, zahradníků a kočárů, nenašel se anglický gentleman, který by se odvážil udělat jí nabídku k sňatku. Stará Lynxová říkala, že v posledních osmi letech spolu byly v Tunbridge, Harrogate, Brightonu, Ramsgate, Cheltenhamu, ale že je tam nepotkalo lepší štěstí. Vdova myslela věru velmi vysoko, pokud šlo o její vroucně milované dítě; a protože se dívala s pohrdáním, jež pociťuje nemálo Irů, na všechny lidi, kteří si opatřují chléb prací nebo obchodem, a protože její energické vystupování, oděv a bryčka nebyly zrovna podle vkusu klidných anglických venkovských gentlemanů, Jemima – něžná, neposkvrněná květinka – jí dosud zůstávala na krku, už trochu povadlá a unuděná.

Nu a v tu dobu byl ubytován ve weedonských kasárnách 120. pluk a u útvaru byl pomocný chirurg, nějaký Haggarty, vyčouhlý, hubený, šlachovitý, kostnatý muž s velkýma rukama, s nohama do x a s nazrými licousy, ale venkoncem stejný poctivec, jaký se kdy oháněl lancetou. Haggarty, jak už naznačuje jeho jméno, byl téže národnosti jako paní Parová, a co víc, ten poctivec měl i některé vdoviny povahové zvláštnosti a vychloubal se svou rodinou skoro stejně jako ona. Nevím, ve které části Irska jejich rod vládl, ale byli určitě královského původu stejně jako předkové tolika tisíc irských rodin; požívali však nemalé vážnosti v Dublině, „kde můj otec,“ jak Haggarty říkal, „je znám stejně dobře jako socha krále Viléma a kde si jezdí v kočáře jako hrrom, to byste koukali“.

Proto šprýmaři Haggartymu říkali „Hřmící kočár“ a někteří z nich se na něho vyptávali paní Parové: „Paní Parová, když jste jezdívala z Molloyvillu na plesy lorda poručíka a když jste měla městské sídlo na Fitzwilliam Square, nestýkala jste se ve společnosti se slavným doktorem Haggartym?“

„To myslíte toho felčara Haggartyho v Gloucester Street? Toho černého papežence? A vy si myslíte, že by Molloyové zasedli ke stolu s takovou kreaturou?“

„Nu copak to není nejslavnější lékař v Dublině? A což tam nejezdí ve svém kočáře jako hrrom?“

„Takový bídák a ubožák! Má tam krám, já vám to povím, a jeho kluci mu roznášejí medicíny. Čtyři z nich dostal do armády, Ulicka a Phila, a Terence a Dennyho, a teď roznáší léky Charles. Ale jak jsem se o těch protivných lidech vůbec dověděla? Jejich matka byla Burkeová z Burkestownu, hrabství Cavan, a přinesla chirurgovi Haggartymu dva tisíce liber. Byla protestantka; a divím se, jak se vůbec mohla zakoukat do takového hrozného, protivného, papeženského apatykáře.“

Rozsah vdoviných znalostí mne přivádí k domněnce, že obyvatelé Dublinu se zajímají o své sousedy neméně důkladně než domorodci anglických měst; a zdá se mi velmi pravděpodobné, že zpráva paní Parové o mladých Haggartyových, kteří roznášeli medicíny, je naprosto správná, neboť nějaký mladík u sto dvacátých udělal karikaturu Haggartyho, jak vychází z drogerie s taškou z olejové látky pod paží, a to ctihodného chirurga tak rozzuřilo, že by bylo došlo k souboji mezi ním a praporečníkem, kdyby byl horkokrevný doktor mohl prosadit svou.

Dionysius Haggarty měl tedy nesmírně vznětlivou povahu a stalo se, že ze všech pacientů, návštěvníků, mladých baronů warwického hrabství, mladých továrníků z Birminghamu a mladých důstojníků z kasáren byl na neštěstí pro slečnu Parovou i pro něho jediný muž, který byl aspoň trochu okouzlen jejími půvaby. Byl však vůči

své lásce velmi něžný a skromný, neboť, to se musí přiznat, vážil si nesmírně paní Parové a plně uznával, jako prostomyslný chlapík, že mu je ta dáma nadřazena rodem i výchovou. Jak mohl doufat, že on, pouhý pomocný chirurg s majetkem všeho všudy tisíc liber, které mu odkázala teta Kitty – jak mohl doufat, že by se některá žena z rodu Molloyvillů snížila, aby si ho vzala?

Nicméně podnícen láskou a roznícen vínem jednoho dne na hradě Kenilworth, kde byli na výletě, Haggarty, jehož láska a zamilovanost byly předmětem hovoru celého pluku, byl naveden šibalskými kamarády, aby učinil ve vši formě nabídku sňatku.

„Jste si vědom, pane Haggarty, že mluvíte s Molloyovou?“ to byla celá odpověď, kterou mu dala majestátní paní Parová, když rozčilená Jemima podle obvyklého postupu představila svého ctitele „matince“. Odešla od něho s pohledem, který měl ubožáka srazit k zemi, vzala si kabát a čepec a honem si zavolala kočár. Dala si pak záležet, aby pověděla každické živé duši v Leamingtonu, že syn protivného papeženského apatykáře se odvážil nabídnout sňatek její dceři (nabídka sňatku, ať přijde odkudkoliv, nemůže věru nikdy uškodit), a nechala Haggartyho ve stavu naprosté sklíčenosti a zoufalství.

Jeho sklíčenost věru překvapila většinu jeho přátel a známých u pluku i mimo něj, neboť ta mladá dáma nebyla žádná krasavice a její majetek byl pochybný, zatím co Dennis byl muž zevně nero-mantický, který měl zřejmě mnohem větší zálibu v bifteku a v punči nežli v ženách, byť byly sebevíc okouzlující.

Avšak není pochyby, že tento plachý, neohrabaný, obhroublý chlapík měl v hrudi vroucnější a věrnější srdce než mnohý hejsek, který je sličný jako Apollo. Co mne se týče, nemohu nikdy pochopit, jak to, že se člověk zamiluje, a upřímně to každému schvaluji, ať už se zamiluje do kohokoliv nebo do čehokoliv. Pokládám to za věc stejně nezávislou na vůli jedincově, jako je postižení neštovicemi nebo barva vlasů. K všeobecnému překvapení byl pomocný chirurg

Dionysius Haggarty hluboce a vážně zamilován; a slyšel jsem, že jednou málem zabil zmíněného mladého praporečníka chirurgickým nožem za to, že se opovážil udělat další karikaturu, představující lady Naparovou a Jemimu před krytou besídkou ve fantastickém parku, obklopené třemi zahradníky, třemi kočáry a třemi lokaji. Nesnesl žádné žerty na jejich účet. Stával se náladovým a hašteřivým ze zvyku. Od jisté doby byl víc v ordinaci a v nemocnici než u důstojnického stolu. Zanechal do značné míry požívání oněch ohromných dávek hovězího a pudingu, pro které mu žaludek velkoryse a rychle dělával místo; a když se mazala deka, místo co by do sebe obrátil dvanáct džbánek a zpíval hrozným, nakřáplým, ječivým hlasem irské písničky, jak to dělával, uchýloval se do svého pokoje nebo chodil zachmuřeně po dvoře kasáren, anebo bláznivě švihal bičíkem a bodal ostruhami šedou kobyly, na níž jezdil po silnici do Leamingtonu, kde jeho Jemima (ač pro něho neviditelná) dosud bydlela.

Sezóna v Leamingtonu se chýlila ke konci, a tak mladíci, kteří toto lázeňské místo navštěvovali, odjeli, a vdova Parová se odebrala na ostatní měsíce roku do svého obvyklého bydliště. Kde toto bydliště bylo, nemáme, myslím, práva se ptát, neboť se domnívám, že se nesnášela se svým bratrem v Molloyvillu, a mimo to byla příliš hrdá, než aby byla komukoliv na obtíž.

Nejenže opustila Leamington vdova, ale brzy nato i sto dvacátý dostal pochodový rozkaz a odešel z Weedonu a z warwického hrabství. Haggartymu se tou dobou už částečně vrátila chuť k jídlu, ale jeho láska se nezměnila a náladu měl stále ještě mrzutou a chmurnou. Slyšel jsem, že v tomto období života napsal několik básní o své nešťastné lásce, divokou řádku rukopisných veršů nestejně délky; byly objeveny na archu papíru, v němž byla zabalena smůla, kterou si poručík Wheezer musel přikládat jako náplast kvůli nastužení.

Představte si tedy, o tři roky později, překvapení všech Haggartyových známých, když četli v denním tisku toto oznámení:

Dne 12. t. m. uzavřeli v Monktonu sňatek pan Dionysius Haggarty od 120. pěšího pluku J. V. a Jemima Amelie Wilhelmina Molloyová, dcera zesnulého majora Lancelota Para, R. M., a vnučka zesnulého a neteř nynějšího pána Molloyvillu v hrabství Mayo, p. Burkea Bodkina Blakea Molloye.

Že by se nakonec věrná láska přece jen rozjela klidným chodem, pomyslel jsem si, když jsem odkládal noviny; a do mysli se mi vkrádaly staré časy, a stará, zpupná, vychloubačná vdova, a vysoká ramena její dcery, a veselé chvíle u sto dvacátých, a jednospréžní bryčka doktora Jephsona, a warwickshirský hon, a – a Luisa S –, ale na té už nezáleží. Dočkal se ten dobromyslný, prostý chlapík posléze odměny? Nu, nemusí-li si vzít současně i tchyni, může na tom být docela dobře.

Jiný rok ohlásil odchod pomocného chirurga Haggartyho od sto dvacátých, kde ho nahradil pomocný chirurg Angus Rothsay Leech, pravděpodobně Skot, s nímž se vůbec neznám a který také nemá vůbec nic společného s tímto malým příběhem.

Uplynula ještě další léta a nechci tvrdit, že jsem po tu dobu neustále bděl nad osudem pana Haggartyho a jeho paní, neboť, má-li být známa pravda, nevzpomněl jsem si na ně snad ani na okamžik. Až jednou, když jsem byl v Kingstownu u Dublina a lelkoval jsem tam na pobřeží a civěl na pahorek Hoath, jak to v oněch lázních dělá většina lidí, uviděl jsem, jak ke mně přichází vysoký vyzáblý muž s bujnými zrzavými licousy, jaké jsem už někdy před lety viděl, jak se mi zdálo, a obličej, který nemohl patřit nikomu jinému než Haggartymu. Byl to Haggarty, o deset let starší, než když jsme se viděli naposled, a mnohem zavilejší a hubenější. Na jednom rameni měl mladého pána ve špinavých, pestře kostkovaných šatech,

s obličejem nápadně podobným jeho vlastnímu, jenž mu vykukoval zpod roztrápeného chocholu z černých per, zatím co druhou rukou táhl lehký zelený kočárek, v němž ležela asi dvouletá holčička. Oba řvali z plných plic.

Jakmile mne Dennis spatřil, zmizel z jeho obličeje mrzutý, podrážděný výraz, jímž se zřejmě vyznačoval; jednou rukou pustil držadlo kočárku a druhou svého syna a přiběhl, aby mne mocně pozdravil, zanechav své řvoucí potomstvo na silnici.

„Proboha,“ zvolal, „že je to Fitz-Boodle! Vzpomínáš si na mne, Fitzi? Dennis Haggarty od sto dvacátých! Leamington, víš? Molloyi, ty kluku, drž hubu a přestaň řvát, a ty taky, Jemimo, slyšíte? Nu, to dělá očím dobře, vidět starou tvář. Ty jsi ztloustl, Fitzi; a byls už někdy v Irsku? Že se ti líbí, co? Řekni sám, není Irsko krásné?“

Tato otázka ohledně předností jejich země, kterou dává většina Irů, jak jsem si všiml, byla uspokojivě zodpověděna a křik dítek byl utišen jablky z nedalekého stánku, načež jsme se s Dennisem rozhovořili o starých časech a já jsem mu blahopřál ke sňatku s půvabnou dívkou, jíž jsme se všichni obdivovali, a projevil jsem přesvědčení, že s ní udělal štěstí, a tak dále. Jeho zjev nicméně nesvědčil o velkém štěstí; měl starý šedý klobouk, krátké staré kalhoty, starou vestu s plukovními knoflíky a spravované vysoké boty, jaké obyčejně nenosí lidé, kteří žijí v blahobytu.

„Ach jo,“ povzdechl si místo odpovědi na mé otázky, „časy se od těch dob změnily, Fitz-Boodle. Má žena už není, co bývala – ta krásná bytost, jak jsi ji znal. Molloyi, pojd’ sem; utíkej honem za maminkou a řekni jí, že přijde na oběd nějaký anglický gentleman; poobědváš s námi, Fitzi, že ano?“ I řekl jsem, že u nich tedy zůstanu na oběd, ačkoliv mladý pán Molloy prostě odmítl uposlechnout otcova rozkazu, aby cizince ohlásil.

„Nu tak tě musím ohlásit sám,“ řekl Haggarty a usmál se. „Pojd’, už je čas k obědu a můj domek není odsud ani sto yardů.“ A tak jsme všichni šli průvodem k Dennisovu domku; byl to jeden z řady jedno-

poschodových domů s malými zahrádkami vpředu a většinou s velmi honosnými jmény na pilířích branek. Na Dennisově brance bylo ozdobně napsáno na umazaném zeleném měděném štítku „Chirurg Haggarty“; a protože to nestačilo, byl na pilíři nad zvonkem oválný štítek s nápisem „Nový Molloyville“. Zvonek byl samozřejmě polámaný; zahrádka s cestičkou byla zatuchlá, zaplevelená, neupravená; kolem povadlého trávníčku uprostřed bylo několik neudržovaných ozdobných skalek, z většiny oken Nového Molloyvillu visely nějaké šaty a koberečky, do domu se šlo přes rozbitý škrabák na boty pod rozviklaným zábradlím, na němž uvadlý břečťan odmítal šplhat dál.

„Malý, ale útulný,“ řekl Haggarty. „Půjdu napřed, Fitz; odlož si klobouk tamhle na květináč a jdi nalevo do přijímacího pokoje.“ Mlha z cibulky a kouř z rašeliny naplňovaly celý dům a naznačovaly, že oběd není daleko. Daleko? Mohli jste slyšet, jak se smaží v kuchyni, kde se služka také pokousela uchlácholit křik třetího vzpurného dítěte. Ale když jsme vešli, byli všichni tři Haggartyovi milácci v plné válce.

„Jsi to ty, Dennisi?“ ozval se ostrý, drsný hlas z tmavého kouta přijímacího pokoje, kam jsme byli uvedeni a kde byl prostřen k obědu špinavý ubrus a hned vedle na porouchaném křídle čekalo několik lahví piva a studená skopová kýta. „Vy vždycky chodíte pozdě, pane Haggarty. Přinesl jste whisky od Nowlanů? Ručím za to, že ještě ne.“

„Drahoušku, přivedl jsem našeho společného starého přítele, aby s námi pojedl, co je zrovna v hrnci,“ řekl Dennis.

„Kdy přijde?“ zeptala se dáma. To mě poněkud překvapilo, neboť jsem stál před ní.

„Je tady, Jemimo, miláčku,“ odpověděl Dennis a podíval se na mne. „Pan Fitz-Boodle, nepamatuješ se na něho z Warwickshiru, drahoušku?“

„Pan Fitz-Boodle! Velice mne těší, že ho vidím,“ řekla dáma, povstala a velmi srdečně se uklonila.

Paní Haggartyová byla slepá.

Paní Haggartyová byla netoliko slepá, ale bylo také na první pohled jasné, že ji připravily o zrak neštovice. Oči měla převázány páskou, tváře měla napuchlé, zjizvené a znetvořené hroznými následky nemoci. Když jsme vstoupili, háčkovala v koutě a byla zabalena do velmi špinavého županu. Pokud mluvila se mnou, byl její hlas docela jiný, než když oslovila svého manžela. S Haggartym mluvila širokou irštinou, se mnou však onou nejprotivnější ze všech řečí – irskou angličtinou, do krajnosti usilujíc zakrýt svou těžkopádnou výslovnost a mluvit pravým, ledabyle *distingué* anglickým stylem.

„Už jste v Irsku dlouho?“ otázala se chudinka s tímto přízvukem. „Je to pro vás jistě země barbarská, že, pane Fitz-Boodle! Jak je to od vás hezké, že jste k nám přišel *en famille* a přijmete oběd *sans cérémonie*. Pane Haggarty, doufám, že jste dal víno k ledu, pan Fitz-Boodle už v tom horku jistě div neroztál.“

Nějakou chvíli vedla rozhovor tímto zdvořilým tónem a já jsem byl nucen odpovědět na její otázku, že se mi nezdá ani dost málo změněná, ačkoliv bych ji byl jakživ nepoznal, nebýt tohoto setkání. Řekla Dennisovi, s významným výrazem, aby šel do sklepa pro víno, a mně zašeptala, že si sám dělá číšníka; a chudák Haggarty pochopil a letěl do města pro libru telecích řízků a dvě láhve vína z hospody.

„Mají si děti sníst brambory s máslem tady?“ zeptalo se bosé děvče s dlouhými černými vlasy, jež jí spadaly do obličeje, který vstrčila do dveří.

„Ať pojedí v dětském pokoji, Alžběto, a pošli – och! – pošli mi sem Edwardsovou.“

„To myslíte kuchařku, milostpaní?“ řeklo děvče.

„Hned ji sem pošli!“ rozkřikla se nešťastná žena; nato utichl zvuk smažení a objevila se horkem rozpálená žena, utřela si zástěrou obočí a zeptala se s vysloveně hibernským přízvukem, co si paní přeje.

„Zaved'te mne nahoru do mé oblékárny, Edwardsová, nehodí se, aby mne tu pan Fitz-Boodle viděl v tomto domácíkem ustrojení.“

„Ale já na mou duši nemohu,“ řekla Edwardsová, „pán šel k řezníkovi a nemůže mi dohlédnout na oheň v kuchyni!“

„Nesmysl, musím jít!“ rozkřikla se paní Haggartyová; a tak se Edwardsová zatvářila rezignovaně, znovu si otřela ruku a tvář zástěrou, nabídla paní Haggartyové rámě a obě šly nahoru.

Nechala mne, abych si půl hodiny podumal, a potom přišla dolů oblečena ve starých žlutých saténových šatech, ubohá ramena obnažená stejně jako kdysi. Na hlavě měla pestrý čepce, který jí asi vybral sám Haggarty. Měla všelijaké šňůry, náramky a náušnice, zlaté, granátové, perlové, bronzové. Vnesla s sebou prudkou pižmovou vůni, jež před sebou hnala pach cibulky a kouř rašeliny; a před svým ubohým, hranatým, hrubým, zjizveným obličejem mávala starým batistovým kapesníkem se žlutou krajkovou obrubou.

„A tak vy byste mě byl poznal všude, pane Fitz-Boodle?“ řekla s úšklebkem, jenž měl být okouzlejícím úsměvem. „Já jsem si to myslela, neboť i když mne ta má hrozná nemoc připravila o zrak, je to ještě štěstí, že mi vůbec nezměnila rysy v tváři nebo plet!“

Tohoto utrpení byla nešťastnice ušetřena; nevím však, zda při té její marnivosti, její pýše, bláhovosti a sobectví bylo vůbec dobrým skutkem ponechat ji v jejím omylu.

Ale proč ji napravovat? Jistí lidé mají určitou vlastnost, která je povyšuje nade vší radu, vysvětlování nebo nápravu. Má-li nějaký muž nebo žena jen dostatek HLOUPOSTI, už se nemusí sklánět před žádnou uznanou autoritou. Hlupák neuznává, že by někdo byl lepší než on; hlupák nemůže pochopit, že nemá pravdu, hlupák nemá výčitek svědomí, nepochybuje ani v nejmenším, že se líbí, že má úspěch nebo že jedná správně, netrápí se pro city jiných lidí, nemá úctu než k sobě samému. Jak můžete přimět blázna, aby pochopil, že je blázen? Takový člověk není s to vidět svou pošetilost, tak jako nemůže vidět své vlastní uši. A ona velkolepá vlastnost Hlouposti je neochvějně spokojena sama se sebou. Jak nesčetné je množství duší tohoto obdivuhodného druhu – sobeckých, lakomých, tupých,

náruživých, bezohledných, zlých synů, matek, otců, kteří jakživi nevykonají dobrý skutek!

Abychom však přestali s touto úvahou, která nás zavedla daleko od Kingstownu, Nového Molloyvillu, Irska – ba až do širého světa, kdekoliv přebývá Hloupost, uveďme, že paní Haggartyová, podle mé krátké známosti s ní a s její matkou, patřila k osobám právě zmíněným. Byla proniknuta vědomím svých předností, jež se těžko srovnávalo s bídným obědem, který chudák Dennis dokázal, po mnohých odkladech, dostat na stůl. Neopomněla pozvat mě do Molloyvillu a řekla, že její bratranec mne tam velice rád uvidí; a vyprávěla mi o onom sídle skoro tolikéž historek, kolik jich kdysi uplatňovala její matka. Mimo to jsem si všiml, že jí Dennis krájel oblíbené kousky bifteku, že je jedla s velkým gustem a že pila stejně chtivě z různých silných likérů na stole. „My irské dámy si všechny potrpíme na skleničku punče,“ řekla s nádechem hravosti a Dennis jí namíchal ohromnou sklenici tak silného grogu, že bych ji já sám dostal do sebe jen s obtížemi. Hodně se rozpovídala o svém utrpení, o svých obětech, o přepychu, na nějž byla zvyklá, než se vdala – slovem o celé stovce témat, o nichž některé dámy široce dlouze vykládají, chtějí-li potrápit své manžely.

Ale poctivec Dennis, dalek toho, aby se rozčiloval nad tímto věčným, úmorným, nestoudným, pořád znovu zdůrazňovaným vyvyšováním sebe sama, spíš její řeči ještě podněcoval. Těšilo ho slyšet ženu, jak vypráví o svých přednostech a o skvělých vlastnostech své rodiny. Byl tak dokonale zdeptán a pod pantoflem, že se ve svém otroctví jaksi cítil dobře a představoval si, že se velkolepost jeho ženy obráží i na něm. Díval se na mne, ač jsem už té ženy a jejího jáství měl plné zuby, jako by očekával, že projevim nejhlubší soucit, a vrhal na mne přes stůl pohledy, jako by chtěl říci: „Jak nadaná bytost je ta má Jemima a jaký jsem chlapík já, že ji mám!“ Když přišly dolů děti, vyplísnila je ovšem a honem je poslala pryč (čehož možná čtenář těchto stránek ve svém srdci ani moc nelituje), a když

poseděla nesmyslně dlouho, zeptala se nás na odchodu, přejeme-li si kávu zde, nebo v jejím boudoiru.

„Nu tady, samozřejmě,“ řekl Dennis poněkud zneklidněn a v nějakých deseti minutách k nám „Edwardsová“ přivedla spanilou dámu zpět a na stole se objevila káva. Po kávě ji její manžel poprosil, aby panu Fitz-Boodlovi předvedla svůj hlas: „Hrozně rád by slyšel některé ty své staré oblíbené písně.“

„Opravdu? Nepovídejte!“ řekla a byla triumfálně zavedena ke starému rozskřípanému pianu a pronikavým, mohutným hlasem zpívala ony hrozné staré popěvky, jež jsem ji slyšel zpívat před deseti lety v Leamingtonu.

Když zpívala, Haggarty se celý šťastný natáhl pohodlně ve svém křesle. Manželé jsou vždycky šťastní, slyší-li touž píseň, kterou pravděpodobně slýchali, když jim bylo devatenáct; melodie Angličanů jsou většinou tohoto data a je myslím dosti dojemné, slyšíme-li šedesáti- nebo sedmdesátiletého starého pána, jak si pobrukuje starý popěvek, který byl svěží, když *on* byl svěží a mlád. Má-li hudebně nadanou ženu, můžete být jisti, že považuje její staré písně z roku 1788 za lepší než kterékoliv jiné, jež od té doby slyšel; ve skutečnosti od té doby neslyšel *žádné*. Je-li taková stará dvojice ve velmi dobré náladě, starý pán brává starou paní kolem pasu a říkává: „Drahoušku, zazpívej mi nějakou tu svou písničku,“ a ona se posadí a zpívá svým starým hlasem, a jak tak zpívá, opět jí na okamžik rozkvetou růže mládí. Ožije zahrada Ranelagh a ona tančí menuet, napudrovaná a s vlečkou.

Toto je další odbočení. Bylo zaviněno pohledem na tvář ubohého Dennise, zatím co jeho žena hřmotně zpívala (a věřte mi, bylo to jeho nejmilejší zaměstnání). Když víly lechtaly Klubka, nemohl být víc u vytržení. Připadalo mu to jako božská hudba; a měl ještě další důvod, aby byl uchvácen, neboť jeho žena bývala po zpěvu vždy v dobré náladě a nikdy nezpívala než v tomto šťastném duševním rozpoložení. Dennis to dostatečně naznačil během našeho krátkého

rozhovoru za manželčiny desetiminutové nepřítomnosti, když byla v „boudoiru“, a tak jsme po každém čísle křičeli „Bravo!“ a tleskali jako zběsilí.

Takto jsem nahlédl do života chirurga Dionysia Haggartyho a jeho ženy; a zastihl jsem ho asi v příznivém okamžiku, protože chudák Dennis později mluvil o našem rozkošném večeru v Kingstownu a zřejmě si dodnes myslí, že jeho přítel byl tehdejší zábavou okouzlen. Jeho domácí hospodářství vypadalo takto: on měl svůj poloviční plat, tisíc liber, a asi sto liber ročně, které mu zanechal otec, a jeho manželka měla šedesát liber ročně od matky, jež matka ovšem nikdy neplatila. Praxi nevykonával, neboť byl zaneprázdněn péčí o Jemimu a o děti, jež umýval, oblékal, vodil, nosil nebo vozil na procházku, jak jsme viděli, a jež nemohly mít služebnou, protože jejich drahá slepá matka nemohla být ponechána o samotě. Paní Haggartyová, velká invalidka, lehávala v posteli do jedné a dostávala tam snídani i teplý lunch. Pětina příjmu padla na to, že se nechávala vozit v bryčce, a Dennisovou povinností bylo chodit denně stanovený počet hodin vedle ní. Pak následovala večeře, a laický kněz, jakých je v Irsku plno a jehož paní Haggartyová velice obdivovala, ji všude vychvaloval jako vzor odevzdanosti a ctnosti a nesmírně velebil obdivuhodnou zbožnost, s níž snášela své utrpení.

Nu dobrá, každý podle svého gusta. Mně se rozhodně nezdálo, že by *ona* byla mučednicí rodiny.

„Okolnosti mého sňatku s Jemimou,“ vyprávěl mi Dennis v některém z dalších rozhovorů o tomto zajímavém předmětu, „byly nejromantičtější a nejdojemnější, jaké si můžeš představit. Viděl jsi sám, jaký dojem to drahé děvče na mne udělalo, když jsme byli ve Weedonu; neboť od prvního dne, kdy jsem ji spatřil a slyšel ji zpívat onu rozkošnou píseň ‚Temnooká dívka z Arábie‘, jsem cítil, že pro mne je *ona* ta temnooká dívka z Arábie, – ne že by odtud byla doopravdy, víš, narodila se ve Shropshire. Ale cítil jsem, že jsem poznal ženu, která mne učiní doživotně šťastným nebo nešťastným. Ty víš,

jak jsem jí nabídl sňatek na Kenilworthu a jak jsem byl odmítnut, jak jsem se proto málem zastřelil – ne, ty to vlastně nevíš, protože jsem o tom nikomu neřekl, ale mohu ti prozradit, že jsem měl namále, a bylo to pro mne velké štěstí, že jsem to neudělal, neboť – věřil bys tomu? – to drahé děvče mne celou tu dobu milovalo!“

„Opravdu?“ řekl jsem a vzpomínal, jak prapodivně se tenkrát projevovale láska slečny Parové; ale už je to tak, když jsou ženy nejvíc zamilovány, nejvíc to skrývají. „Po uši zamilována do chudáka Dennyho,“ opakoval ten ctihodný muž, „kdo by to byl řekl? Ale já to mám z nejlepšího pramene, od její vlastní matky, s níž sice teď nejsem zrovna moc zadobře, ale o této věci mne ujistila, a já ti povím kdy a jak.“

Byli jsme posádkou v Corku, tři roky po odchodu z Weedonu a poslední rok pobytu u nás doma, a velké štěstí, že to mé ubohé děvče promluvilo včas, neboť kde bychom teď byli? Nu a tak jednoho dne, když jsme se vraceli z přehlídky, spatřil jsem dámu, jež seděla u otevřeného okna vedle jiné dámy, která se zdála nemocná, a ta dáma u okna, co byla oblečená v hlubokém smutku, zvolala s výkřikem: „Proboha! To je pan Haggarty od sto dvacátých!“

„Ten hlas odněkud znám,“ řekl jsem Whiskertonovi.

„To máš velké štěstí, že jej neznáš lépe,“ odpověděl, „je to lady Naparová. To zase loví ženicha pro tu svou dceru, na to můžeš vzít jed. Vloni byla v téže záležitosti v Bathu a předloni v Cheltenhamu, kde, přísámboh, je nejlíp známa jako Kvočna.“

„Důrazně tě žádám, abys nemluvil neuctivě o slečně Jemimě Parové,“ řekl jsem Whiskertonovi. „Pochází z jedné z prvních irských rodin, a kdokoliv řekne jediné slovo proti ženě, které jsem kdysi nabídl sňatek, uráží mne – rozumíš?“

„Nu dobrá, tak se s ní ožeň, chceš-li,“ řekl Whiskerton nevrle, „tak si ji vem a jdi si k čertu.“

Vzít si ji! Ta myšlenka mi rozvířila mozek a pobláznila mne ještě tisíckrát víc, než jsem od přírody.

Můžeš si být jist, že jsem odpoledne zase šel nahoru k místu, kde bývaly přehlídky, a to s tlukoucím srdcem.

Došel jsem k vdovinu domu. Nazýval se Nový Molloyville, jako tento. Kdekoliv si najme dům na šest měsíců, nazve jej ‚Nový Molloyville‘; měla jej už v Mallow, v Bandonu, ve Sligo, v Castlebaru, ve Fermoy, v Droghedě a čert ví kde ještě. Ale byly spuštěny rolety, a ačkoliv jsem měl dojem, že za nimi někdo je, nikdo si chudáka Dennise Haggartyho nevšiml a já jsem chodil sem a tam po celou dobu plukovního oběda, doufaje, že zahlédnu Jemimu, ale marně. Příštího dne jsem tam byl opět; byl jsem zamilován jako kdykoliv jindy, to je fakt. Takovým způsobem však jsem ještě nebyl zamilován nikdy, víš, a když už jsem byl jednou chycen, věděl jsem, že je to na celý život.

Nemá smyslu, abych ti vykládal, jak dlouho jsem se potloukal kolem, ale když jsem konečně byl vpuštěn do domu (bylo to zásluhou mladého Castlereagha Molloye, kterého si budeš pamatovat z Leamingtonu a jenž byl v Corku na regatě, obědvával u našeho plukovního stolu a ohromně si mne oblíbil), když jsem se tedy dostal do domu, jářku, vrhl jsem se hned *in medias res*; nemohl jsem se udržet, mé srdce příliš překypovalo.

Ach, Fitzi, nikdy na ten den nezapomenu – na ten okamžik, když jsem byl uveden do přijímacího pokoje,“ (jak přicházel do varu, prorážely jeho irské zvuky více než jindy, ale i když může cizinec zachytit a opakovat zpaměti několik slov, je zhola vyloučeno, aby irsky *vedl rozhovor*, takže uděláme lépe, zanecháme-li všech pokusů napodobovat Dennise), „když jsem spatřil starou matku Parovou,“ pravil, „mé city mne z čista jasna přemohly; vrhl jsem se na zem, pane, jako kdybych byl zasažen koulí z muškety. ‚Velevážená madam,‘ řekl jsem, ‚zemru, jestliže mi nedáte Jemimu.‘

‚Proboha! Pane Haggarty,‘ odpověděla, ‚jak jste mě překvapil! Castlereaghi, můj drahý synovče, nebude lépe, když nás opustíš?‘ I odešel, zapáliv si doutník, a zůstavil mne na podlaze.

„Povstaňte, pane Haggarty,“ pokračovala vdova. „Nechci popírat, že ten váš vytrvalý vztah k mé dceři je velmi dojemný, i když jste se teď vyslovil tak nenadále. Nechci také popírat, že Jemima možná cítí podobně; ale jak jsem řekla, nikdy bych nemohla dát svou dceru katolíkovi.“

„Jsem stejně dobrý protestant jako vy, madam,“ řekl jsem. „Má matka byla dědička, byli jsme všichni vychováni podle ní.“

„To je tedy jiná,“ pravila a obrátila bělmo svých očí. „Jak bych to byla mohla smířit se svým svědomím, abych své zbožné dítě provdala za papežence? Jak bych ho byla mohla vzít do Molloyvillu? Nuže, když je tato překážka odstraněna, *já* už se nesmím stavět mezi dva mladé lidi. *Já* se musím obětovat, jak jsem to dělala vždycky, když šlo o mé drahé děvče. Sejdete se s ní, s ubohou, drahou, roztomilou, ušlechtilou trpitelkou, a dovíte se svůj osud z jejích vlastních rtů.“

„S trpitelkou, madam,“ řekl jsem, „copak byla slečna Parová nemocna?“

„Což vy jste o tom neslyšel?“ zvolala vdova. „Vy nevíte o té hrozné nemoci, která mě o ni málem oloupila? Po devět týdnů, pane Haggarty, jsem nad ní bděla ve dne v noci a nezamhouřila oka – po devět týdnů ležela a zmítala se mezi životem a smrtí, a doktorovi jsem zaplatila třiaosmdesát guinejí. Ted’ už je v pořádku, ale je vrakem onoho krásného stvoření, jímž byla. Utrpení, a možná ještě *jiné zklamání* – ale o tom se *ted’* nebudeme zmiňovat – ji tak poničilo. Ale já vás tu nechám a půjdu své sladké děvče připravit na tuto zvláštní a naprosto nečekanou návštěvu.“

Nebudu ti vykládat, co se událo mezi mnou a Jemimou, když jsem k ní byl uveden do zatemněného pokoje, kde seděla, ubohá trpitelka, a také ti nebudu popisovat, s jakým výbuchem radosti jsem uchopil (když jsem si ji nahmatal) její ubohou vyhublou ruku. Neodtáhla ji; a *ted’* jsem jí teprve mohl dokázat, že jsem ji vždycky upřímně miloval, neboť tu byla má poslední vůle, kterou jsem v její prospěch udělal před třemi lety; onoho večera, kdy mne odmítla,

jak jsem ti řekl, bych se byl zastřelil, ale oni by mne byli považovali za *non compos* a můj bratr Mick by byl dal prohlásit mou poslední vůli za neplatnou, a tak jsem se rozhodl žít, aby ona mohla mít prospěch z mé smrti. Měl jsem tehdy jen tisíc liber, ale od té doby mi otec zanechal další dva tisíce; odkázal jsem jí všecinko do haléře, jak si můžeš myslet, a všecko jsem na ni upsal, když jsme se vzali, což se stalo brzy potom. Nějaký čas jsem nesměl vidět tvář té ubohé dívky, a tak jsem ani nevěděl o hrozném ztrátě, kterou utrpěla. Představ si mé rozčilení, milý brachu, když jsem spatřil ty nádherné trosky!"

V chování tohoto chrabrého muže bylo cosi velmi dojemného: když vyprávěl svůj příběh, ani jednou se nezmínil o možnosti, že by upustil od sňatku s ženou, která už nebyla táž žena, již miloval, ale byl jí i teď stejně věrný, jako když byl zaujat ubohými, na odiv stavěnými půvaby pošetilé slečny z Leamingtonu.

Bylo to kruté, že toto šlechtné srdce bylo upoutáno k oné líné mase hrabivé marnivosti. Bylo to kruté, či nikoliv, že měl být i nadále klamán ve své zatvrzelé poníženosti a dál se kořit té sobecké, pošetilé bytosti, kterou si vybral, aby ji uctíval?

„Měl jsem být jmenován plukovním chirurgem brzy potom,“ pokračoval Dennis, „co byl pluk odvelen na Jamaiku, kde je teď. Ale má žena nechtěla o odchodu ani slyšet a říkala, že by jí puklo srdce, kdyby opustila matku. Odešel jsem tedy z činné služby s polovičním platem a najal jsem tento domek; a pro případ, že by se mi naskytla nějaká praxe, mám na štítku své jméno a jsem ochoten přijmout všecko, cokoliv se vyskytne. Ale jediný případ, který jsem kdy měl, byl jednoho dne, když jsem vozil svou ženu v kočáře, a druhý jednou v noci, nějaký žebrák s rozbitou hlavou. Má žena mne každý rok podaruje dětátkem, dluhy nemáme žádné; a mezi námi děvčaty – pokud u nás není má tchyně, jsem tak šťasten, že o víc nestojím.“

„Jak to, ty se starou paní nevycházíš dobře?“

„Nemohu říci, že dobře; víš, ono to nejde,“ dodal Dennis s chabým úsměvem. „Ona k nám přijde a obrátí dům vzhůru nohama. Když je

tady, musím spát v umyvárně nádobí. Od prvního roku ještě nikdy nevyplatila dceři její příjem, ačkoliv žvaní o svých obětech, jako by se byla kvůli Jemimě přivedla na mizinu; a mimo to, když je u nás, je tu celý klan Molloyů, na koních, pěších, dragounů, kteří se u nás ubytují a vyjídají mne od sklepa až k půdě.“

„A je Molloyville opravdu tak krásné sídlo, jak je vdova popisovala?“ zeptal jsem se se smíchem, jsa nemálo zvědav.

„Och, báječné sídlo, po všech stránkách,“ řekl Dennis. „Je tam ten dubový park o dvou stech akrech, nejkrásnější krajinka, jakou jsi kdy viděl, jenomže pokáceli všechny stromy. Zahrada prý bývala za starého Molloye nejkrásnější v západním Irsku; ale oni vzali všechno sklo na správu domovních oken, a nelze jim to ani vytýkat. Je tam slušný výnos pachtů, tři sta padesát liber ročně, jenomže je v rukou věřitelů; kromě jiných dluhů, na nichž není pozemková hypotéka.“

„Tak tvůj švagr, Castlereagh Molloy, moc nezbohatne?“

„Což tomu se povede dobře,“ řekl Dennis. „Pokud sežene úvěr, ani ho nenapadne, aby se nuzoval. Na mou věru, byl jsem dost velký blázen, že jsem mu podepsal jistý kousek papíru, a oni ho pak nemohli chytit v Mayo; přišli na mne tady v Kingstownu. A měl jsem hezky co dělat. Neřekla koneckonců paní Parová, že jí ničím rodinu? Platil jsem to po splátkách (neboť jsem všechny své peníze převedl na Jemimu); a Castlereagh, který je čestný chlap, mi nabídl jakoukoliv satisfakci v životě. Jenomže nemohl udělat nic víc než *toto*.“

„Nu ovšem, a teď jste přátelé.“

„Ano, a oni s tetou mají na sebe také pifku; hrozně ji pomlouvá, to ti řeknu. Vykládá, že vozila Jemimu z místa na místo a strkala ji skoro každému neženatému muži v Anglii – mou ubohou Jemimu –, a ona celou tu dobu zmírala láskou ke mně! Když se vykřesala z neštovic – dostala je ve Fermoy, chudinka, jak rád bych ji byl ošetřoval –, jakmile se jich zbavila, stará dáma řekla Castlereaghovi: „Castlereaghi, jdi do kasáren a podívej se do armádního seznamu,

kde je sto dvacátý.' A za tepla se přihrnula do Corku. Za nemoci projevila se Jemimina láska tak prudce, jak se zdá, že její matka povolila a slíbila, že se nás pokusí dostat dohromady, jestliže se její drahé dítě uzdraví. Castlereagh říká, že by byla jela za námi na Jamaiku."

"O tom vůbec nepochybuji," řekl jsem.

"Mohl bys mít silnější důkaz lásky?" zvolal Dennis. "Nemoc a strašná slepota té mé dívence ovšem narušily zdraví a nervy. Za tohoto stavu nemůže pečovat o děti, víš, a tak je většinou mám na starosti já; nu a její nálada je nevypočitatelná, to je pravda. Ale vidíš, jaká je to rozumná, vzácná, elegantní žena, a dovedeš si představit, že ji takový hrubý chlap jako já co chvíli přivede z míry."

Vtom mne Dennis opustil, omlouvaje se, že je čas jít s dětmi na procházku; a myslím, že jeho příběh obsahuje vhodnou látku pro rozjímání starých mládenců, kteří hodlají změnit svůj stav, anebo může utěšit jiné, kteří truchlí nad svým mládenectvím. Žeňte se, pánové, chcete-li; zaměňte svůj příjemný oběd v klubu za studené skopové a papírové natáčky doma; vzdejte se svých knih nebo zálib a obklopte se ženami a dětmi; ale nejprve si dobře rozmyslete, co děláte – nepochybuji, že tak učiníte po této radě a příkladu. V záležitostech lásky je rada vždycky užitečná; muži ji vždy přijímají, vždycky se řídí názory druhých lidí, a nikoliv svými vlastními; vždycky vytěží prospěch z příkladu. Vidí-li hezkou ženu a pocítí-li, že na ně přichází rozkošné šílenství lásky, vždycky si nejprve rozvažují, jakou má povahu, kolik má peněz, kolik jich mají sami, jak se hodí pro manželský život... Ha, ha, ha! Přestaňme už s tím bláhovým žvástem! Já sám jsem byl zamilován třiačtyřicetkrát, a to do žen všech vrstev a postavení – a byl bych se po každé oženil, kdyby mne byli nechali. Kolik žen měl Šalomoun, nejmoudřejší z mužů? A není-liž jeho případ poučením, že Láska je paní nejmoudřejších? Jenom blázni jí vzdorují.

Musím však přistoupit k poslední a možná nejsmutnější části příběhu chudáka Dennise Haggartyho. Setkal jsem se s ním ještě jednou, a to za takových okolností, že mne to pohnulo, abych napsal tuto historii.

Letos v červenci jsem byl náhodou v Richmondu, rozkošném malém letovisku; a tam se na terase slunil můj starý přítel od sto dvacátých. Vypadal starší, hubenější, ubožejší a ztrápenější, než jsem ho viděl kdykoliv předtím.

„Cože, tys opustil Kingstown?“ řekl jsem, když jsem mu tiskl ruku.

„Ano,“ odpověděl.

„A je milostpaní s rodinou zde v Richmondu?“

„Ne,“ řekl a smutně pokývl hlavou; a prázdné oči ubožákovy se naplnily slzami.

„Proboha, Denny, co se stalo?“ zvolal jsem. Mačkal mi ruku jako vinný lis, když jsem mluvil.

„Ony mne OPUSTILY!“ vybuchl s hrozným výkřikem vášnivého žalu – s hrozným výkřikem, který byl jakoby vymáčkut z jeho srdce. „Opustily mne!“ opakoval, a klesnuv na židli, zaťal své velké pěsti a divoce mával svými vyhublými pažemi. „Přišel jsem teď k rozumu, pane Fitz-Boodle. Jemima ode mne odešla, a přece víš, jak jsem ji miloval a jak jsme byli šťastni! Nemám teď nikoho; ale já brzy umřu, to je má útěcha; a také to, že mne vlastně zabije ona!“

Historie, kterou vyprávěl s rozčilujícími a divokými lamentacemi, jaké nejsou známy mezi muži naší chladnější vlasti a jež bych zde nechtěl opakovat, byla velmi prostá. Tchyně se zmocnila domu a vyhnala ho. Jeho majetek byl při uzavření sňatku připsán na manželku. Ona ho nikdy nemilovala a posléze mu toto tajemství prozradila a vyhnala ho z domu s tím svým sobeckým opovržením a zlobou. Hošík už zemřel; děvčátka, řekl, budou lépe vychovávána u Molloyů, než by mohla být u něho; a tak byl na světě úplně sám a žil, či spíše umíral při čtyřiceti librách ročně.

Touto dobou už je pravděpodobně jeho strastem konec. Ty dvě pošetilé ženy, které způsobily jeho bídu, nebudou nikdy číst tento příběh o něm; ony nikdy nečtou bezbožné příběhy v magazínech; a přál bych si, poctivý čtenáři, abychom ty i já chodili do kostela stejně jako ony. Tito lidé nejsou zlí *následkem* svých náboženských úkonů, nýbrž *přesto*, že je zachovávají. Jsou příliš hloupí, než aby chápali pokoru; příliš slepí, než aby viděli něžné a prosté srdce pod hrubou, nelíbivou hrudí. Jsou přesvědčeny, že všechno jejich chování k tomuto mému příteli bylo naprosto spravedlivé a že podaly důkazy křesťanské ctnosti. Haggartyovu ženu pokládají přítelkyně za mučednici jejího neurvalého manžela a matku za anděla, který ji přišel vysvobodit. Udělaly jen to, že ho ošidily a opustily. A bezpečně v oné obdivuhodné samolibosti, jíž jsou nadáni blázni této země, nemají jediné výčitky svědomí, že se k němu tak ničemně zachovaly, a pokládají svou bezcitnost za důkaz a následek své bezúhonné zbožnosti a ctnosti.

Žena ...ova

Lehli jsme si na malém pahorku půl míle od městských bran do rozkošné trávy, poseté všemi letními květinami. Kolem nás plynula stříbrolesklá řeka, přeskakujíc nesčetné malé skalky, dále kolem záhonů rozevlátého, šeptajícího rákosí, až dospěla ke starému městskému mostu se strženou věží a branou, v jejímž stínu seděl Maxmilián ve svém věčném člunu a chytal ryby. Kus dál bylo vidět starobylé městské hradby a příkopy, strážce, přecházející před modrožlutými závory, a nad branou modrého orla Pumpernickelu. Za ponurými baštami vyčnívaly do jasněmodré oblohy všechny věže a vížky města; zvony vyzváněly jako vždy, ptáci v blízkém háji zpívali a švitořili, zahradní restaurace a hospody byly plné studentů popíjejících pivo a zaznívaly jejich sborovými zpěvy. Vpravo byla stará pevnost, korunující svými lomenicemi a jehlancovými věžemi strmý pahorek, po němž se pracně šplhala nahoru klikatá stezka.

„Je snadnější,“ řekl jsem si velemoudře, „sejít z tohoto kopce dolů než vystoupit nahoru.“ Myslím, že loupežní rytíři, kteří za stara sídlili na Udolfu, si tuto polohu vyvolili z téhož důvodu. Když zde na planině spatřili nějakou karavanu, vrhli se na ni dolů tak prudkým útokem, že smetli strážce obchodnických pokladů. Jestliže si vévodové usmyslili zaútočit na hrad, zlézající zbrojnoši, když se dostali až na okraj hradeb, byli tak upachtění a bez dechu, že je bylo možno srážet dolů jako tučňáky, a bývali podřezáni dříve, než nabrali dechu, aby mohli volat o pomoc. Z Udolfu bylo možno roztrískat město na kusy v deseti minutách. Jaký by to byl shon, kdyby tak z čista jasna spadla dělová koule na tržiště, a co by tam bylo zničeno vajec a másla! Slyšte! To je polnice.

„Je to šílený trubač,“ řekl Schneertbart. „Polovina pevnosti je nyní vyhrazena šílencům města a druhá polovina je určena pro zločince. Hleďte, tamhle pracuje skupina zločinců na silnici.“

„Má Udolf nějakou souvislost s hradem Udolfo?“

„Má svá tajemství,“ řekl Milchbrod a slavnostně přikývl, „stejně jako onen hrad, jež lord Byron učinil nesmrtelným. Či to nebyl lord Byron?“

„Caspare Milchbrode, myslím, že to byl,“ odpověděl jsem. „Znáte snad některé z nich? Znáte-li nějaký hrůzostrašný příběh o duchách, loupežnících, hrdlořezích a vraždách, prosím vás, vyprávějte mi jej; máme do oběda ještě hodinu času a vražda, to je moje potěšení!“

„Budu vám vyprávět o Angelice, ženě toho – – HM!“ řekl.

„Čí ženě?“

„V tom je právě vtip příběhu. Můžete jej přidat k těm svým historkám o ‚Ženách mužů‘, které vyvolávají takový rozruch v Anglii i v Německu. Poslouchejte!“

Při zmínce o příběhu Schneerbart nejprve vyskočil, jako by chtěl utéci; ale protože byl tlustý a líný, rozmyslel si to, stáhl si čepici přes obličej, natáhl se na záda jako onen modrý roztažený orel nad branou a v tu ránu usnul.

Milchbrod po něm vrhl pohrdlivý pohled a jal se vyprávět tento příběh:

„V době vévody Bernarda Nepřemožitelného, jenž si získal tento zasloužený titul svým vítězstvím nad Sigismundem z Kalbsbratie (byl sice potom několikrát poražen, ale jeho *duše* byla nezdolná až do konce, takže byl nazván Nepřemožitelným plným právem) – za vlády vévody Bernarda byla pevnost Udolf obsazena mnohem silnější posádkou než nyní, ač byla i tehdy vězením stejně jako teď. Velký sál, v němž teď můžete vidět ubohé blázny našeho vévodství, jak pojídají svou skrovnou ovesnou polévku z dřevěných misek a lžic, býval dějištěm mnohých velkolepých hodokvasů, z nichž se plné soudky vína vracívaly prázdné; tuční volové tam jen mizeli,

až na kosti; vznešení rytíři se opíjeli po boku ctnostných dam a byli obsluhováni ze zlatých mis a vykládaných džbánů nesčetnými pážaty a služebnictvem v nejbohatších livrejích. Je to dnes smutná změna, milý příteli. Když pomyslím na to, že livrejí sídla je teď ohavné červenožluté plátno, že sloužící hradu mají oholené hlavy a řetěz na nohou místo kolem krku, a když si uvědomím, že slavnosti a hodokvasy už na Udolfu minuly navždy! – Ó zlatí dnové rytířství, potomek Milchbrodů má proč vás oplakávat!

Na nádvoří, kde se nyní klepe konopí, bývalo kdysi nádherné kolbiště, na němž válečníci pořádali turnaje a rytíři se utkávali v boji. Dámy přihlížely z oken velkého sálu a z pokojů kastelánových, a přestože to byl hrad veselý a velkopanský, jak vznešený hrad má být, nezapomínalo se ani na bezpečnost a tresty; pod velkým sálem byly nesčetné žaláře, kobky a mučírny, kde nepřátelé našich vévodů pykali za své zločiny. Ted' jsou většinou zazděny, protože jakési, musím říci pošetilé lidumilství uznalo tyto žaláře za příliš vlhké a příliš tmavé pro zločince našich dnů, jimž se musely, na mou duši, vybělit místnosti a vysušit lůžka, zatím co naši vznešení předkové byli nuceni sdílet svou kobku s ropuchami, hady a tmou; a místo vlněných matrací a železných postelí museli někdy natáhnout své údy na skřípec. Civilizace, milý pane – – –“

Vtom Schneertbartovo hlasité zachránění asi Milchbroda upozornilo, že příliš odbočuje; odpustil si tedy své názory o civilizaci a pokračoval.

„Tedy v době vévody Bernarda bylo toto vězení v největším rozkvětu. Odsouzení na skřípec a pod sekeru bylo tehdy mnohem častější nežli dnes a náboženské války, do nichž bylo Německo zapleteno a v nichž náš dobrý vévoda podle svého přesvědčení stál střídavě na straně Říma a na straně reformace, přiváděly velké množství našich šlechticů do zbraně, do spiknutí a zrady a následkem toho i do žalářů a mucíren. Uvádím tato fakta proto, abych ukázal, že v tak důležitém vězení, které ve svých zdech chovalo lidi

vysoce postavené, bylo velení přirozeně svěřeno osobě, na niž se vévoda mohl úplně spolehnout. Slyšel jste kdy o slavném plukovníku Dolchenblitzovi?“

Přiznal jsem se, že nikoliv.

„Jako mladý muž byl Dolchenblitz jedním z nejproslulejších válečníků; a jako voják, kapitán a později plukovník žoldněřských útvarů sloužil pod všemi prapory, ve všech válkách a ve všech zemích Evropy. S Francouzi porazil Milánské; pak přešel do služeb španělských a u Pavie srazil svým palcátem z koně krále Františka; byl čtvrtý na hradbách Říma, když jej zpustošil Karel Bourbonský, oženil se, nashromáždil značnou kořist a vrátil se do vlasti, kde se vyznamenával střídavě ve službě císaři a reformovaným knížatům. Zranění nohy mu posléze zabránilo, aby se uplatňoval v poli tak, jak byl zvyklý; a vévoda Bernard Nepřemožitelný, znaje jeho velkou chrabrost, jeho zdatnost, jeho neochvějnou věrnost (jež byla nezdolná, pokud trval jeho závazek), a jeho velkou krutost a přísnost, vyvolil si ho velmi vhodně za správce své státní pevnosti a věznice.

Dáma, kterou si plukovník Dolchenblitz vzal za ženu, byla vznešená a krásná Římanka a jeho námluvy, zdálo by se, byly dost krátké. „Použil jsem nejlepšího způsobu, jak získat srdce své paní,“ říkával. Jsem ošklivý starý válečník, posetý jizvami, holduji pití a vrhcábům a nemám víc způsobů než můj bitevní kůň, zatím co ona, hrome, byla zamilována do mladého hrabátka, hezkého jako ona sama a navoněného jako květinová zahrada; ale když moji černí jezdcí vytáhli jejího otce a bratra na nádvoří a připravili si provazy, aby je pověsili nad branou, to byste neřekli, jak rychle má Angelika poznala, že mě má radši než toho navoněného milence; tak jsem zachránil život svému tchánovi a švagrovi a ta drahá bytost přivolila, že bude má.“

Z tohoto manželství vzešlo jen jedno dítě, dcera; ona římská dáma brzy zemřela, ne docela při smyslech, prý následkem toho, jak s ní zacházel její surový manžel. Vdovec nepředstíral velký zármutek a dcera, která vídala, jak její chrabrý otec matkou opovrhoje,

jak jí denně nadává a jak ji v opilství bije, nechovala k matce vůbec žádnou úctu, a když se otec s matkou hádával, smála se tomu už od nejranějšího dětství, měla z toho radost a stranila starému válečníkovi. Podle toho si můžete představit," zvolal Milchbrod, „v jaké roztomilé škole byla vychovávána. Ach!“ dodal mladík a zarděl se. „Jak nepodobná byla ve všech ohledech, kromě krásy, mé Lischen!

V hradní galerii je dodnes obraz Angeliky, jež měla v osmnácti letech pověst jedné z nejkrásnějších žen na světě. Je vyobrazena v šatech z rudého sametu, na rukávech a na hrudi posázených klenoty, hledí na vás s hlavou pootočenou k rameni a její dlouhé světlé vlasy jí splývají po šíji. Oči má modré, obočí kaštanově hnědé, na otevřených rtech je úsměv; ale tento úsměv je tak ďábelský a v očích je takový záblesk pekla, že není možno pohledět na obraz bez pocitu hrůzy, a já za svou osobu prohlašuji, že bych nechtěl zůstat v oné místnosti sám s tímto portrétem a s jeho hroznými skelnými očima, jež vás neustále sledují a číhají na vás.

Od útlého mládí trval její otec na tom, aby sedávala vedle něho u stolu, kde rozhovor, to mi věřte, nebýval tak vybraný jako v ženském klášteře a kde se pilo důkladněji než v poustevně. Po obědě byly přineseny kostky a děvčátko brávalo vrhcáby a házelo je místo otce, jenž říkával, že mu to přináší štěstí. Ale to si ten starý voják asi jen myslel, neboť přes všechno štěstí byl čím dál chudší, všechn lup z válek postupně mizel v hrdle vrhcábnice a teď už byl tak chudý, že jeho jediným živobytím bylo místo správce vězení a že mohl hrát jen jednou za měsíc, když dostal plat.

Přes svou chudobu, rozmařilý život a špatné nakládání s manželkou byl na svůj sňatek nesmírně pyšný; jeho manželka totiž byla skutečně dáma z rodu Colonna. V Německu nebylo princezny, která by byla ve věci rodového původu tak povýšená jako Madame Angelika, dcera správce; a když ta Luciferova díblice sedávala s otcem u pití a kostek mezi lancknechty a důstojníky, ve všem držela krok se svým vlastním otcem a měla i vyvýšené sedadlo, zatím co ostatní

společnost seděla na lavicích. Starý voják obdivoval hrdost své dce-
ry, tak jako se obdivoval všem jejím dobrým i špatným vlastnostem.
Často vídala, jak jsou vězni na nádvoří mrskáni, a nikdy nezbledla.
*„Par Dieu!“*¹¹³ říkával otec. „To děvče má nějakou kuráž!“ Jestliže pro-
hrávala v kostkách, klela svým pronikavým hlasem jako kdekterý
válečník a otec se vždycky smál, až se mu slzy koulely po starých
lících. Neuměla zvlášť dobře číst, ale jezdit na koni uměla jako
Amazonka; a hrabě Sprinboch (dvorní komorník, který byl deset
let vězněn v Udolfu za to, že šlápl vévodkyni-dědičce na dnavý palec
u nohy) si dítě oblíbil a naučil je tancovat a zpívat při mandolíně;
v obojím umění nabyla velké dovednosti.

Takto se Angelika jevila ve svých šestnácti letech, když se do
města přestěhoval dvůr; císařští se totiž zmocnili našeho sídelního
města a zde, sto mil od nich, byl vévoda Bernard Nepřemožitelný
prost všeho obtěžování. Při první veřejné slavnosti dostavil se ve-
litel pevnosti ve svých nosítkách dolů, aby vzdal hold panovníkovi,
a jeho dcera, spanilá Angelika, jela velmi majestátně po jeho boku
na bílém oři.

Takový krásný zjev roznítil plamen v srdcích všech dvorních
rytířů. Ani jedna z dam u dvora se s ní nemohla srovnávat a jejich
milenci je opouštěli jeden za druhým. Tamhle na té strmé cestě na
hrad byli skoro pořád nějakí kavalíři, vyšňoření, jak je péra a řetízky
dovedly vyfintit, kteří se ubírali na hrad, aby se dvořili Lilii Udolf-
ské; Lilii – Tygří lilii, na mou duši! Ale muži, bláhoví muži, se dívali
jenom na tvář, a nikoliv na duši, jak jsem to udělal já, když jsem si
vyvolil svou Lischen.

Hodokvasy a hra v kostky probíhaly nyní veseleji než v minulých
letech; zasednou-li mladí šlechtici ke hře s dámou, však víme, kdo
vyhrává, a Madame Angelika nebyla, *pardi*, nijak úzkostlivá, když
je obírala o peníze. „Vzácný pane, budu s vámi hrát na double nebo

113 Zaklení. Pozn. red.

quit,' říkala. 'Vznešený barone, přistoupím na tři proti jedné.' 'Ctný hrabě, dám do banku svůj zlatý řetízek proti vašemu hnědému valachu.' A tak dále. A vedle spanilé dcery sedal starý otec, popíjel, vrhal kostky a řval, klel a zpíval jak pravý bezbožný harcovník. Dopoledne bývaly hony a lovy s jestřáby a šlo vždycky o to, kdo pojede vedle Angeliky a kdo bude mít nejlepšího koně a nejkrásnější kabátec a kdo přeskočí největší příkop, přes nějž ona dovedla skočit, věřte mi, jako nejlepší jezdec z nich. Usedlé dámy a matróny u dvora se této siréně vyhýbaly, ale co jí na tom záleželo, pokud se jí drželi muži? Vévoda nerad viděl, jak se jeho mladí mužové vydávají na cestu zkázy, ale jeho rady a rozkazy byly marné. I sám Erb-Prinz, princ Mořic, byl postižen nákazou, a když se do Angeliky zoufale zamiloval a dával jí velkolepé dary v klenotech a koních, poslal ho otec do Wittenberku, aby tam nad knihami zapomněl na svou lásku.

Ve službách vévodových však byl zvláštní přítel a oblíbenec dědičného prince, mladý pán jménem Ernst von Waldberg, který byl sice poslán na univerzitu spolu s vévodou, ale neměl to srdce, aby tam zůstal, neboť jeho srdce bylo na hradě Udolfu u čarodějky Angeliky. Tento nešťastný a prostosrdečný Ernst byl nejvášnivější z Angeličiných ctitelů a prováděl kvůli ní tisíce kousků. Jel do Uher a přivezl jí odtud turecký turban i s hlavou nevěřícího. Prodal polovici otcovského statku a koupil za ni šperk, který jí věnoval. Vsadil sto zlatých korun proti kadeři jejích vlasů, a když vyhrál, dal za ty peníze zhotovit kazetu, na níž byl vyryt nápis od dvorního básníka v tom smyslu, že ono zlato, které je ve skřínce, je tisíckrát cennější než zlato, z něhož je vyrobena, a že to jedno je odpadem země, zatím co druhé pochází od anděla.

Anděl, to tak! Kdyby byli pokřtili Angeliku na Diaboliku, byli by to trefili mnohem lépe; ale ďábli byli kdysi andělé a jedním z těch padlých byla Angelika.

Když ubohý mladík utratil málem všechno za dary a šperky pro Angeliku anebo nad hracími stolky a kostkami s jejím otcem, usmy-

slil si, že požádá mladou dámu o manželství, a pokorně jí přednesl svou prosbu.

„Kolik máte půdy, mylordo Ernste?“ řekla pohrdlivě.

„Bohužel jsem jen mladší syn. Můj bratr Max má rodinný statek a já mám jen starou tvrz a několik akrů, které jsem dostal z matčiny strany,“ odpověděl Ernst. Ale nepověděl, jak často za něho bratr zaplatil dluhy a naplnil mu měšec a kolik korun staršího bratra utratil nad hráčským stolem, aby obohatil Angeliku a jejího otce.

„Ale máte jistě velké spousty peněz,“ pokračovala, „neboť který pán od dvora utrácí tak velkoryse jako vy?“

„To jsou peníze mého bratra,“ řekl Ernst zachmuřeně, „a já ho o ně už žádat nebudu. Ale mám ještě tolik, abych si mohl koupit koně a meč, a budete-li má, přísahám, že s nimi dobudu dosti slávy a bohatství pro kteroukoliv princeznu v křesťanstvu.“

„Koně a meč!“ zvolala Angelika. „To je mi pěkné bohatství, jen co je pravda. Tolik má kterýkoliv z žoldnéřů mého otce! Vy a získat si slávu a bohatství? Vy byste chtěl být vhodným manželem pro nejlepší dámu v křesťanstvu? Pcha! Jen se podívejte, co jste až dosud vykonal, sire Ernste, a přestaňte žvanit! Měl jste majetek a utratil jste ho pro ženu, kterou jste nikdy předtím neviděl. Ani mě nenapadne, abych si vzala žebráka nebo abych se spoléhala na milosrdenství staršího bratra anebo abych hladověla v cärech mezi kryсами v té vaší rodinné tvrzi. Táhněte odsud, pane Marnotratníku, kupte si koně a meč, chcete-li, a jeďte si a starejte se o sebe a o svého koně; uvidíte, že to není tak snadné, nebudete-li mít na zadním sedle manželku.“

Když to řekla, zavolala si lovčího s jestřáby a s veselým průvodem pánů za sebou vyjela jako obvykle do lesů, kde by ani sama Diana, kdyby onoho dne byla bývala na lovu, nemohla být veselejší nebo vypadat krásněji a královštěji.

Pokud jde o Ernsta, když poznal, jak marná byla jeho láska a že ho Angelika povzbuzovala jen proto, aby ho mohla obrat a odkop-

nout, zmocnilo se duše ubohého hochy hluboké zoufalství; odešel rozlútněn do domu svého bratra, který se ho marně snažil potěšit. Nějaký čas tedy Ernst pobýval u bratra, ale jednoho rána si z čista jasna vzal koně a odjel, aby se už nevrátil. První věc, kterou se o něm truchlící bratr doslechl, byla zpráva, že odjel do Uher a byl před Budínem od Turků zabit. Jeden z jeho válečných druhů přinesl Maxovi od bratra Ernsta cosi na památku – byla to ona zlatá kazeta s kadeří Angeličiných vlasů.

Angelika při této zprávě neplakala o nic víc, nežli když odjížděl. Lovila se svými ctiteli jako předtím a ještě téhož večera, kdy se dověděla o smrti chudáka mladého Ernsta, objevila se u večere s krásným zlatým řetízkem a v šarlatových šatech, které jí daroval. Tvrdost jejího srdce však zřejmě neodstrašila mladé saské pány od toho, aby se jí dvořili, a její krutost ještě přispívala k všeobecné pověsti o její kráse.

I když měla desítky milenců a věděla velmi dobře, že jich s věkem nebude přibývat, nesnížila se dosud k tomu, aby některého přijala za manžela; ti ušlechtilější z nich, mohli bychom říci, byli zničeni a zapomenuti jako Ernst. Jakási čarodějnice jí kdysi řekla, že si vezme šlechtice, který bude největším bojovníkem své doby. Kdo však byl největším válečníkem Německa? Nejsem si jist, zda neočekávala, že král Gustav propustí svou manželku a vrhne se k nohám jí, anebo že chmurný Valdštejn sprovedí se světa svou princeznu a udělá Angeliku paní zaháňskou. Tak ubíhal čas. Milenci chodili nahoru na udolfský pahorek a, na mou věru, milenci přicházeli dolů; ta dáma tam nahoře byla pořád ještě nejkrásnější v celé zemi, a když se korunní princ vrátil z Wittenberku, byla by ještě bývala s to klást mu své léčky, jenže už bylo pozdě, protože moudrý vévoda, otec Jeho Výsosti, oženil mladého lorda se vznešenou bavorskou princeznou, při jejíž nevinnosti zapomněl princ na nebezpečnou a zlou Angeliku. Řeknu vám, že udolfská dáma mluvila o nové princezně dosti opovržlivě jako o „hrbaté Venuši Jeho Výsosti“. Všechny tyto

řeči se donesly ke dvoru a vzbudily u vévody takovou zuřivost, že chtěl dát Angeliku uvěznit v hradě jejího vlastního otce; ale moudří rádcové zakročili a bylo rozhodnuto, že bude nejlépe nechat celou věc usnout. Srovnávání královské princezny s udolfskou dámou by totiž bylo stejně dopadlo nepříznivě pro princeznu, která, mezi námi, měla tmavou pleť a nebyla ani tak rovná v zádech jako její sokyně.

A tu se dostavil ke dvoru Max, Ernstův starší bratr, vážný člověk pronikavého a zatrpklého rozumu, oddaný knihám a studiím, ale jinak ušlechtilý a štědrý k chudým. Nikdo ani nevěděl, jak byl štědrý, až po jeho smrti, když jeho tělo doprovázely k hrobu takové zástupy plačících prostých lidí, jak to tehdy nebylo vídáno, neboť dobří staří šlechtici byli spíš zvyklí brát než dávat a lord Max byl jedním z nejbohatších a nejvznešenějších ze všech rodů vévodství.

Byl člověk klidný, ale přesto musím říci, ač je to podivné, že se také zakrátko chytil do Angeličiných tenat, a zdálo se, že je do ní zamilován stejně, jako kdysi byl jeho nešťastný bratr. ‚Nedivím se už Ernstově vášnivému zaujetí pro tak andělskou bytost,‘ říkával, ‚a chápu, že by kterýkoliv muž mohl zemřít ze zoufalství, že ji nezískal.‘ Tato slova byla ihned donesena udolfské dámě a při nejbližším večírku u dvora, kde se s Maxem setkala, neopomněla dívat se na něho se všemi kouzly svých podivuhodných očí, takže se Max začal červenat a uklánět, až odešel úplně přemožen. Bylo ho pak vídat, jak jezdí na svém šedém koni nahoru na Udolf stejně často, jak bylo vídat jeho bratra na hnědáku; a ze všech oddaných otroků, kteří se Angelice kořili, stal se tento nešťastník nejpoddanějším. Zapomněl na knihy i na klidný způsob života a byl neustále po boku té čarodějky; on, který se nikdy nezajímal o lovecký sport, stal se nyní úplným Nimrodem pro pouhé potěšení, aby mohl být s Angelikou; a přestože se děsil vína a her, dokud se s ní nepoznal, trávil nyní celé noci tím, že hulákal s jejím otcem, starým opilem, a hrál v kostky s ním a s jeho dcerou.

V jeho lásce k ní bylo cosi, co působilo úplně příšerně. Obyčejní lehkomyslní ctitelé neusilují o ženu tak, jak to dělal Max, nýbrž dostanou-li košem od jedné, odletí k jiné; a je-li úspěšnější jejich sok, popřejí mu štěstí a odeberou se jinam. Baron Herman, který u ní byl ve velké přízni, byl na Maxův zákrok u vévody odeslán do Anglie; s hrabětem Augustem vyvolal hádku a zranil ho v souboji. Celý svět litoval zaslepenosti tohoto statečného pána a sám vévoda mu četl levity za to, že se nechává zotročit ženou, která už byla tak osudná jeho rodině.

Postavil se před její dveře jako nějaký drak, takže odháněl všechny kolísavé nebo nespělé uchazeče o její ruku; a bylo zcela jasné, že nebude-li si chtít Angelika vzít jeho, těžko se provdá za jiného. A proč by si ho nevzala? Byl vznešený, bohatý, hezký, moudrý a statečný. Co víc by mohla dáma žádat od manžela? A mohla pyšná Angelika očekávat lepší osud? ‚Za života své matky,‘ říkal Max, ‚se ženit nemohu. Je už stará a Ernstova smrt jí velice otřásla; proklela by mne ještě před smrtí, kdyby se dověděla, že si chci vzít ženu, která způsobila smrt mého bratra.‘

A tak, i když jí vlastně ruku nenabídl, začal být považován za jejího přijatého milence; a ctitelé, kteří předtím bývali kolem ní, odpadávali jeden po druhém. Nejsem si jist, zda ta změna madame Angeliku těšila a bylo-li jí milejší zbožňování jediného srdce než láska mnohých, jak tomu byla zvyklá. Ale třebas uvažovala takto: ‚Maxe mám jistého; je to manžel, na kterého by každá žena mohla být hrdá; a jen nemnozí šlechtici v Německu jsou bohatší a z lepší krve než on. Někdy čas se ještě nemůže ženit. Nu což, jsem mladá a mohu si dovolit čekat; a jestliže se do té doby naskytne nějaké lepší jméno, bohatství a osobnost než Max, mám možnost si vybrat a mohu jej odmrštit jako kdysi jeho bratra. ‚Zatím,‘ myslila si, ‚mohu si Maxe připravovat pro manželství;‘ to znamenalo, že si z něho může udělat otroka, jak to doopravdy udělala; a on se jejím nápadům a vrtochům podroboval stejně jako její páze nebo komorná.

Zábavy, jež byly pořádány na hradě Udolfu, byly více oblíbeny u pánů než u dam, jež neměly zrovna v lásce osobu, jako byla Angelika, dceru člověka, který byl povýšen do rytířského stavu teprve včera – ženu, která žila, smála se, jezdila na koni, hrála v kostky ve společnosti mužů se stejnou samozřejmostí, jako kdyby měla na bradě vousy a u boku rapír; a především ženu, která byla nersrovnatelně hezčí než nejhezčí z jejích sokyň. A tak u ní dámské návštěvy nebyvaly časté a ona se ani nemrzela, že ji dámy zanedbávaly. Nenarodila se, jak říkávala, aby předla len ani aby vyšívala polštáře ani aby se starala o služky a kuchyňské pomocníky, jak to dámy dělávají. Přijímala své pánské hosty, jako kdyby byla královna, již přicházejí vzdát hold, a pramálo dbala o to, že jejich manželky zůstávaly doma.

Na jedné z jejích zábav objevil se Max se dvěma maskami (bylo tehdy zvykem, že se lidé takto přestrojovali, a na dvorním plese bývalo vidět polovinu mužů a dam, zvláště těch ošklivých, v takovém oblečení); jedna z těch masek přistoupila k Angelice, sňala škrabošku a Angelika spatřila svého někdejšího ctitele prince, jenž s ní chvíli pohovořil, poprosil ji, aby jeho návštěvu uchovala v tajnosti před princeznou, a pak ji přenechal Maxovi a té druhé masce; ale tato maska svou škrabošku nesňala, ač ji o to Angelika prosila velmi vemlouvavě.

Maska a Max krátce porozprávěli s hradní paní a pak si sedli ke stolu a hráli v kostky. Za chvíli Max požádal Angeliku, aby přišla hrát za něho, a ona, nic zlého netušíc, toto pozvání přijala. Vrhčábnice v sobě chová pokušení pro ženu stejně jako pro muže, a běda oběma, jestliže mu podlehnou!

„Kdo je ta maska?“ zeptala se Angelika Maxe. Ale Max odpověděl, že jeho jméno je zatím tajemstvím.

„Je to šlechtic?“ otázala se pyšná dáma.

„Copak sem nepřišel se mnou a s princem? A mám snad ve zvyku stýkat se s jinými lidmi než se šlechtici?“ odvětil Max stejně hrdě jako ona. „Ta maska je šlechtic, ano, a je to voják, který už dokázal

víc než kterýkoliv muž v armádě.' Že je bohatý, bylo jasné: jeho měšec byl důkladně naplněn. Ať prohrával, nebo vyhrával, pořád se usmíval stejně vesele; a Angelika pod maskou viděla, jak na ni po celou dobu hry upíral své zářící oči.

Společně s Maxem hrála proti neznámému muži a vyhráli na něm pozoruhodnou částku. 'Rád bych takovou částku prohrál každý večer,' řekl, 'jen kdybyste mi slíbila, krásná dámo, že ji na mne vyhrajete vy.' Poprosil ji o odvetnou hru, a když mu byla slíbena, galantně se rozloučil.

Příštího večera přišel zas a jeho protivníci měli stejné štěstí; Angelika ho přijala i třetí a čtvrtý večer, a protože pořád vyhrávala a poněvadž on byl stejně veselý, když prohrával, jako jsou jiní, když vyhrávají, a byl vždycky ochoten smát se a dělat vtipy s jejím otcem nebo zase dělat poklony Angelice, začala si myslet, že ten cizinec je jedním z nejpříjemnějších mužů vůbec.

Také začala Maxovi zazlívát některé jeho výhry; nebo spíše, zlobila se, jednak že vyhrává, jednak že nevyhrává dosti: Max totiž přerušoval hru, jak se zdálo, uprostřed šťastné série výher. Říkal, že už se za ten večer dost vyhrálo i prohrálo, že hra je zábavou panstva, a nikoliv vášní nebo výdělečným prostředkem; načež maska sebrala své koruny a k velké nelibosti Angeliky hra skončila.

'Kdybych si s ním mohla zahrát sama,' pomyslela si, 'vyhrávala bych na tomto cizinci bez konce; a peníze my potřebujeme, to vědí nebesa, neboť otcův plat je zastaven židům do trojnásobku a dlužní jsme desetkrát víc, než můžeme zaplatit.'

Bez velkých obtíží se jí podařilo promluvit si s cizincem o samotě. Řekl, že je vždy rád po jejím boku; a protože byl Max v tu dobu odvolán na venkov, scházeli se oba sami nebo ve společnosti opilého starého správce Udolfu, který neznamenal nic víc než nějaká zvláštní láhev v místnosti a jenž by byl nechal dceru hrát i o milion nebo zasednout ke hře třebas i s rohatým, kdyby si to usmyslila; a tak maska a Angelika trávili spolu mnohý dlouhý večer.

Avšak její chtivost zisku byla přiměřeně potrestána; sotva Max odešel, opustila ji zřejmě Štěstěna, přestala vyhrávat, jak byla zvyklá v jeho společnosti, a prohrávala večer co večer. A maska nepatřila k hráčům, jimž bylo možno zaplatit úsměvem, jak tomu bylo u některých ctitelů; také se nespokojil kadeří jako stvrzenkou na sto korun a nehrál na úvěr, jak by to byla Angelika udělala, kdyby k tomu byl svolil. ‚Krásná dámo,‘ řekl, ‚jsem příliš starý voják, než abych sázel své dukáty proti úsměvům, i když pocházejí z nejpůvabnějších rtů na světě; co prohrají, to zaplatím; co vyhraji, to si vezmu. Tak je tomu vždycky u nás v táboře; a *Donner und Blitz!* tak se mi to nejvíc líbí.‘ A onoho dne, kdy Angelika navrhla, že bude hrát na úvěr, sbalil svůj měsíc a se smíchem se rozloučil. Příštího dne dala do zástavy šperk a opět se s ním pustila do hry; a na mou duši, opět odešel jako obvykle s hlasitým smíchem – a s cenným smaroldem v kapse.

Když byli sami, to se musí říci, maska se nezdráhala sejmout škrabošku a ukázala hezký, bledý, divoký obličej s černýma jiskřivýma očima, s ostrými zuby a s černými vlasy a vousy. Na otázku, jak se mu má říkat, odpověděl: ‚Jmenujte mne Wolfgang; ale pst!, já jsem v císařských službách. Vévoda by mě uvrhl do žaláře, kdyby se dověděl, že jsem zde; já jsem totiž zabil v bitvě,‘ dodal s hrozným úšklebkem, ‚jeho dobrého přítele.‘ Pořád se jen usmíval, ten Herr Wolfgang; smál se stokrát denně, opravdu, a pil hodně a klel ještě víc. Bylo na něm něco hrůzného; a rád vyprávěl hrůzostrašné historky z válek, v nichž předstihoval hrůzou a krutostí i samého plukovníka Dolchenblitze.

‚Tohle je ten pravý muž, kterého bych ti přál za manžela, děvče,‘ říkával své dceři, ‚ten je tisíckrát lepší než ti tvoji ukňouraní dvořané a bledí knihomoli. To je chlapík, který si dovede vypít láhev a nebojí se ani čerta; a svým mečem si dokáže vysekat takové bohatství, jaké se mu zlíbí. Ty jsi proti němu ve hře úplné děcko. Jen se podívej, jak ti vytahuje tvé dukáty a jak ho kostky poslouchají. Přestaň s ním hrát, děvče, nebo nás přivede na mizinu; a nalej mi ještě pohár vína.‘

Poslední slova starcových řečí obyčejně končívala na dně láhve; a nejsem si jist, nebyla-li Angelika ochotna pokládat tuto radu za velmi dobrou; v přirozenosti této spanilé dívky totiž bylo nedbat o žádného muže. Zdálo se jí však, že tento muž se jí smělostí a špatností vyrovná; a tak si jen povzdechla, kdyby tak byl dost vznešený a bohatý, že by si ho po případě vzala. Rozněcoval totiž její obrazotvornost historkami o velkých vojevůdcích té doby, o důstojnostech, jež si získali, a o bohatství, jež si opatřili. ‚Jen pomyslete na Valdštejna,‘ pravil, ‚který byl obyčejné páže v domě nějaké dámy; teď je kníže a skoro panovník. Tilly byl jen chudý flámský kadet; a vzpomeňte si na vyplenění Magdeburku!‘

‚Jak ráda bych se ho byla zúčastnila!‘ zvolala Angelika.

‚Cože! Vždyť váš otec je protestant!‘

‚Pcha!‘ odpověděla dívka. Nato se Herr Wolfgang a její otec hrubě rozřehtali a zapřísahali se hlasitými kletbami, že si zasluhuje, aby byla královnou; a vypili na zdraví Její Milosti nejeden pohár. Pak se zase vrhli na kostky; a signor Wolfgang vyhrával i poslední korunové mince z měšce otcova i dceřina a o půlnoci odcházel. A bylo divné, že nikdo nevěděl, odkud přichází nebo jak opouští hrad, neboť stráž u brány ho nikdy neviděla ani odcházet, ani vstupovat.

Smával se, když se ho na to tázali. ‚Pcha!‘ říkával, ‚já jsem *samé* tajemství. Prozradím vám to: Když přicházím nebo odcházím, proměním se v ptáka a vletím dovnitř nebo vyletím ven.‘

A tak, přestože se dovedl jenom podepsat a neměl víc způsobů než nějaký žoldák, a ačkoliv na Angelice vyhrál všecky její peníze do posledního haléře, mělo to děvče před ním větší úctu a hrůzu než před kterýmkoli v jiném živém člověkem; a získal si její srdce za čtrnáct dní víc, než by byl dokázal mnohý vzdychající milenec za deset let.

Tu se Max vrátil ze své cesty na venkov a Angelika začala srovnávat jeho klidné, chladné, důstojné, pohrdlivé vystupování s poctivou smělostí jeho přítele Wolfganga. ‚Je to škoda,‘ myslela si, ‚že má tak

krásný statek člověk, který dokáže být živ o knize a kůrce chleba. Kdyby měl Maxovo bohatství Herr Wolfgang, nakládal by s ním jako kníže a jeho žena by byla první dámou v Německu.'

Max přišel pozvat Angeliku na svůj hrad Waldberg; byl na její příjezd připraven, jako kdyby byla královna. Jakživa neviděla nic krásnějšího než jeho zahrady nebo vzácnějšího než jeho nábytek; a lokajové v Maxově livreji byli dokonce četnější a skvělejší než ti, kteří obsluhovali samého vévodu. Vzal ji na objížd'ku svých dvorů a vesnic; cesta trvala dva dny. Ukázal jí své zásoby stříbra, své sklepy, nesčetné koně ve stájích a stáda a dobytek na polích. Když viděla všecky ty poklady, její srdce ochladlo vůči Wolfgangovi a začala si myslet, že Max by pro ni byl lepší manžel. Ale Herr Wolfgang nejevil žádnou sklíčenost, ač mu za celý den věnovala sotva slovo.

'Vzala byste si tyto pozemky a jejich pána, krásná paní?' pošeptal Max Angelice, když jeli domů.

'Docela ráda!' zvolala, vítězoslavně se usmívajíc; podala Maxovi ruku, ten ji velmi uctivě políbil a už se od ní toho dne nehnul.

Na Wolfganga se pak jen mračila, ač k němu byla dosud tak milostivá; a při večeři onoho dne nebo potom při hře se stěží uráčila na něho promluvit. Ale on se smál, vykřikoval a pil víno jako předtím. Hráli vysokou hru; ale Max, nejvelkolepější ze všech hostitelů, dbal, aby skříňka vedle Angeliky byla pořád plná zlata; jí proto nezáleželo na tom, prohrává-li, či nikoliv.

Příští den strávila tím, že si prohlížela poklady hradu a jeho různé komnaty. Byl tam také pokoj, kolem kterého přešli, ale do něhož nevstoupili. 'To byl Ernstův pokoj,' řekl Max velmi zachmuřeně. Jak se to mračíte, mylordé!' zvolala Angelika. 'Což bych mohla mít manžela, který se tak mračí?' a rychle zašla do další komnaty. Na sklonku dne se jako obvykle odebrali ke kostkám. Angelika bez nich nemohla žít. Hráli a Herr Wolfgang prohrál velkou částku, pět tisíc korun. Ale smál se a požádal Maxe, aby vystavil příkaz jeho správci, který podepsal svým jménem.

„Víc psát neumím,“ řekl, „ale na pána je to dost. Zítra mi povolíte odvetnou hru, pane Maxi, ano?“

„Slibuji vám,“ řekl Max, „že vám zítra nebudu mařit hru a budu hrát o jakoukoliv sázku.“ A s tím se rozešli.

Nazítří začali se sjíždět četní šlechtici s dámami a večer se dostavili z loveckého zámečku v sousedství i Jeho Výsost dědičný princ s princeznou, kteří večereli u stolu sami a Max je obsluhoval. „Až bude tento hrad můj,“ řekla si v duchu Angelika, „budu zde princeznou *já*, a můj manžel nebude dělat lokaje žádnému vévodovi v křesťanstvu.“

Jako obvykle se volalo po kostkách a hudbě. „Přeje si Vaše Výsost tančit, či hrát?“ Ale Jeho Výsost raději tancovala, protože princ byl mladý a plný života; a Její Výsost také raději tancovala, protože byla křivá a neforemná. Princ provedl lady Angeliku; a ona nevypadala nikdy krásněji a plula mezi tančícími vsutku královským stylem.

Když tančili, přicházeli lidé a říkali: „Lord Max a Herr Wolfgang odešli ke kostkám a hrají o velmi vysoké sázky.“ A bylo tomu tak; a Angelika, která byla po hře stejně divá jako Turek po opiu, šla honem za nimi, aby se dívala na hráče, kolem nichž už byl zástup diváků.

Ale jakkoliv milovala hru, byla Angelika přece jen poděšena sázkami, o které hráli Max a Wolfgang; lord Max byl totiž mimo dům zdrženlivý, ale doma to zřejmě pokládal za věc cti, aby byl velkorysý, a říkal, že neodmítne žádnou sázku, která mu bude nabídnuta.

„Tři vrhy o deset tisíc korun,“ řekl Wolfgang. „Napíšete příkaz pro mého správce, jestliže prohraji, a já jej podepíši.“

„Tři vrhy o deset tisíc korun! – Platí!“ odpověděl Max. Prohrál. „Příkaz, pane Wolfgangu, bude teď znít na *mého* správce a vaše rakouské lesy neutrpí. Prosím odvetu.“

„Dvacet tisíc korun proti vašemu dvoru a lesům v Averbachu.“

„Jeich hodnota je pouze osmnáct, ale řekl jsem, že vám neodmítnu nic, a volám platí!“ Max vrhl kostky a prohrál lesy v Averbachu.

„Nenahráli jste se už pro dnešek dost, pánové?“ řekla Angelika, poněkud poděšena.

„Ne!“ vykřikl Wolfgang a hrubě se po svém zasmál. „Ne, ve jménu ďábla, nechte nás hrát dál. Cítím, že mi štěstí přeje, a mám slovo lorda Maxe, že přijme jakoukoliv moji sázku. Vsázím do hry dvacet tisíc korun a ten váš statek – můj statek – proti vašemu panství a vesnici Weinheimu.“

„Lorde Maxi, prosím vás – příkazuji vám, abyste už nehrál!“ zvolala Angelika.

„Platí!“ řekl Max. „Weinheim proti těm korunám a statku.“ Opět prohrál.

V jediné hodině prohrál tento nešťastný pán všechnu majetek, který jeho předkové schraňovali po staletí; domy a pozemky, dobytěk a koně, stříbrné nádoby, zbraně, nábytek. Směje se a vykřikuje nutil ho Wolfgang hrát dál.

„Já už nic nemám,“ řekl Max, „máte všechnu můj majetek – ale počkejte,“ řekl, „mám ještě jednu věc. Tady je má nevěsta, lady Angelika.“

„Sto tisíc korun proti ní!“ vykřikl Wolfgang.

„Blázne!“ řekla Angelika a obrátila se pohrdlivě k Maxovi. „Myslíte, že bych si vzala žebráka? Prohlásila jsem, že si vezmu pána těchto pozemků,“ dodala, červenajíc se a hledíc na Wolfganga.

„Je u vašich nohou, paní,“ řekl Wolfgang a vrhl se na kolena. V témž okamžiku vcházel do místnosti princ a Max mu trpce řekl: „Přivedl jsem vás, mylorde, abyste byl přítomen sňatku, a sňatek tu skutečně bude. Tady je lord Waldberg, který se uchází o lady Angeliku.“

„Hola! Kaplana! – Kaplana!“ zvolal princ; kaplan byl hned při ruce, a málem než mohla Angelika říci „ano“ nebo „ne“, byla oddána s Wolfgangem, přečten bohoslužebný obřad, svatební smlouva podepsána svědky a všichni hosté jí přicházeli blahopřát.

„Jako přítel chudáka zesnulého Ernsta vám děkuji,“ řekl princ, „že jste si nevzala Maxe.“

„Hrbatá Venuše vám blahopřeje,“ pravila princezna a udělala pohrdlivé pukrle.

„Přišel jsem o všecko, ale mám ještě svatební dárek pro paní Angeliku,“ řekl Max; podal jí zlatou kazetu a ona si ji vzala. Byla to táž, ve které Ernst choval její kadeř a již měl u sebe, když zemřel.

Angelika se rozčilila a hodila skříňku na zem.

„Mám se snad nechat urážet ve svém vlastním hradě,“ křičela, „a o svém svatebním dnu? Princi – princezno – Maxi z Waldbergu – žebráku z Waldbergu, pohrdám a opovrhuji vámi všemi! Až se vám uráčí opustit tento dům, bude mi to vítáno. Jeho brány se ochotně otevřou, aby vás propustily. Mylordě Wolfgangu, musím se spolehnout na váš meč, že pomstí jakoukoliv urážku, jež snad postihne ženu, která je příliš slabá, než aby se mohla bránit.“

„Kdokoliv vás urazí, uráží mne,“ řekl Wolfgang, načež se princ dal do smíchu.

„Zbabělče!“ zvolala Angelika. „Vaši mužskou čest chrání jen vaše princovství. V žádné jiné zemi kromě vaší vlastní byste se neodvážil takto jednat.“ Když to řekla, rozzuřená jako divoký kanec před smečkou chrtů, rozhlédla se po okruhu civících dvořanů, a zapomenuvši v té ráži a nenávisti na své pochybnosti a obavy, opustila místnost zavěšena do Wolfganga.

„Je to žena statečná, jen co je pravda,“ řekl princ.

Starý správce Udolfu nebyl přítomen na slavnosti, která skončila takovou pohromou pro hostitele, pana Maxe, a nenadálým sňatkem Angeliky. Nedávno byli pochyťáni jacísi anabaptističtí darebové, kteří ve vévodství šířili neklid, a po šestiměsíčním mučení a natahování na skřípec byli odsouzeni k smrti, jak to takovým psům patří; až do popravy byli zavřeni, s více než obvyklými opatřeními, v hradě Udolfu, protože po kraji bylo ještě mnoho jejich stoupenců a byly obavy, že se je pokusí osvobodit. Konečně byl stanoven den jejich smrti – asi tři dny po náhlém sňatku lady Angeliky.

V oněch třech dnech se znovu projížděla po dvorcích a sadech; ještě jednou si prohlédla všechny poklady a nábytek svých hradů. Večer hodovala se svým manželem, sedíc u vyvýšeného stolu, který chudák Max připravil pro prince a princeznu, a dala se obsluhovat služebnictvem a pážaty na kolenou.

„Proč se ti sloužící dívají tak chladně na svou paní a na svého pána?“ zeptala se.

„Božítku,“ řekl Wolfgang, „ti ubožáci sloužili Waldbergům od narození; jsou jim jen tím věrnější, že upadli do neštěstí.“

„Zítřka dám tamhle toho zamračeného senešala zbičovat honci,“ řekla Angelika.

„Správně!“ odpověděl Wolfgang a zasmál se divoce. „Budeš mít aspoň zábavu, neboť budeš zítřka celý den sama, nejsladší Angeliko.“

„A proč sama, pane?“ otázala se.

„Jsem povolán do města v naléhavé záležitosti.“

„A jaká je to záležitost, že ji musíš jet vyřídit sám?“

Její manžel jí to neřekl. Tvrdil, že je to státní tajemství, do kterého ženám nic není. Odpověděla, že není žádné děcko a že to chce vědět. On se jen zasmál a smál se ještě hlasitěji, když se ona rozčilila; a když už byla zuřivostí celá bledá a zatínala své pěstičky, skřípala zuby a chopila se nože, který nosila u pasu, vyrazil jí nůž z ruky svou jezdeckou hůlčičkou a rozkázal jejím komorným, aby ji odvedly. „Starejte se o mou paní,“ řekl, „a ani se od ní nehňte. Její matka byla šílená a ona je k té chorobě také náchylná.“ A tak ji opustil a za svítání odjel.

Sotva se rozednilo, byla Angelika rovněž vzhůru; a jen co manželovi koně odjeli z nádvoří hradu, dala si připravit své vlastní koně a jela do města týměž směrem jako on. K městu se valily velké davy lidu a ona si po prvé uvědomila, že se bude konat poprava. Sedm let už žádná nebyla, tak byla tehdy naše vlast mírumilovná; dokonce ani žádný kat tehdy nebyl ve vévodových službách, protože starý kat zemřel a nenašli nikoho, kdo by šel na jeho místo. „Na to se v každém případě podívám,“ řekla si Angelika, neboť popravy

byly jejím potěšením a pamatovala si ještě velmi přesně každičkou podrobnost z té poslední.

Jak tak pádila kupředu, dohonila skupinu jezdců. Byl to mladý princ se svým průvodem, v němž jel také lord Max; ten smekl a pozdravil ji.

„Uvolněte cestu paní Angelice!“ zvolal kdosi.

„Ať žije rdící se nevěsta!“ řekl princ. „Cože, už vás omrzelo vrkání a cukrování ve Waldbergu?“

„Doufám, že jsou postele pro Vaši Milost dosti měkké a služebnictvo poslušné,“ řekl Max. „Dal jsem jim při odchodu pokyny.“

„Mají pokyny od své vlastní paní,“ odvětila Angelika. „Žádám vás, abyste mne pustili dál za mým manželem, lordem Wolfgangem.“

„Budete u lorda Wolfganga co nevidět,“ řekl princ. „Čekali jsme zde na vás a na něho, abychom splnili své *devoirs*¹¹⁴ vůči nejkrásnější z nevěst.“

„Poprava, to je slavnost, která se hodí pro Vaši Milost. Jedme tam! Místo pro paní Angeliku! Tamhle je galerie, odkud budete dobře vidět celý obřad. Přivedou je, než se nadáte. A vyvedli Angeliku skoro proti její vůli na lešení, odkud bylo docela dobře vidět neblahé přípravy na popravišti.“

Vtom zazněly polnice z Udolfu. Zbrojnoši a jejich oběti sestupovali klikatou cestou z pahorku, starý Dolchenblitz v čele, ve zbroji a na svém šedém válečném oři. „Podívejte se na ty odsouzence,“ řekl někdo vedle Angeliky, „jsou klidní, jako kdyby šli na nějakou slavnost.“ „Hleďte, tamhle přichází ten maskovaný kat,“ řekl jiný, „co si tím vykoupil život.“

„Je to šlechtic,“ pošeptal Max Angelice, „a je to největší válečník v Evropě.“ Angelika neodpověděla, ale prudce se zachvěla.

Zpívající žalmy vystupovali novokřtění na lešení. První zaujal místo a kat vykonal své hrozné dílo. „Tu máte hlavu zrádce,“ řekl kat.

114 Závazky. Pozn. red.

„Poznáváte hlas svého manžela, vznešená lady Angeliko?“ zeptal se Max.

Vykřikla hlasitě a zhroutila se jako podťatá. Lidé byli příliš vzrušení podívanou, než aby věnovali pozornost jejímu výkřiku. Konaly se další popravy; ale z těch už neviděla nic. Byla odnesena domů na Udolf šílená vztekem. A takto Max Waldberg pomstil smrt svého bratra. Říká se, že už pak nikdy nebyl tím člověkem jako dřív a že trpce litoval své přísnosti; ale princezna Ulrika Amelie Sofonisba Jacquelina se dušovala, že trest nebyl ani zdaleka příliš přísný pro zrádkyni, která se odvážila nazvat ji hrbatou Venuší. Zkrátil jsem pokud možno hrůzy, jež přineslo *dénouement*¹¹⁵ tohoto neblahého dramatu. Kat se vrátil do Vídně s tisícem korun a se vším, co na Angelice vyhrál soukromě. Max dal otci a jeho nešťastné dceři doživotní penzi; ale sám se už nikdy neoženil a jeho statky přešly do jiné větve našeho rodu.“

„Copak vy jste s ním spřízněn, Milchbrode?“ podivil jsem se. „A je ten příběh pravdivý?“

„Je. Poprava se konala právě na tom místě, kde ležíte.“

Vyskočil jsem poněkud nervózně. A tím končí povídka „Bratrova pomsta aneb Žena katova“.

115 Rozuzlení. Pozn. red.

ČRTY A TOULKY LONDÝNSKÉ

Jdeme se podívat na věšení člověka

X..., který hlasoval s p. Ewartem pro zrušení trestu smrti, byl velmi dychtiv uvidět na vlastní oči účinek popravy na mysl obecnstva a požádal mne, abych se s ním šel podívat na oběšení Courvoisiera. My jsme neměli od šerifa povolenky jako těch „šest set šlechticů a gentlemanů“, kteří byli vpuštěni za zdi věznice; ale rozhodli jsme se, že se vmísíme mezi dav u paty lešení a že zaujmeme své postavení velmi časně.

Protože jsem měl vstát ve tři ráno, šel jsem si lehnout v deset, usoudiv, že pětihodinový spánek mne dostatečně otuží proti únavě příštího dne. Ale jak se dalo očekávat, ta ranní událost se mi neustále po celou noc zjevovala před očima a nedovolovala, aby se zamhouřily. Slyšel jsem všechny hodiny v sousedství, jak odbíjejí jednu hodinu za druhou; nějaký pes z docela blízkého dvorku bez přestání žalostně vyl; v jednu hodinu nesměle a smutně zakokrhál kohout; krátce po druhé hodině začalo nakukovat okenicemi šedé denní světlo; a v tu chvíli, kdy podle svého slibu přišel X..., spal jsem právě asi půl hodiny. On sám moudřejší nešel vůbec spát, ale strávil zbytek noci v klubu s Dashem a ještě s několika chlapíky. Dash je jedním z nejskvělejších vtipálků v Londýně a po celou noc udržoval společnost ve veselé náladě žerty o nastávající události. Je to zvláštní, že vražda tolik inspiruje k žertům. Všichni se jí rádi povyrazíme; je v té věci jistá ponurá rozkoš – věčně skřípající protiklad mezi životem a smrtí, který se nemine účinkem.

V panském domě nebo v podkrovní světnice, na prachovém peří nebo na slámě, uprostřed plačících přátel a slavnostně vyhlízejících ulízaných doktorů anebo zmítající se bez ošetření na bídnych nemocničních lůžkách, byli v tomto velkém městě přemnozí lidé, kterým ona nedělní noc byla poslední ze všech nocí, jež měli strávit zde na zemi. Během půltuctu temných bezesných hodin měl člověk

dosti času, aby se nad nimi zamyslel (a také trochu nad onou jistou vrcholnou nocí, která přijde dříve nebo později, až ten, jenž toto píše, bude ležet natažen na smrtelném lůžku, poražen v posledním zápase, a až se zadívá naposled do drahých tváří, které nás tu těšily, a zaváhá – ještě jeden okamžik –, než se vydá na tu hroznou pouť); ale především jsem se nemohl ubránit myšlence, když ty hodiny tak odbíjely, co *on* teď dělá, zda také *on* to slyšel ve své kobce tam v Newgate? Jedenáct hodin. Až do teďka psal. Žalářník říká, že je docela příjemné s ním pobývat; ale *on* už to nemůže vydržet a je velmi unaven. „Vzbud'te mne ve čtyři,“ praví, „musím toho ještě hodně napsat.“ Od jedenácti do dvanácti žalářník slyší, jak ve spaní skřípe zuby. Ve dvanáct se vztyčí na lůžku a otáže se: „Už je čas?“ Má ještě spoustu času na spaní; a tak spí a zvon odbíjí dál. Ještě sedm hodin – ještě pět hodin. Co povozů drkotá ulicemi a odváží dámy z večerních společností; mnozí svobodní mládenci vrávorají domů po prohýřené noci. V Covent Garden je živo; a ve světle, jež proniká oknem cely, bledne svíce žalářníková. Ještě čtyři hodiny! „Courvoisiere,“ praví žalářník a zacloumá jím, „jsou čtyři hodiny, tak já tě budím, jak jsi chtěl; ale *ještě nemusíš vstávat*.“ Ubožák však vstane z lůžka a naposled se obleče a upraví; a pak se dá do psaní, aby pověděl světu, jak spáchal zločin, pro který trpí. Tentokrát poví pravdu a celou pravdu. Přinesou mu snídani „z kavárničky naproti – čaj, kávu a kousek chleba s máslem“. *On* se toho však ani netkne a píše dál. Musí napsat své matce – zbožné matce tam daleko ve vlasti –, která ho vychovala a milovala; a dokonce i teď mu poslala své odpuštění a požehnání. Dopíše své vzpomínky a dopisy a udělá poslední pořizení o svém ubohém majetečku – knihách a traktátech, které mu poskytli zbožní lidé. „*Ce 6 juillet 1840. François Benjamin Courvoisier vous donne ceci, mon ami, pour souvenir.*“¹¹⁶ Má něco

116 6. července 1840. François Benjamin Courvoisier vám dává, příteli, toto na památku. *Pozn. red.*

na památku pro svého milého přítele žalávníka a má také něco pro svého milého přítele šerifova zástupce. Když se blíží den věžňovy smrti, je bolestné vidět, jak lne ke každému, kdo se k němu přiblíží, jak dojemně na nich lpí a jak je má rád.

Zatím co se ve věznici dály tyto věci (jež nám jsou přesně známy jen proto, že se o takových událostech dělají hojné zápisy, které se pak hned vydávají tiskem), X...ův kočár předjel ke dveřím mého obydlí a my jsme si dali vybrané *déjeuner*, jež bylo připraveno pro tuto příležitost. Šálek kávy je o půl třetí ráno neobyčejně lahodný; a X... nás baví tím, že opakuje vtipy, které před chvílí dělal Dash. Je to obdivuhodné, na mou věru – jistě měli v noci veselou zábavu, to je jasné; a pak sá-hodlouze debatujeme, zda je lepší, když už člověk musí vstávat tak čas-ně ráno, zdřímnout si hodinku nebo dvě, či zůstat vzhůru a jít si lehnout až po skončení denní práce. To kuře je hrozně tuhé – i křidélko je tvrdé jako podešev; je to tak trochu zklamání, neboť nic jiného k snídani není. „Přeje si některý pán sherry se sodou, než tam půjde? Báječně to bystří mozek.“ Takto povzbuzená společnost vyrazí. Kočí zatím tloukl špačky na kozlíku a s trhnutím se probudil, když se otevřely domovní dveře.

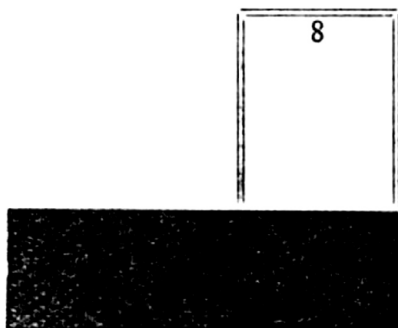
Jsou právě čtyři hodiny. V tuto dobu tam zrovna probouzejí ubohého – pst! Kdo chce doutník? X... sám nekouří, ale dušuje se a prohlašuje nejroztomilejším způsobem na světě, že mu ani dost málo nezáleží na novém potahu z šedorudého hedvábí v jeho kočáře. Z..., který kouří, však nastoupí do vozu. „Jedte na Snow Hill,“ řekne majitel kočáru. Strážníci, kteří jsou jediní lidé na ulici a stojí opodál, hledí chápavě – vědí velmi dobře, co to znamená.

Jak chladné a čisté vypadají ulice, když kočár plaší ozvěny, jež spaly v zákoutích po celou noc. Určitě někdo přes noc zametl dlažbu; ne-ušpinila by teď ani bílé saténové střevíčky nějaké dámy, tak je suchá a čistounká. Ve vzduchu není ani obláčku nebo dechu, kromě Z...ova doutníku, z něhož vyfukují a odlétají přímo vzhůru chuchvalce bílého čistého kouře. Stromy na náměstích jsou jasně

zelené – tak jasné, jako je v červnu listí na venkově. My, kteří jsme zvyklí žít spíše v pozdních hodinách večerních, neznáme krásu londýnského vzduchu a zeleně; za časného jitra jsou rozkošné – jsou to vůbec nejsvěžejší a nejživější společníci. Nesnášejí však davy a ruch poledne. Tu je ani nepoznáte – nejsou to už tytéž věci. Dorazili jsme do Gray's Inn; na trávě v zahradách je skutečně rosa a okna masivních starých červených domů jsou celá v plameni.

Když vjíždíme do Holbornu, město ožívuje a na ulicích už je dvakrát tolik lidí, než uvidíte za poledne v nějaké německé *Residenz* nebo v anglickém venkovském městě. Krčmáři už namnoze sundali okenice kořalen a lidé z nich vycházejí s dýmku v ruce. Ubírají se dolů po široké jasné ulici a jejich modré stíny krácejí za nimi; mají totiž všichni namířeno stejným směrem a jako my se jdou podívat na věšení.

Jsou čtyři hodiny a dvacet minut, když mjíme St. Sepulchre; v tuto dobu je na ulicích mnoho set lidí a ještě mnozí další přicházejí na Snow Hill. Před námi je věznice Newgate; ale něco ještě mnohem příšernějšího na pohled, co okamžitě upoutá zrak a rozbuší srdce, je

Stojí tam černá a připravená, vybíhající z malých dvířek věznice. Když ji spatříte, pocítíte jakoby tupou elektrickou ránu, že se až trochu zarazíte a hledíte opět nabrat dechu. Ohromení přejde za

vteřinku a už zkoumáte ten předmět před očima s jakýmsi pocitem ukojené zvědavosti. Takový účinek aspoň měla šibenice na pisatele, jenž se snaží popsat všechny své city, jak probíhaly, a nepřehánět ani v nejmenším.

Když nás přešlo ohromení z šibenice, sešli jsme dolů mezi dav, který byl velmi početný, ale zatím tu ještě nebyla tlačence. Bylo zřejmé, že denní *zaměstnání* dosud nezačalo. Lidé popocházeli lelkující, tvořili hloučky a rozprávěli. Nově příchozí se vyptávali těch, kteří se tu zdáli *habitués*¹¹⁷, na dřívější popravu, zda oběť visela tváří k Ludgate Hillu a jestli měla provaz kolem šíje, když vstupovala na lešení, či navlekl-li jej Jack Ketch teprve potom, a jestli stojí lord W... u okna a který to je. Mohu uvést i jméno tohoto vznešeného markýze, neboť při té podívané vůbec nebyl. Vyhlédli si u protějšího okna jakéhosi pseudo W... a všichni lidé kolem nás k němu vzhlíželi s velkou dychtivostí i s velkou úctou. Dav k němu zřejmě nepociťoval žádnou zlovůli, nýbrž sympatii a obdiv. Osobní odvaha a síla tohoto vzácného lorda získala si plebs na svou stranu. Snad vyvolaly tuto popularitu částečně i jeho zákroky proti policistům, neboť luza je nenávidí asi tak jako děti učitele.

Po celé čtyři hodiny byl však dav neobyčejně vlídný a v dobré náladě. Z počátku jsme měli dosti času, abychom si pohovořili s lidmi kolem nás; a doporučuji X...ovým bratrským senátorům z obou stran sněmovny, aby tento lid vídali častěji a naučili se jej lépe hodnotit. Ctihodní páni poslanci se ve sněmovně potýkají a zápolí, pokřikují, ječí, hulákají, volají Slyšte! Slyšte! nebo Fuj! Fuj!, pronášejí třísloupcové řeči a dobývají „velkých vítězství pro stranu konzervativní“ nebo „zaznamenávají úspěchy pro věc reformy“, jak kdy. Tři sta deset pánů značně zámožných a většinou schopných citovat Horáce prohlašuje slavnostně, že se národ zřítí do záhuby, nebude-li ve vládě sir Robert. Tři sta patnáct na druhé straně se zapřísahá při

117 Stálí hosté. Pozn. red.

svých velkých bozích, že bezpečnost impéria závisí na lordu Johnovi; a k tomuto cíli citují rovněž Horáce. Prohlašuji, že jsem nikdy nebyl ve velkém londýnském davu, aniž jsem se s podivem zamyslel nad tím, čemu se říká dvě „velké“ strany v Anglii. Na kterém z velkých vůdců záleží těmto lidem, prosím vás? Když lord Stanley onehdy v noci odvolal svůj návrh zákona o Irsku, jásali snad radostí jako ony ctihodné osoby, jež čtou *Globe* a *Chronicle*? Anebo když tepal ministry, byli snad celí diví rozkoší jako ti počestní pánové, kteří čtou *Post* a *Times*? Zeptejte se tamhle toho otrhaného chlapíka, který zřejmě navštěvuje debatiní kluby a mluví se zdravým rozumem a s chytrou dobromyslností. Nezáleží mu na lordu Johnovi o nic víc než na siru Robertovi; a při vši povinné úctě budiž řečeno, že by mu pramálo vadilo, kdyby oba byli vyvedeni panem Ketchem a zaujali svá místa tamhle pod tím černým trámem. Čím jsou ty dvě velké strany jemu a všem jemu podobným? Pouhý vítr, prázdný humbuk, nesmyslné zařízení na potlesk; hloupá maškaráda rozhořčeného hlasování a debatování, která ani v nejmenším, ať to dopadne jakkoliv, neovlivní jeho situaci. Tak tomu bylo vždy už od šťastných dnů, kdy vznikli whigové a toryové; a bezpochyby je to pěkná kratochvíle pro obě strany. Vznešené strany, velká rovnováha britské svobody: nejsou-liž obě ty strany stejně průbojné a podnikavé a halasné, jako byly při svém zrození? A nejsou-liž ochotny bít se o své místo stejně srdnatě, jako se bily kdykoliv předtím? Avšak hle! Zatím co se hádáte a hašteříte nad účty, *Populus*, jehož majetek jste spravovali, dokud byl nemluvně a nemohl se o sebe postarat sám – *Populus* rostl a rostl, až se stal stejně moudrým jako jeho opatrovníci. Promluvte si s naším otrhaným přítelem. Není snad tak uhlazený jako nějaký člen „Oxfordského a cambridgeského klubu“; nebyl v Etonu a nikdy v životě nečetl Horáce. Dovede však myslet stejně jasně jako nejlepší z vás; dovede mluvit stejně silně svým vlastním drsným způsobem; přečetl v posledních letech všelijaké knihy a nashromáždil nemálo vědomostí. Je právě tak dobrý člověk jako průměrný našinec; a v naší

vlasti je deset milionů mužů stejně dobrých jako on – deset milionů, za které my ve své nekonečné nadřazenosti jednáme jako opatrovníci a jimž ve své dobrotě dáváme – vlastně docela nic. Vmyslete se do jejich postavení, velevážený pane. Vy a sto dalších se octnete na nějakém osamělém místě, kde si vytvoříte vládu. Určíte si náčelníka, to je samozřejmé, neboť je to nejlacinější udržovatel pořádku na světě. Jmenujete půl tuctu hodnostářů, jejichž rodiny podle vás mají výsadu, že vám budou na věky dávat zákony; půl tuctu dalších bude ustanoveno volbou, kterou provede tucet jiných. Zbývajících šedesát nebude mít ani možnost výběru, ani právo volit, ani místo v radě nebo jakoukoliv jinou výsadu. Ctihodný pane, dejme tomu, že vy jste jedním z těch posledních šedesáti; jak se budete cítit, vy, jenž jste inteligentní, citlivý a poctivě hrdý právě tak jako váš soused? Jaké city budete chovat k těm, kteří jsou vám rovni, ale mají v rukou všechnu moc a všechnen majetek obce? Miloval a ctil byste je, smířil byste se krotce s jejich nadřazeností, hleděl byste bez bolestného pocitu na jejich výsady a sám chodil v opovržení? Nejste muž, jestliže byste to dokázal. Nemluvím o právu a bezpráví a nezabývám se otázkami vlády. Ale zeptejte se tamhle mého přítele s prodřenými lokty a bez košile, co si myslí on. Vy máte svou stranu, konzervativní nebo whigovskou, jak se hodí. Vy věříte, že aristokracie je zařízení nutné, krásné a ctnostné. Vy jste gentleman, jinými slovy, a držíte se svou stranou.

A náš přítel s těmi lokty (dav po celou tu dobu úžasně houstne) lpí na své straně. Vykládejte mu o straně whigů nebo toryů, jen se jim ušklíbne; povídejte si mu o virtuálním zastoupení, pcha! On je *demokrat* a bude se opírat o své přátele, tak jako vy se opíráte o své; a je jich dvacet milionů, těch jeho přátel, kteří v závažné menšině už nyní jsou a ve velké většině budou za několik málo let stejně dobří jako vy. Zatím my budeme dále volit a debatovat a hlasovat a každý den bude přinášet nové triumfy pro slavnou věc konzervatismu nebo pro slavnou věc reformního hnutí, až –

Co je smyslem této nezřízené republikánské tirády – à propos věšení? Takové pocity, řekl bych, musí přepadnout každého v tak ohromném davu, jako je tento. Kolik zdravého rozumu a inteligence má většina z těch lidí, jimiž jste obklopen; co zdravého humoru tu je slyšet, jak si jej nahrávají a odpalují od jednoho k druhému! Používají mnohých hrubých obrátů, nad kterými by se dámy v přijímacích pokojích zarděly; ale morálka těchto mužů je dobrá a srdečná. Nějaký otrapa v davu (zaprášený pekař v bílé čepici z ovčí vlny) použije jakéhosi neslušného výrazu vůči ženě poblíž něho: okamžitě ho okřiknou, aby se styděl, což ho umlčí, a tucet lidí je ochotno vzít tu ženu v ochranu. Tou dobou dav už značně zhoustl – je asi šest hodin – a nastala velká tlačence, strkání a kolébání sem a tam, ale kolem žen utvořili muži kruh a pokud možno je chrání před mačkanicí a podupáním.

Na jednom domě blízko nás se utvořila galerie na střeše. Pronajímala se tam sedadla, jež obsadilo mnoho osob různého postavení. Na této galerii bylo také několik opilých a zpustle vypadajících mladíků rázu Dicka Swivellera. Jeden z nich si líně hověl na břidlicích ozářených sluncem, divoký napuchlý obličej, z něhož trčela dýmka, zastíněný dlouhými rozcuchanými vlasy a kloboukem naraženým na jednu stranu. Tento pán byl jedním z party, která zřejmě nestrávila nedělní noc na lůžku, nýbrž v některém z kratochvilných nočních podniků v sousedství Covent Gardenu. Hýření dosud neskončilo a ženy z této party se chechtaly, pily a rozpustile dováděly, jak už to u takových něžných stvoření bývá zvykem, přelézaly sem a tam a sedaly si na kolena tomu nebo onomu z mužských. Šály jim spadly z ramen a bylo vidět nahé bílé tělo, ozářené sluncem, a krajková ramínka, lesknoucí se jako sklíčka. Lidé kolem nás se na některé počiny této zhýralé party velice rozhořčovali a nakonec spustili takový křik, že se flamendři polekali a po celý zbytek dne už se chovali slušněji.

Okna krámů naproti se začala rychle zaplňovat a náš přítel s prodranými lokty ukázal na proslulou osobnost z vyšších kruhů, která zaujala jedno z nich; a k našemu překvapení věděl o ní právě tolik jako *Court Journal* nebo *Morning Post*. A už nás bavil podrobným a dosti přesným vylíčením případu lady ..., ba podal nám s potěšením i uvážlivou kritiku jejího posledního díla. Setkal jsem se už s mnohým venkovským gentlemanem, který nepřčetl ani z poloviny tolik knih jako tento poctivý chlapík, tento chytrý *prolétaire* v černé košili. Lidé kolem něho se přidali, pokračovali v rozhovoru s velkým porozuměním a pramálo zůstávali za ním, pokud jde o informovanost. Byla to stejně dobrá společnost, s jakou se setkáváme při běžných příležitostech. Při korunovaci královny byl jsem na jedné galerii v davu urozeném; a na mou věru, pokud jde o inteligenci, demokrati se naprosto vyrovnali aristokratům. Kolik dalších takových skupin bylo v tom ohromném množství téměř čtyřiceti tisíc, jak někteří odhadovali? Kolik dalších po celé zemi? Jak jsem řekl už prve, nikdy jsem nebyl v anglickém davu, aniž jsem choval tyto pocity k lidem, z nichž pozůstával, a aniž jsem žasl nad pronikavým a ukázněným rozumem a inteligencí lidu.

Až dosud choval se dav docela slavnostně. Uplatňovaly se šprýmy a tu a tam vybuchl veselý smích. Několik mužů se pokoušelo vyšplhat po olověné rouře na jeden z okolních domů. Vyběhl pan domácí a všemi silami se snažil stáhnout je dolů. Mnoho tisíc očí soustředilo se okamžitě na toto zápolení. Z davu vykřikovaly všelijaké hlasy a ozývaly se vybrané slangové výrazy. Když pan domácí jednoho muže stáhl dolů za nohu, oceán davu se rozvlnil nehorázným smíchem; když pak jiný chlapík unikl, vyškřábal se po rouře nahoru a uvelebil se na římse, měli jsme z toho všichni ohromnou radost a povzbuzovali jsme ho hlasitými výkřiky obdivu. Co je na tom vlastně tak zvlášť zábavného, když se někdo šplhá po rouře od plynu? Proč jsme vlastně byli po celou čtvrt hodinu tak zaujati koukáním na tento pozoruhodný výjev? To je věru těžko říci: člověk

ani neví, jak je bláhový, dokud se o tom sám nepřesvědčí; nebo aspoň o tom, jak hloupé bláhovosti jej mohou pobavit. Onehdy jsem zašel k Astleyovi a viděl jsem tam klauna s šaškovskou čapkou a s dětskou zástěrkou a šest malých chlapců, představujících jeho spolužáky. Tu k nim přistoupí kantor, posadí klauna spolužákovi na záda a mlátí ho ze všech sil po zadní části dětské šatové zástěrky. Jakživ jsem nečetl nic u Swifta, u Boze, u Rabelaise, Fieldinga nebo u Paula de Kock, co by mi způsobilo takové vyražení jako tato podívaná a co by mne tak srdečně rozesmálo. A proč? Co je na tom tak směšného, vidíme-li, jak nějaký nalíčený ubožák bije druhého po zadku? Řekněte sami, jaký je v tom vtip; anebo co je vtipného na téhle epizodě s rourou od plynu? Věru ohromná je vynalézavost a důmyslnost lidské duše, dovede-li si udělat předmět kontemplace a zábavy z příhod tak podivuhodně nepatrných.

Čas opravdu ubíhal neobyčejně rychle. Pobavilo nás tisíc věcí podobného druhu. Nejprve dělníci tloukli a bušili kladivy do lešení, potom se ozývalo zevnitř tajuplné klepání, kolem lešení nesli černě natřený žebřík a zašli s ním pak malými bočními dvířky dovnitř. Všichni jsme se podívali na ten žebříček a jeden na druhého – začínalo to být velmi zajímavé. Brzy nato přibyl oddíl policistů, statných různolících mužů, svědčících o tom, jak si je City krmí; byli to dobře oblečení dlouháni a měli podivuhodně dobrou náladu. Obcházeli sem a tam na volném prostranství mezi věznicí a šraňky, jež bránily davu, aby se přibližoval k lešení. V přední řadě, pokud jsem viděl, byli hlavně všelijací hulváti a kluci – bezpochyby od řemesla, kteří přivítali strážníky, jakmile se objevili, salvou vtipů a nestoudných poznámek. Jestliže jsem usoudil správně podle tváří, byli ti hulváti ponejvíce ve věku od šestnácti do sedmnácti let a byli to zakrslí, snědí, zachmuření a špatně rostlí výrostci v rozedraných manšestrových šatech. Bylo mezi nimi i nemálo děvčat stejného věku: jednu z nich by si byli mohli vzít Cruikshank a Boz za model pro Nancy. To děvče bylo zřejmě milenkou nějakého mladého zloděje; když ji

někdo napadl, odsekla pohotově bez špetky studu, dovedla vrátit stejně šťavnatou oplzlost, jaké se jí dostalo, a nikterak se netajila s tím (a bylo opravdu několik dotazů), jaké má zaměstnání a jak si opatřuje živobytí. Ale přesto přese všechno bylo v tom děvčeti i něco dobrého; jakási čertovsky nedbalá upřímnost a prostota, kterou člověk nemohl nevidět. Její odpovědi na ty obhroublé otázky byly velmi pohotové a vtipné. Měla s sebou přítelkyni téhož věku a ze stejných vrstev, kterou měla zřejmě velmi ráda a jež se k ní utíkala o ochranu. Obě ženy měly krásné oči. Ta čertice měla nezvykle jasně modré oči, podivuhodně světlou pleť a velká rudá ústa plná bílých zubů. *Au reste* byla ošklivá, zakrslá, měla tlusté nohy a nebyla ani zdaleka krasavice. Její přítelkyni nemohlo být víc než patnáct. Nebyly v cárech, ale měly umaštěné bavlněné šály a staré čepce odněkud z veteše. Pozoroval jsem je s velkým zájmem, neboť jsem v módních románech z poslední doby četl nejedno vylíčení takových osobností. Pcha! Jaké smyšlenky nám to ti romanopisci vyprávějí! Boz, který dobře zná život, ví, že jeho slečna Nancy je nejskutečnější fantastická osobnost, jakou si je možno představit; nepodobá se milence zloděje o nic víc, než se kterákoliv z Gessnerových pastýřek podobá skutečné venkovské holce. Neodvažuje se říci o takových mladých dámách pravdu. Mají nepochybně ctnosti jako jiní lidští tvorové; ba jejich postavení u nich rodí ctnosti, které se u jiných žen neuplatňují. Avšak počestný malíř lidské přirozenosti nemá práva se těmito ctnostmi zabývat; není-li s to vymalovat celý portrét, nemá ovšem také práva předstírat, že jeden nebo dva oblíbené rysy charakterizují celek, a vlastně by se vůbec neměl pouštět do malování. Právě pro tento omyl je nová francouzská literatura z gruntu falešná a bezcenná, neboť módní spisovatelé nám předkládají obrazy stvůr a (nemluvíme-li už vůbec o slušnosti nebo morálce) obrazy, které jsou ve srovnání s přírodou naprosto nepravdivé.

Avšak pohleďte, tamhle v Newgate Street již probleskují davem šerifovy vozy a pomalu si razí cestu. Už jsme tu tři hodiny! Je to

možné, že uplynuly tak rychle? U závor, kde stojíme, dav tak zhoustl, že si člověk uchrání nohy jen s obtížemi. Muži však vesměs pečlivě ochraňují ženy a mají plno šprýmů a dobré nálady. Okna krámů naproti už jsou skoro plně obsazena osobnostmi, které si je najaly. Je tam hodně mladých hejsků s kníry a s doutníky a také několik rodinných skupinek tlustých, prostých a poctivých živnostníků s manželkami, jak se dohadujeme, kteří se tváří nepředstavitelně klidně a srkají čaj. Tamhle je domnělý lord W..., jenž rozhazuje cosi mezi dav; jeden z jeho druhů, vysoký, hřmotný chlap s ohromnými kníry, si opatřil kropáč a kropí dav zředěnou kořalkou. Počestný gentleman! Velevychovaný aristokrate! Opravdový milovníku humoru a vtipu! Šel bych ochotně hezkých pár-mil, abych tě viděl šlapat poháněcí kolo, tebe i tu tvou chásku Mohawků!

Pokusili jsme se pískáním popudit dav proti těm surovcům, ale měli jsme jen nepatrný úspěch; nezdálo se, že by dav pokládal jejich počínání za zvlášť urážlivé, a náš přítel, filozof s rozedranými lokty, který po celou tu dobu zůstal poblíž nás, nebyl ani zdaleka tak prudce pobouřen chováním jistých mladých pánů, jako jsem byl, přiznávám se, v hloubi duše já. Prohodil jenom: „Ten-a-ten je lord, tomu to projde“ a hned se rozhovořil o věšení lorda Ferrera. Náš filozof tu historii znal velmi dobře, stejně jako většina osob z chumlu kolem nás, a je to pro mladé pány jistě věc potěšitelná, když vidí, že jejich skutky se stávají předmětem podobných rozhovorů.

Po celou tu dobu nepadlo o Courvoisierovi snad ani slovo. Byli jsme všichni, pokud jsem mohl posoudit, v takovém rozpoložení mysli, v jakém bývají lidé, když se v divadle tlačí u dveří na místech k stání nebo když se ženou na přehlídku či na slavnostní průvod londýnského starosty. Vyptávali jsme se většiny mužů kolem nás, zda už viděli hodně poprav. Většinou skutečně viděli, zvláště filozof. I tázali jsme se dále, zda je pohled na popravu nějak prospěšný. „Pokud jde o to, ani ne; lidé se o ni vůbec nezajímali, za chvíli na to nikdo ani nevzpomněl.“ Nějaký venkovan, který opustil svá

stáda ve Smithfieldu, říkal totéž; viděl svého času, jak věšeli člověka v Yorku, a mluvil o té ceremonii s naprosto zdravým smyslem, ale jaksi klidně a mudrlantsky.

J. S..., slavný vtipálek, teď už mrtvý, vyprávěl, vzpomínám si, dobrou historku na téma popravování a o hrůze, kterou tento trest nahání. Když byli oběšeni Thistlewood a jeho druhové, byly jim podle rozsudku odděleny hlavy od trupu a popravčí, jenž je postupně odřezával, podržel každou předepsaným způsobem před očima davu, při čemž volal: „Hleďte, hlava zrádce!“ Při pohledu na první příšernou hlavu lidi zachvátila hrůza, projevil se mezi nimi všeobecný odpor a strach. Na druhou hlavu se rovněž dívali s velkým zájmem, ale u třetí hlavy vzrušení už povolovalo. Když popravčí dospěl k poslední hlavě, pozvedl ji, ale nějak nešikovně, takže mu upadla. Vtom dav zaječel: „*Á, kluzké prsty!*“ – a vzrušení pominulo úplně. Z trestu se zrodil šprým – kluzké prsty se staly okřídleným slovem – věru pěkným komentářem k vznešenému úkonu veřejných poprav a k hroznému majestátu zákona.

V tu dobu bylo sedm pryč; čtvrt hodiny odbíjely a mýjely, dav začínal být velmi napjatý a tišší a co chvíli jsme se obraceli a dívali na hodiny kostela Božího hrobu. Půl hodiny, pětadvacet minut. Co asi teď dělá? Touto dobou už mu sňali okovy. Čtvrt hodiny; teď je bezpochyby v místnosti pro zástupce tisku. Konečně jsme začali myslet na člověka, na jehož věšení jsme se přišli podívat. Jak pomalu se plížily hodiny přes poslední čtvrt! Ti, kteří byli s to se obrátit a podívat (neboť dav byl teď neobyčejně hustý), hlásili čas, osm minut, pět minut; posléze – bim, bam, bam, bam! – zvon odbíjí osm.

Mezi napsáním tohoto řádku a řádku posledního odložil pisatel, který zde čtenáře oslovuje, své pero, což čtenář jistě pochopí, a prožil chvíli ne zcela příjemných myšlenek a vzpomínek. Celý ten ochromující, příšerný, zlý výjev probíhá znovu před očima; a je to výjev věru hrozný na podívání, o němž se píše jen velmi nesnadno a s bolestí.

Sotva hodiny začaly odbíjet, proběhla celým tím ohromným a hustým davem nesmírná vlna neklidu. V tom okamžiku všichni smekli a ozvalo se všeobecné mručení, strašnější, bizarnější a nepopsatelnější než jakýkoliv zvuk, který jsem slyšel kdy předtím. Ženy a děti začaly příšerně pištět. Nevím, byl-li to zvon, co jsem slyšel, ale nějaký hrozně horečnatý řinčivý zvuk se mísil s hlučením lidu a zněl tak asi dvě minuty. Před námi stálo lešení, černé a opuštěné; na trámu visel připraven černý řetěz. Nikdo nepřicházel. „Dostal odklad,“ řekl kdosi. Jiný poznamenal: „Zabil se ve vězení.“

A vtom právě vyčouhla z černých dvířek věznice bledá klidná hlava. Bylo ji vidět až nepříjemně jasně a zřetelně; ihned se vynořila výš a na lešení se objevil nějaký muž v černém, za nímž mlčky šly asi čtyři další tmavé postavy. První byl člověk vysoký a vážný; všichni jsme hned věděli, kdo je ten druhý. „*To je on – to je on!*“ bylo slyšet mezi lidmi, jakmile vyšel odsouzenec.

Viděl jsem už od té doby odlitek jeho hlavy, ale věru bych jej byl nikdy nepoznal. Courvoisier nesl svůj trest jako muž a šel velmi pevným krokem. Měl na sobě nový černý oblek, jak se zdálo, a košili měl rozhalenou. Ruce měl svázaný vpředu. Jednou nebo dvakrát jaksí bezmocně rozevřel dlaně a zase je sevřel. Otáčel hlavu sem a tam a rozhlížel se chvilku divokým prosebným pohledem. Ústa se mu stáhla v jakýsi žalostný úsměv. Šel a rovnou se postavil pod trám tváří ke kostelu Božího hrobu. Vysoký vážný muž v černém jej rychle otočil do opačného směru, vytáhl z kapsy noční čepici a ovázal ji ubožákovi těsně přes hlavu a obličej. Nestydím se říci, že jsem se už dál nemohl dívat, nýbrž zavřel jsem oči, protože teď nastával poslední hrozný akt, který odeslal ubohou provinilou duši do náruče Boží.

Je-li veřejná poprava blahodárná – a nepochybně blahodárná jest, neboť jinak by moudré zákony nenabádaly čtyřicet tisíc lidí, aby ji byli přítomni –, pak musí být další užitečnou věcí podrobné vyličení

takového obřadu se všemi *entourages*¹¹⁸, a k tomuto účelu nabízíme čtenáři předcházející stránky. Jak je při ní jednotlivým lidem? Jak ji pozorují – jak nazírají na všechny zjevy, které s ní jsou spojeny – co je především vede k tomu, aby se na ni šli podívat – a jak na ně potom působí? Spisovatel raději odloží literátské „my“ a bude s čtenářem mluvit tváří v tvář, zaznamenáváje každický svůj dojem co nejpochvěji.

Tedy já musím přiznat (protože „já“ je nejkratší slovo a v tomto případě i nejlepší), že ta podívaná zanechala v mé duši zcela mimořádný pocit hrůzy a hanby. Mám dojem, že jsem zločinně stranil hrůznému činu zloby a násilí, kterého se dopustila skupina lidí na jednom ze svých bližních, a prosím Boha, aby co nejdříve nebylo už v moci kohokoliv v Anglii účastnit se tak ohavné a ponižující podívané. Čtyřicet tisíc osob (podle odhadu šerifů) ze všech vrstev a všeho stavu – řemeslníci, gentlemani, kapesní zloději, členové obou sněmoven, prostitutky a žurnalisti shromažďují se před newgateským vězením v časných ranních hodinách, většinou se vzdávají svého přirozeného klidného nočního odpočinku, aby se zúčastnili této ohavné prostopášnosti, která vzrušuje víc než spánek nebo víno, víc než nejnovější balet nebo jakákoliv jiná zábava, jíž si mohou dopřát. Kapesní zloděj i šlechtic mají při té podívané stejně příjemný pocit a ukojují svou skrytou krvežíznivost, kterou je náš národ tak prostoupen. Sama vláda, křesťanská vláda, poskytuje nám co chvíli takové hody: shoduje se v tom – totiž většina v obou sněmovnách se shoduje – že je nezbytné, aby pro jisté zločiny člověk byl pověšen za krk. Vláda svěřuje zločincovu duši milosrdenství Božímu konstatujíc, že zde na zemi milosrdenství hledat nemá. Nějakých čtrnáct dní mu popřeje na přípravu, opatří mu duchovního, aby s ním uspořádal jeho náboženské záležitosti (stačí-li na to čas, ale vláda nemůže čekat), a jednoho pondělního rána se rozezvučí

118 Okolnosti. Pozn. red.

zvon, kněz přečte slova Boží „Já jsem vzkříšení a život“, „Bůh dal a Bůh vzal“ – jednoho pondělního rána v osm hodin tohoto člověka postaví pod trám s provazem a tím provazem ho s trámem spojí; zmizí pod ním prkno a ti, kdož si zaplatili za dobrá místa, uvidí ruce vládního činitele Jacka Ketcha, jak se vynoří z černé díry, uchopí vězně za nohy a táhnou ho dolů, až je dočista mrtev – uškrten.

Mnozí lidé a rovněž dobře informované noviny říkají, že je to odporná sentimentalita, mluví-li se tímto způsobem, morbidní humanitářství, laciné lidumilství a že by si kdekdo mohl vzpomenout a kázat o tom. Je tu na příklad *Observer*, časopis nápadný úžasným sarkasmem svých článků, který si krutě vyjíždí na *Morning Herald*. „Courvoisier je mrtev“, praví *Observer*. „Zemřel tak, jak žil – jako zločinec. V jeho ústech byla lež. Budiž mu země lehká. Nevedeme válku proti mrtvým.“ Jak velkodušný je *Observer*! Potom se *Observer* obrátí na *Herald* a praví: „Fiat justitia, ruat coelum!“¹¹⁹ To necht’ vezme na vědomí *Herald*.

Citujeme zpaměti, ale *Observer* to uvádí asi takhle – „*De mortuis nil nisi bonum*“¹²⁰ nebo „*Omne ignotum pro magnifico*“¹²¹ nebo „*Sero numquam est ad bonos mores via*“¹²² anebo „*Ingenuas didicisse fideliter artes emollit mores nec sinit esse feros*“¹²³ – a všechny tyto jadrné římské aforismy by se hodily stejně dobře.

„Budiž mu země lehká. Zemřel jako zločinec.“ Takto mluví blahověle a rozum. Zemřel vskutku jako zločinec? *Observer* nechce zničit jeho tělo i duši, to vysvítá z onoho zbožného přání, aby mu země byla lehká. Je do přespříštího pondělka opravdu dosti času pro zločince, aby činil pokání? Nepotřebuje člověk trochu více

119 At’ se stane po spravedlnosti, byť se přitom třeba zřítilo nebe. *Pozn. red.*

120 O mrtvých jen dobré. *Pozn. red.*

121 Všechno neznámé je považováno za velkolepé. *Pozn. red.*

122 Nikdy není pozdě dát se na cestu dobrých mravů. *Pozn. red.*

123 Naučit se důkladně vznešeným uměním zušlechťuje mravy a nedovoluje, aby zhrubly. *Pozn. red.*

času – o týden – o šest měsíců –, aby řádně projevil lítost před Tím, který zemřel za nás za všechny? Za všechny, vezměme to na vědomí – nikoliv jen za soudce a za porotu nebo za šerify anebo za popravčího, který táhne vězně za nohy – ale také za toho, i když je zločinec, koho za zločin zabíjíme. Chceme snad zabít jeho tělo i duši? Chraň Bůh! Mylord v černé čepičce se přece modlí, aby se nad ním nebe smilovalo; ale v pondělí ráno musí být připraven.

Podívejme se na písemnosti tohoto nešťastného Courvoisiera, které vznikly ve věznici za těch několik málo dnů, jež uplynuly mezi odsouzením a popravou. Bylo kdy bolestnější číst dopisy? Zprvu jsou jeho výpovědi falešné, protichůdné, vylhané. Nepocítil tedy ještě lítost. Jeho poslední výpověď se zdá upřímná, pokud jde o vylíčení zločinu. Ale čtěte jeho další údaje, vypsání jeho vlastního života a zločinů, které spáchal v mladých letech – potom „jak ho napadla ta zlá myšlenka, aby vztáhl ruku na ...“ – to už píše zřejmě člověk šílený, nepřítelny. Věčně má před očima hroznou šibenici, šílí strachem a výčitkami. Neustále jsou s ním kněží, vnucují mu do rukou traktáty, ve dne v noci mu neodbytně mluví o ohavnosti jeho zločinu a vybízejí ho k lítosti. Přečtěte si jeho poslední list; přísámbůh, je to žalostná četba. Všimněte si vět Písma, které se tam co chvíli vplétají, zvláštních výrazů z frazeologie traktátů (nechci mluvit neuctivě o těchto publikacích, často záslužných). Každý ví až příliš dobře, jak se člověk takové řeči naučí – jak ji ubohý vězeň napodobuje podle kněze u svého lůžka, jak dychtivě se jí zmocňuje, jak si ji osvojuje a jak ji mate.

Avšak vražda je tak obludný zločin (a to je ten velký argument) – jestliže jeden člověk zabije druhého, je přirozené, že je zabit také. Pryč s těmi vašimi sentimentálními pošetilci, kteří říkají, že nikoliv – je to *přirozené*. To je to pravé slovo a je to i krásný filozofický názor – filozofický a křesťanský. Zab člověka a musíš být zabit na oplátku; to je nevyhnutelné *sequitur*¹²⁴. Mluvte s někým o této věci

124 Logicky následující. Pozn. red.

třebas celý rok a vždycky vám odpoví: „Je to přirozené, a proto se tak musí stát. Krev si žádá krev.“

Skutečně? Systém odplat by se mohl vést *ad infinitum* – oko za oko, zub za zub, jak tomu bylo podle Starého zákona Mojžíšova. Avšak (necháme-li stranou skutečnost, že toto ustanovení bylo zrušeno Nejvyšší Autoritou) proč, proč se má vyrvat oko vašemu protivníkovi, když už jste o ně přišel vy? Kde je důvod pro takový postup? A je to přece právě tak přirozené jako rozsudek smrti, který je založen na přesně stejné úvaze. Víme ovšem, že pomsta je nejenom věc zlá, ale i neužitečná, a proto jsme se jí vzdali ve všech menších záležitostech. Pouze v té poslední se jí držíme zuby nehty, ač je to proti rozumu i proti křesťanskému přikázání.

Vykládá se také o hrůze, kterou tato podívaná nahání, a tuto hrůzu jsme se pokusili vylíčit na předcházejících stránkách, jak nejlépe jsme dovedli. Plně přiznávám, že jsem se onoho rána vrátil ze Snow Hill s odporem k vraždě, ale byl to odpor k té *vraždě, kterou jsem viděl* spáchánu. Když jsme se prodírali tím ohromným davem, našli jsme dvě děvčátka ve věku jedenácti a dvanácti let, z nichž jedno usedavě plakalo a proboha prosilo, aby je někdo vyvedl z toho hrozného místa. Pomohli jsme jim a odvedli jsme obě děti do bezpečí. Otázali jsme se staršího děvčátka – a bylo velmi hezké –, co je zavedlo do takových končin. Dítě se zasněženě ušklíblo a pravilo: „My jsme se sem přišly podívat, jak budou věšet toho člověka!“ Jak něžný to zákon, který láká děti na takovéto pochůzky a obstarává jim tak vděčnou a mravoučnou podívanou!

Dnes je dvacátého července a snad mi dovolíte, abych za svou osobu prohlásil, že už čtrnáct dní – tak blahodárným dojmem na mne zapůsobila ta řezničina – mám neustále před očima tvář onoho muže; že v tomto okamžiku vidím pana Ketcha, jak s klidem vytahuje z kapsy provaz; že se cítím zahanben a ponížen onou krutou zvědavostí, která mne zavedla na tu krutou podívanou; a že prosím všemohoucího Boha, aby z našeho středu zapudil tento ohavný hřích a očistil naši vlast od krve.

Pan kaplan na obchůzce

I

Můj přítel kaplan zatahal za třetí ze čtyř zvonků u dveří; za malou chvíli se dveře otevřely.

Musím předeslat, že jsme se zastavili před domem číslo čtrnáct v Sedan Buildings, kam vedly ulice Velká Guelfská, Dettingenská, Cullostonská a Mindenská; také Upper a Lower Caroline Row patří k téže čtvrti – a je to, řekl bych, čtvrt velmi podivná a slavnostní, když do ní vejdete, a vždycky mi připomene Fieldingovy romány. Dovedu si představit kapitána Boothe, jak vychází právě z těch dveří, u nichž jsme stáli, s vyrudlými prýmkami, s kloboukem švihácky nasazeným do očí a s rukou na závěsu poboční zbraně; nebo kočár a nosiče lady Bellastonové, jak se hrnou po Great Guelf Street, kterou jsme právě opustili, abychom vstoupili na Sedan Buildings.

Je to malé náměstíčko, vydlážděné plítkami a stroze zakončené mohutnými zdmi Bluckova pivovaru. Domy, o mnoho menší než ony velikánské zchátralé činžáky ve Great Guelf Street, nejsou nijak nepohodlné, i když jsou zašlé. Na dveřích jsou mosazné destičky, na některých i dvě; nebo najdete jen pod zvonkem holé jméno, např. „Lunt“, „Padgemore“ atd. (jako kdyby o Luntovi nebo Padgemorovi nebylo třeba uvádět nic víc). Na dvou domech je namalován mandl a z jednoho domu trčí pozlacená paže s kladivem. Jakživ jsem neviděl zlatotepce. Jakápak je to bytost, že vždycky vystrkuje svůj znak na místech tmavých, ponurých, opuštěných, zasmušilých, ale přece jen nějak úctyhodných? Jací mohutní Vulkáni musí tihle zlatotepci být, když svými ohromnými kladivy po celý den tepou a buší do tak drahocenného kovu? Rád bych věděl, jakou mají ta-

koví zlatotepci kůži. Nenasáknou snad tím kovem? A nezárí snad ty jejich velké paže v neděli pod bílou košilí zlatem?

Je to přece jen tiché, milé, úctyhodné náměstíčko, přes všechnu svou zašlost. Na zábradlí jsou docela bezstarostně zavěšeny dva džbány a legrační půllitřík, hřejíce se v té troše sluníčka, která do dvorku pronikne. V jednom koutě si houf malých dětí dělá ornament ze škeblí. Čípak je ten půllitřík? Má v něm přinést pivo některé z těch děcek nebo snad nějaká krasotinka? Okna na dvorku, v nichž se tu a tam odrazí slunce, nejsou rozbitá a jsou pěkně čistá; to jen ten tmavý a ponurý pohled za ně jim dodává vzhled bídy. Žádné záclony a žádné okenice. Nějaká klíčka a několik málo květináčů. Toto – kromě mlékaře, hovořícího se snědou ženou v kusech flanelu a v cárech vybledlého kalika, která držela v ruce podlouhlý křičící ranec – toto bylo vše, co jsem viděl na Sedanském náměstí, když jsme čekali, než se otevrou dveře.

Konečně se dveře otevřely. Otevřela je domovnice tak malinká, že se divím, jak vůbec mohla zvednout petlici. Udělala pukrle a usmála se na kaplana, jehož obličej se rovněž rozzářil blahosklonnou odpovědí na pozdrav.

„Maminka není doma?“ zeptal se Frank Whitestock a pohladil dítě po vlasech.

„Maminka šla na posluhu,“ odpovědělo děvčátko. „Ale pojd'te nahoru, prosím!“ A vedla nás přes dvoje schodiště do onoho bytu v domě, jemuž se říká průčelní byt v druhém poschodí; tam posluhovačka bydlela.

V místnosti byly dvě osůbky ve věku nějakých osmi a pěti let. Ta pětiletá lemovala prachovku a seděla sehnutá na židli u stolu uprostřed místnosti. Starší, osmiletá, úslužně utřela hadrem židli, aby si dobromyslný pan kaplan mohl sednout, a postavila se mu mezi kolena, hned vedle deštníku, který byl dokonce větší než ona.

„Ty děti chodí do mé školy u sv. Timoteje,“ řekl pan Whitestock. „A Betsy vede domácnost, když maminka není doma.“

Čistší a spořádanější domácnost bychom si ani nemohli představit. Stála tam velikánská postel, na které asi spala celá rodinka. Na stěnách byly tři nebo čtyři náboženské tisky – kromě dvou zarámovaných a zasklených obrázků prince Koburského a princezny Charlotty. Na krbu byly mosazné svícny a ovečka, v rohu pokoje stál příborník, ozdobený asi půltuctem talířů, žlutými mísami a hliněným nádobím. A na stole byly dva nebo tři kousky suchého chleba a džbán s vodou, z něhož tyto tři lidičky (protože už byly málem tři hodiny) právě chtěly zapíjet svou tak zvanou svačinu.

Té malé Betsy, jež vypadá tak drobounká, je skoro deset let; od svých pěti let už je maminkou. Chci říci, že její matka musí chodit na posluhy a Betsy za její nepřítomnosti přejímá velení v domácnosti. Své sestřičky opatruje od malička; vede je k pořádku, a jak vidíte, udržuje byt v čistotě. Je-li třeba, jde a obstarává rodinné nákupy – chléb, zavlhlý cukr a čaj. K obědu mívají chléb, ke svačině a ke snídani chléb, pokud jej mají, nebo chodí spát bez jediného sousta. Neděle je pro ně svátek a tráví ji v kostele a v nedělní škole. Mladší děti se jindy sotva dostanou ven, ale někdy sedávají na sluníčku, jež sem přichází milé a přívětivé; někdy bývají modré zimou, neboť zřídka vídají oheň, leda když maminka dostane domů žehlení a ohřívá si žehličku. Otec byl knihvazačský tovaryš, zemřel před čtyřmi roky a je pohřben mezi tisíci a tisíci bezejmennými mrtvými, kteří se tísní na ponurém hřbitově farnosti sv. Timoteje.

Kaplan si zřejmě zvlášť zakládal na Viktorii, nejmladší z těchto tří dětí posluhovačky. Požádal Betsy, aby přinesla knihu, která ležela na okně, a vyzval Viktorii, aby četla. Byl to misionářský deník; kaplan jej namátkou otevřel a děcko se jalo předčítat neobyčejně jasným a pevným hlasem –

„Ostrov Raritongo je ze všech ostrovů Karibského archipelagu nejméně navštěvován. Wankyfungo leží čtyři míle jihovýchodovýchodně a je zřetelně vidět vrchol kráteru Šuagnahuy. *Irascible* vplula do zátoky Raritonga ve čtvrtek devětatvacátého večer a nazítří

důstojný pán Flethers se svou manželkou, s devíti dítkami a s Šang-pukym, domorodcem obráceným na víru v Cacabawgu, vystoupili z lodi a usídlili se v domě náčelníka Ratatatuy, který nás pohostil veřpřovým masem a lusky," atd. atd.

„Raritongo, Wankyfungo, archipelag!“ Prohlašuji, že tato mladá ženuška přečetla všechna ta dlouhatánská slova tak plynňě, že mne to úplně ohromilo. Leckterého poručíka z vojska Jejího Veličenstva by přivedla do rozpaků i slova mnohem kratší. Odměnou za dobrý výkon ji Whitestock ještě jednou pohladil po vlasech; přijala tuto odměnu s úklonou, odnesla knihu zpět na okno, vyšplhala se zase na židli a dala se znovu do lemování modré utěrky.

Myslím, že mne nejvíc zaujalo to, jak neobyčejně způsobně a vkusně ty lidičky vystupovaly. Byla to tři stvořeníčka nedosahující výšky stolu, a přitom nesla na svých drobných bedrech všechny práce, povinnosti a životní starosti a pracovala a konala své povinnosti stejně dobře jako největší z mých čtenářek; byly ukázněné, pilné, plné chuti do života, spokojené s málem a pěstovaly sterou ctnost šetrnosti a pořádnosti.

Alžběta by byla mohla v deseti letech odejít z domu a převzít vedení menší domácnosti. Umí prát, spravovat prádlo, vařit, obstarávat nákupy a smlouvat. Kdyby mi bylo deset let a kdybych měl tři stopy, vzal bych si ji a bydleli bychom spolu v příborníku a obědvali bychom ze čtvrtlitrového hrníčku. Osmiletá Melia sice nedokáže tolik co její sestra, ale vyrovná se jí velikostí a umí prát, drhnout, lemovat, obstarávat pochůzky, připravit oběd a být v každém směru užitečnou. Slovem – je s to být malou služebnou a dělat všechno kromě stlaní postele, protože na tu dosud nedosáhne. Pokud jde o kvalifikaci Viktorie, už jsme se o ní zmínili. Rád bych věděl, dovede-li princezna Alice přečíst „Raritongo“ atd. stejně plynňě jako toto překvapující stvořeníčko.

Požádal jsem kaplana, abych těmto mladým dámám směl dát dárek, a věnoval jsem jim sixpence, aby si jej rozdělily. „Copak s tím uděláte?“ zeptal jsem se, když jsem položil minci na stůl.

Odpověděly všechny tři najednou v malém sboru: „Dáme to mamince.“ Tento výrok způsobil, že jsem vyndal ještě další sixpence, vysvětlil jim, že toto je pro jejich vlastní potěšení, a otázal se každé zvlášť, co si koupí.

Alžběta řekla: „Já bych ráda za dvě pence masa, prosím.“ Melia: „Za půl pence sirupu, za tři pětníky mléka a k tomu chleba.“

Viktoria mluvila velmi rychle a rozčileně lapala dech: „Půlpeny – aha – pomeranč, a půlpenny – aha – jablko, a půlpenny – aha – sirup, a – a –“ Tu ji obrazotvornost opustila. Nevěděla, co počít se zbytkem peněz.

Melia jí pohotově přišla na pomoc: „Což kdybychom s Viktorií daly každá ze svých peněz půl pence, aby si Betsy mohla koupit čtvrt libry masa?“ Dodala, že to její sestra potřebuje a že jí to prospěje. Na mou čest, navrhla to a vypočítala v jediném okamžiku a úplně ze své vůle. A než jsme od nich odešli, oblékla si Betsy prapodivný černý šál a čepec a připravila si na ony nákupy džbánky a košík.

Sedanské náměstíčko mi od onoho dne připadá nějak zvlášť přívětivé. Pokoj vám, ó vy šetrné, laskavé, prosté, milující dívenky! Necht' je na životní pouti potká štěstí! Jen si představte onu velkou plavbu, která je čeká, a tu malou lodici, obsazenou dětmi, jež se odvažují na velký, bouřlivý oceán!

II

Sledujme krůčky malé Betsy, jak cupitá s džbánkem a košíkem po ulici, a uvidíme, že zachází do hokynářství, kde křiklavý plakát s nápisem DALŠÍ SLEVA! ohlašuje, že trh cukru je stále ještě v krizi, a kde bezpochyby sjednává nákup jistého množství melasy. Kousek dál, v Lawfeldt Street, je Filchovo překrásné zlatnictví, kde člověk může stát třebas půl hodiny a civět u vytržení na krásné pozlacené poháry a nádoby, na báječné řetízky ke kapesním hodinkám, na malé bílé polštářky s rozkošnými diamantovými jehlicemi, na zlaté podkůvky a váhy, na perletové sovičky, tyrkysové ještěrky a dráčky, emailové opičky a všechny možné příjemné potvůrky, jež by se hodily do vašeho nákrčníku. I kdybych se dožil sta let nebo i kdyby na mne čekala na rohu ulice má znejmilejší, nikdy bych nedokázal přejít kolem Filchova obchodu a nezadívat se s potěšením aspoň na pár minut do výkladu. Rád si představuji, že mám některé ty šperky na sobě. „Specu, ty taškáři,“ říkávám si, „co kdybys tak mohl nosit na prstech tři nebo čtyři takové prsteny? A zabodnout si ten opál, co se kolem něho obtáčí brilliantový had s rubínovou hlavičkou, do svého modrého saténového nákrčníku? Nebo si připnout ten zlatý řetízek ke své vestě? Kdyby ses mohl procházet v Parku s tím kosticovým jezdeckým bičíkem, co má hlavičku velikosti tabatěrky, se stříbrným jockeyem na stříbrném závodním koni; a jaké bys způsobil pozdvižení, kdybys vytáhl z kapsy tu velkou tabatěrku s vypouklým víčkem z rohoviny a nabízel společnosti šnupeček?“ Do výkladu civilí advokátní úředníček a jeho myslí se honí velmi podobné představy. Co by za to dal, kdyby si mohl vzít tu zlatou jehlici příští neděli do svého modrého loveckého nákrčníku! Má hlavičku skoro stejně velkou jako ty, co jsou namalovány nad postranními dveřmi Filchova obchodu v průchodu na Trotters' Court.

Obědval jsem v domě, kde stříbrné mísy a příbory byly přineseny od Filche a pan Filch je jejich majiteli na ten den zapůjčil pod dohledem vážně vyhlížejícího pána, kterého jsem omylem pokládal

za číšníka. Pan Filch přijímá v zadním pokoji audience nesčetných číšníků a komorných. Existují soupravy klenotů, které on i jeho krám znají už půl století, tak často u něho byly dávány do zástavy. Čteme-li v *Dvorním deníku*, že lady Fitzballová měla účes s nádhernými diamanty v loknách, je to proto, že se tyto klenoty dostaly na jeden den od Filche, a jakmile se společnost rozejde, zase se do jeho trezoru vrátí. Mezi majiteli zastaváren se takové šperky stávají historickými. Lady Prigsbyová sem vloni jednoho večera přinesla své diamanty a chtěla si na ně ve velkém spěchu vyzvednout dva tisíce liber, když tu Filch Její Milost uctivě upozornil, že tyto drahokamy už zastavila jeho kolegovi panu Tubalovi na Charing Cross. Nasadil si klobouk, vzal skříňku pod paží, šel s Její Milostí k drožce, v níž přijela do Lawfeldt Street, nastoupil s ní do vozu a jeli mlčky k zadnímu vchodu do jejího domu na Monmouth Square, kde Tubalův pomocník dosud seděl v předsíni a čekal, až se Její Milost odstrojí.

Šli jsme kolem skvělého zářícího obchodu a dál průchodem, který by byl tmavý, nebýt toho, že se dveře osvětlené plynovou lampou neustále pohybují sem a tam, jak vcházejí a vycházejí lidé, kteří chodí dát své věci do zástavy. Můžete být ujištěni, že u každé zastavárny je po ruce kořalna.

Po dlaždicích Trotterova nádvoří se líně prochází sem tam vychrtlý muž v ošumělém kabátě. Roztřepené kalhoty se mu vláčí slizkým blátem. Dveře zastavárny a kořalny naproti se houpají sem a tam; nějaké děvčátko vychází z dveří zastavárny s roztrhaným starým šátkem v ruce, jde k tomu ošumělému muži a cosi mu dává. Je to devět pencí, které právě vyzvedla za jeho vestu. Muž holčičce poručí, aby „mazala domů“, a když zmizí z nádvoří, podívá se na nás slídivým, přimraženým pohledem a vejde do dveří kořalny, jež se vždycky otvírají a zavírají naproti každé zastavárně.

Proč asi poslal svou vestu v tom roztrhaném starém šátku? Proč asi poslal do zastavárny děcko, a nešel tam sám? Nechtěl, aby ho viděla jít do kořalny – proč ji hnál do těch dveří naproti? To dítě ví

velmi dobře, kam šel. Mohlo nést v ruce po ulici právě tak starou vestu, jako neslo roztrhaný šátek. Jak vidíte, halí se do toho špinavého cídu jakási marnivost; či je to nějaký zvrhlý stud, který nechce chodit nahý? Obrazotvornost by mohla sledovat ubohé děvčátko, jak jde tmavou uličkou, pak po schodech nahoru do poloprázdné místnosti, kde matka s dětmi zmírají hladu, zatím co líný povaleč, tyran rodiny, si zašel do kořalny, aby „okusil slavný krémový likér“, jak ho nabízí plakát s červeným písmem.

„Onehdy jsem čekal tady na nádvoří,“ pravil Whitestock, „zrovna jako tento muž, zatím co jedna má přítelkyně zašla dovnitř, aby vyplatila v zastavárně nářadí svého manžela – poctivého člověka – obuvnického tovaryše, který tu bydlí nedaleko.“ A šli jsme navštívit obuvnického tovaryše – Randlovy domy, zadní trakt, druhé poschodí, nad manufakturou na výrobu cídidla. Cídidlo vyráběl jediný dělník, který stál u kádě a míchal svým výrobkem, jehož značná část – a jinak nic – byla na podlaze. Prošli jsme tímto obchodním střediskem na vlhký dvoreček plný páry a vystoupili jsme po úzkém schodišti nahoru do druhého poschodí zadního traktu.

Švec už pracoval svým znovu získaným náčiním a jeho žena vedle něho šila ženské boty (což je nižší druh práce). V rohu místnosti mělo ustláno nějaké dítě, které tam leželo celé zkroucené. Neměli postel a vlastně vůbec žádný nábytek kromě malého stolku, na němž ležely jeho nástroje a boty – byl to světlovlasý, štíhlý, hezký mladý muž a jeho žena bývala asi krásná kdysi v lepších dobách, než ji ztrhalo hladovění. Měla jen jediné tenké šaty a ty visely na strašně vyhublém tělíčku.

Jejich příběh byl docela obvyklý. Ten člověk měl kdysi dobré výdělky, ale dostal tyfus. Šaty šly do zastavárny, nábytek a postel byly prodány a oni spali na žíněnce; pak přišli o žíněnku a spali na podlaze; posléze přišli o nástroje a konec všech věcí už byl na dosah, když tu se objevil šlechtný kaplan se svým deštníkem a povzbudil ty sklíčené lidičky opět k životu.

Obuvnický tovaryš tím byl zřejmě udiven. Nechodí do kostela, nebo aspoň nechodil. Je to člověk „pokrokových“ názorů; je přesvědčen, že kněží jsou pokrytci, že duchovenstvo všeobecně jezdí ve čtyřspřeží a že každý duchovní pojídá denně desátkové prase. Tento hrdý kněz však opatřil panu Crispinovi postel, aby měl kde ulehnout, a trochu polévky, aby se najedl; a (protože byl pokladníkem jistých hodných lidí ze své farnosti, jejichž dobročinnost spravoval) jakmile byl ten člověk dost silný, aby mohl pracovat, půjčil mu kaplan peníze na vyplacení nástrojů a náš přítel je do dneška splácí. Přitom kdo by viděl tyto dva poctivce spolu hovořit, řekl by, že švec je pyšnější než ten druhý.

Vykonalí jsme ještě jednu dopolední návštěvu. Zašli jsme se zakázkou ke krejčímu, jemuž se zmenšily příjmy a zvětšila rodina. Býval mistrem a teď byl nucen brát si sám zakázkovou práci. On, který poroučel několika dělníkům, octl se opět dole mezi obyčejnými pracovníky. Jeho žena nám o jeho nehodách podrobně vyprávěla. Je na ně zřejmě velmi hrdá. Udělal úpadek na sedm tisíc liber, řekla ubohá žena během naší návštěvy třikrát nebo čtyřikrát. Dodávalo to jejímu manželovi jakousi důstojnost, že dostal na úvěr tolik peněz.

Kaplan už jistě slyšel mnohokrát příběh, jemuž nyní opět u krejčího naslouchal s velkou trpělivostí – ve velkém, čistém, bezútěšném, mdle osvětleném pokoji, v němž bylo cítit chudobu. Dvě malé zakrslé plavovlasé děti s vyhublými bledými tvářičkami a s vypoulenýma očima stály u okna a dívaly se jako u vytržení na ulici, kudy se právě ubíral veselý vřískající a hulákající průvod Guye Fawkese, zatím co žena nešťastného krejčíka doma blábolila o někdejším bohatství svého manžela. Při všem tom spěchu na tento výjev nezapomenu. Prázdný pokoj s bezútěšným pozadím; krejčíkova žena v hnědém, jež důstojně chodí po prknech sem a tam a bez přestávky žvaní; děti, jež slavnostně civí z okna, s obličejíčky ozářenými sluncem; a poctivec Whitestock, jenž sedí a poslouchá s šosy kabátu prostrčenými skrz židli.

Když svou záležitost s krejčím skončil, vyrazili jsme dál. Frank Whitestock prochází ulici za ulicí, nikdy si jaksi nezablátí boty a jeho bílý nákrčník v oněch zasmušilých místech podivuhodně září. Má všelijaké známosti, zvláště mezi těmi nejmladšími, co se shromažďují u dveří a kolem okapů. Jedna ta malá osůbka se právě zabývala tím, že škebličkou nabírala ze stružky vodu a chtěla si zřejmě udělat umělé jezírko v jamce hned vedle; její samotářská vážnost a práce mne velice zaujala, zatím co kaplan byl zabrán do hovoru s uhlířem. Půl tuctu jejích kamarádek bylo kolem oškrábky a vedle na škrabadle; hrály si s prašivým štěnětem, jež bylo majetkem kaplanovy přítelkyně.

Vím, že není správné vydávat velké sumy peněz jen tak, ale nemohl jsem si pomoci a musel jsem dítěti hodit do škeble penny, když s ní přišlo ke mně a drželo ji před sebou jako podnos. V prvním okamžiku se jí v tváři objevil spíš výraz podivu než radosti z tohoto přílivu kapitálu, a rozhodně stál za tu malou částku, za kterou byl koupen.

Chvilku se zdálo, že neví, kam s penězi; ale rozvážila si to v mysli a najednou se rozhodla pro nedaleký stánek s jablky a odešla tím směrem, aniž mezi námi padlo jediné zdvořilostní slůvko. Děti kolem oškrábky byly svědky této transakce. „On jí dal penny!“ říkaly si mezi sebou zklamány v naději, že by mohly získat podobný dárek.

Děvčátko zatím šlo ke stánku s jablky, držíc penny za zády. A co udělaly ty druhé děti? Odhodily štěně, jako by to byl nějaký škvár. A jedno za druhým šlo za onou mincí ke stánku s jablky.

*Spec.*¹²⁵

125 Zkratka anglického „Spectator“, což znamená „pozorovatel“. *Pozn. red.*

Čekání na nádraží

Jsme ve skupině lidí, kteří čekají na nádraží ve Fenchurch Street na blackwallský vlak. Někteří z nás jedou kousek dál než do Blackwallu – až do Gravesendu; a někteří jedou dokonce dál než do Gravesendu – do Port Philip v Jižní Austrálii, opouštějíce *patriae fines* a rozkošné nivy staré Anglie. Je to dost zvláštní pocit, jsme-li na téže lodi nebo na témž nádraží s lidmi, kteří se vydávají na tak podivuhodnou cestu. Člověk o nich přemýšlí s víc než obvyklým zájmem, uvědomuje si rozdíl mezi jejich osudem a svým vlastním, a také to, že tyto tváře už nikdy nespatří.

Ve velké nádražní hale sedí nějakých osmatřicet žen s ranci, košíky a lehkými zavazadly; čekají na parník a na příkaz k nalodování. Několik přítelkyň se s nimi loučí, naklání k sobě čepce a něco si šeptají. Tu a tam je slyšet pláč – jen docela málo pláče, a to mezi těmi, kteří tu zůstávají, jak se mi zdá, nikoliv mezi těmi, kteří odjíždějí. Z toho, co opouštějí, málo stojí za pláč; ujíždějí před krutou zimou a hladem, před vleklou nouzí a úmornou dřinou. Proč by jim mělo být líto opustit matku, která k nim byla tak bezohledná jako naše vlast? Kolik z těch žen spatří ještě někdy břehy, na kterých stojí a od nichž se v několika minutách odpoutají? Člověka to až rozesmutňuje a zahanbuje, že jim toho není víc líto. Ale jak můžete od někoho očekávat lásku, když mu věnujete tak málo laskavosti? Kdybyste viděli, jak vaše děti jsou šťastny pomyslením, že vás opustí, a to navždy: mrzeli byste se na sebe nebo na ty děti? Ty děti nebyly nevďěčné, ale domov byl pro ně nešťastný a rodiče byli lhostejní nebo nelaskaví. To vy se dopouštíte křivdy, protože za vašeho vedení byly zanedbané a ubohé; nikoliv ony, od nichž nelze žádat, aby milovaly něco tak nemilého, jako je bída, nebo aby oplácely nevšímavost jinak než lhostejností a odporem.

Vy a já, dejme tomu, jsme civilizovaní lidé. Byli jsme slušně vychováni, žijeme spořádaně den co den, nosíme celkem dobré šaty, jsme čistotní a milujeme umění a půvaby života. A jak tak jdeme podél této řady osmatřiceti vystěhovaleckých žen, představme si, že jsme v Melbournu, a nikoliv v Londýně, a že jsme přišli ze svých ovčích pastvin nebo z mýtin, protože jsme se doslechli o příjezdu čtyřiceti počestných mladých žen, s dobrým doporučením, a protože máme přirozenou touhu odvést si domů do buše manželku – kterou z nich byste si vybral? Kdybyste byl australský sultán, které z nich byste hodil kapesníček? Obávám se, že žádné. Při dnešním smýšlení se obávám, že bychom se vyhoupli na koně, vrátili se na venkov a raději dali přednost staromládenecké osamělosti, než bychom si některou z nich vzali za družku. Není tu žádné děvče, které by vás svádělo svými pohledy (a jakkoliv jste moudrý a znalý světa, jen takové na vás působí) – není tu žádná hezká, skromná, růžolíčí vesničanka ani vkusně oděná, upravená malá grisette, po jaké by mohl házet očkem i gentleman, aniž si příliš zadal, a jaká by došla přízně i v očích pána z města. Nikoliv; je to stádce prostých žen a je mezi nimi sotva jaká krasavice – jejich šaty jsou slušné, ale nikterak malebné – tváře mají většinou bledé a ustarané – jak by tomu věru mohlo být jinak, když je vidět, že starost a nouzi zakoušely každický den svého života? – Sedí tu na holých lavicích se špinavými ranci a s velkými bavlněnými deštníky – a skutečnost je taková, že vy nejste žádný neohrožený kolonista, chovatel ovcí, dřevorubec, lovec klokanů – nýbrž Londýňan, a že batistový kapesníček mylorda sultána je navoněn voňavkou z Bond Street – a tak jej zastrčte do kapsy, neboť byste jej nemohl dát žádné z těchto žen.

Nejsou jako vy, na mou věru. Nemají vaše záliby a city, vaše vzdělání a vaši zjemnělost. Nerozuměly by stu věcí, které se vám zdají naprosto samozřejmé. Stokrát za den by se vás nemile dotkly stem nedostatků ve společenském chování nebo svými přestupky proti spisovné angličtině – tedy naprosto neškodným počínáním,

které však je ve vašich očích horší než zločin. Mají velké drsné ruce a neforemné nohy. Žena, kterou milujete vy, musí mít hezounké prstíčky, abyste je mohl držet ve svých vlastních prstech; musí užívat správně jazyka, a alespoň když jí nabídnete své srdce a až vám bude šeptat, že její srdce patří vám, musí vyslovit *d* na správném místě, jinak je nepřijmete. Řekne-li: „Ach, Édo, já sem vopravdu tak nešťasná, že tě už neuvidim,“ musel byste se smát, i kdyby její city při loučení byly sebeněžnější a sebeopravdovější. Kdyby řekla: „Édo, máš mé srdce vopravdu nadyccky,“ (a někdo by ji slyšel), bylo by vám, jako by vás bodla dýkou – nemohl byste přijmout ani nejupřímnější cit, vyjádřený takovými slovy – jste přece městsky vychovaný člověk, jářku, a váš kapesník je napuštěn pižmem a voňavkou s živými květy z Bond Street. Osmahlý osadník z australského buše nebude pociťovat žádná taková vybraná muka ani nepochopí smích tohoto druhu ani nebude mít námitky, že Molly má hrubé ruce a tlusté kotníky; vezme si ji na svou farmu a ona mu bude vychovávat děti, péci chléb, dojit krávy a vařit klokaní maso.

Ale není-liž svazek mezi vámi, vzdělaným Londýňanem a onou ženou, nesmyslný a nemožný? Zdaž by to nebylo pro obě strany nesnesitelné? I osamělost by byla nesrovnatelně příjemnější než taková družka. – Třeba byste si ji vzal, kdyby měla pěkný majetek a vy jste umíral hladu; ale pak byste to udělal proto, že potřebujete, dejme tomu, dům a kočár (věci vám k životu nezbytné) a musíte je mít, i když si je koupíte za cenu své vzácné osoby. Vy něco takového děláte, nebo vaše sestra to dělá, den co den. Ale o to zde nejde. Nemluvím o tom, k jaké sprostotě by se Vaše Milost možná musela snížit, aby si, jak říkáte, „uhájila své společenské postavení“ – já jenom říkám, že tento nesmírný společenský rozdíl existuje. Nerad to přiznáváte; anebo o tom raději nemluvíte, neboť o takových věcech by se nejlépe nemělo mluvit vůbec. Slýchávám, jak Vaše Milost říká, že musí být stavovské rozdíly, a tak dále. Nuže dobrá, jen s tím ven! Vy nepokládáte Molly za sobě rovnou – a ona vám také rovna není,

pokud jde o mnohé uměle získané vlastnosti. Nedovede na příklad dělat latinské verše, jak vy jste je dělával ve škole, neumí mluvit francouzsky a italsky, jak to velmi pravděpodobně dovede vaše manželka, atd., a v tom se nevyrovná ani vám, ani vaší spanilé choti.

Ale čeho si všímám, čemu se divím, co konstatuji, za co se stydím, co se protiví křesťanské morálce, mužné skromnosti a cti, ba i blaho-bytu národa, je to, že by měl být tak ohromný společenský rozdíl mezi třídou dobře oblečených (jak se budeme nazývat, jestli dovolíte) a našimi bratřími a sestrami v barchetových kazajkách a v dřevácích. Jestliže to ze své strany popíráte, řeknu vám, že se mýlíte a žalostně se sami klamete. Řeknu vám, že jste k tomu byli vychováváni po celý feudální věk a že jste toto stanovisko převzali od svých otců (ne že by byli něčím zvláštním, ale byli to vážení, dobře oblékaní lidé řekněme po dobu jedné nebo dvou generací) – od svých dobře oblečených otců, kteří žili před vámi. Jak dlouho je tomu, co naši kazatelé učili chudé „znát své postavení“? Kdy bylo zvláštní chloubou Angličanů, že každý, i ten nejmenší mezi námi, mohl doufat, že díky svému nadání, přičinlivosti a štěstí dosáhne místa mezi aristokracií své vlasti, a kdy jsme s hrdostí poukazovali na to, že lord X je vnukem holiče a že otec hraběte Y byl apatykář? Kolik velmi úctyhodných lidí se těmi věcmi chlubí dodnes! Ta propast není nepřeklenutelná, protože jeden člověk z milionu se přes ni dostal a my ho pro jeho sílu a úspěch oslavujeme. Přistal na šťastném ostrově. Je jedním ze šlechty. Tleskejme a jásejme. Není země, jako je naše, pokud jde o formální svobodu.

Půjdete-li a promluvíte-li na jednu z těchto žen, a jisté to uděláte (velmi dobrosrdečně, neboť si tu zmatenou blahosklonnost nemůžete odepřít), uctivě se ukloní, sehne pokorně hlavu a odpoví Vaší Milosti s čistou košilí a dobře střiženým kabátem tak skromně, jak jen se to hodí na její postavení. „A je to tak správné!“ řeknou statisíce nás bohatých i chudých. Bohatí i chudí jsou přesvědčeni, že je to svatá povinnost a že chudák má samozřejmě před bohatcem sklánět hlavu fyzicky i morálně.

Přijměme od ní poslední úklonu, pokud tu ještě stojí na anglickém pobřeží. Až se dostane do australských lesů, nebude už ohýbat záda, leda k práci; anebo, i když to bude ještě dělat ze zvyku a ze vzpomínky na starou vlast, myslíte, že její děti budou jako toto bázlivé stvoření, jež tu stojí před vámi? Nebudou už vědět zhola nic o feudální společnosti s jejími stavy a hierarchiemi, s jejími složitými ceremoniemi, s jejím pozlátkovým starobylým příslušenstvím, v němž jsme byli vychováni my. Bohatí i chudí v tom dosud mají zalíbení a mnoho lidí se tomu všemu obdivuje; daleko vzdáleny od těchto tradic Starého světa budou však její děti vyrůstat v hojnosti, ve svobodě a v mužném bratrství. Jestliže vnuk Vaší Milosti někdy zajde do australských lesů nebo potká na břehu řeky Warrawarra vnuka či vnučku jedné z oněch žen, domníváte se snad, že ten Australan před příchozím smekne klobouk a Australanka mu udělá pukrle? Podá mu ruku a řekne: „Cizinče, pojď se mnou do mého domu, odpočiň si a povečeř s námi! Přicházíš ze staré vlasti, že? Jistí lidé tam kdysi byli k mé babičce velmi laskaví a poslali ji do Melbourne. Časy se od té doby změnily – pojď dál a buď vítán!“

Jaké doznání jsme to museli všichni učinit! Bystrý a vážný spisovatel dostane pověření od časopisu *Morning Chronicle* a podá zprávu o stavu našich chudých v Londýně; jde mezi pracující lid a chudé všeho druhu – a co odtud přinese? Tak podivuhodný obraz lidského života, tak strašný, tak žalostný a dojemný, tak vzrušující a hrozný, že i čtenáři hrůzostrašných románů přiznávají, že nikdy nic takového nečetli a že strasti, boje, podivné příhody, jež jsou zde zobrazeny, překonávají všechno, co by si kdokoliv z nás dovedl představit. Ano; a tyto divy a hrůzy se dějí před vašimi a mými dveřmi už od té doby, co máme vlastní práh. Stačilo jen zajít o sto yardů dál a podívat se; ale my jsme to nikdy neučinili. Což, ve jménu trpělivosti, neplatíme chudinskou daň a copak není tak dost tíživá? Velmi správně; a velmi pravděpodobně máme také své vlastní chráněnce, jimž poskytujeme důchod a na něž přispíváme ze svého přebytku. Vy nejste

nelaskavý, nejste nešlechtný. Ale o takové podivné a složité bídě, jako je tato, jste neměl potuchy, to přiznáváte, že? Jak byste také mohl? – Vy i já – jsme přece příslušníci vyšších tříd; až dosud jsme s chudými neměli nic společného. Nikdy nepromluvíme ani slovo se sloužícím, který nás obsluhuje už dvacet let. Snižujeme se k tomu, že zaměstnáváme řemeslníka, ale zachováváme k němu náležitý odstup – rozumějte, náležitý odstup –, smějeme se jeho tovaryšům, když tancují, křepčí a baví se jako lepší společnost, a říkáme jim lokýtkáři, snobi a kdovíjak ještě; o jeho dělnících však už nevíme nic, nevíme, jak nemilosrdně jsou deptáni, jak žijí a umírají hned vedle nás, za našimi domy; až procitne nějaký básník, jako je Hood, a zapře onen strašný „Zpěv o košili“, až povstane nějaký prorok, jako je Carlyle, a vznese žalobu na bídu, nebo nějaký jasnozřivý, energický muž, jako je onen spisovatel v časopise *Chronicle*, podnikne místo nás cestu do země chudáka a vrátí se se svým hrůzným a podivuhodným příběhem.

Strašná, strašná je vlast chudáka! Zazní zvonec a těchto osmatřicet žen jí dá sbohem; byly z ní vysvobozeny (tak jako bude vysvobozeno ještě několik tisíc dalších) nějakými hodnými lidmi, kteří o ně projeví zájem. Za dvě hodiny přirazí parníček k lodi *Culloden*, která je zaveze do jejich nového domova. Kajuty pro svobodné ženy jsou na zádi, manželské dvojice jsou uprostřed a neženatí muži jsou v přední části lodi. Horní i dolní paluba se hemží a zaznívá ruchem odjezdu. Přijde vystěhovalecký úředník a vyvolává jejich jména; jsou tu staří i mladí, velké rodiny, množství dětí, které si už na lodi zvykly a rozhlížejí se, bavíce se ve své nevědomosti. Jedno dítě se narodilo už tady na lodi; než se naučí anglicky mluvit, bude patnáct tisíc mil od domova. Někteří z oněch hodných lidí, jejichž dobrotou byl zorganizován plán emigrace žen, jsou zde přítomni, aby se rozloučili se svými *protégés*. Ty se smutně a vděčně kupí kolem svých příznivců. Jeden z nich, duchovní, který se tomuto dobrému dílu věnoval, k nim před odjezdem promlouvá několik

slov. Je to věru slavnostní minuta – pro ty, kdo opouštějí svou vlast (a několik tisíc dalších je bude následovat) a unikají před otázkou vztahu bohatých a chudých; a co pro ty, kteří zůstanou? Ale aspoň si ony odjíždějící budou vzpomínat, že zde u nás ve své bídě našly šlechetná srdce, která je milovala a měla s nimi soucit, a štědré ruce, které jim pomohly, a ve své nové vlasti dají vzklíčit tradici vděčnosti ke staré vlasti. – Kéž jim v tom Boží milosrdenství pomáhá!

Spec.

MALÁ VEČEŘE U TIMMINSŮ

I

Manželé Fitzroy a Rosa Timminsovi bydlí v Lilliput Street, v oné čistounké uličce, jež běží pravoúhle k Parku a k ulici Brobdingnag Gardens. Je to prostředí velmi vznešené a nemusím ani říkat, že Timminsovi jsou dobrá rodina.

Zvláště paní Timminsová, jak její matinka pořád vykládá panu Timminsovi. Pocházejí ze Suffolku a jsou vzdáleně příbuzní s velmi ctihodným hrabětem z Bungay.

Kromě domu v Lilliput Street má pan Timmins ještě kanceláře ve Figtree Court v Templu a dochází do severního soudního okresu.

Onehdy, když se vyskytla jistá malá neshoda mezi parlamentní radou a právními zástupci v otázce výše advokátních tax, poslali Stoke a Pogers z Great George Street papíry železniční společnosti Lough Foyle a Lough Corrib panu Fitzroyi Timminsovi; ten se tím cítil tak povýšen, že ihned koupil dvě zrcadla do svých přijímacích pokojů (přední pokoj je 16 × 12 stop a zadní, malý, ale elegantní, je dlouhý 10 stop 6 palců a široký 8 stop 4 palce), korálky pro děťátko, dvoje nové šaty pro paní Timminsovou a v Pantehnikonu koupil malý palisandrový psací stůl, po kterém Rosa už dávno vzdychala, s vyřezávanými nohami, s deskou potaženou smaragdově zeleným a zlaceným safiánem a se zásuvkami na všech stranách.

Paní Timminsová je velmi hezká básnířka (její „Verše na zvadlý tulipán“ a její „Žalozpěv nad Plinlimmonem“ vyšly loni v jedné novoročence), a když Fitzroy vtiskl na sněhobílé čelo své ženušky polibek, ukázal jí v jedné z nesčetných zásuvek stolu elegantní pero s rubínem a šest půvabných pozlacených knížeček čistého papíru s nápisem „Moje knihy“, jež prý má paní Timminsová vyplnit, jak řekl (je absolvent Oxfordu a velmi zdvořilý), „rozkošnými výtvary své múzy“. Kromě těchto knížek tam byl růžový papír, papír s karmínovými růžky, papír s ozdobnou obrubou, na všem vytištěno R. F. T. (Rosa Fitzroy Timminsová), a ruka s bojovou sekyrou, znak Timminsů (vládl jí u As-

kalonu křížák Roaldus de Timmins, který je nyní pohřben v kostele Templu vedle seržanta Snookse), a žlutý, růžový, světlemodrý a ještě jiné pečetní vosky pro Rosu, kdyby se jí zlíbilo dopisovat si s přáteli.

Rosa, můžete být jisti, při pohledu na tento milý dar poskočila radostí; zavolala svého Charlese (jeho první jméno bylo Samuel, ale to se vypouštělo), nejlepšího z mužů, mnohokrát ho políbila, na poučení svého malého pážete s knoflíky, jenž stál na podestě, a jen co Charles odešel do kanceláře, vzala nové pero a něžný list papíru a jala se skládat báseň.

„O čem by to mělo být?“ byla ovšem její první myšlenka. „Co by mělo být první inspirací mladé maminky?“ Před ní leželo na pohovce její dítě a spalo; i začala psát svým nejúhlednějším rukopisem –

VERŠE

na mého syna Bungaye de Bracy Gashleigha Tymmyse,
když mu bylo deset měsíců

Úterý.

Jak krásný jsi, jak překrásný, když spíš,
můj hošíčku, můj klenote, můj synu!
Kol hlavy andílci ti krouží a ty sníš,
tvá víčka chrání krásných očí blankyt říš.

„Krásných očí blankyt říš? Je to gramaticky správné?“ přemýšlela Rosa a hezkou chvíli si mořila touto hloupou otázkou svůj mozeček, když vtom se děťátko probudilo; nato vešla kuchařka a ptala se, co má udělat k obědu; potom zaskočila na slovíčko paní Fundyová z čísla 27 (bydlí naproti a seznámily se přes papouška paní Fundyové); a přihodilo se tisíc věcí. Nakonec neměla rým na ,synu‘ kromě Tippiu Sinu (proti němuž se v boji vyznamenal major Gashleigh, Rosin dědeček), a tak se básničky o svém de Bracym vzdala.

Nicméně když se Fitzroy vrátil z kanceláře, aby si vyšel s manželkou na procházku do Parku, a když nakoukl za bohatý závěs, jenž odděloval oba přijímací pokoje, sedělo jeho drahé děvče stále ještě u stolu a psalo a psalo svým rubínovým perem, jak rychle jen stačilo čmárat.

„Jaké to dítě má nadání!“ řekl si. „Vždyť to je druhá paní Nortonová!“ a s úsměvem popošel, aby se jí podíval přes rameno, jaké hezké věcičky to Rosa skládá.

Avšak to, co psala, nebyla poezie a Fitz četl toto:

Lilliput Street, úterý 22. května.

Manželé Fitzroy a Rosa Timminsovi si vyprošují potěšení, aby mohli přivítat sira Thomase a lady Kickleburyovou na večeři ve čtvrtek o půl osmé.“

„Drahoušku!“ zvolal právní obhájce a obličeje se mu protáhl.

„Ale Fitzroyi!“ zvolala znejmilejší jeho srdce. „Jak jsi mne polekal.“

„Dávat večeři v našich poměrech!“ pravil.

„A copak nezbohatneš, ty lakomče?“ řekla Rosa. „Patnáct guinejí denně, to je čtyři tisíce pět set ročně, já jsem si to už vypočítala.“ S těmito slovy povstala a vzala ho za licousy (jež jsou stejně krásné jako licousy kteréhokoliv jiného pána z jeho okresu), přiblížila svá ústa těsně k jeho ústům a udělala cosi jeho dlouhému obličeji, co úplně změnilo jeho výraz; a co uslyšelo venku za dveřmi malé páže.

„Do naší jídelny se jich nevejde ani deset,“ namítl.

„Pozveme jich jen dvacet, miláčku; deset se jich určitě nedostaví teď v sezóně, když si každý zve společnost. Podívej se, tady je seznam.“

„Hrabě a hraběnka z Bungay a lady Barbara Saint Mary.“

„Ty bys k smrti ráda dostala do domu nějakého lorda,“ pravil Timmins (on si dosud nezměnil jméno ve Figtree Court, a proto nebudu tak přepjatý, abych psal *Tymmyns*).

„Víš, drahoušku, jsou to naši příbuzní, ty musíme pozvat,“ řekla Rosa.

„Tak tam napiš také mou sestru a Toma Crowdera.“

„Blanche Crowderová je opravdu *tak* tlustá, Fitzroyi,“ namítala jeho žena, „a naše pokoje jsou *tak* malé!“

Fitz se zasmál. „Ty malá taškářko,“ řekl, „lady Bungayová váží dvakrát tolik co Blanche, i když není v –“

„Hlouposti!“ zvolala Rosa. „Doktora Crowdera skutečně pozvat nemůžeme; dělá takový hluk, když jí polévku, že je to opravdu až nepříjemné.“ A napodobila chrčivé zvuky, jako když doktor srká polévku, tak směšně, že bylo Fitzovi hned jasné, že je vyloučeno jej pozvat.

„Ostatně, moc příbuzných tu mít nesmíme,“ pokračovala Rosa. „Maminka samozřejmě přijde. Není ráda zvána večer; a vezme s sebou svůj stříbrný košíček na chléb a svícny, jsou velmi bohaté a hezké.“

„A ty si naříkáš, že je Blanche moc tlustá?“ zasténal Timmins.

„Nu dobře, dobře, tím se netrap,“ řekla malá Rosa. „Děvčata nepřijdou na oběd, ale přinesou si pak hudební skladby.“ A pokračovala v seznamu.

„Sir Thomas a lady Kickleburyovi, to jsou dva. Neříkej ne; ty *musíme* pozvat, Charlesi. Jsou to bohatí lidé a kterýkoliv pokoj v jejich sídle v Brobdingnag Gardens by pohltil celý náš skromný domeček. Ale k lidem, kteří mají ve společnosti takové postavení jako *my*, celkem rádi přijdou. Městští lidé se rádi stýkají se starými rodinami.“

„Nu dobrá,“ řekl Fitz se smutným výrazem souhlasu – a paní Timminsová četla dál svůj seznam.

„Pan Topham Sawyer s chotí, Belgravine Place.“

„Paní Sawyerová tě za celou sezónu vůbec nepozvala. Vystupuje jako císařovna; a když – – –“

„To víš, drahoušku, člověk musí zvát své lidi,“ odvětila Rosa velmi důstojně, jako kdyby přítomnost poslance za její rodiště byla

záštitou pro její večeři; napsala pozvánku a páže ji hned záhy zrána doneslo do sídla Sawyerových na Belgravine Place.

Sawyerovi právě přišli dolů ke snídani, paní S. ve svých dlouhých ranních šatech šedé barvy a v účesu à la madona (vypadá zrána dost vychrtle, ale věřte mi, že večer vás její lokny a postava ohromí); a když si přečetla pozvánku, následoval tento rozhovor:

Paní Sawyerová: „Na mou duši, teď už opravdu nevím, k jakým koncům tohle povede. Pane Sawyere, Timminsovi nás pozvali na večeři.“

Pan Topham Sawyer: „Nás pozvat na večeři! Zat- drzost.“

Paní Sawyerová: „Ty nejnebezpečnější a nejnestoudnější revoluční zásady přece platí jen za hranicemi, pane Sawyere; já jim napíši a naznačím to těm lidem.“

Pan Topham Sawyer: „Ne, k sak-, Joanno, jsou to moji voliči a my tam musíme. Napiš zdvořilý dopis a oznam, že se do jejich společnosti dostavíme!“ (*Dá se znovu do čtení Timesu a paní S. píše*) –

Má drahá Roso,

s velkou radostí přijdeme do Vaší malé společnosti. Neodpovídám ve třetí osobě, protože jsme přece *starí přátelé*, že ano, a na venkově jsme *sousedé*. Doufám, že se mamince vede dobře, vyřídte jí mé *nejupřímnější pozdravy*. Snad se uvidíme ČASTĚJI v létě, až pojedeme do Sawpitsu (neboť jet do ciziny v těchto *hrozných dobách* věru nelze).

Sto pusinek Vašemu drahému *děťátku*,

Vám, věřte, velmi oddaná

J. T. S.

Napsala *děťátku*, protože nevěděla, má-li Rosa děvčátko, či chlapečka. A paní Timminsová byla nesmírně potěšena laskavým a milostivým tónem její odpovědi na pozvání.

II

Další osoby, které malá paní Timminsová chtěla pozvat, byli pan John Rowdy s chotí, od firmy Stumpy, Rowdy a spol. v Brobdingnag Gardens, v Prairie, v Putney a v Lombard Street v City.

Paní Timminsová a paní Rowdyová byly v téže škole a vždycky mezi nimi bývala jistá malá řevnivost ode dne, kdy soupeřily o cenu z franštiny, až do minulého týdne, kdy měla každá z nich stánek na dobročinném bazaru ve prospěch Dcer ztroskotaných prodavačů houssek; a paní Timminsová tancovala naproti paní Rowdyové ve skythské mazurce na polském plese, jemuž předsedala paní Slasherová. Rowdyová vytěžila z houskové akce o třiadvacet liber víc než Timminsová (měla totiž stojánek na kotlík zhotovený kr... rukama a ten k jejímu stánku vábil spousty lidí); ale v mazurce vítězila Rosa; měla nejhezčí a nejmenší nožku (která se tak rozkošně vyjímalala v červeném střevíčku se stříbrným podpatkem, že si toho všiml i čínský vyslanec), kdežto noha paní Rowdyové nebyla žádná maličkost, jak poznal lord Cornbury, když mu dopadla na špičku boty při tanci mezi Skythy.

„Ti lidé se zničí,“ řekla paní Rowdyová svému manželovi, když dostali onu růžovou pozvánku. Roznesl je ještě večer ten nezbeda oknoflíkované páže; nato si šel na procházku do Brobdingnag Gardens a do Parku s mladou dámou, která je služkou v čísle 27 a není ani o čtrnáct let starší než malý Knoflíček.

„Ti lidé se zničí,“ řekla paní Rowdyová svému manželovi, „Rosa píše, že pozvala Bungayovy.“

„Bungayovy, to tak! Timmins byl vždycky šplhoun,“ pravil Rowdy, jenž byl s právním obhájcem v koleji a ze své strany neměl nic proti lordům právě tak jako vy nebo já. „Ať jde k d'asu,“ dodal, „nač *ten* si potřebuje zvát společnost?“ Nicméně dovolil své manželce, aby přijala Rosino pozvání.

„Až přijdu zítra do kanceláře, podívám se na Fitzův účet,“ řekl si v duchu pan Rowdy, „a je-li překročen, jak tomu obyčejně bývá,

pak..." Ohlášení kočáru paní Rowdyové zarazilo tento milý proud myšlenek a bankéř se svou chotí do něho nastoupili a odjeli do příjemné malé rodinné společnosti o dvaadvaceti, kterou pořádali manželé Secondchopovi ve svém velkém domě na druhé straně Parku.

„Rowdyovi dva, Bungayovi tři, my sami s maminkou tři, dva Sawyerovi,“ počítala malá Rosa.

„Generál Gulpin strašně moc jí,“ pokračovala Rosa, „a je hrozně hloupý, ale pěkně se u stolu vyjímá s tou svou hvězdou a stuhou; napíšeme ho také!“ A poznamenala si: „Sir Thomas a lady Gulpinovi, dva. Lord Castlewood, jeden.“

„To bude společnost hrozně vznešená a nudná,“ zasténal Timmins. „Proč nepozveš někoho z našich starých přátel? Stará paní Portmanová nás v posledních dvou letech pozvala aspoň dvacetkrát.“

„A když jsme tam byli naposled, byla k obědu hrášková polévka!“ řekla paní Timminsová s pohledem nevýslovného opovržení.

„Nikdo k nám nebyl tak milý, jako byli vždycky Hodgesovi; a já myslím, že bychom se jim měli nějak revanšovat.“

„Revanšovat, nu pravda. Pěkně to zní, když Billiter na schodech vyvolává ‚pán a paní Odgeovi se slečnou Odgeovou‘, a přitom předráží V. Nene; přijímej si advokáty ve své kanceláři, drahoušku – ale co by ti chudáci dělali v *naší* společnosti?“ A tak paní Timminsová zkoumala a vylučovala Timminsovy staré přátele jednoho po druhém, jako kdyby byla irský prokurátor a oni kdyby byli katolíci v porotě pana Mitchela.

Paní Timminsová si dala záležet, aby na večírku byla jen nejlepší společnost. Funnyman, velký vtipálek, byl pozván pro své vtipy; paní Buttová jako vhodný terč pro ně; Potter je zván, protože ho zve každý; pan Ranville Ranville z ministerstva zahraničí by mohl přinést nějaké zprávy o rozbrojích ve Španělsku; a Brotherby se náhle dostal do módy, protože se vyzná ve Francouzské revoluci a navštěvuje Ledru-Rollina a Lamartina. Tito lidé, ještě s několika

dalšími, kteří jsou *amis de la maison*, tedy tvořili onu dvacítku osob, jež paní Timminsová mohla podle nejlepšího svědomí pozvat na svou malou večeři.

Ale co čert nechtěl, když se sešly odpovědi na pozvání, přijali je všichni! Způsobilo to nemalé rozpaky. Jak dostat do jídelny dvacet lidí, to byl početní úkol, který Timmins nemohl a nemohl rozluštit; rozmrzen přecházel po malém pokojíku sem a tam.

„Pcha!“ řekla Rosa a zasmála se. „Tvá sestra Blanche loni vypadala v mých šatech docela hezky; a víš sám, jak je tlustá. Však je všecy nějak umístíme, jen se neboj.“

Odpověď paní Rowdyové, v níž přijímala Rosino pozvání, byla velmi milostivá a laskavá; a paní Timminsová ji ukázala svému manželovi, když se vrátil z kanceláře. Jenže mu přišlo ještě jiné psaní, tentokrát od pana Rowdyho – nebo spíše od firmy; oznamovalo se v něm panu F. Timminsovi, že překročil svůj účet o 28 liber, 1 šilink, 6 pencí, a zároveň se žádal, aby tuto částku zaplatil svým oddaným služebníkům, bance Stupy, Rowdy a spol.

A Timminsovi se ani nechtělo říci manželce, že sporné strany ve věci železnice Lough Neagh a Lough Corrib se dohodly, a že tedy těch patnáct liber denně už nebude. „Nu, dostával jsem je sedm dní,“ řekl si v duchu, „a to stačí na zaplacení stolu, večeře, zrcadel i na vyrovnání se Stumpym a Rowdym.“

III

Když byly rozeslány pozvánky na večeři, musela paní Timminsová zařizovat další věci ohledně pozvání na čajový dýchánek, který měl následovat po hlavním jídle.

A to není žádná maličkost, jak ví každá dáma, která má ve zvyku hostit přátele. Tak jsou třeba –

Lidé, kteří se urazí, když je pozvete na čaj, zatím co jiní byli pozváni na večeři –

Lidé, kteří se urazí, že jste je vůbec pozvali na čaj, a křičí vztekle: „Proboha, Jane, co si ti Timminsovi myslí, že se snad vzdám své večeře a půjdu na to jejich ... *soirée*?“ (milý čtenář necht' si to ... vyplní v jakékoliv síle podle libosti) – anebo: „Na mou duši, Williame, drahoušku, to už přestává všechno, chtít na nás, abychom zaplatili dvanáct šilinků za kočár a utratili kdovíkolik za rukavičky jen proto, abychom dělali poklony v tom malounkém přijímacím pokojíčku paní Timminsové.“ Tuto drsnou poznámku o případu Timminsových udělala paní Moserová, kdežto první pronesl ke své choti pan Grumpley, obhájce ve věcech trestních z Gloucester Square.

Že jsou lidé, kteří se urazí, když je vůbec nepozvete, o tom jistě nepochybuje nikdo. Timminsovým prvním přítelem v životě byl Simmins, jehož žena si najala s rodinou na sezónu domek v Mortlake.

„Nemůžeme na nich chtít, aby přijeli z venkova,“ řekla Rosa svému Fitzroyovi – (mezi námi, byla hrozně ráda, že je paní Simminsová mimo dosah, a byla na ni stejně žárlivá, jak by měla být žárlivá každá spořádaná žena na přítelkyně svého manžela) – „nemůžeme na nich přece chtít, aby přijeli z takové dálky na jediný večer.“

„Nu pravda, ovšem,“ řekl Fitzroy, jenž sám neměl o čajových dýcháncích valné mínění; a tak byli Simminsovi vyškrtnuti ze seznamu.

A co z toho bylo? Vzešlo z toho to, že Simmins a Timmins spolu nemluví, když se potkají ve Westminsteru; že paní Simminsová

vrátila všechny knihy, jež měla od Rosy vypůjčeny, s nemastným neslaným poděkováním; že Rosa všude vykládá, jak paní Simminsová šilhá; že paní Simminsová zase prohlašuje, že je Rosa falešná a jak hanebně se zachovala ke kapitánovi Hicksovi, když si vzala Fitzroye, ač k tomu vlastně byla přinucena svou matkou a má kapitána dodnes raději než svého manžela. Zkrátka a dobře, kdyby bylo možno přimět oba muže k souboji, jsem přesvědčen, že by to jejich manželky vůbec nemrzelo; a příčinou všech těch nepříjemností, zlostí a mrzutostí byla ubohá dvoupencová večeře v Lilliput Street.

Nuže, když byli pozváni hosté na dobu před masitými chody i po nich, poslali pro paní Gashleighovou, Rosinu matku – (a tedy Fitzrovu *drahou* tchyni, ačkoliv to „drahou“ je tu zvlášť sarkastické) – poslali ovšem pro paní Gashleighovou a ta přišla se slečnou Elizou Gashleighovou, jež hraje na kytaru, a s Emily, která trochu kulhá, ale hraje moc pěkně na harmoniku. Bydlí docela blízko – je na ně tedy spolehnutí. Je-li snad vaše tchyně neustále na doslech, děkujte hvězdám za pozornost, kterou nám tyto drahé ženy prokazují. Paní Gashleighová s dívkami tedy bydlí nablízku a přišly hned to ráno, kdy Rosa rozeslala pozvánky na večeři.

Když Fitzroy ve své malé pracovně, jež vede do jídelny – v jedné z oněch absurdních místnůstek, které by se mohly nazývat pánská spíže a jež bývají sotva větší než sprchová koupelna nebo parádní kabina na lodi – když Fitzroy zaslechl klepání své tchyně a její dobře známé švitoření a štěbetání v předsíni, při němž si vzala na paškál mladého Knoflíčka a vyptávala se pážete na děťátko, na kuchařčino zdraví a jestli brala, co jí paní Gashleighová onehdy večer poslala, a na zdraví služky a jestli pan Timmins odešel do kanceláře, či nikoliv, a když po tomto předběžném povídání Knoflíček otevřel dveře dokořán a ohlásil – „Paní Gashleighová a mladé dámy,“ tu Fitzroy odložil *Times* s výrazem, který by se raději vůbec neměl popisovat v časopise, jež čtou mladí lidé, vzal si klobouk a odešel.

Paní Gashleighová ho nemá ráda od té doby, co jí přestal říkat maminko a co už ji nelíbá. Ale on prohlásil, že to déle nevydrží. Odešel tedy do kanceláře a vyklidil pole Rose, matince a oběma milým dívkám.

Nebo spíše jedné z nich, neboť než odešel z domu, napadlo jej, že se podívá nahoru do dětského pokoje na malého Fitzroye, a tam našel dítě v rukou mateřské tetičky Elizy, která je držela a štípala, asi jako kdyby to byla její kytara, takže chlapeček žalostně bulil – a jeho otec nakonec raději odešel.

Sotva byl pryč, a přestože společnost měla být až za čtrnáct dní, vrhly se ženy na jeho pracovníčku a jaly se ji dávat do pořádku. Některé jeho papíry strčily za knihovnu, jiné zasunuly za naučný slovník, další namačkaly do zásuvek, kde paní Gashleighová našla tři doutníky, jež zastrčila do kapsy, a několik dopisů, na které vrhla svůj pohled; a když se Fitz vrátil, byl pokoj nádherně uklizen a nejlepší sklo a soupravy nádobí rozestaveny na pracovním stole.

Byla to docela hezounká souprava, jak byla přesvědčena paní Gashleighová, jejíž bohatý strýc ji koupil pro mladou dvojici u firmy Spode a Copeland; ale byla jen pro dvanáct osob.

Dohodly se tedy, že bude po všech stránkách lepší a lacinější, když přikoupí ještě tucet talířů; a „s mým stříbrným košíčkem uprostřed,“ pravila paní Gashleighová (ona totiž pořád brebentí o tom svém nešťastném košíčku na chléb), „se obejdeme bez dalšího porculánového nádobí a stůl bude vypadat velice hezky.“

Když se udělal seznam skla, zjistilo se, že bude třeba aspoň takových dvanácti džbánek, čtyř nebo pěti tuctů skleniček na víno, osmi sklenic na vodu a příslušného množství talířků na led; a protože se to všechno bude hodit i kdykoliv jindy, že bude nejlépe rovnou to koupit. Když se Fitz vrátil z kanceláře, klopýtl v předsíni o koš, v němž to sklo bylo, o chlapce, který je přinesl – a ovšem i o malý účet.

Ženy měly dlouhou debatu a musíme přiznat i cosi jako hádku o jídelní lístek. Paní Gashleighová, která prožila značnou část svého

života v Devonshiru a vedla tam velký dům, byla známa některými jídly, bez nichž si vůbec nedovedla představit dokonalou večeři. Když navrhla falešnou želví polévku, dušená holoubata a ostružinový krém, Rosa ohrnula nos – byl to hezký nosánek, mimochodem, a ohýbal se nahoru docela přirozeně.

„Falešná želví polévka v červnu, mami!“ řekla.

„Byla dost dobrá pro tvého dědečka, Roso,“ odvětila maminka, „byla dost dobrá pro lorda velkoadmirála, když byl v Plymouthu, byla dost dobrá pro nejlepší lidi v hrabství a libovali si ji lord Fortyskewer a lord Rolls; sir Lawrence Porker ji jedl dvakrát po ex-terských dostihách; a já myslím, že by mohla být dost dobrá i pro –“

„Ale já ji *nechci*, maminko!“ řekla Rosa a dupla si nožkou – a paní Gashleighová věděla, jaká je v tom odhodlanost; jednou, když se jí jako dítěti pokoušela dát nějaký lék, vznikl mezi nimi podobný zápas.

A tak paní Gashleighová vypracovala jídelní lístek, v němž polévka zůstala s pomlkou – s melancholickou mezerou, a v němž holoubata byla přerazena mezi *entrées*; ale Rosa se rozhodla, že na její večeři nebudou ani jako *entrées* a že si udělá večeři po svém.

Když se tedy Fitz vrátil a sotva zaplatil onen malý účet šest liber, čtrnáct šilinků, šest pencí za sklo, vrhla se mu Rosa s nejsladším úsměvem a s děťátkem v náručí kolem krku. A když ho upozornila, jak je mu děťátko každým dnem podobnější, a věnovala mu jistý počet mazlivých lichotek, jež by bylo určitě nevhodné zveřejňovat, a když ho svou bezelstnou něžností uchlácholila do dobré nálady, jala se mu vykládat o některých drobnostech, jež měla na srdci.

S povzdechem zdůraznila, jak ošuměle teď vypadají jejich staré záclony, když jsou na stole v přijímacím pokoji rozestaveny ty drahé nové sklenice, co jí její miláček Fitz věnoval. Mušelínové záclony prý celkem nic nestojí a ona je musí mít a bude mít.

Dohodli se tedy na mušelínových záclonách. Šla je s Fitzem koupit k Shoolbredům, a můžete být ujištěni, že si vybrala také vkusný,

slušivý, hezký polosmutek (královský dvůr je totiž ve smutku) – líbivý *barège* nebo calimanco nebo bombazin nebo taft anebo něco jiného tohoto druhu; Madame Camille z Regent Street to ušila a Rosa vypadala v den svého večírku jako anděl.

„A podívej se, broučku,“ pokračovala, když byly zavěšeny záclony, „my jsme se s maminkou radily o večeři. Ona chce velmi nákladnou večeři, ale to já si nemohu dovolit. Vymyslela jsem si rozkošný a úsporný plán, ale ty, můj broučku, jej musíš uskutečnit.“

„Dělával jsem si v kanceláři skopovou kýtu,“ řekl Fitz a zasmál se. „Mám si snad vzít čepičku a zástěrku?“

„To ne, ale půjdeš do klubu Megatherium (stejně tam pořád chodíš, ty bídníku, bez mého dovolení) a poprosíš Monsieura Mirobolanta, vašeho slavného kuchaře, aby ti poslal jednoho ze svých nejlepších pobočníků; on to určitě udělá a s touto pomocí pak připravíme večeři a pečivo doma *skoro zadarmo* a ukážeme těm nadutým Sawyerům a Rowdyům, že ve *skromném domku* lze uspořádat elegantní hostinu právě tak jako v pozlacených síních boháčů.“

Fitz přislíbil, že s Monsieurem Mirobolantem promluví. Kdyby si byla Rosa usmyslela, že chce kuchaře ministerského předsedy, jsem přesvědčen, že by byl chudák omámený manžel požádal i lorda Johna, aby mu ho půjčil.

IV

Fitzroy Timmins, který má na tak mladého muže pozoruhodnou znalost vín, je členem výboru klubu Megatherium a velký Mirobolant, dobrosrdečný jako všichni velcí lidé, byl šťasten, že mu může vyhovět. Jeden jeho mladý přítel a *protégé*, velmi nadaný Monsieur Cavalcadour, byl náhodou právě uvolněn ze služby úmrtím železného lorda Haunchera, u něhož mladý Cavalcadour vykonal svůj *début* jako umělec. Ten prý svému mistru Mirobolantovi nemůže nic odepřít a sám si bude zakládat na tom, že poslouží tak vynikajícímu *gourmé*¹²⁶, jako je Monsieur Timmins. Fitz odešel potěšen chválou, již se mu dostalo od velkého Mirobolanta, a byl pak jedním z těch, kteří hlasovali proti snížení Mirobolantova platu, když toto opatření navrhli ve výboru klubu pan Parings, plukovník Close a stolní společnost Vývrтка.

Věren slibu svého pána dostavil se nazítří mladistvý Cavalcadour do Lilliput Street. Bohatá vesta z růžového sametu s modrými a zlačenými skleněnými knoflíky, modrý saténový pás, přes který visel v třpytivých záhybech skvostný řetěz, bílý klobouk, nasazený po jedné straně dlouhých kučeravých kadeří, vonících nejpříjemnějším olejem na vlasy – jeden z oněch bílých klobouků, jež vypadají pořád jako zbrusu nové, a pár rukavic ne právě *beurre frais*¹²⁷, ale barvy *beurre*, jež bylo v komíně, a elegantní hůlčička se zlatým knoflíkem, to vše doplňovalo oděv mladého muže, kterého páže uvedlo k paní Timminsové.

Když Cavalcadour vstoupil, měla právě s maminkou spor o ostružinový krém. Jeho přítomnost paní Gashleighovou umlčela; a Rosa, která s ním hovořila jazykem francouzským, jemuž se dokonale naučila ve vzdělávacím ústavě na Kensington Square, měla velkou

126 Labužník. Pozn. red.

127 Čerstvé máslo. Pozn. red.

výhodu před matkou, která mohla sledovat rozhovor jen s obtížemi a s poplašeným a podezřívavým pohledem pozorovala střídavě jednoho a druhého, jak mluvili, a vyražela „Oui“, kdykoliv se jí zdála vhodná příležitost, aby této afirmativní částice použila.

„Mám s sebou dvoje malé *menus*,“ řekl Cavalcadour paní Gashleighové.

„Minys – ano, nu ovšem,“ odpověděla dáma.

„Dvě malé karty.“

„Ó dvě karety! Ó oui,“ pravila – „ony přijedou, pravda,“ a vyhlédla z okna, aby se podívala, zdali už tam nejsou.

Cavalcadour se usmál; vytáhl z kapsy růžový a modrý papír, na nichž měl napsány dva jídelní lístky, poslední dva, které složil pro nebožtíka Haunchera, a podal je oba paní Timminsově.

Chudinka ženuška byla těmito dokumenty hrozně vzrušena (má je dodnes) a jala se číst z růžového papíru toto:

DINER POUR 16 PERSONNES.¹²⁸

Potage (clair) à la Rigodon.
Do. à la Prince de Tombuctou.

Deux Poissons.

Saumon de Severne,
à la Boadicée.

Rougets Gratinés
à la Cléopâtre.

Deux Relevés.

Le Châpeau-à-trois-cornes farci à la Robespierre.

Le Tire-botte à l'Odalisque.

128 Oběd pro 16 osob. Pozn. red.

Six Entrées.

Sauté de Hannetons à l'Epinglière.

Cotelettes à la Megatherium.

Bourrasque de Veau à la Palsembleu.

Laitances de Carpe en goguette à la Reine Pomaré.

Turban de Volaille à l'Archévêque de Cantorbéry.

A tak dále s *entremets* a *hors d'oeuvre*, *rôtis* a *relevés*.

„Milostivá ráčí vidět, že jsou to obědy docela jednoduché,“ řekl Cavalcadour.

„Ó ano!“ odpověděla Rosa, nesmírně vzrušena.

„Který si bude milostivá přát?“

„Který bychom si přáli, maminko?“ zeptala se Rosa a dodala, jako by si to rozmyslela, „já bych řekla, pane, že si raději vezmeme ten modrý.“ Načež paní Gashleighová přikývla tak znalecky, jak jen dovedla; růžový nebo modrý, jsem přesvědčen, že nikdo neví, co ti kuchaři v té své hatmatilce mají na mysli.

„Je-li libo, madam, sejdeme dolů a prohlédneme si pracoviště,“ řekl Monsieur Cavalcadour; a tak byl zaveden po schodech dolů do kuchyně, kterou nechtěl jmenovat, a objevil se před kuchařkou v celé své skvělosti.

Vrhl rychlý pohled po kuchyňském nádobí a v obličeji mu zasvitlo cosi jako pohrdlivý úsměv. „Přinesla byste laskavé pero a inkoust, abych vám mohl napsat několik předmětů, bez nichž se neobejdeme? Budeme potřebovat, prosím, ještě osm pekáčů na dušení, dva na smažení, osm pánviček sauté, šest bain-marie, hrnec na mražení s příslušenstvím a ještě několik dalších věcí, které vám tu sepíši.“ A pan Cavalcadour opravdu načmáral s rychlostí génia úžasný seznam železářského zboží a dal jej paní Timminsově. Byly s maminkou tím hrozným seznamem úplně poděšeny.

„Přijdu se za tři dny podívat, jak věci pokračují; a na polévky si připravíme materiál den před večeří.“

„Nemyslíte, pane,“ zasáhla paní Gashleighová, „že jedna polévka – výborná a bohatá falešná želví polévka, jak jsem ji poznala v nejlepších domech v západní Anglii a kterou nebožtík lord Fortyskewer –“

„Opatříte, čeho je potřebí na polévky, prosím,“ pokračoval pan Cavalcadour, nevšímaje si přerušení a smělý jako kapitán na palubě vlastní lodi, „na bílou polévku budeme potřebovat hovězí kýtu, telecí kýtu a šunku.“

„Oui, musjé,“ vyjekla kuchařka a udělala vyděšeně pukrle. „Hovězí kýtu, telecí kýtu a šunku.“

„Přece nemůžete servírovat společnosti hovězí kýtu,“ namítla paní Gashleighová, „hovězí kýta není společenské jídlo.“

„Madam, to je jenom materiál na bílou polévku,“ odpověděl pan Cavalcadour.

„Cože?“ zvolala paní Gashleighová; a kuchařka její zvolání opakovala.

„Nikdy, pokud já jsem v tomto domě,“ křičela paní Gashleighová, „nikdy v žádné křesťanské *anglické* domácnosti; já takové hříšné plýtvání nikdy nedovolím. Chceš-li, abych přišla na večeři, Roso, musíš připravit večeři méně *nákladnou*. Ctihodný lord Fortyskewer mohl večeřet bez těchto bezbožných výstředností, pane, a já si myslím, že hosti mé dcery se bez nich obejdou také.“

„Milostivá se může rozhodnout úplně podle libosti,“ řekl M. Cavalcadour. „Přišel jsem, abych vyhověl madam a svému dobrému příteli Mirobolantovi, nikoliv sobě.“

„Děkuji vám, pane, myslím si opravdu, že to bude příliš nákladné,“ koktala Rosa a silně se zapýřila, „ale jsem vám velice zavázána.“

„Il n'y a pas d'obligation, madame,“ odvětil Monsieur Alcide Camille Cavalcadour svým velkolepým způsobem; složil paní domu nádhernou poklonu; Knoflíček ho uctivě zavedl nahoru a v kuchyni zůstala vyděšená Rosa, udivená a zaražená kuchařka a paní Gashleighová, vzkypělá zlostí na Cavalcadoura.

Až do této chvíle kuchařka Blowserová, která přišla z Devonshiru s paní Gashleighovou (tato dáma totiž obsadila dům své dcery služebníky a očekávala, že jí budou podávat zprávy o všem, co se tam děje), až do té chvíle, tedy, byla kuchařka docela spokojená s oním suterénním postavením, jež zaujímal v životě, a byla pyšná na to, že si udržuje kuchyni v pořádku a čistotě. Podle jejího názoru to byla nejpříjemnější místnost v domě (mysleli jsme si to všichni, když jsme si tam večer zašli zakouřit) a nejhezčí kuchyně v Lilliput Street.

Ale po Cavalcadourově návštěvě začala být kuchařka v duchu nespokojená a nesvá. Smutně mluvila přes zábradlí s kuchařkami z čísla dvacet tři a dvacet pět. Zašla si přes ulici a konferovala s kuchařkou tam. U pekaře a jinde se vyptávala, jaké jsou kuchyně ve velkých domech v Brobdingnag Gardens a kolik tam mají rožňů, pekáčů a pánviček. Usmyslila si, že nevystačí s příležitostnou výpomocí a že musí mít služku. A často ji bývalo vidět s nějakým pánem od policie, byl to asi její bratranec a příležitostně ji navštěvoval, když paní Gashleighová nebyla v domě a nehlídala jej – bývalo ji vidět, jak sedí a má na klíně kuchařskou knihu, jejíž listy jsou skropeny slzami. „Nemám žádný klid, Pelissi,“ říkala, „od té doby, co jsem viděla toho jejich Francouze.“ A její věrný přítel ji nemohl nijak utěšit.

„... večere,“ řekl nakonec Timmins ve vzteku. „Ani slovo o tom, že by se dělala doma! Ta otrava s tím vším, a toho zmatku, co by tvá matka nadělala – člověk by se z toho zbláznil! Víckrát se to nestane, Roso, to ti povídám – raději večeri objednej u Fubsbyho. U Fubsbyho můžeš mít všecko – od lokajů až po lžičky na sůl. Pojď, zajdeme k Fusbymu a objednáme to.“ – „Jestli ti to není drahé, miláčku, a jestli ti to tak bude milejší,“ řekla Rosa, „uděláme to tak, jak si přeješ!“ Nasadila si čepec a odebrali se k velkému kuchaři a cukráři čtvrti Brobdingnag.

V

Zavěšena do svého Fitzroye odešla Rosa k Fubsbymu, do onoho velkolepého obchodu na rohu Parliament Place a Alycompayne Square – do obchodu, kam šelma Fitzroy nejednou vrhl pochvalný pohled, když šel kolem; tam totiž jsou nejenom nejpodivuhodnější a nejrozkošnější cukrovinky a dorty za výkladem, ale uvnitř za pultem bývají také tři nebo čtyři nejhezčí ženy na celém tomto světě, s půvabnými čepičkami posledního francouzského střihu, s krásnými vlnivými vlasy a s nejlíbivějšími blůzičkami a zástěrkami.

Ano, tam sedávají; nejen Fitz, i jiní tam možná po očku nahlíželi ohromnými skleněnými tabulemi výkladu. Domnívám se, že ty mladé dámy jsou tak krásné proto, že neustále žijí uprostřed takového množství dobrých věcí. Nastoupí na to místo, řekněme, jako obyčejní lidé, a postupně jsou hezčí a hezčí, až z nich jsou takoví dokonalí andělé, jaké tu vidíte. Nemůže tomu být jinak; kdybychom vy nebo já, můj milý čtenáři, pobyli nějaký čas na onom místě, také bychom byli krásnější. Ony totiž žijí v ovzduší nejrozkošnějších ananasů, dortíčků, smetany (buď šlehané, nebo tak dobré, že šlehání nepotřebuje), želé, rumových koláčků, třešňovice – sta a tisíce sladkých a milých věcí. Jen se podívejte na to zavařené ovoce, podívejte se na zlatoučký zázvor, na ty rozvité ananasy, na ty milé rošťáčky čínské pomeranče, narovnané do blyštivých křišťálových nádob. *Mon Dieu!* Podívejte se na ty jahody v listech. Každá z nich je velká jako dámská kabelka a vypadá, jako kdyby byla vypěstována v dětském pokoji. Jedna taková jahoda je oběd pro ony slečinky za pultem; odždibují si trošinku ze strany, a když mají velký hlad, což se sotva může stát, smějí si vzít ze skleněných nádob kynutý koláček nebo makronku. Večer sedávají a říkají si navzájem malé hádanky, jež přidávají k bonbonům; a když se chtějí pobavit, čtou si nejroztomilejší francouzské sentence o Lásce, Kupidovi a Kráse, než je dají do cukrátek. Do účetních knih pana Fubsbého zapisují jen samé dobré

věci. Číst si v nich, to jsou jistě úplné hody. Vykládejte si, co chcete, o ráji! Jsem přesvědčen, že to nebylo vůbec nic proti domu pana Fubsbyho; a nepochybuji, že ty slečinky, když tam pobudou určitou dobu, dosahují nakonec takové vrcholné spanilosti, že se z nich stávají úplní andělé s křídly rozepjatými z půvabných ramen, s nimiž (po jistých přípravných cvicích) vylétají na pult, zase seskočí dolů, políbí vroucně ostatní slečinky, řeknou „Sbohem, drahouškové, na shledanou *là haut*¹²⁹“ a pak zašumí rozkošně vonícími křídly a odlétají bůhví kam, vznášejíce se nad stromy Brobdingnag Square a nahoru k obloze, zatím co strážník salutuje na pozdrav.

Tam nahoře asi vymýšlejí říkáníčka do cukrátek a ony podivuhodné hádanky a průpovědky do bonbonů. Žádný smrtelník, na mou věru, by je nemohl napsat.

Jakživ jsem neviděl nikoho v takovém rozpoložení, jako byl Fitzroy Timmins v přítomnosti oněch úchvatných hurisek. Paní Timminsová vysvětlila, že potřebují večeři pro dvanáct osob, hlavní slečna se zeptala, co by si pán a paní přáli, a jmenovala tisíc věcí, jednu lepší než druhou, a Fitz na všechny okamžitě řekl ano. Ten bídák byl tak zaslepen, že kdyby mu byla ona dáma navrhla ragoût ze slona nebo hroznýše v rosolu, určitě by byl řekl: „Och ano, ovšemže; napište to.“

A víla si zapsala do alba seznam věcí, které by vám vyvolaly v ústech sliny, kdybyste je četli. Ale ona to všechno brala docela klidně. Božítku! *Jim* přece nesejde na věcech, které pro ně nejsou žádnou pochoutkou! Ať si usmyslila napsat cokoliv, Fitzroy s tím souhlasil.

Když byla objednána večeře i dezert (u Fubsbyů vám dodají všechno: večeři a dezert, stříbro a porcelán, sloužící ve vaší vlastní livreji, a chcete-li, i hosty s tituly), manželská dvojice z tohoto pohádkového obchodu odešla; Rosa měla radost, že se zbavila nepříjemnosti s večeří, ale trochu se obávala, že to bude přece jen drahé.

129 Tam nahoře. Pozn. red.

„Nic nemůže být příliš drahé, co se líbí tobě, *drahoušku*,“ řekl Fitz.

„Mimochodem, jedna z těch mladých žen vypadala velice hezky,“ poznamenala Rosa, „ta, co měla na čepci modré stuhy.“ (A zapamatovala si tvar onoho čepce rozhodnuta, že si pořídí přesně takový.)

„Myslíš? Ani jsem si nevšiml,“ odpověděl ten bídný pokrytec jakoby jen tak; a když Rosu doprovodil domů, vrátil se jako nějaký zlý duch, aby prý u Fubsbyů objednal ještě něco dalšího, na co zapomněl. Uteč z toho ráje, ty zbabělý, plazivý, mrzký hade, ty!

Až do dne večere chodil zaslepený floutek k Fubsbyům pořád. *Už si ho tam všimli*. Zastavoval se tam ráno, když šel do kanceláře, a někdy i při návratu z Templu, ale nejčastěji ráno. A jednoho dne, když se tam opět zastavil s nějakou z těch svých nekonečných záminek a bavil se laškovně u pultu, jakási paní, která četla včerejší noviny a celou hodinu jedla půlpennyovou housku vzadu v krámě (může-li se vůbec takový ráj nazvat krámem) – nějaká paní přistoupila, odložila *Morning Herald* a oslovila jej.

Ta dáma byla paní Gashleighová. Od onoho dne byl chudák Fitzroy v její moci; a nabyla v jeho domě vlády, jejíž svržení bylo cílem jeho života a výsledkem mnohých bitev. Pro pouhý žertík – (neboť když zašel k Fubsbyům o týden později, uviděl ony víly, jak pijí čaj z modrých šálek a jedí k němu tvrdý chléb s máslem, a tu jeho hloupá vášeň okamžitě pominula) – jářku, pro pouhý žertík bylo na jeho ramena opět uvaleno neunesitelnější břímě jeho života – tchyně.

V předvečer dne, kdy se malá večere pořádala – a slibuji vám, že k ní dospějeme v další kapitole –, byl k paní Timminsové uveden vysoký elegantní pán středního věku – jenž by byl vypadal jako hrabě, nebýt jistých malých nedostatků na jeho ruce a nohou, neboť ruce měl neobyčejně červené a zarudlé a nohy velké a neforemné – a byl pážetem ohlášen jako pan Truncheon.

„Já jsem Truncheon, madam,“ řekl a hluboce se uklonil.

„Těší mne,“ odpověděla Rosa.

„Ohledně večere, madam, od Fubsbyů, madam. Protože nemáte stolníka, madam, předpokládám, že mi tu funkci svěříte. Přivedu si zítra dva pomocníky, oba slyší na jméno John. Bylo by dobře, prosím, abych si všechno obhlédl, dovolíte-li vašemu mládenečkovi, aby mi ukázal špíz a kuchyni.“

Truncheon mluvil tichým hlasem a s nejhlubší a nejuctivější melancholií. V jeho očích není celkem žádný výraz, ale pokud tam je, soudili byste podle něho, že ho tíží nějaký tajný zármutek. Rosa se až zachvěla, když si uvědomila velikost tohoto pána, jeho skvělý zjev a vážnost. „Na mou duši,“ řekla si, „já se ani neodvážím požádat ho o sklenku vody.“ I paní Gashleighová, když se ráno v den večere dostavila, aby vše zkontrolovala, ztratila odvahu před klidným majestátem Truncheonovým a odešla z kuchyně.

A přesto byl tento velký člověk, jako všichni vpravdě velcí lidé – přívětivý.

Odložil si kabát a vestu (obojí večerního střihu, takže vypadal honosně příliš záhy, když za poledne kráčel ulicemi) a nestyděl se utírat sklenice nebo leštit džbány a ukazovat mladému Knoflíčkovi, jak se tyto věci správně připravují na večeři. A zatím co to dělal, shlukli se kolem něho Knoflíček, služka a kuchařka, pokud mohla – a co měla jiného na práci než uvařit zeleninu – a užasle mu naslouchali, jak vyprávěl o vznešených rodinách, kde byl zaměstnán. Ten člověk, kterého tam před sebou viděli, byl kočím u lorda Tantallana, sluhou u hraběte Bareacra a lokajem u vévodkyně vdovy Fitzbattleaxové. Ó, jaká rozkoš bylo poslouchat pana Truncheona!

VI

Onoho velkého, významného, úžasného dne, kdy se večere pořádala, představte si to, milované čtenářky, byl Fitzroy Timmins poslán do zaměstnání již časně ráno a ženy se jaly dělat přípravy na přijetí hostů. „K Fubsbyům chodit nemusíš,“ řekla mu paní Gashleighová s pohledem, který ho vyhnal ze dveří. „Vše, co potřebujeme, už tam bylo objednáno! Vráťíš se laskavě v šest hodin, a ne dříve; a předpokládám, že budeš spokojen s mým výběrem *vína*.“

„Ó ano, maminko,“ řekl sklíčený zetáček.

„V tak velké společnosti – větší, než si někteří lidé mohou *dovolit* – je *nesmysl* podávat drahá vína. Lehké sherry po 26 šilincích, šampaňské za 42 šilinků; a klaret a portské po jídle ať nestojí víc než 36 šilinků. Nezapomeň, že se bude podávat káva; a po dvou kolech klaretu přijdeš nahoru.“

„Ovšem, ovšem,“ souhlasil ubožák a vyřítil se z domu do úřadu a obstarat pochůzky, jimiž ho ta ženská pověřila.

Pokud jde o paní Gashleighovou, po celý den ji bylo slyšet, jak ječí po domě. Ta obdivuhodná žena byla všude: v kuchyni, než přišel Truncheon, před nímž by neustoupila bez boje; na schodech, ve Fitzroyově oblékárně; a v dětském pokoji Fitzroye mladšího, jemuž dala najíst podle vlastního uvážení, když poslala chůvu nakoupit ozdoby na obložení jídel, jež při večeři přijdou na stůl. Obložení k jídlům! Jako kdyby lidé od Fubsbyů nedovedli obložit pokrmy lépe než Gashleighová s tím jejím staromódním bobkovým listem, petrželí a krájenou řípou! Nuže, onoho dne nebylo pokrmu, aby na něm nebyly špejle, na nichž byly napíchnány lanýže, jiné houby a kousíčky masa. Když stará Gashleighová přišla dolů se svými barbarskými kytkami cesmíny a zeleniny, jež chtěla nastrkat kolem masa, viděla i kuchařka, jak se to nehodí, a na Truncheonův příkaz zahodila celý ten zahradní porost do smetníku, kde jej paní Gashleighová, když slídila kolem kuchyně, určitě našla.

Všechny svíčky, jež měly onoho večera hořet (včetně lojové svíčky, která podle ní byla docela dobrá Fitzroyovi k posteli), zastrkala do svícňů vlastníma rukama, při čemž svému vysokoramennému postříbřenému svícnu z roku 1798 vyhradila čestné místo. Předělala květinovou výzdobu chudinky Rosy, nemilosrdně přenášejíc kytice z jedné vázy do druhé, a vůbec ji neunavovalo bez konce natahovat, zastrkovat, naklepávat a *oprašovat* závěsy a potahy na pohovkách v malé jídelně.

Ve Fitzových pokojích řádila se zvláštní rozkoší. Už jsme popsali, jak zpustošila jeho pracovnu a zastrkala mu papíry, z nichž některé, včetně tří doutníků a začátku článku pro *Právnícké rozhledy* („Životy soudních úředníků“) nenašel dodnes. Ted' právě zašla matinka do malého zadního pokojíku, který slouží Fitzovi za oblékárnu (a nyní byl určen za šatnu), a tam si řádí a štárá, jak se jí zlíbí.

V neuvěřitelně krátké době prozkoumala všechny kapsy, zásuvky a dopisy; prohlédla si v horních zásuvkách ponožky a kapesníky, na toaletním stolku břitvy, obtahovací řemen a olej na vlasy. Ze zásuvky toaletního stolku si vzala lahvičku voňavky s postříbřenou zátkou a půl tuctu jeho oblíbených pilulek (které Fitz mívá doma jako každý jiný pořádný muž) a pravděpodobně je dala k užívání své vlastní rodině. Jeho boty, plesové lakýrky a trepky strčila do sprchové koupelny a chudák Fitz na ně ráno příštího dne šlápl v louži, kde ležely. Děťátko v dětském pokoji druhého dne dumlalo jeho obouvací lžici, a pokud jde o láhev mazadla (jímž sám natírá stromy, neboť to je jeho koníček), nebyla nalezena do této hodiny; ale bylo pozorováno, že mladí páni Gashleighovi, když přijeli domů na prázdniny, tím mívali namazaný střevice; a z *tohoto* faktu nechť si čtenář udělá závěr sám.

Během dne všichni sloužící dali paní Timminsově výpověď.

Kuchařka řekla, že už déle nevydrží, aby byla paní Gashleighová pořád u ní v kuchyni a strkala jí prsty do všech pánviček. Paní Gashleighová jí toto místo sice opatřila, ale ona že by měla raději místo, které jí paní Gashleighová neopatřila.

Chůva řekla, že sem přišla, aby pečovala o mladého pána Fitzroye, a že zná své povinnosti; babička že není jeho chůva a že ji pořád sekýruje – ať prý si milostpaní sekýruje někoho jiného.

Služka vyjádřila totéž smýšlení poněkud prudčí řečí.

Malý Knoflíček přiletěl ke své paní, prohlásil, že je stolníkem rodiny, že mu paní Gashleighová pořád štárá ve spíži a že to u všech d'asů nestrpí.

Každým okamžikem se Rosa rozčilovala víc a víc. Děťátko po celý den hrozně brečelo. Jeho velké umyvadlo od křtu paní Gashleighová rozbila, když v něm vyměňovala květiny, předstírajíc chladný klid, ač se jí ruce třásly zlostí.

„Jen si tak pokračuj, maminko“ řekla Rosa se slzami v očích. „Nechtěla bys rozbít také lustr?“

„Ty nevděčné, zkažené dítě!“ křičela matka. „Kdybych nevěděla, že se beze mne neobejdeš, v tu minutu bych odešla.“

„Jak si přeješ,“ řekla Rosa; ale paní Gashleighová si *nepřála*; a v této situaci přišel Truncheon.

Obhlédl jídelnu a s podivuhodnou přesností a vkusem prostřel ubrus; uspořádal stříbrné nádobí na servírovacím stole, ale měl námitky proti tomu starému krámu uprostřed, jak nazval stříbrný košík paní Gashleighové, že je neskladný a zbytečný na stole, kde bude třeba vyšetřit co nejvíc místa.

Nebyl v domě pořádek a nic se také neudělalo, dokud tento velký člověk nepřišel; ale kde byla předtím vzpoura a všeobecná chuť stávkovat a vzdorně vykřikovat proti paní Gashleighové, jež seděla rozčilená a nazlobená v přijímacím pokoji – kde byl až dosud zmatek, tam zavládl mír a jednomyslnost, jakmile se objevil tento veleduch: kuchařka se vrátila ke svým pekáčům, služka se věnovala porcelánu a sklu, při čemž některé kusy umyla a jiné rozbila, Knoflíček skákal po schodech nahoru a dolů poslušen rozkazů svého šéfa, a všechno běželo jako na drátkách.

V šest přišel od Binneyho a Lathama člověk s vínem. Ve čtvrt na sedm přišel sám Timmins.

O půl sedmé ho bylo slyšet, jak láteří, kde že jsou jeho lakýrky – my ovšem víme, kam byly uschovány – a kde má své věci; ale paní Gashleighová všecko uklidila.

Když tak stál, marně žádal své věci, volal: „Chůvo! Knoflíčku! Roso, drahoušku!“ a posílal nahoru i dolů nejhroznější kletby, přišel k němu pan Truncheon.

„Odpusťte, pane,“ řekl, „ale je to nemožné. U toho stolu nemůžeme mít k obědu dvacet lidí – ani když je posadíte za okno – nejde to.“

„Tak co uděláme?“ zeptal se Fitzroy rozčileně. „Všichni ohlásili, že přijdou.“

„Nejde to,“ řekl ten druhý, „při dvou čelech – ten váš stůl je úzký jako lavička – jich neumístíme víc než osmnáct, a to si budou navzájem štouchat lokty do jídla.“

„Roso! Paní Gashleighová!“ zavolal Timmins. „Pojďte dolů a promluvte si s tím pá... s tím ...“

„Truncheon, pane,“ poznamenal muž.

Ženy přišly dolů z přijímacího pokoje. „Podívejte se, dámy,“ řekl a zavedl je do jídelny, „tady je ta místnost, tady je prostřeno pro osmnáct osob, a ať visím, jestli tam ještě někoho vmáčknete.“

„Aspoň jedna osoba se nedostaví v každé společnosti,“ rekla paní Gashleighová zneklidněna.

„To je devatenáct,“ poznamenal pan Truncheon, „musíme odrazit ještě jednu, madam.“ A zadíval se jí neúprosně do očí.

Paní Gashleighová zrudla a nervózně chodila, nebo spíše vmačkávala židle kolem stolu (to bylo vše, co mohla dělat) – židle však nebylo možno dát těsněji, než byly. Nebylo to možné, leda by si jeden stolovník sedl doprostřed jako střední stolní podstava a pustil ke stolu dalšího hosta.

„Podívejte se, jak tu ta dáma obchází, pane. Ted' vidíte tu obtíž; kdyby moji pomocníci nebyli hubenější, nemohli by se zde ani po-

hnout," poznamenal pan Truncheon, jenž měl zřejmě pifku na paní Gashleighovou.

„Tak co uděláme?“ zeptala se celá rudá.

„Má nejdražší maminečko," zvolala Rosa, „musíš zůstat doma – je mi to hrozně líto!“ Vrhla pohled na Fitzroye, ten vrhl další pohled na Truncheona a ten sklopil oči k zemi. „S osmnácti bychom to dokázali," řekl mírně.

Paní Gashleighová se ošklivě zasmála.

Odešla. V osm hodin obcházela na rohu ulice a skutečně viděla, jak společnost přijíždí. První přijeli Sawyerovi ve světlemodrém kočáře s bílou příkrývkou na kozlíku a s modrobílými stuhami – jejich lokaji mínili svým klepáním zbourat dům.

Pak následoval těžký temněhnědý vůz s vybledlými pozlacenými koly a ozdobený všude mosaznými hraběcími korunkami, kočár domu Bungay. Z kočáru vystoupily hraběnka z Bungay s dcerou. Čtrnáctý hrabě z Bungay se nemohl dostavit.

Objevil se lehký kočár sira Thomase a lady Gulpinové, z něhož vystoupili generál se svou hvězdou a lady Gulpinová ve žlutém saténu. Další byl kočár Rowdyových a po něm předjela hezká ekvipáž paní Buttové.

Oba přátelé rodiny, mladí pánové z Templu, přijeli v drožce č. 9996. A byli jsme opravdu v rozpacích, kdo má zaplatit jízdné.

Pan Ranville Ranville přišel pěšky a právě si čistil boty, když předjeli ti dva z Templu. Lord Castlenoddy vystoupil z dvoupencového dostavníku. Vtipálek Funnyman přibyl poslední; přikodrcal se v dvoukolce, právě když paní Gashleighová, soptíc zlostí, napočítala, že se dva lidé nedostavili a že jich je koneckonců jen sedmnáct.

Pan Truncheon předával naše jména panu Billiterovi a ten je vyvolával na schodišti. Rosa se usmívala v růžových šatech, vypadala svěží jako anděl a vítala společnost s oním půvabem, jenž jí byl vždycky vlastní.

Nadešel okamžik večere, stará lady Bungayová odklopýtala zavěšena do Fitzroye, zatím co Rosa šla vzadu s lordem Castlemouldym z hradu Ballyshanvanvogt, hr. Tipperary. Někteří muži, kteří měli štěstí, uvedli dámy k večeři. Ani mne nemrzelo, že jsem se neoctl nablízku paní Rowdyové s tím jejím nafintěným vzhledem nebo oné vysoké a mohutné venkovské princezny paní Sawyerové.

VII

Nesluší se ovšem, aby si přítomný spisovatel, který se zúčastnil nejlepší hostiny, jakou si jeho přátelé mohli dovolit, dělal dobrý den z jejich pohostinství (poněkud okázalého, jak musíme přiznat). Nemám rád lidi, kteří se chodí k přátelům najíst a pak vyžvaní tajemství jejich mahagonové jídelny. Takový člověk si zaslouží, aby už víckrát nebyl na večeři zván; i když to na sklonku londýnské sezóny snad není tak velká ztráta a člověkovu se omrzí šproty stejně jako by se mu omrzela velryba – musíme přece jen pamatovat, že nadejde další sezóna, a držet zatím jazyk za zuby.

Pokud tedy jde o pouhé vypsání pokrmů na stole Timminsových, to by nemělo smyslu. Každý – (myslím ovšem z vyšší společnosti, jejíž vynikající ozdobou nepochybně je i náš čtenář) – každý mívá v Londýně do puntíku totéž. Vidíte tytéž kabáty, tytéž večeře, táž vařená kuřata a skopové, tytéž rízky, ryby a okurky, tytéž kousky ledu z Wenhamského jezírka atd. Číšníci s bílými ubrousky jsou si všude podobní jako ty hrášky, jež podávají ke kačeně při druhém chodu. Copak nemůže nikdo vymyslet něco nového?

Jediný rozdíl mezi obědem Timminsových a jejich sousedů záležel v tom, jak jsme řekli, že si Timminsovi vypůjčili většinu stříbra a že jejich zbabělé svědomí zvětšovalo nedostatky a nehody, jichž si nikdo jiný pravděpodobně ani nevšiml.

Ale Rosa si myslela, vzhledem k pohrdlivému pohledu, jímž paní Sawyerová měřila stříbro a jiné věci, že si všimla rozdílných monogramů na vidličkách a na lžících – (jež byly skutečně vypůjčeny od kdekoho z Fitzroyových přátel – vím na příklad, že jich měl ode mne šest, mimo jiné, a vrátil jich jen pět, a to spolu s potlučeným, starým, začernalým příborem z ohavného stříbra, který nepochybně patřil paní Gashleighové, již tímto žádám, aby mi výměnou vrátila ten můj) – jejich provinilé svědomí, jářku, v nich vyvolávalo dojem, že každý slídí po nedostacích jejich domácností, ač je pravděpodobné,

že nikdo z přítomných na tyto závady ani nepomyslel. Lidé si jich nikdy nevšímají; nikdy nevidí díru v kabátě svého souseda – jsou příliš nevšímaví, prostí a milosrdní.

Některých věcí však nebylo možno si nevšimnout. Fitz, na příklad, je sice můj nejbližší přítel, ale mohl jsem se vyhnout tomu, abych ho pozoroval a bavil se jeho zmateností a neblahým usilováním o to, aby byl zábavný? Jeho oko těkalo po malé místnosti rychlými neklidnými pohledy, naprosto odlišnými od oněch srdečných a bodrých pohledů, jimiž vítává skopovou kýtu; a Rosa mu z druhé strany stolu přes květiny, *entrées* a chladiče vína telegrafovala všeli jaké poplašné signály. Ubožáci! Proč se vůbec pouštěli za skopovou kýtu?

Funnyman v hovoru vůbec nevynikal a sotva otevřel ústa, vyjma k jídlu. U stolu totiž byl náš přítel Tom Dawson, který znal všechny jeho historky a v jehož společnosti i ten největší vtipálek bývá zamklý a nesvůj.

Fitz mívá velmi dobrý vlastní vtip, jímž je znám po celém Templu; ale před vznešenými lidmi je bázlivý. A přítomnost oné hrozné lady Bungayové po jeho pravici věru stačila, aby ho připravila o náladu. Byla v dvorním smutku (za zesnulého knížete ze Schlippen-Schloppen). Měla na sobě velký černý pohřební turban s příslušnými doplňky a ohromnou stříbrnou brož s třpytivými, jiskřivými černými korály. Není divu, že člověk nemohl být veselý, když hovořil s ní.

Paní Rowdyová a paní Sawyerová se milují jako ženy, které mají v týž den přijímací večer a zvou touž společnost; byly od sebe odděleny Ranvillem Ranvillem, jenž se snaží být s oběma zadobře: a ony na sebe mluví přes něho.

Topham a Rowdy vedli jakýsi reptavý rozhovor o rumu, Irsku a navigačních zákonech, který by se naprosto nehodil pro tisk. Sawyer nikdy nepromluví tři slova, aniž se zmíní o sněmovně a o jejím předsedovi.

Irský pair neříkal nic (což bylo štěstí); zato jedl a pil všechno, co mu přišlo do cesty, a působil svým obvyklým trapným zjevem s barvenými licousy a žlutou spodní vestou.

Generál Gulpin vystavoval na odiv svou hvězdu, vypadal dobře a blahobytně, ale byl smutný. Jeho žena mu totiž dala odnést večeři asi jako počestný lékař Sanchovi v Baratarii.

Rotherbyovy historky o Lamartinovi jsou staré jako hory, už od barikád minulého měsíce; a nemohl se nijak uplatnit a udělat dojem. Pokud jde o Toma Dawsona, povídal si potichu s lady Barbarou St. Mary's, takže *uvnitř* jídelny nebylo celkem rozhovoru, který by stál za zaznamenání.

Venku to vypadalo jinak. Ony domy v Lilliput Street jsou neobyčejně těsné, takže je slyšet všecinko, co se děje v celé budově, a tak v trapných přestávkách banketu, a zvláště když byly otevřeny dveře do síně, měli jsme potěšení slyšet,

jak si kuchařka s výpomocným kuchařem pod schody vyměňují rychlé větičky o večeři;

jak se rozbila velká polévková mísa a jak se služka dostala s naběračkou náramně rychle do dolního poschodí. Tato nehoda vyvolala smích a pobavila trochu Fitzroye i ostatní společnost a inspirovala Funnymana, že řekl, ukloniv se Rose, že zůstává svou paní, i když se hrouť velké věci. Ale ona si ho nevšímala, neboť v tom okamžiku spustil jiný hluk, totiž

děťátko v horních pokojích vyrazilo několik pronikavých výkřiků, jež sice byly umlčeny náhlým zabouchnutím dveří dětského pokoje, ale pro matku byly tím hroznější, když byly potlačeny. Byla by za to dala guineu, kdyby mohla odejít nahoru a nechat celou hostinu hostinou.

Nedlouho po dezertu se ozvalo hromové zabouchání na domovní dveře a chudinka honem využila příležitosti, aby vyzvala dámy k odchodu, ač můžete být ujištěni, že to byla jenom stará paní Gashleighová se svými dcerami – samozřejmě první osoba, která

přišla. Zahlédl jsem její červené šaty, jak s nimi mete po schodech a cupitá mezi talíři a mísami, jež tam byly naskládány.

Místo co by po odchodu dam nastala chvíle klidu, začal se dům otrásat a skleničky na stole jen poskakovaly, jak kočí bryček a kočárů třískali klepátkem, když se scházeli hosté na *soirée*. Viděl jsem ze svého místa všechno: hosty, jak přijížděli (všiml jsem si, že bylo málo kočárů, většinou drožky a bryčky), i hlouček uličníků a dětí, jenž se shlukl u dveří a ironicky provolával slávu lidem, kteří vystupovali z povozů.

Pokud jde o večírek, je-li příjemná spousta lidí, když je smůla, pak měla paní Timminsová skutečně úspěšné *soirée*. Na schodišti nebylo hnutí. Paní Sternholdová prolomila zábradlí a málem jím propadla dolů. Byl takový hluk a povyk, že vůbec nebylo slyšet zpěv slečen Gashleighových, což ostatně nebyla žádná velká ztráta. Lady Bungayová se skoro ani nemohla dostat do svého kočáru, protože se na chodbě dostala s plukovníkem Wedgewoodem do tlačenice. Byl podniknut nesmyslný pokus uspořádat jakýsi tanec, ale než se paní Crowderová dostala jednou kolem místnosti, visací lampa dole v jídelně zhasla a spadla na stůl, na němž už bylo připraveno občerstvení.

Na mou věru, proč ti Timminsovi vůbec pořádali takovou společnost? Bylo to úplně nad jejich poměry. Urazili aspoň dvacet starých přátel a nezavděčili se žádnému ze svých známých. Mnozí z těch, kteří nebyli pozváni, se tak rozzlobili, že Rose nyní nezbývá než uspořádat ještě další dva večírky a pozvat všechny ty, kdož nebyli pozváni na první. A já vím, že Fubsbyův účet ještě není zaplacen; ani účet obchodníků s vínem Binneyho a Lathama; že rozbité a vypůjčené sklo a porcelán přijde hrozně drahé; že všichni Timminsovi opravdoví přátelé už proti jeho nesmyslné rozmařilosti reptají a že teď, kdy každý odjíždí z města na venkov, má Fitz sotva na cestu do Templu, tím méně aby vzal Rosu do lázní, jak si přál a jak jí to slíbil.

Pokud jde o paní Gashleighovou, navrhuje jako jediný možný způsob úsporného hospodaření, že se nastěhuje k dceři a zeťovi a že povedou domácnost společně. Budou-li s tím souhlasit, má prý v bance jistou sumičku a nebude se zdráhat vypomoci jim v přítomných nesnázích; a ten ubožák je tak dokonale v koncích a sklíčen, že se nejspíš stane její obětí.

Až Sawyerovi přijedou na venkov, budou o Fitzovi mluvit jako o nerozumném rozhazovači, který je na mizině; jeho strýc, advokát, od něhož očekává dědictví, si velmi pravděpodobně celou věc rozmyslí a ustanoví dědicem některého jiného člena rodiny – na příklad Blanche Crowderovou, jejíž manžel, lékař, býval s chudákem Fitzroyem vždycky na kordy, ovšem z podnětu žen – a všechna tato nakupená bída dopadla na nešťastného ubožáka jen proto, že měl měkké srdce a že jeho žena chtěla pořádat MALOU VEČEŘI.

REBEKA A ROWENA
aneb
POKRAČOVÁNÍ JEDNOHO
ROMÁNU

Kapitola první

Předehra – Děj začíná

Vroucně milovaní čtenáři románů a ušlechtilé patronky milostných příběhů, zajisté se už přihodilo každému z nás, že knihy, v nichž jsme našli zalíbení, měly neuspokojivý závěr a končily naprosto předčasně na třísté dvacáté stránce třetího svazku. V tomto úseku historie, jak známo, bývá hrdina zřídka starší třiceti let, a hrdinka tedy o nějakých sedm nebo osm let mladší; a rád bych se otázel kohokoliv z vás, zda se sluší předpokládat, že v životě lidí starších onoho věku není nic, co by stálo za zaznamenání, a přestávají-li snad existovat, když odjíždějí od sv. Jiří z Hannover Square? Vy, vážené mladé dámy, které si získáváte znalost života z půjčoven knih, mohly byste se třeba domnívat, že po vyřízení sňatkových záležitostí, když je Emilie odvezena tryskem v novém cestovním voze po boku nadšeného hraběte nebo když se Belinda vymkne ze slzavého objetí své výtečné matinky a osouší si vlastní spanilé oči na dmoucí se vestě svého ženicha – jářku vy byste si asi představovaly, že už je po všem, že Emilie se svým hrabětem budou po celý život šťastni na romantickém hradě jeho lordstva někde na severu, a Belinda s mladým duchovním že budou požívat nerušené blaženosti na své růžemi vroubené faře v západní Anglii; ale snad jsou v čtenářské obci i takoví – staří zkušené lidé –, kteří tomu rozumějí lépe. Třebas mezi nimi jsou i lidé, kteří vstoupili do manželství a zjistili, že musí i dále ledacos poznávat a dělat, a možná i vytrpět; a že rozmanité příhody, bolesti, radosti a daně, východy a západy slunce, práce a strasti a slasti života pokračují po svatebním obřadu stejně jako před ním.

Proto říkám, že se nesluší, aby romanopisec takto využíval hrdiny a hrdinky, a také svého nezkušeného čtenáře, a aby oné dvojici dával sbohem, jakmile se stanou manželem a manželkou; a často jsem si přával, aby se přidělaly dodatky ke všem dílům krásného písemnictví, která byla tak násilně zakončena popsáním způsobem; a říkal jsem si, že bychom se měli dovědět, co se přihodí rozšafnému ženáči, stejně jako zanícenému mládenci, vážené paní, stejně jako rdící se panně. A v tomto ohledu obdivuji (a rád bych napodobil) ušlechtilého a plodného francouzského spisovatele Alexandra Dumase, který přivádí své hrdiny z nejranějšího mládí až do nejctihodnějšího stáří a nenechá je na pokoji, dokud nejsou tak staří, že je nejvyšší čas, aby si chudáci mohli popřát trochu klidu a odpočinku. Hrdina je příliš cenný pán, než aby se mohl zapsat do seznamu penzistů v nejlepších letech a v plné síle mládí; a rád bych věděl, která z našich dam by si přála, aby byla odsunuta stranou a pokládána za nezajímavou jen proto, že jí vyrůstá rodinka a jí je čtyřiatřicet nebo pětatřicet let? Znal jsem dámy v šedesátce, které měly srdce stejně něžné a představy stejně romantické jako kterákoliv slečinka v šestnácti. Necht' se tedy píší romány středního věku, tak jako máme nesmírně mladistvé legendy; ať si mladí uvědomí, že i staří lidé mají právo být zajímaví, že dáma si může ponechat své srdce, přestože je poněkud tělnatější, než bývala jako školačka, a že muž má své city, i když si kupuje vlasy u Truefitta.

Tak bych si přál, aby šikovné ruce pokračovaly v životopisech mnohých z našich nejslavnějších románových osobností a abychom se dovídali jejich osudy alespoň až do důstojného věku. – Podívejte se na hrdiny pana Jamese: bez výjimky se žení a vdávají mladí. Podívejte se na hrdiny páně Dickensovy: ztrácejí se z jeviště, když jsou ještě pouhá vyžlata. Spoléhám se, že tito autoři, kteří jsou dosud na živu, pochopí, jak je žádoucí, aby nám pověděli něco víc o lidech, kteří nás nemálo zaujali a jsou nyní jistě silní a bodří a v plné svěžesti zdraví a intelektu. A jsem přesvědčen, že v povídkách velkého

sira Waltera (čest budiž jeho jménu) je celá řada osob, jež nám byly vzaty ne včas a o nichž bychom se měli dovědět více.

Má drahá Rebeka, dcera Izáka z Yorku, byla v mé duši vždycky jednou z nich; a nemohu tomu ani uvěřit, že taková žena, tak obdivuhodná, tak něžná, tak hrdinská, tak krásná, by mohla prostě zmizet před ženou tak úplně jinou, jakou byla Rowena, ono mdlé stvoření s lněnými vlasy, které podle mého skromného mínění vůbec není hodno Ivanhoea a není hodno ani svého postavení hrdinky. Kdyby se bylo oběma z nich stalo po právu, měl jsem vždycky dojem, že by byla dostala manžela Rebeka a Rowena že by byla odešla a uzavřela se do kláštera, kde bych si já byl nikdy nedal práci, abych ji vyhledával.

Ale ona se přese všechno provdala za Ivanhoea. Co se dá dělat? Změnit to nelze. Stojí to černé na bílém na konci třetího svazku kroniky sira Waltera Scotta, že ta dvojice byla spojena manželstvím. Což musí Vyděděný rytíř, jehož krev byla rozohněna sluncem Palestiny a jehož srdce bylo rozehráno ve společnosti něžné a krásné Rebeky, po celý život vysedávat spokojeně po boku takového chladného kusu nábytku, jakým je tato ledová, dokonalá, upjatá, upejpavá Rowena? To nedopust' osud, to nedopust' básnická spravedlnost! Je docela prostý způsob, jak tyto věci napravit a dát všem stranám, co jim patří; a ten zde předkládáme čtenáři románu. Ivanhoeův příběh *musel* mít pokračování; a to zde právě následuje. Snad se v některých podrobnostech vypravování mýlím – který spisovatel se nemýlí? –, ale o hlavních příhodách příběhu nemám v duši ani nejmenší pochybnosti a s důvěrou je předkládám onomu šlechtnému publiku, které rádo vidí, jak ctnost dochází uznání, jak je věrná láska odměněna a jak královna vil vystupuje na konci pantomimy ze slunečního kočáru, aby Harlekýna a Colombinu učinila šťastnými. Co na tom, jestli skutečnost taková nebývá, dámy a pánové; a jestli po všelikém tančení a kličkování mezi vejci a proskakování nekonečnými padacími dveřmi a okny na proměnlivých scénách

života nesestoupí žádná víla, aby i nás učinila šťastnými na konci představení? Ech což, přejme počestným románovým osobám výsadu jejich postavení a nezávidme jim jejich štěstí.

Kdo přečetl předcházející svazky tohoto příběhu, jak jej zaznamenal slavný kronikář z Abbotsfordu, nemůže pochybovat ani na okamžik o tom, jak dopadlo manželství mezi sirem Wilfridem Ivanhoem a lady Rowenou. Ti, kdož si všímali jejího chování za svobodna, její vybrané zdvořilosti a bezúhonné skromnosti ve vystupování, jejího chladu, neměnného za všech okolností, a jejího vzosného a urozeného držení těla, musí být přesvědčeni, že se její počínání v manželství vyrovná jejímu chování jako panny a že Rowena bude jako manželka vzorem počestnosti pro všechny vdané paní Anglie.

A bylo tomu tak. Na míle daleko kolem Rotherwoodu byla známa svou zbožností. Její hrad byl dostaveníčkem všech duchovních a mnichů celé oblasti a ona je krmila nejbohatšími krměmi, zatím co se sama odbývala hrachovou kaší a vodou. Ve všech třech újezdech nebylo nemocné osoby, ať saského, nebo normanského původu, aby nebylo vidět komoně lady Roweny, jak se ubírá k jejím dveřím, doprovázena svým duchovním rádcem otcem Glauberem a bratrem Tomášem z Epsomu, svým lékařem. Ve všech kostelích Yorkshiru rozsvěcovala svíčky, dary své zbožnosti. Zvony její kaple začínaly vyzvánět ve dvě hodiny ráno; a všechno služebnictvo Rotherwoodu bylo svoláváno, aby se účastnilo ranních, poledních a odpoledních hodinek, nešpor a kázání. Nemusím ani říkat, že půst se zachovával se vši církevní přísností; a že lady Rowena projevovala největší přízeň k těm sloužícím, kteří nosili nejhrubší žíněné košile a mrskali se s nejslušivější vytrvalostí.

Jestli snad tato kázeň chudáku Wambovi vysušila vtip nebo zchladila humor, jisto je, že se z něho stal nejmelancholičtější blázen v Anglii, a jestliže se vůbec někdy odvážil nějaké slovní hříčky vůči ustrašeným, ubohým služebníkům, kteří dumlali kůrky na dolním

konci stolu, byl to vtip tak mdlý a jalový, že si nikdo ani nedovolil zasmát se narážkám nešťastného šaška, a největší úspěch, jaký vůbec mohl zaznamenat, byl chorý úsměv. Jednou, když se husopásek Guffo (ubožák chabého rozumu) hlasitě rozesmál při jakési žalostně jalové slovní hříčce, kterou mu Wamba při večeři adresoval (bylo tma, a když přinášeli louče, Wamba řekl: „Guffo, oni se asi nevyznají ve svých argumentech a *musí si na věc trochu posvítit*“), lady Rowena, vyrušena z teologické disputace s otcem Willibaldem (jenž byl později kanonizován jako sv. Willibald z Bareacru, poustevník a vyznavač), se důrazně otázala, co je příčinou nevhodného vyrušení, a když se ukázalo, že jsou vinni Guffo a Wamba, dala je ihned vyvést na nádvoří a udělit každému tři tucty.

„Já jsem tě dostal z Front-de-Boeufova hradu,“ řekl chudák Wamba, obrátiv se prosebně na sira Wilfrida Ivanhoea, „a ty mne nemůžeš zachránit před zmrskáním?“

„Ano, z Front-de-Boeufova hradu, *kde jsi byl uzamčen ve věži s tou židovkou*,“ řekla Rowena, odpovídajíc povýšeně na bázlivou žádost svého manžela. „Gurthe, dej mu čtyři tucty!“

A to bylo vše, co Wamba získal prosbou o přímluvu svého pána.

Rowena si věru uvědomovala svou důstojnost princezny z anglické královské krve, takže sir Wilfrid Ivanhoe, její manžel, sotva mohl zvát svůj život svým a ve všech věcech musel pociťovat podřazenost svého postavení. A kdo z nás, obeznámen s druhým pohlavím, nepostřehl tento sklon krásných žen a nevšiml si, jak často ti nejmoudřejší v radě bývají pro blázny u *jejího* stolu a ti nejsmělejší na bitevním poli se stávají zbabělci při pohledu na její přeslici?

„*Kde jsi byl uzamčen ve věži s tou židovkou*,“ to byla poznámka, jejíž význam Wilfrid dobře cítil a jež možná chápe i čtenář. Když dcera Izáka z Yorku přinesla své diamanty a rubíny – ubohá, šlechtaná oběť! – a položila je pokorně k nohám vítězné Roweny, odešla do cizích krajů, aby ošetřovala nemocné svého kmene a rozjímalá o marném citu, který jí stravoval čisté srdce, člověk by si byl myslel,

že srdce královské dámy zjihne před takovou krásou a pokorou a že bude velkodušná v okamžiku svého vítězství.

Ale poznali jste už někdy nějakou počestnou ženu, která by odpustila jiné ženě, že je hezčí a milovaniíhodnější než ona sama? Lady Rowena zajisté řekla židovské dívce s okázalou velkomyslností: „Přijď a žij se mnou jako sestra,“ jak uvádí předcházející část tohoto příběhu; ale Rebeka poznala svým srdcem, že návrh Její Milosti je jen tak zvaný *boš* (v onom vznešeném orientálním jazyce, s nímž se seznámil křižák Wilfrid) čili nesmysl, v prosté saštině; a odešla zlomena na duchu ve své šlechetnosti, neboť nebyla s to snášet pohled na štěstí své sokyně a také je nechtěla rušit kontrastem své vlastní ubohosti. Rowena, jako většina vysoce kultivovaných a ctnostných žen, nikdy neodpustila Izákově dceři její krásu ani flirtování s Wilfridem (jak to ona saská dáma ráčila nazvat), a dokonce ani její obdivuhodné diamanty a klenoty, ač je ve skutečnosti nyní vlastnila Rowena.

Slovem, neustále Ivanhoeovi předhazovala Rebeku. Nebylo jediného dne v životě tohoto nešťastného válečníka, aby mu nebylo připomenuto, že do něho byla zamilována židovská dívka a že urozená křesťanská dáma nemůže takovou urážku nikdy odpustit. Na příklad kdykoliv Gurth, pasák prasat, jenž byl nyní povýšen na hajného a lesníka, přinesl zprávu o nějakém jedinečném divokém kanci v lesích a navrhoval lov, Rowena říkala: „Jen si ta ubohá prasátka pronásledujte, sire Wilfrede, však víte, že je vaši přátelé židé nemohou vystát!“ Anebo, jak se často stávalo, když náš panovník lvího srdce Richard potřeboval od židů nějakou půjčku nebo úsluhu a dal za tím účelem usmažit několik židovských kapitalistů nebo vytrhat některým předním rabínům zuby, Rowena mívala velkou radost a říkala: „Dobře jim tak, těm nevěřícím bídákům! Anglie nemůže být šťastná země, dokud ty potvory nebudou vyhubeny do posledního!“ Anebo zvolala s ještě bezohlednějším sarkasmem: „Ivanhoe, drahoušku, zas nové pronásledování židů! Neměl by ses

za ně přimluvit, miláčku? Jeho Veličenstvo pro tebe udělá cokoli; vždyť víš, že se židé *vždy těšili tvé přízni*," nebo jiná slova v tomto smyslu. Ale Její Milost nicméně nepromeškala žádnou příležitost, aby si vzala Rebečiny šperky ke dvoru, kdykoliv si královna pozvala hosty; anebo na turnaje a na ples v Yorku, když se tam dostavila, ne snad že by ji takové věci zajímaly, ale protože pokládala za svou povinnost účastnit se jich jakožto jedna z prvních dam země.

A tak byl sir Wilfrid Ivanhoe, když dosáhl svých nejvyšších přání, zklamán stejně jako mnozí jiní mužové, kteří dosáhli tohoto nebezpečného povýšení. Ach, milí přátelé, v životě tomu tak bývá až příliš často! Mnohá zahrada, viděná z dálky, vypadá svěží a zelená, zatím co viděná zblízka je pustá a zaplevelená, stinné cestičky smutné a zarostlé travou, besídky, v nichž byste si chtěli odpočinout, vystlány píchavými kopřivami. Plul jsem v kajaku po vodách Bosporu a díval se na hlavní město tureckého sultána. Při pohledu s oněch modrých vod na paláce a minarety s pozlacenými kupolemi a věžovitými cypřiši se jevilo jako pravý ráj Prorokův; ale vstupte do města a je to jen žebrácký labyrint rozbitých chatrčí a špinavých, příkrých uliček, čpících odpornými zápachy, v nichž přebývají prašiví psi a otrhaní žebráci – neblahá iluze! Život je takový, ach, den co den! To jenom naděje je skutečná a skutečnost je trpké zklamání.

Člověk Ivanhoeových vysokých zásad by byl tento fakt možná nikdy neuznal; ale jiní to udělali za něho. Hubnul a chřadl, jako kdyby trpěl horečkou pod žhoucím sluncem Askalonu. Neměl chuť k jídlu; spal špatně, přestože celý den prožíval. Hašteření doktorů a mnichů, které Rowena kolem sebe shromažďovala, ho nevzpružovalo ani v nejmenším a podával někdy důkazy své ospalosti i při jejich disputacích, k nemalému zděšení své paní. Hodně chodil na lov a velice se obávám, že to bylo proto, jak Rowena správně poznamenala, aby měl výmluvu pro svou nepřítomnost doma. Také začal mít rád víno, on, který býval střídmý jako poustevník; a když se vracel od Athelstana (kam nezřídka jezdil na návštěvu), jeho

nejistá chůze a nepřírozený lesk očí neušel jeho paní, která, můžete být bez obav, zůstávala vzhůru a čekala na něho. Pokud jde o Athelstana, zapřísahal se při sv. Wulstanu, jak je rád, že unikl manželství s takovým výlupkem ctnosti, a poctivec Cedrik Sas (který byl velmi brzy vypuzen z hradu své dcery) se zapřísahal při sv. Waltheofu, že se jeho zeť pořádně napálil.

Tak se siru Wilfridu Ivanhoeovi omrzela Anglie skoro stejně jako jeho královskému pánu Richardovi, který vlast vřdycky opouštěl, sotva vyždímal ze svých věrných šlechticů, poddaných, duchovních a židů všecy peníze, jež mohl sehnat, a když panovník lvího srdce začal válku proti francouzskému králi v Normandii a v Aquitannii, zatoužil sir Wilfrid, jako věrný služebník, aby mohl být ve společnosti onoho dobrého rytíře, po jehož boku vrhl tak mnohá kopí a rozdával tak účinné rány sekyrou na pláních u Jaffy nebo v průlomech u Akru. Pocestní, kteří přinášeli zprávy z tábora dobrého krále, byli v Rotherwoodu zvlášť vítáni; a veřte mi, že rytíř poslouchal všemi smysly, když kaplan otec Drono předčítal z Kroniky sv. Jakuba (což byly noviny, které kvůli Ivanhoeovi odbíral) články: „Další slavné vítězství“ – „Porážka Francouzů u Blois“ – „Skvělé vítězství u Epte, francouzský král málem zajat“ – o takových válečných činech pak museli učení písaři vyprávět.

Ale i když ho takové příběhy vzrušovaly během předcítání, býval rytíř Ivanhoe tím smutnější, když je vyslechl, a tím zachmuřeněji seděl ve své velké síni a mlčky popíjel gaskoňské víno. Zamlkle seděl a díval se na své brnění, jež viselo prázdné na stěně, na korouhev, pokrytou pavučinami, a na meč a sekyru, jež tam rezavěly. „Och, ty milá sekyro,“ vzdychal (do svého rohu na víno), „och, ty ušlechtilá oceli! Byly to veselé časy, když jsem tebou roztál kotrbu emiru Abdulovi Melikovi, jenž jel po pravici Saladinově. Ach, ty můj meči, můj sličný náčelníku! Můj sladký žebrobijce! Má břitvo vousů nevěřících! Má ti rez sežrat tvé ostří a já tě už nemám nikdy třímat v bitvě? K čemu je štít na stěně anebo kopí, jež má místo korouhvič-

ky pavučinu? Ó Richarde, ty můj dobrý králi, kéž bych mohl ještě jednou slyšet tvůj hlas v čele útoku! Vy kosti templáře Briana, kéž byste povstaly ze svého hrobu v Templestowu, abychom mohli ještě jednou lámat kopí za čest a – a...”

A za *Rebeku*, byl by řekl – ale tu se rytíř zarazil, v poněkud provinilém zděšení, a Její královská Výsost princezna Rowena (jak se ráčila nechat doma titulovat) se na něho podívala tak tvrdě svýma modrýma porcelánovýma očima, že sir Wilfrid měl pocit, jako kdyby mu četla myšlenky, a málem nechal své vlastní oči spadnout do láhve.

Jedním slovem, jeho život byl nesnesitelný. Ve dvanáctém století, jak známo, býval oběd velmi záhy, lidé obědvávali už v deset hodin ráno; a po obědě Rowena sedávala, ani nedutajíc, pod baldachýnem s vyšitou zbrojí Edwarda Vyznavače a pracovala s komornými o nejhroznějších čalounech, představujících muka a utrpení jejích oblíbených světců, a nedovolovala živé duši promluvit nahlas, leda když se sama ráčila rozkřiknout svým pronikavým hlasem na služku, která udělala špatný steh nebo upustila klubko příze. Byl to život zasmušilý – Wamba, jak jsme řekli, se jakživ neopovážil utrousit vtip, leda šeptem, když byl na deset mil od domu; a to býval sir Walter Ivanhoe příliš unaven a mrzutý, než aby se smál; lovil mlčky a zachmuřeně pobíjel svým oštěpem a šípy vysokou zvěř a divoké kance.

Tu požádal Robina z Huntingdonu, veselého psance, aby s ním šel na pomoc jejich sličnému pánu, králi Richardovi, s dvaceti až čtyřiceti kopiníky. Ale hrabě Huntingdon měl docela jinou povahu než Robin Hood zbojník. V celé zemi nebylo svědomitější vrchnosti, než bylo jeho lordstvo; nikdy se nestalo, aby zameškal kostel nebo čtvrtletní zasedání soudu; byl nejpřísnější majitel zvěře v celém újezdu a posílal desítky do Botany Bay.

„Člověk, který má v zemi své zájmy, milý sire Wilfride,“ řekl lord Huntingdon s poněkud shovívavým výrazem (jeho lordstvo úžasně

ztloustlo od té doby, co jej král vzal na milost, a muselo mít na ježdění koně silného jako slon), „člověk, který má v zemi své zájmy, by se měl zdržovat ve vlasti. Majetek má své povinnosti právě tak jako výsady a člověk mého postavení má žít na půdě, z níž má živobyť.“

„Amen!“ zapěl důstojný pán Tuck, domácí kaplan jeho lordstva, který už byl stejně uhlazený jako opat z Jorvaulx, upjatý byl jako dáma v pase, nosil v kapesníku bergamotku a dával si denně holit lebku a natáčet vous. A tak už byla jeho důstojnost blízka svatosti, že pokládala za hříšné zabíjet krásnou zvěř (ač ji dosud pojídala v ohromných kvantech v paštikách i s francouzským hráškem a rozinkovou huspeninou); když mu při jisté příležitosti ukázali čakan, bral jej prapodivně do ruky a ptal se, co že je to za ošklivou velkou hůl.

Lady Huntingdonová, za svobodna panna Marian, měla v sobě ještě něco z někdejšího vtipu a ducha a chudák Ivanhoe ji žádal a prosil, aby pokud možno přijížděla na Rotherwood a rozháněla všeobecnou nudu tohoto hradu. Ale její milost prohlásila, že se Rowena tak tváří a tak nesnesitelně ji otravuje povídáním o králi Edwardu Vyznavači, že se jí líbí všude víc než na Rotherwoodu, kde prý vládne taková nuda, jako kdyby byla na vrcholku hory Athos.

Jediná osoba, která přicházela na návštěvu, byl Athelstan. „Jeho královská Výsost princ,“ tak ho ovšem nazývala Rowena a přijímala ho s královskými poctami. Dávala vypálit z mušket a lokaji mu vzdávali poctu zbraněmi, když přijel; ona mu dávala na talíř všecky Ivanhoeovy oblíbené kousky skopového nebo krocana a nutila chudáka manžela, aby mu svítil na cestu do parádní ložnice, při čemž musel jít pozpátku a nést dvě voskovice. V tuto hodinu odchodu na lůžko býval thane v takovém stavu, že viděl dva páry svíc a dva Ivanhoe, jak před ním vrávorají – ale doufejme, že Ivanhoe nevrávoral a že to pouze mozek jeho příbuzného byl zmaten dávkami nápoje, který byl zvyklý denně popíjet. Rowena říkala, že to jen rána, kterou zlotřilý Bois Guilbert, „ten *druhý* milenec oné židovky, Wilfride,

drahoušku“, zasadil jeho královské lebce, působí, že se princ tak snadno vyšine z rovnováhy; ale dodávala, že pití se hodí pro osobu z královské krve a že je jednou z povinností jeho postavení.

Sir Wilfrid Ivanhoe viděl, že by nemělo smyslu, aby tohoto muže žádal o účast na plánované cestě do ciziny; ale přesto měl sám každým dnem větší chuť jít a dlouho se pídil po nějaké zámince, jak Roweně vyjevit své pevné rozhodnutí, že pojedje za králem. Myslel si, že by určitě upadla do nemoci, kdyby jí tu zprávu řekl příliš zhruta; chtěl předstírat nejprve cestu do Yorku na nějaký velký soud, pak návštěvu v Londýně v nějaké právní záležitosti nebo za koupí dobytka a odtud že by se svezl lodí do Calais, všecko jaksi postupně; a tak by se dostal ke králi, dříve než by se jeho žena vůbec dověděla, že je mimo dohled Westminsteru.

„Dejme tomu, že Vaše Milost řekne, že jdete, jako kdyby Vaše Milost chtěla zakřiknout nějakou husu, rázně, krátce a rovnou,“ mínil šasek Wamba, jenž byl Wilfridovým hlavním rádcem a pobočníkem. „Dejte si říci, že by Její Výsost tu zprávu přijala jako křesťanská žena.“

„Mlč, ty drzoune, nebo tě dám zmrskat!“ řekl sir Wilfrid krásným tónem veletragického rozhořčení. „Nemáš ponětí, jak jemné nervy mají urozené dámy. Jestli nepadne do mdlob, ať jsem třebaš Holand'an.“

„Vsadím všecku svou šaskovinu proti irské směnce, že Vaši Milost nechá beze všeho odejít; totiž, nebudete-li tu věc příliš zdůrazňovat,“ odpověděl Wamba zasvěceně. A opravdu to tak dopadlo, až se tím Ivanhoe cítil zahanben. Jednou ráno při snídani, když srkal čaj, se zatvářil docela *dégagé*¹³⁰ a řekl: „Miláčku, napadlo mne, že bych měl vykonat návštěvu u Jeho Veličenstva v Normandii,“ načež ona odložila placku (byla u vznešených Anglosasů oblíbeným koláčem ke snídani od té doby, co je pekl královský Alfred, a klečící páže jí je

130 Nezúčastněně, lhostejně. Pozn. red.

podávalo na podnosu, který rytecky vyzdobil Florentin Benvenuto Cellini): – „Kdy hodláš odjet, Wilfride, drahoušku?“ – řekla dáma, a jen co byly odneseny čajové příbory a odklizeny stoly a jejich podstavce, dala se do spravování prádla a jala se mu připravovat jeho tlumok.

I byl sir Wilfrid stejně znechucen její ochotou rozloučit se s ním, jako byl umořen pobytem doma, pročez mu šašek Wamba řekl: „Božínku, kmotře, ty jsi jako ten člověk na palubě lodi, co křičel ‚Ouvej!‘ když ho patron mrskal, kdykoliv na něho dopadly provazce důtek, takže patron zvolal: ‚Mor na tebe, chlape, a hrom do tebe, ty sketo, až tě praštím kamkoliv, nikde se ti to nelíbí.“

„A jsou vskutku hřbety, do kterých Osud jen bije,“ pomyslel si Wilfrid s povzdechem, „a ten můj je bolavý pořád.“

Se skrovnou družinou, v níž byl šašek Wamba, a s velkou vlněnou šálou kolem krku, kterou mu utkaly bílé prsty jeho manželky, opustil tedy sir Wilfrid Ivanhoe domov, aby jel za svým králem a pánem. Rowena stála na schodech a chrlila na něho spoustu modliteb a požehnání, nabádajících ke zbožnosti, zatím co její pán nasedal na válečného oře, kterého mu přivedli ke dveřím jeho squirové. „Je povinností britské ženy,“ pravila Rowena, „vytrpět vše, *všecko*, jde-li o jejího panovníka.“ *Ona* že se nebojí osamocenosti po dobu polního tažení, že bude snášet i vdovství, opuštěnost a nedostatek ochrany.

„Můj bratranec Athelstan tě bude chránit,“ řekl Ivanhoe hluboce dojat, při čemž mu slzy kanuly po krunýři; a s cudným pozdravením válečníkovi v ocelové zbroji Rowena skromně odpověděla, že doufá, že Jeho Výsost bude tak laskava.

Tu zazněla Ivanhoeova polnice; Rowena zamávala kapesníkem, pak čeled' vykřikla na pozdrav, potom herold dobrého rytíře sira Wilfrida Křížáka rozvinul jeho praporec (byl zlatý a temně rudý, se třemi mouřeníny, zahalenými v sobolině); nato Wamba švihl svou mulu po zadku a Ivanhoe s hlubokým vzdechem obrátil válečného koně ohonem k hradu svých otců.

Když jeli podél lesa, potkali thana Athelstana, jenž uháněl na ohromném tažném oři cestou směrem k Rotherwoodu. „Sbohem, mnoho štěstí, starý brachu,“ volal princ, používaje lidové saštiny. „Natřete to těm Francouzům, bijte je hlava nehlava; a já se zastavím doma a postarám se ti o tvou paní.“

„Děkuji ti, bratranče,“ řekl Ivanhoe, ale nevypadal nijak zvlášť potěšen; a oba náčelníci si stiskli ruce a jejich družiny se daly každá opačným směrem – Athelstanova k Rotherwoodu, Ivanhoeova směrem k místu nalodění.

Chudák rytíř dosáhl splnění svého přání, ale jeho obličej byl přesto na yard dlouhý a žlutý jako pergamen. Přestože celé tři poslední roky toužil po tom, aby se dostal z domu, najednou teď záviděl Athelstanovi, na mou duši, že jede na Rotherwood. Tyto příznaky nespokojenosti postřehl hlupák Wamba, načež si tento potrhlý blázen stáhl své trojstrunné housličky ze zad přes rameno a jal se zpívat – –

ATRA CURA¹³¹

Než o své smysly přišel jsem,
mne potkal Říman učený,
jenž pěl, jak Starost, přízrak zlý,
se jezdcům drží za pasem.
Ted' mním, že děsný šotek
ten je za mým pánem usazen.

„Možná že je, ty šelmo,“ řekl Ivanhoe a ohlédl se přes rameno; a šašek pokračoval ve svém veršování.

A necht' si cválá sebevíc,
ta černá stvůra proklatá

131 Chmurná starost. *Pozn. red.*

se drží jako přísátá,
svým spárem srdce ždímajíc.
Jak templáři dva dřepí tam,
ta černá Starost a můj pán.

Já nejsem rytíř s korouhví,
bych na oři jel, tot' se ví:
mne nezasedne Starost as
hned v zádech, oři nad ocas.
Jsem hloupý šašek bez vůle,
Žalu se chechtám na mule.

A kopl mula do boku, až se mu rozklinkaly zvonečky.

„Mlč, blázne!“ zvolal sir Wilfrid Ivanhoe hlasem majestátním a plným hněvu. „Neznáš-li starost a zármutek, je to proto, žes nepoznal lásku, jejímiž jsou průvodci. Kdo může milovat a nemít srdce plné úzkosti? Jak by mohla být radost ze setkání, kdyby nebylo slz při loučení?“ (Neviděl jsem, že by jich byla právě Jeho Milost nebo mylady hojně prolila, pomyslel si blázen Wamba, ale to byl jen kašpar a neměl to v hlavě v pořádku.) „Já bych své starosti nevyměnil za tvou lhostejnost,“ pokračoval rytíř. „Kde je slunce, tam musí být i stín. Mám si snad vylopout oči a žít v temnotě, když mi nevyhovuje stín? Ne! Jsem spokojen se svým osudem i tak, jak je. Starost, o níž jsi mluvil, sice může poctivého člověka zkrušit, ale nikdy ho nesrazí k zemi. Mohu ji nést na ramenou, a přesto si razit cestu tlačenicí světa, neboť mám silnou paži, smělý meč a štít můj je bez poskvrny; a mé srdce, i když je smutné, nezná klamu.“ Tu vytáhl rytíř z vesty medailónek (byl zhotoven z řetízku pancíře), políbil amulet, zase jej zastrčil, zhluboka vzdychl a dal koni ostruhy.

Pokud jde o Wambu, žvýkal jelito, zatím co sir Wilfrid pronášel uvedenou řeč (která obsahovala jistý rytířův tajný stesk, jenž byl bláznovi naprosto nesrozumitelný), a tak nevnímál ani slovo

z Ivanhoeových pompézních poznámek. Jeli zvolna dál přes celé království, až dospěli do Doveru, odkud se nalodili do Calais. A za této krátké plavby, když dostal hroznou mořskou nemoc a mimo to byl povznesen myšlenkou na setkání s panovníkem, dobrý rytíř odvrhl onu hlubokou melancholii, která ho provázela během celé cesty po souši.

Kapitola druhá

Poslední dnové lva

Z Calais jel sir Wilfrid Ivanhoe dostavníkem napříč zemí do Limoges; svého squira Gurtha poslal napřed s koňmi a s ostatními průvodci kromě Wamby, který s ním cestoval nejen jako šašek, ale také jako sluha a jenž se upíchl na střechnu vozu a bavil se tím, že vytruboval popěvky na francouzský roh *conducteura*¹³². Dobrý král Richard byl, jak se Ivanhoe dověděl, utábořen v Limousinu před nevelkým hradem, zvaným Chalus, jehož pán, ač králův vazal, držel ten hrad proti svému panovníkovi s odhodlaností a statečností, která u vladaře se lvím srdcem vzbuzovala vztek a zlost. I když to byl král chrabrý a velkodušný, neměl rád odpor stejně jako každý jiný; a jako ono královské zvíře, jemuž prý se podobal, roztrhal obyčejně svého protivníka na kusy a potom mu možná zbylo dost času, aby si vzpomínal, jak byl protivník statečný. Hrabě Chalus prý našel hrnec peněz a královský Richard je chtěl. Jestliže hrabě popíral, že je má, proč neotevřel rovnou brány hradu? Byl to jasný důkaz, že je vinen, a král se rozhodl tohoto rebela potrestat a vzít si jeho peníze i život.

Neměl s sebou ovšem žádná děla na průlom, protože tyto přístroje tenkrát ještě nebyly vynalezeny; a přestože zaútočil na hrad dvacetkrát s největší zuřivostí, bylo Jeho Veličenstvo po každé odraženo a britský lev se nakonec tak rozlítil, že bylo nebezpečno se mu přiblížit. Jeho manželka, spanilá Berengaria, se ani neodvážila přijít mu na oči. Státním hodnostářům házel ve svém stanu na hlavu stoličky a pobočníky honil kopanci kolem pavilonu; a dokonce i dvorní dáma, která Jeho Veličenstvu přinesla od královny horké

132 Kočí dostavníku. *Pozn. red.*

mléko sražené lihovinou, vykutálela se ze stanu jako kopací míč, zrovna když vstupoval Ivanhoe.

„Pošlete mi sem mého tambora, ať tu ženskou zmrská,“ řval rozzuřený král. „Při kostech svatého Barnabáše, ona mi to připálila! U sv. Wittikinda, já jí dám za živa sedřít kůži z těla. Ha! Svatý Jiří! Ha! Svatý Richarde, kdo se nám to sem vetřel?“ Uchopil svou palici nebo sekýru, zbraň vážící asi třináct set funtů, a už ji chtěl hodit vetřelci na hlavu, když tu příchozí elegantně poklekl na koleno a klidně řekl: „To jsem já, můj dobrý lenní pane, Wilfrid Ivanhoe.“

„Cože, Wilfrid z Templestowe, ženáč Wilfrid, ten Wilfrid, co je pod pantoflem?“ zvolal král v náhlém záchvatu dobré nálady, odhodiv palici, jako kdyby to bylo stéblo rákosu (odletěla tři sta yardů daleko a dopadla na nohu Hugonovi de Bunyon, jenž právě kouřil doutník před vchodem do svého stanu, a způsobila, že ten obávaný válečník pak několik dní kulhal). „Tak co, kmotře Wilfride? Přišel ses podívat na lvův brloh? Jsou v něm kosti, člověče, kosti a mršiny a lev je vzteklý,“ řekl král a oči se mu zablýskly příšerným leskem. „Ale počkej, hned si o tom pohovoříme. Hej, přineste sem dva soudky medoviny pro krále a pro dobrého rytíře Wilfrida z Ivanhoe. Přišel jsi v pravý čas, Wilfride, při sv. Richardu a sv. Jiří, zítra podnikneme velkolepý útok. To budou praštět kosti, haha!“

„Mně to nevadí, můj lenní pane,“ odpověděl Ivanhoe, uctivě si s panovníkem přitukl a jedním hltém vypil na zdraví Jeho Veličenstva celý džbán medoviny – a hned si tím u něho získal zvláštní přízeň, k nemalé závisti mnohých osob z králova okolí.

Jak pravilo Jeho Veličenstvo, bylo před Chalusem bojování a hodování habaděj. Den co den útočili oblehatelé na hrad, ale hrabě Chalus jej držel se svou posádkou tak pevně, že každé odpoledne bývalo vidět, jak se útočníci sklesle vracejí do stanů, nechávající za sebou mnoho zabitých z vlastních řad a odnášejíce si po nezdařeném útoku spousty rozbitých hlav a zmrzačených údů. Chrabrost, kterou Ivanhoe při všem tom zápolení projevoval, byla úžasná;

a pozoruhodné bylo i to, jak unikal smrti v palbě mangonelů, kapapultů, beranů, čtyřadvacítek, vařícího oleje a jiné artillerie, s níž obležení vítali nepřátele. Po celodenním boji vytahovali Gurth a Wamba z krunýře svého neohroženého pána šípy, jako kdyby si vybírali mandle z pudingu. Chrabrý rytíř udělal dobře, že pod vrchním krunýřem nosil výtečný osnýř z toledské oceli, pro šípy naprosto neprostupný, který mu věnoval jistý žid jménem Izák z Yorku, jemuž před několika lety prokázal nemalou službu.

Kdyby býval král Richard nebyl opětovnými neúspěchy útoků na hrad tak rozzuřen, že se panovníkovi lvího srdce vůbec zatemnil všecken smysl pro spravedlnost, byl by první uznal statečnost sira Wilfrida z Ivanhoe a byl by ho jmenoval pairem a dal mu velkokříž řádu bathského aspoň dvanáctkrát za dobu obléhání; Ivanhoe totiž velel přinejmenším dvanácti útokům a v šesti z nich zabil vlastní rukou tolikéž nepřátel (tj. dva tisíce tři sta padesát jednoho), kolik jich zabil sám panovník lvího srdce. Ale Jeho Veličenstvo bylo smělostí svého věrného služebníka spíš znechuceno, než potěšeno; a všichni dvořané, kteří Ivanhoea nenáviděli pro jeho velkou statečnost a obratnost (odstřelil vám stovku chaluských, zatím co i ti nejlepší střelci z královny družiny jich dokázali odstřelit za den jenom tucet), otravovali královu mysl řečmi proti Wilfridovi a dosáhli toho, že se král díval na Ivanhoeovy válečné činy zlým okem. Roger de Backbite králi opovržlivě vykládal, že mu sir Wilfrid nabízel rovnou sázku, že při dalším útoku zabije stejný počet nepřátel jako sám Richard; Petr de Toadhole tvrdil, že Ivanhoe všude rozhlašuje, že prý Jeho Veličenstvo už není takové, jaké bývalo: že ho radovánky a pití vysílily, že už neumí ani jezdit na koni, ani zasadit ránu mečem nebo sekýrou, jak to dovedl za starých časů v Palestině. A posléze, při pětadvacátém útoku, jímž hrad málem vzali a při němž Ivanhoe zabil sedm a Jeho Veličenstvo jen šest synů hraběte de Chalus, obránce hradu, Ivanhoe se málem sám zničil tím, že svůj praporec zabodl do hradeb před královým; a krajní nemilosti ušel jenom proto, že

v tomto zoufalém krveprolití několikrát zachránil Jeho Veličenstvu život.

Tak samy ctnosti nešťastného rytíře (jak moji vážení čtenáři nepochybně vědí) mu udělaly mezi lidmi nepřátele – ba Ivanhoe nebyl oblíben ani u žen, jež navštěvovaly tábor veselého krále Richarda. Mladá královna a skvělý dvůr dam se jen točily kolem panovníka, milovníka radovánek. Jeho Veličenstvo ráno vyřizovalo záležitosti, pak od snídaně do takových tří hodin odpoledne lítě bojovalo, a potom až do půlnoci nebylo v královských stanech nic než fidlání k tanci a zpěv, hodování a bujně veselí. Ivanhoe, jenž byl vzhledem k ceremonielu také pozván a přinucen, aby se těchto zábav zúčastnil, neměl ani nejmenší zájem o lichotivou pozornost kterékoliv z přítomných dam, na jejich uculování a tanec se díval s mrzutým výrazem majitele pohřebního ústavu a připadal si uprostřed všech těch slavností jako úplný jelimánek. Nejraději si chodil popovídat s přísným poustevníkem, který bydlel nedaleko Chalusu, a s tím Ivanhoe mnohem raději hovořil o Palestině, o židech a o jiných vážných a důležitých věcech, než by se pouštěl do nejveselejších zábav u dvora krále Richarda. Nejednoho večera, když královna s dámami tancovaly čtverylky a polky (Jeho Veličenstvo, jež bylo stejně tělnaté jako veliké, si na ně velice potrpělo a vyjímalo se při nich asi jako slon, když tancuje třasák), Ivanhoe se vykradl z plesu a šel si porozprávět při měsíčku se svým důstojným přítelem. Působilo mu bolest, když se měl dívat, jak člověk králova věku a objemu poskakuje v tanci s mladými lidmi. Smáli se Jeho Veličenstvu, i když mu lichotili; pážata a dvorní komorné se po královském šarlatánu opičily téměř před jeho očima; a jestliže by se byl Ivanhoe vůbec kdy zasmál, určitě by k tomu bylo došlo jednoho večera, když král ve světlemodrých kalhotách a s napudrovanými vlasy ráčil tancovat *menuet de la Cour* s malou královnou Berengarií.

Po tanci si Jeho Veličenstvo ovšem dalo přinést kytaru a jalo se zpívat. Prý si král sám skládal písně, slova i hudbu – ale kdo četl Campbellovy životy kancléřů, ví, že existovala osoba jménem Blondel, která ve skutečnosti skládala hudební doprovod ke všem královým výkonům; a pokud jde o slova, píše-li verše král, můžeme být ujištěni, že se najde dost lidí, kteří se budou jeho poezii obdivovat. Jeho Veličenstvo vám třeba zaspívalo baladu, jejíž všechny myšlenky byly ukradeny, k nápěvu, který se ozýval ze všech kolovrátků křesťanstva, a obrátil se ke svým dvořanům se slovy: „Jak se vám to líbí? To jsem složil zrovna dnes ráno.“ Anebo: „Blondele, co soudíš o této melodii v b-moll?“, a kdovíco ještě; a dvořané a Blondel, věřte tomu, tleskali ze všech sil jako praví pokrytci.

Jednou večer, bylo to sedmadvacátého března roku 1199, Jeho Veličenstvo bylo v hudební náladě a obšťastňovalo dvůr množstvím svých tak zvaných skladeb, až byli všichni pořádně unaveni od tleskání a od chichotavých úšklebků. Nejprve zapěl *původní* nápěv a báseň, začínající

Třešničky, třešničky, který bloud
moh by vás, třešničky, odmítnout? atd.

A byl ochoten přísežně potvrdit, že tu píseň složil teprve předevčírem. Pak zapěl rovněž původní hrdinskou píseň, jejíž refrén zněl:

Britannie, vládni, vládni moři,
Brit se nikdy, nikdy, nikdy nepokoří, atd.

Dvořané této písni tleskali tak jako té první, všichni kromě Ivanhoea, jenž seděl, nepohnuv ani brvou, až se ho král sám zeptal na úsudek; tu se rytíř uklonil a řekl, že má dojem, jako by už nějaký podobný nápěv a slova někde slyšel. Jeho Veličenstvo na něho vrhlo divoký pohled zpod svého hustého rusého obočí, ale Ivanhoe onoho

dne zachránil králi život, a proto král, byť s námahou, ovládl svůj hněv.

„Dobrá,“ řekl, „u sv. Richarda a sv. Jiří, ale jakživ jsi neslyšel *tuto* píseň, kterou jsem složil zrovna dnes odpoledne, když jsem byl v koupeli po té řeži. Není-liž pravda, Blondele?“

Blondel ovšem byl ochoten přísězně stvrdit, že tomu tak jest, jak Jeho Veličenstvo pravilo, a král, brnkaje na kytaru svými velkými červenými prsty a palci, jal se falešně zpívat, jak následuje:

VŮDCOVÉ VĚRNÝCH

Je papež věru šťastný pán,
s ním celý jeho Vatikán;
tam sedí si a prázdní džbán,
je papež věru šťastný pán.
I říkávám si častokrát,
že papežem bych já byl rád.

A také sultán Saladin,
ten hříšný Turek, plný vin:
sto žen má doma, ne-li víc,
a radovánek na tisíc;
i přál jsem si, chraň Bůh mne vin,
bych byl též sultán Saladin.

Ba ne, vždyť papež nemá žen,
to nemoh bych být spokojen;
a sultán nesmí víno pít,
už nikdy nechtěl bych jím být;
svou ženu, víno, já mám rád
a nechci se už jiným stát.

Encore! Encore! Bravo! Bis!¹³³ Všichni tleskali královu zpěvu ze všech sil; všichni kromě Ivanhoea, který zachovával hroznou vážnost; a když se ho Roger de Backbite nahlas zeptal, zda už slyšel i tuto píseň, odpověděl pevně: „Ano, Rogere de Backbite, a ty také, jen kdyby ses odvážil říci pravdu.“

„U sv. Cecilie, teď abych se už jakživ nedotkl kytary,“ rozkřikl se vztekle král, „když ani jedna nota, slovo a myšlenka není má; ať umřu v zítřejší řeži, jestliže ta píseň není má píseň. Zazpívej tedy ty sám, Wilfride Úzkohubý; uměl jsi za starých časů pěknou píseň.“ A s nuceným smíchem král, jenž měl rád hrubé žerty, hodil kytaru vší silou Ivanhoeovi na hlavu.

Sir Wilfrid ji obratně chytil jednou rukou, elegantně se panovníkovi uklonil a jal se zpívat, jak následuje:

KRÁL KNUT

Král Knut byl sklíčen; dvacet let
si v bojích, lupech krutě ved,
dnes na své činy vzpomínal;
jdou kancléř, biskup, s nimi král,
pak sluha s berlou ze zlata
a kaplani a pážata,

jde s nimi mnohý dvořenín
co krok, jak věrný králův stín,
a jestli se král zasmuší,
hned bledí jsou až za uši,
když čtou mu v tváři chuť se smát,
tu smějí se, jak lze si přát.

133 Opakovat. Pozn. red.

Však dnes je smuten, není div,
vždyť třikrát u tabule zív,
když nejmilejší pěvec pěl;
své dámě zcela stručně děl:
„Jen mlč, mne nechtěj utěšit!
Dnes musím s dvorem k moři jít.“

„Čím trpí milostivý král?“
se Strážce hradu otázel.
„Zda kuchař dopustil se chyb?
Že byl dnes pokrm z mořských ryb!“
„Pcha!“ král se málem rozčilil,
„Cos jiného jsem pocítil!

Mé *srdce*, blázne, nemá klid;
což může bez starostí být
tak velký král, jak jsem já sám?
Ó, chorý jsem a ustarán!“
I zvolal kdos: „Chce křeslo král!“
A zástup pro ně pospíchal.

Zmdlen do křesla se posadil
a čelem k moři promluvil:
„Co hrdinů jsem vedl voj
jak vichr bouří na výboj!
Já bojoval jsem, vítězil,
svou slávu s nikým neměřil!“

A průvod volal ze všech sil:
„Svou slávu s nikým neměřil!“
„Ted' znaven jsem a chorý, stár,
můj syn mi chystá trůn už z mar,

kéž klidu dojdou, pohřben jsem
v svou rodnou hroudu, tichou zem!

A výčitky mi srdce rvou
jak hadi hrůzou svíravou,
jen hrůzné věci vůkol zřím,
i když si světla rozsvítím,
a hrůzných připomínek moc
mne děsí v lůžku noc co noc.

Zřím zhoubných ohňů rudou zář,
zmar dosahá i na oltář,
pláč matek, panen sterý křik,
jimž muže zabil panovník –“
Dí biskup: „Věru něžný cit,
ten musí každý pochválit!

Co pryč je, toho nesmíš dbát,
jen odpuštění vyžádat
si matky Církve; předem dá
je tomu, kdo ji v lásce má;
vše zapomene, odpustí;
což dobrodince opustí?

Hle, samá věž a samý chrám
je v zemi, kam se podívám.
Tys stavěl je; a tobě lid
jak nebi chce se pokořit.
Ty na smrt myslíš, pane, ty?
Tak nerozhodly planety!“

Tu děl král Knut: „Já cítím přec,
že smrt mi v patách, jistá věc.“
„To nemožné!“ tak volají
a z očí slzy mačkají.
„Jste silný, Bůh vám může dát
let ještě dobrých padesát.“

„Žít ještě roků padesát?“
děl biskup a hned jal se smát.
„Zda toho jsme se nadáli,
že tak smýšlíte o králi?
Vždyť lidé žili tisíc let,
jen hled'te, blázni, trochu zpět!

Což Adam, Enoch, Lamech, Šalem,
a Mahaliel, Methusalem,
ti žili roků devět set;
já králi přeji tolik let!“
„I já,“ vyl Strážce ze všech sil,
„mu přeji, by tak dlouho žil!“

„On a zemřít!“ biskup zase.
„Což jako my snad žije v čase?
Vždyť pro něj není smrti vůz,
ač je *communis omnibus*¹³⁴;
to, pane, zní jak bezbožnost!
Už je těch řečí věru dost.

Jak zázračně sám choré léčí,
i lékaře svým umem předčí,

134 Společný všem. Pozn. red.

ba malomocní čisti jsou,
jak dotkne se jich rukou svou;
a věřím, že by z mrtvých vstal
ten, komu by to přikázal.

Což nezastavil starý žid
kdys slunce, by se mohl bít?
A nežli dobil nepřítele,
si zadržel i měsíc směle.
To nepochybně dokázal
by i náš starý, svatý král.“

„Že slunci moh bych velet Stůj!
A splnilo by rozkaz můj?
Že měsíce bych zmírnil let
neb zastavil jej naposled?
Když na běh měsíce mám vliv,
pak mám jej také na přliv.

Zda příboj vln též zarazím,
když jíti zpět jim poručím?“
Dí biskup s vážnou úklonou:
„Tvé, pane, zem i moře jsou.“
Vstal Knut a zvolal v oceán:
„Zpět!“ křičel. „Obrat' vzteklý chřtán

svůj zpěněný a tiše stůj:
tot', moře vzpurné, rozkaz můj!
Jsi nespoutaný oceán,
však já jsem král a jsem tvůj pán;
jak postoupíš jen o píd' blíž,
moc mého hněvu pocítíš!“

Však moře dme se zarytě,
řve mocně, temně, hlasitě,
a vlny, stále ve střehu,
se rozbíhají po břehu;
pryč biskup s dvorem utíkal
a za nimi i starý král.

Pak přísný příkaz vydán jest:
„Necht' nikdo nikdy božskou čest
už lidské hlíně nevzdává!
Čest vzdána budiž pouze Tomu,
kdo vládne zemi, moři, hromu,
a lidem vládnout dopřává.“ –

Král Knut je mrtev, pohřben kdes;
však pochlebník je živ i dnes.

Při této baladě, která byla, pravda, strašně dlouhá a vážná jako kázání, někteří dvořané se chichotali, jiní zívali a další předstírali, že spí, a docela chrápali. Roger de Backbite se domníval, že si touto hrubostí získá u krále zvláštní přízeň, ale Jeho Veličenstvo ho ťuklo do nosu a vlepilo mu takový pohlavek, že to Rogera, na mou duši, probudilo; a král mu řekl: „Poslouchej a buď slušný, otroku, Wilfrid zpívá o tobě – Wilfride, tvá balada je dlouhá, ale má svůj smysl a já jsem při té tvé homilii vychladl. Podej mi ruku, ctný příteli. Dobrou noc, dámy. Pánové, zítra podnikneme velkolepý útok; a to ti povídám, Wilfride, tvá korouhev nebude před mojí.“ – Načež král nabídl rámě Jejímu Veličenstvu a odebral se s ní do soukromého pavilonu.

Kapitola třetí

Svatý Jiří za Anglii

Zatím co král Richard a jeho dvůr hodovali v táboře před hradbami Chalusu, byli na tom obležení tak bídne, jak si jen lze představit. Hlad a prudké útoky oblehatelů nadělaly v hradě hrozné spousty. Zásoby obilí a dobytka, jež posádka měla, ba i jejich koně, psi a osli, vše už bylo snědeno – takže Wamba mohl právem říci, že se posádka hladem a boji *ztenčila*. Když chalusští vystoupili na hradby, aby je hájili proti ztečím krále Richarda – vypadali jako kostlivci v brnění –, nemohli už nakonec ani napínat tětiny svých luků nebo házet kameny na hlavy zbrojnošů Jeho Veličenstva, tak jim paže zesláby, a obrovitý hrabě Chalus, válečník proslulý svou velikostí a silou stejně jako sám Richard Plantagenet, byl sotva s to zvednout válečnou sekyru v den onoho posledního útoku, kdy ho sir Wilfrid Ivanhoe proklál, ale předbíháme událostem. Co mi brání, abych popsal hrůzy hladu, který vytrpěl hrabě (člověk ohromné chuti) se svými syny a s posádkou? – Nic, leda to, že tu věc už obstaral Dante v známé historii hraběte Ugolina, takže by se má snaha mohla pokládat za pouhé napodobení. Proč bych vám neměl předvádět, kdybych si už chtěl smlsnout na hrůzostrašných detailech, jak vyhladovělá posádka tahala los a pojídala se za obléhání? A jak nešťastný los padl na hraběnkou Chalusovou, jak se ta hrdinská žena dojemně rozloučila se svou rodinou, jak dala vařit vodu ve velkém kotli v hradní kuchyni a připravit cibuli, mrkev a zeleninu, pepř a sůl, aby byla chutná polévka, jak ji Francouzi mají rádi, a když byly všechny přípravy skončeny, jak políbila své děti a skočila ze stoličky do kotle, v němž pak byla uvařena ve flanelové noční košili? Milí přátelé, to není z nedostatku obrazotvornosti nebo smyslu pro věci

hrůzné a dojemné, že vás těchto podrobností ušetřím. – Mohl bych vám to vylíčit, že bych vám zkazil chuť k jídlu i noční odpočinek a že by vám vstávaly vlasy na hlavě. – Ale proč bych vám dráсал city? Představte si všechna muka a hrůzy, jež se mohou vyskytnout v obleženém a vyhladovělém hradě; domyslete si pocity mužů, kteří vědí, že se jim nedostane o nic víc milosti, než kdyby byli pokojní uherští občané, unesení a postavení před soudnou stolicí Jeho Veličenstva císaře rakouského, a potom pospěšme k výlomu v hradbách a připravme se ještě jednou na útok strašného krále Richarda a jeho mužů.

Dne 29. března 1199 dobrý král, nasytiv se bohatou snídaní, dal zatroubit k útoku a postupoval se svým vojem k výlomu v hradbách hradu Chalusu. Artur de Pendennis nesl vlastní korouhev; Wilfrid z Ivanhoe bojoval po králově pravici. Molyneux, biskup z Bullock-smithy, pro ten den odložil berlu a mitru, a přestože byl tlustý a dýchavičný, pachtil se vzhůru k výlomu s největší odhodlaností, řval válečná hesla a kletby a mával zázračným železným kyjem, jímž dělal velmi dobrou práci. Hugo de Backbite byl nucen provázet panovníka, ale držel se obezřele vzadu za svým vznešeným pánem a pokud možno se kryl za jeho ohromným třírohým štítem. Mnozí proslulí lordi následovali krále a nesli žebře; a když je opřeli o hradby, nebe se úplně zatmělo deštěm šípů, jež francouzští lučistníci vychrlili na oblehatele; a vodopádem balvanů, kotlíků, zouváků, prádelníků, hrnců, deštníků, zápalných raket, bomb, oštěpů, šípů a jiných vržných zbraní, jež zoufalá posádka vrhala na útočníky. Král byl zasažen měděnou lopatkou na uhlí přímo nad pravé oko a na jeho šišák byl vržen mahagonový šatník, který by byl porazil i vola a byl by krále určitě povalil, kdyby jej byl Ivanhoe obratně nestrhl stranou. Postupovali však dál a válečníci padali kolem nich jako tráva pod kosou žence.

Žebře byly postaveny i přes krupobití, jež kolem nich dštilo smrt; král a Ivanhoe byli ovšem první, kteří na ně vystoupili. Chalus stál ve

výlomu, čerpaje sílu ze zoufalství. Vtom zařval: „Ha! Plantagenete, svatý Barbacue pro Chalus!“ a zasadil králi svou bojovou sekyrou takovou ránu do přílby, že mu odloupl zlatého lva a korunu, jež ocelovou helmu zdobila. Král se sehnul a zavrával; oblehatelé ztratili odvahu; posádka a hrabě Chalus vyrazili vítězný pokřik; ale byl předčasný.

Rychle jako myšlenka zasadil Ivanhoe hraběti ránu, jež ho zasáhla právě ve sponě brnění a projela jím tak hladce jako bodec rožně koroptví. S hrozným výkřikem se hrabě potácel zpátky; král se vzpamatoval a klopýtal nahoru na předprsen; rytíři se hrnuli za ním a britská vlajka byla vítězně vztyčena na hradbách, právě když Ivanhoe – ale musíme ho teď na okamžik opustit.

„Ha! Svatý Richarde! – Ha! Svatý Jiří!“ bylo slyšet hromový hlas Lvího krále, jenž přehlušoval i nejhalasnější vřavu útoku. Při každém mihnutí jeho čepele sletěla z předprsne odřatá hlava a zavrával trup, z něhož stříkala krev až na vlajku vysoké bašty. Ještě nikdy svět neviděl válečníka, který by se vyrovnal Plantagenetovi lvího srdce, když řádil na hradní věži, mřížovím svého šišáku metal z očí blesky a supěl rozohněn zápalem bitvy. Jeden po druhém padali *les enfants de Chalus*; jen jediný zbyl nakonec z celé té statečné posádky, jež bojovala po boku chrabrého hraběte – jen jediný, a to byl pouhý hoch, světlolasý hoch, modrooký hoch! Ještě včera si na polích trhal macešky – je to jen několik málo let, co byl batolátkem v náručí své maminky! Co by zmohl jeho mrňavý mečík proti nejobávanější čepeli v křesťanstvu? – A přesto se Bohemond postavil velkému bojovníku Anglie a utkal se s ním jako rovný s rovným! Odvrátte se, odvrátte svou tvář, moji drazí mladí přátelé a útlocitné dámy! Nedívejte se na neblahý osud mladého hochy! Jeho mečík je vítězovou sekyrou roztráštěn na kousíčky a ubohé dítě je sraženo na kolena!

„U svatého Barbacua z Limoges,“ řekl si Bertrand de Gourdon, „nedopustím, aby ten řezník zabil takové jehně! Zadržte, pane králi, nebo, při svatém Barbacueovi – –“

Rychlostí myšlenky zvedl starý lučištník svou kuši k rameni, svištící šíp se odtrhl od zvonivé tětiny a v dalším okamžiku se zabodl a zatřepetal v krunýři Plantagenetově.

Byla to nešťastná střela, Bertrande z Gourdonu! Přivedena k šílenství bolestí ze zranění, rozlítla se Richardova surová povaha: jeho ďábelská krvežíznivost se vystupňovala do nepřítelnosti, zaskřípal zuby a s nevyslovitelně strašným zaklením nechal královský řezník dopadnout svou blyštivou sekýru na světlé kučery dítěte; a děti Chalu už nebylo.

Popisuji to jen tak mimochodem, abych ukázal, co *by se dalo* udělat, kdybych si liboval v tomto slohu, ale protože v bitvách, jež popisuje přemilý kronikář, jehož jeden román v tomto mistrovském díle úmyslně rozšiřujeme, všechno probíhá příjemně, lidé jsou zabíjeni, ale bez jakéhokoliv nepříjemného pocitu pro čtenáře, ba i některé z nejlítějších a nejvíc krví potřísněných postav historie – tak nezdolná je dobromyslnost tohoto velkého romanopisce – se stávají milými a boдрými společníky, s nimiž člověk upřímně cítí – proto i my, jestli dovolíte, naložíme podobně s onou bojovou záležitostí v Chalusu, s posádkou i s poctivcem Bertrandem z Gourdonu; posádka byla podle zvyklostí starých dobrých časů pověšena nebo povražděna do posledního muže a Bertrand byl zabit, jak to popisuje zesnulý Dr. Goldsmith ve svých „Dějínách“.

Pokud jde o Richarda Lví srdce, víme všichni velmi dobře, že šíp Bertranda de Gourdon tomuto královskému hrdinovi způsobil smrt – a že od 29. března už nikdy víc neloupil a nevraždil. A v jistých knihách máme legendy o tom, jak král zemřel.

„Musíte zemřít, můj synu,“ pravil ctihodný Walter z Rouenu, když byla ječící Berengaria odnesena z královského stanu. „Vzbud'te lítost, pane králi, a odlučte se od svých dítek!“

„To je nemístné žertování s umírajícím člověkem,“ odvětil král. „Děti žádné nemám, můj dobrý lorde biskupe, aby po mně dědily.“

„Richarde Anglický,“ pravil arcibiskup a zahleděl se na něho svýma krásnýma očima, „tvými dětmi jsou tvé neřesti. Ctižádost je tvé nejstarší dítě, Krutost je tvé druhé dítě, Rozmařilost je tvé třetí dítě; a živíš je už od svého mládí. Odluč se od těchto hříšných dítek a připrav se na cestu, neboť odchod se blíží.“

Jakkoliv snad byl Richard Anglický člověk prchlivý, zlý a hříšný, vyrovnal se se smrtí jako křesťan. Pokoj budiž statečné duši! Když o tom byl zpraven francouzský král Filip, přísně zakázal svým dvořanům, aby se radovali ze smrti nepřítelé. „Je to věc bolestná, a nikoliv radostná,“ pravil, „že bašty křesťanstva a nejstatečnějšího krále Evropy už není.“

Ale co se zatím stalo se sirem Wilfridem z Ivanhoe, jehož jsme opustili v okamžiku, kdy zachránil svého panovníka tím, že probodl hraběte de Chalus?

Když se dobrý rytíř sehnul, aby vytáhl meč z mrtvolý zabitého nepřítelé, kdosi k němu zezadu přistoupil a náhle mu vrazil dýku do zad v místě, kde se jeho drátěná košile rozevřela (sir Wilfrid si totiž onoho rána bral zbroj ve spěchu a míval vůbec ve zvyku chránit si hrud', a nikoliv záda), a když chudák Wamba vystoupil po boji na cimbuří – byl takový blázen, že ho nebylo možno pohnout k tomu, aby strkal hlavu do nebezpečí pro čest a slávu –, našel svého drahého rytíře, jak leží s dýkou v zádech a bez života na těle hraběte de Chalus, kterého právě zabil.

Ach, jaké kvílení spustil nešťastník Wamba, když poznal, že jeho pán je zabit! Jak bédoval nad mrtvolou vznešeného rytíře a přítele! Co mu bylo platno, že krále Richarda odnesli raněného do stanu a Bertrandovi de Gourdon že sedřeli za živa kůži z těla? Jindy by byla ta podívaná prostoduchého šaška pobavila, ale teď myslel jen na svého pána, tak dobrého, tak šlechtetného, tak laskavého, tak

věrného, tak upřímného k velkým a vlídného k chudým, tak pravdomluvného, tak skromného, pokud jde o vlastní zásluhy, tak opravdového gentlemana, že by ho, jedním slovem, mohl oplakávat kdokoliv.

Když Wamba otevřel rytířův krunýř, našel na jeho krku medailónek, v němž byly jakési vlasy, nikoliv lněné jako vlasy mylady Roweny, jež byla plavá skoro jako nějaký albín, nýbrž vlasy černé, jako kadeře oné židovské dívky (napadlo Wambu), kterou rytíř zachránil na kolbišti v Templestowe. Trochu Roweniných vlasů měl sir Wilfrid také, ale ty byly v jeho měšci spolu s pečetidlem a se dvěma groši; dobrý rytíř totiž nikdy neměl u sebe peníze, tak štědře rozdával, když mu peníze přišly.

Wamba vzal měšec, pečetidlo a groše, ale medailónek s vlasy nechal na krku svého pána, a když se vrátil do Anglie, nepověděl o této okolnosti nikomu ani půl slova. Koneckonců, jak mohl vědět, čím to jsou vlasy? Mohly to být stejně dobře vlasy jeho babičky, řekl si blázen a zachoval se podle toho, když nešťastné vdově na Rotherwoodu přinesl onu smutnou zprávu a předměty na památku.

Ubožák by byl pánovo tělo vůbec neopustil, a vskutku u něho proseděl celičkou noc až do ranního šera, kdy spatřil, že se k němu blíží dvě podezřelé postavy, a zděšeně uprchl, domnívaje se, že jsou to marodéři, kteří si hledají kořist mezi mrtvolami; a protože neměl ani za mák odvahy, doklopýtal se výlomem dolů a běžel, co mu nohy stačily, až doběhl do stanu svého milovaného pána.

Zpráva o králově smrti, jak to vypadalo, už byla u dvora známa dávno; jeho služebníci už byli pryč, neboť odjeli na jeho koních; skříně byly vypleněny a v prádelníku nezůstal ani límeček od košile, dokonce i postele a prostěradla odnesli tito *věrní* služebníci. Kdo zabil Ivanhoea? To zůstává dodnes tajemstvím; ale Hugo de Backbite, kterého kdysi za jeho pomluvy zatahal za nos a jenž byl při útoku na Chalus za ním, byl o dva roky později viděn na dvoře krále Jana ve vyšívané sametové vestě, o níž by byla mohla Rowena

odpřisáhnout, že ji ušila pro Ivanhoea, a kvůli níž by vdova byla vyvolala jistý rozruch, nebýt toho, že – že už nebyla vdovou.

Že oplakávala opravdově smrt svého pána, o tom nemůže být pochyb, neboť si objednala nejhlubší smutek, jaký jí vůbec švadleny v Yorku mohly dodat, a postavila na jeho památku pomník vysoký jako věž. Ale byla dáma tak jemných zásad, že nedopustila, aby ji zármutek příliš ovládal; a protože znenadání vznikla příležitost spojit oba nejlepší saské rody v Anglii sňatkem mezi ní a pánem, který se jí nabídl, Rowena obětovala svou touhu zůstat vdovou smyslu pro povinnost a uzavřela druhý manželský svazek.

Že tím mužem byl Athelstan, o tom, myslím, nemůže zapochybovat ani na okamžik žádný čtenář znalý života a románů, jež jsou záznamem života a jsou všechny přísně výchovné a podle skutečnosti. Ruce jim svázal kardinál Pandulfo, a aby nebylo pochybnosti o Ivanhoeově smrti (neboť jeho tělo koneckonců nebylo nikdy odesláno domů a ani Wamba je pak už neviděl, když od něho utekl), Jeho Eminence obstarala papežský dekret, jímž bylo první manželství prohlášeno za neplatné, takže se Rowena stala paní Athelstanovou s čistým svědomím. A kdo by byl překvapen, že byla šťastnější s hloupým a opilým thanem než se šlechtným a melancholickým Wilfridem? Rád bych věděl, zda ženy neměly odjakživa zvláštní zalíbení pro blázny a nezamilovávaly se do oslů už dávno před milkováním Klubka a Titanie? „Ach, Mary, kdybyste byla nedala přednost oslu před mužem, byla byste si vzala Jacka Braze, když se o vás ucházel Michel Angelo? Ó Fanny, kdybyste nebyla žena, zbožňovala byste i nadále Toma Hiccupse, který vás bije a přichází z klubu nadraný?“ Ano, Rowena si hleděla stokrát víc opilého Athelstana, než se kdy věnovala ušlechtilému Ivanhoeovi, a tak jím byla zaslepená, že mu sedávala na kolenou v přítomnosti všech svých komorných, a dovolovala mu kouřit doutníky dokonce i v přijímacím pokoji.

A toto je epitaf, který pro ni napsal otec Drono (jenž si zakládal na své znalosti latiny) na kámen, připomínající smrt jejího zesnulého pána.

Hic est Guilfridus, belli dum bixit ubidus;
cum gladio et lancea, Normannia et quoque Francia
verbera dura dabat: per Turcos multum equitabat:
Guilbertum occidit: atque Hierosolyma bedit.
Heu! nunc sub fossa sunt tanti militis ossa,
uxor Athelstani est conjux castissima Thani.

A tu je překlad latinských veršů, který pořídil neomalený šašek Wamba:

REQUIESCAT

Pomník, jež před sebou zříš,
převzácná rakve je skrýš,
Wilfrida Smělého říš.

Kupředu kráčel vždy v seč,
třímal své kopí i meč,
ve Flandřích podnikal zteč.

Mladíček oblekl zbroj,
na Turka vytáhl v boj,
rozprášil pohanů voj.

Templáře faleš a lež
turnaje zvrátila řež,
Jerusalem spatřil též.

Ted' už je pohřben, ten tam,
šedý ho přikrývá kam;
kde hledat rovného mám?

Hluboký vdově pak žal
srdce a vnitřnosti rval,
osud že manžela vzal.

K útěše byl jí však dán
nový a šlechetný pán,
manžel lord Athelstan.

Když to Athelstan poslouchal, vyprskl při posledním verzi v smích,
ale Rowena by byla dala blázna zmrskat, kdyby byl nezasáhl thane,
jemuž, jak pravila, nemohla nic odepřít.

Kapitola čtvrtá

Ivanhoe Redivivus

Nikdo se jistě nebude domnívat, po událostech poslední kapitoly, že náš přítel Ivanhoe je skutečně mrtev. Jestliže jsme mu dali nějaký ten epitaf nebo pomník, což je to důvod, aby opravdu odešel ze světa? Nikoliv; jako v pantomimě, když klaun s šaškem uloží harlekýna do rakve a brečí nad ním, máme vždy jistotu, že milý harlekýn bude v další minutě zas čile na nohou a zářit ve svém blyštivém kabátci, že jim oběma dá za uši a zatančí si s Colombinou nebo proskočí vesele ciferníkem anebo vyběhne po schůdkách na okno – tak i sir Wilfrid, harlekýn naší vánoční povídky, může být tak trochu probodnut nebo může vypadat jako mrtvý, ale zcela určitě opět procitne, až ho bude třeba, a objeví se v pravém okamžiku.

Podezřeले vypadající postavy, před nimiž Wamba utekl, nebyli žádní hrdlořezi a kořistníci, jak si ubohý šašek představoval, nýbrž nikdo jiný než Ivanhoeův přítel poustevník a jeho ctihodný bratr, kteří se přišli podívat na dějiště nedávné bitvy, jestli tam snad nezůstali nějakí křesťané, které by mohli vyzpovídat a připravit pro nebe; nebo jimž by případně mohli nabídnout dobrodiní svého lékařského umění. Oba byli v léčení obdivuhodně zběhlí a měli s sebou ony vzácné elixíry, které se tak často vyskytují v romantických příbězích a jimiž bývají nemocní tak zázračně vyléčení. Když při útěku prudce pustil hlavu pána ze svého klína, způsobil chudák Wamba, že rytířova lebka spadla s dosti mocným žuchnutím na zem, a kdyby se byl šašek zdržel jen ještě minutku, byl by zaslechl, jak sir Wilfrid zhluboka zasténal. Ale i když to neslyšel blázen Wamba, zaslechl to svatí poustevníci; a poznat udatného Wilfrida, vytáhnout ohromnou dýku, stále ještě trčící z jeho zad,

vymýt ránu vzácným elixírem a nalít mu ho trochu do hrdla, to vše bylo pro výtečné poustevníky dílem okamžiku; když udělali tato léčebná opatření, zbožní mužové vzali rytíře jeden za paty a druhý za hlavu a odnesli ho hezky z hradu do své poustevny v nedaleké skále. Pokud jde o hraběte Chaluse a ostatní zabitě, byli poustevníci příliš zaneprázdnění případem Ivanhoeovým, než aby se o ně starali; a zdá se, že jim nedali žádný elixír, takže, jsou-li doopravdy mrtvi, musí zůstat na hradbách ztuhlí a studení; anebo zase, zavře-li se nad nimi scéna tak jako teď, mohou vstát, otřepat se, zajít za kulisy a vypít džbáněk piva nebo si převléci jevištní oděv a jít domů na večeri. Tuto věc si můžete, milí přátelé, vyřídit podle libosti. Chcete-li tyto postavy opravdu zlikvidovat, nechte je zemřít a skoncuje s nimi; avšak, *entre nous*, já sám jsem přesvědčen, že nejsou mrtvi o nic víc než vy nebo já, a někdy dokonce pochybuji, je-li v celém tomto příběhu jediná slabika pravdy.

Odnesli tedy svatí otcové Ivanhoea do poustevnické cely a tam mu léčili rány, jež byly tak vážné a nebezpečné, že zůstal v lékařském ošetření velmi dlouho. Jakmile se probрал z deliria, zeptal se, jak dlouho byl nemocen, a tu si představte jeho ohromení, když se dověděl, že blouznil v horečce celých šest let! Zprvu myslel, že důstojní otcové žertují, ale jejich povolání takovou rozpustilost nepřipouští a mimo to se vlastně ani nemohl dřív uzdravit, protože by byl býval žalostně zmařen příběh, kdyby se byl objevil dříve. A dokazuje to, jak dobří k němu byli otcové a jak ho dýka toho padoucha Huga de Backbite málem sklála, když se uzdravil až teprve za tak dlouhý čas, po kteroužto dobu ho otcové ošetřovali, aniž vůbec kdy pomysleli na honorář. Zním jistého milého lékaře v tomto městě, který někdy dělává totéž, ale neprokáží mu tu špatnou službu, abych zde uvedl jeho jméno.

Ivanhoe, který se nyní rychle uzdravil, si zastříhl vous, jenž mu tou dobou sahal až hluboko pod kolena, nechal si dát své brnění, jež mu kdysi padlo na jeho elegantní postavu, jako kdyby bylo z vosku,

ted' však na něm viselo jako pytel, takže se i ti dobří mniši zasmáli jeho nemožnému vzezření. Bylo vyloučeno, aby v takovém odění chodil po kraji; i kluci by se mu vysmáli. A tak mu mniši dali nějaký starý hábit, do něhož se přestrojil, a když se dojemně rozloučil se svými přáteli, vydal se na cestu zpět do své vlasti. Jak tak šel, dovídal se, že Richard je mrtev, že je králem Jan, že princ Artur byl otráven, a seznamoval se i s různými dalšími událostmi veřejného zájmu, které jsou zaznamenány v Pinnockově „Katechismu a Historii“.

Ale tyto věci ho nezajímaly ani zdaleka tak jako jeho soukromé záležitosti; a dovedu si představit, že se pod ním chvěly nohy a poutnická hůl že se mu třásla dojetím, když posléze, po mnohých nebezpečnostech, přišel na dohled svého otcovského obydlí v Rotherwoodu a opět spatřil kouřící komíny, stíny dubů na trávě při západu slunce a havrany, kroužící nad stromy. Zaslechl hlas gongu, jenž svolával k večeři; cestu ke vchodu znal velmi dobře. S pozdravem *benedicite* vstoupil do rodinné síně a bez dalšího slova zaujal své místo.

Snad jste si na okamžik mysleli, že se šedý mnich chvěl a že jeho scvrklá tvář byla bledá; ale on se už vzpamatoval a jeho bledost nebylo vidět také proto, že mu kapuce zakrývala tvář.

Nějaký hošík si hrál Athelstanovi na kolenou; Rowena, usmívajíc se a láskyplně hladíc saského thana po jeho široké býčí hlavě, nalévala mu ze zlatého džbánu ohromný pohár kořeněného vína. Vypil kvart lihoviny, a obrátiv se k mnichovi, takto jej oslovil:

„Tak co, šedý mnichu, tys viděl dobrého krále Richarda, jak padl u Chalusu zasažen šípem onoho zákeřného lučištníka?“

„Ano, viděli jsme to, prosím. Bratři z našeho domu posloužili králi v jeho poslední hodině; zemřel vpravdě jako křesťan.“

„A viděl jsi, jak tomu lučištníkovi sedřeli za živa kůži z těla? To byla jistě jedinečná podívaná,“ řehtal se hlasitě Athelstan svému žertu. „Ten chlapík si asi zavyl!“

„Miláčku,“ pravila Rowena a zasáhla něžně tím, že mu položila hezký bílý prst na rty.

„Škoda, že jsem to neviděl!“ zvolal chlapec.

„To je můj malý Cedric. A poslyš, mnichu, viděl jsi mého ubohého příbuzného sira Wilfrida z Ivanhoe? Prý bojoval dobře u Chalusu?“

„Milý pane,“ zasáhla opět Rowena, „o tom se nezmiňuj.“

„Proč? Protože jste k sobě byli tak něžní tenkrát – když jsi ne-snášela můj hrubý obličej, protože jsi byla celá zamilovaná do jeho bledé tváře?“

„Ty časy už minuly, milý Athelstane,“ pravila jeho milující manželka a zahleděla se do stropu.

„Na mou věru, tys mu nikdy nemohla odpustit tu židovku, Roweno.“

„Taková protivná holka! Nepřipomínej mi to nevěřící stvoření,“ zvolala dáma.

„Dobře, dobře, chudák Wilfrid byl hodný hoch – trošinku melancholický a na měkko, to je pravda. Nu ale pinta vína mu ten jeho ubohý mozek rozjařila.“

„Sir Wilfrid z Ivanhoe uměl dobře vládnout kopím,“ řekl mnich. „Slyšel jsem, že lépe než kdokoli jiný v křesťanstvu. Ležel se svým zraněním v našem klášteře a tam jsme mu dosloužili do smrti. Byl u nás pohřben v severní kapli.“

„A už je mu konec,“ dodal Athelstan. „Ale nechme toho, to jsou smutné řeči. Kde je šašek Wamba? Zazpívejme si. Hni sebou, Wambo, a nelež jako pes u krbu! Zazpívej nám nějakou píseň, ty šašku s nakřáplým mozkiem, a zanech fňukání pro nebožtíky! Však zůstalo ještě dost dobrých brachů na tomto světě.“

„Snad jsou luňáci v hnízdech orlů,“ pravil Wamba, jenž ležel natažen před krbem mezi thanovými psy. „Snad jsou mrtví muži na živu a živí muži mrtví. Jsou písňe veselé a písňe neblahé. A na mou věru, ty nejveselejší bývají někdy nejsmutnější. Odložím šaškovskou strakatinu a budu chodit v černém, kmotře Athelstane. Dám

se k těm, co vyjí na pohřbech, a pak snad budu veselý. Strakatina se hodí pro němé a černá barva pro blázny. Dej mi napít, kmotře, neboť můj hlas je stejně nakráplý jako můj mozek.“

„Pij a zpívej, ty šelmo, a přestaň blábolit,“ pravil thane.

A Wamba prudce uchopil své třístrunné housličky, sedl si ke komínu, zkrřížil svá hubená lýtka a jal se zpívat:

LÁSKA VE ČTYŘICETI

Hej, páže s tváří růžovou,
na bradě nemáš vousů pět,
zájmem tvým pouze ženy jsou,
vždycky hoch začíná s takovou.
Jen až ti bude čtyřicet!

Bláhovost přikrývá zlatý vlas,
chceš milostně vrkat, vzdychat, pět
pod okny milé v půlnoční čas,
aby tvůj libý slyšela hlas.
Jen až ti bude čtyřicet!

Čtyřicet roků přejde jak sen,
šedivé vlasy jsou rozumu květ;
poznáš, že mladík je osel jen,
dívenka tolik co Dobrý den!
Až jednou ti bude čtyřicet!

Jen, staří braši, s pravdou ven:
Je to, jak pravím, či ne?
Nejhezčí ze všech krásných žen
zevšední, že jsi unuděn,
měsíc snad ani neuplyne.

Horce tě líbal rudý ret,
oči pil tě jasný zrak.
Šeptá ti teď? – Chceš neslyšet!
Hledá tě snad? – Chceš nevidět!
Odešla? – Inu, taky tak!

Gilly je mrtva; Bože, ach, tu
měl jsem rád jak šťastný los;
Mary se vdala; já však jsem tu,
vesele slavím čtyřicítku,
gaskoňským vínem rudne mi nos.

„Kdopak tě naučil té veselé písni, Wambo, synu blázna?“ řval Athelstan, třískaje pohárem o stůl a hulákaje poslední verš.

„Byl to dobrý a svatý poustevník, zbožný klerik z Copmanshurs-tu, však ho znáte, který u nás sehrál mnohá šelmovství za dnů krále Richarda. Ach, vznešený pane, to byly tenkrát veselé časy, a byl to také dobrý kněz.“

„Prý ten svatý kněz určitě dostane příští biskupství, miláčku,“ řekla Rowena. „Jeho Veličenstvo si ho velice oblíbilo. Mylord Huntingdon vypadal velmi dobře na posledním plese, ale na hraběnce jsem žádnou zvláštní krásu neviděla – taková pihovitá, rozdrbaná ženská, říkali jí panna Marian; ačkoliv, co se toho týče, jak flirtovala s majorem Littlejohnem a s kapitánem Scarlettem, opravdu – – –“

„Zase žárlivost, haha!“ smál se Athelstan.

„Žárlivost je pod mou důstojnost a přičí se mi,“ odvětila Rowena a velmi majestátně se vytáhla.

„Nu dobrá, ale ta Wambova písnička byla výborná,“ řekl Athelstan.

„Vůbec ne, byla sprostá,“ zvolala Rowena a jako obvykle obrátila oči vzhůru. „Posmívat se lásce ženy! Dávat přednost hnusnému poháru vína před věrnou manželkou! Ženská láska je věčná, milý

Athelstane. Rouhal by se, kdo by o ní pochyboval, kdyby už proto nebyl blázen. Urozená a dobře vychovaná žena miluje jen jednu, pouze a jenom jednu.“

„Prosím vás, madam, odpusťte mi, já – mně není dobře,“ řekl šedý mnich, povstal náhle ze svého sedátka a klopýtal po schodech dolů z pódia. Wamba skočil za ním, zvonečky jen zacinkaly, jak sebou trhl, zachytil muže, který zřejmě omdléval, a vedl ho ven na nádvoří. „Jsou mrtví muži na živu a živí muži jsou mrtví,“ šeptal. „Jsou rakve, u nichž lze se smát, a svatby, nad nimiž lze plakat. Neřekl jsem pravdu, svatý mnichu?“ A když se dostali na osamělé nádvoří, jež všichni thanovi lidé opustili, protože se účastnili opilého hýření v síni, Wamba, vida, že tam nikdo není nablízku, poklekl, a políbiv mnichovo roucho, pravil: „Poznal jsem tě, poznal jsem tě, můj pane a ochránce!“

„Vstaň,“ řekl Wilfrid z Ivanhoe, sotva mocen slova, „jen blázni jsou věrní.“

A šel dál a zašel do malé kaple, v níž byl pohřben jeho otec. Celou noc tam mnich strávil a šašek Wamba ležel venku a hlídal, němý jako ten světec na portále.

Když nadešlo ráno, Wamba zmizel; a protože šašek měl ve zvyku toulat se sem a tam, jak ho napadlo, nepovšimli si jeho nepřítomnosti ani pán, ani paní, kteří stejně neměli mnoho smyslu pro humor. Pokud jde o sira Wilfrida, nelze ani očekávat, že by člověk jeho jemných citů setrval v domě, kde se mu přihodily tak nemilé věci, bez prodlení opustil Rotherwood, jen co vykonal povinnou návštěvu u hrobky, v níž byl pohřben jeho starý otec Cedrik, a pospíšil do Yorku. V tomto městě se ohlásil u právního zástupce rodiny, velmi úctyhodného pána, v jehož rukou byly uloženy jeho hotové peníze, a vybral si částku, která mu stačila na zajištění úvěru a na družinu, jak se sluší na váženého rytíře. Změnil si však jméno, nosil paruku a brýle a chodil celý v přestrojení, takže bylo vyloučeno, aby ho

jeho přátelé nebo veřejnost poznali; a v takových metamorfózách si chodil, kam ho napadlo. Zúčastnil se veřejného plesu v Yorku, který uspořádal starosta, tancoval Rogera de Coverley v téže skupině jako Rowena – (jež byla znechucena tím, že dávali přednost panně Marian) – viděl malého Athelstana, jak se při večeři přejedl a jak si se svým velkým otcem přitukl s pohárem sacku; na misijní schůzi se setkal s důstojným pánem Tuckem a hlasoval pro rezoluci, kterou tento vynikající duchovní navrhl; zkrátka, viděl aspoň dvacet svých starých známých, ale žádný z nich v něm nepoznal bojovníka z Palestiny a z Templestowe. Protože měl velký majetek a neměl nic na práci, chodil po této zemi a konal skutky milosrdenství, zabíjel loupežníky, zachraňoval lidi v nouzi a vyznamenával se hrdinskými činy ve zbrani. Draci a obři tenkrát už neexistovali, jinak by si je byl určitě vzal na mušku; je totiž pravda, že sir Wilfrid z Ivanhoe byl poněkud znechucen životem, který mu vrátili poustevníci z Chalusu, a cítil se tak opuštěný od přátel a osamělý, že by ho bylo nijak nemrzelo, kdyby o něj byl přišel. Ach, vážení přátelé a inteligentní britská veřejnosti, zdaž nejsou i jiní smutní pod maskou veselosti a osamělí uprostřed davu? Liston byl člověk velmi melancholický; i Grimaldi měl své city; a jsou ještě další, o nichž vím – ale nešť! – přejděme k další kapitole.

Kapitola pátá

Ivanhoe spěchá na pomoc

Jak padoušsky se zbabělý nástupce Richarda lvího srdce zachoval ke všem stranám, ke svým příbuzným, šlechtě a lidu, to je všeobecně známo a je to jasně vypsáno v Historii; proto, i když podle našeho mínění nemůže ospravedlnit nechut' k panovníkovi nebo ozbrojenou vzpouru proti němu nic než úspěch, loajální čtenář snad odpustí, že dvě z hlavních osobností tohoto vyprávění se objeví v přítomné kapitole v zavrženíhodné roli rebelů proti svému pánu a králi. Musíme ovšem připomenout, abychom částečně omluvili Ivanhoeovo a Rowenino provinění (provinění, za které trpce pykali, jak hned uslyšíte), že panovník své poddané nejrozumnějším způsobem rozhořčoval, že před zavražděním královského synovce prince Artura bylo velmi nejisté, je-li vůbec právoplatným králem Anglie, že jeho chování jako strýce a člena rodiny mohlo zraňovat city dam a matek a konečně že pro chování Ivanhoea a Roweny svědčily polehčující okolnosti, jež je nyní naší povinností vyložit.

Když Jeho Veličenstvo zničilo prince Artura, lady Rowena, která byla jednou z čestných dam královny, se okamžitě vzdala svého místa u dvora a uchýlila se na svůj hrad Rotherwood. Slova, kterých užila a jež znevažovala panovníkův charakter, byla králi donesena k sluchu, bezpochyby nějakými těmi příživníky, kteří jsou kletbou králů; a Jan přísahal při zubech svatého Petra, že se té pyšné saské dámě pomstí. A to byla přísaha, jakou nikdy neporušil, i když čerta dbal o všechny své ostatní přísahy. A trvalo několik let, než byl s to svou přísahu splnit.

Kdyby byl Ivanhoe býval přítomen v Rouenu, když tam král promýšlel své hrozné záměry proti svému synovci, sotva lze pochybo-

vat, že by je byl sir Wilfrid zmařil a chlapce že by byl zachránil. Ivanhoe totiž byl, což snad ani nemusíme říkat, hrdina romantický; a je zvykem a povinností všech pánů tohoto zaměření, aby byli přítomni při všech historicky významných příležitostech, aby se účastnili všech spiknutí, rozhovorů s králi a pozoruhodných událostí, a proto by byl sir Wilfrid mladého prince určitě zachránil, kdyby tenkrát byl býval kdekoliv v blízkosti Rouenu, kde se ta hnusná tragédie udála. On však byl v tu dobu vzdálen nějakých dvě stě mil, u Chalusu, upoután na lůžko zuřil jako šílenec a neustále blouznil v hebrejské řeči – které se trochu přiučil za dřívější nemoci, v níž ho ošetřovala dívka oné národnosti – o jisté Rebece ben Izák, na kterou by byl jako ženatý člověk nikdy nepomyslel, kdyby býval byl při smyslech. Co pro něho v tomto blouznění znamenala politika nebo on pro politiku? Král Jan anebo král Artur, to bylo naprosto jedno člověku, který oznamoval svým ošetřovatelům, oněm dobrým poustevníkům z Chalusu, o nichž jsme se prve zmínili, že je markýz z Jericha a že se bude ženit s Rebekou, královnou ze Sáby. Zkrátka, dověděl se o všem, co se zběhlo, až když se dostal do Anglie a byl opět při smyslech. Zda byl šťastnější teď, když byl opět zdravého rozumu a naprosto sklíčen (jak by ostatně byl každý, komu by se vdala žena tak obdivuhodná jako Rowena), anebo když byl v úplném šílenství manželem krásné Rebeky? Nevím, co si z toho vybral.

At' je tomu jakkoliv, chování krále Jana naplnilo sira Wilfrida takovým odporem k onomu panovníkovi, že ho nebylo možno pohnout k tomu, aby u něho přijal službu, aby se dostavil do paláce sv. Jakuba anebo aby nějakým jiným způsobem, třeba jen tichým souhlasem, uznal autoritu krvežíznivého nástupce svého milovaného krále Richarda. Byl to sir Wilfrid z Ivanhoe, to snad ani nemusím říkat, kdo přiměl anglické barony k tomu, aby se spojili a vymohli na králi onu slavnou listinu a paladium našich svobod – nyní v Britském muzeu, Great Russell Square, Bloomsbury – Magnu Chartu. Jeho jméno se ovšem v seznamu baronů nevyskytuje, protože byl pouhý

rytíř a k tomu ještě rytíř v přestrojení; ani Athelstanův podpis není na onom dokumentu. Athelstan především neuměl psát; mimo to se o politiku nestaral ani za mák, pokud si mohl doma nerušeně popíjet víno a v klidu pěstovat lov a střelbu.

Teprve když král chtěl zasáhnout do tohoto sportu všech anglických gentlemanů (a ze stránek historie víme, že to ten protivný panovník opravdu udělal), vstoupil Athelstan do otevřené vzpoury spolu s několika dalšími yorkshirskými šlechtici a zemany. Je totiž zaznamenáno, že král každému zakazoval lovit jeho vlastní zvěř; a aby měl jistotu, že se jeho rozkazy budou zachovávat, chtěl si tento herodesovský panovník zabezpečit nejstarší syny všech šlechticů i zemanů jako rukojmí za dobré chování rodičů.

Athelstanovi šlo o zvěř – Roweně šlo o syna. Otec přísahal, že bude lovit zvěř navzdory všem normanským tyranům – matka se zase ptala, má-li vydat syna lotrovi, který zavraždil vlastního synovce.¹³⁵ Řeči obou se donesly králi do Yorku; rozzuřil se a nařídil okamžitý útok na Rotherwood s příkazem, aby mu přivedli pána a paní onoho hradu živé nebo mrtvé.

Ach, kde byl Wilfrid z Ivanhoe, ten nepřemožitelný bojovník, aby hájil hrad proti útoku královských? Několika vrhy oštěpem by byl proklál vedoucí bojovníky králova voje; a několika seky mečem by byl obrátil Janovy síly na útěk. Ale Ivanhoeův oštěp i meč při této příležitosti zahálely. „Ne, pro mne za mne si jděte k čertu!“ řekl rytíř trpce. „*Toto* je boj, do kterého nemohu zasáhnout. Prachobyčejná slušnost to zakazuje. Jen ať si ten chlastoun Athelstan brání svou, ha, ha, *manželku*; a má Rowena ať si chrání svého, ha, ha, ha, *syna*.“ A divoce a šíleně se rozesmál: sám sarkastický tón, jímž ze sebe mačkal slova „manželka“ a „syn“, byl by vám nahnal hrůzu, kdybyste to byli slyšeli.

135 Viz Hume, Giraldus Cambrensis, mnich z Croylandu, a Pinnockův „Katechismus“.

Ale když se dověděl, že čtvrtého dne obležení Athelstan byl zabit dělovou koulí (a tentokrát nadobro, takže už neoživí jako jednu předtím) a že vdova po něm (můžeme-li nevinnou bigamistku takto nazvat) řídí obranu Rotherwoodu sama s největší neohrožeností, ukazujíc se na hradbách se svým synkem (jenž bučel jako býk a vůbec si v boji neliboval), zaměřujíc děla a všemožným způsobem dodávajíc posádce odvalu – vrátily se do srdce rytíře z Ivanhoe lepší city, takže svolal své lidi, sám si honem vzal zbroj a vyrazil obleženým na pomoc.

Dva dny a dvě noci jel bez zastávky směrem k Rotherwoodu, a to tak rychle a nedbaje odpočinku, že jeho muži cestou odpadávali jeden po druhém, až dojel k bráně parku úplně sám. Okna byla roztráštěna; vrata vyvrácena; vrátnice, pěkný švýcarský domeček se zahrádkou, kde v pokojnějších dobách paní Gurthová sušovala zástěrky svých dětiček na ostružinových keřích, byla nyní příšernou hromadou kouřících trosek – domek, keře, zástěrky, děti, všechno to leželo pomícháno a poničeno bezuzdnou soldateskou zběsilého panovníka! Jsem dalek toho, abych omlouval Athelstanovu a Roweninu neposlušnost vůči svému vládci; ale věru, na mou věru, tuto ukrutnost si mohl ušetřit.

Gurth, jenž bydlel ve vrátnici, ležel s hrozným zraněním a dokonával u planoucího a zpusťovaného prahu svého donedávna tak malebného domova. Katapult a dva mangonely vykonaly své dílo. Věrný brach poznal svého pána, jenž zvedl hledí a v rozčilení okamžiku zapomněl na paruku i brýle, a zvolal: „Sir Wilfrid! Můj drahý pán – pochválen budiž sv. Waltheof – snad je dosud čas – má milovaná pa-“ mladý pán Athelst... Zvrátil se nazad a už nepromluvil.

Ivanhoe dal své klisně Baviece ostruhu a šíleným tryskem uháněl kaštanovou alejí. Před ním byl hrad; západní věž byla v plamelech; oblehatelé dobývali jižní bránu; na severní baště dosud vlála Athelstanova vlajka se splašeným býkem. „Tu Ivanhoe, tu Ivanhoe!“ zařval s výkřikem, který přehlušil vřavu bitvy. – *Nostre Dame à la*

*rescousse*¹³⁶ – a prohnal oštěp bránicí Reginalda de Bracy, jenž velel útoku a padl, vyje bolestí, zatočit bojovou sekyrou nad vlastní hlavou a usekat hlavy třinácti zbrojnošům, to bylo dílo okamžiku. „Tu Ivanhoe! Tu Ivanhoe!“ křičel dál a kdykoliv dořekl „hoe“, sletěla dolů další hlava.

„Ivanhoe! Ivanhoe!“ zazněl pronikavý hlas z vršku severní bašty. Ivanhoe jej znal.

„Roweno! Miláčku! Přicházím!“ volal ze své strany. „Padouši, dotknete se jediného vlasu její hlavy a já...“

A tu se Baviaca s bolestným zařetáním vzepjala, udělala divoký skok kupředu a stejně divoce se zvrátila na hřbet a válela se sem a tam po rytíři. Všecko se před ním zatmělo; hlava se mu zatočila; cosi zasvištělo a dopadlo s praskotem na jeho čelo. Sv. Waltheofe a všichni svatí saského kalendáře, orodujte za rytíře!

Když přišel k sobě, Wamba a poručík jeho kopiníků se nad ním skláněli s lahví poustevníkovy elixíru. „Dorazili jsme sem den po bitvě,“ řekl blázen, „namoutě, já mám na tohle zvláštní štěstí.“

„Vaše Milost jela tak ďábelsky rychle, že Vaší Milosti nebylo možno stačit,“ pravil poručík.

„Den – po – bit –“ zasténal Ivanhoe, „Kde je lady Rowena?“

„Hrad byl dobyt a zpusťošen,“ odvětil poručík – a ukázal na to, co *bývalo* Rotherwood, ale teď bylo jen hromadou čadících trosek. – Ani jediná věž nezbyla, ani jedna střecha, ani podlaha, ani jediná lidská bytost! Vše samá spoušť a zkáza, suť a rum!

Ivanhoe ovšem znovu upadl do mdlob uprostřed těch devětasedmdesáti zbrojnošů, jež zabil; a teprve když mu Wamba dal druhou, neobyčejně silnou dávku elixíru, přišel opět k sobě. Dobrý rytíř však byl dlouhou praxí tak zvyklý na nejkrutější rány, že je snášel mnohem lépe než obyčejní lidé, a tak se dostal do Yorku na nosítkách, jež mu jeho zbrojnoši sestrojili, docela obstojně.

136 Panno Maria, na pomoc. *Pozn. red.*

Zvěsti ho jako obvykle předešly, a tak se dověděl v hostinci, kde se zastavili, jak se v Rotherwoodu věci zběhly. Nějakou minutu potom, co byl probodnut jeho kůň a Ivanhoe sám sražen k zemi, vzali útočníci západní baštu, obsadili ji a pobili všechno živé kromě Roweny a jejího chlapce; ti byli přivázáni na koně a odvezeni s bezpečným doprovodem na kterýsi královský hrad – nikdo nevěděl kam – a hostinský (jehož domu používal už dříve) Ivanhoeovi doporučil, aby si znovu vzal paruku a brýle a aby napříště už nikdy nepoužíval svého jména, jinak že se ho královští zmocní. Ale protože on kolem sebe všechno pobil, nebylo velké nebezpečí, že na něho přijdou; a tak Obrýlený rytíř, jak mu říkali, chodil po Yorku naprosto neobtěžován a mohl si svobodně vyřizovat své záležitosti.

Při vyprávění o tomto úseku života udatného hrdiny chceme být struční, neboť jeho život byl spíše životem citu než vášně, a popis pouhého citu pokládají někteří zasvěcení lidé za nudný. Jaké však *byly* jeho city, může se někdo zeptat, v tak prazvláštní situaci, v níž se octl? Vykonal svou povinnost vůči Roweně, to je pravda a nikdo to nemůže popřít. Ale byl-li do ní ještě zamilován i po tom, co se stalo, to je jiná otázka. Nu, děj se co děj, byl rozhodnut, že své povinnosti k ní dostojí i nadále – ale když teď byla odvečena, čert ví kam, jak mohl něco dělat? A tak se smířil se skutečností, že byla někam zavlčena.

Rozeslal ovšem po kraji zvědy, aby se pokusili zjistit, kde je Rowena; ale ti se vrátili bez jakýchkoliv zpráv; a bylo vidět, že Ivanhoe stále zůstává ve stavu naprosté rezignace. V tomto rozpoložení mysli setrval rok nebo i déle; a pak se říkalo, že začíná být živější, a ovšem také dost tloustl. Obrýlený rytíř byl pokládán za příjemného člověka, i když byl vážný; a pořádal klidné, ale vkusné večírky a byl zván do nejlepší společnosti v Yorku.

Byla právě doba zasedání soudu, přijeli právníci a obhájci, ve městě bylo neobyčejně veselo; a tu jednou ráno právní zástupce, o němž jsme se zmínili, že spravoval majetek sira Wilfrida, navští-

vil svého udatného klienta v jeho bytě a řekl mu, že pro něho má důležitou zprávu. Musel prý mluvit s jistým urozeným klientem, který byl odsouzen k smrti oběšením pro penězokazectví, s jakýmsi sirem Hugem de Backbite, jak ho právník jmenoval, a byl onu stranu navštívit v cele odsouzenců; a když šel přes nádvoří, spatřil za mřížemi jiné cely a poznal starou známou sira Wilfrida z Ivanhoe – a tu mu právník podal, s významným pohledem, nějakou zprávu, napsanou na kusu hnědobílého papíru.

Jaké asi byly Ivanhoeovy city, když poznal Rowenin rukopis! – Chvějící se rukou rychle list rozevřel a četl:

„Můj nejdražší Ivanhoe,

neboť jsem Tvá stejně jako kdysi a má první láska mi byla vždy – vždycky drahá. Byla jsem snad po celý rok blízko Tebe umírajíc, a Tys nepodnikl vůbec nic, abys vysvobodil svou Rowenu? Věnoval jsi snad jiným – nezmiňuji se o jejich jménu ani o jejich ohavné víře – srdce, jež mělo patřit mně? Posílám Ti odpuštění u svého smrtelného lože ze slámy. – Odpouštím Ti urážky, kterých se mi dostalo, zimu a hlad, jez jsem musela vytrpět, chřadnoucí zdraví svého chlapce, trpkost mého vězení, Tvé zaslepení onou židovkou, jež učinilo naše manželství nešťastným a pohnulo Tě, jak jsem přesvědčena, k tomu, abys jel do ciziny a vyhledal ji. – Odpouštím Ti všechny křivdy a ráda bych se s Tebou rozloučila. Pan Smith podplatil mého žalárníka – poví Ti, jak bys mne mohl navštívit. – Přijď a utěš mě v mé poslední hodině slibem, že se postaráš o mého chlapce – o syna *toho*, který padl jako hrdina (za Tvé nepřítomnosti), když bojoval po boku

ROWENY.“

Necht' se čtenář zeptá svých vlastních citů, byl-li Ivanhoe tímto dopisem potěšen, či nikoliv; nicméně požádal svého právního zá-

stupce pana Smitha, aby mu vyložil plán, jak by se mohl k Roweně dostat, a dověděl se, že si má vzít talár a paruku a že ho žalárník uvede dovnitř do vedení. Tyto ozdoby si sir Wilfrid z Ivanhoe snadno opatřil, neboť znal několik pánů ze Severního okresu, a s pocitem nemalé rozechvělosti se dostal do cely, v jejíchž zdech byla ubohá Rowena celý rok uzavřena.

Kdyby snad kdokoliv pochyboval o správnosti a historické přesnosti tohoto vypravování, odkazují jej na „Biographie Universelle“ (stat' Jean sans Terre), kde se praví: „La femme d'un baron auquel on vint demander son fils, répondit, Le roi pense-t-il que je confierai mon fils à un homme qui a égorgé son neveu de sa propre main?\" Jean fit enlever la mère de l'enfant, et la laissa *mourir de faim* dans les cachots.“¹³⁷

S bolestným soucitem si sám zobrazuji, jak se Rowena podrobila tomuto nepřijemnému rozsudku. Všecky její ctnosti, její odhodlanost, její cudná energie a houževnatost zazářily dvojnásobným leskem a po prvé od počátku tohoto příběhu cítím, že jsem se s ní částečně smířil. Neblahý rok míjí – ona slábne, je stále mdlejší a hubenější a hubenější! Posléze Ivanhoe, v přestrojení za právního obhájce Severního okresu, je zaveden do její cely a najde svou paní v posledním stupni vyčerpanosti na slámě žalární kobky, s hošíkem v náručí. Zachránila mu život za cenu svého vlastního života, neboť mu dávala celý hubený příděl, který jí žalárníci poskytovali, a sama umírala hladu.

To je výjev! Cítím, že jsem se s touto dámou jaksi vyrovnal a že se rozcházíme v dobrém, vzhledem k tomu, že jsem jí opatřil tak vznešené úmrtní lože. Představte si Ivanhoeův příchod – jak se poznali – slabé zardění v její usouzené tváři – jak pateticky svěřuje jeho péči malého Cedrika a jak on jí slibuje, že se o něho postará.

137 Žena jednoho barona, k němuž přišli žádat o jeho syna, odpověděla: „Myslí si král, že svěřím svého syna člověku, který vlastní rukou zavraždil svého synovce?“ Jan dal odvést matku onoho dítěte a nechal ji zemřít hladem. *Pozn. red.*

„Wilfride, má první láska,“ pravila pomalu, lapajíc dech, odhrnujíc si šediny ze svých zbrázděných skrání a hledíc láskyplně na svého chlapce, jenž se uhnízdil Ivanhoeovi na koleně. „Slib mi při sv. Waltheofu z Templestowe, slib mi jen jednu jedinou věc!“

„Slibuji,“ řekl Ivanhoe a přitiskl hocha k sobě, neboť myslel, že se ten slib má týkat nevinného dítěte.

„Při sv. Waltheofu?“

„Při sv. Waltheofu!“

„Slíbíš mi tedy,“ vydechla Rowena a divoce na něho upřela oči, „že se nikdy neoženíš s židovkou?“

„U sv. Waltheofa,“ zvolal Ivanhoe, „tohle je příliš mnoho! Roweno!“ Ale vtom ucítil, jak mu na okamžik stiskla ruku, pak nervy povolily, bledé rty se přestaly chvět – a už jí nebylo!

Kapitola šestá

Ivanhoe vdovec

Když dal mladého Cedrika do školy v Dotheboyes v Yorkshiru a uspořádal své rodinné záležitosti, sir Wilfrid Ivanhoe opustil zemi, která pro něho už neměla půvabu a v níž mu byl pobyt znepříjemňován nadto i vědomím, že by ho král Jan dal oběsit, jen kdyby se zmocnil tohoto věrného stoupence krále Richarda a prince Artura.

Ale v oněch dnech byl pro statečného a zbožného rytíře vždycky nějaký domov a zaměstnání. Sedlo na ušlechtilém válečném oři, pořádné tažení proti Maurům, kopí, jímž lze probodnout nevěřícího v turbanu, nebo cesta do ráje, prosekaná šavlí – to bylo vrcholem ctižádosti dobrých a zbožných válečníků; a bojovník tak proslulý jako sir Wilfrid z Ivanhoe si mohl být jist, že bude přijat s otevřenou náručí všude tam, kde se zasazují rány pro věc křesťanství. Dokonce i mezi ponurými templáři byl váženým, i když ne zrovna vítaným hostem ten, jenž dvakrát přemohl nejslavnějšího bojovníka řádu: ale u konkurenční společnosti johanitů byl obdivován a ctěn bezmezně; věnoval stálou přízeň tomuto řádu, jenž mu ovšem nabídl svou nejvyšší hodnost a velení, a vykonal mnoho dobrých služeb, když bojoval v jeho řadách za slávu Boží a sv. Waltheofa, pobiv mnoho tisíc pohanů v Prusích, Polsku a vůbec v oněch divokých severských zemích. Jediná vada, kterou na melancholickém válečníkovi shledal velký a udatný, ač přísný a asketický Fulko z Heydenbratenu, hlava řádu johanitů, jehož kopí konalo tak dobré služby věci, záležela v tom, že nepronásledoval židy, jak by tak zbožný rytíř měl. Šmahem propouštěl zajatce oné víry, které zajal svým mečem a oštěpem, jiné zachraňoval před mučením, a dokonce vykoupil poslední dvě stoličky ctihodného rabína (které Roger de Cartright, anglický rytíř

řádu, chtěl starému izraelitovi vytrhnout) za sto korun a pozlacený prsten, což byl všechn jeho majetek. Kdykoliv takto vykoupil nebo zachránil někoho od této víry, dal mu mimo to ještě na památku nějakou maličkost nebo povzbuzení (když dobrý rytíř zrovna neměl peníze) a řekl: „Vezmi si toto na památku a nezapomeň, že tento skutek vykonal Wilfrid Vyděděnec v uznání služeb, které mu kdysi prokázala Rebeka, dcera Izáka z Yorku!“ A tak všude v jejich společnosti, na jejich schůzkách, v synagogách, na jejich bezúspěšných cestách z jedné země do druhé, kdykoliv židé proklínali a hanobili křesťany, jak to takoví hnusní pohané dělávají, byl z toho nicméně vždy vyňat Desdichado nebo dvakrát vyděděný, jímž nyní byl, Desdichado-Doblado.

Výčet bitev, útoků a ztečí, jichž se Ivanhoe zúčastnil, by čtenáře jen nudil, neboť useknout hlavu jednomu pohanu je asi velmi podobné jako useknout hlavu kterémukoliv jinému nevěřícímu. Řekněme pouze, že kdekoliv bylo třeba takové práce a sir Wilfrid byl nablízku, byl on tím pravým mužem, který ji vykonal. Užasli byste, kdybyste viděli seznam, který si vedl Wamba o výkonech svého pána a o Bulharech, Čechách a Chorvatech, jež svou rukou zabíjel nebo zmrazil; a poněvadž v oněch dobách pověst statečnosti měla ohromný účinek na něžná srdce žen, a dokonce i nejošklivější muž, byl-li statný válečník, těšil se přízni Krásky, tak i Ivanhoe, který u ní nebyl nikterak v nepřízni, i když už trochu zestárl, vítězil nad ženskými srdci stejně jako nad Saracény a dostal nejednu přímou nabídku sňatku od princezen, hraběnek a vznešených dam, oplývajících půvaby i penězi, jež se horlivě snažily dát k dispozici tak proslulému bojovníkovi. Vypráví se, že vévodkyně regentka z Kartoffelbergu mu nabídla ruku a vévodskou korunu Kartoffelbergu, kterou zachránil před nevěřícími Prusy; ale Ivanhoe unikl nabídce vévodkyně tím, že o půlnoci tajně ujel z jejího hlavního města a skryl se v johanitském klášteře na hranicích Polska; a je pravda, že princezna Rozálie Serafína z Pumpernickelu, nejsličnější žena své

doby, se do něho tak bláznivě zamilovala, že ho následovala na polní tažení a byla objevena mezi jeho zavazadly v přestrojení za podkoního. Ale žádná princezna, žádná krása, žádné ženské lichotky neměly pro Ivanhoea půvabu: ani žádný poustevník nezachovával tak přísný celibát. Přísnost jeho mravů byla v nápadném rozporu s volným a nevázaným chováním mladých lordů a šlechticů na dvorech, které navštěvoval, takže mu tito mladí zhýralci pohrdlivě říkali Mnich a Mazánek; ale jeho odvaha v den bitvy bývala tak strašná a obdivuhodná, že tehdy se mu, na mou duši, ti mladiství libertinové neposmívali; a i ti nejneurvalejší z nich často zbledli, když skláněli kopí, aby Ivanhoea následovali. Svatý Waltheofe! Jak hrozný to byl pohled, když s bledou, klidnou tvář, štít na prsou, své těžké kopí před sebou, zaútočil na švadronu pohanských Čechů nebo na pluk kozáků! Kdekoliv spatřil nepřítele, vrhl se na něho; a když mu lidé domlouvali a říkali mu, že bude zabit, zaútočí-li na to nebo ono stanoviště, výlom, hrad nebo armádu, odpovídal: „Nu a co na tom?“ Dával jim tím na srozuměnou, že by byl docela rád, kdyby už skončila i bitva života.

Zatím co takto válčil proti severním nevěřícím, rozšířila se po všem křesťanstvu zpráva o pohromě, která postihla dobrou věc na jihu Evropy, kde španělští křesťané utrpěli takovou porážku a masakr ze strany Maurů, že nikdo nic takového nepamatoval od nejpyšnějších dnů Saladinových.

Čtvrtek 9. šabanu 605. roku hidžry je znám po celém Západě jako amun-al-ark, rok bitvy u Alarcosu, v níž byli křesťané poraženi andaluskými moslemíny; onoho osudného dne utrpělo křesťanstvo tak významnou porážku, že byla obava, aby nebyl odtržen od vlády kříže celý španělský poloostrov. Toho dne ztratili Frankové 150 000 mužů a 30 000 zajatců. Mužský otrok se u nevěřících prodával za dirhem; osel rovněž; meč za půl dirhemu; kůň za pět. Státisíce takových kusů kořisti byly v rukou triumfujících stoupen-

ců Jakuba-al-Mansura. Budiž proklet! Ale byl to statečný válečník a křesťané před ním zřejmě zapomínali, že jsou potomci udatného Cida *Kanbitura*, jak ti maurští psi (ve své hatmatilce) nazývali slavného Campeadora.

Všeobecné hnutí za záchranu věrných ve Španělsku – křížácká výprava proti triumfujícím nevěřícím – bylo hlášáno po celé Evropě nejvýmluvnějším duchovenstvem; a tisíce statečných rytířů a šlechticů, provázených nižšími vazaly a pážaty dobré vůle, hrnuly se na pomoc ze všech stran. Úžina Gibel-al-tariff, kde Maur, přicházející z Barbarie, po prvé vkročil svou kletou nohou na křesťanskou půdu, byla přeplněna galérami templářů a johanitů, kteří spěchali na pomoc ohroženým královstvím poloostrova; na vnitrozemním moři se jen rojily jejich lodě, jež vyplouvaly jako o závod z jejich pevností a ostrovů, z Rhodu, Byzance, z Jaffy a Askalonu. Štíty Pyrenejí patřily na korouhve a třpytily se zbrojí rytířů, pochoduujících z Francie do Španěl; a posléze, v lodi plující přímo z Čech, kde sir Wilfrid náhodou právě tábořil, když se rozšířila zpráva o porážce u Alarcosu a pobouřila všechny dobré křesťany, Ivanhoe přistal u Barcelony a hned vyrazil pobíjet Maury.

Přinesl si s sebou doporučný list od svého přítele Fulka z Heydenbratenu, velmistra johanitů, ctihodnému Baldomerovi de Garbanzos, velmistru slavného řádu sv. Jaga. Hlava rytířů sv. Jaga vzdala nejvyšší poctu válečníkovi, jehož pověst se už rozšířila po celém křesťanstvu; a Ivanhoeovi se dostalo potěšení, že byl ustanovován na všechna nebezpečná a beznadějná stanoviště, jež bylo možno k jeho poctě vyhledat. Býval dvakrát nebo třikrát za noc burcován, aby potřel Maury; vedl přepady, zlézal výlomy, býval vyhozen do povětří minami; víc než stokrát byl raněn (ale vždy se uzdravil, díky elixíru, který Wamba nosil pořád s sebou); byl postrachem Saracénů a idolem a divem křesťanstva.

Popisovat jeho činy by bylo, jářku, nudné; jedna bitva vypadala stejně jako druhá. Nepíši deset svazků jako Monsieur Alexandre

Dumas, ba ani ne tři jako jiní velcí autoři. Nemáme místa, abychom vypočítávali Wilfridovy hrdinské činy. Kdykoliv dobyl nějakého maurského města, bylo pozorováno, že se honem odebral do židovské čtvrti a vyptával se mezi židy, jichž byl ve Španělsku velký počet, na Rebeku, dceru Izákovu. Mnoho židů podle svého zvyku vykupoval a vyvolával takové pohoršení tím, že lidem oné národnosti prokazoval očividnou přízeň – že mu to velmistr sv. Jaga vytkl, a je pravděpodobné, že by byl býval vydán inkvizici a upečen, nebýt toho, že podivuhodná statečnost a úspěchy v boji proti Maurům vyvažovaly jeho heretickou náklonnost k dítkám Jakobovým.

Stalo se, že se dobrý rytíř účastnil obléhání Xixony v Andalusii, podle svého zvyku vstoupil jako první do výlomu a zabil vlastnoručně maurského poručíka, velitele města a několik set dalších jeho nevěřících obhájců. Byl by už vyřídil i alfaquiho neboli panovníka, starého válečníka s křivou šavlí a sněhobílým vousem, ale nějakých dvě stě mužů alfaquiho tělesné strážě se vrhlo mezi svého náčelníka a Ivanhoea, takže stařík vyvázl životem, zanechav v ruce anglického rytíře jen hrst svých vousů. Když byly vyřízeny vlastní vojenské záležitosti a ti z posádky, kteří neuprchli, podle práva státi, sir Wilfrid z Ivanhoe se už dál neúčastnil opatření dobyvatelů v onom neblahém městě. Následoval hrozný masakr a příšerná odveta a křesťanští válečníci, rozpálení vítězstvím a krveprolitím, byli v hodině vítězství, obávám se, stejně zdivočelí, jak kdy byli jejich pohanští nepřátelé.

Jedním z nejzběsilejších a nejbezohlednějších byl zuřivý rytíř sv. Jaga Don Beltran de Cuchilla y Trabuco y Espada y Espelon; řádil v dobytém městě jako démon a pobíjel bez rozdílu všechny nevěřící obojího pohlaví, jejichž bohatství ho nesvádělo k vymáhání výkupného nebo které krása nevyhradila pro hroznější neštěstí než smrt. Když bylo po vraždění, Don Beltran se usídlil v Albaycenu, kde dříve bydlel alfaqui, jenž unikl jen tak tak Ivanhoeovu meči; ale bohatství, poklady, otroci a rodina uprchlého náčelníka zůstaly v rukou dobyvatele Xixony. Mezi poklady Don Beltran poznal s di-

vokou radostí zbroj a ozdoby mnohých statečných a nešťastných druhů ve zbrani, kteří padli v osudné bitvě u Alarcosu. Pohled na tyto krvavé relikvie ještě zvýšil zběsilost jeho kruté povahy a zocelil srdce, jež bylo beztak málo nakloněno citům milosrdenství.

Tři dny po zpusťování a vyplnění města byl Don Bertran v dvarně, donedávna obývané hrdým alfaquim, ležel na divanu, oblečen do svých drahých rouch, uprostřed ševalily fontány a Maurovi otroci obsluhovali zjizveného a otrlého křesťanského dobyvatele. Někteří ho ovávali pavími péry, dívky před ním tančily, další zpívaly maurské písně k plačivým tónům guzly, jedna – byla to jediná dcera Maurova stáří, mladičká Zutulbe, krásné poupátko – seděla a plakala v rohu pozlacené síně, plakala pro své zabitě bratry, chloubu muslimského rytířstva, jejichž hlavy černaly v prudkém slunci venku na portálech, a pro svého otce, jehož domov byl takto zpusťován.

Se svým hostem, anglickým rytířem sirem Wilfridem, právě hrál šachy, oblíbenou hru rytířstva oné doby, když byl ohlášen posel z Valencie, jenž chtěl vyjednávat, bude-li možno, o výkupné za zbývajíc část rodiny alfaquiho. V tváři Dona Beltrana zasvítl krutý úsměv, když poručil černému otrokovi, aby posla uvedl. Vstoupil. Podle oděvu bylo vidět na první pohled, že nositel vyjednávací vlajky je žid – ve Španělsku totiž byli používáni docela pravidelně jako vyjednávači mezi oběma válčícími rasami.

„Přicházím,“ pravil starý žid (hlasem, který sira Wilfrida polekal), „od svého pána alfaquiho ke vznešenému seňoru, nepřemožitelnému Donu Beltranu de Cuchilla, abych jednal o výkupném za Maurovu jedinou dceru, dítě jeho stáří a perlu jeho lásky.“

„Perla je cenný skvost, žide. Co za ni ten maurský pes nabízí?“ zeptal se Don Beltran a stále se protivně usmíval.

„Alfaqui nabízí 100 000 dinárů, čtyřadvacet koní s čabrakami, čtyřadvacet souprav brnění a diamanty a rubíny v ceně 1 000 000 dinárů.“

„Hej, otroci!“ zavolal Don Beltran. „Ukažte tomu židovi můj zlatý poklad. Kolik set tisíc kusů tam je?“ I bylo přineseno deset

ohromných truhel, v nichž pokladník napočítal tisíc měšců po tisíci dirhemech, a několik skříněk s klenoty, v nichž byl takový poklad rubínů, diamantů, smaragdů a jacintů, že letitému vyslanci oči jen zamžikaly chtivostí.

„Kolik koní je v mé stáji?“ pokračoval Don Beltran; a Muley, velitel jízdy, jich napočítal tři sta s čabrakami; a byla tam také nejbohatší zbroj pro tolikéz jezdců, kteří jezdili za korouhví tohoto udatného kapitána.

„Nepotřebuji ani peníze, ani zbroj,“ pravil sveřepý rytíř, „řekni to alfaquimu, žide. A nechám si to dítě, jeho dceru, aby servírovala mým psům a umývala nádobí kuchyňským pomocníkům.“

„Neber tomu starci jeho dítě,“ zasáhl rytíř Ivanhoe, „rozmysli si to, statečný Done Beltrane, vždyť je to ještě děcko.“

„Je to má zajatkyně, pane rytíři,“ odpověděl Don Beltran nasupeně, „a já si se svým majetkem naložím, jak se mi líbí.“

„Přijměte dvě stě tisíc dirhemů!“ zvolal žid. „Ještě víc – cokoliv! Alfaqui dá za své dítě i život!“

„Pojď sem, Zutulbo! – Pojď sem, ty maurská perlo!“ ječel zuřivý válečník. „Pojď blíž, má hezounká, černoooká, pohanská hurisko! Slyšela jsi už někdy jméno Beltran de Espada y Trabuco?“

„V Alarcosu byli tři bratři toho jména a moji bratři ty křesťanské psy zabili!“ řeklo hrdé děvče, dívajíc se směle do očí Donu Beltrani, jenž soutil vzteky.

„Mauři zabili mou matku a její děti o půlnoci v našem hradě v Murcii,“ pravil Beltran.

„Tvůj otec zbaběle utekl, stejně jako ty, Done Beltrane!“ zvolala odvážná dívka.

„U svatého Jaga, to už je moc!“ rozkřikl se zuřící šlechtic; a v dalším okamžiku bylo slyšet výkřik a dívka klesla k zemi s dýkou Dona Beltrana v boku.

„Smrt je lepší než bezectnost!“ volalo dítě, zmítajíc se na mramorové podlaze potřísněné krví. „Já – já na tebe pliji, ty křesťanský pse!“ Po těchto slovech se divoce zasmála, klesla naznak a zemřela.

„Dones tuto zprávu alfaquimu, žide,“ zavyl Don a kopl do krásného těla. „Byl bych ji nevydal, ani kdybys mi byl nabídl jako výkupné všechno zlato Barbarie!“ Starý žid se zachvěl hrůzou a opustil místnost; Ivanhoe odešel za ním.

Když byli na vnějším nádvoří, řekl rytíř židovi: „Izáku z Yorku, nepoznáváš mne?“ a strhnuv kápi, podíval se na starce.

Starý žid vytřeštil oči, rozběhl se kupředu, jako kdyby ho chtěl uchopit za ruku, pak couvl zpátky, křečovitě se zachvěl, a přitisknuv své povadlé ruce na obličej, pravil v návalu zármutku: „Sir Wilfrid z Ivanhoe! – Ne, ne! – Neznám tě!“

„Rodičko Boží, co se stalo?“ zvolal Ivanhoe a teď zas on příšerně zbledl. „Kde je tvá dcera – kde je Rebeka?“

„Pryč ode mne!“ řekl starý žid vrávoraje, „Pryč! Rebeka je – mrtva!“

Jakmile vyděděný rytíř uslyšel tuto osudnou zprávu, zhroutil se a upadl do mdlob; několik dní pak byl jako pominutý žalem. Nejedl a nepromluvil slova. Celé týdny setrval ve svém chmurném mlčení, a když se částečně vzpamatoval, bylo to jen proto, aby dutým hlasem velel svému mužstvu nasednout na koně a udělat výpad proti Maurům. Den co den vyjížděl proti nevěřícím a jenom zabíjel a zabíjel. Nedrancoval jako jiní rytíři, ale ponechával to své družině; nevolal žádný válečný pokřik, jak bylo v rytířstvu zvykem, a nedával nikomu milost, takže se „mlčící rytíř“ stal postrachem všech pohanů Granady a Andalusie a jeho kopím jich padalo mnohem víc než kopím nejproslulejších náčelníků nepřátelských vojsk. A tak se průběh bojů obrátil a arabský historik El Makary vypravuje, jak ve velké bitvě u Al Abaku, jež Španělé nazývají Las Navas, křesťané napravili svou porážku u Alarcosu a pobili půl milionu mohamedánů. Padesát tisíc jich z toho ovšem nabral na kopí Don Wilfrid, a bylo zaznamenáno, že se melancholický rytíř po tomto slavném utkání poněkud sebral na duchu.

Kapitola sedmá

Představení končí

V krátké době pobil hrozný sir Wilfrid Ivanhoe tolik Maurů, že ačkoliv ty nevěřící potvory neustále valily do Španělska posily z Barbarie, nemohli Mauři čelit křesťanským silám a vskutku přicházeli do bitvy úplně bez odvahy, když věděli, že se střetnou se strážným mlčícím rytířem. Všeobecně se mezi nimi věřilo, že slavný Malek Ric, Richard Anglický, vítěz nad Saladinem, vstal z mrtvých a bojuje ve španělských řadách – že tento jeho druhý život je přízračný a že jeho tělo nemůže být postiženo mečem ani oštěpem – že po bitvě pojídá k večeři srdce a pije krev mladých Maurů; takových divokých legend se o Ivanhoeovi vyprávělo věru tisíc, takže maročtí válečníci přicházeli do pole už zpola poraženi a byli snadnou kořistí Španělů, kteří je rubali bez milosti. A i když žádný ze španělských historiků, do nichž jsem nahlédl, nemá ani zmínku o tom, že pravým původcem četných vítězství, jež nyní zdobily zbraně dobré věci, byl sir Wilfrid, není se tomu vůbec co divit u národa, který byl vždycky znám svou chvástavostí a tím, že nesplácí dluh vděčnosti právě tak jako kterékoliv jiné dluhy a jenž píše dějiny poloostrovní války proti císaři Napoleonovi a nezmiňuje se ani slovem o Jeho Milosti vévodovi z Wellingtonu nebo o tom, iaký podíl měla na těchto bojích BRITSKÁ CHRABROST. Na druhé straně ovšem musíme přiznat, že my se chlubíme činy našich otců v těchto taženích až až, ale o to teď nejde.

Slovem, Ivanhoe to vzal s nevěřícími tak zkrátka, že aragonský panovník král Don Jayme byl brzy s to oblehnout město Valencii, poslední pevnost, kterou Maurové drželi v jeho říši a v níž měli posádkou několik tisíc nevěřících pod velením krále Abu Abdalla-

ha Mohameda, syna Jakuba Mansura. Arabský historik El Makary podává podrobnou zprávu o vojenských opatřeních Abu Abdallahových na obranu města, ale protože tu nechci stavět na odiv svou učenost nebo psát kostýmový román, vzdám se popisu města za vlády Maurů.

Kromě Turků, kteří tam bydleli, obývalo hradby města také velké množství židů, kteří vždycky požívali ochrany Maurů za jejich bezbožné vlády ve Španělsku; a ti byli, jak dobře víme, hlavními lékaři, hlavními bankéři, hlavními státníky, hlavními umělci a hudebníky, zkrátka byli za maurských králů všude na čelných místech. A tak nijak nepřekvapuje, že židé, kteří měli své peníze, svou svobodu, své zuby a své životy za maurské vlády zabezpečeny, dávali Maurům nekonečně přednost před vládou křesťanskou, za níž se mohli nadít toho, že přijdou o každičké z těchto dobrodiní.

Mezi těmito valencijskými židy žil velmi starý izraelita – nikdo jiný než prve zmíněný Izák z Yorku, který přišel do Španěl brzy po Ivanhoeově sňatku v třetím svazku první části tohoto příběhu. Izák byl u svého lidu vážen pro peníze, které měl, a jeho dcera pro obdivuhodné dobré vlastnosti, pro krásu, dobré srdce a pozoruhodné lékařské umění.

Mladý emir Abu Abdallah byl jejími půvaby tak okouzlen, že ač byla mnohem starší než Jeho Výsost, nabídl jí, že si ji vezme a zařadí ji jako číslo I mezi své manželky – a Izák z Yorku by proti tomuto spojení byl nic nenamítal (neboť taková smíšená manželství mezi židy a Maury tenkrát nebyla nic neobvyklého) –, avšak Rebeka uctivě, ale pevně odmítla nabídku knížete, pravíc, že není možno, aby si vzala muže jiné víry, než je její vlastní.

I když Izák pravděpodobně nebyl příliš potěšen tím, že přišel o možnost stát se tchánem královské Výsosti, přece jen požíval u svého lidu pověsti člověka velmi přísných zásad a také v jeho přibuzenstvu bylo několik rabínů proslulých přísnými mravy, takže starý pán byl touto Rebečinou námitkou umlčen a mladá dáma sama si získala

pochvalu příbuzných za svou rozhodnost. Přijímala jejich blahopřání velmi chladně a říkala, že její touhou je vůbec se neprovdát, ale věnovat se cele lékařské praxi a pomáhat nemocným a nuzným svého lidu. A věru, přestože nechodila na žádné veřejné schůze, vyznačovala se takovou dobročinností, jakou svět vůbec kdy poznal. Chudí jí žehnali, kdekoli se s ní setkali, a mnozí od ní přijímali dobrodiní a nemohli pochopit, odkud se v ní bere její šlechetná dobrota.

Ale i mezi židy jsou muži, kteří zbožňují krásu, a jak jsem se doslechl, hodnotí dokonce i peníze; a Rebeka měla obojí v takové hojnosti, že se o ni ucházeli všichni nejžádoucnější mládenci národa. Ze všech stran přicházeli vyjednaváci, aby jí činili nabídky. Její vlastní strýc, ctihodný Ben Solomon, s bradou jako kašmírská koza a s pověstí učeného a zbožného člověka, která v jeho lidu žije dodnes, se pohádal se svým synem Mosesem, ryšavým obchodníkem diamanty z Trapezuntu, a se svým synem Simeonem, plešatým bankéřem z Bagdadu, protože oba uplatňovali nárok na svou sestřenici. Z Londýna přijel Ben Minories a poklekl u jejích nohou; z Paříže přibyl Ben Jochanan a myslel si, že ji oslní nejnovějšími vestami z Palais Royal; a Ben Jonas jí přivezl darem holandské slanečky a zapřísahal ji, aby jela s ním a stala se paní Ben Jonášovou z Haagu.

Rebeka odkládala, jak jen mohla. Strýc se jí zdál příliš starý. Své milé bratrance Mosese a Simeona zapřísahala, aby se mezi sebou nehádali a aby dvořením neuráželi svého otce. Ben Minories z Londýna, říkala, je příliš mladý a Jochanan z Paříže, zdůrazňovala Izákovi z Yorku, je určitě marnotratník, jinak by nenosil takové hloupé vesty. Pokud jde o Bena Jonase, tvrdila, že nesnáší představu tabáku a holandských herynků – a že nejraději zůstane u tatínka, u svého drahého tatínka. Zkrátka a dobře, vymýšlela si tisíc záminek pro odklad a bylo jasné, že se jí manželství protíví. Jediný muž, kterého přijímala v jakés takés přízni, byl Bevis Marks z Londýna, s nímž hovořovala velmi důvěrně. Ale Bevis k ní přišel s jakýmsi památkovým předmětem, který mu dal jistý anglický rytíř, jenž ho zachrá-

nil před hranicí, když ho chtěl odsoudit k smrti upálením zuřivý johanita Fulko z Heydenbratenu. Byl to jen prsten se smaragdem, o němž Bevis věděl, že je falešný a nestojí ani za groš. Rebeka také rozuměla ceně klenotů; ale, ach! tento si cenila víc než všechny diamanty v turbanu Prestera Johna. Líbala jej; plakala nad ním; nosila jej pořád na své hrudi; a když večer nebo ráno poklekla, držela jej mezi sepjatýma rukama... Mladý Bevis Marks nakonec nepochodil jinak než ostatní; ten bídák prodal francouzskému králi hezký rubín téže velikosti jako sklíčko v Rebečině prstenu, ale říkal pořád, že by ji měl raději než oněch deset tisíc liber, a bylo to asi pravda, neboť bylo známo, že by v tu ránu vybral její vlastní majetek.

Tyto odklady však nemohly trvat věčně; a na velkém rodinném shromáždění, jež bylo uspořádáno v době letnic, byla Rebeka slavnostně vyzvána, aby si z přítomných pánů vyvolila manžela; její tety vyzdvihovaly velkou laskavost, kterou prý jí prokázal otec, když jí dovolil, aby si vybrala sama. Jedna teta stranila Solomonovi, druhá zase Simeonovi, třetí, velmi ctihodná stará dáma, hlava rodu, stará sto čtyřicet čtyři roky, byla ochotna vyřknout nad ní kletbu a zapudit ji, jestliže se do měsíce neprovdá. Všecky ošperčené hlavy všech starých dam v radě, všechny vousy celé rodiny kývaly proti ní – musel to být hrozný pohled.

Konečně byla Rebeka donucena promluvit. „Členové rodu!“ prasila a zbledla. „Když mne kníže Abu Abdil požádal o ruku, řekla jsem vám, že bych si mohla vzít jedině muže své vlastní víry.“

„Ona je Turkyně!“ vykřikly dámy. „Ona chce být kněžnou a dala se k Turkům,“ řvali rabíni.

„Nu dobře, dobře,“ pravil Izák mírnějším tónem, „vyslechněme, co nám chce chudinka říci. Chceš si vzít Jeho královskou Výsost, Rebeko? Řekni rozhodné slovo, ano, či ne?“

Znovu propukl mezi rabíny repot – křičeli, ječeli, žvanili, gestikulovali, celí vztekli, že o ni přijdou; a stejně zlostné byly i ženy, že jim bude vládnout jako druhá Ester.

„Ticho,“ zvolal Izák, „nechte děvče domluvit – neboj se a mluv, Rebeko, drahoušku, buď rozumná holčička!“

Rebeka byla bledá jako mramor. Sepjala ruce na hrudi a ucítila tam prsten. Rozhlédla se po shromáždění a pak řekla Izákovi: „Otče,“ pravila rozechvělým, tichým, ale pevným hlasem, „já nejsem tvé víry – já nejsem víry knížete Boabdila – já – já jsem *jeho* víry.“

„Jeho? Čí? Ve jménu Mojžíše, děvče,“ zvolal Izák.

Rebeka přitiskla ruce na bušící hrud' a rozhlédla se neohroženým pohledem – „Toho,“ pravila, „jenž mi zachránil život a čest, mého drahého, předraženého bojovníka – nikdy nemohu být jeho, ale nebudu také nikoho jiného. Dej mé peníze příbuzným; to je to, po čem toužím. Vezměte si ty střepy, Simeone a Solomone, Jonasi a Jochanane, a rozdělte si je mezi sebe a mne nechte na pokoji. Já nikdy nebudu vaše, to vám povídám, nikdy. Myslíte si, když jsem poznala jeho a slyšela jej mluvit, když jsem ho viděla zraněného na podušce a slavného v bitvě (oči jí zjihly a zas se rozzářily, jak ta slova říkala), že se mohu spojit s takovými, jako jste vy? Jděte. Nechte mne být. Já mezi vás nepatřím. Já miluji jeho, miluji jeho. Osud nás od sebe odloučil – dělí nás dlouhé, předlouhé míle; vím, že se už nemůžeme sejít. Ale já ho miluji a stále mu žehnám. Ano, stále. Mé modlitby jsou jeho modlitby; má víra je jeho víra. Ano, má víra je tvoje víra, Wilfride, Wilfride! Nemám už příbuzných – jsem křesťanka.“

Při tomto slově vypukl ve shromáždění takový zmátek, že by se mé chabé pero darmo pokoušelo jej vykreslit. Starý Izák se zhroutil v záchvatu a nikdo si ho ani nevšiml. Nářky, kletby, křik mužů a ječení žen, to vše naplnilo místnost takovým hlučením, že by bylo selhalo každé srdce slabší než Rebečino; ale tato statečná žena byla připravena na všechno, očekávajíc a snad i doufajíc, že jejím okamžitým údělem bude smrt. Jen jediný tvor tam byl, který ji litoval, a to byl její bratranec a otcův zaměstnanec, malý Ben David, jemuž bylo sotva třináct a jenž teprve začal nosit měsíc;

jeho brekot a bulení, když domluvila, utonulo v křiku a zlořečení starších izraelitů. Ben David byl do své sestřenky šíleně zamilován (jak hoši často bývají zamilováni do dam dvakrát starších) a měl tolik duchapřítomnosti, že najednou srazil velkou mosaznou lampu na stole, která osvětlovala vzteklé konkláve, zašeptal Rebece, aby šla nahoru do svého pokoje a zamkla se tam, jinak že ji zabijí, a sám ji vzal za ruku a vyvedl ven.

Od onoho dne zmizela ze středu svého lidu. Chudí a ubozí ji postrádali a vyptávali se na ni, ale marně. Kdyby se jí bylo ublížilo, chudší židé by byli povstali a pobili celou Izákovu rodinu; a mimo to i kníže Boabdil, její starý ctitel, by se byl hrozně rozlítil. Nebyla tedy zabita, ale byla, abych tak řekl, za živa pohřbena a uzamčena v Izákově zadní kuchyni, v místnosti, do níž sotva proniklo světlo a kde byla živena jen skrovnými dávkami nejzatuchlejšího chleba a vody. Malý Ben David byl jediný člověk, který ji navštěvoval, a její jedinou útěchou bylo vyprávět mu o Ivanhoeovi, jak byl dobrý a šlechetný, jak statečný a věrný; a jak zabil hrozného rytíře řádu templářského a jak se oženil s dámou, kterou Rebeka snad ani nepovažovala za hodnou Ivanhoea, ale za niž se modlila, aby s ní byl šťasten; a jaké barvy byly jeho oči a jaký měl na štítě erb, totiž strom a pod ním slovo „Desdichado“, atd., atd., všechny tyto řeči by byly malého Davida vůbec nezajímaly, kdyby byly vycházely z úst někoho jiného, ale takto ho nikdy neunavovalo jim naslouchat, protože kanuly z jejích rtů.

A tak ve skutečnosti, když starý Izák z Yorku přišel vyjednávat s Donem Beltranem de Cuchilla o vykoupení dcery alfaquiho z Xixony, nebyla naše přemilá Rebeka o nic víc mrtva než vy nebo já; to Izák jen v zuřivosti a vzteku proti Ivanhoeovi pověděl tomuto kavalírovi nepravdu, která způsobila rytíři tolik bolesti a Maurům tak úžasné krveprolití; a kdož ví, i když se to snad zdá naivní, zda to nebyla právě tato okolnost, co přivedilo zničení maurské moci ve Španělsku.

Izák, pravda, své dceři nikdy neřekl, že se Ivanhoe opět objevil na scéně, ale pověděl jí to mladý pán Ben David, jenž to slyšel od svého zaměstnavatele; a zachránil tou novinkou Rebece život, neboť chudinka by byla určitě zahynula, nebýt této dobré zprávy. Byla teď ve vězení čtyři roky, tři měsíce a čtyřiaadvacet dní a po tuto dobu nejedla nic než chléb a vodu (kromě příležitostných pamlsků, jaké jí mohl přinést David, a těch bylo věru málo, protože starý Izák byl odjakživa drzgrešle a málokdy měli s Davidem k obědu víc než dvě vajíčka), a věru už chřadla, když najednou přišla ta zpráva a oživila ji. A tu, i když to ve tmě nebylo vidět, začaly jí opět kvést tváře; pak jí počalo bušit srdce a rozproudila se jí krev, prsten na své šíji líbala aspoň tisíckrát za den a pořád se jen ptala: „Ben Davide! Ben Davide! Kdy už přijde oblehnout Valencii?“ Věděla, že přijde, a opravdu, dříve než uplynul měsíc, tábořili křesťané před městem.

A teď, milí hoši a děvčata, mám dojem, že za tmavou scénou zadní kuchyně (je to jen prostá místnost, pomalovaná hlinkovou barvou, která se dá v minutě odsunout) vyřázejí jasné proudy světla, jako by připravovaly nějakou skvělou, úchvatnou a oslňující iluminaci s efekty, jakých na jevišti dosud nebylo dosaženo. Ano, víla v hezkých růžových šatech z přilnavého mušelínu s blyštivými hvězdičkami už nastupuje do skvostného kočáru, jenž jede do říše štěstí. – Ano, hudci a trubači už většinou odešli z orchestru na jeviště, aby se připojili k velkolepému triumfálnímu průvodu, v němž se shromáždila v celé síle divadelní společnost oděná v kostýmech maurského a křesťanského rytířstva, aby oslavila „Hroznou zteč“, „Záchranu nevinné ctnosti“ – „Velkolepý vstup křesťanů do Valencie“ – „Příchod víly Jitřenky“ a „Nevídanou přehlídku pyrotechnických efektů“. Nepozorujete, jářku, že jsme dospěli ke konci našeho příběhu a že po celé řadě rychlých a hrozných bojů, skvělých proměn scény a zpěvů, vhodných nebo i jiných, svádíme dohromady hrdinu s hrdinkou? Kdo by si přál na konci dlouhý výstup? Maminky

už oblékají děvčatům kabáty a boa – tatínkové už vyšli ven, aby se poohlédli po kočáru, a nechali otevřeny dveře lóží, takže se v průvanu pohybují sem a tam, vpouštějíce studený vzduch – kdyby na jevišti ještě *byl* nějaký rozhovor, ani byste jej neslyšeli pro hluchení lidí, kteří odcházejí z hlediště. Hle, i prodavačky pomerančů už se chystají domů. Zítra budou jejich divadelní programy jen odpadový papír – a nejinak to dopadne i s některými našimi mistrovskými díly, běda mi! – Avšak hle! Nastává scéna poslední, Valencie je obležena a dobytá křesťany.

Kdo je na hradbách první a kdo to strhává zelenou vlajku Proroka? Kdo utál hlavu emirovi Abu Jaksejmenuje, právě když usekl hlavu ukrutnému Donu Beltranovi de Cuchilla y atd.? Kdo, přiváben k židovské čtvrti křikem obyvatelů, pobíjených maurskou soldateskou, a malým hochem jménem Ben David, jenž poznává rytíře podle štítu, najde Izáka z Yorku *égorgé*¹³⁸ na prahu domu a zmocní se ohromného klíče od zadní kuchyně? Kdo jiný než Ivanhoe? – Kdo jiný než Wilfrid? „Ivanhoe přichází,“ volá; uslyšel od malého Ben Davida zprávu, která ho rozjásala. A kdo to vychází z domu – v rozechvění – skoro bez dechu – s rozpjatýma rukama – v bílých šatech – s rozpuštěnými vlasy – kdo jiný než drahá Rebeka! Hle, jdou spolu a Wamba nad nimi mává praporem a kolemjdoucího žida právě sráží k zemi šunkou, kterou má náhodou v kapse... Pokud jde o Rebeku, položila nyní hlavu Ivanhoeovi na srdce: nechci se ptát, co šeptá, a nechci dál popisovat výjev setkání, ač prohlašuji, že jsem úplně dojat, kdykoliv si na ně vzpomenu. Věru jsem na ně myslel po celý čas za těch posledních pětatřicet let – od té doby, co jsem jako školák zahájil vznešené studium románů – od onoho dne, kdy jsem za odpoledního volna ležel na slunné stráni a viděl před sebou ty skvělé rytířské postavy, krásné rytíře a dámy – od té doby, co jsem si

138 Zabítý. Pozn. red.

zamiloval Rebeku, onu nejsladší bytost básnické fantazie, a zatoužil po tom, aby se napravila křivda, která na ní byla spáchána.

Že se s Ivanhoem vzali, je ovšem samozřejmé, neboť slib, který Rowena na Ivanhoeovi vymámila, zněl, že si nikdy nevezme židovku; a lepší křesťanka než Rebeka nikdy neodříkávala katechismus. Že se vzali, o tom jsem přesvědčen, a také že adoptovali malého Cedrika; ale nedomnívám se, že měli další děti nebo že pak byli nějak bouřlivě šťastni. Pro jistý druh štěstí je charakteristická melancholie, a já si myslím, že oni byli slavnostní pár a zemřeli dost brzy.

Ediční poznámka

Titul *Humoristické črty* v tištěné podobě, který se stal předlohou naší e-knihy, otevřel vydávání spisů anglického romanopisce Williama Makepeacea Thackeraye (1811–1863). Přináší jeho drobnější práce, které představují buď dílo samostatné (*Úžasná dobrodružství majora Gahagana*; *Osudné boty*; *Coxův deník*; *Malá večere u Timminsů*; *Rebeka a Rowena*), nebo byly uspořádány do tematických celků (črta *Cartouche* vznikla v rámci *Pařížského skicáře*; dále zde jsou obsaženy *Črty povahopisné*; *Ženy mužů*; *Črty a toulky londýnské*).

Tento vydavatelský projekt řídil Radoslav Nenadál (1929–1915), přední český anglista a amerikanista, spisovatel a překladatel. K předkládanému dílu připojil též obsáhlý doslov a soubor vysvětlivek (ve spolupráci s Jiřím Markem), jež jsme z licenčních důvodů nemohli zahrnout a doporučujeme je vážnějším zájemcům o Thackerayův literární odkaz.

Redakce MKP

William Makepeace Thackeray

Humoristické črty

Překlad František Marek

Ilustrace na obálce z volných zdrojů

Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 26. 8. 2022

ISBN 978-80-274-2436-8 (epub)

ISBN 978-80-274-2437-5 (pdf)

ISBN 978-80-274-2438-2 (prc)